

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

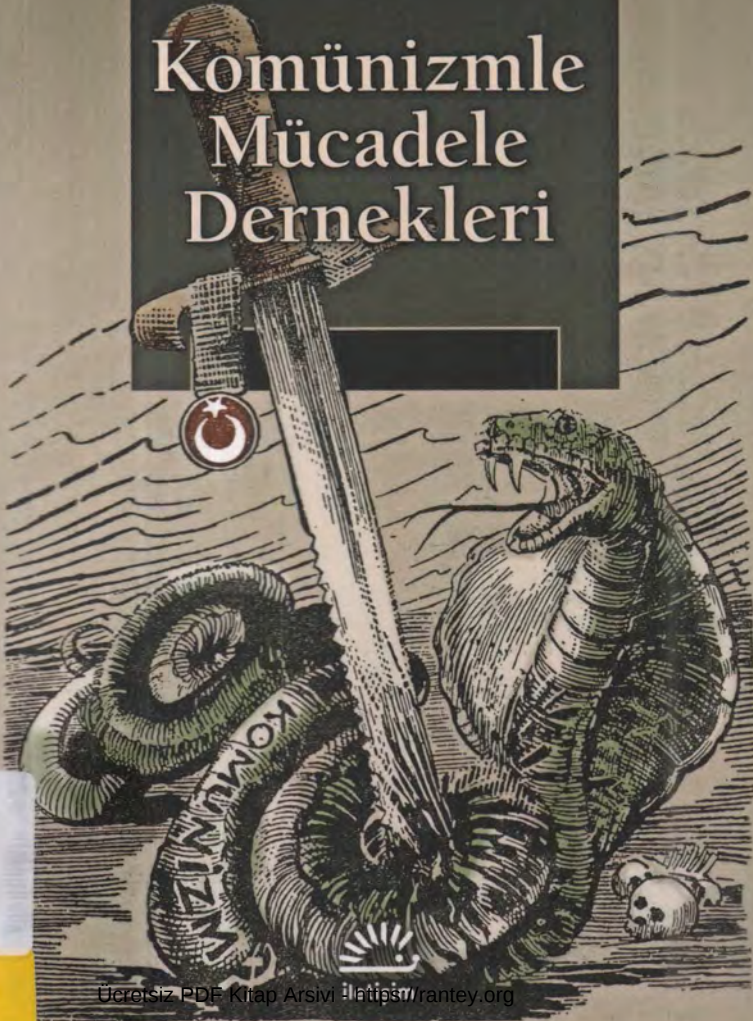
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Ertuğrul Meşe

Komünizmle Mücadele Dernekleri

ERTUĞRUL MEŞE 1974'te Sivas-Gemerek'te doğdu. Yaşamının önemli bir dönemi Kayseri'de geçti. Süleyman Demirel Üniversitesi'nde sosyoloji okudu ve aynı alanda Selçuk Üniversitesi'nde yüksek lisans yaptı. Mecburen on yıl kadar özel sektörde öğretmenlik yaptıktan sonra Giresun Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak akademinin sefaletini deneyimliyor. Bir dönem eşi İlknur ve oğlu Kemal ile birlikte Aksaray'da yaşadı, şimdi ise Giresun'da maaile, Karadeniz'i temaşa etmeye çalışıyor. Üniversitede *Yazgı* edebiyat ve *Sosyoloji Gündemi* dergilerini çıkardı. *Kavram-Karmaşa*, *E, Çıkın, Tezkire* ve *Birikim* gibi dergilerde az şiir, daha çok da yazıları yayımlandı. Uzun bir süredir *Bireylikler* dergisinin cılgınlığına ve beyhude yalnızlığına yazıları ile dahil olarak her türden aşınmaya ve hükümsüzleştirilmeye karşı direnmeye çalışıyor.

İletişim Yayınları 2386 • Araştırma-İnceleme Dizisi 395

ISBN-13: 978-975-05-2100-3

© 2016 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2016, İstanbul

2. BASKI 2017, İstanbul

EDİTÖR Tanıl Bora

YAYINA HAZIRLAYAN Aybars Yanık

DİZİ KAPAK TASARIMI Ümit Kıvanç

KAPAK Suat Aysu

KAPAKTAKI AFIŞ *Mücadele* dergisi, sayı 11, İzmir, 1965, arka kapak

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Onat Özlü

DİZİN Emre Bayın

BASKI Ayhan Matbaası SERTİFİKA NO. 22749

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak, No: 6/3

Bağcılar, İstanbul Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT Güven Mücellit SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://mantey.org>

ERTUĞRUL MEŞE

Komünizmle Mücadele Dernekleri

Türk Sağında
Antikomünizmin İnşası

iletişim

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	9
ÖNSÖZ	11
GİRİŞ	15
BİRİNCİ BÖLÜM	
ANTİKOMÜNİZME GİRİŞ	21
Tek parti döneminde alternatif siyasal sosyalleşme	26
Algıların ideolojik dönüşümü:	
“Moskof” imgesinden antikomünizme	31
Antikomünizmin bereketli tarlası: Türk Sağı	41
İKİNCİ BÖLÜM	
KOMÜNİZMLE MÜCADELE DERNEKLERİ’NİN KURULUŞUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLER	53
Dış faktörler	53
SSCB etkisi	54
ABD etkisi	57
Türki aydınların etkisi	65
İç faktörler	70
İnkılap uygulamalarının yarattığı hoşnutsuzlukların etkisi	70
1944 Türkçülük (milliyetçilik) olayı ve milliyetçi tepki	92
Türk solunun hissedilen etkisi	98

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KOMÜNİZMLE MÜCADELE DERNEKLERİ:	
AMAÇLAR, MÜCADELELER VE FAALİYETLER	117
Komünizmle Mücadele Derneği (Zonguldak, 1950)	119
Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği (İstanbul, 1956)	121
Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği (İzmir, 1963)	125
<i>TBMM Komünizmle Mücadele Komisyonu</i>	126
<i>TKMD'nin kuruluşu ve faaliyetler</i>	130
<i>TKMD'de milliyetçi-mukaddesatçı mücadelesi:</i>	
<i>AP'ye karşı CKMP/MHP</i>	152
<i>TKMD'nin elindeki kan: Kanlı Pazar</i>	172
Komünizmle Mücadele Dernekleri'nin yayınları	183
<i>Dergiler</i>	184
<i>Kitaplar</i>	194
<i>Broşürler</i>	201

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KOMÜNİZMLE MÜCADELEDE	
BEŞERİ SERMAYE VE MUHAYYİLE	205
Komünizmle mücadelede ve derneklere	
etkin olan kişilerin sosyoekonomik	
ve düşünsel yapısı	205
Komünizmle mücadelede fetişler	228
<i>Din</i>	230
<i>Millet/Milliyetçilik</i>	237
<i>Vatan/Memleket</i>	243
<i>Aile/Namus</i>	249
Komünizmi tanımlama biçimleri	255
Antikomünist mücadelede yöntemler	
ve cılız eleştiriler	260

BEŞİNCİ BÖLÜM

KOMÜNİZMLE MÜCADELE DERNEKLERİ'NİN	
SİYASİ MİRASI	271
SONUÇ	285

EKLER	291
EK 1 Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Tüzüğü	293
EK 2 TKMD Üyelik Belgesi (Boş)	313
EK 3 <i>Mücadele</i> Dergisi Kapakları ve Broşürler	315
EK 4 T.K.M.D. Rozeti Satış İlanı ve Kurultay Davetiyesi	329
EK 5 TKMD 1964-1965 Yılı Faaliyet Raporu	331
EK 6 TKMD 3-2 No.lu Tamimi	347
EK 7 Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Vatansever Mensuplarına Açık Mektup	351
EK 8 Komünizmle Mücadele Yolları	357
KAYNAKÇA	361
DİZİN	379

KISALTMALAR

AP	Adalet Partisi
B	Birleşim
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
CKMP	Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
Çev.	Çeviren
Der.	Derleyen
DP	Demokrat Parti
Ed.	Editör
Haz.	Hazırlayan
İ.Ü.	İstanbul Üniversitesi
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
MP	Millet Partisi
O	Oturum
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TTK	Türk Tarih Kurumu
TKMD	Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği
Bkz.	Bakınız
vb.	ve benzeri
vd.	ve devamı/diğerleri
Yay.	Yayınevi
YÖK	Yükseköğretim Kurulu
YTP	Yeni Türkiye Partisi

Bugün Türkiye siyasal yaşamında toplumun, ekonominin, siyasetin ve eğitimin yeniden yapılandırılması ile ilgili yaşanan sorun alanları, 1960'lardan beri üretilen politikalar ve olası çözüm paketleri ve toplumsal dünyanın genel olarak tanzimi gibi sosyolojik durumları daha iyi anlamak ve açıklayabilmek için özellikle Komünizmle Mücadele Dernekleri'ni ve bu derneklerin üreteğeldiği antikomünist söylemleri bilmek oldukça önemlidir. Türkiye'de komünizmle mücadele sürecinde üretilen antikomünist fikirler sadece üretildikleri dönemi etkilemekle kalmamış, günümüze değin, sağ siyasi yelpazede yer alan neredeyse bütün politikacıların ürettikleri söylemlerin muhteviyatını büyük oranda belirlemiştir. Şu rahatlıkla söylenebilir: Türkiye'deki siyasi yaşamı oluşturan aktörlerden biri olan, genel anlamda adına sağ dediğimiz yapının, ana beslenme damarlarından ve kendini inşa yollarından biri antikomünist söylemdir. Bu söylemin üretildiği ve dolaşımda tutulduğu dönemi bilmek, günümüzde dolaşımda tutulan sağ siyasal söylemleri daha doğru anlamlandırmak açısından oldukça önemlidir. Elinizdeki çalışmada, bu tür kaygılardan hareket edilmeye ve Türkiye'de ortaya çıkan Komünizmle Mücadele Dernekleri'nin doğuşu ve siyasal yaşama etkileri ortaya konmaya çalışıldı.

Ben bu çalışmada Komünizmle Mücadele Dernekleri'ni ve ürettikleri söylemleri, mümkün olduğunca ana kaynaklarına dayanarak vermeye çalıştım ve bu süreci anlamaya ve açıklamaya çalışmak gibi temel sosyolojik bir kaygıyla hareket ettim. Ancak yine de bu çalışma, her bireysel üretim gibi bir özneliği taşıdığı için eksik olmaya mahkûmdur. Eksikler, istenmeden de olsa benden kaynaklanmıştır.

Çalışmanın ilk hali, Selçuk Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde yüksek lisans tezi olarak hazırlandı. Böylesi bir konuyu tez olarak hazırlayabilmem için verdiği akademik özgürlükten ve samimiyetten dolayı tez danışmanım olan Doç. Dr. Mahmut Hakkı Akın'a teşekkür ederim. Çalışma, kitaba dönüşme sürecinde yeniden ele alındı ve alanla ilgili birincil kaynaklara mümkün olduğunca ulaşmaya çalışılarak, yeni ilavelerle derinleştirilmeye çalışıldı. Çalışmanın tez formatından çıkması ve kitap olarak yayımlanması sürecinde, taşrada bütün diriliğiyle aleni bir biçimde yaşanan antikomünist zihniyetin etkilerini bütün boyutları ile birlikte deneyimlediğimiz ve Orta Anadolu'yu bana dayanılır kılan Halim Şafak'a, yaptığımız keyifli tartışmalar için ne desem bilmem ki... Ömrün uzun ve özgürlük dolu olsun Halim Şafak.

Bu çalışmanın konusu olan Komünizmle Mücadele Dernekleri'ne dair ilgimin uyanmasında İletişim Yayınları'nın *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce* serisinin ve özellikle de Tanıl Bora'nın *Türk Sağ*'ına dair yazılarının ufuk açıcı katkıları oldu. Türkiye'deki antikomünist zihniyeti anlamaya olan ilgimin konu hakkında bir ilk çalışmaya dönüşmesi sürecinde farkında olmadan sunduğu katkılara ve çalışmanın kitap olarak yayımlanması aşamasında da ufuk açıcı önerilerini esirgemeyen ve sıcak, samimi, dost diliyle cesaretlendirici desteklerini hissettiren Tanıl Bora'ya çok teşekkür ederim. Bana göre başta entelektüel ve yazınsal-akademik yaşantıda eşlerin birbirleri ile olan ilişkileri, bu süreçte üretilenlerin derinliğini, seviyesini ve içtenliğini büyük oranda etkiler. Buradan eşim İlknur Meşe'ye her türden özverisi için ne kadar teşekkür etsem az gibi geliyor bana. Son olarak, benim, özel sektörün cehenneminden kurtu-

lup evde kalarak bu çalışmaları yapabilmemde dünyamıza katılan varlığı ile imkân veren ve kendisi, bana bir armağan olan oğlum Kemal'e, tüm duyumsattıkları için teşekkür etmek bile azdır. İyi ki doğdun oğlum.

ERTUğRUL MEşE

GİRİŞ

Kültürel imgeler de insanlar gibi: Ancak ömürlerini tamamladıklarında, imkanlarını tükettiklerinde, çevrelerine yaydıkları ışık zayıflarken tam olarak anlaşılabilir. İmkanları kadar vaatleri de tükenirken, kendilerine bağlanan umut dağıldığında, yerleri i başkalarına bıraktıklarında anlaşılabilirler.

– *Kötü Çocuk Türk*, Nurdan Gürbilek

Türkiye’de toplumunun siyasi, sosyal, düşünsel ve ekonomik dünyası, özellikle son iki yüz yıldır, yani Tanzimat’tan bu yana büyük değişim ve dönüşümler geçirmektedir. Toplum, adı geçen dönemden itibaren yüzlerce yıldır içinde eylediği geleneksel ekonomik, siyasi, dinî, düşünsel ve sosyal dünyadan ayrılarak Batılı bir anlam ve yaşam dünyasına dahil olmaya çalışmakta ve o dünyanın bütün insani üretimlerinin getirisiyle yaşamaya devam etmektedir. Batı’ya dahil olma biçiminde başlayan bu süreç henüz tamamlanmış değildir. Çünkü dahil olunmaya çalışılan dünyanın kendince üretmiş olduğu söylemlerin ve bu söylemlere bağlı olarak üretilmiş olan yaşam biçimlerinin, Türk toplumunca içselleştirilmeye çalışılması, beraberinde yeni problemleri de getirmiş ve toplum, kendi içsel problemlerinin

yanında, dahil olmaya çalıştığı Batı medeniyetinin problemlerini de yaşamak zorunda kalmıştır. Batılı anlamda bir siyasal kültürden uzak olan, kendi siyasallığını kendi kültürel ve dinî kodlarına göre yaşayan Türkiye toplumu, Batı'nın siyasal ve kültürel etkilerinin ortaya çıkardığı problemlerin özellikle askerî anlamda yakıcı sonuçlarını, 93 Harbi olarak bilinen 1877 Osmanlı Rus Savaşı, Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşı dönemlerinde yaşamış ve Milli Mücadele ile bu etkileri kısmen de olsa safdışı bırakmıştır. Ancak dış dünyanın etkileri, özellikle siyasal alanda, İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında Türkiye Cumhuriyeti'ni ve Türkiye toplumunu etkilemeye devam etmiştir. Bu savaşın öncesinde ve sonrasında, özellikle adına Soğuk Savaş denilen ortamda, ortaya çıkan kimi siyasal gelişmeler, toplumu siyasal anlamda iki farklı dünya arasında bir salınımın içine itmiştir. Bu dünyalardan biri başını Amerika Birleşik Devletleri'nin çektiği kapitalist ekonomi temelli liberal bir dünya iken, diğeri başını Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin çektiği eşitlikçi ve devletçi bir toplum inşasını hedefleyen sosyalist bir dünyadır. Bu iki dünyanın açık/gizli etkisi ve toplumun iç dinamiklerinin baskısı altında kalan Türk toplumunun siyasi hayatında, özellikle 1950'lerden itibaren başlayan komünizmle mücadele düşüncesi ve pratikleri bir süreç olarak hem siyasal yaşamı hem de toplumsal yapıyı derinden etkilemiştir. Bu süreci ve sonrasında, günümüze değin etkileyen komünizmle mücadele, genel olarak bir zihniyet halini almış ve bu antikomünist zihniyet, neredeyse bütün "sağ" siyasi söylemlerin meşruiyet kaynaklarından biri olmuş ve kendine siyasi, hukuki, sosyal ve ekonomik yaşamda geniş ve etkin bir hayat alanı bulmuştur.

Çalışmanın konusu, Türkiye'de 1950, 1956 ve 1963 yıllarında olmak üzere üç defa kurulan Komünizmle Mücadele Dernekleri ve bu derneklerin ortaya çıktığı dönemde öne çıkan komünizm karşıtı düşünceler olduğu için, sol siyasi düşünceye ait kendini tanımlama çabaları çalışmamızın dışında bırakılmıştır. Bunu yapmaktaki amacım, sağ siyasi yelpazede etkin olan milliyetçi-mukaddesatçı ve reaksiyoner zihniyeti, kendilerine muarız olarak gördükleri komünizmi tanımlama ve onunla mü-

cadele etme biçimlerine bakarak anlamaya çalışmaktır. Çalışmamda, Komünizmle Mücadele Dernekleri'nin kuruluşunda, bu derneklerin oluşum nedenlerinde ve ortaya çıkış koşullarında ne türden iç ve dış etkilerin olduğu, ilgili literatüre ve bu derneklerde etkin olan kişilerin ürettiği söylemlere dayanarak söz konusu derneklerin siyasal yaşama bıraktıkları anti-komünist mirasın sağ siyasi tahayyüldeki yeri anlaşılmaya çalışılacaktır. Türkiye'de antikomünizm bağlamında var olan akademik yazında kimi kitap, tez ve makale¹ çalışmaları yapılmış olsa bile, Komünizmle Mücadele Dernekleri'ni merkeze alarak mesele eden bilindik bir kitap çalışması yoktur. Daha önce, özellikle antikomünizm bağlamında yapılan çalışmalar da konuya yaklaşırken komünizmle mücadele sürecini ve bu süreçte etkin olan isimleri daha çok siyaset bilimi çerçevesinde eleştirel bir bakışla ele almaya çalışmıştır. Konuya dair üretilen çalışmalarda, kendini "sağ" siyasi yelpazede tanımlayanların çalışması ise –birkaç kısmi değini dışında–² genellikle antikomünizmi

- 1 Türkiye'de antikomünizmi kısmi de olsa merkeze alarak konuya yaklaşan çalışmalar için bkz: Yüksel Taşkın, "Anti-komünizm ve Türk Milliyetçiliği: Endişe ve Pragmatizm", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce* cilt 4, Milliyetçilik, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003; Yalçın Köksal Demir, *Soguk Savaş Sırasında Amerikan Propagandası: Türkiye Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006; Derya Çağlar, *Hayali Komünizm: Soguk Savaş'ın Türkiye Söylemleri*, Berfin Yayınları, İstanbul, 2008; Yüksel Taşkın, *Anti-Komünizmden Küreselleşme Karşılığında Milliyetçi Muhafazakar Entelijansiya*, İletişim Yayınları, İstanbul 2007; Özgür Gökmen, "Türkiye'de Anti-komünizmin Kaynaklarına Methal", *Birikim*, sayı 251-252, İstanbul, 2010; Güven Gürkan Öztan, "'Ezeli Düşman' ile Hesaplaşmak: Türk Sağında 'Moskof' İmgesi", *Toplum ve Bilim*, sayı 121, İstanbul, 2011; Aytül Tamer, "Muhayyel Komünizm: Türk Sağının Anti-komünizm Propagandası", *Doğu Batı*, yıl 14, sayı 58, Ankara, 2011, s. 91-113; Sinan Yıldırım, "Nefretin ve Korkunun Rengi: Kızıl", *Türk Sağı: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, der. İnci Ö. Kerestecioglu ve G. Gürkan Öztan, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012, s. 47-43; Aylin Özman ve Aşlı Yazıcı Yakın, "Anti-komünist Fanteziler: Doğa, Toplum, Cinsellik", *Türk Sağı: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, der. İnci Ö. Kerestecioglu ve G. Gürkan Öztan, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012, s. 105-135; Tebessüm Öztan, "Öfkeyi Çizmek: Milliyetçi Tahayyülde Düşman Portreleri", *Türk Sağı: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, der. İnci Ö. Kerestecioglu ve G. Gürkan Öztan, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012, s. 137-167; Cangül Örne, *Türkiye'nin Soguk Savaş Düşünce Hayatı*, Can Yayınları, İstanbul, 2015.
- 2 İlhan Darendelioglu, *Türkiye'de Milliyetçilik Hareketleri*, Tokar Yayınları, İstanbul, 1975; Hakkı Öznur, *Ülkücü Hareket*, cilt 2, Alternatif Yayınları, Ankara.

meşrulaştırma biçimindedir. Bu nedenle bu çalışmada, Komünizmle Mücadele Dernekleri'ni ortaya çıkaran siyasi ve toplumsal koşulları dikkate alarak, antikomünizmin oluşumunu, bu süreçte üretilen fikirleri, toplumsal ve siyasal alana olan etkilerini ve bu derneklerde faal olan kişilerin beşeri sermayelerini, muhayyilelerini ve komünizmle mücadele söylemlerinin Türk siyasetine bırakmış olduğu mirası açıklamaya çalışacağım.

Çalışmada, Türkiye'de kurulan komünizmle mücadele derneklerinin yayınları ve bu derneklerde etkin olan kişilerin fikirleri, döneme ait TBMM Meclis Zabıtları, gazeteler, dergiler ve konu ile ilgili akademik çalışmalar ve kitaplar kullanılmıştır.

Tarihî boyutu olan hemen her araştırma, uzak bir zaman diliminde yaşanmış olmasından ve o döneme ait arşivlerin yetersizliğinden kaynaklanan sınırlılıkları bünyesinde taşır. Ben bu çalışmada sınırlılıkları şöyle müşahade ettim: Türkiye'de kurulan birçok dernek kayıtlarının, ya dernek kapandıktan sonraki beş yıl içinde imha edildiğini veyahut da bu derneklerin çıkarmış olduğu her türden belgenin birçoğunun kütüphanelerde bulunmadığını gördüm. Bu, çalışmanın literatür açısından sınırlılığıdır. Bir diğer sınırlılık ise incelenen konunun içinde olduğumuz zamana olan uzaklığından kaynaklanır. Benim incelemeye çalıştığım dönem, komünizmle mücadele derneklerinin ortaya çıktığı ve etkisini şu veya bu şekilde yitirmeye başladığı dönemle, yani 1950 ve 1970 yılları arasındaki dönemle sınırlıdır. Her ne kadar bu derneklerin kuruluşlarını etkileyen önceki dönemlere göz atsam ve oradaki antikomünist söylemin oluşmasına önemli oranda etki eden olaylara bakmaya çalışsam da, bir siyasal söylemi anlamak için yirmi yıllık bir döneme bakmak, sağlıklı bir sonuca varmak için yeterli değildir. Bu yetersizliği aşmaya çalışmak için, komünizmle mücadele amaçlı olarak üretilen temel metinlere ve Komünizmle Mücadele Dernekleri'nin kuruluşunda yer almasalar bile, bu metinleri üreten önemli siyasi ve düşünsel konuma sahip ki-

---

ra, 1999a; Selim Yıldız, *Güneyli Yiğit: İlhan (Egemen) Darendelioglu ve Siyasi Mücadelesi*, Berikan Yayınları, İstanbul, 2013.

şilerin metinlerine bakmak gerekir. Ben de bu çalışmada, konuyu daha iyi ve doğru bir biçimde anlayabilmek ve açıklayabilmek için bu kişilerin üretimlerini de konu açısından değerlendirmeye çalıştım. Ancak sınırlılıkları aşmak için bu türden girişimleri yapmış olsam bile, çalışmamda ulaştığım sonuçlar, yukarıda saydığım ve farkına varmadan göz ardı etmiş olabileceğim birkaç nedenden dolayı belli bir eksikliği bünyesinde taşıyacaktır.

ANTİKOMÜNİZME GİRİŞ

Türkiye’de başta devletin, değişik partilerin ve grupların sahip-
lendiği, adına dernekler bile kurulan, içeriğini oluşturmak için
hatırı sayılır bir külliyyat oluşturulan ve birçok siyasetçinin, dü-
şünce insanının ve kimi dinî grup önderlerinin muhayyilesi-
ni biçimlendirdiği gibi, aynı zamanda toplumu da şekillendi-
ren antikomünizm, bir kavram olarak neyi ifade eder, nasıl bir
tarihî ve siyasi geçmişe sahiptir? Bu soruları oluşturan her bir
alana dair çok şey yazılabilir ve çok şey söylenebilir. Bu çetrefil-
li soruya çalışma boyunca cevap aranmaya çalışılacaktır.

Antikomünizm hakkında şu kısa bilgileri vermek gerekir.
Antikomünizm, Ekim 1917 Bolşevik Devrimi’nden beri, ko-
münist ve komünist olmayan sola karşı muhafazakâr güç-
ler tarafından başlatılan siyasi savaşta hâkim bir konu olmuş-
tur. 1945’ten beri, özellikle de Soğuk Savaş’ın başlarından iti-
baren antikomünizm, farklı kaynaklar ve muazzam propagan-
da ve telkin araçları (gazeteler, kitaplar, makaleler, radyo, tele-
vizyon, sinema filmleri, vb.) yoluyla yayılmıştır. Dünyada ko-
münizmden başka hiçbir özne bu kadar eleştiri ve ithama ma-
ruz kalmamıştır. Bu propagandanın yoğunluğu ve biçimle-
ri, ABD’nin öncülüğünde, ülkeden ülkeye ve dönemden döne-
me değişiklik göstermiştir. Fakat 1917’den beri uygulanan çe-

şitli formları içinde antikomünizm, iki temel teze dayanır: İlki “komünizm”in devasa ve vasıflı bir şeytan olduğu, ikincisi ise Sovyet liderlerinin, komünizmi dünyanın geri kalanına empoze etmenin yollarını aradıkları bir bela/musibet olduğudur.¹ Yani antikomünist propagandaya göre komünizm şeytandır, beladır, musibettir.

Antikomünizm kavramı beraberinde akla anti-Sovyetizmi, anti-Leninizmi ve hatta anti-Marksizmi de getirir. Bu kavramların kullanımları özü itibarıyla aynı amaca hizmet eder: ABD merkezli Batı tipi kapitalizmi koruma endişesi. Ekim 1917 Devrimi’nden sonra Batı’da ortaya çıkan antikomünizm, burjuvazi ve ekonomi çevrelerinde en güçlü ifadesini anti-Bolşevizm ve anti-Sovyetizmle bulmuştur. Bu dönemde ideolojik anti-Sovyetizmin amaçları ise işçi sınıfı temeline bağlı sosyalist sistemleri engellemek ve ortadan kaldırmak, fikrî anlamda ise sosyalist düşüncüyü dünyada etkisizleştirmek ve silahlı mücadeleyle de olsa sosyalizmi yıkmaktı. Soğuk Savaş döneminde anti-Sovyetizm en kaba, bayağı ve ilkel bir antikomünizm biçimine ulaşmış ve bu özelliklerine uygun bir biçimde, Sovyetler Birliği’ne ve bütün sosyalist sistemlere karşı mücadele için yol ve yöntemler geliştirilmiştir. Bu yüzden bütün dünyada anti-Sovyetizm, antikomünizmin çekirdeği ve ana içeriğidir.² Bu anlamda Türkiye’deki antikomünizmin tarihi arka planı ve genel olarak siyasi ve toplumsal seyri ile dünyadaki antikomünizmin seyri belirgin bir örtüşme gösterir.

Antikomünizm, dünya çapında bir cephe saldırısı biçiminde birçok ülkede toplumsal katmanların ya da kitlelerin kendi etki alanının dışında kalmaması için her türden çabanın sergilenmesini beraberinde getirmiş ve özellikle sermaye çevrelerinin desteğini almış bir ideolojik tepkidir. Genel olarak antikomünist tepki, toplumsal ve ideolojik yönden olağanüstü bir uyum-

1 Ralph Miliband ve Mercial Liebman, “Reflections on Anti-communism”, *Socialist Register* 21, 1984, s. 1.

2 Girgin Girginov ve Vladimir Mshvenieradze, *Günümüzde Anti-Sovyetizm, Anti-Komünizm*, çev. K. Nural, Bilim Yayınları, İstanbul, 1978, s. 8-17; O. Reinhold ve F. Rijenko, *Politikası ve İdeolojisiyle Günümüzde Anti-komünizm*, çev. Mustafa Ulu, Konuk Yayınları, İstanbul, 1979, s. 5-7.

luluk gösterir: Karalama, kriminalize etme, canavarlaştırma gibi negatif içerikli tanımlamalar yapılarak nüfusun büyük kısmının milliyetçilik duygularına, şovenizme ve dinsel bağnazlıklara hitap eden bir dil geliştirilir. Amaç, bir antikomünist isterisi ortamı yaratmaktır.³ Bu anlamda antikomünist ideoloji, ABD’de “komünizm korkusu/isterisi” yaratmıştır. 1917 Sovyet Devrimi’nden sonra başlayan bu korku, kapitalist düzene tehdit olarak algılanmış ve bu düzenin savunucuları, bu korkuyu kısa sürede ulusal bir korkuya dönüştürmüşlerdir. Bu bağlamda ABD’de, 1938’den itibaren faaliyete geçen “Amerika’ya Karşı Eylemleri Araştırma Komitesi” kurulmuş ve “dünyanın en büyük gösterisi” olarak nitelendirilebilecek bir ‘komünist avı’ düzenlenmiştir.⁴ Yine aynı biçimde, Soğuk Savaş’tan itibaren ABD’de iki yüzden fazla merkez, antikomünist stratejinin taktiklerini oluştururken, Batı Almanya’da da benzer kuruluşların sayısı yaklaşık olarak yüze kadar ulaşmıştır. İngiltere, Fransa, İtalya, Portekiz, İspanya, İsrail, Japonya, Avustralya, Kanada ve Latin Amerika’nın değişik ülkelerinde ve NATO Bloku içindeki çevre ülkelerde de bu antikomünist kervana dahil edilebilecek merkezler oluşturulmuştur.⁵ Bu merkezlere Türkiye’de kurulan Komünizmle Mücadele Dernekleri’ni de rahatlıkla ekleyebiliriz.

Antikomünizmden genellikle sadece tek bir çeşidi varmış gibi bahsederiz. Halbuki çok çeşidi olmakla birlikte yaygın bir antikomünizm çerçevesi içinde ayırıcı konumlara, vurgulara ve nüanslara dikkat etmek faydalı olabilir. Çokça farklı ifadeler barındırmasına rağmen, musibetin cisimleşmiş hali, şeytanın izi, insan ruhunun en karanlık ve en uğursuz üretimi, uyarlaş-

3 Girgin Girginov ve Vladimir Mshvenieradze, a.g.e., s. 39-41.

4 *Amerika’ya Karşı Eylemleri Araştırma Komitesi’nin Tutanakları-Ihanet Yılları*, der. Ülkü Tamer, +1 Kitap, İstanbul, 2007, s. 7. Bu kitapta adı geçen komitenin dönemler halinde çalıştığı ve bu çalışmaların 1956 yılına kadar sürdüğünü görebiliriz. Bu komitenin on binlerce sayfayı bulan tutanaklarından bir derleme olan bu kitaptaki soruşturmalar okundığında, biraz okuryazar olanlarımızın adını duyduğu birçok kişinin, kendilerini temize çıkarmak adına neleri itiraf ettiğini görmek, bize dönemin genel havasını daha iyi anlatır.

5 O. Reinhold ve F. Rijkenko, a.g.e., s. 15, 45.

manın, aydınlanmanın ve beşeri şeylerin inkârı olarak görülüp şiddetle reddedilen komünizme dair sergilenen genel tavır, bütün antikomünizmlerde ortaklık gösterir. Aşırı ahlâki söylem, sıklıkla da kuvvetli dinî çağrışımlarla dillendirilen antikomünizm, yeryüzünde şeytanın vücut bulmuş hali olarak Sovyetler Birliği'ni görür.⁶ Bu anlamda antikomünist propaganda siyasi, dinî, ahlâki ve beşeri korkuları harekete geçirmeyi amaçlayan bir tepki ve saldırı ideolojisidir.

Bir antikomünizm eleştirisi olarak kaleme aldıkları çalışmalarında Girgin Girginov ve Vladimir Mshvenieradze, antikomünizmin birbiri ile iç içe geçen üç temel özelliği olduğunu belirtir ve özetle şöyle ifade ederler:

“İlk olarak, uygulamalı siyasal etkinlik biçimindeki anti-komünizm vardır. Bu tür anti-komünizm gerek iç, gerekse dış devlet politikası biçimini alır ve tekelci burjuvazinin parasal desteğiyle sayısız profesyonel anti-komünist örgüte, belli komünist partiler içindeki oportünist gruplara, reformculara ve Sağkanat Sosyal Demokratlara dayanır. İkinci olarak, burjuva ideolojisinin ağır bastığı ve bilimsel olarak anti-komünizmin üretilerek dolaşımda tutulduğu ideolojik ve kuramsal etkinlikler biçiminde anti-komünizm vardır. Son olarak da, kitlelerin bilincine işlemiş, emperyalistlerin propagandalarıyla geniş kitleler arasında yayılmış ve yerleşmiş toplumsal önyargılara ve özel mülkiyet ilişkilerinin ağırlığına dayanarak varlığını sürdüren anti-komünizm vardır. Anti-komünizmin bu sıkı sıkıya iç içe girmiş siyasal, ideolojik ve sosyo-ekonomik biçimlerinde, değişik zamanlarda değişik mücadele yöntemleri ve yolları ön plana çıkabilecek bir kullanım esnekliğine sahip olmuştur.”⁷

Antikomünizmin özünün tarihin bütün evrelerinde aynı kalmasına rağmen, biçimleri değişebilir. Antikomünizmin tarihine bakıldığında üç temel evre göze çarpar. Birinci evreyi, temelinin anti-Marksçılığın oluşturduğu ve 1917 Rus Bolşevik Devrimi'ne verilen tepkiler oluşturur. İkinci evreyi Hitler Alman-

6 Ralph Miliband ve Mercal Liebman, a.g.m., s. 17.

7 Girgin Girginov ve Vladimir Mshvenieradze, a.g.e., s. 61-62.

ya'sı, Mussollini İtalya'sındaki faşizm temelli özgürlük karşıtı her türlü zulümler oluştururken, üçüncü evreyi ise İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan ve tüm dünyayı dalga dalga saran Soğuk Savaş dönemi antikomünizmi oluşturur.⁸

Antikomünizm, Soğuk Savaş'la birlikte hem ABD'de hem de Türkiye'de, düşünce hayatı ve fikir özgürlüğü üzerinde histeri boyutlarına varan ağır bir baskı oluşturmaya başlamıştır. Bu histeri çoğunlukla gerçekte bağları kopuk, her türden aykırı fikri gayri meşru ilan etmemin bir yöntemi haline dönüşmüş ve çok boyutlu bir kampanya halinde yürütülmüştür. Antikomünizmin bir fikir ögesi olmaktan ziyade bir hareket olmasını sağlayan bu kampanya, tarihsel ve yapısal köklerine rağmen 1940'ların ikinci yarısına kadar sistemli bir hareket olmamıştır. Özellikle bu tarihlerden itibaren Türkiye'de antikomünizm, ülke içinde ve dışında ortak bir düşmanın yaratılmasını sağlamıştır. Komünizmin Rusya gibi dış bir güçle ilişkilendirilmesi, komünizmle mücadeleyi bir "ulusal politika"ya dönüştürmüş⁹ ve aktörleri zaman içinde değişse bile, ülke siyasetini günümüzde dahi etkilemeye devam edecek bir güce ulaşmıştır.

Antikomünizm, toplumun komünizm aleyhinde yönlendirilmesi amacıyla üretilen salt "akademik bilgiler" yığını değil, aynı zamanda kitlesel ve sıradan bir biçime de sahiptir. Bu anlamda antikomünizm sosyopsikolojik köklere, toplumsal yaşamın çeşitli alanlarının inşa edilmesine, toplumsal yaşamın temel karakteristiklerine, sorunlara ve halkın algısını biçimlendiren temel önyargı kalıplarına dek uzanır.¹⁰ Bir toplumda antikomünizmin yayılmasında ve insanları etkilemesinde, özellikle o toplumu oluşturan kesimlerin büyük kısmının geleneksel dünyaya yaslanması ve yaşananlardan rahatsızlık duyacak kadar muhafazakâr duyarlılıklara sahip olması oldukça önemli bir faktör sayılabilir. Aynı zamanda, bu kesimlerin gücenmiş ve histerik bir bilinç haliyle komploculuğa ve faşizm gibi uç po-

8 O. Reinhold ve F. Rijkeno, *a.g.e.*, s. 7-9.

9 Cangül Örnek, *Türkiye'nin Soğuk Savaş Düşünce Hayatı*, Can Yayınları, İstanbul, 2015, s. 63-64.

10 O. Reinhold ve F. Rijkeno, *a.g.e.*, s. 309-310.

litik eğilimlere yatkın ideolojik ve psikolojik bir havadan etkilennemeleri de dikkate alınmalıdır.

Türkiye'deki komünizmle mücadele pratiği, yani siyasal bir tavır olan antikomünizm bir ideolojidir. Bu anlamıyla antikomünizm ve bu ideolojinin üretildiği mecralar din, eğitim, aile, hukuk, siyasal ve sendikal yapılar gibi devletin ideolojik aygıtlarından biridir. Bu çalışmaya konu olan antikomünizm, Althusser'in belirttiği şekliyle, "devletin ideolojik aygıtları"ndan biri olarak nitelenecektir.¹¹ Çünkü Türkiye'de işlerlikte tutulan antikomünist zihniyetin toplumsal ve siyasal işlevleri, devletin ideolojik aygıtları gibi işlemiş ve devlet de bu aygıttan büyük oranda beklentilerini karşılamıştır. Bu anlamda Türkiye'de kurulan Komünizmle Mücadele Dernekleri de, toplumda belirli ideolojik işlevleri yerine getiren diğer kurumlar gibi (din, aile, hukuk, siyaset, eğitim, kültür vb.) devletin ideolojik aygıtları olarak üzerine düşen işlevleri yerine getirmiştir.

Antikomünizm, düşünsel anlamda katı ama bu katılığına rağmen kendini sürekli olarak güncelleyen siyasal bir tavır olduğu için, onu mümkün kılan temel önemde kavramlar vardır. Bu nedenle çalışmada, günümüzde de etkisi yer yer hissedilen antikomünizmi daha iyi ortaya koyabilmek için, özellikle üç kavram açıklanmaya çalışılacaktır. Bu kavramlar şunlardır: siyasi sosyalleşme, "Moskof" imgesinin antikomünizme evrilmesi ve Türk Sağı. Ancak antikomünizmi daha görünür kılabilmek için bu kavramları ele alırken, bu kavramlara hayat veren kimi alt kavramlar olarak tehdit algısı, düşman imgesi ve siyasi semboller gibi kavramlar da bu çerçevede açıklanarak kullanılmaya çalışılacaktır.

Tek parti döneminde alternatif siyasal sosyalleşme

Genel olarak sosyalleşme kavramı içinde değerlendirilen siyasal sosyalleşme, toplumsallaşmanın özel bir biçimidir ve bireyin

11 Louis Althusser, *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*, çev. Mahmut Özişik ve Yusuf Alp, İletişim Yayınları, İstanbul, 1994, s. 32-35.

sosyalleşmesinde önemi göz ardı edilemez. Siyasal sosyalleşme, en genel anlamıyla siyasal kültürün aktarımıdır ve aynı zamanda siyasal yaşamın yeniden üretilmesi olgusu ve sürecidir. Aile, okul, cami, kilise, cemaatler, dernekler, kitle iletişim araçları sosyalleşmede olduğu gibi, bireyin siyasal sosyalleşmesinde etkindirler. Bireyin yaşamı bu toplumsal yapılar içinde geçtiğinden dolayı, bireyin siyasal sosyalleşmesi yaşam boyu devam eder. Bu anlamda siyasal sosyalleşme, sosyalizasyon sürecinin daha spesifikleşmiş bir parçasıdır.¹² Siyasal sosyalleşme süreci düz ve aynı rutinlikte devam eden bir süreç değildir. Siyasallaşma toplumun yaşadığı her türden siyasi ve sosyal olaylara göre hızlı-aktif veya yavaş-pasif olabildiği gibi, istenmedik bir biçimde gelişen bir süreç de olabilir. Yani bir toplumda tek bir siyasallaşma biçiminden söz edilemez. Bir toplumda aynı anda farklı ya da birbirinin karşısı siyasal sosyalleşmelerin olması sosyolojik bir gerçekliktir.

Siyasal sosyalleşme bağlamında Türk modernleşmesine baktığımızda Tanzimat'tan beri onun kendine has tarzı ve birikimi, siyasal kültürümüzün de değişim ve dönüşüm hikâyesini içinde barındırdığı gibi, aynı zamanda bu süreç farklı fikirlerin siyasal sosyalleşme sürecini ve dönüşümünü de içerir. Türkiye'de siyasal yapı, bu dönüşümlerden etkilenmiş olduğu için çok yönlü bir görünüme sahip olmuştur. Hatta bir modele göre *tektipleştirilmek istenen toplumda* tekrar demokrasiye geçildiğinde, farklı siyasal sosyalleşmeler ve buna bağlı tavırlar ve görüşler de ortaya çıkmıştır. Tek Parti döneminde uygulanan politikalar toplumda öngörülemeyen farklı siyasal sosyalleşmelerin yaşanmasına neden olmuştur. Bu siyasal sosyalleşme biçimi en açık bir biçimde milliyetçi, dindar ve muhafazakâr toplumsal çevrelerde toplumsal görünürlük kazanmıştır.

12 İlter Turan, *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış*, İ.Ü. Yayınları, İstanbul, 1977, s. 47-62; Mimar Türkkahraman, *Türkiye'de Siyasal Sosyalleşme ve Siyasal Sembolizm*, Birey Yayınları, İstanbul, 2000, s. 22-23; Oya Tokgöz, *Siyasal İletişimi Anlamak*, Imge Yayınları, Ankara, 2008, s. 118-119; Gordon Marshall, *Sosyoloji Sözlüğü*, çev. Derya Kömürcü ve Osman Akınhay, Bilim Sanat Yayınları, Ankara, 1999, s. 666; Mahmut H. Akın, *Siyasal Toplumsallaşma Sürecinde Gençlik: Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2009, s. 43-54. Mahmut H. Akın, *Toplumsallaşma Sözlüğü*, Çizgi Kitabevi, Konya, 2011, s. 129-131.

İnsanlar bir aidiyet duygusuna sahiptirler. Bu toplumsal dünyada var olmanın temel koşuludur. Aynı zamanda insanın belirli bir siyasal kimliği benimsemesinin duygusal ve imgesel anlam dünyasına dayanan bir yönü de vardır. İnsanın kendisini bazı kişilere, gruplara, kurumlara ve fikirlere yakın bulması ve onları kendisi tarafında görerek “biz” duygusunu kazanması; aynı yollarla da başkalarını, bunların dışında olanları “öteki” olarak görmesi ve onları kendi tarafından kabul edilebilir bulmaması, siyasal sosyalleşme yoluyla bir kimliğin inşa edilmesi olarak kabul edilebilir. Bu anlamda siyasal sosyalleşme, insanın kendisini içinde huzurlu hissettiği, doğrularını paylaştığı ve değerlerini benimsediği bir “dünya”ya dahil olma ve yine bu yolla bir tür “ötekilerin dünyası”ndan kendisini ayırıştırma süreci olarak da okunabilir.¹³

Siyasal sosyalleşme sürecinde “biz” ve “ötekilere” dair algı, bireyin genel olarak da toplumun, içte ya da dışta var olan bir düşmandan kaynaklandığı varsayılan bir tehdit algısına sahip olmasıyla birlikte, bireylerde ve toplumda aktif bir siyasallaşmayı başlatma gücüne sahiptir. Bu nedenle tehdit algısı, bireyin grupla özdeşleşme düzeyini etkileyen en önemli psiko-sosyal itkilere birisidir. İç veya dış “düşmandan” kaynaklanan tehdit algısı, bir tür duygu içeren toplumsal tepkidir, temelinde şu âna veya geleceğe dair yaşamı önceleyen bilinçli ya da bilinçsiz korkular yatar. Tehdit algısını oluşturan durumların ortak özelliği, bugünde ve gelecekte grubun varlığının, değerinin ya da birliğinin tehlikede olarak algılanmasıdır.¹⁴ Bir toplumda tehdit algısına ruh veren temel şey toplumun ve bireyin kendini konumlandırma biçimlerine göre bir vehimle üretilen “düşman” imgesidir ve imgenin somut toplumsal gerçeklikle örtüşmesine gerek yoktur. “Düşman” a dair üretilen imge, sözcüklerden daha güçlü olduğu için, bireysel ve toplumsal hafızada daha uzun süreli olarak varlığını sürdürür¹⁵ ve toplumu bir arada

13 Mahmut H. Akın, *a.g.e.*, s. 2.

14 Nuran Hortaçsu, *Ben Biz Siz Hepimiz: Toplumsal Kimlik ve Gruplararası İlişkiler*, Imge Yayınları, Ankara, 2007, s. 74-75.

15 Tebessüm Öztan, “Öfkeyi Çizmek: Milliyetçi Tahayyülde Düşman Portelleri”,

tutmaya yardım eder. Çünkü “düşman”, insanları “cemaatleştirir” – hem de “sadece” değer aracılığıyla değil, karşı tepki vermeyi bir zorakılık haline getirmesiyle de.¹⁶

Sosyalleşme sürecinde korkular, siyasal sosyalleşmeyi hızlandırdığı gibi biçimlendirir de. Burada toplumu cemaatleştirmeyi sağlayan politik korkuyu biraz açmak gerekir. Politik korku, bir insanın veya yurttaşların güvenliklerine veya iyi olma hallerine yönelik tehditler (örneğin suç, komünizm veya terörizm korkusu gibi) karşısındaki müşterek kaygıları kullanarak siyasal öznelerin iktidarlar tarafından sindirilmesi ve biçimlendirilmesi olarak tanımlanabilir. Bu politik korkunun oluşması ve sürdürülmesinde akıl nasıl rol oynar? Çoğu yazara göre çok az. Raymond Aron, “ilkel, tali bir politik duygu” olan politik korkunun, aklın varlığını engellemeyi gerektirdiğini belirtir ve politik korkunun insanları, tercihleri ve bu tercihlerin sonuçları hakkında düşünmekten alıkoyan fiziksel objelere indirgediğini söyler. Ancak politik korku sadece güdülerini değil, aynı zamanda akli ve aklın araçlarını da kullanır.¹⁷ Politik korku kısmen baskı ve şiddet araçları ile yaratılırken, onun akla ve aklın araçlarının yardımına başvurmaksızın insanları kontrol altına alamayacağı söylenebilir. Siyasi liderler ve kanaat önderleri halkın karşılaştığı tehlikeleri büyütür ve saptırarak kamusal korkuyu manipüle edebilirler. Fakat bunu, korkunun sadece psikolojik boyutlarını yağmalayarak değil, onun bilişsel boyutlarını kendi menfaatleri ile uyumlu olacak biçimde, insanları korkularına odaklanmaya sevk ederek yaparlar.¹⁸ Bu anlamda korkunun, aklın olası bütün kullanımlarını içeren ideolojik payandaları olduğunu ve komünizmle mücadele sürecini biçimlendiren bütün korkuların da bir ideolojik aygıt gibi işletilerek Türkiye’deki antikomünizmin biçimlenmesine hizmet ettiğini söylemek mümkündür.

Türk Sağ: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri, der. İnci Ö. Kerestecioglu ve G. Gürkan Öztan, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012, s. 137-138.

16 Ulrich Beck, *Siyasalığın İcadı*, çev. Nihat Ünler, İletişim Yayınları, İstanbul, 1999, s. 129.

17 Corey Robin, “Reason to Panic”, *The Hedgehog Review*, Güz 2003, s. 63.

18 Corey Robin, a.g.m., s. 64-65.

Türkiye’de üretilen bütün antikomünist söylem korku, düşman imgesi ve benzerleri gibi beşeri muhayyilenin bütün imkânlarını seferber etmiştir. Komünizmle Mücadele Dernekleri’nin kuruluşuna giden süreçte tehdit algısı çerçevesinde yaratılan korkuya örnek olarak, bu derneklerin kurucuları arasında yer alan ve etkin bir isim olan Orhan Özgedik’in şu ifadeleri oldukça anlamlıdır: “Kılıç başımızın üstünde.. Pamuk ipliği ile asılı ve sallanıyor.. Biz ise bunu görmeye mecburuz. Komünizm ve Rus emperyalizminin karşısına asırlardır dikilen asil milletimi çökertmek onlar için başlıca hedef. (...) Buna karşı 5-10 milliyetçi teşekkül. (...) Mücadelemiz çetindir.”¹⁹

Özgedik’in ifadesinde de görüldüğü üzere içeriği “komünist” ve “Rus tehdidi” ile bezenen “düşman” imgeleri, onu kendi rasyonallitelerine göre kullananlara, hem meşruiyet kazandırdığı hem de iktidar sağlayarak yetkilendirdiği için, birey ve topluma var olmak için bitmek tükenmek bilmeyen zorunlulukların varlığını hatırlatmak gibi bir işlevi yerine getirir.²⁰ Türkiye’de siyasallaşmayı sağlayıcı bir “düşman” imgesi işlevine sahip olan “komünizm” ise yine aynı akıl yürütmeyle kitleleri harekete geçirmeye yönelik olarak şu biçimde tanıtılmaktadır: “Aile yok, tarih yok, destan yok, din yok, iman yok, namus, şeref diye bir şey yok: Fert yok, geriye ne kalır? Ne kalacak; Aylar tarafından idare edilen maymun sürüleri... İşte komünizm budur.”²¹

Birçok milliyetçi ve muhafazakâr antikomünist ideolojik söyleme sahip bu ve benzeri metinlerde olduğu gibi, burada üretilen söylemin amacı Tek Parti yönetiminin yapmak istediğinin dışında, yani Kemalizmin laik, seküler ve modern bir toplum inşa girişimleri karşısında, ona alternatif bir siyasi sosyalleşme inşasıdır. Bu anlamda Kemalizmin yaratmak istediği toplum ve kimlik inşasına alternatif olan antikomünizm, Türk toplumunun asli bir biçimde sahip olduğu temel ve vazgeçilemez değerlerin/hassasiyetlerin, komünist bir toplumda olma-

19 Orhan Özgedik, “Mücadeleye Başlarken”, *Komünizmle Mücadele*, sayı 1, Aydın, 1964, s. 1-4.

20 Ulrich Beck, *a.g.e.*, s. 129-131.

21 Arif Nihat Asya, “Komünizm”, *Komünizmle Mücadele*, sayı 1, Aydın, 1964, s. 1.

yacağına dair bir “korku kültürü” yaratılarak işletilen anti-Kemalist bir siyasallaşma söylemidir. Çünkü korku, beklenmedik ve öngörülemeyen bir durumla karşılaşan insanın, zihnini içinde yaşanan zamana yoğunlaştırmasını sağlayan bir mekanizmadır. Bireylerin olumsuz deneyimlerinin etkisiyle biçimlenen bir hayal gücü ile olası korkular biçimlenir ve topluma sirayet eder.²² Burada üretilen korkunun nesnel gerçekliğinin olup olmaması önemli değildir. Çünkü “korku icadı”, kimi zaman bir gerçekliğin abartılması, bilinçli olarak belirli yönlerinin açığa çıkarılması biçiminde, kimi zaman da gerçeklikten tamamen kopuk bir kurgu biçiminde olabilir. Burada amaç, üretilen korku ile siyasal kültürde itaati, uyumu ve oluşmuş olan veya oluşması muhtemel ittifakın sürekliliğini ve toplumsal kontrolü sağlamaktır.²³ Bu korkunun oldukça işlevsel kullanımını, Kemalist politikaların komünizme kapı aralar nitelikte alınılmasını genel olarak Türk Sağ’ında ve özellikle de milliyetçi ve muhafazakâr reaksiyoner söylemlerde daha belirgin bir biçimde görmek mümkündür. Ancak bu tür bir siyasallaşma tek başına antikomünizme indirgenemese bile Türk siyasetinde özgül bir ağırlığı olan antikomünizm, Tek Parti döneminde yaşayan dindar, milliyetçi ve muhafazakâr kişilerin büyük bir kısmının siyasal sosyalleşmesinde Kemalizme karşı önemli alternatif var olma biçimlerinden biri olmuştur.

Algıların ideolojik dönüşümü: “Moskof” imgesinden antikomünizme

İnsan, dış dünyasında var olan nesneleri simgeleştirme aracılığıyla imgesel düşünme yetisine sahip bir varlıktır. Yaşamını kurarken ve kurgularken genel olarak hazır bulduğu, kimi zaman da kendi ürettiği imgeleri kullanır. Ancak imgeler, yalnızca başka şeylerin yerini tutmaktan ya da başka şeyleri temsil et-

22 Frank Furedi, *Korku Kültürü*, çev. Barış Yıldırım, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2001, s. 8.

23 İnci Özkan Kerestecioglu, “Korku Siyaseti: Türk Sağının Ezberlerini Çözümlemek”, *Türk Sağı: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, der. İnci Ö. Kerestecioglu ve G. Gürkan Öztan, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012, s. 29-31.

mekten daha fazlasını yaparlar. İmgeler aynı zamanda bireyle-
re anlam yaratma kapasitesini verirler.²⁴ Ancak bireye sunulan
bu anlam yaratma kapasitesi, içinde bulunulan toplumun nes-
ne, olay ve olgulara dair temel referans çerçevesi tarafından sı-
nırlanır ve birey bu sınırları genellikle tanır. Toplumu oluştü-
ran bireylerin kendilerine dayatılan/koydukları simgesel sınır-
ların dışavurumu ve onaylanması, insanların kendi toplulukla-
rına ilişkin taşıdıkları bilinci ve duyarlılığı yükseltir.²⁵ Bu an-
lamda imgeler ve imgesel sınırlar bireyin ait olduğu topluluk
değerlerini taşıyacak ve koruyacak biçimde bir siyasal sosyal-
leşme aracı olarak da işlevsel olurlar.

Topluluğun temel değerleri doğrultusunda kendisini koru-
masında işlevsel olan en önemli imgelerden biri ise bir “günah
keçisi” bulmak, yani bir “düşman” imgesi üretmektir. Çünkü
neredeyse bütün geleneksel ve modern toplumlar günah keçisi
ilan etme eğiliminden tümüyle kurtulmuş/arınmış değildir.
Genel olarak her modern toplum, kıt kaynaklar için rekabete
girmek ve periyodik olarak bir davada ortak bir “düşma-
na” karşı birleşmek eğilimine sahiptir. Çoğunlukla “ulusal gü-
venlik” bahanesiyle peyda olan cadı avı, yabancı düşmanlığı,
antisemitizm gibi mükerrer fenomenler ancak bununla açıklanabilir.
Bu tür siyasal ve toplumsal ötekileştirme stratejilerinin
üzerinde işlediği fantezi, su kaynaklarını zehirleyen, siyasal
topluluğu ve toy gençliği yozlaştıran, ekonomiyi kemiren, barışı
sabote eden, toplumun genel ahlâkını tahrip eden ve halkın (volk)
dışında/içinde olan şeytani bir düşmandır.²⁶ “Düşman”
imgesinin, yani “günah keçisi”nin oluşumu, çoğunlukla
ekonomik, toplumsal ve/veya siyasal güvensizlik dönemleri ile
çakıştığı zaman, “düşman” imgesi, bireyi aktif ve şiddet yüklü
bir davranış biçimine yönlendirebilir. Özellikle toplumsal çal-
kanti dönemlerinde bireylerde düşman imgesi, yani günah ke-

24 Antony Paul Cohen, *Topluluğun Simgesel Kuruluşu*, çev. Mehmet Küçük, Dost Yayınları, Ankara, 1999, s. 11-12.

25 A.g.e., s. 54.

26 Richard Kearney, *Yabancılar, Tanrılar ve Canavarlar: Ötekiliği Yorumlamak*, çev. Barış Özkul, Metis Yayınları, İstanbul, 2012, s. 55-56.

çisi arayışı güçlenir.²⁷ Bu dönemlerde düşman kurgulamak, eski “gammazlama ilkesi” uyarınca işler Suçlu, ötekidir! Her şeyi başlatan düşmandır. Ancak düşman imgesi düşmanın kendisi değil, “düşman” hakkında üretilen bir imgedir²⁸ ve bu imgenin toplumsal gerçekliği, onu üreten ve dolaşıma sokandan daha fazlasını etkiler. Çünkü bireylerin, kendilerini irkilten, toplumun genel huzurunu bozucu başlıklardan –ki “cehennem başkalarıdır”–²⁹ mesul olmak, olası sorunların yarattığı suçu üstlenmek ve bilinçdışı korkularla sağlıklı bir biçimde yüzleşmek yerine bir günah keçisi bulup hayatı kolaylaştırma eğilimi toplumsal bütünleşmeye de hizmet etmek gibi emsalsiz bir rol ifa etmektedir.³⁰ Komünizmle Mücadele Dernekleri’nin de kuruluşunda ve işleyişinde oldukça etkin olan ve toplumun genel huzurunun bozulduğuna ve bu sorunun esas failinin/faillerinin dışarıda komünist Rusya, içeride ise komünistler olduğu yönünde işletilen günah keçisi arayışı ile oluşan “Moskof” imgesi, bir düşman imgesidir ve antikomünist söylemin can suyu olarak nitelenebilir.

“Moskof” imgesinin oldukça negatif bir biçimde oluşmasında, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı ve sonuçları oldukça etkili olmuştur. Bu savaş, o dönemde mali işler için kullanılan rumi takvime göre, savaşın başlangıcı 1293 yılına rastladığı için, “Doksan Üç Harbi” diye adlandırılmıştır. 93 Harbi’nin sonuçları Osmanlı-Türk toplumunda derin izler bırakmıştır. Çünkü imparatorluk, bu savaşın sonunda önemli ölçüde toprak kaybına uğramış, Rusya’ya yüklü miktarda savaş tazminatı ödemek zorunda kalmıştır. Savaş sonrası yapılan Ayastefanos Antlaşması’nın ağır hükümlerinden kurtulmak için, Kıbrıs İngilte-

27 Arno Gruen, *Ihanet Uğrayan Sevgi Sahte Tanrılar*, çev. İlknur Iğan, Çitlenbik Yayınları, İstanbul, 2007, s. 35; René Girard, *Günah Keçisi*, çev. Işık Ergüden, Kanat Yayınları, İstanbul, 2005, s. 34-35.

28 Ulrich Beck, *a.g.e.*, s. 131.

29 Jean Paul Sartre, “Kapalı Duruşma Kaydı İçin Yapılan Söyleşi”, çev. Yeşim Özçer, *Dün ve Bugün Felsefe*, 1. Kitap, BFS Yayınları, İstanbul, 1985, s. 43-44. Sartre, “Başkaları ile ilişkilerimiz her zaman zehirli, cehennemsel ilişkilerdir,” der ve aynı zamanda insanın kendi hakkında yargıya varabilmek için başkalarına muhtaç olduğunu da vurgular.

30 Richard Kearney (2012), s. 55-56.

re'ye bırakılmış ve durumdan yararlanan Fransa, Tunus'u işgal etmiştir (1881). Meclis-i Mebusan kapatılmıştır. 93 Harbi'nin en önemli sonuçlarından bir diğeri de, Bulgaristan'daki Türk ahalinin, gerek katledilmekten kurtulmak ve gerekse göçe zorlanmak suretiyle, yaklaşık 500 yıldır yaşadıkları topraklardan Anadolu'ya sığınmak zorunda kalmalarıdır. Ayrıca bu savaşın sonunda, Edirne ve Tuna vilayetlerinin iki bölgesi (Şumnu, Varna ve Silistre havalisi ile Rodoplar ve civarı) dışında kalan yerlerdeki Türk unsur, hemen hemen tamamen yok olmuştur. Beş yüz bin kişi savaşta katledilmiş veya açlık ve hastalık sonucu ölmüştür. Bir milyonu aşkın insan ise Anadolu'ya göç etmek zorunda kalmıştır.³¹ Bu dönemde ve sonrasında yaşananlar Rusya'nın ve Moskof'un olumsuz bir biçimde Osmanlı-Türk toplumunun hafızasında yer etmesine neden olmuştur.³²

Rusya ile yaşanan bu tarihî, siyasi ve toplumsal olayların sonuçları bir imge olarak edebiyat alanına da yansımıştır. "Moskof" imgesinin Türk edebiyatındaki tarihi Namık Kemal'in "Deli Hikmet" adlı şiirinden itibaren başlar ve Abdülhak Hamit'in *Yadigâr-ı Harb* adlı kitabında yer alan mısralarda, Süleyman Nazif'in *Batarya ile Ateş* adlı eserinde, Ziya Gökalp'in "Turan", Mehmet Emin Yurdakul'un "Aç Bağrını Biz Geldik" adlı şiirinde, Hüseyin Nihal Atsız'ın *Yolların Sonu* adlı şiir kitabında ve Refet Köroğlu'nün "Yumruklarım" adlı şiirinde kendine çokça yer bulur.³³

31 Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi*, VIII cilt, TTK, Ankara, 2000, s. 40-67; Kemal H. Karpat, *İslâm'ın Siyasallaşması*, çev. Şiar Yalçın, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2004, s. 265-280; Stanford J. ve Ezel Kural Shaw, *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye*, cilt 2, çev. Mehmet Harmancı, E Yayınları, İstanbul, 2000, s. 229-239.

32 Moskof imgesinin oluşumu ve negatif bir biçimde inşası hakkında bkz. Mehmed Arif Bey, *93 Harbi ve Başımıza Gelenler*, İrfan Yayınları, İstanbul, 1973; Kadir Mısırlıoğlu, *Moskof Mezalimi I-II*, Sebil Yayınları, İstanbul, 1992; Vehbi Vakkasoglu, *Moskof Mücadelemiz*, Cihan Yayınları, İstanbul, 1983; Nejdet Sançar, *Türkçülük Üzerine Makaleler*, Kamer Yayınları, İstanbul, 1995, s. 47-48; Necip Fazıl Kısakürek, *Moskof*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 2007

33 Nejdet Sançar, "Türk Edebiyatında 'Moskof'", *Türk Kültürü*, sayı 46, yıl IV, 1966, s. 67-70. Bu dizeler şöyledir: "Vatan evladına Moskof gibi rahmetmediler!" (Namık Kemal); "Moskof ülkesi viran olacak" (Ziya Gökalp); "Her Moskofun göğsünde vahşi hırs, kin, intikam" (Mehmet Emin Yurdakul); "Rus'un adı

“Moskof” imgesinin en canlı tasvirini, Türk Sağ’ını günümüzde dahi biçimlendirmeye devam eden önemli figürlerden biri olan Necip Fazıl Kısakürek *Moskof* adlı eserinde aşağıdaki gibi yapmıştır:

“Maddeler ve manalar, insanlar ve davalar arasında olduğu gibi, toplumlar ve milletler arasındaki zıtlığa, buz dağı ve yanardağ derecesinde en iyi örnek, Moskofla Türk... Tarih böyle bir zıtlığı hiçbir milletle hiçbir toplum arasında ve hiçbir zaman ve mekânda kaydetmedi. (...) Evet, doğrudan doğruya birbirinin vücut hikmetine düşman olmaktan gelen böyle bir zıddiyet münâfereti, tarihte tektir; ve sadece Türk’le Moskof’a hasır. Onun içindir ki, bütün bu incelikleri düşünmeden sezen halkımızın dilinde Moskof, sade ‘Moskof’ değil, ‘Moskof Gâvuru’dur. Türk, ciğerinin ta içinden gelen bir havayla ve dişlerini gıcırdatarak ‘Moskof Gâvuru’ derken, olanca dayanağını Müslümanlıkta bulur...”³⁴

Bir “düşman” imgesi olarak kurgulanan “Moskof” imgesi Cumhuriyet dönemi öncesinde oluşmaya başlamış ve sürekli olarak siyasallaşma süreçlerinde işlev görmüştür. Bu durumun en tipik ama aynı zamanda en “sert” örneğini Süleyman Nazif’in “Rus Kimdir, Moskof Nedir?” adlı yazısında bulabiliriz:

“Moskof’un barışı aldatıcı, susması kuduz, yaltaklanması hain, yardımı ihanet doludur. Ey Türk oğlu!.. Sana damarlarındaki kanı hediye edenler, kanlarının son damlalarını Moskof savaşlarında döktüler. Sen bugün, yarın ne olursan ol, fakat unutmama ki o şehitlerin ebedî bir yetimisin!.. *Bu din, bu devlet, bu vatan gibi, bu gayız, bu kin, bu intikam da onların sana mübarek bir mirasıdır!* Dünyada bir Rusya ve bir Rus kaldıkça bu hakkına ve bu vazifene hürmet et: *Hakkın öldürmek, vazifen, gerekirse hemen ölmektir, Türk oğlu!..*”³⁵

---

her geçende / Gözlerime kan görünür” (H. Nihal Atsız) ve “*Sıkılan yumruğumu / çözmeyin, çözmeyin yalvarırım / bırakın öyle kalsın / lazım olur bakarsın / mezarımdan çıkar da / Moskofu yumruklarım* (Refet Köroğlu).

34 Necip Fazıl Kısakürek, *Moskof*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 2007, s. 5-6.

35 Süleyman Nazif, “Rus Kimdir, Moskof Nedir?”, *Orkun*, sayı 57, s. 9.

Bu yetimliğe sebep olan “gayız”, “kin”, “intikam” ve “mübarek bir miras” olarak gelecek nesillere aktarılan Moskof imgesi din, devlet ve vatan gibi bir korku nesnesi olarak fetişleştirilir. Bu “mübarek miras” olarak aktarılan “düşman” imgesinin gelecek nesillerin felahı için önemli bir işlevi vardır: “Düşman” imgesi, milletlerin varoluşunda önemli katkıları olan ve milletin yaşama alanındaki varlığının bugün ve gelecekte tehlikeye düşüyor olmasına yönelik ortak bir korku yaratır ve aynı zamanda toplumu bir otorite etrafında merkezileştirdiği gibi, toplumsal bütünleşmeye de yardım eder. Milletin bugünde ve gelecekte yaşayacaklarına yönelik olarak duyulacak bu ortak korku, milletin var olma koşulunun bu “ezeli ve ebedi” düşmanın varlığına bağlı olarak kurgulanmasını beraberinde getirir. Öyle ki bu durumu en açık ve oldukça negatif bir biçimde, aktif bir soy Türkçü olan Nejdet Sançar’ın şu ifadelerinde bulmak mümkündür:

“Dilimizdeki ‘barışmaz düşman’ sözü en güzel örneğini, muhakkak ki, Türk ve Moskof kelimelerinde bulmaktadır. *Türk-Moskof düşmanlığı*, (...) Moskof’un Türk’ü yok etme ihtirasıdır. Moskof, (...) düşman değil bir iblis, iblis değil bir ifrit... Türk milleti eğer yaşamak istiyorsa, hava kadar, su kadar, Moskof düşmanlığına muhtaçtır.”³⁶

Tarihî deneyimlere ilaveten Rusya’nın İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında Boğazlardan üs ve kuzeydoğu Anadolu’dan toprak talepleri gibi politikaları, bu ezeli düşmana duyulan kinin, yani negatif “Moskof” imgesinin tekrar dolaşıma sokulmasına ve bireyleri bu tehlikeye karşı siyasallaştırmada oldukça işlevsel olmuştur.³⁷ “Moskof” imgesinin toplumda tekrar dolaşıma sokulmasında, toplumsal bütünün sosyolojik işleyişi de önemlidir. Çünkü birey içinde bulunduğu grubun dilini

36 Nejdet Sançar (1995), s. 47-48.

37 G. Gürkan Öztan, “‘Ezeli Düşman’ ile Hesaplaşmak: Türk Sağında ‘Moskof’ İmgesi”, *Toplum ve Bilim*, sayı 121, İstanbul, 2011, s. 81-86. Ayrıca bu konunun milliyetçilik bağlamında ve jeopolitik açıdan analizi için bkz. Ümit Özdağ, “Türk Milliyetçiliği ve Jeopolitik”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003, s. 176 vd.

konusabilir, içinde bulunduğu grubun düşündüğü gibi düşünebilir. Belli sözcükleri ve bu sözcüklerin anlamını, kullanıma sunulmak üzere hazır bulur. Onlar sadece, bizatihi bireyi çevreleyen dünyaya girişi belirlemeye yaramazlar. Aynı zamanda, o zamana kadar nesnelerin grup ya da birey tarafından hangi açıdan ve hangi eylemsel bağlamda elde edilip idrak edildiğine ve dolayısıyla açığa kavuşturulmasına da yararlar.³⁸ Bu anlamda “Moskof” imgesi muhayyel bir tasavvur olan komünizmle mücadele pratiği için, yukarıda oluşum nedenleri belirtildiği üzere, bir miras olarak devralınmıştır. Bu durumu yine aynı Türkçü gelenekten gelen ve Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği içinde aktif olan Hayrani Ilgar’ın şu ifadelerinden okumak mümkündür: “(..) şurası da tarihi bir gerçektir ki; *Türk’ün can düşmanı MOSKOF’tur. Moskof’un bugünkü adı ise: Komünist Rusya’dır.* Rusya adı bir vasıtaadır; *Türk’ün can düşmanı: KOMÜNİZM’dir.*”³⁹

Devralınan ve “Türk’ün can düşmanı” olarak görülen “Moskof” imgesinin çok açık bir biçimde “komünizmle” eşitlemiş biçimde algılanmasını, dönemin bütün milliyetçi-mukaddesatçı yazınında izleyebiliriz. Özellikle milliyetçi siyasal ve toplumsal muhayyilenin biçimlenmesinde önemli bir köşe taşı olan Hüseyin Nihal Atsız’ın yazıları bu eşitlemenin tipik örneklerinin başında gelir. Atsız, “Tarihin Barışmaz Düşmanları” adlı yazısında, “Komünizm, ruh ve seciye bakımından soysuzlaşmış binlerce casusu bulunan bir Moskof emperyalizmidir,”⁴⁰ diyerek Türkiye’deki ortalama zihniyet örgütlenişinde “Moskoflukla” komünizmi eşitlemiş ve komünizme taraftarlığı “vatan hainliği” olarak görmüş ve “yok edilmelerinin şart” olduğunu neredeyse ontolojik bir gereklilik olarak belirtmiştir.⁴¹

38 Karl Mannheim, *İdeoloji ve Ütopya*, çev. Mehmet Okyayuz, Epos Yayınları, İstanbul, 2002, s. 27

39 Hayrani Ilgar, *Komünizm ve Tenkidi*, TKMD Genel Merkezi Yayınları, İzmir, 1966, s. 5.

40 Hüseyin Nihal Atsız, *Türk Ülküsü*, İrfan Yayınları, İstanbul, 2003, s. 61.

41 Hüseyin Nihal Atsız, a.g.e., s. 105-106. Bu özdeşliğin başka bir örneği için bkz. Ömer Faruk Merdivenci, “Gayemiz Komünizm Başta Olmak Üzere Her Kötülükle Mücadeledir”, *Komünizmle Mücadele Birliği*, sayı 2, İstanbul, 1952, s. 5

“Moskof” imgesinin antikomünizme evrilmesinde, Kurtuluş Savaşı’nı yaşayan halkın hafızasında hâlâ canlı olan “varlık-yokluk” ve “ölüm-kalım” algısının diriliği önemli bir yer tutar. Bu diriliğin yarattığı eşitlemenin bir örneğini Remzi Oğuz Arık’ta da buluruz. O, “Moskof” imgesinin, bu toplumun kolektif hafızasında diri bir halde olduğunu ve onun varlığının tarih boyunca acı bir biçimde deneyimlendiğini vurgular. Ona göre: “Yeni rejimi kuranlar bir sırat köprüsüne benzeyen savaşlarını yaparken komünizmle o kadar yüz yüze, göz göze geldiler ki onun kitap sayfalarındaki nazariye değil; yüzlerce yıldır Türklüğün karşılaştığı Slavcılığın ta kendisi olduğunda tereddüt etmediler.”⁴²

Arık’ın bu düşünceleri, “Islavcılık” olarak algılanan komünizme dair muhayyel tehlikenin “somut”luğunun kolektif hafızaya atıf yapılarak ortaya konan bir ifadesi gibidir. Böylesi bir algı, haklılığını geçmişten almakta ve içinde olunan zamana rahatlıkla transfer edilmektedir. Bu arada 1920’lerden itibaren Türkiye-Rusya ilişkilerinin dalgalı seyrinin yanında, toplumda artan komünizm referanslı ya da esintili fikirler, bir düşman imgesi olan “Moskof” imgesinin antikomünizme doğru evrilmesini ve komünizmin bir iç düşman olarak algılanmasını kolaylaştırmıştır. Bu durumun en belirgin ifadesini yine Nejdet Sançar’ın şu satırlarında çok net ve açık bir biçimde bulmak mümkündür:

*“Bu korkunç ifrit, artık, eski açık ve belli düşman değildir. Bir yandan, eski beyaz postu üzerine kızıl bir tül geçirmiş olarak ve eskisinden farklı bir yaratılmış gibi gözükme istiyor, diğer taraftan da içimize, üç yüz yıllık ülküsünün gerçekleşmesini sağlamak emeli ile bir takım mikroplar salıvermiş bulunuyor. Yani artık Moskof hem dış düşman, hem de iç düşmandır.”*⁴³

“Moskof” imgesinin o dönemi yaşayan bireylere bıraktığı düşünsel ve siyasal miras, değişen koşulların gereksinimlerine uygun biçimde, birey tarafından yeniden geliştirilmekte ve

42 Remzi Oğuz Arık, *Türk Gençliğine*, Hareket Yayınları, İstanbul, 1968, s. 27.

43 Nejdet Sançar (1995), s. 49.

devraldıklarını zenginleştirmesine neden olmaktadır.⁴⁴ Burada devralınan “Moskof” imgesini zenginleştiren ise algılanan haliyle komünizmdir. “Moskof” imgesini sahiplenenler tarafından “İnsanın ulvilğini, ölümsüzlük cehdini kırıcı, tıkayıcı, boğucu ve toprağa gömücü” olarak görülen komünizm, bu mirasla birleşince, “âdemin, yokluğun, hiçliğin, sıfırın sistemi” olarak algılanmaktadır.⁴⁵ “Komünistler, Türkiye’nin nüfusuna göre sayıca çok küçük bir topluluk da olsalar, sırtlarını dayadıkları, dış kuvvetler tarafından kendilerine sağlanan büyük imkânlarla, devlet ve milleti tehdit eden iç düşmanların en tehlikeli” olarak adlandırılmaktadırlar.⁴⁶ Bu yüzden de milliyetçiliğe, Türkçülüğe ve İslâmiyet’e muarız ideolojilerin başında ilmi sosyalizm denilen, Marksist sosyalizm, diğer adı ile komünizm gelmektedir.⁴⁷

Komünizmle mücadele sürecinde “Moskof” imgesi ve beraberinde komünizmi savunduğu düşünülenler, oldukça negatif bir biçimde, ahlâk ve namus vurgusu temelinde tanımlanmışlardır. “Moskof” imgesinin çağrıştırdığı tüm “kötülükler” (ahlâksızlık, dinsizlik, sapkınlık, din, millet, bayrak, gelenek, aile, ordu, servet düşmanlığı, vs.), içeride onun ile doğrudan bağlantılı olduğu düşünülenlere yakıştırılmıştır. Ülke içindeki sosyalistler, “Rus emrinde hareket eden” ve nihayetinde “Rus emperyalizminin değirmenine su taşıyan”, “satılmışlar”, “ajanlar”, “yardakçılar”, “gafil hizmetkârlar”, en hafifinden ise “kandırılmışlar” olarak damgalanmışlardır.⁴⁸ Bu damgalamanın bir örneğini, “komünizmle mücadele mücahidi” olarak görülen Peyami Safa, dünyadaki ve Türkiye’deki “komünistlerin” genel vasıflarını her şeyi ile bilen bir edayla şöyle sıralamıştır: “Allah’a inanmaz, millete ve değerine inanmaz, geçmiş düşmanıdır, bugün ki hür dünya rejimlerini gerici bulurlar, tarafgirdir-

44 Karl Mannheim (2002), s. 28.

45 Necip Fazıl Kısakürek, *Sosyalizm, Komünizm ve İnsanlık*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 2007, s. 103.

46 Nejdett Sançar (1995), s. 217.

47 Abdulhadi Toplu, *Türk Milliyetçiliği ve Karşı İdeolojiler*, Kamer Yayınları, İstanbul, 1994, s. 58-66.

48 G. Gürkan Öztan (2011), s. 91; Yüksel Taşkın (2003), s. 631.

ler, özeleştiriden yoksundurlar, sahte peygamberleri vardır ve Sovyet sempatzıanıdırılar.”⁴⁹

Her şeyi bilen bu mücahitliğe ek olarak, bu konuda, nobran cinsel imalarla yüklü ve oldukça patolojik olarak nitelendirilebilecek bir tanımlamanın sahibi ise 1930-1940’lı yıllarda gençliğini yaşayan Osman Yüksel Serdengeçti’dir. Bu nobranlık ve patolojik algı hali Serdengeçti’nin “İntikam” adlı şiirinin mısralarına şu şekilde yansımıştır:

*“Dedelerimden kalma intikam var kanımda,
Geçmişini ... Bulgar’ın Moskof’un da,
Bir domuz görmüş gibi ayaklanır hislerim
Alçakların sesini dinlerken mikrofonda...
O kadar gururlanma, o kadar mağrur olma
Daha dün kölemizdin, mahvolmuştun Purut’ta.
Yalnız şunu isterim, yalnız şunu hatırla;
Yatmıştı Katerina Baltacının koyunda...”*

Türk siyasetinde oldukça etkili olmuş olan antikomünizm, dinî ve milli duyarlılığı yüksek olan bireylerde ve çevrelerde, kadim Çarlık/Rusluk/Moskofluk algısının şekil değiştirmiş, içerikçe zenginleşmiş ve güncellenmiş bir versiyonudur.⁵¹ İkinci Dünya Savaşı ve öncesinde oluşan “Moskof düşmanlığı” ile sosyalleşen gençlerin Soğuk Savaş döneminde antikomünist bir siyasallıkta bulunmaları⁵² sosyolojik olarak anlaşılır bir durumdur. Bu duruma örnek olarak, Anadolu’da yakın zamanlara kadar annelerin erkek çocuklarını dövmemeleri ve “o büyü-yünce Moskofla harb edecek” demeleri verilebilir. Bu durum dış bir düşman olan “Moskof” imgesinin halk nezdinde nasıl bir toplumsallık ve siyasallık ürettiğinin önemli bir örneğini oluşturur. Çünkü bu toplumun tarihinde hususi bir Rus sempatisine rastlamak mümkün olmadığından dolayı, içimizden,

49 Peyami Safa, *Sosyalizm, Marksizm, Komünizm*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1979, s. 87-89.

50 Osman Yüksel Serdengeçti, “Akdeniz Hilalindir”, *Bütün Eserleri 2*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2008, s. 278.

51 G. Gürkan Öztan, a.g.m., s. 88.

52 Yüksel Taşkın (2007), s. 68.

içlerinde Sovyetlere sempati duyan topluluğun çıkması ve bu topluluğu oluşturanların büyük çoğunluğunun cahilliklerinin kurbanı olan gençlerden çıkmakta⁵³ oluşu, “Moskof” imgesi ile iç düşman olan “komünist” imgesinin eşleşmesine giden yolu genişletmiştir. Bu eşleşmenin dillendirilmesine örnek olarak Mehmet Ateşoğlu’nun şu ifadeleri oldukça açıktır: “Büyük ve dahi halkımız, komünistliği de (MOSKOFÇULUK) kelimesi ile tarif ve izah etmektedir. Komünistlere (Moskofçular) diyor.”⁵⁴

Bir dış “düşman” imgesi olan “Moskof” imgesinin antikomünizme evrilmesi ile ortaya çıkan antikomünist söylem, bir iç “düşman” olan “komünistlere” karşı toplum içinde sosyal denetim mekanizması olduğu gibi siyasal kontrol ve dışlama işlevlerini de yerine getirmiştir. Bu işlevin örneklerini antikomünist neşriyatta çokça göze çarpan “hedef gösterme” amaçlı yazılarda görebiliriz. Dolayısıyla iç ve dış siyasi basınç yaratıcı etkiler göz ardı edilmemek kaydıyla diyebiliriz ki, toplumda var olan “Moskof” imgesi, özellikle Türk Sağ’ının siyasal tahayyülünde antikomünizme doğru evrilmiş ve siyasal yaşamda ideolojik hasımları yok etme amaçlı olarak her türden kullanımlara sonuna kadar açık bir söylem oluşturmıştır.

Antikomünizmin bereketli tarlası: Türk Sağ

Sağcılar, ne mutlu o sağcılara.

Solcular, ne yazık o solculara.

– Sure-i Vakıa, Kur’an-ı Kerim⁵⁵

Her toplumun siyasi hayatını belirgin çeşitli siyasi söylemler belirler. Genel olarak bunlar “sağ” ve “sol” siyasi söylemlerdir. Bu söylemlerin siyasal ayrımları üzerine kaleme alınmış ça-

53 Erol Güngör, *Sosyal Meseleler ve Aydınlar*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1994, s. 271-272.

54 Mehmet Ateşoğlu, “Türk Milliyetçileri Bir Federasyon Halinde Birleşmelidir”, *Mücadele*, sayı 4, İzmir, 1964, s. 25.

55 Hasan Basri Erzurumi, *Kur’an-ı Kerim’e Göre Sağcılık ve Solculuğun Manası ve Solcu Yazarlara Cevap - Türk Milliyetçilerinin El Kitabı*, Garanti Matbaası, İstanbul, 1968, s. 7.

lışmasında Norberto Bobbio, “sağ” ve “sol” hakkında özetle şu bilgileri verir: “Sağ” ve “sol” iki yüzyıldan fazla bir süredir, düşüncenin ve siyasi eylemlerin evrenini bölen ideoloji ve hareket çelişkisini tanımlamak için kullanılan, açıkça iki karşıt terimdir. “Sağ” ve “sol” kavramları, bunlara inanların kendi taraflarını yüceltmelerine, karşı tarafı yermelerine yol açacak kadar ruhları alevlendirecek duygusal anlamlarla yüklüdür. Bu kavramların ortaya çıkmaları tamamen rastlantısaldır ve kullanımlarının Fransız İhtilali’ne dek uzanan bir tarihi vardır. Bu kavramlar siyasal dünyanın bölünmüş bir kompozisyonunu anlatır. Adlar değişse bile siyasi evrenin kökensel olarak bölünmüş hali aynen kalır. Ancak yine de “sağ” ve “sol” kavramları mutlak kavramlar değildir; görecedirler ve ontolojik olmaktan ziyade siyasi alan içindeki yerleri ifade ederler.⁵⁶

Başka toplumlarda olduğu gibi bizim toplumumuzda da genel olarak hâkim olan iki siyasi söylem sağ ve soldur. Sağın değerleri; aşkın değerler/özcülük, gelenek, kurulu düzenin hikmeti, farklılık ve üstünlük (elitizm) fikri, yani milliyetçi, muhafazakâr ve dinî değerler ve özelemleri bünyesinde barındıran bir siyasi dizgedir.⁵⁷ Sağcı muhayyilede belirli bir düzen tanrısallığıyla nizam iddiasıyla mutlaklaştırılabilir ve bu düzenin insan tabiatının doğal sonucu olduğu iddiasıyla meşrulaştırılabilir. Sağcılığın bu tür iddialarını muhafazakârlık, liberalizm, milliyetçilik, dindarlık, otoriterlik, militarizm, sağ liberteryenizm gibi kimi dönemlerde ortaya çıkan sağın çeşitli biçimlerinde görmek mümkündür. Bu anlamda sağcılığın bütün çeşitlerinin en belirgin ortak yönünün kapitalizmden yana olmak ve bu yönde tercihte bulunmak olduğu söylenebilir.⁵⁸ Genel olarak sağ siyasi düşünce eşitlik fikrini sorgular, insanın potansiyeli konusun-

56 Norberto Bobbio, *Sağ ve Sol: Bir Politik Ayrımın Anlamı*, çev. Zühal Yılmaz, Dost Yayınları, Ankara, 1999, s. 43-47 vd.

57 Tanıl Bora, “Türk Sağı: Siyasal Düşünce Tarihi Açısından Bir Çerçeve Denemesi”, *Türk Sağı: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, der. İnci Ö. Kerestecioglu ve G. Gürkan Öztan, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012, s. 9-10.

58 Yüksel Taşkın, “Türkiye’de Sağcılık”, *Modern Türkiye’de Siyasal Düşünce, Dönemler ve Zihniyetler*, cilt 9, ed. Ömer Laçiner, İletişim Yayınları, İstanbul, 2008, s. 451-452.

da karamsardır. Kurulu düzenden yanadır. Evrenselcilik yerine milli olanı savunur ve toplumun değişmesi konusunda değişimin kötü sonuçlar getirebileceğini düşündüğü için, ürkektir.⁵⁹

Buna karşın sol siyasi düşüncenin değerleri ise eşitlik/eşdeğerlik, özgürlük (özelirilenim), mazlum olanla dayanışma ve insanın, dünyanın, toplumun değiş(tiril)ebilirliğinin kabulünü içeren ve kavramlarını Batılı ve Marksist bir anlam dünyasından üreten ve oradan beslenen bir söylemsel içeriğe sahiptir.⁶⁰ Bu söylemler siyasi hayatı belirleyen ve şekillendiren belirgin söylemlerdir.

Peki, konumuz açısından sağ siyasi söylem, ilgili literatürde nasıl bir içeriğe sahiptir ve kendilerini “sağcı” olarak görenler, bu söyleme dair neler söylemişlerdir?

Sol siyasi kimliğin aksine, hasımları tarafından ve bilimsel literatürde sağcılıkla tanımlananlar, kendileri bu adı/sıfatı kullanmayı pek tercih etmezler. Hatta kavram olarak sağ-sol ayrımını reddeden, ancak bu ayrımı “milli-gayri milli” olarak tanımlayan ve kendilerini “milli” olarak konumlandıranlar da çokça bulunabilir.⁶¹ Ayrıca bu durumun en belirgin örneğini Türkiye’de kurulan partilerin hiçbirinin adında sağ ibaresinin olmadığına bakarak da görmek mümkündür.⁶²

Sağ siyasi yelpazede, özellikle de sağın milliyetçi kanadında yer alan ve hatırı sayılır bir izler kitlesi olan soy Türkçü Nihal Atsız, “Sağcı Kimdir?” adlı yazısında, Türkiye’de sağın ne olması gerektiğini çok net bir biçimde çizmiştir. Atsız bu konuda şunları söyler:

“Sağ ve solun Türkiye için en doğru tarifi, milliyetçilik açısından ele alınarak yapılabilir. *Bir parti, milliyetçi olduğu nispete sağcıdır.* Milliyetçilikte milli gelenekler mühim olduğundan

59 Tanel Demirel, “1946-1980 Döneminde ‘Sol’ ve ‘Sağ’”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Dönemler ve Zihniyetler*, cilt 9, ed. Ömer Laçiner, İletişim Yayınları, İstanbul, 2008, s. 414.

60 Tanıl Bora, a.g.m., s. 9-10.

61 Namık Kemal Zeybek, “Sağ-Yol Yok, Milli-Gayri Milli Var”, *Vatan Millet Pragmatizm, Röportaj: Hıdır Göktaş ve Ruşen Çakır*, Metis Yayınları, İstanbul, 1991, s. 173-174.

62 Tanıl Bora, a.g.m., s. 10.

bu türlü partiler milli ahlak bakımından muhafazakârdır. (...) Dincilik ve siyasi ümmetçilik, Türklüğü ikinci plana ittikleri için (...) dinciler, siyasi ümmetçiler, hilafetçiler ‘Sağcı’ olamazlar. (...) Sağcı biziz: Türkçüler. (...) Milliyetçi insan, eğer insan-sa, kendi milletinin kahramanlarına, hürriyet savaşçılarına bakar, yanar, ağlar. O zaman ‘sağcı’ olur.”⁶³

Komünizmle mücadele söyleminin inşa edildiği ve etkin olduğu dönemin siyasal partilerinde yer almış siyasal lider/abi figürlerinden biri olan Ferruh Bozbeyli “hayatın kendisi” olarak tanımladığı sağcılık hakkında “*Manevi değerler ve din açısından bakarsanız Türkiye’de sağ yaşıyordu. Ama kimse onun adına sağ demiyordu. (...) Muhafazakârlıktı. Ama muhafazakârlık da denmiyordu. Çünkü onun karşısında bir şey yoktu. Hayatın kendisiydi,*”⁶⁴ der ve Türkiye’de sağcılığın, yani milliyetçi-mukaddesatçılığın komünizm karşıtlığı ile algılanan ufkuna yönelik olarak da şu ifadeleri kullanır: “*Milliyetçilik milletçi olmak demektir. Birlik içinde dirlik kurmak demektir. Sağcılık milli ve manevi kök değerlerimize inanarak, tarihi ve kültürel kaynaklarımızdan ilham alarak geleceğe yönelmek demektir.*”⁶⁵

Sağcı olmak üzerine fikir üreten Türk Sağ’ının özellikle ülkücü kesimde “yeri doldurulamaz mümtaz abilerden biri” olarak görülen Dünder Taşer, sağ tabiri hakkında şunları söylemiştir:

“Aman bana ‘sağcı’ demesinler; aman bana ‘mürteci’ demesinler diye milliyetçilikten, milli telakkiden feragat mi edeceğiz? Ne münasebet! (...) ‘Din’, ‘milliyet’, ‘vatan’ gibi mefhumlar kıyamete kadar yaşmağa devam edeceklerdir. ‘Sağ’ın eksikliği, gerçekliğinden ve gücündendir. Kökünün bin yıllara dayanması, dalının da bin yıllar ötesine uzanacağını da delilidir.”⁶⁶

63 Hüseyin Nihal Atsız, *Türk Ülküsü*, İrfan Yayınları, İstanbul, 2003, s. 56-59.

64 Ferruh Bozbeyli, *Yalnız Demokrat*, (Söyleşi: İhsan Dağı ve Fatih Uğur), Timaş Yayınları, İstanbul, 2009, s. 351.

65 Ferruh Bozbeyli, *Demokratik Sağ*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1976, s. 51. Akt. Tanel Demirel, “Ferruh Bozbeyli”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Muhafazakârlık*, cilt 5, ed. Ahmet Çigdem, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004, s. 573.

66 Ziya Nur, *Dünder Taşer’in Büyük Rüyası*, Kutluğ Yayınları, İstanbul, 1974, s. 183-184.

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere sağcılık, “ezeli ve ebedi” olan olarak tanımlanmakta ve din, millet ve vatan kavramları gibi kıyamete kadar yaşanacak olan gerçeklik biçiminde tasavvur edilmektedir.

Yine komünizmle mücadele söyleminin üretilmesi ve dolaşımda tutulması sürecinin, neredeyse başından itibaren etkin siyasi figürlerinden biri olan Ahmet Kabaklı da Türk Sağ’ının iki kurucu unsuru olan etnik bir yapı olarak Türklüğün ve din olarak İslâmın, kendini ait hissettiği dünyadaki yerini, yukarıda vermeye çalıştığım fikirleri onaylayan bir edayla şu ifadelerle dile getirmiştir:

“BAZILARI istese de istemese de burası MÜSLÜMAN TÜRKİYE’dir. Müslüman Türkiye, ve bu ülkeyi dolduran Türk-Müslüman halk, dışarıda olduğu gibi içeride de çok insana derttir, biliriz ama bize sonsuz saadettir:

Biz, İslâm varlığının Türkleriyiz,

Biz, Türklük ruhunun İslamlarıyız.

İslamlık, Türklük bizde “doktrin” değil hayattır, gerçeğin ke-disidir. Bizde gelişendir, bizde ululaşan ve iki cihanda yüz akı ile saadet olandır.”⁶⁷

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere sağ, bu toplumun doğal halidir, reel hayattır, zaten olandır.⁶⁸ Bu toplumun iki cihan-daki yüz akı olan saadetidir. Bu haliyle anlaşılan doğal toplumsal dünyanın sakini ve bekçisi olmayı istemek sağcı olmayı zorunlu kılar bir nitelik arz eder. Bu anlamıyla “sağcıların, memle-kette nizam ve intizamı koruyanlara destek olan manevi huzur bekçileri”⁶⁹ olarak kabul edildiğini de söyleyebiliriz.

Türk Sağ’ında komünizmle mücadele söylemini ve bu söyleme sahip olan derneklerin insan bakiyesini, kendi siyasal ikbali yönünde çok iyi mobilize eden Süleyman Demirel’in, kendisini siyasal açıdan nasıl tanımladığına dair sorulan bir soruya verdiği cevap, konumuz açısından oldukça önemlidir:

67 Ahmet Kabaklı, *Müslüman Türkiye*, Toker Yayınları, İstanbul, 1970, s. 9.

68 Tanıl Bora, a.g.m., s. 18.

69 Münevver Ayaşlı, “Aşırı Sağ, Aşırı Sol”, *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını* [Özel Sayı], İstanbul, 1966, s. 115.

“Aslına bakarsanız bizim kendimizi tarif etmemiz, bizim nereye oturduğumuzu göstermesi bakımından önemli. Yani biz kendimizi tarif edelim de, çeşitli açıdan bakışlara göre de bizim nereye oturduğumuz çıkar. Biz oldum olası, yani Demokrat Parti sonrasında Adalet Partisi olarak ve bugün Doğru Yol Partisi olarak bir çizgi çizdik, geliyoruz. Bu çizginin ana hatları şudur: Biz Türkiye’nin bölünmez bütünlüğüne bağlı, milli irade üstünlüğünü, hukuk üstünlüğünü savunan, milliyetçi, muhafazakâr, çağdaş, kalkınmacı, refahçı, yenilikçi bir görünümü kendimize yakıştırırız.”⁷⁰

Demirel bu ifadelerinde neredeyse sağcılığın algılanan ve dilendirilen ama yaşanma biçimlerini gizleyen bir özetini vermiştir. Sağcılığın bu haliyle tanımlanması ve sunulması politik rant sağlama açısından verimli olduğu gibi, kendilerini sağcı olarak tanımlayanlara da psiko-sosyal açıdan bir kimlik inşası imkânı da sunmaktadır.

Türk Sağ’ının daha genç jenerasyonlarından biri olan Ahmet Turan Alkan, Türk Sağ’ının kendini oluşturan unsurlarının nasıl bir tepki ideolojisine dönüştüğünü ve “Türk Sağ’ı” kavramından ne anladığını açıklarken şunları ifade etmiştir:

“Sağ kimliği belirleyen iki müşterek var: Din gayreti ve bayrak aşkı! Bu iki unsur muhtelif dozajlarda bir araya gelerek sağ’ı tarif ederler. Türk sağ’ı, vatanı tehlikede görüp, vatanın birlik ve beraberliğini müdafaa etmiş, dini ortadan kalkıyor zannedip, İslâm’ı savunmaya kalkmıştır. Bu savunma telaşının müşterek motifi tepki’den ibarettir.”⁷¹

Antikomünist zihniyetin farklı nesillerinin temsilcileri olan bu kişilerin sağ hakkındaki görüşlerinden sonra, Türk Sağ’ı üzerine ufuk açıcı analizlerin sahibi olan Tanıl Bora’nın görüşleri konumuz açısından oldukça önemlidir. Bora, Türk Sağ’ını oluşturan “milliyetçilik, muhafazakârlık, İslâmcılık ara-

70 Süleyman Demirel, “Artık Demokrasiler Tezsizdir”, *Vatan Millet Pragmatizm*, Röportaj: Hıdır Göktaş ve Ruşen Çakır, Metis Yayınları, İstanbul, 1991, s. 15.

71 Ahmet Turan Alkan, “Türkiye’de Sağ’ın Tarihine Buruk Bir Derkenar”, *Türkiye Günlüğü*, sayı 16, Güz 1991, s. 5-6.

sında bir içiçelik olduğunu ve bu üçünü sağ gövdenin birbiriyle uyumlu organları olarak” kabul eder. Türk Sağ’ını oluşturan üç ana görüngü olan “milliyetçilik, muhafazakârlık ve Islâmcılığı pozisyonlar olmaktan ziyade ‘haller’ olarak yani fizikteki ‘maddenin halleri’ gibi: katı, gaz, sıvı...” olarak gören ve bir mecaza başvurarak konuyu açıklamaya çalışan Tanıl Bora, Türk Sağ’ı hakkında şunları söyler:

“Salt bir ideoloji değil, bir zihniyet örgüsü olarak düşündüğüm milliyetçiliği Türk sağının grameri olarak ele alıyorum. İçerikleri, kavramları, imgeleri uyarlama gücü esas olarak ondadır. *Milliyetçilik, maddenin mecazlarına başvurursak, Türk Sağının katı halidir.* Türk Sağının lügatçesi olarak, imge, değer, ritüel kaynağı olarak bakıyorum. Tek kaynak değil tabii, ama belki en bereketli en hararetli kaynak, onsuz olunmaz bir hayat pınarı. Mecazımızı zorlarsak, *Islâmcılık Türk Sağının sıvı halidir* – kap değiştirme ve mecra bulma gücü modernlik kadar yüksek!.. Muhafazakârlık, içeriklerin ve zihniyet kalıplarının ötesinde bir ruh hali, duruş/duyuş biçimi, üsluptur, Türk Sağının ‘havasıdır’ *Muhafazakârlık, (...)Türk Sağının gaz halidir.*”⁷²

Bora’nın yaptığı çözümleme, Türk Sağ’ını anlama ve analiz etme yönünden oldukça işlevsel ve açıklayıcı niteliktedir. Sağın bu özelliklerinin neredeyse tamamının kullanımları, dönemlere ve aktörlere göre değişse bile, temel yapısının komünizmle mücadele sürecinde *layıkıyla* dolaşımda tutulmuş olduğunu ve hatta günümüze değin etkisinin sürdüğünü söylemek mümkündür. Çünkü komünizmle mücadele sürecinde milliyetçiler Türklüğü ve milli olanı koruma ve yüceltme refleksini işletmişler; Islâmcılar ise dini, hayatın tamamı olarak gören bir fundamentalizmle dindarları mobilize etmişler; muhafazakârlar da her ikisinin antikomünist ve seküler olmayan mayasını üreterek toplumdaki ortalama insanların muhayyilesini, geleceksel olanı yüceltecek bir formatta biçimlendirmişlerdir. Türk Sağ’ının halleri olan milliyetçilik, Islâmcılık ve muhafazakâr-

72 Tanıl Bora, *Türk Sağının Üç Hali*, Birikim Yayınları, İstanbul, 2003, s. 7-8.

lığın kendilerine yaşam alanı buldukları vasatın siyasallaşması için dolaşımda tutulan antikomünizmin inşasında özellikle dinî olanın manipülatif kullanımı sıkça göze çarpar. Bu durum için ideal bir tip olarak kabul edilebilecek bir metinde dinin oldukça manipülatif bir kullanımını bulmak mümkündür. Bu metinde komünizmle mücadeleye Allah, Kuran-ı Kerim ve Hz. Muhammed'i de oldukça pervasız bir biçimde dahil eden Hasan Basri Erzurumi, sağcılığı ve solculuğu söyle tanımlamıştır:

“Bismillâhirrahmânirrahîm

Âyet No: 8- Sağcılar ne mutlu o sağcılara

Âyet No: 9- Solcular ne yazık o solculara?

Kur'ânı Kerîm, Sure-î Vâkıa

Hak Taâlâ Hazretleri ilmi evelleriyle, insanların, âhir zamanda, (SAĞCI ve SOLCU) namları altında, (MÜMIN ve MÜNKİR) olarak ikiye bölüneceklerini bildiklerinden, Kur'ânı Kerimin VÂKİA sure-î şerîfesinde, buna işaret yaparak, mümin kullarını, inkâr yolu olan sola kaymamaları hususunda ikaz buyurmaktadırlar. Ayeti kerimenin meali alisinden de anlaşıldığına göre, sağcı demek (MÜMIN) demek, solcu demek (MÜNKİR) demektir.”⁷³

Yukarıda da ifade edildiği biçimiyle dinî olanı siyasal ikbali için kullanma konusunda oldukça rahat bir tavır sergileyen sağ, tepkisel bir ideoloji olduğu için kendi karşıtı olarak nitelediği sola karşı da reaksiyonerdir. Bu reaksiyonerlik siyasi alanın sağ-sol olarak ayrışmasına yönelik olarak da karşımıza çıkar. Bu reaksiyonerlik, sağın politikayı toplumu/insanı değiştir-

73 Hasan Basri Erzurumi, *Kur'an-ı Kerim'e Göre Sağcılık ve Solculuğun Manası ve Solcu Yazarlara Cevap-Türk Milliyetçilerinin El Kitabı*, Garanti Matbaası, İstanbul 1968, s. 7 vd. Bu metnin yazarı kitabın ilerleyen sayfalarında sağcılarla aynı safta olan Amerika'ya övgüler sıralamakta oldukça cömert davranmıştır. Amerika'yı, “sağcı (EHLİ KİTAP) ve büyük bir kurtarıcı” olarak gören yazar Amerika gibi yufka yürekli bir millete (s. 36-37) şükranlarını sunmuş ve “bizim gibi mümin ve müslim ve ahlaklı bir milletin, elbetteki onun safında olması icap eder, Allah da bunu emreder” (s. 110-111) gibi sığ bir propagandanın nelere kadirdiğünün örneğini sunmuştur. Adı geçen Vakıa suresinin ilgili ayetlerinin Diyanet İşleri Başkanlığı'na göre meali ise şöyledir: 8. Ayet: Ahiret mutluluğuna erenler var ya; ne mutlu kimselerdir! 9. Ayet: Kötülüğe batanlara gelince; ne mutsuz kimselerdir! Bkz. <http://kuran.diyanet.gov.tr/Kuran.aspx#56:8>

tirme eylemi olarak ve bunun içerdği husumet-çatışma-müzakere dinamiğiyle değil, bir idare tekniği olarak sunmak ve bu toplumu/insanı öyle “idare etmek” istemesinden kaynaklanır. Aynı zamanda bu reaksiyonerlik anti-entelektüelizmi de içinde barındırır.⁷⁴ Türk Sağındaki bu anti-entelektüelizme dair, dönemin aydınlarından biri olan Ahmet Hamdi Tanpınar, solu cahilliği nedeniyle eleştirdikten sonra, biraz da yakınmayla birlikte, Türk Sağı hakkında şunları söyler:

“Ben ne sağdanım, ne de komünist veya declaré sempatizanıyım. (...) Sağla beraber değilim, çünkü sağ şarktır ve şark daima bizi yutmağa, içimizden doğru yutmağa hazırdır. (...) Sağcı olmak çok güç hatta imkânsız. Evvela memleketimde en cahil ve budala insanlar sağcı. Yahut da aşikâr şekilde hain ve ahlaksız.”⁷⁵

Tanpınar’ın işaret ettiği Türk Sağındaki bu anti-entelektüelizmi besleyen sıklık yüzünden, komünizmle mücadele sürecinde, genel olarak “sağcı” olmak kolayca ifade edilen bir kimliksel sıfat olmamıştır. Bu konuda dönemin birçok milliyetçimukaddesatçı şahsiyetinin örnek anlatımları vardır. Örneğin Mehmet Keçeciler, “sağcı olmanın müşkülâtlarından” bahsetmiştir.⁷⁶ Çünkü sağın fikri donanımsızlığını örtmek için reaksiyoner tavırlara sahip olması ve sağcılığın algılanan negatif içeriği dönemin tanıklarından biri olan Harun Karadeniz tarafından “1968’de İTÜ’de sağcı olmak utanç vericiydi,”⁷⁷ biçiminde dile getirilmiştir. Türk Sağındaki bu entelektüel sıklığı, yine aynı cenahın sahiplendiği Cemil Meriç de dile getirir:

“Sağ adı verilen ve bedbaht topluluk, solun kusuntuları ile yaşar. (...) Kendine mahsus hiçbir fikri, daha doğrusu hiçbir fikri yok-

74 Tanıl Bora (2012), s. 11-17

75 Ahmet Hamdi Tanpınar, *Günlüklerin Işığında Tanpınar’la Başbaşa*, haz. İnci Enginün ve Zeynep Kerman, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2013, s. 198-201.

76 Mehmet Keçeciler, “Keşke Herkes Dine Karşı Nötr Olsa”, *Vatan Millet Pragmatizm*, Röportaj: Hıdır Göktaş ve Ruşen Çakır, Metis Yayınları, İstanbul, 1991, s. 69.

77 Harun Karadeniz, *Olaylı Yıllar ve Gençlik*, Belge Yayınları, İstanbul, 1995, s. 189.

tur. Batı dili bilmez. Osmanlıca bilmez. Ebediyen vesayet altındadır. Huysuzluğu intibaksızlığından gelmektedir Sağın cilasını kazıyın altından kıskançlık çıkar. Üzümle tilki hikâyesi. (...) Bu sağa ancak merhamet duyulur, muhabbet değil. *Korkak, pısrık, kıskanç, semboller ve sloganlara mahpus. Kendinden katıyen emin değil. Soldan yüz bulamadığı için sağ.*"⁷⁸

Dönemi yaşayan bu entelektüellerin de belirttiği gibi Türk Sağındaki bu fikrî donanımsızlık ve kendinden emin olmama halinin doğurduğu anti-entelektüelizm, başta komünizm gibi Batı kaynaklı fikirlere karşı tepkiselliği ve reaksiyonerliği beraberinde getirmiştir. Bu yüzden Türk Sağındaki kuvvetli milliyetçi ve İslâmcı akımlar, kendilerini milletin otantik temsilcileri olarak düşünmüşlerdir. Bu otantikliğe düşman olarak gördükleri komünizme karşı şartlanmışlar ve bu ideolojinin Türkiye’de yayılması halinde milleti, devleti ve dini parçalayacağı ve yok edeceği gibi bir düşünüşe sahip olmuşlardır. Türk Sağındaki bu tehlike algısı, ideolojik olmanın yanında, daha çok sağ düşüncede ülkenin parçalanması, bölünmesi ve toprak kaybı gibi endişeleri harekete geçirdiği için, komünizme karşı mücadele sürecinin baş aktörleri bu sayede Türk Sağını oluşturan insan sermayesinin muhayyilesini büyük oranda belirlemişlerdir.⁷⁹ Aynı zamanda sağın sahip olduğu antikomünizm milliyetçi, muhafazakâr, liberal ve İslâmcı dallarıyla sağ siyasal söylemin Kemalizmle veya devletle ve devletli entelijansiya ile buluşmasının ideolojik zeminini oluşturmuştur.⁸⁰ Bu anlamda Türk Sağındaki antikomünist tavır, Kemalizme uzak ama devletin genel zihniyetini onaylayan alternatif bir siyasal sosyalleşmeye yakın olarak da okunabilir.

Türkiye’de sağ siyaset, sürekli bir biçimde korku icadı ile kendini yenileyen, kitleleri toparlayan ve bu yolla “dinine diyanetine sahip çıkmaya” çalışan bir mayaya sahiptir. Bu mayanın tutmasında, komplocu bir muhayyile sürekli olarak dinç tutu-

78 Cemil Meriç, *Jurnal*, cilt 2, İletişim Yayınları, İstanbul, 2008, s. 197-199.

79 Mehmet Keçeciler, a.g.s., s. 70.

80 Tanıl Bora, a.g.m., s. 15.

larak düşman icat edilmiş, bir günah keçisi bulunmuş ve böylece toplumda istenen sağ siyasallaşma sağlanmaya çalışılmıştır. Türk Sağ'ında yaşatılan kimi korkular, konjonktüre uygun olarak şekillendirilse bile, başta komünizm, Siyonizm, azınlıklar, hainler, bölünme ve parçalanma gibi değişmeyen kadim korkular vardır.⁸¹ Bu anlamda Türk Sağ'ında güçlü bir korku üretme ve onu diri tutma kapasitesinin mevcut olduğunu söylemek mümkündür.

Türk Sağ'ının bütün hallerinde ortak olan antikomünizm, toplumu sağcılaştırmaya dönük bir işleve sahiptir. Bu nedenle antikomünizm, Türkiye'deki sağ siyaseti anlamak için önemli anahtar kavramlardan biridir. Çünkü antikomünizm, sadece Soğuk Savaş dönemine has bir söylem değildir. Antikomünizm, bugün hâlâ sağ siyasete yön veren politik aktörlerin söylemlerinde olduğu gibi, bu aktörleri destekleyen halk katında da etkisi hissedilen bir söylemdir. Bu anlamıyla antikomünizm söyleminin ve özel olarak da Komünizmle Mücadele Dernekleri'nin bilinmesi, Türkiye'deki siyasal yaşamı ve bu yaşamı etkileyen temel belirlenim alanlarının neler olduğunu anlamaya yönelik olumlu bir katkı sağlayabilir.

---

81 İnci Özkan Kerestecioglu, "Korku ve Siyaset: Türk Sağının Ezberini Çözümlmek", *Türk Sağı: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, der. İnci Ö. Kerestecioglu ve G. Gürkan Öztan, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012, s. 29-31.

KOMÜNİZMLE MÜCADELE DERNEKLERİ'NİN KURULUŞUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLER

İnsana ve topluma dair olan her türden olay ve olgu tek bir faktörle açıklanamayacak bir giriftliğe sahiptir. Hele bu olay ve olguların siyasallığı oldukça açık ve yüksekse, devreye iç ve dış birçok faktörün girmesi ve yapılacak analizin bu noktayı göz önüne alması sosyolojik bir zorunluluktur. Bu anlamda, Türkiye’de Komünizmle Mücadele Dernekleri’nin kurulmasında ve ürettiği söylemlerin oluşmasında birçok faktör oldukça önemli bir rol oynamıştır. Bu faktörleri dış ve iç faktörler olarak iki ana başlıkta inceleyebiliriz. Şüphesiz bu dış ve iç faktörler önemleri açısından kendi içlerinde de ayrı başlıklar halinde incelenebilir.

Dış faktörler

Komünizmle Mücadele Dernekleri’nin ortaya çıkışında dış faktörlerin önemi yadsınamaz. Bu faktörlerin arasında ilk sırayı İkinci Dünya Savaşı sırasında artan Sovyet tehdidi ve sonrasında oluşan Soğuk Savaş döneminin ideolojik etkileri alır. İkinci olarak da en az Sovyet tehdidi kadar, ABD’nin SSCB’nin etkisini en aza indirme ve bu ülkenin ideolojik etki alanını daraltma yönünde artan hegemonik genişleme, Avrupa ve Ortadoğu’da

etkin olma siyasetinin sonuçları düşünülebilir. Üçüncü olarak da, diğer ikisi ile bağıntılı olarak dış Türklerin, yani Türki aydınların etkisinden söz edilebilir.

SSCB etkisi

Türkiye Cumhuriyeti, hem devlet katında hem de toplum katında İkinci Dünya Savaşı'nın öncesinden başlamak üzere büyük oranda bu savaştan etkilenmiştir. Bu etkiler, özellikle 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı'ndan itibaren başlamak üzere ekonomik alanda hissedilirken, ayrıca bu dönemde ortaya çıkan İtalya ve Alman faşizmlerinden düşünsel ve toplumsal olarak da etkilenmiştir. Bu dönemde –biraz da zorunluluktan– ekonomik alanda bir çözüm olarak devletçilik politikaları uygulamaya konulmuş ve bu durum, ekonomik anlamda 1917'lerden itibaren Sovyetler'de uygulanan devletçilik anlayışı ile kısmi anlamda benzer siyasi ve ekonomik nedenlerden kaynaklanmıştır.

1930'lardan itibaren Tek Parti hükümetleri, siyasi ve ideolojik anlamda İtalyan ve Alman rejimleri ile kısmi yakınlıklar kurmaya çalışmışlardır. Özellikle Almanya'da ortaya çıkan Hitler rejimi ve bu rejimin dış politika hedefleri, Türkiye Cumhuriyeti yetkililerini ve kimi Pan-Türkçü çevreleri etkilemiştir.¹ Özellikle Alman ordularının Rusya üzerine yürümesinin etkileri iç politikada, Türkçü ve Turancı kimi çevrelerde heyecanla karşılanmış ve bu heyecan, Sovyet Rusya tarafından temkinli bir biçimde takip edilmiştir. Ancak dünyanın büyük bir kısmında ve bu arada da Türkiye'de İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, siyasi ve ekonomik liberalleşme eğilimi artmıştır. Almanya, İtalya ve Japonya'daki totaliter rejimlerin yenilgisi ve Batı de-

1 Günay Göksoy Özdoğan, "Turan"dan "Bozkurt"a: Tek Parti Döneminde Türkçülük (1931-1946), İletişim Yayınları, İstanbul, 2001, s. 142-164; Alman Dış İşleri Dairesi Belgeleri, Türkiye'deki Alman Politikası (1941-1943), Havass Yayınları, İstanbul, 1977. Bu kitapta yer alan belgelerde Türk makamlarının, Pan-Türkistlerin Sovyetler'e karşı Almanya ile işbirliği içinde hareket etme yönünde sahip olduğu eğilimler ve Alman resmi makamların özellikle dostları Pan-Türkist gruplara cömert olunması (beş milyon altın Alman markı s. 87) gerektiği yönündeki direktifleri, dönemin Almanya'sının Türkiye Büyük Elçisi Papen'in telgraflarından izlenebilir.

mokrasisinin “zaferi”, her zaman Batı’daki siyasi iklime tepki veren Türkiye’yi etkilemiştir. Ayrıca savaş sonrası dönemde Stalin’in Türkiye aleyhinde takındığı tutum, Tek Parti hükümetini Batılı güçlere yaslanmaya zorlamıştır.² Bu dönemde özellikle SSCB’nin “ihraç ettiği ihtilal anlayışı”, Avrupa ve ABD’de SSCB’ye karşı bir düşmanlık oluşmasına neden olmuştur. Bu tutum İngiltere ve Fransa tarafından başlatılan karşı diplomatik ve ekonomik yaptırımlarla devam etmiş ve ABD’de “Kızıl Korkusu”³ dalgası görülmüştür. Bu dalga, Amerikan gazetelerinde Bolşeviklere karşı kapsamlı bir halkla ilişkiler kampanyası olarak sürmüştür. 1930’larda Stalinizm’in SSCB’de iyice yerleşmesiyle ve burada yaşanan açlık, kitlesel katliamlar ve milyonlarca insanın yaşamını yitirmesi gibi kitlesel insani dramlar, SSCB’nin Batı medyasındaki imgesinin bozulmasını beraberinde getirmiştir.⁴ Bu imgenin oluşmasında ve pekişmesinde, kimi sol entelektüellerin Rusya’da yapılan uygulamaları “devrime ihanet”⁵ olarak yorumlamaları sonucunda oluşan hayal kırıklığı da oldukça önemlidir.

Bütün bunların yanında, Türkiye ile SSCB arasındaki 1925 tarihli Türk Sovyet Dostluk Antlaşması’nın yenilenmemesi ve

---

2 Feroz Ahmad, *Demokrasi Sürecinde Türkiye*, çev. Ahmet Fethi, Hil Yayınları, İstanbul, 1996, s. 23.

3 Regin Schmidt, *Red Scare: FBI and the Origins of Anticommunism in the United States, 1919-1943*, Museum Tusculanum Press, Denmark, 2004 (e-book). Bu çalışmanın konusu, 1919 ve 1943 yılları arasında Amerikan Federal Bürosu’nun kurumsal olarak siyasi faaliyetleri gözetimi altına alarak biçimlendirmesi ve denetlemesi üzerine bir incelemedir. Geleneksel ve modern Amerikan antikomünizmini içine alan bu tarihsel araştırma, özellikle Senatör Joseph McCarthy’nin 1950’lerde adına “McCarthyçilik” dönemi de denilen dönemdeki siyasi hoşgörüsüzlük ve baskı biçiminde tekrarlayan saldırganlıkları açıklamayı amaçlamaktadır ve henüz dilimize çevrilmemiştir.

4 Oya Tokgöz, *a.g.e.*, s. 381-383.

5 Bu konuda örnek bir metin için bkz. Emma Goldman, *Bolşeviklerin Devrime İhanetinin Öyküsü*, çev. Ali Toprak, Karşı Yayınları, İstanbul, 2009, s. 7. Goldman, 1919’dan 1921 tarihine kadar Rusya’da yaşadığı deneyimi, “Ne var ki Rusya’da tuhaf, beni bu büyük vaatler karasına taşıyan coşkun hedeflerin tam tersi bir gerçeklikle karşılaştım. Bu duruma alışabilmem için tam on beş ay geçmesi gerekti. Her gün, her hafta, her ay iyimserliğimi yok eden ölümcül zincire yeni bir halka ekleniyordu. İçine düştüğüm büyük hayal kırıklığıyla çaresizce boğuşuyordum,” diye özetler.

bu duruma ilave olarak, SSCB'nin Türkiye'den toprak talebi ve Boğazlar'ın kontrolü konusunda saldırgan ve tehditkâr siyasetinin⁶ iç politikadaki yansımaları ve kimi toplumsal katmanlarda hâlâ aktif olan "Moskof" imgesinin komünizmle buluşmasını pekiştirmiştir. Komünizm, hem "mülkiyeti tanımayan, dini inkâr eden, insanları köleleştiren, zalim" bir rejimi, hem de 93 Harbi'nden beri Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılma ve yok olma yönündeki kaygısının müsebbibi sayılan ezeli düşman Moskof'u, Rusya'nın Türkiye'ye yönelik tehdidinin maskesi olarak "büyük bir tehlikeyi/dış düşmanı" temsil ediyordu. Bu konuda milliyetçi sağ siyasetin önemli aktörlerinden biri olan Namık Kemal Zeybek şunları ifade etmiştir:

"Türk toplumunda bir dönem komünizm korkusu vardı. Komünizm korkusu bizatihi sistemin kendisinden korkmak değildi, bunu iyi tespit etmek lazım. 'Türkiye'ye komünizm gelirse mahvoluruz, yanarız,' filan tarzında da değildi o. Esası o değildi, esası Sovyetler Birliği'nden önce de Rus mücadeleler tarihine şartlanmış olan bir toplumun 'komünizm gelirse Türkiye Rus işgaline uğrar' korkusu ydu."⁷

Bu dış düşmanın yarattığı korkuyu ve bu korkunun sonucunda oluşan Rus karşıtlığını da içeren antikomünist reaksiyonu, dönemin önemli antikomünist kişiliklerinden biri olan Muharrem Ergin'in "en son Türk-Rus harbi"⁸ olarak nitelen-

6 Bu konuda bkz. Fethi Tevetoglu, "Sovyet Emperyalizmi ve İslavlık", *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını, Fasikül 1*, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1965, s. 33-34; Günay Göksoy Özdoğan, a.g.e., s. 173-177; Cemil Koçak, *Türkiye'de İki Partili Siyasi Sistemin Kuruluş Yılları (1945-1950): İkinci Parti*, cilt 1, İletişim Yayınları, İstanbul, 2010, s. 111-116, 330-351; Süleyman Tüzün, "Atatürk Sonrası Dönemde Dış Politika Olayları (1938 - Günümüze)", ed. Fatma Acun, *Atatürk ve Türk İnkılap Tarihi, Siyasal Yayınları*, Ankara, 2010, s. 377-382; Hasan Bülent Kahraman, *Türk Siyasetinin Yapısal Analizi (1920-1960)*, cilt 2, Agora Kitaplığı, İstanbul, 2010, s. 229-235.

7 Namık Kemal Zeybek, "Sag-Sol Yok, Milli-Gayri Milli Var", *Vatan Millet Pragmatizm, Röportaj: Hıdır Göktaş ve Ruşen Çakır*, Metis Yayınları, İstanbul, 1991, s. 182.

8 Muharrem Ergin, "Tarih Işığında Türk-Rus Münasebetleri", *Sovyet Emperyalizmi Balkanlar ve Türkiye*, der. Nejat Muallimoğlu, Muallimoğlu Yayınları, İstanbul, 1974, s. 35.

dirmesi de bu minvalde kaydedilebilir. Olmasından korkulan, muhayyel, “son Türk-Rus harbinin” olacağına dair bu korku, reaksiyoner ve vulger milliyetçi-mukaddesatçı politik bir sosyalleşmeye kapı aralar niteliktedir. Bu anlamda 1940’ların ikinci yarısından itibaren Türk Sağ’ının politik sosyalleşmesinin harcını karan temel zihni yapı, komünizmi “öcüleştiren” bir antikomünizm olmaya başlamıştır.⁹ Rusya’nın/komünizmin iç siyasetteki ideolojik karşılığı olan antikomünizm, devlet milliyetçiliğinden kısmen uzaklaştırılan Türk milliyetçiliğini ve dini duyarlılıkları kendi potasında eriterek Komünizmle Mücadele Dernekleri’nin kuruluşuna giden yolu açmıştır.

ABD etkisi

*"Amerika aleyhinde bulunmak için
Türk hasletlerine yakışmayacak şekilde
nankör olmak lazımdır."*¹⁰

*"Amerika, dinsizlik ve imansızlık ve ahlaksızlık
rejimi olan komünizme karşı savunma yapan bir millettir.
Bizim gibi mümin ve müslim ve ahlaklı bir milletin,
elbetteki onun safında olması icap eder,
Allah da bunu emreder."*¹¹

İkinci Dünya Savaşı, öncesi ve sonrasıyla propaganda savaşlarının yaşandığı dönem olarak da anılabilir. Bu dönemde etkin olan çeşitli siyasal akımlar –Faşizm, Nazizm, Marksizm ve liberal kapitalizm– tarafından propaganda tekniklerinin geliştirilmesi için büyük çabalar sarf edilmiştir. Yine bu dönemde, propaganda eğitimi üzerinde çalışmalar, özellikle ABD’de hız kazanmıştır. Bu durum bir yandan ABD’de Birinci Dünya Sava-

9 Tanıl Bora, a.g.m., s. 14.

10 Tekin Erer, “Amerikalılara Düşmanlık!”, *Komünizmle Mücadelede Türk Düşünürleri*, haz. Yılmaz Şakarcan, Türkiye Komünizmle Mücadele Gazetesi Yayını: 1, İstanbul, 1967, s. 225. (225-228).

11 Hasan Basri Erzurumi, *Kur’an-ı Kerim’e Göre Sağcılık ve Solculuğun Manası ve Solcu Yazarlara Cevap-Türk Milliyetçilerinin El Kitabı*, Garanti Matbaası, İstanbul, 1968, s. 110-111.

ş'ında son derece etkin bir şekilde kullanılan propagandanın ABD'ye karşı kullanılabileceği endişesinden doğduğu kadar, diğer yandan Avrupa'da demokrasiyi etkisiz kılan Nazizm ve faşizm gibi ideolojilerin devreye girmesinden de kaynaklanmaktadır. 1937'de ABD'de *Institute of Propaganda Analysis* kurulmuş ve ilk iş olarak Nazi Almanyası üzerinde çalışılmıştır. Bu kuruluş üyeleri daha sonraları propaganda ve karşı propaganda çalışmalarını gerçekleştirmek için görevler yapmışlardır.¹² Bu tür çalışmaların yapıldığı ülke olan ABD'de, İkinci Dünya Savaşı sırasında küresel iddia taşıyan bir Amerikan Stratejisi oluşturulmuş, komünist Sovyet tehdidi bu stratejinin önüne engel koyduğu ölçüde bir tehdit olarak tanımlanmış ve yapılan propagandalar antikomünizm çerçevesi içerisinde devam etmiştir.

1938 yılında ABD'de komünizmle mücadele amacıyla kurulan *Amerika'ya Karşı Eylemleri Araştırma Komitesi*, özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ülkedeki sendikaların, üniversitelerin, sinema-tiyatro endüstrisinin içinde bulunan komünistleri ortaya çıkarmak için geniş çapta soruşturmalar açmış, bu soruşturmalarda suçlu bulunanları kara listeye almış ve bu kişileri her açıdan itibarsızlaştırmışlardır. Bu dönemde ABD'deki antikomünizmi besleyecek karşı yeni bir önder belirlemiştir.¹³ ABD'de antikomünizm denildiğinde, ilk akla gelen senatör Joseph R. McCarthy'dir. McCarthy, ABD'de komünizme yol açabilecek unsurların "temizlenmesine" yönelik politikaların üretilmesinde ve uygulanmasında oldukça etkin olan bir isimdir. Komünizme yol açabilecek her türden siyasi ve kültürel aktiviteyi soruşturmaya tabi tutmuş ve 1940'lardan 1950'lerin sonuna kadar ülkede bir "cadı avı" gerçekleştirmiştir. ABD'de devlet aygıtının ve toplumun komünizmle mücadeleye uygun bir biçimde örgütlenmesi ve mobilize edilmesi sağlanmış, bu uygulamalar "McCarthyism (McCarthyçilik)" olarak adlandırılmış ve bu yöntemler benzer şekilde ABD ile ilişkisi olan ülkelerde hem politik söylemlere hem de uygulama-

12 Oya Tokgöz (2008), s. 104-105.

13 *Amerika'ya Karşı Eylemleri Araştırma Komitesi'nin Tutanakları-Ihanet Yılları*, der. Ülkü Tamer, +1 Kitap, İstanbul, 2007, s. 8.

malara büyük oranda yansımıştır.¹⁴ ABD kaynaklı antikomünizm odaklı fikirlerin neredeyse bütün etkilerine Türkiye de duyarlı olmuş ve özellikle 1950'lerden itibaren bu yöndeki siyasi, toplumsal ve kültürel söylemlerin gazete, dergi ve radyo gibi kitle iletişim araçları ile sürekli olarak dolaşımda tutulması¹⁵ ile de Komünizmle Mücadele Dernekleri'nin kuruluşuna giden süreç biçimlenmiştir. Özellikle bu dönemde ABD kaynaklı antikomünizmi içselleştirmiş olan Türk Sağ'ında hissedilir bir Amerikan hayranlığı da oluşmuştur. ABD'de yürütülen komünizmle mücadele pratikleri, yine aynı cenahın birçok mensubu tarafından yüceltilerek örnek alınmıştır. Örneğin kendisine yapılan "Amerikancı" suçlamasını reddederken aynı zamanda onaylayan Tekin Erer'in hayıflanma dolu şu satırları kaleme alması, ABD'nin Türkiye'deki antikomünizm üzerinde belirleyiciliğini özetler niteliktedir: "Amerika'da 150.000 civarında bulunan komünist sayısını, yaptığı mücadelelerle 10.000'e indirdiği için Amerikalılar bu zata minnettardılar. Keşki bir Mc Carthy olabilsek..."¹⁶

1945'lerden itibaren SSCB'nin ideolojik ve siyasi yayılma siyaseti özellikle Türkiye ve Yunanistan gibi ülkeleri doğrudan tehdit eder bir boyut kazanmıştır. Sovyet tehdidi karşısında ABD kendi siyasal nüfuz alanını korumak ve küresel aktörlüğünü göstermek amacıyla bu tehdide maruz kalan ülkelere yönelik kimi girişimlerde bulunmaya başlamıştır. Bu bağlamda 22 Mayıs 1947'de Amerikan Kongresi'nde onaylanan "Truman Doktrini", güvenlik endişesi içinde olan Türkiye'yi oldukça rahatlatmıştır. ABD Başkanı Truman, 7 Ocak 1948'de yaptığı ve kendi adıyla anılan doktrini savunduğu konuşmasında, "Tür-

14 Sinan Yıldırım (2012), s. 49.

15 Aytül Tamer, "Muhayyel Komünizm: Türk Sağının Anti-komünizm Propagandası", *Doğu Batı*, yıl 14, sayı 58, Ankara, 2011, s. 94-99; Mehmet Ö. Alkan, "Soğuk Savaş'ın Toplumsal, Kültürel ve Günlük Hayatı İnşa Edilirken...", *Türkiye'nin 1950'li Yılları*, haz. Mete Kaan Kaynar, İletişim Yayınları, İstanbul, 2015, s. 592 vd.

16 Tekin Erer, "Komünizm Böyle Gelir!", *Komünizmle Mücadelede Türk Düşünürleri*, Türkiye Komünizmle Mücadele Gazetesi Yayını: 1, haz. Yılmaz Şakarcan, İstanbul, 1967, s. 235 (232-235).

kiye ile Yunanistan'a yabancı baskısına karşı tamamîyetlerini muhafaza için yardım etmekteyiz," demiştir. Bu sözlerle ABD, Rusya'nın Türkiye ve Yunanistan ile ilgili niyetlerini anladığını ve buna uygun olarak davranıldığını göstermiştir.¹⁷ ABD'nin Rusya'yı belirlemeye ve çerçevelemeye yönelik olan tutumunun bir özeti de olan Amerikan tipi antikomünizmi, özellikle Türk Sağ'ının bütün unsurlarının kendi meşreplerine uygun bir biçimde kabul etmiş olduğunu ortalama sağ siyasi yazın alanının bütün temsilcilerinde görmek mümkündür.

1945 yılı sonrasında artan Sovyet tehdidine karşı, ABD kendi küresel siyasetinin propaganda ayağını oluşturan en önemli söylem olan antikomünizmin etki sahasını genişletmek ve saf-ları sıklaştırmak için *komünizm-hür dünya karşıtlığı* gibi dikotomilerin çokça kullanıldığı söylemleri dolaşıma sokmuştur. Bu amaçla komünizmin ideolojik etki sahasını daraltmak için verilen söylevlerinden birinde Truman, Noel Mesajı'nda komünizm karşısında üretilen politikayı dinsel bir hareye büründüren şu ifadeleri kullanmıştır: "Komünizm istibdadına karşı girilen bu mücadelede hepimiz birleşmiş bulunuyoruz. Komünizm Allahsızdır... Demokrasinin en kudretli silahı tüfek tank veya bomba değildir. Allah'ın himayesi altında insanların kardeşlik duygularına ve insanlık şerefine olan inancıdır. Allah'ın iradesi mutlak yerine gelmelidir."¹⁸

Yine aynı dönemde ABD'nin antikomünizm politikasına uygun olarak üst düzey bir ABD'li askerî yetkili, oldukça anlamlı olan şu mesajı vermiştir: "Türkiye Orta Doğu'nun kalesidir."¹⁹ Bu politik amaçlı söylemlerin Soğuk Savaş döneminde dillen-

17 Ahmet Yeşil, *Türkiye'de Çok Partili Siyasi Hayata Geçiş*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001, s. 134. Truman Doktrini çerçevesinde Türkiye ve Yunanistan'a yapılan Marshall Yardımı hakkında bkz. M. Serhan Yücel, *Demokrat Parti*, Ülke Kitapları, İstanbul, 2001, s. 66-67; Ulaş Altun, *Marshall Yardımı ve Türkiye*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, 2007; Marshall Yardımı için Türkiye'de yapılan 1947 Türkiye İktisadi Kalkınma Planı ve plan hakkında yapılan değerlendirmeye için bkz. İlhan Tekeli ve Selim İlkin, *Savaş Sonrası Ortamında 1947 Türkiye İktisadi Kalkınma Planı*, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, 2009.

18 Truman'ın Noel Mesajı, *Zafer*, 25 Aralık 1950.

19 *Zafer*, 10 Aralık 1950.

dirilmesi, Türkiye’de gelişen resmî ve sivil antikomünist söylemlere ve bu söylemi dillendirenlere dış dünyadan, özellikle ABD’den güçlü bir destek mahiyetindedir. Öyle ki bu desteği yapan ABD’nin ilgili kurumlarından biri olan Ankara Büyükelçiliği, Türkiye’deki SSCB ve komünizm algısına dair yapılan yazışmalarda, Türkiye’yi “Dünyadaki en Rus karşıtı ve antikomünist ülke” olarak tanımlamıştır. Bu durum ABD’lileri hem memnun etmiş hem de şaşırtmıştır. Örneğin *İki Şehrin Hikâyesi* adlı filmin gösterimiyle ilgili bir elçilik yazışmasında şu ifadeler yer almaktadır:

“Türkiye, tabi ki, son derece Rus karşıtıdır. Türkiye’nin Sovyetler Birliği’ne karşı güttüğü derin ve daimi güvensizlik, belki de en az siyasi ve ekonomik olduğu kadar duygusaldır. Büyükbabası Ruslar tarafından öldürülen Erzurumlu bir köylünün Rus düşmanlığı, Rusya’nın diplomatik baskısını savuşturmaya çalışan bir kabine üyesi kadar bükülmezdir.”²⁰

Soğuk Savaş’ın doruğa çıktığı 1950’li yılların başında ABD’de CIA’nın büyük bir gizlilik içinde yürüttüğü faaliyetlerin ana gövdesini oluşturan *Kültürel Özgürlük Kongresi* kurulmuş ve uzun yıllar faaliyetlerini yürütmüştür. Bu kongrenin otuz beş ülkede bürosu, onlarca çalışanı, yirminin üstünde saygın dergisi bulunmaktadır. Kongre resim sergileri düzenleyerek, haber ve filmler yaparak komünizme karşı “Amerikan tarzı”na yakın bakış kazandırmayı hedeflemektedir.²¹ *Parayı Verdi Dündüğü Çaldı* adlı kitapta, adını bildiğimiz birçok yazarın CIA tarafından desteklendiğine dair tespitleri görmek, antikomünizmin tanrılarının neler yaptıklarının iyi bir örneği gibidir. ABD’de belli başlı antikomünist merkezler arasında *Hür Avru-*

20 Embassy Ankara to the Department of State, “Semi-Annual Evaluation Report on Turkey, November 30, 1950”, 8 Mart 1951, Department of State Decimal Files, 1950-1954, RG59, Cultural Affairs Near East, Box 2491, NARA; Ankara to the Department of State, “Motion Pictures: Story of Two Cities”, 18 Ocak 1950, Department of State Decimal Files, RG 59, Cultural Affairs Near East, Box 2491, NARA. Akt. Cangül Örnek, *Türkiye’nin Soğuk Savaş Düşünce Hayatı*, Can Yayınları, İstanbul, 2015, s. 179-181.

21 Frances Stonor Saunders, *Parayı Verdi Dündüğü Çaldı: Sanat ve Edebiyat Dünyasında CIA Parmağı*, çev. Ülker İnce, Kırmızı Yayınları, İstanbul, 2010, s. 15-16.

pa Komitesi, Kolombiya Üniversitesi Komünist İlişkiler Enstitüsü, Rockefeller Vakfı desteğinde kurulan Rus Enstitüsü ve Komünist İlişkiler Üzerine Araştırma Enstitüsü, Harvard ve benzeri üniversitelerin Rus Araştırma Merkezleri ve yaklaşık 40 örgütten oluşan Amerikan Komünizmle Mücadele Konseyi gibi oluşumlar bulunmaktadır.²² Bu arada ABD menşeli olarak üretilen ve dolaşıma sokulan antikomünist propagandaya, biraz da doğası gereği hazır olan Türkiye'deki milliyetçi-mukaddesatçı aydın çevreler, neredeyse antikomünist Amerikan yüzyılının Türkiye muhafızları gibi davranmaya büyük bir ilgi duymuşlardır.

ABD'nin ürettiği ve dolaşıma soktuğu antikomünist propagandaya açık olan bu dönemi, kimi yazılarında anlatan ve kendini tam bir "komünizmle mücadele adamı" olarak gören ve "Komünizm, bizimle ve hür dünya ile siyasi bir harp içindedir," diyen Peyami Safa, Almanya'dan ona gelen bir derginin kendisini şaşırttığını, çünkü bu derginin Amerika'nın Bolşevizm'den Kurtarma Komitesi'nce desteklenen bir yayın olduğundan bahseder.²³ Yine aynı konuda, *Komünizmle Mücadele* dergisini çıkaran Bekir Berk, "Dergi'nin Amerika hükümeti tarafından çıkartıldığını" söyler.²⁴ Aynı konu hakkında Nejdet Sançar, biraz da üzüntüyle şunları aktarır:

"Amerikalılar, hayli zaman önce, komünizm ve komünist sömürgeciliği ile fikri mücadele yapacak bir kuruluş meydana getirmişler ve Almanya'da uzun yıllar çalışan bu kuruluşta Moskof tutsaklığı Türk dünyasının mensuplarına yer ve vazife vermişlerdir. Birkaç dilde yayınlar yıllarca devam etmiş ve çok da verimli olmuştu. Üç ayda bir Türkçe çıkan 'Dergi' de, bu faydalı yayınlar arasında idi. Fakat Moskofların ricası (!)

22 O. Reinhold ve F. Rijenko, a.g.e., s. 145-147.

23 Peyami Safa (1979), s. 91-94, 136; Cangül Örnek, a.g.e., s. 336-337. Batı Almanya'da kurulan antikomünist merkezlere örnek olarak 1961 yılında Köln'de kurulan ve daha sonra adı *Sovyetoloji Enstitüsü* olan *Federal Marksçılık-Lenincilik İnceleme Enstitüsü* gibi kuruluşlar da özellikle Almanya'da antikomünist fikirlerin üretilmesinde etkin olmuşlardır. Bkz. O. Reinhold ve F. Rijenko, a.g.e., s. 100-102.

24 Bekir Berk, *Hakkın Zaferi İçin*, Yeni Asya Yayınları, İstanbul, 1972, s. 151-152.

ile, birkaç yıl önce, bu mücadele için yapılan yardım kesilince, o çok faydalı yayınların da sonu geldi.”²⁵

Komünizmle mücadelenin diğer *mücahit abileri* gibi Nevzat Kösoğlu da, *Dergi* hakkında şu bilgileri verir: “*Nereden elime geçtiyse... Almanya’da Sovyetler Birliği’ni Öğrenme Enstitüsünün, Amerika’nın desteği ile çıkardığı dergiyi de o sıralar takip ediyordum. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Rusya’dan kaçan Türk ve başka kökenli aydınların ciddi çalışmaları yayımlanırdı.*”²⁶

Yukarıda, konu hakkındaki düşüncelerini aktardığımız antikomünist figürlere ilave olarak şunlar da söylenebilir. Sovyetler Birliği hakkında “bilgisizliği gidermek” amacıyla Komünist Rusya’yı terk etmiş olan Türk, Ukraynalı, Beyaz Rus ve Kafkasyalı azınlıklara mensup mülteci ilim adamları tarafından 8 Temmuz 1950’de, Almanya’nın Münih şehrinde, Amerikalıların desteği ile kurulan *Sovyetler Birliği Tarih ve Kültürünü Tetkik Enstitüsü*, daha sonra *Sovyetler Birliği’ni Öğrenme Enstitüsü* adını almıştır. Enstitünün ilk müdür muavini Abdurrahman Kunta adlı bir profesördür. Bünyesine Sovyetler Birliği’ni terk eden muhtelif milletlerden yazarları katan enstitü, farklı dillerde yayımladığı süreli dergilere, kitap ve monografilere sahiptir. Enstitünün çıkardığı dergiler şunlardır: *Bultein* (İngilizce), *Vestnik* (Rusça), *Ukrainian Review* (Ukrayna hakkında, İngilizce), *Belorussian Review* (Beyaz Rusya hakkında, İngilizce), *Caucasian Review* (Kafkasya hakkında, İngilizce), *East Turkic Review* (Doğu Türkleri hakkında, İngilizce), *Dergi* (Rusya’da yaşayan Türkler hakkında, Türkçe), *Studies on the Soviet Union* (Orta Doğu-Sovyet münasebetleri hakkında, İngilizce), *Arabic Review* (Arapça ve İngilizce), *Sowijetstudien* (Almanca) ve *Problèmes Sovietiques* (Fransızca). Bu enstitünün 1951 yılında 12 kişi olan kadrosu 1960’a gelindiğinde 70 kişiyi bulmuştur. 1951 yılında 20 farklı ülkede 400 farklı adrese yollanan yayınlar 1960’lara gelindiğinde 110 ülkeye ve 15.000 farklı adrese postalanır hale gelmiştir. Enstitünün ilim

25 Nejdet Sançar (1995), s. 86.

26 Nevzat Kösoğlu, *Hatıralar Yahut Bir Vatan Kurtarma Hikayesi*, Söyleşiyi yapan Osman Çakır, Ötügen Yayınları, İstanbul, 2010, s. 96.

heyetinde beş Türk vardır. Türkiye'deki antikomünist yazında adı geçen ve çokça atıf ve alıntı yapılan yayın *Sovyetler Birliği'ni Öğrenme Enstitüsü*'nce çıkarılan dergilerden biri olan *Dergi* adlı süreli yayındır. *Dergi*, Ocak-Mart 1955 tarihinden itibaren Münih'te Kırım Türkü Dr. Edige Mustafa Kırimal'ın mesul, Azerbaycanlı Mehmet Emircan'ın yazı işleri müdürlüğü altında çıkmıştır. *Dergi*, aynı sorumluların yönetiminde 1971 yılında çıkan 66. sayı ile yayınını durdurmuştur.²⁷ *Dergi* yönetiminde olan Kırimal, ülkedeki Türkçülerle irtibat halinde olduğu için, İstanbul'a geldiğinde *Milli Işık* dergisini de ziyaret etmiştir.²⁸ Peyami Safa'yı şaşırtan ve kapanmasıyla Nejdet Sançar'ı üzüntüye gark eden bu yayının Batı Almanya'da antikomünizmi yaymak için kurulmuş bir kurum tarafından çıkarılıyor olmasından hareketle, Türkiye'deki antikomünist hareketin biçimlenmesinde oldukça belirgin bir dış etkinin var olduğunu iddia edebiliriz.

ABD'nin Türkiye'deki antikomünizme katkısı düşünsel/yazınsal olduğu gibi aynı zamanda ekonomik bir niteliğe de sahiptir. Bu durumun, biraz da *kendini aklayıcı bir itirafını*, İzmir'de kurulan Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği kurucuları arasında bulunan ama resmî üyesi dahi olmayan Zübeyr Yetik'in anılarında bulabiliriz:

"Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'nin Genel Yönetim Kurulu toplantılarının birinde mali kaynak ya da destek bulma konusu tartışılırken, arkadaşlardan biri Amerikan Konsoloslugu ile görüşülmesini önerdi. Bu öneri kabul gördü ve nelerin talep edileceği konusuna geçildi. Efendim; bir daktilo, bir teksir makinesi, bir de megafon istenecekti. Görüşme işini de önerinin sahibi Burhanettin Semerkantlı ile birlikte bir arkadaşla verdiler. (...) Bizimkiler Konsolosluk ile görüşmüşler, taleplerini iletmişler.. Konsolosluktakiler 'Bunların da sözü mü olur? Dercesine küçük bir matbaa makinesi, ses ci-

27 "Sovyetler Birliğini Öğrenme Enstitüsü", A.Ü. SBF Dergisi, cilt 15, sayı 4, s. 266-267. Bu yazıda enstitünün adresi şöyledir: München 22, Mannhardstrasse 6, Almanya.

28 "Dr. Edige Kırimal Dergimizi Ziyaret Etti", *Milli Işık*, sayı 7, Kasım 1967, s. 17

hazlarıyla donatılmış cip ve daha bilmem neler vereceklerini söylemiş[ler].”²⁹

Türkiye’deki antikomünist literatürde bu türden itiraflara çok fazla rastlanmadığı için Yetik’in bu itirafı, Türkiye antikomünizmindeki açık ABD etkisini göstermesi bakımından oldukça değerlidir. Ancak ileride yeri geldiğinde de değinilecek olan Fethi Tevetoglu, Nejdet Sançar, Peyami Safa, Tekin Erer, İlhan Darendelioglu gibi antikomünist şahsiyetlerin açık Amerikan hayranlıkları, antikomünist ideolojinin bu topraklardaki serüvenine yaptığı katkılardan dolayı ABD’ye minnet borcunu ödemenin bir biçimi olarak kabul edilebilir.

Sonuç olarak Türkiye’de komünizmle mücadele sürecinin tarihsel temelleri arasında Türk-Sovyet ilişkilerinin tarihî seyri sonucunda ortaya çıkan negatif içerikli “Moskof” imgesi vardır. Bu imgenin gelişiminde 1920’li yıllardaki Türkiye Komünist Partisi’nin kurulmasının ve olaylı bir biçimde kapatılmasının, Atatürk’ün söylevlerinin ve İkinci Dünya Savaşı sırasında ortaya çıkan Sovyet tehdidinde dair algıların büyük oranda etkisi olmuştur. Bu arada ABD, Rusya’nın etki alanını daraltmak için antikomünizmin Türkiye’de yaygınlaşmasını belirgin bir biçimde ideolojik tahkimat için enformasyonla, ekonomik olarak Marshall Yardımı ile ve siyasi ve askerî olarak NATO’ya girilmesi ile de desteklemiştir.³⁰ Yukarda açıklamaya çalıştığımız üzere Türkiye’deki antikomünizmin biçimlenmesinde, süregelenleşmesinde ve ideolojik kurumsal yapılar olarak Komünizmle Mücadele Dernekleri’nin ortaya çıkmasında açık ve belirgin bir ABD etkisi olduğunu söylemek mümkündür.

Türki aydınların etkisi

Rusya kökenli Türki aydınlar, Cumhuriyet öncesi ve sonrasında Türk milliyetçiliğinin inşasında hatırı sayılır bir mesai

29 Zübeyr Yetik, *Geçmişten Notlar*, Beyan Yayınları, İstanbul, 2008, s. 103-104.

30 Doğan Avcıoglu, *Türkiye’nin Düzeni*, cilt 1, Tekin Yayınları, İstanbul, 1987, s. 563-568.

harcamışlardır.³¹ Yine bu aydınlar Türk antikomünizminin oluşumunda da kendilerinden beklenen katkıları, bütün antikomünist neşriyatları yazıları ile destekleyerek yerine getirmişleridir. Bu kişiler arasında, Zeki Velidi Togan, Abdülkadir İnan, Sadri Maksudi Arsal, Kırmırlı Cafer Seyit Ahmet, Apdullah Battal, Halil Has Mehmet, Mehmet Emin Resulzade, Vâlâ Nuredin, Abdullah Taymas, Edige Mustafa Kırımal, Abdullah Kunta, Mirza Bala, Tahir Safioğlu gibi aydınlar yer alır. Bu aydınlar deneyimleri ve yazıları ile antikomünist düşüncenin oluşumuna *ilk elden bilgi* sağlamaktadırlar. Bu ilk elden bilgiye örnek olarak Türkiye'deki antikomünist zihniyeti 1950'lerden itibaren besleyen Tahir Safioğlu'nun *Türk Gençliğine Açık Mektup*'u örnek olarak verilebilir. Almanya'dan gönderildiği ifade edilen mektuptan uzun bir alıntı yaparsak, Dış Türklerin Türkiye'deki antikomünizmin inşasındaki etkileri daha iyi özetlenebilir.

“TÜRK GENCİ; Moskofa alet olma!

Düşman istilasını görmeyen hür vatanda doğup büyüyen Türk Genci: Ben de sizin gibi Oğuzhan'ın torunu, Türk ananın sütünü emerek yetişen, Türk evlatlarından birisiyim. İkimiz de Türk çocuğu iken ve kalbimiz Türklük için çarptığı halde seninle benim aramda şu fark vardır. Sen Türk ülkesinin biricik müstakil kalan Türkiye'sinde, ben ise düşmanlarımızın elinde bulunan Batı Asya'da yani Ural'larda doğmuşum. Bugün ise, hiç istemiyerek doğduğum diyarlardan, ana, babamdan, hısımlarımın ayrılıp cepheye sürülmüş ve sonunda Batı Avrupa'da yabancı topraklarda yaşıyorum, daha doğrusu yaşamaya çalışıyorum. (...) Bizden olmayan başka milletlerin emperyalist emelleri uğruna mezbahaya sürüklenen koyunlar gibi sürüklendik (...) Birçoğumuz öldü, sağ kalanlar da tek tük: işte o kadar! İşte, senin kanından olan milyonlarca Türk gen-

31 Bkz. Gün Soysal, “Rusya Kökenli Aydınların Cumhuriyet Dönemi Türk Milliyetçiliğinin İnşasına Katkısı”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, cilt 4: Milliyetçilik, Ed. Tanıl Bora, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 483-505; Günay Göksoy Özdoğan, “Dünyada ve Türkiye’de Turancılık”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, cilt 4: Milliyetçilik, Ed. Tanıl Bora, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 388-405.

ci, anasının babasının yanına ve doğup büyüdüğü vatanına artık dönmek istemiyor. Kendini sellere kaptırmış sek taşı gibi Avrupa'nın sefalet ve açlık diyarında dolaşıp duruyoruz. Bizim bugünkü sefalet ve ıstırabımıza Kızıl Faşistler sebep olmuştur. 1945-1946 yıllarında Almanya ve İtalya'da dağıtılmış olan bu milyonlarca sahipsiz Türk gençlerini topladılar, yurdunuza döndünüz diye Kızıl Moskoflara teslim edilirken yüzbinlerce ana, baba evladı medeniyet âleminin gözleri önünde o, Kızıl Cehenneme gitmemek için intihar etmeğe mecbur oldular. Bu suretle intihar ederek ölümün halaskar kucagında kurtuluşu arayanların son sözü şu olmuştur: *'Biz doğup büyüdüğümüz yerden ve milletimizden vaz geçmiş değiliz. Cehenneme dönmek istemiyoruz. Bütün medeni âleme o, Komünistlerin idare ettiği diyarın ne demek olduğunu anlatmak ve hiç olmazsa orada şimdiye kadar ölmemiş akrabamızı kurtarmak için ölümün kucasına atlıyoruz.'* demişler. (...) Beş, altı bin gencin ana baba ocağına dönmek için kafalarını duvara vurarak parçalamak suretiyle intihar ettiğini Türk tarihi hangi asırda yazar veya hangi milletin tarihinde görülür? Otuz senedir Komünist elebaşları olan Lenin ve Stalinler Karl Marks palavraları ile bizi aldattılar ve bizi yalanla avutarak bizim benliğimizi, bizim milletimizi mahvettiler... Beyaz Deniz ile Moskova arasında ve Volga ile İdil arasında binlerce kilometrelik kanal kazılırken milyonlarca Türk münevver, Türk evladı, hastalık, açlık ve sefalet ve bakımsızlıktan mahvolup gittiler. (...) Ölüm kamplarında yüzbinlerce Türk aileleri ile birlikte öldürülmeleri bu gün olmuş gözlerimin önünde canlanıyor ve hatıramdan çıkmıyor. Bu saydıklarım yüzbinlerce faciaların ancak yüzbinde birini aksettiriyor. Bunların hepsi doğrudur. (...) Aziz Türk kardeşlerim, şimdi sizinle benim en birinci vazifemiz: Dedelerimizin düştüğü hataya düşmemek, aramıza nifak sokmamaktır. (...) Bütün dünya milletleri Türkiye'ye – sapsağlam, dipdiri ayakta duruşuna hayran olarak gözleri kamaşarak, gıpta ile bakıyor. Bu birliğe karışı bozgunculuk etme çünkü: *Dünya Türklüğü, Türkiye'yi kâbe olarak tanıyor, çarpılırsın! Ben Moskof diyarında otuz sene inleyen, Moskof'un içini dışını çok iyi bilen mustarip bir Türk çocuğu-*

yum. Sözlerim doğrudur, bunları söylemekten ve yazmaktan hiçbir maddi menfaatim yoktur. Amacım yalnız seni uyandırmaktır

Türk genci, Atalarının 'su uyur düşman uyumaz' sözünü unutma!. Tarihi düşmanımız uyumuyor. Polonya sınırından Volga'ya kadar harap olmuş ülkesini onarmadan silah fabrikalarını yeni istilalar için faaliyete geçirdi.

Dünyanın en güzel bayrağı ve Türklüğümüzün timsali ay-yıldızlı bayrağımıza hasret çekerek sana yalvarıyorum: Moskofa alet olma! Bozgunculuk etme! Bizler için sağ, sol yok, bizler için tek ülkü var: Dünyanın en eski, en medeni, en asil milleti olan Türklüğü ve ecdad yadigarı Türkiyemizi yaşatmak! Bundan sonra düşmanın safları azalacak, Türklük saflarımız çoğalacaktır, gelecek günler ve gelecek asırlar bizimdir. Sonsuz saygılarımla..."³²

Kitapçık olarak yayımlanan bu mektuba yazılan imzasız ön-sözde, "Türk gençliği ve işçileri akliselime davet edilmekte ve vatan, millet, din, aile ve namus" gibi kavramların gücü kullanılarak yaratılmak istenen antikomünist muhayyilenin bu bereketli toprakları sürülmek isteniyor. Bu bağlamda, yukarıda az önce sözünü ettiğimiz Sovyetler Birliği'ni Öğrenme Enstitüsü'nün ilk yöneticilerinden biri olan Abdurrahman Kunta da, bu ilk elden bilgilerini, Türk antikomünizmine katkı olarak, Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'nin resmî yayın organı olan *Mücadele* dergisi üzerinden dolaşıma sokmuştur.³³ Yine aynı familyanın aydınlardan biri olan Mirza Bala, yazılarında "komünizmi milli bir Rus ideoloji" olarak ele alarak Türkiye'deki Moskof imgesinin antikomünizme dönüşümünü desteklemektedir.³⁴ Bu destek, Münih'te çıkan *Dergi* adlı antiko-

32 Tahir Safioğlu, *Türk Gençliğine Açık Mektup*, Çukurova Komünizmle Savaş Derneği Yayınları, Adana, 1949, s. 3-7

33 Bkz. Abdullah Kunta, "Sovyetler Birliğinde Müslümanlığın Gerçek Durumu 1,2,3", *Mücadele*, 6. (s. 13-15), 7. (s. 12-14) ve 8. (s. 23-29) sayılarında seri halde yayımlanan makalelere bakılabilir.

34 Mirza Bala, "Ruslar ve Komünizm", *Komünizmle Savaş*, sayı 1, 1965, s. 2; Mirza Bala, "Komünizm Saltanatı", *Komünizmle Savaş*, sayı 2, 1965, s. 1; Kazak Balası, "Komünist Sahtekarlarının 1966'daki Samimiyetsizliklerinden Birkaç Örnek", *Komünizmle Savaş*, sayı 7 ve 8, 1967.

münist yayının Türkiye’de hatırı sayılır bir okur kitlesine sahip olması ile kendini hissettirirken, bu yayınlarda özellikle Soğuk Savaş dönemi Rusya’sında yaşananların abartılı bir biçimde aktarıldığı yazıların etkisini, yerli antikomünist birçok aydın tarafından üretilen metinlerde çokça atıf-özet yapılmasında da görmek mümkündür. Türki aydınların Türk antikomünizmine olan destekleri, ileride değinileceği gibi, yerli antikomünistlerin *Komünizmle Savaş Dergisi*’nin yönetimini onlara bırakmalarında karşılığını bulur gibidir. Ki bu karşılık, derginin birçok sayısında “Tanrı Türk’ü Korusun, Türkistan’ı Kurtarsın” sloganları ile kendine çokça yer bulmuştur. Özellikle Oraltay’ın yazılarında Dış Türkler fetişizminin naif örneklerini rahatlıkla bulabiliriz. Ayrıca Türk antikomünizminin aydınları da, Dış Türklerin bu ideolojik yardımlarına Esir Milletler ve Dış Türkler gibi konulara dair milliyetçi bir hassasiyet yaratmayı amaçlayan yazılarıyla ve Esir Milletler Haftası etkinlikleri ile destek vermişlerdir.³⁵ Burada Esir Milletler olarak sadece Rusya yönetimi altındaki Türkler değil, aynı zamanda Çin sosyalizmi altındaki Türkler de kastedilmekte ve buradan beslenen milli bir antikomünist refleks üretilmeye çalışılmaktadır.

Türkiye’deki antikomünist yazın bağlamında, Türk tipi bir antikomünizmin oluşması sürecinde, Türki aydınların katkısının çok da özgün bir entelektüel derinliğe sahip olmadığı, SSCB ve komünizm/Marksizm hakkında kaba ve kopya bir okumaya yaslandıkları ve oldukça vasat bir hamaset edebiyatı yaptıkları rahatlıkla söylenebilir. Bu aydınların ürettiği metinlerin düşünsel omurgasını ABD merkezli antikomünist yazılı ve görsel materyaller oluşturduğu için, bu aydınların eğer Türkiye’deki antikomünizme özgün bir katkısı varsa, o da Tür-

---

35 Galip Erdem, “Esir Milletler Davası ve Kızıl Sömürgecilik”, *Mücadele*, sayı 5, s. 3-4; Hasan Oraltay, “Esir Milletler Haftası”, *Komünizmle Savaş*, sayı 2, 1965, s. 2; Kamil Turan, “Esir Milletler Haftası ve Biz”, *Komünizmle Savaş*, sayı 2, 1965, s. 3; Hasan Oraltay, “Himalayalarda Savaşan Kazak Türkleri”, *Komünizmle Savaş*, sayı 3, 1965, s. 2; Hasan Oraltay, “Türkistanlılar ve Keşmirililer”, *Komünizmle Savaş*, sayı 4, 1965, s. 2; Hasan Oraltay, “Türkistandan Gelenler”, *Komünizmle Savaş*, sayı 6, 1965, s. 2.

kiye'deki milliyetçi-Turancı camianın kana, millete ve dine yönelik algılarına yapılan, içi sonuna kadar vıcık vıcık hamaset ve duygusallıkla yüklü vurgular olabilir.

İç faktörler

Hiç şüphesiz ki, Komünizmle Mücadele Dernekleri'nin kuruluşunda iç faktörlerin önemi göz ardı edilemez. Bu faktörler arasında İnkılap uygulamaları, 1944 yılında Türkçü-Turancı kişilerin tutuklanmaları ile yaşanan olaylar, toplumda görünürlük kazanan sol kıpırdanışlar ve çok partili yaşama geçişte hükümetlerin ve devletin, yani Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ve Demokrat Parti (DP) gibi partilerin komünizme/sola karşı tutumlarındaki benzerlik ve farklılıkların oluşturduğu etkiler ilk göze çarpan önemli faktörler olarak sıralanabilir.

İnkılap uygulamalarının yarattığı hoşnutsuzlukların etkisi

Türk modernleşmesinin en önemli boyutlarından birisi ulus-devlet olma süreci olduğundan, toplumsal mühendislik uygulamaları kendine özgü durumu ile gerek Cumhuriyet öncesinde, gerekse Cumhuriyet'in kurulmasından itibaren uygulanmaya çalışılmıştır. Türk modernleşmesi tecrübesi, siyasal sosyalleşme ile ilgili pek çok unsuru içinde barındırmaktadır. Toplum mühendisliğini harekete geçiren en önemli faktörlerden birisi, yeni nesillerin iktidar sahiplerinin istediği bilinçte yetiştirilmesi meselesi olmuştur. Bu durum toplum mühendisliği ile siyasal sosyalleşme konusunun en önemli birleşme noktalarından birisini oluşturmaktadır. Türkiye'nin iki yüzyılı aşan bir süreye karşılık gelen Batılılaşma ve modernleşme tecrübesi, bir yönüyle yeni nesillerin eskilere göre farklı siyasal sosyalleşme süreçlerinden geçmeleri anlamına da gelmektedir. Bu yüzden Türkiye'de Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e yeni siyasal sistemler ve bu sistemlerde aktif bir konumda bulunan siyasal aktörler, hem sistemin hem de kendi konumlarının meşruiyetlerini sağ-

lama konusunu özellikle önemsemişlerdir. Bu konuda gerek Osmanlı Devleti'nin son yüzyılında gerekse Cumhuriyet'in ilk yıllarında atılan en önemli adımların temeli yeni bir toplumsal sistemin oluşturulma çalışmalarıdır.³⁶

Cumhuriyet'in kurulmasının ardından özellikle 1920'li yıllardan itibaren başlayan devrim hareketlerinde, halkın üzerindeki etkisi bakımından başta eğitim ve din gibi kurumlar yeniden yapılandırılmaya başlamıştır.³⁷ Bu hareketlerin yeniden tanzim etmeye çalıştığı, toplumsal açıdan en önemli alan dinî alandır. Bu alanda birçok reform yapılmak istenmiştir.³⁸ Din alanında yapılmak istenen reform için oluşturulan komisyonlarda camilerin işlevleri ve oradaki ibadet hallerinin değişimi (camilere, kiliselerde olduğu gibi sıra konulması, müzik aletleri yerleştirilmesi vb.) gibi konular tartışılmıştır. Bu tartışmalar söylentiler halinde yayılmış ve toplumda bu söylentiler tepkiyle ve biraz da abartılarak karşılık bulmuştur. Bu anlamda camiler dinî propaganda üreten merkezler olarak algılanmış ve yapılan vaazlar sıkı denetim altına alınmıştır.³⁹ Camilerin propaganda üretme işlevini iyi bilen Tek Parti (Cumhuriyet Halk Fırkası - CHF) kadroları, cami ve tekkelerin envanterini çıkardıktan sonra ilgili birimin "cemaatinin", "diğer camilerle arasındaki mesafenin beş yüz metre" ve "mamur" olması gibi durumları gerekçe göstererek kimi camileri satışa çıkarmış, kimilerini ise depo, vesaire olarak kullanıma açmışlardır. Bu anlamda Tek Parti döneminde, camilerin toplumsal yaşamdaki imgesi-

---

36 Mahmut H. Akın (2009), s. 88-89.

37 Yasin Aktay, *Türk Dininin Sosyolojik İmkânı*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1999, s. 169-170. Türkiye'de dinî alanın tanzimi konusunda ayrıca bkz. Iştar Gözaydın, *Diyanet: Türkiye'de Dinin Tanzimi*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2009, s. 16-27

38 Bu konu ile ilgili çalışmalar için bkz. Ziya Gökalp, *Türkçülüğün Esasları*, haz. M. Ünlü, Y. Çotuksöken, İnkılap Yayınları, İstanbul, 1994, s. 155-156; İsmail Hakkı Baltacıoğlu, "İslâm'ın Türkleştirilmesi", Dr. Reşit Galip, *Müslümanlık: Türk'ün Milli Dini*, Aktaran: Ayhan Yıldırım, "Türkçe Ezan mı Yoksa İslamiyet'in Türkleştirilmesi mi?", *Ezanın Yasaklı Yılları*, Ed. Ayhan Yıldırım, Özge Yayınları, İstanbul, 2010, s. 21-39.

39 Cemil Koçak, *Tek Parti Döneminde Muhalif Sesler*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2011, s. 36-39.

nin kapladığı alanı göz önüne aldığımızda, bu uygulamalar ile “eskiyi simgeleyen bir öge”⁴⁰ olarak camilerin/dinî yapı ve kurumların ötekileştirilmiş olduğunu söyleyebiliriz.

Türkiye Cumhuriyeti, imparatorluktan miras aldığı Batılılaşma çabalarını tamamlamayı hedef olarak önüne koymuş ve bu yolda gerekli inkılapları yapmaya çalışmıştır. Ancak hemen belirtelim ki, Türkiye’nin radikal devrimler yaparak yöneldiği Batılılaşma çabaları, uzun bir sürece yayılmasına rağmen, sebep ne olursa olsun başarılı olamamıştır. Batılılaşma sürecinin başarısızlığının bekli de en önemli sebebi, aydın tabakanın büyük çoğunluğunun bürokratik elit olarak varlığını ve egemenliğini koruma çabası ile modernleşmeye ait göstergelerin halk nezdinde büyük oranda onaylayıcı bir karşılık bulamaması sonucunda, genel olarak üst düzeyde yaşayan elitist bir kültürün toplum gerçekliğine tam olarak nüfuz edememiş olmasıdır.⁴¹ Bu durumu bir başka açıdan şu şekilde ifade etmek de mümkündür: Kemalizm, Türklerin ferdi kimliklerini oluşturmada dinin, yani İslâmın oynadığı rolü anlamamıştır.⁴² Dinin bu toplumda kapladığı yeri anlayamamasının sonucunda bir yabancılaşma ideolojisi olarak kalmış olan Kemalizm, Türk toplumunda Tek Parti dönemi boyunca bir ölçüde “dysfunctional”, yani ters fonksiyonu olan bir rol oynamıştır.⁴³ Dolayısıyla din, kültür ve eğitim hayatıyla doğrudan ilişkili olan devrimler, dinî hayat, sembol ve fikirleri devre dışı bırakmayı hedefleyen tavırlar olarak halkın vicdanında boşluklar yaratmış⁴⁴ ve bu durum, Kemalizmin dindar, milliyetçi ve muhafazakâr çevrelerde ol-

40 A. Kıvanç Esen, “Tek Parti Dönemi Cami Kapatma/Satma Uygulamaları”, *Tarih ve Toplum: Yeni Yaklaşımlar*, sayı 13, Güz 2011, s. 91-158.

41 Mehmet Akgül, *Türkiye’de Din ve Değişim*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2002, s. 159-161.

42 Şerif Mardin, “Türkiye’de Din ve Laiklik”, çev. Fahri Unan, *Türkiye’de Din ve Siyaset*, Der. Mümtaz’er Türküne ve Tuncay Önder, İletişim Yayınları, İstanbul, 2005, s. 76.

43 Ahmet Yücekök, *Dinin Siyasallaşması: Din-Devlet İlişkilerinde Türkiye Deneyimi*, Afa Yayınları, İstanbul, 1997, s. 29.

44 Mustafa Kara, *Metinlerle Günümüz Tasavvuf Hareketleri*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2003, s. 228. Bu konu hakkında bu eserin 185 ve 207. sayfaları arasında örnek metinlerle desteklenerek geniş açıklamalar yapılmıştır.

dukça negatif bir biçimde, biraz da hınçla algılanmasına sebep olmuştur. Bu durumun örneğini, yapılan inkılapların büyük oranda etkilediği önemli bir alan olan dinî, yani İslâmî yaşama alanına bakarak daha rahat görebiliriz. Şeriat Mahkemeleri'nin kaldırılması (1924), dinin anayasadan çıkarılması (1928), Tekke ve Zaviyelerin kapatılması (1925), ezanın (1928) ve ibadetin Türkçeleştirilmesi (1932) ve Menemen Olayı'na (1930) verilen sert tepki gibi radikal laiklik uygulamaları,⁴⁵ dinin temel yaşam bileşeni olduğu Türk toplumunda olumsuz olarak algılanmış ve halkın yürütülen modernleşme çalışmalarına katılmamasının veyahut mesafeli durmasının nedenlerini oluşturmuştur. Hatta halkın modernleşme uygulamalarına gönüllü katılması bir yana, o dönemlerde gençliğini yaşayan ve radikal inkılap uygulamalarını şiddetle eleştiren Osman Yüksel Serdengeçti, inkılapları yapanları "sahte inkılâpçılar", bu yapıları ise "neslimizi mahvedenler" olarak göstermiş ve bu konuda duyduğu anti-laik ve muhafazakâr hoşnutsuzluğu şu şekilde dillendirmiştir: "Sözde ilim, asrılık, modernlik, inkılâpçılık perdesi arkasında oynanan oyunlar, serdedilen fikirler, yapılan telkinler hakikatte ruh gibi, iman gibi, şeref haysiyet gibi bütün insani varlığımızı, seciyemizi aşağılara doğru çeken menfi, yıkıcı propagandalardı."⁴⁶

Bu fikirlerden de anlaşılabilceği gibi Tek Parti döneminde, iktidarın istediği siyasal sosyalleşme biçiminden farklı bir siyasallaşmayı yaşayan biri için bu reform hareketleri, Türk modernleşmesi bağlamında Cumhuriyet tecrübesinin köklü ve çok geniş bir siyasal devrim tecrübesi olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla sadece yeni neslin zihniyet ve siyasal değer-

45 Bu konu hakkında bkz. Gotthard Jäschke, *Yeni Türkiye'de İslâmlık*, çev. Hayrullah Örs, Bilgi Yayınları, Ankara, 1972. Cumhuriyet bürokratları tarafından gerici bir olay olarak nitelendirilen Menemen Olayı'nın dönemin ortamı gereği nasıl bir İslâm ve gelenek karşılığına dönüştürüldüğünün bir anlatımı için bkz. Umut Azak, "Türkiye'de Kemalist Modernisasyona bir Tepki: Menemen Olayı ve Bir Mitin Yaratılıp Tartışılması (1930-1931)", *Devlet ve Maduniyet: Türkiye ve İran'da Modernleşme, Toplum ve Devlet*, der. Touraj Atabaki, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2010, s. 183-204.

46 Osman Yüksel Serdengeçti, "Bir Nesli Nasıl Mahvettiler", *Bütün Eserler 2*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2008, s. 38, 49.

ler açısından dönüştürülmesi yeterli görülmeyip tamamıyla bir toplumun dönüştürülmeye çalışılması,⁴⁷ halkta belirgin bir hoşnutsuzluk yaratmıştır. Yine Tek Parti döneminde, toplumu değiştirmek için işletilen seküler ve modernist aklı, Batı'da modası geçmiş ve genel olarak “dinsiz”, “Allahsız”, “ateist”, “natüralist felsefeleri”, sanat ve topluma dair nesli mahvedici fikirleri ülkeye getirmekle suçlayan Osman Yüksel Serdengeçti bu konuda şunları söyler:

“Garbın yeni buluşlarını, yeni hamlelerini takip etmeyen, sadece din, iman, maneviyat düşmanı düşünürlerin fikirlerini, ebedi hakikatlermiş gibi kabul eden bu ‘Kadrocular’ ‘Akli-selimciler’(!) müspet ilimciler, sonradan inkılâp kadrosu haline geldiler. (...) eskiden kalma ne varsa, iyi olsun kötü olsun, yanlış olsun doğru olsun, hepsini silip süpürmek, yeni bir dünya yaratmak sevdasında idiler.”⁴⁸

Tek Parti döneminin yine benzer noktalar vurgulanarak yapılan sert bir eleştiri örneğini, dönemin tanıklarından biri olan Eşref Edip’te bulabiliriz:

“Kalan bir karış toprakta Halkçılar, İttihatçılardan devrıldıkları sapık, bozguncu zihniyeti bütün hızıyla yürüttüler. Bütün gayz (öfke, hınç) ve kinleriyle milletin maneviyatına saldırdılar. Mukaddesatına (kutsal değerlerine) hücum ettiler. Din müesseselerini kapattılar, mekteplerden din derslerini kaldırdılar. Allah, Peygamber tanımayan derbeder (başiboş, serseri) bir nesil yetiştirdiler.”⁴⁹

Tek Parti uygulamalarının istediği türden bir siyasallaşmanın dışında kendini tanımlayan ve daha çok dinî ve milli anlam dünyasının gelenekselliğini yaşayanlar açısından gerçekleştirilmek istenen toplumsal dönüşüm, Nurettin Topçu’ya göre, kötü uygulayıcılarının “alkış düşkünlükleri” yüzünden, toplumda

47 Mahmut H. Akın (2009), s. 90.

48 Osman Yüksel Serdengeçti, a.g.e., s. 34-35.

49 Eşref Edip, *Kara Kitap*, haz. Fahrettin Gün, Beyan Yayınları, İstanbul, 2012, s. 42-43.

“milli bir irade hareketi”ne dönüşmemiştir. Bu durumu Topçu şu düşüncelerle ifade eder:

*“İstiklal Harbi’nden beri, vicdanları kendi ateşi etrafında birleştiren bir milli irade hareketi gözükmedi. Milli vicdan uyuşuk yaşadı. Güya ona hayat vermenin çok kötü sanatkârları, gençleri büyük şehirlerin meydanlarında toplayarak boğazlarını yırtan seslerle nutuklar verdiler ve vicdanları sağır edici alkış fırtınalarıyla vakit geçirdiler. Bu tam takır gürültülerin altında ruhların ne kadar perişan bir ıssızlıkta bunalmakta olduğunu hissedemediler.”*⁵⁰

Dönemi genel hatları ile belirleyen bir siyasal yapı olan CHF, bu dönemde Tek Parti rejimine olan muhalefeti, aslında bütün toplumdan gelmiş olmasına rağmen, gericiler, yobazlar ve mütefikleri olan taşra eşrafının körüklediğini iddia etmiş⁵¹ ve böylece uygulamalarına bir meşruluk zemini aramaya çalışmıştır. Bu dönemdeki laik toplum oluşturma politikalarının yansımalarını, dönemi radikal bir biçimde değerlendiren yazarlardan biri olan D. Mehmet Doğan şöyle ifade eder: “Keyfi mahkemeler, tüyler ürperten işkence metodları, kişilik törpüleme uygulamaları, Kur’an-ı Kerim’e taarruza kadar varan saygısızlıklar, suçu kişiden ailesine, mensup olduğu topluluğa, hatta halka ve onun inancına kadar genelleştirme tavrı.”⁵²

Tek Parti dönemine has uygulamalardan biri olan İstiklal Mahkemeleri kurulmuş ve bunlar yeni rejime dinî, siyasal ve benzeri sebeplerle muhalif olan ya da olması muhtemel kişileri yargılamak için işletilen bir “siyasal temizlik” makinesi gibi işlev görmüştür. Bu mahkemelerde yargılananlar arasında bulunan Eşref Edip, o dönemleri anlattığı hatıratında, bu duru-

50 Nurettin Topçu, *Ahlak Nizamı*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1999, s. 261.

51 Kemal H. Karpat, *İslâm’ın Siyasallaşması*, çev. Şiar Yalçın, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2004, s. 778. Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk kuruluş yıllarında yapılan devrimlere gerek meclis içinde gerekse meclis dışında oluşan tepkiler için bkz. Mahmut Goloğlu, *Devrimler ve Tepkileri*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2007.

52 D. Mehmet Doğan, *Bir Savaş Sonrası İdeolojisi Kemalizm*, Esra Yayınları, İstanbul, 1994, s. 105.

mu onaylayıcı bilgiler aktarıırken, İstiklal Mahkemeleri'ni "yakın tarihin kara sayfaları"⁵³ olarak nitelendirmiştir. Konumuz açısından dönemin canlı tanıklarından biri olan Necip Fazıl Kısakürek, İstiklal Mahkemeleri'nin aktive olmasını sağlayan önemli bir olay olan Şeyh Said Ayaklanması'nın ardından ülkede yaşananları şöyle özetlemiştir: "Şeyh Said hadisesinin hemen ardından başlayan ve laiklik teranesiyle devam eden İslâmî kazıma hareketi hiçbir fikri, ilmi ve hukuki tepkiye çarpmadı. Basit halk infialleri ve onların doğurduğu, küçük fakat bütün memleketi uçayaklı sehpalarla donatıcı direnişler müstesna."⁵⁴

Örnek olarak Şapka İnkılabı sonrasında, bu uygulamaya muhalif olanların yaşadıklarını değerlendiren Necip Fazıl Kısakürek, onları "mazlumluk ve şehitliğin en üst mertebesine"⁵⁵ koymuştur. Ona göre İskilipli Atıf Hoca "mazlumluk ve şehitliğin en üst mertebesinde" olan isimlerden biridir ve 1924 yılında yazdığı *Frenk Mukallitliği ve Şapka*⁵⁶ adlı eserden ve genel olarak dinî anlamda sahip olduğu bilgisinin toplumsal ve siyasi etkisinden duyulan korku yüzünden, ilgili mahkeme tarafından idam edilmiştir.⁵⁷ İnkılaplar, kendine katılmayanlardan ve bilhassa hoşnut olmayanlardan "inkılap mazlumları" üretmiştir. Erol Güngör'e göre, Tek Parti döneminde toplumun geçmişinden hoşlanmayan kesimler, geçmişi önemseyenleri irtica ile suçlamışlar ve mahkûm etmişlerdir. Sayıları bir hayli çok olan

53 Eşref Edip, *İstiklal Mahkemelerinde/Sebilürreşad'ın Romanı*, haz. Fahrettin Gün, Beyan Yayınları, İstanbul, 2002. Mahkemede yapılan yargılamalara dair özellikle 75. ve 150. sayfalara bakılabilir. Rauf Orbay ise bu mahkemeleri "eşkıya yatağı" olarak değerlendirir. Rauf Orbay, *Cehennem Değirmeni Siyasi Hatıralarım 2*, Emre Yayınları, İstanbul, 1993, s. 204-212. Ayrıca bu konuda Ali Fuat Cebesoy, *Siyasi Hatıralar*, cilt 1-2, Temel Yayınları, İstanbul, 2007 adlı hatıratın ilgili bölümleri de önemli bilgiler içermektedir.

54 Necip Fazıl Kısakürek, *Son Devrin Din Mazlumları*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 2011, s. 74.

55 Necip Fazıl Kısakürek, a.g.e., s. 81.

56 İskilipli Atıf Hoca, *Frenk Mukallitliği ve Şapka*. Bu eserin günümüz Türkçesi-ne www.forumikra.com adresinden ulaşılabilir.

57 Necip Fazıl Kısakürek, a.g.e., s. 85-123; Mete Tunçay, *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması (1923-1931)*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1999, s. 159-163; Hasan Hüseyin Ceylan, *Cumhuriyet Dönemi Din-Devlet İlişkileri*, 2. cilt, Rehber Yayınları, Ankara, 1992, s. 73-100.

bu kişiler, maddi cezaların yanı sıra, o dönemde yaratılan sosyal atmosfer yüzünden manevi işkencelere uğramışlar⁵⁸ ve çok büyük bir kısmı bulunduğu mevkiden, camisinden ve tekkesinden ayrılmak zorunda kalmıştır. Ayrıca sahip olduğu dinî dünya görüşünü bir anlamda ideoloji gibi yaşayan toplumun dinî önderleri ve şeyhleri, camileri ve tekkeleri elinden alındığı için, kitlelere seslenememişlerdi. Böyle bir durumda şeyhler ve dinî önderler, takipçileri ile “dış tekkelerde arkadaş olma yerine kâlb tekkesinde birlikte” olmuşlar ve varlıklarını, devletin gözünde kısmen yasal ve hukuken paravan vakıfların arkasında korumaya çalışmışlardır.⁵⁹ İrsat faaliyetlerinin bu “görünmez kolejlerde” sürdürülmesi inkılapçıların öngörmediği farklı ve etkin bir siyasallaşmanın önünü açmıştır.

Tek Parti döneminde sosyal ve dinî etkisinden tedirginlik duyulan insanların yanında, siyasal etki alanının genişliğinden korkulan insanlar da tasfiye edilmiştir. Bu duruma ilk örnek, Tek Parti döneminde tarihinin ilk muhalefet partisi olarak kurulan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve kurucuları verilebilir. Mustafa Kemal Paşa’nın eski silah ve dava arkadaşları olan Kâzım Karabekir, Rauf Orbay, Ali Fuat Cebesoy, Refet Bele ve Adnan Adıvar’ın öncülüğünde Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası 17 Kasım 1924’te kurulmuş ve partinin kurucuları, cumhuriyet düşmanlığı, saltanatçılık, halifecilik, İngiliz yandaşlığı, isyan kışkırtıcılığı ve vatan hainliği ile suçlanmışlardır. Sonunda parti, 5 Haziran 1925 tarihinde kapatılmıştır.⁶⁰ Bu partinin kapatılması ve lider kadrolarının daha sonraları yaşanan İzmir Suikast Girişimi Davası’nda yargılanması konumuz açısın-

58 Erol Güngör, *Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1992, s. 67.

59 Thierry Zarcone, “Nakşibendiler ve Türkiye Cumhuriyeti: Zulümden, Yeniden Dini, Siyasi ve Toplumsal Mevkiye Ulaşma (1925-1991)”, çev. Eriman Topbaş, *Türkiye Günü* 23, Yaz 1993, s. 100-101.

60 Bu konuda temel kaynaklar olarak şu eserlere bakılabilir: Ahmet Yeşil, *Türkiye Cumhuriyetinde İlk Teşkilatlı Muhalefet Hareketi, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası*, Cedit Yayınları, Ankara, 2002; Erich Jan Zürcher, *Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası (1924-1925)*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003; Mete Tunçay, *Türkiye Cumhuriyeti’nde Tek Parti Yönetimi’nin Kurulması (1923-1931)*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1999, s. 152-155.

dan bakıldığında “siyasal tasfiye” olarak nitelenebilir.⁶¹ Yapılan bu siyasal tasfiyeler, 12 Ağustos 1930’da kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası için de geçerli sayılabilir. Çünkü parti, çok kısa sürede geniş bir toplumsal destek kazanarak Cumhuriyet Halk Fırkası yönetimini kaygılandırmış ve parti kurucuları da iktidara ancak cumhurbaşkanıyla çatışarak gelinebileceği gerçeğinin çok ağır sonuçlar yaratacağını düşünmüşler ve 17 Kasım 1930’da partiyi feshetmek durumunda kalmışlardır.⁶²

Ayrıca bu dönemde CHP’nin laiklik uygulamalarını eleştiren milliyetçi-mukaddesatçı çevreler/aydınlar, laiklik uygulamalarını destekleyenler tarafından şiddetli saldırılara uğramışlardır. Necip Fazıl Kısakürek, Nurettin Topçu, Peyami Safa ve Kemal Tahir gibi dönemin milliyetçi-mukaddesatçı aydınları, uygulamaları eleştirdikleri için merkezden uzaklaştırılmaya ve itibarsızlaştırılmaya çalışılmıştır.⁶³ Bu durumun benzer bir örneğini ise Eşref Edip, Tek Parti yönetiminin “din ehlinin bütün geçim kapılarını kapatmasında, onları sıkıntılı bir yaşama ve hatta dilenecek bir konuma itmiş olmalarında müşahade edebileceğimiz gibi 40.000 din talebesinin sokağa atılmasında” da görmektedir.⁶⁴ Ayrıca bu dönemde Diyanet İşleri Başkanlığı’nın, doğrudan Başbakanlığa bağlı olmasına rağmen, Tek Parti kadrolarının dini algılama biçimlerinden dolayı “devlet içinde üvey evlat” muamelesi görmüş olduğunu söylemek mümkündür.⁶⁵ Laikliği “bir kurtuluş ilkesi”⁶⁶ olarak gören Tek Parti yönetimi, kuruluş döneminin yapısı gereği, kendi dışında siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik, hatta sivil diyebileceğimiz hiçbir yapıyı onaylamamıştır. Siyasal partilerin kapatılması, resmî

61 Mete Tunçay, *a.g.e.*, s. 166-172.

62 Bu konuda yapılan önemli çalışmalar için bkz. Abdülhamit Avşar, *Serbest Cumhuriyet Fırkası*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1998; Cem Ermence, 99 *Günlük Muhalefet: Serbest Cumhuriyet Fırkası*, İstanbul, İletişim Yayınları, 2006; Mahmut Hakkı Akın, “Laiklik Sözleşmesi Temelinde Güdümlü Muhalefet”, *Akademik İncelemeler*, cilt 7, sayı 2, 2012.

63 D. Mehmet Doğan, *a.g.e.*, s. 15.

64 Eşref Edip, *a.g.e.*, s. 47-49.

65 Cemil Koçak (2011), s. 56-61.

66 İdris Küçükömer, *Düzenin Yabancılaşması*, Bağlam Yayınları, İstanbul, 2001, s. 14.

ideolojiyi destekleyecek kurumların dışında hiçbir yapılanmaya izin verilmemesi, çeşitli derneklerin kapatılması (Türk Ocakları'nın kapatılması)⁶⁷ ve devletin dışında sivil alanları güçlendirecek serbest girişime sınır getirilmesi gibi politikalar, hem Türkiye'nin sağlıklı bir biçimde modernleşmesini hem de toplumun modernleşme girişimlerine katılmasını hatırı sayılır bir biçimde engellemiştir.

Tek Parti dönemi kadrolarının olası muhalefet odağı olabilecek dinî olana dair genelleştirme siyaseti, yine dinî alan içinde yer alan kimi kişi ve oluşumların varlığı yüzünden akim kalsa bile işletilmiştir. Cumhuriyet'e intikal eden Meşrutiyet devrinin İslâmcı aydınları, müderrisler ve şeyhler ile düşünce dünyalarında ve gelecek tasavvurlarında İslâmın mühim yer tuttuğu aydınlar, özellikle büyük siyasi ve sosyal kırılmaların yaşandığı 1923-1925 tarihlerinden sonra farklı, bazen birbirlerine zıt tutumlar takınmışlardır. Bu durum İsmail Kara'ya göre, "bir Cumhuriyete karşı birçok Müslümanca tavır" olarak okunabilir.⁶⁸ Bu tavrın izini Sufilerde de bulmak mümkündür. Türk Sufilerinin inkılaplara ve yürütülen modernleşme uygulamalarına karşı sergiledikleri tavırların nedenlerini dini, siyasi, toplumsal, iktisadi ve mistik saikler olarak gruplandırmak mümkündür. Hilafetin ilgasına karşı çıkanları siyasi; 1925'ten itibaren itibarsızlaştırılmaya maruz kalmayı toplumsal; herhangi bir resmî görevden mahrum bırakılmayı iktisadi; yeni alfabe kullanmanın ve dinin ve ona ait ritüellerin Türkçeleştirilmesini ise kültürel ve mistik nedenlerin başında sayabiliriz. Ancak inkılapları uy-

67 Türk Ocakları'nın kapatılması için bkz. Füsün Üstel, *İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği: Türk Ocakları (1912-1931)*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1997, s. 358-384; Yusuf Sarıncay, *Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları*, Ötügen Yayınları, İstanbul, 2004, s. 359-370.

68 İsmail Kara, *Cumhuriyet Türkiye'sinde Bir Mesele Olarak İslâm I*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2008, s. 182 vd. Bu eserde, inkılap uygulamalarına İslâmî değerler dünyasına sahip insanların verdiği farklı tepki/uyum tiplerine dair örnekler ve açıklamalar bulunabilir. Bu örneklerin en tipik biçimini yine bu kitapta yer alan "Şeyh Efendinin Rüyasındaki Türkiye" (s. 182-183) isimli ünlü rüya anlatısında; Ahmet Hamdi Akseki'nin İstiklal Mahkemesi'nden beraati için ona yapılan "istekten" ve sonrasında (s. 195-199); Elmalılı Hamdi Efendi'nin yine aynı mahkemeden beraatının arka planında (s. 200) ve Said Nursi'nin Cumhuriyet döneminde yaşadıklarında (s. 202-208) bulmak mümkündür.

gulayanların yaptığı gibi bir bütün olarak herhangi bir tarikatı/dinî oluşumu muhalefet odağına koymak da mümkün değildir.⁶⁹ Böyle olmadığını, inkılapların halk tarafından benimsenmesi için üretilen hutbelerin camilerde önemli dinî simalar tarafından okunmasından/okutulmasından da çıkarabiliriz.⁷⁰

Şu nokta özellikle belirtilmelidir: Dinin Tek Parti döneminde yaşanma biçimine atıf yapılarak günümüzde siyasal bir manevra alanı olarak yaratılmak istenen yasakçı söylemlerin aksine, Türkiye’de İslâmiyet, ne Atatürk döneminde ne de başka herhangi bir dönemde yasaklanmamıştır. Ancak din ve vicdan hürriyeti, Tek Parti döneminde baskı altında tutulmuş, her seviyede dinî tedrisat ve yayınlar men edilmiştir.⁷¹ Hatta bu dönemde Kur’an-ı Kerim basımı devletin sıkı denetimi altında tutulmuştur.⁷² Dinî yayınlar açısından dönemin oldukça fakirleştirildiğini, 1928-1938 arasında resmî olarak yayımlanan 754 adet eserden sadece 19 tanesinin dinle ilgili olmasından da çıkarabiliriz.⁷³ Bu bilgilerden hareketle, Tek Parti döneminde dinî kitap ve dergi gibi yayınların azlığını ve hatta 27 Nisan 1942 tarih ve 651 sayılı Başvekalet Matbuat Umum Müdürlüğü İstanbul Bürosu’nun son dönemlerde gazetelerde görülen dinî içerikli yazıların “on gün zarfında nihayetlendirilmesi” isteğini dikkate alırsak, DP’nin kuruluşu ile bu durumun iyileşmeye başladığını söyleyebiliriz. Kara, özellikle 1947’den sonra yayımlanan dinî dergilerin sayısında bir patlama olduğunu belirtir. Bu dergiler bazıları şunlardır: *İrşâd*, *Doğan Güneş*, *Ehl-i Sünnet*, *Doğru Yol*, *Hakka Doğru*,

69 Hülya Küçük, “Millî Mücadelenin Ardından Yapılan Reformlara Sufilerin Tepkileri: Bir Bülbul Nasıl Kargaya Dönüştü?”, *Devlet ve Maduniyet: Türkiye ve İran’da Modernleşme, Toplum ve Devlet*, der. Touraj Atabaki, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2010, s. 179-180.

70 İsmail Kara, *a.g.e.*, s. 119-127.

71 Ali Fuat Başgil, *Din ve Laiklik*, Yağmur Yayınları, İstanbul, 2003, s. 198; D. Mehmet Doğan, *a.g.e.*, s. 98.

72 Cemil Koçak, *a.g.e.*, s. 72-86.

73 Tarık Zafer Tunaya, *İslâmcılık Akımı*, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2003, s. 184; Mustafa Kara, *a.g.e.*, s. 211-212. Bu eserlerden beş tanesinin adları şöyledir: *Türkiye’de Hristiyanlık*, *Budacılığı Hazırlayan Amiller*, *Çin’deki Dinler*, *Çinlilerin Dinleri ve Türk Kozmogonisi*. 1938-1948 yılları arasında ise dinle ilgili on beş adet eser yayımlamış ve bu eserlerin sekiz tanesi Alevilik ve Bektaşilikle ilgilidir.

İslâmiyet, Selamet, Sebilürreşad, İslâm Dünyası. İslâmcı çevrede 1950 öncesinde, özellikle DP'nin kuruluşu ile birlikte, dinî yayınlarda önceki dönemlere kıyasla önemli oranda bir artış gözlenmiştir. Bu arada yapılan İslâmi neşriyatlarda komünizmle mücadele konulu yazılarda bir artış olmuş ve bu mücadelede din ve özellikle de İslâma biçilen rol sürekli olarak vurgulanmıştır. Bu bilgilerden de anlaşılacağı üzere, Tek Parti dönemindeki laik devlet buyurganlığı, milliyetçi-mukaddesatçıların istediği düzeyde dinî bilgi ihtiyacının giderilmesine izin vermemiştir. Bu ise milliyetçi-mukaddesatçılarda ve çoğunluğu Sünni Müslüman olan halkta bir incinmeye sebep olmuştur. Çünkü Türk toplumunda din, kültürün ve toplumun kuruluşunun asli bileşeni olarak yaşandığı gibi, bireylerde kişiliği oluşturan gizil ve güçlü bir fonksiyona da sahiptir. Cumhuriyet'in seçkinleri İslâmın yüzeyde görülmesi mümkün olmayan bu gizil ve güçlü fonksiyonunu idrak edememişlerdir. Bunun sonucu "kültürel optimizm" olmuştur. Cumhuriyet seçkinleri İslâmın bu önemli fonksiyonlarını kolayca başka bir yapıya devredebileceklerini sanmışlardır. Seküler ve modernist uygulamalardan incinenlerin sahip oldukları milliyetçi-mukaddesatçı ideolojik zihinsel yapıların karşısında Kemalizm, kültürün kişilik yaratıcı katında yeni bir anlam yaratmadığı ve yeni bir fonksiyon görmediği için, bir rakip ideoloji rolünü oynayamamıştır. Kemalizmin Türkiye'de ailelerin çocuklarına intikal ettirdikleri değerleri değiştirmekteki etkisi ancak sathi olmuştur.⁷⁴ Sathi olarak kalan Tek Parti uygulamaları, milliyetçi-mukaddesatçı çevrelere göre toplumda "bir ruh ve ahlak sükûtu"⁷⁵ yaratmıştır. Yine aynı çevreye göre Cumhuriyet dönemindeki modernleşme uygulamaları, yani muasır medeniyet davası "dıştan kopya, içten basit bir heves" olarak kalmış, yapılan inkılaplar ise "hiçbir ruha sindirilememiş ve süpürüp attığı şeylerin yerini tutamamıştır"⁷⁶ gibi oldukça negatif ve reddiyeci bir okumaya tabi tutulmuştur.

74 Şerif Mardin, *Din ve İdeoloji*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1995, s. 147-149.

75 Necip Fazıl Kısakürek, *Türkiye'nin Manzarası*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 2009, s. 11.

76 Necip Fazıl Kısakürek, *a.g.e.*, s. 33.

Tek Parti döneminde geleneksel yapının yıkılması ve yerine konmak istenen bütün öğelerin toplum tarafından içselleştirilmemesinin yanında, bir de geleneksel yapıya ve genel algıya ters olan “komünizm” gibi “sol” ideolojik gelişmelerin toplumda kısmi de olsa görünürlük ve etkinlik kazanması, toplum katında belirgin bir tedirginlik yaratmıştır. Bu tedirginlik, ilk başlarda, inkılap uygulamalarının baskınlığı ve buyurganlığı yüzünden başta din olmak üzere, birçok kurumu ve bu kurumların oluşturduğu ilişki ağlarını sessizleştirmiştir. Bu sessizlik ortamında laiklik uygulamaları, özellikle bu uygulamalardan etkilenen şehirli kesimlerde manevi bir boşluk yaratmış ve bu alan yarı-din haline getirilmeye çalışılan ulusçuluk ile doldurulmaya çalışılmıştır.⁷⁷ Milliyetçi-mukaddesatçı çevrenin tipik bir temsilcisi olan Ahmet Kabaklı'ya göre 1930'lardan itibaren “kaba inkılâpçıların” dini ehlileştirmeye çalışması, asıl laikliğin ziyanına olmuş ve bu yüzden halk ile devletin arasına buzdan duvarlar çekilmiş, laikliğin bu “cahilane” uygulamaları işi din düşmanlığına dek götürmüş ve “bir nimet olan Müslümanlıkla irticanın birbirine karıştırılmasına”⁷⁸ neden olmuş gibi algılanmıştır. Ancak, 1930'lu yılların ortalarından itibaren laiklik uygulamalarının ve “komünizm” ideolojisinin milliyetçi-mukaddesatçı çevrelerde yarattığı tedirginliğin de etkisiyle oluşan “kendi vatanında gurbet”⁷⁹ algısı ve bu algıyla beraber oluşan suskunluk, kimi milliyetçi dergiler ve kişilikler aracılığıyla kırılmaya ve etkisi azaltılmaya çalışılmıştır. Bu algının en belirgin örneğini 1949 yılında kaleme alınan “Sakarya Türküsü” adlı şiirinde Necip Fazıl Kısakürek'in “Öz yurdunda garipsin, öz vatanında parya!”⁸⁰ dizelerinde bulabiliriz. Bu dizeler, bu kesimin yaşadığı tedirginliğin, suskunluğun ve mazlumluğun bir ifadesi olarak biraz da hınçla okunmuştur. İşte bu yüzden milliyetçi-muhafazakâr ve dindar anlam dünyasında ken-

77 Mete Tunçay, *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması* (1923-1931), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1999, s. 334.

78 Ahmet Kabaklı, *Müslüman Türkiye*, Toker Yayınları, İstanbul, 1970, s. 44-45.

79 Osman Turan, *Vatanda Gurbet*, Nakışlar Yayınları, İstanbul, 1980, s. 20-21.

80 Necip Fazıl Kısakürek, *Çile*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 2012, s. 399.

dini tanımlayan ve antikomünist bakiyenin yekûnunu oluşturan aydınlarda belirgin bir anti-Kemalist hınç oluşmaya başlamıştır. Bu bağlamda hınç kavramını da açmakta yarar var. Hınç konusunda ufuk açıcı çözümlmeleri yaptığı çalışmasında Max Scheler şunları söyler:

“Hınç (Ressentiment), zihnin kendi kendini zehirlemesidir; bunun gayet belirgin nedenleri ve sonuçları vardır. Hınç, genelde insan doğasının normal bir bileşeni olan belli duygu durumları ve etkilenimlerin sistematik olarak bastırılması sonucu ortaya çıkan süreğen bir zihinsel durumdur. Bu duyguların bastırılmasıyla belli türden değer yanılsamalarına ve buna uygun değer yargılarına kapılma sürekli bir eğilim halini alır. Söz konusu duygu durumları intikam isteği, nefret, kötü niyetlilik, haset, kara çalma dürtüsü ve değersizleştirici kindir.”⁸¹

Kemalizmin uygulamaya çalıştığı politikalarla komünizm/sol düşünce arasında kökensel bir bağ olduğuna dair beslenen inancın sahipleri olan milliyetçi ve muhafazakâr çevreler, biraz da kendilerini vatanın, milletin, dinin asıl sahipleri olarak da gördüklerinden Tek Parti uygulamalarına karşı bir “intikam isteği, nefret, kötü niyetlilik, haset, kara çalma ve değersizleştirici kin” gibi dürtülerle hareket etmişlerdir. Yine bu çevreler Kemalist uygulamalar ile dışlandıklarını, ötekileştirildiklerini ve iktidarın nimetlerinden özellikle uzak tutulduklarını düşünmüşler ve içine düştükleri suskunluğu kimi zaman yırtmaya çalışsalar da, genel olarak kendilerini bir bastırılma hali içinde duyumsadıkları için, Tek Parti dönemi, bu kesimler için milliyetçi-muhafazakâr hıncın olduğu dönem olarak deneyimlenmiştir. Duydukları bu hınç yüzünden kendi üzerlerine, yani toplumun, dinin ve birey temelli kimlik inşalarının taşıdığı kısırlık alanlarına dair düşünmek gibi bir refleksiviteyi ise hiçbir zaman işletmemiş olduklarını söyleyebiliriz.

Toplumsal alandan dinin, dinî simge ve önderlerin geri çektirilmesi, 1930’lu yıllardan itibaren toplumda dinî, siyasi ve sosyal boyutları olan bir durumun, yani “manevi buhran”ın or-

81 Max Scheler, *Hınç*, çev. Abdullah Yılmaz, Kanat Kitap, İstanbul, 2004, s. 7

taya çıkmasına neden olarak gösterilmiştir. Bu buhrana dikkat çeken Osman Turan'a göre, "Türkiye'de komünizmin bu derece süratle yayılması ve azgınlaşması, başka memleketlerden farklı olarak, iktisadi ve içtimai şartlardan ziyade manevi buhranın tabii bir neticesi olmuş; münevverlere ait kültür, ahlak ve mefkûre sükûtu sosyalist moda ve propagandanın kısa zamanda marazi bir inkişafına kâfi gelmiştir."⁸²

Milliyetçi-mukaddesatçılara göre bu "manevi buhranın" ortaya çıkmasında Kemalizmin dinî alanı daraltan laiklik politikaları esas nedendir. Dinî müesseselerin yıkılması, yeni nesillerin din eğitimi ve terbiyesinden mahrum olması, yapılan inkılapların toplumun normal ahengini bozucu etkisi, sağlam bir aydın kütlenin yetiştirilememesi gibi durumlar sonucunda manevi buhran oluşmuştur.⁸³ Başka bir deyişle, bu dönemde uygulanan politikaların "manevi bir sefalet" yarattığı ve bu sefaletin de toplumda komünizm ve benzeri fikirlerin yerleşmesine neden olacak cinsten bir yapıyı beraberinde getirdiği düşünülmüştür. Ali Fuat Başgil'e göre manevi sefalet, inançsızlık ve idealsizliği ve ruh perişanlığını doğuracağı için duruma tek çözüm olan din kaynağı da, laiklik uygulamaları ile kurutulmaya çalışılmıştır.⁸⁴ Kemalizm, dinin hayatta kapladığı yeri azaltmak için çeşitli uygulamalara başvururken, ona alternatif kurumları da üretmeye çalışmıştır. Mesela, cami ve tekkelere karşı halkevleri kurulmuş ve eğitim alanında kimi değişiklikler yapılmıştır.⁸⁵ Ancak inkılap politikalarını halka yaymak için kurulan halkevlerinde ve laik okullarda, dervişlerin mistisizmine ve Müslüman din adamlarının bilgisizliklerine karşı çıkan bir eğitim yürütüldüğü ve bu eğitimi alan gençlerin geleneksel dinî törenleri tartışma konusu etmeye başladıkları ve din adamlarının öğretimlerine ilgisiz kaldıkları düşünülmüştür. Bu dönem-

82 Osman Turan, *Türkiye'de Komünizmin Kaynakları ve Kültür İhtilali*, Türkiye Basımevi, İstanbul, 1967, giriş ve önsöz. Sayfa numarası yok.

83 Osman Turan, *a.g.e.*, s. 2-3.

84 Ali Fuat Başgil, *Din ve Laiklik*, Yağmur Yayınları, İstanbul, 2003, s. 200-201.

85 D. Mehmet Doğan, *a.g.e.*, s. 109. Halkevleri hakkında şu çalışmaya bakılabilir: Sefa Şimşek, *Bir İdeolojik Seferberlik Deneyimi: Halkevleri (1932-1951)*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2002.

de köyler dışında, camilere gidenlerin çoğunlukla yaşlı kuşaklardan oluştuğu bilgisi ile bu düşünce temellendirilmeye çalışılmıştır.⁸⁶

Halkın inkılaplara dair olumsuz algısının esas kaynağı, uygulanan laiklik ilkesi ve bunun yarattığı etkilerdir. Rusya gibi “düşman bir ülkenin”, 1917’den sonra gerek “din düşmanlığı”nın gerek “sol” hareketlerin merkezi haline gelmesi, “laiklik” ile komünizm arasında bağ kurulmasına neden olmuştur.⁸⁷ Komünizm ve laiklik arasında kurulan bu bağ özellikle dindar, milliyetçi ve muhafazakâr kimi çevrelerde Kemalizmin/laikliğin ve uygulayıcılarının negatif bir biçimde algılanmasına ve komünizm gibi yıkıcı fikirlerin yayılması karşısında sessiz kaldığı biçiminde suçlamalara neden olmuştur. Ancak Tek Parti yöneticilerinin “komünizmi aforoz”⁸⁸ etme girişimlerine rağmen bu algı değişmemiştir. Bu bağlamda Peyami Safa, Tek Parti döneminde uygulanan “laikliğin yanlış tefsir ve tatbik edildiğini”⁸⁹ söylerken bu negatif algıyı temellendirir. Yine benzer bir biçimde Ali Fuat Başgil de benzer düşüncelere sahiptir. Ona göre:

“Tıpkı çağdaşları Musollini ve Hitler gibi davranmış olan İnönü, tıpkı komünistler gibi, laiklikte sadece dine karşı çıkan ve insanın kalbinden din duygusunu ve Allah sevgisini sökün atmak için dine savaş açan bir maddecilik şekli görür. Dolayısıyla gaye bellidir: din kurumunu yıkıp ortadan kaldırmak. O bu gayeye ulaş-

86 Stanford J. ve Ezel Kural Shaw, *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye*, cilt 2, çev. Mehmet Harmancı, E Yayınları, İstanbul, 2000, s. 459; Erik J. Zürcher, “Kemalist Cumhuriyet’te Kurumların İnşası: Halk Fırkası’nın Rolü”, *Türkiye ve İran’da Otoriter Modernleşme (Atatürk ve Rıza Şah Dönemleri)*, der. Touraj Atabaki ve Erik J. Zürcher, çev. Özgür Bircan, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2012, s. 92.

87 Şerif Mardin, “Siyasal Sözlüğümüzün Özellikleri: 2. “Solcu””, *Siyasal ve Sosyal Bilimler*, der. Mümtaz’er Türköne ve Tuncay Önder, İletişim Yayınları, İstanbul, 1997, s. 170.

88 Şerif Mardin, “Türkiye’de Muhalefet ve Kontrol”, çev. Mehmet Özden, *Türk Modernleşmesi*, der. Mümtaz’er Türköne ve Tuncay Önder, İletişim Yayınları, İstanbul, 1995, s. 185.

89 Peyami Safa, *Din, İnkılâp, İrtica*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1978, s. 169. Bu konuda ayrıca bkz. Eşref Edip, a.g.e., s. 44-49.

mak için şehirlerde polis gücünü, kırsal kesimlerde ise jandarmayı bir baskı gücü olarak kullanmıştır.”⁹⁰

O dönemi yaşayan yaşlı kuşaklarda bu baskının etkisi hâlâ dinçliğini korumaktadır.⁹¹ Hatta bu baskı yüzünden Tek Parti döneminde uygulanan inkılapların yaratmak istediği ulus-devleti siyasi değil, dinî bir topluluk olarak görmeye devam eden Türk köylüsünde Atatürk hakkında sahip olunan olumlu imgenin etkileme gücünün, reformların birçoğuna duyulan hoşnutsuzluk yüzünden azaldığı yönünde algılar da mevcuttur.⁹²

Tek Parti yönetimine karşı duyulan negatif algı ve bu algıya bağlı olarak oluşan anti-Kemalist hınç, çok partili hayata geçişin en belirgin ifadesi olan ve genel olarak bu olumsuz algı sahiplerince büyük destek gören Demokrat Parti’nin⁹³ kuruluşuyla birlikte kendine siyasal bir alan bulmaya başlamıştır. DP büyüyüp gelişirken, yukarıda verilmeye çalışılan nedenlerden dolayı partinin niteliği de değişmeye başlamıştır. DP’nin tek varlık nedenini, tek partili devlete düşmanlık biçiminde yorumlayan halk, partiye katılmaya başlamıştır. Bu kesimlerin temel meselesi, CHP yönetimini sona erdirmek ve başka bir değişle kendilerine eziyet edenlerden intikam almaktır.⁹⁴ CHP’nin

90 Ali Fuat Başgil, *27 Mayıs İhtilali ve Sebepleri*, Yagmur Yayınları, İstanbul, 2006, s. 33-34.

91 Bu baskının anlatımlarına örnek olarak bkz. Hasan Hüseyin Ceylan, *Cumhuriyet Dönemi Din-Devlet İlişkileri*, 3. cilt, Rehber Yayınları, Ankara, 1992, s. 69-71. Bu çalışmada inkılap uygulamalarına dair gelişen tepkinin polis ve jandarma eliyle bastırılmasına dair bu ve benzeri birçok ajitatif örnek anlatımlar bulunmaktadır.

92 Ellen Kay Trimberger, *Tepeden İnmece Devrimler*, çev. Fatih Uslu, Gelenek Yayınları, İstanbul, 2003, s. 139-140.

93 Demokrat Parti’nin kuruluşu hakkında bkz. Ahmet Yeşil, *Türkiye’de Çok Partili Siyasi Hayata Geçiş*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001; M. Serhan Yücel, *Demokrat Parti*, Ülke Kitapları, İstanbul, 2001; Cemil Koçak, *Türkiye’de İki Partili Siyasi Sistemin Kuruluş Yılları (1945-1950) İkinci Parti*, cilt 1, İletişim Yayınları, İstanbul, 2010.

94 Feroz Ahmad, *Demokrasi Sürecinde Türkiye*, çev. Ahmet Fethi, Hil Yayınları, İstanbul, 1996, s. 28. Özellikle İslâmcıların inkılaplara tepkisi için bkz. İsmail Cem, *Türkiye’de Geri Kalmışlığın Tarihi*, Cem Yayınları, İstanbul, 1995, s. 364-368.

şahsında, Kemalist kadroların uyguladıkları inkılapların yarattığı tahribatın nasıl algılandığını gösteren tipik bir örnek olan Osman Yüksel Serdengeçti, bunu şöyle ifade eder:

“Paris sokaklarında yetişenler, hukuk-u beşer beyannamesini ezberle bilenler, laiklik ve inkılâpçılık perdesi altında Anadolu halkının imanını, vicdanını hak ve hukukunu pervasızca çiğnediler. (...) Bizi mazimizden, bizi kökümüzden, bizi bizden ayırdılar. (...) Milleti tepeden inme birbiri ardına gelen inkılâplarla perişan ettiler. (...) Memlekete en geri zihniyetlerden biri olan putperestliği getirdiler. (...) Büyük iman merkezlerini kapattılar. (...) Cemaatleri dağıttılar. (...) Gençliğimizin heyecanını, galeyanını bataklıklara akıttılar.”⁹⁵

Bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi Cumhuriyet’in reform politikası, geleneksel kültürel yapıda hissedilir fakirleşmeye yol açmıştır. Çünkü Cumhuriyet’in sembolizmi “kök salamayacak” kadar yüzeysel ve estetik zenginlikten yoksundur; kök salabileceği tek alan olan okul çocukları arasında beklentilerin üretilmesi en yapmacık/yüzeysel manada olmuş ve yetişkin halle geldiklerinde söz konusu nesillerin beklentilerinin gerçekleşmesi mümkün olmamıştır.⁹⁶ Tek Parti dönemindeki kimi uygulamalar, özellikle de laikliği topluma yerleştirmek amaçlı yapılanların toplumsal ve kültürel yapıdan uzaklığının yarattığı manevi boşluk yüzünden “Türkiye’de yüksek tahsil gençliği içten hasta, ruhu aç ve dış tesirlere açık hale gelmiş olduğu için zararlı ideolojilerin başı olan komünizmle ve inançsızlıkla pençelenmekten ötürü yaralıdır. Topluma yerleşmeye çalışan esas ‘mikrop’ ise CHP’nin iktidarında yerleşmiştir”⁹⁷ biçiminde köklü bir algı/düşünce antikomünist aydınlarda oldukça belirgindir. Dönemin önemli simalarından olan Eşref Edip, CHP’yi

95 Osman Yüksel Serdengeçti, “Mabetsiz Şehir”, *Bütün Eserler 1*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2008, s. 81-83.

96 Şerif Mardin, “Modern Türkiye’de Din”, çev. Hasan Ünal, *Türkiye’de Din ve Siyaset*, der. Mümtaz’er Türköne ve Tuncay Önder, İletişim Yayınları, İstanbul, 2005, s. 82.

97 Necip Fazıl Kısakürek, *Türkiye’nin Manzarası*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 2007, s. 92-93.

“komünizmin kaynağından ilham almakla” suçlar.⁹⁸ Necip Fazıl Kısakürek ise bu dönemi, “umumiyetle akıl meflûç, vicdan mezbu, ruh mağlup, ilim meyûs ve ahlak müflis”⁹⁹ edilmiş olarak tanımlar. Cumhuriyet’in reform politikalarının özelliikle eğitim alanındaki fakirliğini, estetik zenginlikten yoksunluğunu ve üretilen beklentilerin gerçekleşmesi noktasındaki yüzeyselliğini vurgulayan Ali Fuat Başgil, bu konudaki öngörülerini şu şekilde ifade eder:

“Bugün münevver denilen gençlik, manevi enerji istikametinden mahrumdur. (...) Şuursuz bir maarif politikası ile etrafa saçtığımız maneviyat düşmanlığı ve milli dil, tarih ve ilmi kültüre karşı reva gördüğümüz laubalilikler gençlik ruhiyatında, yalnız doğruluğa, fedakârlığa değil, ilme karşı bir inancı sarsmış ve gençlerde vatan ve insaniyet ideali yerine acı bir ‘boş ver’ felsefesi yaratmıştır. *Acıdır, fakat hakikattir; bugün gençlik feci bir inanç ve ideal boşluğu ve perişanlığı içindedir. (...) Bu inançsızlık ve idealsizlik sisteminin devamı, korkarım ki, başımıza tarihi bir felaket getirecektir. Şimal komşumuzun orduları ile elde etmeye cesaret edemediği meşum akıbet, belki de yarın oğul evlat eliyle tahakkuk edecektir. (...) Memleketin başına korkutumuz felaket gelirse (...) Bunun mesulü oğul evlat değil yirmi kûsür seneden beri müteassıp bir zümrenin görüşüne feda edilen mektep ve maarif sistemimizdir. Gayet tabii; tarlaya ne ekersek onu biçeriz.*”¹⁰⁰

Cumhuriyet’le birlikte oluşan yeni sosyal gerçeklik inşasında, kendilerine, gerek siyasal gerekse sosyal açıdan yer bulamayan dindar, milliyetçi ve muhafazakâr kesimlerin yaşadıkları hoşnutsuzluğu yaratan temel sorun, ontolojik/varoluşsal bir sorundur. Bu sorunun en görünür yönleri arasında laik bir toplum yaratma amacını taşıyan seküler içerikli politikala-

98 Eşref Edip, a.g.e., s. 92.

99 Necip Fazıl Kısakürek, a.g.e., s. 271-272. Bu alıntıda kullanılan kelimelerin anlamları şöyledir: *meflûç*: inmeli, felç; *mezbu*: kesilen, kurban edilen, boğazlanan; *me yus*: karamsar; *müflis*: batkın.

100 Ali Fuat Başgil, *Demokrasi Yolunda*, Yağmur Yayınları, İstanbul, 2006, s. 107-108.

rın yarattığı tahribatlar büyük yer tutsa bile, kültürel, toplumsal, siyasal ve ekonomik alanlarda bu kişilerin kendileri başta olmak üzere, kendilerini tanımladıkları temel değerler dünyasının daraltılması, işlevsizleştirilmesi ve hükümsüzleştirilmesi de önemli bir yere sahiptir. Bu yüzden, o dönemi yaşayan bu kişiler kendilerini, “öz yurdunda garip ve parya” olarak gören bir psikolojiye sahip olmuşlardır. Onları böylesi negatif bir psikolojiye ittiği düşünülen uygulayıcılar, bu kişilerin anlam dünyalarını yıktıkları gibi toplumsal anlamda temel güven alanlarının da ayakları altından kayması hissini yaşamalarına neden olmuşlardır. Bu dönemde Tek Parti yönetiminin halkın yaşadığı toplumsal, dinî ve ekonomik temel sıkıntı alanlarına uzak olduğuna dair bir algı yerleştiği gibi, yönetimin dinî duyarlılığı yüksek ve genel olarak yerel/kırsal kesimleri oluşturanların sosyopsikolojik dünyalarını anlayamadıkları da düşünülmektedir. Bu düşünüşü onaylayıcı bir açıklamayı, Tek Partili yıllarda yaşanmakta olan toplumsal panoramayı o dönemde ilk gençliğini yaşayan Ali Ulvi Kurucu hatıratında şöyle aktarır: “Müslümanlara baskı yapan, ezana, minareye, camiye, her türlü din tedrisatına şiddetle düşman olan hükümet, halkın dünyası ile alakadar değildi. Millet aç, perişan, parasızdı.”¹⁰¹

Kurucu, yine bu dönemi “pınarın başında, susuzluktan ölecek”¹⁰² bir halde olmak olarak tanımlar. Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere inkılap uygulayıcılarının toplumun yaşadıklarına uzak ama buyurgan olmaları, bu uzaklığın toplum tarafından biraz da suskunlukla/tevekkülle karşılanmasına neden olmuştur. Bu yüzden özellikle 1930’lu yıllardan 1960’ların sonuna dek uzun bir süre inkılaplardan hoşnutsuz olan muhalif aydınların –Necip Fazıl Kısakürek, Nurettin Topçu, Osman Yüksel Serdengeçti ve benzerleri hariç– sesi net bir biçimde duyulamamıştır.

Inkılâp uygulamalarını ve bu uygulamalara karşı ortaya çıkan tepkileri konumuz açısından siyasal ve sembolik anla-

101 Ali Ulvi Kurucu, *Hatıralar* 2, haz. Ertuğrul Düzdağ, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2011, s. 81.

102 Ali Ulvi Kurucu, *a.g.e.*, s. 81.

mı olan uygulamalara verilen tepkiler ve laik toplumsal dayatmaya dönük uygulamalara verilen tepkiler olarak iki noktada toplamak mümkündür. Siyasal anlamda Saltanatın kaldırılması (1922), Cumhuriyet'in ilanı (1923), Ankara'nın başkent yapılması (1923), Ayasofya'nın müzeye dönüştürülmesi (1935) gibi siyasal uygulamaların sembolik olarak karşılık geldiği anlam, geçmişe dair her türden çağrışımsal yapının yıkımı ve yerine yenisinin konması ile oluşan yeni bir toplumsal ve siyasal gerçek yaratmıştır. Geçmişten gelen ve bir kimlik yapıcı unsurlar öbeği olan bu yapıların yıkılması, cumhuriyetçi/laik/Kemalist kesimin dışında kalan toplumsal katmanlarda bir kırıngılık, küskünlük ve hoşnutsuzluk yaratmıştır. Ayrıca Tek Parti döneminde bu hoşnutsuzluğu duyması ve kitleleri harekete geçirmesi muhtemel kişiler siyaseten tasfiye edilmiştir. Hilafetin ilgası, Şeriye ve Evkaf Vekâletinin kaldırılması, tevhidi tedrisat uygulamasına geçilmesi (1924), Medeni Kanun'un kabulü (1926), Teşkilatı Esasiye Kanunu'ndan "Türkiye Devleti'nin dini din-i İslâmdır" ibaresinin çıkarılması (1928), Latin harflerinin kabul edilmesi (1928), okullarda Arapça ve Farsça öğretimin kaldırılması (1929), ezanın ve ibadetin Türkçeleştirilmesi (1932)¹⁰³ ve hafta tatilinin cumadan cumartesi ve pazara alınması gibi uygulamalar laik bir toplum oluşturmaya yönelik politikalardır. Bütün bu uygulamaların sembolik anlamı ise toplumsal yapının temel belirleyenlerinden olan gelenek, din ve klasik kültür gibi unsurların toplumsal ve bireysel yaşam-

103 Ezanın Türkçe okunması zorunluluğunun yarattığı tepkinin boyutlarını anlamak açısından Konyalı Zekai Efendi Hoca'nın "ezanın Türkçe okunması resmen mecbur tutulunca, onu okumamak için önce Kıbrıs'a oradan da Medine'ye hicret etmesi" oldukça önemli ve anlamlı örneklerden biridir. Bu konuda bkz. Ali Ulvi Kurucu, *Hatıralar 2*, haz. Ertuğrul Düzdağ, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2011, s. 49. Ali Ulvi Kurucu'nun imam olan babasının bu konu hakkında söyledikleri ise aynen şöyledir: "Yahu milletimize tatbik olunan inkılap o kadar amansız oluyor ki, Türkiye'nin Müslüman milletleriyle hiç alakası kalmamasın, hiçbir bağlantısı kalmamasın isteniyor. Ezanı değiştirmek, ne Rusya'nın aklına geldi, ne Çin'in... Ne de başka bir gayrimüslim devletin... Ezan yalnız bizde değişti. Yahu bizden başka, ezanı değişik bir Müslüman ülke yoktur dünyada... Bunlar kimin gözüne girmek için yapılıyor? Bu işin sonu ne olacak? Ezan bilmeyen insanlar, ezan duymamış çocuklar, ezanın ruhuna düşman nesiller! Bunların sonu ne olacak?" A.g.e., s. 66.

da kapladığı alanı daraltmaktır. Bu daralmanın yarattığı etkinin bir özetini İsmail Kara şu şekilde verir:

“En geniş manasıyla dindar ve muhafazakâr olan Türk halkının ‘Sübhanke’ duasını ezberleyen ve hafız olmak için çalışan körpe çocukların jandarma dipçığı ile karşılaşmasından; ücra köşelerde gizlice Kur’an veya medrese dersleri okutan hocaların, *Risale-i Nur* okuyan şakirtlerin, ‘Allah’ diyen insanların (...) itilip kakılmasından, hapsedilmesinden; bazı cami ve mescitlerin satılmasından, depo hatta ahır olarak kullanılmasından; Ezan’ın Türkçe okunmasından; köylerde namaz kıldıracak, dua edecek, cenazeleri kaldıracak hocaların kalmayışından; yetişkin kızların başları açık okula gitmesinden (...) ciddi rahatsızlık duydukları ve bir şekilde [bütün bu laik toplumsal düzen inşa uygulamalarını] kendilerine yönelik bir saldırı, bir istiskal olarak algıladıkları rahatlıkla söylenebilir.”¹⁰⁴

Yukarıdaki satırlarda özetini verdiğimiz uygulamaların yarattığı hoşnutsuzluk halini dikkate alarak toparlarsak, Tek Parti döneminden itibaren kendine daha çok dindar, milliyetçi ve muhafazakâr çevrelerde dillendirilme imkânı bulan anti-komünizm, iktidarın ürettiği politikalara karşı açık bir muhalefet göstermenin imkânsızlığını aşmak için üretilen bir direniş sanatı ve siyasetidir. Açıkta laiklik uygulamalarını eleştirmek yerine, onunla aynı zihniyet dünyasından beslendiği düşünülen komünizm gibi bir siyasi, sosyal ve ekonomik düşünceler bütünü eleştirilmiş ve bu sayede laiklik uygulamalarından hoşnut olmayanlarda milli ve dinî duygular, Tek Parti döneminden sonraki siyasal yaşamda önemli bir siyasal kutup olacak biçimde dinç kalmıştır. Sonuç olarak Tek Parti döneminde, bütün negatif uygulamalara rağmen bir biçimde varlığını koruyan din, uygulanan laiklik uygulamalarına karşı bir emniyet kemeri işlevi görmüş ve toplumda inkılap uygulayıcılarının öngördüğünden farklı bir anti-Kemalist ve antikomünist siyasal sosyalleşmenin yaşanmasını sağlamıştır. İnkılap uygulamalarına yönelik negatif algının halk katında, özellikle de milli-

104 İsmail Kara (2008), s. 189-190.

yetçi ve muhafazakâr çevrelerde bu kadar güçlü olmasının belki de en önemli nedeni, bütün laiklik uygulamalarının bir biçimde “komünizme kapı aralıyor” diye algılanmasıdır. Laiklik uygulamalarının bu şekilde algılanıyor olmasına dair duyulan anti-Kemalist hınç, milliyetçi-mukaddesatçı söylemin kendini meşrulaştırmasında kullanılmış ve buradan bir *mağduriyet söylemi* üretilerek Tek Parti dönemi CHP’sinin suçlanmasında oldukça etkili olmuştur. Bu mağduriyeti yaşadığını söyleyenler ve onların yaşayan varisleri, Türkiye’deki antikomünist bakiyenin mirasını kendi ikballeri için kullanmayı hiçbir zaman ihmal etmemişlerdir.

1944 Türkçülük (milliyetçilik) olayı ve milliyetçi tepki

Türkiye’de komünizmle mücadelenin, Tek Parti hükümetlerinin dışında, toplum katında açık bir biçimde siyasal ve ideolojik bir görünüm almaya başlaması, 1944 yılında yaşanan siyasal bir davanın nedenlerinde ve sonuçlarında görülebilir. Bu dava genel olarak Türkçü bir yazar olan Hüseyin Nihal Atsız’ın *Orhun* dergisinin 15. ve 16. sayılarında yayımlanan “Başvekil Saraçoğlu Şükrü’ye Açık Mektup 1 ve 2” adlı yazılarının üzerine, Sabahattin Ali’nin Hüseyin Nihal Atsız’a dava açması sonucunda ortaya çıkmıştır.¹⁰⁵ Ancak bu, davanın görünen yönüdür.

1944 yılında yaşanan bu davanın görünmeyen yönünü ilk olarak, Tek Parti döneminin katı laiklik politikalarından ve yaşanan ekonomik zorlukların artması gibi önemli sosyolojik sorunlara neden olan uygulamalardan duyulan milliyetçi-mu-

105 Bu dava ve mektuplar için bkz. Alparslan Türkeş, *1944 Milliyetçilik Olayı*, Hamle Yayınları, İstanbul, Tarihsiz; İlhan E. Darendelioglu, *Türk Milliyetçiliği Tarihinde Büyük Kavga*, Oymak Yayınları, İstanbul, 1976; Nejdettin Sançar, “1944 Turancılık Davası, Milli Şef ve Yardakçıları,” *Milli Hareket*, sayı 11, Haziran 1967, s. 6-8; Necmeddin Sefercioglu, *3 Mayıs 1944 ve Türkçülük Davası*, Türk Ocakları Ankara Şubesi Yayınları, No:43, Ankara, 2009; Turgay Uzun, *Türk Milliyetçiliği ve MHP*, Ebabil Yayınları, Ankara, 2005, s. 258-259; Kemal H. Karpat, *Türk Demokrasi Tarihi*, Afa Yayınları, İstanbul, 1996, s. 221.

kaddesatçı ve muhafazakâr hoşnutsuzluğun milliyetçi bir reaksiyon olarak ortaya çıkması oluşturur. İkinci neden olarak da kimi sol görüşlü olduğu düşünülen kişilerin özellikle eğitim ve kültür hayatında görünürlüğünün arttığı yönündeki algının milliyetçi/ırkçı bir tepkiye dönüşmesi gösterilebilir. Ancak bütün bu durumlara, özellikle milliyetçi çevrelerde, bu iç tesirlere paralel olarak dış tesirlerin yarattığı korku içerikli negatif siyasi duyguların bir kabarıışı da eklenebilir. O dönemlerde özellikle milliyetçi çevrelerde, kimi sol aydınların, üniversiteler başta olmak üzere, devletin çeşitli kademelerinde himaye edildiklerine ve milliyetçilerin de bu mevkilerden dışlandıklarına ve baskı gördüklerine dair bir algı hâkimdir. Bu algının en belirgin olduğu bir sima olarak Osman Yüksel Serdengeçti ilk akla gelen isimdir. Onun, “Bir Fakültenin İçyüzü” adlı yazısında, “üst tabakaya ait ya da onlara yakın olanların ve komünistliği açıkça belli olanların devletin önemli mevkilerine gelmiş olmaları” biraz kızgın ve alaycı/acı bir üslupla anlatılır.¹⁰⁶ İkinci olarak bu algının izlerini 1944 Türkçülük Olayı’nın ortaya çıkmasına neden olan Nihal Atsız’ın adı geçen mektuplarında da bulmak mümkündür:

“Sayın Başvekil! (...) devlet bilmeden koyunda yılan besliyor. Kızıl gözlü, sinsi ve zehirli yılanlar. Bu yılanlar (...) vatani arkadan vuracaklar, bekledikleri kızıl sabahı Türkiye’ye getirecek olan yabancı ordulara ajanlık edeceklerdir. (...) Solculuk, gördüğü müsamaha ve kayıtsızlıktan faydalanarak sinsi sinsi ilerliyor. (...) Arasına gayri memnunları, gayritürkleri de alarak büyüyor. Yalnız mahrem ve samimi düşünce halinde kalmayarak hareket haline geçiyor...”¹⁰⁷

Bu dava milliyetçiler tarafından, “gönülleri Türklük ve Türkçülük ülküsünde birleşenlerin büyük acılara, dayanılmaz işkencelere, büyük sıkıntı ve bunalımlara, akıl almaz suçlama,

106 Osman Yüksel Serdengeçti, “Mabetsiz Şehir”, *Bütün Eserleri 1*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2008, s. 40-51; İlhan E. Darendelioglu, a.g.e., s. 5.

107 Hüseyin Nihal Atsız, “Başvekil Saraçoğlu’na Birinci Açık Mektup”, *Orhun*, sayı 15, 1944. Aktaran. İlhan E. Darendelioglu (1976a), s. 19-21.

tehdit ve aşağılamalara uğratıldığı uğursuz bir devlet terörü döneminin başladığı gün” olarak anılmaktadır. 1944-1947 yılları arasında yaşanan ve Türk milliyetçileri tarafından adına “karanlık dönem” denilen bu zaman aralığında birçok Türkçü tutuklanmış, çeşitli maddi ve manevi işkenceler görmüş, yargılanmış ve birçoğu da hapis yatmıştır.¹⁰⁸ Dışarıda kalan milliyetçiler ise, hükümet tarafından yayımlanan 18 Mayıs 1944 tarihli resmî tebliğe göre “masum gençlerin milliyetçilik ve vatanseverlik duygularını istismar etmekle ve zararlı ideolojilerini topluma yaymaya çalışmakla” suçlanmıştır. Adı geçen resmî tebliğ şöyledir:

“Son günlerde Hükümetçe kapatılan *Orhun* mecmuası sahibi Nihal Atsız ile Konservatuar öğretmenlerinden Sabahattin Ali’nin Ankara’da görülen mahkemesi sırasında Nihal Atsız lehine yapılan taşkınlıklar dolayısıyla nezaret altına alınması zarureti hâsıl olan bazı kimseler nezdinde çıkan evrakın verdiği şüphe üzerine Nihal Atsız, Reha Oğuz Türkkkan ve Zeki Velidi ile Hasan Ferit Cansever’in evlerinde ve daha bâzı yakın arkadaşları nezdinde İstanbul Örfi İdare Komutanlığınca aramalar yapılmış ve elde edilen vesikalar tetkik edilmiştir. Bu vesikaların tetkikinden elde edilen netice ve kanaate göre, Teşkilâtı Esasiye Kanunumuzun tesbit ettiği esaslara aykırı olarak Irkçılık ve Turancılık gayeleri güden ve son zamanlarda faaliyetlerini artırdıkları, bu yolda tertibat aldıkları görülen *bu kimselerin Teşkilâtı Esasiye Kanunu ile müesses bugünkü rejimimize ve vatandaşlarımızın hakiki milliyetçilik hislerine aykırı umdelelere varmak için gizli cemiyetleri, teşkilât ve propaganda organları, hattâ muhaberelelerini gizli tutmağa mahsus şifreleri ve parolaları vardır. Bunlar memleketin muhtelif mıntıkalarında ve her çeşit terbiye müesseselerinde mâsum gençlerin milliyetçilik ve va-*

108 Necmeddin Sefercioglu (2009), s. 2. Bu dava sonunda tutuklanan isimler şunlardır: Nihal Atsız, Nejdett Sançar, Zeki Velidi Togan, Reha Oğuz Türkkkan, Fethi Tevetoğlu, Hasan Ferit Cansever, Hüseyin Namık Orkun, Alparslan Türkeş, İsmet Tümtürk, Hikmet Tanyu, Cihad Savaşfer, Muzaffer Eriş, Zeki Özgür, Said Bilgiç, Cemal Oğuz Öcal, Cebbar Şenel, Hamza Sadi Özbek, Nurullah Barınman, Fehiman Altan, Fazıl Hisarcıklı, Saim Bayrak, Yusuf Kadıgil. Bkz. Turgay Uzun (2005), s. 259.

tanseverlik duygularını istismar ederek genç nesil arasında kendilerine taraftar toplamak ve bu suretle hedeflerine ulaşmak için devamlı ve sistemli bir faaliyet sarf etmekte, zararlı ideolojilerini tahakkuk ettirmek yolunda çalışmaktadır. Bu mahiyetteki faaliyet, Teşkilâtı Esasiye Kanunumuza aykırı ve Türk Ceza Kanunumuza göre suç vasıflarını haiz olduğundan faaliyetleri hakkında selâhiyetli adli merciler tarafından kanunî takibat yapılmak üzere işe el konulmuştur.”¹⁰⁹

İnönü’nün 19 Mayıs 1944 tarihli, resmi tebliğ ile aynı anlama gelen konuşması ise şöyledir:

“Türk milliyetçisiyiz, fakat memleketimizde ırkçılık prensiplerinin düşmanlarıyız. (...) Turancılar, Türk milletini bütün komşuları ile onarılmaz bir surette derhal düşman yapmak için birebir tilsimi bulmuşlardır. Bu kadar şuursuz ve vicdansız fesatçıların tezvirlerine Türk milletinin mukadderatını kaptırmamak için elbette Cumhuriyetin bütün tedbirlerini kullanacağız. Fesatçılar genç çocukları ve saf vatandaşları aldatan fikirlerini millet karşısında açıktan açığa münakaşa edemeyeceğimizi sanmışlardır. Aldanmışlardır ve daha çok aldanacaklardır. (...) Şimdi vatandaşlarımdan iki suale zihinlerde cevap bulmalarını isteyeceğim: Irkçılar ve Turancılar gizli tertipler ve teşkilatlar başvurmuşlardır. Niçin? Kandaşları arasına gizli fesat tertipleri ile fikirleri memlekette yürür mü? Hele, doğudan batıdan ülkeler, gizli Turan cemiyeti ile zapt olunur mu? Bunlar o şeylerdir ki ancak devletin kanunları ve esas teşkilatı ayakaltına alındıktan sonra başlanabilir. Şu halde yaldızlı fikirler perdesi altında doğrudan doğruya Cumhuriyetin, Büyük Millet Meclisinin mevcudiyeti aleyhinde teşebbüsler karşındayız. Tertipçiler, 10 yaşında çocuklarımızdan bize kadar derece derece, perde perde, hepimizi aldatmak iddiasındadırlar. Vatandaşlarıma ikinci sualimi soruyorum. Dünya olaylarının bugünkü durumunda Türkiye’nin ırkçı ve Turancı olması lazım geldiğini iddia edenler, hangi millete faydalı, kimlerin maksadına yararlıdırlar? Türk milletine hiç bir hizmetleri olamayacağı mu-

109 Necmeddin Sefercioglu (2009), s. 45-46 (vurgular bana ait).

hakkaktır. Bu hareketlerden yalnız yabancılar faydalanabilirler. Fesatçılar, yabancılara bilerek mi hizmet ediyorlar? Yabancılar fesatçıları idare edecek kadar yakından münasebette midirler? Bunları hüküm olarak kestirmek bugün mümkün değildir. Amma yabancıya hizmet *kasti ve yabancının yakın ilişkisi* hiç bir zaman meydana çıkmaya dahi hareketlerin, Türk milletine, Türk vatanına zararlı olması ve bunlardan yalnız yabancıların faydalanmış olması, söz götürmez bir hakikattir. Vatandaşlarım! Emin olabilirsiniz ki vatanımızı bu yeni fesatlara karşı da kudretle müdafaa edeceğiz.”¹¹⁰

Türkçüler tarafından İnönü’nün bu konuşması, Türkçülere “iftira atma kampanyasına katılma” ve bir anlamda onların “mahkûmiyet” kararını veren bir konuşma olarak algılanmıştır. Bu konuşma ile adı geçen davanın sanıklarından biri olan Alparslan Türkeş’e göre, Türkçüler toplumdan âdeta dışlanmaya, horlanmaya, hayatları zehir edilmeye ve soyutlanmaya çalılmıştır.¹¹¹ Ancak daha sonraları bu davada tutuklananlar, 31 Mart 1947’de alınan Askeri Mahkeme kararı ile suçsuz bulunmuş ve beraatlarına karar verilmiştir.¹¹² Böylece milliyetçiliğin suç sayılamayacağı yönündeki bu beraat kararı ile Türkçüler, ülkedeki antikomünist seferberliğin ihtiyaç duyduğu *heroic* mağduriyet havası içinde fikri iade-i itibarlarını pekiştirmişlerdir.¹¹³

1944 Milliyetçilik Olayı, şahıslar önemli olmakla birlikte, milliyetçilikle komünizm arasındaki bir mücadelenin mahkeme başlayıp sonraki yıllara da yayılan siyasal ve sosyal içerikli mücadelenin ilk basamağı olduğundan, adli bir olaydan daha fazla anlama sahiptir.¹¹⁴ İkinci Dünya Savaşı’nın başında

110 İlhan E. Darendelioglu (1975), s. 132-133; İlhan E. Darendelioglu (1976a), s. 51-55; Necmeddin Sefercioglu (2009), s. 2 (vurgular bana ait).

111 Alparslan Türkeş, *1944 Milliyetçilik Olayı*, Hamle Yayınları, Tarihsiz, s. 39-40.

112 Turgay Uzun, *a.g.e.*, s. 259; Necmeddin Sefercioglu, *a.g.e.*, s. 25; İlhan Darendelioglu (1976a), s. 183.

113 Kerem Ünüvar ve Tanıl Bora, “Elli Yıllarda Türkiye’de Siyasi Düşünce Hayatı”, *Türkiye’nin 1950’li Yılları*, haz. Mete Kaan Kaynar, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 165.

114 Necmeddin Sefercioglu (2009), s. 6.

Almanların başarı kazanması üzerine, bu ülkeyle yakın ilişkiler kuran hükümet, ülke içindeki Türkçülere hoşgörüyü yaklaşmış, Almanların yenilgilerinin kesin olduğunun belli olması üzerine ve Sovyetler Birliği ile iyi ilişkiler kurmak adına, Sovyetlerin fikirlerinden tedirgin olduğu Türkçü akım basılanmak istenmiş ve dava bu amaca hizmet etmiştir. Ancak daha genel olarak bu dava, Türkçülüğün resmî ideolojinden “kovulması”¹¹⁵ anlamına gelmiş olsa bile bu “kovulma hali” çok uzun sürmemiştir. Bu dava, Cemil Koçak’a göre:

“Ankara ile Moskova arasındaki ilişkilerin yeniden düzenlenmesi umuduyla Moskova’ya atılmış küçük bir güldür. Aradan tam bir yıl geçtikten sonra, yani artık Ankara ile Moskova arasında herhangi bir diyalogun kurulmasına imkân olmadığı anlaşıldıktan sonra, bu akım mahkemede, hem de askeri mahkemede, milliyetçi olmanın suç olmadığı, dolayısıyla da milliyetçilik gibi bir ideolojik yapı içinde gizli bir örgütlenmeye gitmenin de herhangi bir suç teşkil edemeyeceği gerekçesiyle beratla sonuçlanması (...) Türk milliyetçiliğinin politik gidişata adapte edilmesidir.”¹¹⁶

Bu davanın birtakım siyasi ve toplumsal sonuçları olmuştur. Siyasi ve toplumsal sonuçları arasında, tutuklananlara uygulanan işkencelerin DP’liler tarafından CHP’yi iktidardan uzaklaştırma amaçlı bir propaganda malzemesi olarak etkili biçimde kullanılması, “yargının güvenilirliği/siyasiliği” ve “işkence” gibi durumların kamusal alana taşınmasına hizmet etmiştir.¹¹⁷

Bu dönemde ayrıca 1945’te yaşanan ve tarihe “Boraltan Köprüsü Faciası” olarak geçen olay da, Türk milliyetçilerini derinden yaralamıştır. 1944 yılında, Sovyet Rusya’nın baskısından kaçarak kendileri için “anayurt” olarak gördükleri Türkiye’ye 146 Azerbaycanlı sığınmak istemiştir. Bu dönemde, yukarıda

115 Beşir Ayvazoglu, “Türkiye’de Sağcı Olmak”, *Türkiye Günlüğü*, sayı 16, Güz 1991, s. 36.

116 Cemil Koçak, *Geçmişiniz Itinayla Temizlenir*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2009, s. 427.

117 Necmeddin Sefercioglu (2009), s. 29-30.

anlatıldığı gibi Türkçü-Turancı çevreler üzerindeki siyasi ve hukuki baskılar sürmekte ve İsmet İnönü de, Rusya ile olumlu ilişkiler geliştirmek istemektedir. 146 Azerbaycanlı Türk'ün Türkiye'ye sığındığını duyan Sovyetler hükümeti, bu kişilerin derhal SSCB'ye iadesini istemişti. Milli Şef'in, siyasi bir manevra olarak da kabul edilebilecek Türkçü çevrelere olan dışlayıcı yaklaşımı ile paralel olarak, bu sığınmacılar, sınır karakoluna verilen "Esirleri derhal iade edin!" emri ile Ruslara teslim edilmişler ve Türk askerlerinin gözleri önünde kurşuna dizilerek öldürülmüşlerdir.¹¹⁸ Bu olay, özellikle milliyetçilik duygusu yüksek olan çevrelerde derin bir sarsıntı yaratmış ve devlet yönetimine karşı mesafeli durmalarının nedenlerini kuvvetlendirmiştir.

1944 Milliyetçilik Olayı ve "Boraltan Köprüsü Faciası"nın konumuz açısından belki de en önemli yönü, bu davada yargılananların ve soydaşlarının Ruslar tarafından katledilmesine hükümetin göz yummasından derin üzüntü duyanların tamamına yakın bir kısmı, 1950'li yıllardan itibaren kurulan Komünizmle Mücadele Dernekleri'nde aktif bir biçimde çeşitli faaliyetlerde bulunmuş ve milliyetçiliği bu süreçte oldukça etkin bir biçimde kullanmış olmalarıdır. Bu dönemde yaşananlar ve özellikle Dış Türkler meselesi komünizmle mücadele amaçlı çıkan dergilerde kendilerine her zaman genişçe yer bulmuştur.

Türk solunun hissedilen etkisi

Genel olarak Türkiye'de komünizm, özelde ise sol siyasi fikirler, siyasal davranışa yansıyan biçimiyle etkisi sınırlı bir biçimde de olsa hissedilen ideolojilerden biridir. Ancak Türkiye'nin sınır komşusu olan SSCB'nin ideolojik varlığı ve bu varlık hakkında, hem bütün Cumhuriyet hükümetlerinin hem de halkın paylaştığı tarihî "tedirginlik", komünizmin ve sol düşünce mensuplarının bir tehdit unsuru olarak algılanması-

---

118 Nejdett Sançar, *Türkçülük Üzerine Makaleler*, Kamer Yayınları, İstanbul, 1995, s. 92-95. Sığınmacıların sayısının 150 ila 200 arasında olduğu yönünde farklı bilgiler vardır.

na hizmet etmiştir. 1920'li yıllardaki Türkiye Komünist Partisi (TKP)¹¹⁹ ve Yeşil Ordu gibi kimi oluşumlar ve bu oluşumların etrafında cereyan eden olaylara ek olarak, Tek Parti hükümetlerinin kendilerinin dışında hiçbir oluşuma izin vermemesi gibi durumlar sonucunda, komünizmin ülke içindeki etkisi kısmi olmuştu. Bu durumun kalıcılışmasını sağlayan en önemli yasal sınırlama, 1925 tarihinde çıkarılan Takrir-i Sükûn Kanunu ile birçok başka durumların yanında komünizmin yasaklanması ile olmuştur. Bu süreçte sol düşünce sahipleri, faaliyetlerini yeraltında yürütmeye başlamışlardır.¹²⁰ Yürütülen yeraltı faaliyetleri, komünizmin propaganda anlayışında değişikliğe neden olmuş ve artık komünizm faaliyetleri 1930'dan 1946'ya¹²¹ kadar sanat ve edebiyat alanlarında yürütülmüştür.¹²² Bu dönemde kimi sol esintili ve propaganda içerikli yayınlar çıkmışsa da, dönemin CHP hükümetleri bir devlet refleksiyle bu yayınların üzerine gitmiş ve yasaklanmaları sağlanmıştır.¹²³

---

119 Türkiye Komünist Partisi hakkında daha geniş bilgi için bkz. Yavuz Aslan, *Türkiye Komünist Fırkası'nın Kuruluşu ve Mustafa Suphi*, TTK Yayınları, Ankara, 1997.

120 İlhan Darendelioglu, *Türkiye'de Komünist Hareketler*, Toker Yayınları, İstanbul, 1976, s. 167-169. Türkiye'de sol hareket üzerine bkz. Fethi Tevetoglu, *Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler*, Yayınevi yok., Ankara, 1967; Aydın Yalçın, *Türk Komünizmi Üzerine*, Ekonomik ve Sosyal Yayınları, Ankara, 1976, s. 25-30; Aclan Sayılğan, *Türkiye'de Sol Hareketler*, Otağ Yayınları, İstanbul, 1976, s. 202-225; Mete Tunçay, *Türkiye'de Sol Akımlar II*, BDS Yayınları, İstanbul, 1992; Tefik Çavdar, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi (1839-1950)*, Imge Yayınları, Ankara, 2004, s. 375-377; Ergun Aydınoglu, *Türkiye Solu (1960-1980)*, Versus Kitap, İstanbul, 2007, s. 39-44.

121 Tek Parti döneminde ve çok partili hayata geçiş dönemindeki sol hareketler için bkz. Hüseyin Akyol, *Bölüne Bölüne Büyümek: Türkiye'de Sol Örgütler*, Phoenix Yayınları, Ankara, 2010, s. 27-40.

122 İlhan Darendelioglu (1976b), s. 197. Darendelioglu'na göre Sadrettin Celal, Nâzım Hikmet, Kerim Sadi, Şevket Süreyya Aydemir, Sabiha Sertel, Zekeriya Sertel, Kemal Tahir, Sabahattin Ali ve benzeri kişiler makale şiir, hikâye, fıkra ve tercümeleriyle komünizm propagandası yapmışlardır.

123 Mustafa Yılmaz ve Yasemin Doğaner, *Cumhuriyet Döneminde Sansür (1923-1973)*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2007, s. 24-36. Komünist propaganda içerikli yayınlar olarak şunlar yasaklanmıştır: *Ekmek Kavgamız* (Reşat Enis-roman), *Emekçi* (Kıbrıs'ta yayımlanan bir gazete), *Hür Makro Paşa* (dergi), *Gazetelerin Yazmadığı Partilerin Konuşmadığı Hakikatler* (Neriman Hikmet-broşür), vb.

Bu dönemde “devletçilik” ideolojisiyle örölü bir düşünce dergisi olan *Kadro* çıkmış,¹²⁴ kimi “komünist” ideoloji sahibi gençlerin katıldığı Harb Okulu Olayı¹²⁵ yaşanmış ve 1942 yılında Türkiye Gizli Komünist Şurası (SETA) oluşturulmuş ve tesadüf eseri ortaya çıkarılmış olsa bile, genel olarak bu dönemde kitlesel bir “komünist tevkifatı” yaşanmamıştır.¹²⁶ Ancak 1944 yılında, hükümetin çeşitli iç ve dış siyasal manevraları gereğince milliyetçi-Turancı kesimleri baskı altına alması sonucunda, 1944 tarihinde İleri Gençlik Birliği, İleri Demokratik Cephe, Türkiye Gençler Derneği, İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği gibi kimi komünist teşekküller kurulmuş ve yaptıkları eylem ve gösterilerle toplumda ve siyasal alanda görünürlük kazanmaya çalışmışlardır.¹²⁷ Bu arada Türkiye’nin çok partili siyasi hayata geçişiyle birlikte oluşan görelî özgürlük ortamında, 1946 yılında bazı legal sol partiler de (Türkiye Sosyalist Partisi ve Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi) kurulmuş ancak aynı yılın sonunda Sıkıyönetim Mahkemesi tarafından kapatılmıştır.¹²⁸

Bu arada antikomünist tavrın belirginleşmesi açısından Tan Matbaası baskını da kısaca anılmalıdır. Celâl Bayar, Adnan Menderes, Tevfik Rüştü Aras ve Fuad Köprölü gibi politikacıların CHP’den ayrılıp yeni bir parti kurmaya yönelmeleri ve *Tan* gazetesi yazarları Zekeriya Sertel, Sabiha Sertel’le aralarındaki ilişkilere ilaveten, gazetede yayımlanan Türk-Sovyet ilişkilerinin yeniden canlandırılmasına ilişkin çıkan yazılar, gazeteyi iktidarın ve özellikle de milliyetçilerin hedefi haline getirmişti. 4 Aralık 1945 günü, bin kadar üniversite öğrencisi, Turancı ve İslâmcılardan oluşan grup, önce İstanbul Üniversitesi önünde

124 İlhan Darendelioglu (1976b), s. 202-206; İlhan Tekeli, *Bir Cumhuriyet Öyküsü: Kadrocuları ve Kadro’yu Anlamak*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2003, s. 541-546.

125 Aclan Sayılğan, *a.g.e.*, s. 247-256; İlhan Darendelioglu (1976b), s. 216-222.

126 İlhan Darendelioglu (1976b), s. 234-255.

127 Aclan Sayılğan, *a.g.e.*, s. 282-293; İlhan Darendelioglu (1976b), s. 256-272.

128 Ergun Aydınoglu, *a.g.e.*, s. 42; İlhan Darendelioglu (1976b), s. 277-285; Aclan Sayılğan, *a.g.e.*, s. 300-306; Feroz Ahmad (1996), s. 43; Tevfik Çavdar, *a.g.e.*, s. 450-453.

toplanarak *Tan* gazetesine gelmişler ve gazetenin yayın politikasını protesto eden bir nümayiş yapmışlardı. Göstericiler daha sonra gazete binasına saldırmışlardı. Saldırıda gazetenin yönetim bölümü ve matbaası tahrip edilip yağmalanmıştı. Bu arada göstericiler arasında yer alan Muharrem Ergin, “Arkadaşlar, *Vatan* gazetesi bizim için asıl tehlike değildir, biz *Tan* gazetesini protesto için toplandık, *Tan*’a doğru yürüyelim,” diyerek kitleyi yönlendirmiştir. “Kahrolsun Komünistler”, “Komünistlere Ölüm” ve “Yaşasın Türk Milleti” gibi sloganlar eşliğinde Beyoğlu’na çıkan göstericiler burada da sol eğilimli olarak bilinen *Görüşler* dergisiyle *Yeni Dünya* ve *La Turquie Kemaliste* gazetelerini tahrip etmişlerdi. Bu arada genellikle sol yayınlar sattığı düşünülen kitabevleri de yağmalanmıştır.¹²⁹ Olayların ardından *Tan* gazetesi yayın hayatına son vermek zorunda kalmıştı. *Tan* Olayı sonrasında göstericilerden yargılanıp mahkûm olan olmamış, ancak buna rağmen bu toplu linç ve yağma hareketine maruz kalan gazetenin sahibi Zekeriya Sertel ile eşi Sabiha Sertel ve yazarlardan Nail Çakırhan hakkında daha önce yayımlanmış bazı yazılarından dolayı davalar açılmış ve yargılanmışlardı. Olayın mağdurlarından biri olan Zekeriya Sertel, *Tan* Matbaası baskınını şöyle anlatır:

“4 Aralık, 1945 gününün sabahı üniversiteli faşist gençler ellerinde önceden hazırladıkları baltalar, balyozlar ve kırmızı mürekkep şişeleriyle matbaaya (Cağaloğlu’nda *Tan* Gazetesi) saldırdılar. Orada bekleyen polisler olup bitene seyirci kaldılar. Görevlerini yapmaya kalkmadılar. Göstericiler, baltalarla matbaa kapısını kırıp içeri girdiler. Makinaları balyozlarla kırdılar. Binanın camlarını indirdiler. İçindeki eşyayı kırıp döktüler. Sonra ellerinde kırmızı boya şişeleriyle ‘Serteller nerede?’ naralarıyla bizleri aramaya koyuldular. Amaçları, bizi çırpılpalak soyup üzerimize kırmızı boya dökmek ve sonra önlerine katıpsokaklarda ‘İşte kızılar,’ diye sergilemekti. Bütün bunlar polisin gözü önünde oluyordu. Göstericiler bizi bulamayınca

129 İlhan E. Darendelioglu, (1976a), s. 215-221. Baskına katılanlar arasında Süleyman Demirel, İlhan Selçuk, Celadet Morahgil, Ali İhsan Göğüş, Muharrem Ergin, İlhan E. Darendelioglu gibi ilginç isimler yer almıştır.

vahşi naralarla yollara düştüler. Beyoğlu yakasına geçtiler, orada Sabahattin Ali ile Cami Baykurt'un çıkardığı La Turquie gazetesinin matbaasına gittiler. Orasını da kırıp döktükten sonra vapurla Kadıköy'e geçip bizi evimizde basmaya teşebbüs ettiler. (...) Hükümet olaydan önce olduğu gibi, olaydan sonra da bu cinayeti işleyenlere karşı hiç bir harekette bulunmadı. Güpegündüz bir matbaayı yıkan bu faşist gençlerden hiç kimse tutuklanıp mahkemeye verilmedi. Bu işin İnönü'nün bilgisi içinde Saraçoğlu'nun verdiği emir üzerine polis tarafından tertiplenip yürütüldüğüne hiç şüphe yoktu. Gösteri yapan ve matbaaya saldıran gençler arasında birçok sivil polis vardı. Saldırını asıl bunlar yönlendiriyordu. (...) Kanun adına, hükümet adına, memleket adına yüz kızartıcı bir rezalet sayılabilecek olan bu 4 Aralık olayından ötürü sonunda kim tutuklandı, bilir misiniz? Biz. Yani, ben, eşim Sabiha Sertel ve Cami Baykurt. Bu olayın sorumlusu ve suçlusu olarak biz hapse atıldık ve biz mahkemeye verildik. (...) Yargıçlar bizim haklı olduğumuzu biliyor ve anlıyorlardı. Fakat Ankara'nın emrine uyarak bizi mahkûm ettiler. Bereket versin Yargıtay bu kararı bozdu ve üç ay haptiden sonra tekrar özgürlüğümüze kavuştuk. Kavuştuk mu? Hayır. Artık Tan gazetesini yeniden çıkarmak olanağı kalmamıştı. Kırk yıllık çalışma hayatımın meyvesi enkaz altında yatıyordu. Evimiz polisle çevrilmişti. Arkamıza polis takılmıştı. Mahkemeden ve haptiden kurtulmuştuk ama bu kez daha geniş bir hapishaneye düşmüştük."¹³⁰

Tan Matbaası baskını sırasında kabaran antikomünist linç ortamı daha sonraki dönemlerde komünist olarak suçlananlara da işletilmiştir. Bu antikomünist linç performansına, ilerleyen sayfalarda değinilecek olan Kanlı Pazar'da olanlar da örnek olarak verilebilir.

Bu dönemde, Truman Doktrini, Marshall Planı ve sonradan NATO aracılığıyla Türkiye'nin hemen aktif bir rol aldığı Soğuk Savaş sırasında, sol görüşlere sempatisi olanlar, komünistlerin işbirlikçisi ve vatan haini olarak görülmüştür. Bu dönemde Sa-

---

130 Zekeriya Sertel, *Hatırladıklarım*, Gözlem Yayınları, İstanbul, 1977, s. 259-262.

bahattin Ali'nin öldürülmesi (1948) ve "okullardaki solcu etkiyi silmek için başlatılan cadı avı" sonucunda, 1948 yılında Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde kimi hocaların da komünist propaganda ve faaliyetlerde bulundukları suçlamasından dolayı üniversite ile ilişkileri kesilmiştir.¹³¹

17 Nisan 1940 tarihinde İsmail Hakkı Tonguç öncülüğünde kurulan Köy Enstitüleri'nde komünizm propagandası yapılmaya çalışılması sonucunda bu durum özellikle milliyetçi çevrelerde büyük bir tepki görmüş, bu okulların varlığı aynı çevrelerde bir sorun haline gelmiş¹³² ve milliyetçi-mukaddesatçı çevrelerin ideolojik ifşalarıyla "komünizm yuvaları" olarak görülmüştür. Bu konu, antikomünist çevrelerde yoğun bir komünizm karşıtı propaganda malzemesi olarak kullanılmıştır. Köy Enstitüleri'nin varlığından duyulan tedirginlik ve benzeri olaylar sonucunda, toplumda görünürlük kazanan "komünist tahrikçiliği"ne karşı çeşitli milliyetçi teşekküller yayımladıkları beyannameler ve düzenledikleri toplantılarla tepkilerini dile getirmişlerdir. Bu tepkilerin dile getirildiği İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde yapılan bir toplantıda, Ahmet Kabaklı'nın sözleri milliyetçi, muhafazakâr ve komünizme karşı olan öğrenci derneklerinin komünizme ve onunla mücadeleye bakışlarını özetler niteliktedir:

"Dünya komünizmin adını duyalı 200 yıl oluyor. 50 sende beri de beşeriyet bu korkunç kâbusun tehdidi içindedir. Her

131 Üniversiteden komünist propagandası yaptıkları için ilişkileri kesilenler şunlardır: Pertev Naili Boratav, Muzaffer Şerif Başoğlu, Niyazi Berkes, Mediha Berkes ve Adnan Cemgil. Üniversitede komünist propaganda yapmakla suçlanan hocalardan bir olan Niyazi Berkes'in *Unutulan Yıllar* (haz. Ruşen Sezer, İletişim Yayınları, İstanbul, 1997) adlı hatıratının özellikle 399 ve devamı sayfalarına bakılabilir. Bkz. İlhan Darendelioglu (1976b), s. 286-308; Feroz Ahmad (1996), s. 43.

132 İlhan Darendelioglu (1976), s. 311-318; Osman Turan, *Türkiye'de Komünizmin Kaynakları ve Kültür İhtilali*, Turan Neşriyat Yurdu Yayınları, İstanbul, 1969, s. 140-145; Fethi Tevetoglu, "Millî Eğitim'de Kızıl Faaliyet ve Köy Enstitüleri", *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını Fasikül 7*, Ankara, 1966, s. 54-66; "Köy Enstitüleri Faciası", *Komünizmle Mücadelede Türk Basını*, Türkiye Komünizmle Mücadele Gazetesi Özel Sayısı, İstanbul, 1968, s. 97; Cemil Koçak, *Türkiye'de Millî Şef Dönemi 1938-1945*: cilt 2, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003, s. 115-125; Hasan Bülent Kahraman (2010), s. 168-176.

Ülkede olduğu gibi artık bizde de komünizmin bir tarihi, vatan-sız müritleri, melek kılıklı Őeytanları vardır (...) Kızıl sırtlan 30 senelik tarihimiz içinde polisten başka hiçbir rakip görmedi. (...) İçtimai Őartılarımız onların üremesine meydan verdi. Sefalet s-mrld, biz bu hallere seyirci kaldık. Artık toplanmanın ve harekete geçmenin sırası geldi.”¹³³

Ahmet Kabaklı’nın komünizmle mücadele noktasındaki bu çıkışı, dönemin milliyetçi ve muhafazakâr çevrelerinde hâkim olan antikomünist eğilimin açık bir biçimde dile getirilmesidir. Aynı zamanda bu dönemde, sahip oldukları “devlet tedirginliği” yüzünden CHP ve DP’li çevreler de, komünizmle mücadele noktasında aynı eğilimi paylaŐmaya başlamışlardır.

1945-1960 arası dönemde bir devlet politikası olan antikomünizme CHP ve DP’nin bakışı

Türkiye’nin İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra yüzünü Batı’ya dönmesi, dış etkilerin yanında, bir anlamda Cumhuriyet rejiminin kendini otoriter bir biçimde tahkim etmesinin sonucudur.¹³⁴ Batı’ya yöneliŐin sonucu, özellikle liberal Amerika sisteminin etkisi, tek yanlı olmuştur. Amerikan antikomünizmi süratle ve dalga dalga topluma yayılmış, toplumun neredeyse tamamına hâkim olmuş ve toplumda hegemonik bir siyasi kültür yaratmıştır. Kısacası Türkiye’de siyasi seçkinler ve toplum kolayca bu duruma adapte olmuştur denilebilir.¹³⁵ öyle ki 1946-1960 arası dönemde Türkiye’de çıkan *Aile*, *Bütün Dünya*, *Hayat*, *Resimli Hayat* gibi dergilerde, dönemin rengini belirleyen Truman’ın “evreleme” doktrininin içerdiği global antikom-

133 İlhan Darendelioglu (1975), s. 188-190. Bu teşekküller genel olarak ğrenci dernekleridir. Bu dernekler arasında Milli Türk Talebe Birliği, A. . Hukuk Fakültesi Talebe Cemiyeti, İ. . Talebe Birliği ve Ankara Tıbbiyeliler Birliği gibi milliyetçi ve muhafazakâr antikomünist oluşumlar vardır. Artan “komünist tahrikiliğinin” tasvirine örnek olması ve bu durumun dönemin milliyetçi çevrelerinde nasıl algılandığı için bkz. Nejdet Saınar (1995), s. 138.

134 Nuray Mert, *Merkez Saının Kısa Tarihi*, Selis Kitaplar, İstanbul, 2007, s. 9-10.

135 Cemil Koçak (2010), s. 20.

nist söylem etkisini göstermeye başlamıştır. Bu dönemde antikomünist bir kamuoyu ve muhayyile oluşturmak için 1945-1955 yılları arasındaki neredeyse bütün gazetelerde antikomünist motiflerin çokça işlendiğini söyleyebiliriz. Topluma antikomünizmi yerleştirebilmek için “kanatlı casuslar”, “ajanlar”, “güzel kız ve kadınlar”, Nâzım Hikmet, diplomatik temsilcilikler, orak-çekiç, Stalin, Kore Savaşı ve Köy Enstitüleri gibi antikomünist içerikle süslenen motifler *Vatan*, *İkdam-Gece Postası*, *Milliyet*, *Son Posta*, *Zaman* ve *Vakit* gibi gazetelerde neredeyse her gün yer bulmuşlardır.¹³⁶ Dönemin magazin basınının Amerikan kaynaklı yazıları, antikomünist söylemi okuyucularına ABD’nin iktidarını destekleyen bir perspektifte ve buna karşın “asık suratlı ve kötü Rus imgesi” ile sunmaya çalışmıştır.¹³⁷ Bu dönemde halka ve özellikle kırsal kesime yönelik yayın yapan *Karagöz*, *Köroğlu*, *Körhadı* ve *Kelkahya* gibi gazete/dergilerde negatif Rus algısına, “salak” ve “sapık” komünist algısı da eklenmiştir.¹³⁸

Türkiye’de İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşan konjonktürde yer alan diğer ülkelerdekine benzer bir biçimde, antikomünizm söylemi siyasi hayatta belirleyici olmaya başlamıştır. Bu noktada, Türkiye’de yükselen milliyetçi ve muhafazakâr tepkiler başarılı bir biçimde “komünizmle mücadele ile birleşerek, liberal ekonomik politikalara dinamik bir kitle desteği sağlama”¹³⁹ biçiminde işlevsel olmuşlardır.

1947 tarihinden itibaren siyasi alanda antikomünizmin etkisi belirgin bir biçimde görülmeye başlamıştır. CHP İçişleri Bakanı Şükrü Sökmensümer 29 Ocak 1947 tarihli TBMM oturumunda, 1947 tarihi ve öncesini kapsayan dönemdeki komünist tahriklerinden dolayı Sıkıyönetim Komutanlığı’nca yapılan soruşturmayı ve sonuçlarını açıklamış ve aynı oturumda Recep Peker hükümetinin konu üzerinde hassasiyetle durma-

136 Derya Çağlar, *Hayali Komünizm: Soğuk Savaş’ın Türkiye Söylemleri*, Berfin Yayınları, İstanbul, 2008, s. 68 vd.

137 Umut Yıldırım, “Magazin Dergilerinde Amerikan İmgesinin İnşası: Başka Bir Modernleşme”, *Toplum ve Bilim*, sayı 94, Güz 2002, s. 217-218.

138 Sinan Yıldırım (2012), s. 59-69.

139 Nuray Mert, a.g.e., s. 117.

sından dolayı da hükümet, bazı vekiller tarafından takdir edilmiştir.¹⁴⁰ Dışarıda ABD'nin ve içeride ise DP'nin varlığının yarattığı siyasi baskı sonucu CHP hükümeti, 1948 yılında sosyalistlere karşı açık bir tavır almış ve meclisteki sağ görüşlü milletvekillerinin de etkisiyle, mecliste bir Komünizmle Mücadele Komisyonu kurulmuştur.¹⁴¹ Ancak mecliste kurulan bu komisyon ve komisyonun çalışmaları hakkında herhangi bir kayıt bulunamamıştır.

Antikomünizmin toplumsal alanda görünürlüğüne artması, yani antikomünizm kervanına Türk Sağ'ını oluşturan diğer unsurların katılmaya başlaması bu dönemde görülmeye başlamıştır. Özellikle İslâmcı çevrede, 1950 öncesinde, DP'nin kuruluşu ile birlikte, dinî yayınlarda önceki dönemlere kıyasla önemli oranda bir canlanma olmuş,¹⁴² bu arada yapılan kimi İslâmi neşriyatlarda komünizmle mücadele konulu yazılarda bir artış gözlenmiş ve bu mücadelede din ve özellikle de İslâma biçilen rol sürekli olarak vurgulanmıştır.¹⁴³ Bu konuda Ticanilerin lideri olan Kemal Pilavoğlu'nun görüşleri tipik bir örnek oluşturur. Kemal Pilavoğlu, *Komünizme Hücum* adlı eserinde, komünizmle mücadele konusunda dinin rolüne dair şu görüşleri ileri sürer: "Türkler: Büyük Millet. Dünyayı bir veba gibi sarıp tahrip eden komünizme karşı uyanık ol. Zira *komünistlik dini ve milli kültürün en büyük düşmanıdır*. [Yaşamak için] *komünistliği ezmek milli olduğu kadar da dini ve insani bir borçtur*."¹⁴⁴

Yine aynı eserinde Pilavoğlu "Komünistliğin hududu insanlığın sinelerine kadardır. İman dolu bir sine hiçbir zaman bu

140 TBMM Tutanak Dergisi, B:37, O:1, 29 Ocak 1947, s. 66-76.

141 Turgay Uzun, a.g.e., s. 261.

142 Mustafa Kara, *Metinlerle Günümüz Tasavvuf Hareketleri*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2003. Kara, bu eserinde, Tek Parti döneminde dinî kitap ve dergi gibi yayınların azlığını ifade eder ve DP'nin kuruluşu ile bu durumun iyileşmeye başladığını belirtir. Özellikle 1947'den sonra yayımlanan dinî dergilerin sayısında bir patlamanın olduğunu belirtir. Bu dergiler şunlardır: *İrşad, Doğan Güneş, Ehl-i Sünnet, Doğru Yol, Hakka Doğru, İslâmiyet, Selamet, Sebilürreşad, İslâm Dünyası*. s. 211-212.

143 Tarık Zafer Tunaya, *İslâmcılık Akımı*, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2003, s. 184.

144 Kemal Pilavoğlu, *Komünizme Hücum*, Güney Matbaacılık, Ankara, 1949, s. 1.

kuvvete yer vermez. O halde Bolşevikliği yıkacak atom kuvveti değil, DİN ve MİLLET kuvvetidir,”¹⁴⁵ diyerek dine ve milliyetçiliğe komünizmle mücadelede önemli bir rol verir.

Dinin komünizme karşı önemli bir “panzehir” ve “vazgeçilmez bir mücadele aracı” olduğunu, dönemin dinî içerikli dergisi olan *Selamet*’te de görmek mümkündür. Derginin 34. sayısında yer alan ve yazarı belli olmayan bir yazıda, komünizmin belli başlı hedefinin din ve milliyeti yıkmak olduğu, ancak dinin “komünizme karşı gösterilen mukavemet kaynaklarının en mühimlerinden biri” ve “milliyeti destekleyen ve koruyan en kudretli amil gücü”ne¹⁴⁶ sahip olduğu vurgulanmıştır. Bu konuda *Sebilürreşad* dergisinin Mayıs 1948 tarihli 1. sayısından itibaren gözle görülür bir biçimde dini merkeze alan bir komünizmle mücadele azmi göze çarpmaya başlar.¹⁴⁷

Ayrıca 1950 öncesi dönemde, Adana’da Çukurova Komünizmle Savaş Derneği kurulmuş ve 1948 ve 1949 tarihinde olmak üzere komünizmle mücadele amaçlı üç yayın yapmıştır.¹⁴⁸ Ancak yapılan yayınlardan özellikle Tahir Safioğlu’nun, yaşadığı “Moskof zulmü” sonunda “ırkdaşları”nı¹⁴⁹ uyarmak için kaleme aldığı *Türk Gençliğine Açık Mektup*’u oldukça önemlidir. Safioğlu mektubunda şunlardan bahseder:

---

145 Kemal Pilavoğlu, a.g.e., s. 33.

146 “Komünizmle Mücadele”, *Selamet*, sayı 34, 9 Ocak 1948, s. 3.

147 Cevat Rifat Atilhan, “Filistin İçin Cihad-ı Mukaddes”, *Sebilürreşad*, cilt 1, sayı 1, 1948, s. 7-11; “Din Düşmanı, Kızıl ve Sinsi Tehlike: Farmasonluk”, *Sebilürreşad*, cilt 1, sayı 1, 1948, s. 9; “Din Düşmanı Komünizmle Mücadele İçin Manevi Enerji Lazım”, *Sebilürreşad*, cilt 1, sayı 2, 1948, s. 29; Hamdullah Suphi Tanrıöver, “Komünizme Karşı Dünya Din Cephesi”, *Sebilürreşad*, cilt 1, sayı 10, 1948, s. 151-152; Cevat Rifat Atilhan, “Siyonizm, Komünizm ve Masonluğa Karşı Beynelmilel Dünya Teşkilatı”, *Sebilürreşad*, cilt 1, sayı 11, 1948, s. 167.

148 Adana’da kurulan Komünizmle Savaş Derneği hakkında komünizmle mücadele sürecini ele alan hiçbir yayında bilgi bulunmamaktadır. Ancak derneğin yayımladığı eserler şunlardır: *Komünizmin İçyüzü*, Çukurova Komünizmle Savaş Derneği, Türkedoğru Basımevi, Adana, 1948; Tahir Safioğlu, *Türk Gençliğine Açık Mektup*, Çukurova Komünizmle Savaş Derneği, Türkedoğru Basımevi, Adana, 1949; *Baltacı Azatlısı Deli Petro’nun Vasiyeti ve Stalin’in Siyaseti*, Çukurova Komünizmle Savaş Derneği, Türkedoğru Basımevi, Adana, 1949.

149 Bu tabir, aynı mektuba-broşüre Çukurova Komünizmle Savaş Derneği’nin yazdığı önsözde yer almaktadır.

“*Türk Genci: Moskofa alet olma! (...) Aziz Türk kardeşlerim, şimdi sizinle benim en birinci vazifemiz: Dedelerimizin düştüğü hataya düşmemek, aramıza nifak sokmamaktır. Moskof bizi hiçbir zaman meydan muharebesinde mağlup ermiş değildir, Kırım’dan Mançurya’ya kadar Türk diyarlarını, Türk kabilelerinin nifakından istifade ederek parça parça yutmuş olduğunu unutma! (...) Dünya Türklüğü, Türkiye’yi kâbe olarak tanıyor, çarpılırsın! Ben Moskof diyarında otuz sene inleyen, Moskofun içini dışını çok iyi bilen muzdarip bir Türk çocuğuyum. Sözlerim doğrudur, bunları söylemekten ve yazmaktan hiçbir maddi menfaatim yoktur. Amacım yalnız seni uyarmaktır...*”¹⁵⁰

1950 yılı öncesi oluşan bu siyasi ve toplumsal antikomünizm bakiyesi, Adnan Menderes’in 29 Mayıs 1950 tarihinde açıkladığı hükümet programında da karşılığını bulmuştur. Adnan Menderes, programını okurken söylediği şu sözlerle “solculuk ve aşırı cereyanların” üzerine kararlılıkla gidileceğini belirtmiştir: “Bilhassa üzerinde duracağımız mesele, memleket içinde yıkıcı ve aşırı sol cereyanları kökünden temizlemek için icap eden tedbirleri almaktır. Biz günün şartları altında aşırı sol cereyanları fikir ve vicdan hürriyeti mevzuunda mütalaa etmek gafletinde bulunmayacağız.”¹⁵¹

DP’nin ve özellikle de Menderes’in komünizm konusuna CHP’den farklı bir bakış sergilemesi, konumuz açısından oldukça önemlidir. Menderes’in adı geçen konuşmasındaki kararlılık devlet katında hemen karşılığını bulmuş, dönemin Adalet Bakanı Halil Özyörük başkanlığında *Komünizmle Mücadele Komisyonu* kurulmuş ve bakanlık, komünizmle mücadele konusunda “eldeki mevzuatın gayri kâfi olduğu”nu, yapılacak yeni yasal düzenlemelerle “komünistliğin vatana hıyanet” sayılmasının sağlanacağını bildirmiştir.¹⁵² Dönemin Milli Eğitim

150 Tahir Safioğlu, *Türk Gençliğine Açık Mektup*, Çukurova Komünizmle Savaş Derneği, Türkedoğru Basımevi, Adana, 1949, s. 3-6.

151 “Adnan Menderes’in Hükümet Programı Konuşması”, *TBMM Tutanak Dergisi*, B:3, 29 Mayıs 1950, s. 30-31.

152 “Kızıl Tahrikle Mücadele: Komünizm Vatan Hıyaneti Sayılıyor”, *Milliyet*, 12 Ağustos 1950.

Bakanı Tefvik İleri, bakanlığının konumu “gereğince” bu komisyonla sürekli işbirliği yapmış ve konuyla ilgili olarak hükümete yakın *Zafer* gazetesine verdiği demeçte şöyle demiştir: “*Türkiye’de bugün bilhassa hükümet olarak komünizmle mücadeleye kati suretle karar verilmiştir. Ben de diğer arkadaşlarım gibi kendi branşım dahilinde komünizmle mücadele etmeyi kendime vazife sayacağım.*”¹⁵³

Bu konuda yapılan kanun çalışmaları hakkında bilgi veren Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu, aşırı sağ ve sol cereyanlar hakkında hükümetin, “gerekli tedbirleri aldığını ve mevzuatın kâfi gelmediği noktalarda da kanun teklifleri hazırladıklarını” belirtmiş ve “istiklal ve hürriyetimizi, millet ve ferd olarak haklarımızı yok etmeye yönelik aşırı sağ ve sol cereyanların, arkalarına saklanacakları herhangi bir siper bulamayacaklarını” söyleyerek Demokrat Parti’nin konuyla ilgili tutumunu ortaya koymuştur.¹⁵⁴

Bu açıklamalar basın dünyasında da yankısını bulmuş ve konu hakkında iki farklı açıklama yapılmıştır. İsmail Habib Sevük, Meclis Adalet Komisyonu’nda yapılan tartışmaları değerlendirdiği yazısında, “bu tasarının sadece fikirlere yönelik olduğunu, fiillere yönelik olmadığını ve bu durumun jurnalciliği körükleyeceğini” belirtmiştir.¹⁵⁵ Aynı konu hakkında Gazeteciler Cemiyeti yaptığı bir toplantıda, basında yer alan bazı yazılarda “demokrasiden ve basın hürriyetinden faydalanılarak komünistlik ve irtica mevzularını okşayan neşriyatların” görüldüğünü ve “bu durumun önüne geçilmesi için hassas olunması gerektiği” üzerine fikir teatisinde bulunmuşlar¹⁵⁶ ve bu konuda hükümetle paralel düşündüklerini göstermişlerdir. Ayrıca bu dönemde DP’ye yakınlığıyla bilinen *Vatan* gazetesi, 1950-1960 arası dönemde, antikomünizm propagandasının seferberliğini yapmıştır. Ayrıca gazete, komünizm karşıtı yayın politi-

153 *Zafer*, 15 Ağustos 1950.

154 *Zafer*, 23 Aralık 1950.

155 İsmail Habib Sevük, “Komünizmle Mücadele Kanunu Vesilesile”, *Cumhuriyet*, 26 Aralık 1950.

156 *Cumhuriyet*, 29 Aralık 1950.

kasında, açık bir biçimde Amerika ve NATO aleyhtarlığını komünistlik olarak değerlendirmiştir.¹⁵⁷

DP hükümetinin aşırı sol cereyanları engellemeye yönelik adımları TBMM çalışmalarına da yansımıştır. 1951 yılında TBMM'de yapılan bir oturumda Türkiye'deki komünist faaliyetleri önlemek için Türk Ceza Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında bir kanun tasarısı verilmiş; hükümet kanunun gerekliliği hakkında izahat verdikten sonra gizli oturuma geçilmiş ve konu ile ilgili olarak bilgisine başvurulmuş Askeri Yargıç Şevki Mutlugil'in Türkiye'deki komünist faaliyetler hakkındaki bilgileri dinlenmiş, TBMM'deki bu gizli oturumda DP, CHP ve diğer partilerin de katılımıyla komünizmle mücadelede ortak hareket edilmesi karara bağlanmıştır.¹⁵⁸

Çok partili siyasi hayata geçişin oluşturduğu demokratik ortam, toplumda 1945'li yıllardan itibaren belirli amaçlar etrafında görece bir örgütlenme özgürlüğünün oluşmasını sağlamıştır. 1944 Milliyetçilik Olayı'nın kendilerinde yarattığı "travmadan" yavaş yavaş kurtulmaya çalışan milliyetçiler, DP hükümetinin aşırı sol cereyanların üzerine gideceğini açıklamasına paralel olarak yeni dernekler kurmaya ve bu derneklerde komünizmle mücadele etmeye başlamışlardır. 1950 yılının Nisan ayında, Türk Kültür Ocağı, Türk Gençlik Teşkilatı, Türk Kültür Çalışmaları Derneği, Türk Kültür Derneği, Kayseri Türk Kültür Birliği, Türk Kültür Birliği ve Genç Türkler Cemiyeti gibi milliyetçi teşekküller, milliyetçi dernekleri birleştirmek ve komünizme karşı mücadele etmek amacıyla Milliyetçiler Federasyonu'nu İstanbul'da kurmuşlardır. Daha sonraları bu yapıya Türk Kültür Derneği, Türk Gençlik Teşkilatı ve Kayseri'de kurulan Kültür Birliği de dahil olmuştur.¹⁵⁹ Başkanı Be-

157 Sanem Gök, *Türk Siyasal Yaşamında Vatan Gazetesi (195-1960)*, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2003, s. 64-72.

158 *TBMM Tutanak Dergisi*, 9. Dönem, cilt 10, B:5-6. Bu dönemde yapılan 1951 TKP tevkiyatı için bkz. *Esbab-ı Mucibeli Hüküm: 1951 TKP (Türkiye Komünist Partisi) Tevkiyatı*, BDS Yayınları, İstanbul, 2000. Bu eserde TKP için hazırlanan iddianameler, mahkeme tutanakları ve davada sanık olan kişilerin listesi bulunabilir.

159 Murat Kılıç, *"Allah, Vatan, Soy, Milli Mukaddesat": Türk Milliyetçiler Derneği (1951-1953)*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2016, s. 76-91. Bu çalışmada, adı

kir Berk olan federasyonun parolası ise “Komünizme karşı birleşelim ve çarpışalım”¹⁶⁰ diye açıklanmıştır. Milliyetçileri komünizme karşı ortak bir platformda birleştiren Milliyetçiler Federasyonu, nizamnamesinin 3. maddesinde kuruluş gerekçesini özetler: “Komünizmle mücadeleyi gaye edinen dâhildeki ve hariçteki teşekküllerle işbirliği” yapmak ve bunun için “Komünizm ve komünistlerin istismar ettiği mevzuları ele alarak milliyetçi görüşte tetkik etmek ve işlemek.”¹⁶¹ Federasyon, bu gayelerini Çiçek Palas’ta yapılan bir toplantıyı MTTB (Milli Türk Talebe Birliği) ve federasyona üye olan diğer ideolojik kardeşlerinin de iştirakiyle, meşreplerine uygun bir biçimde basarak hayata geçirmiştir. Yine aynı saiklerle, devlet ricalinin de katılımıyla, Ankara Ulus Meydanı’nda komünizm aleyhtarı bir miting düzenlenmiştir. Mitingde yapılan antikomünist konuşma, mitingden önceki günlerde Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri’nin “Kararımız kat’idir. Komünistleri ezeceğiz!” beyanatına cevap niteliğindedir. Federasyon, Kore Savaşı’nın ideolojik harcına katkı için, 14 Aralık 1950 tarihinde Ankara’da “Mehmetçik Günü” düzenlemiştir. Toplantıda Nurettin Topçu, Arif Nihat Asya ve Tevfik İleri gibi dönemin antikomünist kişilikleri hamasi, dinî içeriği güçlü ve antikomünist vurgusu yüksek birer konuşma yapmışlardır.¹⁶²

Milliyetçiler Federasyonu’nun 1 Nisan 1951 tarihinde yapılan ilk kurultayında, federasyonu oluşturan derneklerin birleşme kararı alması ve kendilerini feshetmeleriyle Türk Milliyetçiler Derneği’nin kuruluş kararı alınmıştır. Dernek, 13 Nisan 1951 tarihinde resmî kuruluşunu tamamlamış ve başkanlığına DP Isparta Milletvekili Sait Bilgiç getirilmiştir. Türk milliyetçiliğini çatısı altında toplayan derneğin kurucularının tamamı, Türkiye’deki antikomünizmin üretilmesi ve dolaşımda tutulması sürecinin bilindik şahsiyetleridir. Türk Milliyetçiler

---

geçen milliyetçi teşekküllerin kuruluş gayeleri ve etkinliklerine dair bilgilerin öznel bir dökümünü bulabilirsiniz.

160 İlhan Darendelioglu (1975), s. 246-247.

161 Murat Kılıç (2016), s. 88-91.

162 Murat Kılıç (2016), s. 95-97.

Derneği gayesini, nizamnamesinin 2. maddesinde şöyle açıklar: “Gayesi: Allah, Vatan, Tarih, Dil, Anane, Sanat, Aile, Ahlak, Hürriyet ve Milli Mukaddesat esaslarına dayanan Türk milliyetçiliğini işlemek, Türk milletini meydana getiren unsurları muhafaza etmek ve bütün milliyetçileri teşkilatlandırmaktır.”¹⁶³ Dernek, 28 Temmuz 1951 tarihinden itibaren haftalık *Mefkûre* adlı bir bülten/dergi çıkarmaya başlamış ve ülke genelinde 78 şubede örgütlenmiştir. Bu örgütlenişte *Mefkûre*, *Orkun*, *Komünizmle Mücadele* ve *Türkeli* gibi dergilerin katkısı göz ardı edilemez. Dernek, Kore’ye asker uğurlama merasimlerine “Bir Mehmetçik Bütün Cihana Bedeldir”, “Bir Kızıl Öldürmenin sevabı bin yazılır” gibi dövizleri ile katılmış, Dış Türkler ile ilgili etkinlikleri aynı familyadan partnerleri ile yürütmüş ve Nâzım Hikmet’in affını isteyenleri telin toplantılarını tertiplemiştir.¹⁶⁴ Dernek ayrıca 1944 Türkçülük Günü, Ayasofya ve Fetih Günü gibi konuları içeren etkinliklere ilaveten Türk Milliyetçilik Kongresi düzenleme faaliyetlerini yürütmüştür. Türk Milliyetçileri Derneği, gayelerini hayata geçirme noktasında DP iktidarından oldukça yüksek beklentilere sahip olmuştur. Ancak derneğin yürüttüğü faaliyetlerdeki “irticai” kokusu, dönemin basını tarafından dillendirilmiş ve dernek kendisi aleyhinde yürütülen kampanyaya bir beyanname ile cevap vermiştir.¹⁶⁵ Türk Milliyetçileri Derneği, 24 Temmuz 1952 tarihinde ilk ve son kurultayını yapmıştır.

Bu dönemde Menderes hükümeti, gericiliğin ve irticanın önünü açmakla CHP tarafından suçlanmaya başlayınca, karşı önlemler almaya başlamıştır. *Büyük Doğu*, *Sebilürreşad* ve *İslâmiyet* gibi İslâmcı yayınlara ve Necip Fazıl Kısakürek’e karşı davalar açılmıştır. 1951’de İslâm Partisi kapatılmıştır. 22 Kasım 1952 tarihinde gazeteci Ahmet Emin Yalman’a Malatya’da bir suikast düzenlenmiş, *Büyük Doğu* dergisinin sahibi Necip Fazıl Kısakürek ve *Serdengeçti* dergisinin sahibi Osman Yüksel Serdengeçti, suikastla ilişkili oldukları iddiasıyla tutuklanmış,

163 Murat Kılıç (2016), s. 112.

164 Murat Kılıç (2016), s. 123 vd.

165 Adı geçen beyanname için bkz. Murat Kılıç (2016), s. 154-156.

ve Said Nursi mahkemeye verilmiş ve İslâm Demokrat Partisi kapatılmıştır. tir. Düzenlediği pek çok toplantı ve yayımladığı beyanname nedeniyle ırkçı ve mürteci ithamlarının merkezi olan Türk Milliyetçiler Derneği, özellikle yapılan tahkikatlarda Malatya Suikastı ile ilişkili bulunmuş ve “kanunlara aykırı faaliyetlerde bulunmak”, “din ve ırk esasları üzerine kurulmuş olmak” gerekçesiyle 4 Nisan 1953 tarihinde kapatılmış ve “derneğin emvaline el konulmuştur”¹⁶⁶

Derneğin kapatılmasına neden olan suçlamaları sert bir biçimde reddettiği 9 Ocak 1953 tarihli *Son Hadiseler ve Biz* adlı bildiride Nurettin Topçu, yapılan suçlamalara şu şekilde cevap vermiştir:

“Biz, Türk Milliyetçileri Derneği, kendisini Türk Milleti’nin mukaddesatının bekçisi ve mukadderatının mes’ûlü bilen gençlik zümresi, bugün, bu mukaddesatın düşmanları tarafından etrafa saçılan zehirli bir fitnenin tehdidine maruz bulunmaktayız. (...) Biz, ahlakı iman yaparak Allah’ına teslim olmuş bir memleketin sahipsiz vicdanının bugün yegâne sahipleri; kapkara ağızların ithamları huzurunda diz çökmeye davet edilmekteyiz. (...) Biz sade dernek değil, onun hayat ve kuvvet kaynağı olan Türk Milletiyiz. (...) Biz de, kendisine hakkın emaneti olan mukaddes davadan ‘vazgeç’ diyenlere gözyaşları ve içindeki isyan yıldırımlarıyla dönüpte ‘Güneşi sağıma, ayı da soluma koysalar yine bu işten vazgeçmem!’ diyen büyük peygamberimizin izinden yürüyoruz. Millete söz verdik! Vicdana söz verdik! Allah’a söz verdik! Eğilmeyiz, dönmeyiz ve dimağımızdaki son hücrenin hayatı baki kaldıkça bu mukaddes davadan vazgeçmeyeceğiz.”¹⁶⁷

166 “Milliyetçiler Derneği’nin emvaline el konuldu”, *Milliyet*, 19 Nisan 1953; Ferroz Ahmad (1996), s. 365-367; İlhan Darendelioglu (1975), s. 267-286; M. Serhan Yücel, a.g.e., s. 96-97. Türk Milliyetçiler Derneği’nin Malatya Suikastı ile ilişkilendirilmesine dair bağlantıları ve bu konuda yürütülen soruşturma ile ilgili arşiv bilgilerini daha ayrıntılı bir biçimde incelemek için bkz. Murat Kılıç (2016), s. 191 vd.

167 Nurettin Topçu, “Son Hadiseler ve Biz”, *Nurettin Topçu’ya Armağan*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1992, s. 203-205.

Dönemin önemli tanıklarından bir olan Ali Fuat Başgil, hükümetin Türk Milliyetçiler Derneği'ni kapatmasını "aşırı ve acemi bir tedbir"¹⁶⁸ olarak değerlendirmiştir. "Malatya Hadisesi" sonucunda DP'nin "sağ"ın üzerine gitmesini ise Münevver Ayaşlı, "iktidarın bindiği dalı kesmesi" olarak değerlendirmiş ve bu gibi uygulamalar yüzünden "10 senelik DP iktidarında, sağın DP'yi tutmadığını" söylemiştir.¹⁶⁹

Derneğin kapatılması üzerine, aynı amaçları taşıyan Milliyetçiler Derneği 1954 tarihinde İstanbul'da kurulmuş¹⁷⁰ ve dernek kuruluş amacını, tüzüğüünün ikinci maddesinde şöyle tanımlamıştır: "Gayemiz milletimizi meydana getiren değerleri savunmak ve takviye etmek ve tarih bilinci, ilmi zihniyet, kendini feda etme ruhu, özveri, adalet ve erdemle dolu Türk milliyetçileri yetiştirmektir." Derneğin başlangıçta birkaç şubesi varken 1960'tan sonra komünizmin yayılmasına karşı mücadele etmek için Türkiye'nin belli başlı şehirlerinde şubeler açılmıştır. Derneğin üyeleri avukat, doktor, öğretmen gibi bir şekilde kasaba "entelijansiyası" veya ekonomik orta sınıfla ilişkili olan çeşitli meslek sahibi gruplardan oluşmuştur.¹⁷¹ Türk Milliyetçiler Derneği ile aynı ideolojik ve sosyolojik tabana yaslanarak

---

168 Ali Fuat Başgil, *27 Mayıs İhtilali ve Sebepleri*, çev. Cemal Aydın, Yağmur Yayınları, İstanbul, 2006, s. 94-95.

169 Münevver Ayaşlı, "Aşırı Sağ, Aşırı Sol", *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını Özel Sayı 1*, Gazetecilik İşletmesi Matbaası, İstanbul, 1966, s. 113-114.

170 İlhan Darendelioglu (1975), s. 306. Nurettin Topçu önderliğinde kurulan ve başkanlığı 1953-1963 döneminde Ercüment Konukman tarafından yürütülen Milliyetçiler Derneği'nde, 1964 yılından itibaren fikir ayrılıkları ortaya çıkmaya başladı. Görüş ayrılıklarının temel sebebi, Nurettin Topçu'nun o yıllarda ortaya koyduğu "İslâmi esaslara dayalı ruhçu ve milliyetçi sosyalizm" anlayışıydı. Nurettin Topçu'ya göre "İslâm Sosyalizmi" anlayışı Marksistlerin kavrama verdiği anlamdan farklı bir muhtevaya sahipti, ama bu durum derneğin 1964 yılındaki büyük kongresinde büyük tepkileri engellemedi. Bu kongrede bazı delegeler Nurettin Topçu'nun yakasına yapışarak, "Biz sosyalist değiliz. Müslüman'ız elhamdülillah," demişlerdir. Bu ve benzeri tepkilerin artması üzerine Topçu ve onunla birlikte olan bir grup dernekten ayrıldılar ve 1965 yılında Türkiye Milliyetçiler Derneği'ne katıldılar ve daha sonra *Hareket* dergisini yeniden çıkarmaya başladılar. Hüseyin Akyol (2011), s. 124-125; Hak-ki Öznur, a.g.e., s. 97. Murat Kılıç (2016), s. 244-248.

171 Kemal H. Karpat, *Osmanlıdan Günümüze Kimlik ve İdeoloji*, çev. Güneş Ayas, Timaş Yayınları, İstanbul, 2009, s. 246.

kurulan Milliyetçiler Derneği'nin siyasal ve toplumsal anlamı, Başgil'in değerlendirmesini ve dönemin antikomünist siyasallaşma atmosferini de hesaba katarak düşünürsek, yani derneğin başka bir adla yeniden kurulması, 1950'den itibaren yeniden güç kazanan milliyetçiliğin yeniden siyasal alanda önemli bir aktör olması ve sahip olduğu toplumsal taban itibarıyla kolaylıkla siyasal alanın dışına itilemez bir güç haline gelmesi olarak değerlendirilebilir.

Demokrat Parti döneminde komünizmle mücadele amaçlı olarak komünizm propagandası yaptığı düşünülen birtakım yayınlar yasaklanmıştır. Bu dönemde yasaklanan kitaplar içinde daha çok yabancı dilde yazılmış olanlar ve çeviri kitaplar yer almıştır.¹⁷²

Türkiye'de resmî çevrelerin âdeta kutsal ilan ettiği, partiler ve hükümetler üstü görülen anti-Sovyetizm ve antikomünizm hem devlet katında hem de taşradaki milliyetçi muhafazakâr çevrelerde örgütlenmiş ve bu durumdan dönemin çatışma halinde olan siyasal partileri aynı ideolojik zeminden ihtiyaç duydukları desteği bulmak için faydalanmışlardır.¹⁷³ Dolayısıyla komünizm ve onunla mücadele etme noktasında, dönemin genel havası gereği, yani Soğuk Savaş atmosferinin yaşanmasından dolayı, kimi suçlamalar olsa bile CHP ve DP hükümetlerinin ortak hareket ettiklerini söyleyebiliriz. Yani bu partiler Soğuk Savaş döneminin bir gereği olarak partiler üstü bir mesele olarak görülen komünizme karşı klasik "devlet refleksini" sergilediklerini ve antikomünizmin yerli karakterini de hareke-

---

172 Mustafa Yılmaz, Yasemin Doğaner, *Cumhuriyet Döneminde Sansür* (1923-1973), Siyasal Kitabevi, Ankara, 2007, s. 36-48. Komünist propaganda içerikli yayınlar olarak şunlar yasaklanmıştır: 1 Mayıs (Rusça, Macarca, Fransızca broşür), Güney Kore İşçilerinin Durumu ve Birleşmiş Milletler Kore Komisyonunun Faaliyetleri (Fransızca bülten), Sovyet Birlik Köşesi (Arapça kitap), Rüya da Venüs (Fransızca kitap), Ümit (Fransızca kitap), Mavi Kayalar (Marçevski-Türkçe roman), Katalonya'da Yıldırım Gibi Patlayan Umumi Grev, Irticaa Karşı Atatürkçü Milli Kurtuluş İnkılabı Prensiplerini Koruma Savaşında Türk Gençlerine ve Öğrencilerine Düşen Ödevler (Türkçe broşür), Sıkıyönetimin İçyüzü (Arapça broşür).

173 Cangül Örnek, *Türkiye'nin Soğuk Savaş Düşünce Hayatı*, Can Yayınları, İstanbul, 2015, s. 28-30.

te geçirme yönünde bir politika işlettiklerini söylemek mümkündür. Yani bu partiler, kendi tabanlarını memnun etmek için 1950'lere kadar oluşan antikmnist reaksiyonun karşılık geldiği toplumsal desteğe sahip çıkmaya meyilli görünmektedirler. Ancak bu dönemde DP'nin aşını sol cereyanlarla mücadele ederken sahip olduğu Kemalist geçmiş dolayısıyla, din ve milli değerleri kendine merkez yapmış kimi kişi ve kuruluşları baskı altında tutmaya çalıştığı da göz ardı edilmemelidir.

Bütün bunların yanında, 1950'lerden itibaren komünizmle mücadele etmek için milliyetçi, İslâmcı ve muhafazakâr aydınlar, dini ve milliyetçiliği komünizmle mücadele ekseninde biraz da işlevsel bir biçimde tanımlamışlardır. Bu anlamıyla din ve milliyetçilik fikri, toplumsal ikbal açısından dönemin milliyetçi-mukaddesati kesimi tarafından araçsal olarak kullanılmıştır. Özellikle 1950'lerden itibarenrtilen komünizmle mücadele amaçlı yayınlarda, komünizmle dinsizlik ve milliyet duygusundan mahrum olma halizdeşleştirilmiştir. nkrnceki dönemlerde dinin kamusal yaşamda etkisinin azaltılması/geri çekilmesi sonucunda, toplumda oluşan "manevi bir buhran" ve bu buhranın sonucunun "komünizm" gibi aşını cereyanların gelişmesine zemin hazırladığı düşüncesi milliyetçi-mukaddesati çevrelerde görülmeye başlamıştır. Bu buhranın etkisini azaltmak amaçıyla yapılması gerekenleri, komünizmle mücadele amaçlı yapılan yayınlara ve bu yayınlarda milli ve manevi değerlerin,özellikle de dinin kullanım biçimlerine bakarak görebiliriz.

**KOMÜNİZMLE MÜCADELE DERNEKLERİ:
AMAÇLAR, MÜCADELELER VE FAALİYETLER**

Türkiye’de 1950’li yıllardan itibaren antikomünizmin yalnızca fikirlerin, sanıların ve komplocu ruh hallerinin bir toplamı olmayıp, aynı zamanda çok sayıda resmî uygulamaların ve “kamusal/sivil” örgütlerin temel faaliyetlerinin içeriğini oluşturduğunu söylemek mümkündür. Antikomünist örgütler, çeşitli görünümlere ve söylemlere sahip olmakla birlikte, ortak bir özellik taşırlar. Bu örgütler, halka komünizmden nefret etmeyi öğretmek ve halkı antikomünist faaliyete katmak amacıyla, kapitalist sisteme sahip ülkelerdekine benzer bir biçimde, halkı endişelendiren oldukça derin iç toplumsal meseleleri kasıtlı bir biçimde kullanırlar.¹

Türk milliyetçiliğinin ırkçı-Turancı damarının İkinci Dünya Savaşı öncesindeki siyasi umutlarını Almanya’nın savaşta mağlup olması ve Rusya’nın kazanması ile kaybetmesinin ardından, kendilerini devlet tarafından gerektiğinde yargılabılır konumda bulmaları bir travmaya yol açmıştır. Aynı zamanda Rusya’nın ideolojik olarak yayılma gücüne sahip olması, Türkçü bellekteki “Moskof” imgesinin daha da dirileşmesine neden olmuştur. Türkçüler, devlet katındaki kısmen nega-

1 O. Reinhold ve F. Rijkeno, *Politikası ve İdeolojisiyle Günümüzde Anti-komünizm*, çev. Mustafa Ulu, Konuk Yayınları, İstanbul, 1979, s. 317.

tif algılarının yaratacağı olası baskı durumlarından kurtulabilmek için özellikle “hür dünyayı tehdit eden komünizmle” mücadele ederek varlıklarını siyasal alanda sürdürmeye çalışmışlardır. Bu durumun en açık örneğini Türkiye’de kurulan ilk komünizm karşıtı derneklerin kurucularının, yürütülen antikomünist propagandanın üreticilerinin ve uygulayıcılarının eski Türkçülerden oluşmasında bulabiliriz. Komünizmle mücadele sürecinde, “Moskof” imgesinin Türkçü damardaki gücünün yanında, bu akımın ana besin kaynaklarından biri olan dinî ve manevî duygulara sahiplik de önemli bir yere sahiptir. Bu durumun örneğini antikomünist reflekslere hâkim olan “dinî ve milli olanı koruma” gibi muhafazakâr reaksiyonlarda görebiliriz. Ancak bu antikomünist temelli milliyetçi ve muhafazakâr reaksiyonerlik, 1950’li yılların başından itibaren kurulan bütün milliyetçi teşekküllerin birinci vazifesi gibidir. Bu vazifenin bir örneğini aslında bir koalisyon olan Milliyetçiler Birliği Esas Nizamnamesi’nin 2. ve 3. maddelerindeki şu ifadelerde görülebiliriz:

“Madde 2. a) Milliyetçi dernekleri birleştirmek ve aralarındaki bağları kuvvetlendirmek.

b) Milliyetçi Türk Gençliğinin haklarını müdafaa etmek ve onları memleket içinde ve dışında temsil etmek.

c) Komünizm ve komünistlerle fikri ve –kanun dairesinde– fiili mücadele etmek.

Madde 3. Birlik bu gayenin tahakkuku için:

a) Komünizmle mücadeleyi gaye edinen dâhildeki ve hariçteki teşekküllerle işbirliği yapar.

b) Komünizm ve komünistlerin istismar ettiği mevzuları ele alarak milliyetçi görüşle tetkik eder ve işler.”²

Bu birliği oluşturan Türk Gençlik Teşkilatı, Türk Kültür Çalışmaları Derneği ve Türk Kültür Ocağı gibi milliyetçi teşekküllerin, ilerleyen sayfalarda da görüleceği üzere, iktidarı teDIRGIN etmeyecek bir kulvarda yaşamak için antikomünist söyleme daha çok sarıldıkları söylenebilir. Bu bağlamda Türki-

2 “Milliyetçiler Birliği Esas Nizamnamesi”, *Milliyet*, 20 Mayıs 1950.

ye'de, özellikle yıkıcı bir cereyan olarak kabul edilen komünizm ve onun aktörleri olan komünistlerle mücadele etmek için 1950'de Zonguldak'ta, 1956'da İstanbul'da ve 1963 yılında da İzmir'de olmak üzere üç tane Komünizmle Mücadele Derneği kurulmuştur. Bu üç dernek milliyetçi muhafazakârlığın çatı örgütlerinden biri olmasıyla³ Türk Sağ'ının birleşme amacının hayata geçirilmesi ihtiyacını bilkuvve olarak hep içinde taşımıştır. Bu derneklerin etki alanı kuruldukları yere, tarihe ve toplumsal/siyasal manzaraya göre değişse bile, derneklerin ve ürettikleri antikomünist söylemin derneklerin kuruluş kronolojileriyle doğru orantılı bir biçimde siyasal alandaki görünürlüğüne artırdığını söyleyebiliriz. Türk Sağ'ının biçimlenmesine hizmet eden "vigilante"⁴ tarzı örgütlerden biri olan Komünizmle Mücadele Dernekleri, ürettiği *durumdan vazife çıkarma* ve devletin/yasanın boş bıraktığı alanları saldırganlık ve kaba kuvvetle doldurma gibi bir örgütlenme anlayışına sahiptir. Bu mirasını Ülkü Ocakları'na devreden Komünizmle Mücadele Dernekleri 1950-1970 arası dönemde etkisi göz ardı edilemeyecek olan siyasi yapılanmaların en önemlilerindendir.

Komünizmle Mücadele Derneği (Zonguldak, 1950)

Bahaddin Dökerel, Nurettin Gürtuna, Zeki Kandemiroğlu, Bahaddin Açıkel ve Yaşar Tüzün'den teşekkül eden kurucular, Zonguldak'ta 1950 yılında faaliyete geçecek olan Komünizmle Mücadele Derneği'nin kuruluşu için Zonguldak Vilayet makamına 1948 yılında müracaat etmişlerdir. Ancak bu başvuruya rağmen dernek 1950 yılında tayin edilen iki lise öğretmeni Nejdet Sançar ve Ziya Özkaynak aracılığıyla kurulabilmiş ve

3 Kerem Ünüvar ve Tanıl Bora, "Elli Yıllarda Türkiye'de Siyasi Düşünce Hayatı", *Türkiye'nin 1950'li Yılları*, haz. Mete Kaan Kaynar, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 166.

4 Murat Belge, "Türkiye'de Siyasi Düşüncenin Ana Çizgileri", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce*, cilt 9: *Dönemler ve Zihniyetler*, Ed. Ömer Laçiner, İletişim Yayınları, İstanbul, 2009, s. 55.

faaliyetlerine başlamıştır.⁵ Altan Deliorman derneğin kuruluşu hakkında şunları söyler: “1950’lerin başında, o sırada Zonguldak’ta oturan Nejdet Sançar’ın etkisiyle kurulan T. Komünizmle Mücadele Derneği, bu adı taşıyan derneklerin ilkidir ve elbette Türkçü yapıdadır.”⁶

Derneğin Zonguldak’ta kurulmasının iki önemli nedeni vardır. Birincisi kuruculardan olan Nejdet Sançar’ın eşinin görevi sebebiyle burada yaşamak zorunda olması ve ikincisi Türkiye Komünist Partisi’nin burada faaliyetlerde bulunmasıdır. Zonguldak Komünizmle Mücadele Derneği idare heyetinde yer alan isimler ise şunlardır: Nejdet Sançar (edebiyat öğretmeni), Ziya Özkaynak (tarih öğretmeni), Bahaddin Yurderi (memur), Kani Engin (tüccar), Zeki Kandemiroğlu (gazeteci), İsmail Tek (tüccar), Bahaddin Dökerel (fabrikatör) ve Tahsin Baysal (tüccar). Komünizmle Mücadele Derneği’nin ilk başkanı Bahaddin Dökerel olmuş ve derneğin 27 Eylül 1951’de yapılan ikinci kongresinde ise Talip Taşman dernek başkanı olmuştur. Zonguldak’ta kurulan bu dernek, daha sonra 1956’da İstanbul’da kurulan dernekten kurumsal olarak bağımsızdır.⁷

Zonguldak Komünizmle Mücadele Derneği Nazım Hikmet Meselesi’nde Yalman’a Cevap, Türk Gencine Açık Mektup, Komünist Nedir, Komünizmin İçyüzü, Kızıl Cennet Masalı ve Mehmet Emin Yurdakul isimli komünizmle mücadele amaçlı kitaplar yayımlamıştır. Dernek, yaptığı yayınlardan özellikle Nazım Hikmet Meselesi’nde Yalman’a Cevap adlı kitaptan 3.000 adet bastırılmış ve yurt geneline dağıtmıştır. Derneğe Zonguldak halkı ve bu ildeki kimi işletmeler yüklü miktarda para yardımı yapmışlardır. Dernek de il genelinde komünizm aleyhtarı filmler göstermiş ve müsamereler tertiplemiştir. Dernek ayrıca Komü-

5 Günay Göksoy Özdoğan, “Turan”dan “Bozkurt”a; Tek Parti Döneminde Türkçülük (1931-1946), İletişim Yayınları, İstanbul, 2001, s. 275; İlhan Darendelioglu (1975), s. 243-244.

6 Altan Deliorman, Pantürkizm’deki Yanlışlar, <http://tarihim.tripod.com/Pan-Turkizm.htm>. Erişim Tarihi: 4 Ağustos 2014

7 Mert Gönül, Türk Düşünce ve Siyasi Hayatında Dr. Fethi Tevetoglu, Türk Ocakları Ankara Şubesi Yayınları, Ankara, 2011, s. 141-142; Hakkı Öznur (1999a), s. 97-98.

nizme Karşı Türklük adında on beş günde bir çıkan gazete de yayımlamıştır. Yaptığı yayınlarla komünizme karşı mücadele eden Zonguldak Komünizmle Mücadele Derneği, faaliyetlerini 1953 yılında durdurmuştur.⁸ Derneğin faaliyetlerini durdurmasına büyük oranda Türk Milliyetçiler Derneği'nin kapatılmasının yarattığı genel siyasal atmosfer neden olmuş olabilir.

Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği (İstanbul, 1956)

Zonguldak Komünizmle Mücadele Derneği ile aynı –“komünizmle fikir yoluyla mücadele”– amacı taşıyan ve genel merkezi İstanbul'da olan Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği (TKMD) çoğunluğu üniversiteli olan gençler tarafından 7 Aralık 1956 yılında kurulmuştur. Derneğin kurucuları, “daha önce kurulmuş olan ‘Komünizmle Mücadele Birliği’ ile hiçbir ilgilerinin olmadığını” belirtilmişlerdir.⁹ Derneğin gayesi kuruluş nizamnamesinin 2. maddesinde şöyle açıklanmıştır: “Milli bünyemizi meydana getiren ve kuvvetlendiren, millet olarak yaşamamızı sağlayan unsurları takviye ederek komünizmle fikir yoluyla mücadele etmektir. Bu gayeye ulaşmak için tarihe, vatana ve Allah'a bağlılığı kökleştirmek...”¹⁰

TKMD'nin kurucu üyeleri tüzükteki sıraya göre şu kişilerden oluşmuştur: Ali Rıza Özer (gazeteci), Altan Deliorman (Hukuk Fakültesi talebesi), Burhanettin Şener (Burhan Yayınları sahibi), Demir Aslan (İktisat Fakültesi talebesi), Ekrem Marakoğlu (Hukuk Fakültesi talebesi), İlhan Darendelioğlu (*Toprak* dergisi ve yayınları sahibi) ve İrfan Açıkel (*Ocak* gazetesi yazı işleri müdürü).¹¹ TKMD'nin kuruluşunda yer alan bu simalar toplumda Türk milliyetçisi olmalarıyla tanınan ve daha sonra ku-

8 Hakkı Öznur (1999a), s. 98; İlhan Darendelioğlu (1975), s. 245; Mert Gönül, a.g.e., s. 142.

9 “Komünizmle Mücadele Derneği kuruldu”, *Milliyet*, 25 Aralık 1956. Bu derneğin daha önce kurulmuş olan “Komünizmle Mücadele Birliği” ile hiçbir ilgisinin olmadığı aynı haberde belirtilmiştir.

10 İlhan Darendelioğlu (1975), s. 311.

11 İlhan Darendelioğlu (1975), s. 312; Hakkı Öznur (1999a), s. 98.

rulacak olan benzer oluşumlarda da yer alan kişilerdir. Derneğin genel sekreterliğini yapmış olan Altan Deliorman, 7 Kasım 2007 tarihindeki söyleşisinde derneğin adı ve kuruluşu ile ilgili olarak, “Demokrat Parti iktidarının toplumda büyük ilgi uyandıran Türkçü ve milliyetçi dernek ve teşkilatlara uyguladığı baskıdan kurtulmak için isim değiştirmeye ve adında ‘Türk’ bulunmayan bir dernek kurmaya karar verdiklerini”¹² ifade etmiştir. Bu ifadeler baştaki, adında milliyetçilik geçmeyen dernek kurmanın, mevcut iktidarın gözünden kaçmak için alternatif bir kulvar seçimi olduğu yönündeki söylediklerimizi destekler niteliktedir. Deliorman, bu konuyu da içine alan ve kendilerine Pantürkçü olduklarına dair yapılan eleştirilere cevap olarak şunları söylemiştir:

“İkinci T.K.M.D, İstanbul’da 1956’da kuruldu. Demokrat Parti dönemi olmasına rağmen, milliyetçilik üzerindeki siyasi baskı devam ediyordu. Bu yüzden, hele 1953’te T. Milliyetçiler Derneği’nin kapatılmasından sonra ‘Türkçü’ adını taşıyan bir dernek kurulması hemen hemen imkânsızdı. İkinci T.K.M.D’nin bu adı alması, belirttiğimiz zorluk sebebiyledir. Yoksa, o da, birincisi gibi Türkçü bir dernekti. Bu derneğin, kuruluşundan feshine kadar genel sekreterliğini ben yaptığım için, Landau’nun ‘Dolayısıyla bunların bütünüyle Pantürkçü olduğu söylenemez’ yargısına katılmam imkânsızdır. İkinci TKMD’de Peyami Safa ve Zeki V Togan bulunmuyordu. Peyami Safa, tertiplediğimiz seri konferanslardan birini vermiştir, o kadar. Çalışmalarımızı memnunlukla takip eder, ancak bunlara bilfiil katılmazdı. Zaten yönetim kadrosu tamamen gençlerden kurulmuştu. Peyami Safa’nın onların arasında ne işi var? Bu derneklerin hem İslâmcı çevrelerden hem diğer (?) çevrelerden destek aldığı görüşü de tamamen hayâldir. Her iki dernek de hiçbir yerden destek almamıştır. O kadar ki, 150 lira olan kirasını ödeyemediğimiz için, Çağaloğlu’ndaki küçük merkez lokali kısa zamanda boşatmamız gerekmişti.”¹³

12 Mert Gönül (2011), s. 142.

13 Altan Deliorman, *Pantürkizm’deki Yanlışlar*, <http://tarihim.tripod.com/Pan-Turkizm.htm>. Erişim Tarihi: 4 Ağustos 2014

Dernek kurulduktan çok kısa bir zaman sonra “Gençliği vazifeye davet ediyoruz, Uyanık ve Dikkatli olalım” başlıklı bir beyanname yayımlamıştır. Bu beyanname şöyledir:

“Arkadaşlar, vatandaş!

Rusya dünya sulhunu bin bir siyasi entrika ve tahriklerle bozmağa çalışırken, bir yandan da hür milletlerin bünyelerini yıpratmak gayesiyle iğrenç rejiminin zehirli tohumlarını yagmağa çalışmaktadır.

Maalesef birçok yerlerde olduğu gibi memleketimizde de bu soysuz maksada alet olan zavallılar bulunmaktadır. Türklükten, vatan sevgisinden, dinden; Allah’tan ve insanı insan yapan her çeşit hasletlerden yoksun, bihaber bulunan bu komünist uşakları, kanunlarımızı her an tepelerinde bir balyoz gibi hissettikleri için, faaliyetlerini türlü şekilde maskeleyemektirler.

Maksatları, fırsat buldukça bünyemizde gedikler açmak bizi zayıf düşürmektir. Karşımıza hiçbir zaman hakiki renkleriyle çıkmak cesareti gösteremeyen bu satılmışlarla en tesirli mücadeleyi ancak uyanık gençlik yapacaktır.

Milliyetçi arkadaş!

Nemelazımcılığı artık bırakalım. Sizlerin uyanıklığı ve hasasiyeti onları daima mağlup edecektir. Fakat henüz milli meselelerde senin kazandığın muafiyeti henüz kazanmamış toy vatan evlatları var. Komünistlerin ilk hedefi olan bu masum arkadaşları ikaz başlıca vazifendir.

Unutma ve derhal bu mücadeleye katıl!

Komünistlerle tek bir cephe olarak daha kesin neticeler almak gayesi ile ‘Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği’ kurulmuştur. Sen de soysuzluğun, anarşinin ve hiyanetin tepesine inecek yumruklardan biri olmalısın. Bu hayırlı teşekkül sizlerin gayretiyle gelişecek, yaşayacak, vazife görecektir. Vazife seni bekliyor.”¹⁴

Antikomünist bir siyasallaşma metni olarak da kabul edilebilecek olan bu beyanname, milliyetçiliğin tanıtılmasını ve komünizmle mücadelenin yapılmasını milletin büyük ve mukad-

14 Bildiri için bkz. İlhan Darendelioglu (1975), s. 312-313.

des vazifesi olarak tanımladığı için, gençler arasında beklenen siyasal etkiyi göstermiş, derneğin İstanbul şubesi kurulmuş ve 50 civarında genç derneğin bu şubesine kaydolmuştur. TKMD İstanbul şubesi başkanlığına Yücel Hacaloğlu, sekreterliğine de Necmettin Hacıeminoğlu seçilmiş, idare heyetinin diğer üyeleri ise Niyazi Yurdakul, Gündüz Sevilgen ve Ali Sait Yüksel'den oluşmuştur.¹⁵

TKMD İstanbul Şubesi 1957 yılından itibaren seri konferanslar tertipleyerek komünizmle mücadelesini yürütmeye devam etmiştir. Bu konferansın ilki 8 Ocak 1957 tarihinde düzenlenmiş ve Peyami Safa "Marksizm'e Bir Bakış" başlığı altında dinleyicilere hitap etmiştir. 15 Ocak 1957'de ikinci konferansta ise Dr. Cezmi Türk "Bizim Milliyetçilik Anlayışımız ve Komünistlik" başlığı üzerine konuşmuştur. Daha sonraki konferanslarda ise İsmail Hami Danişmend, Zeki Velidi Togan ve Tahsin Demiray gibi milliyetçi şahsiyetler, komünizme karşı mücadeleyi destekleyici konferanslar vermişler ve dernek lokalinde seminerler tertiplemişlerdir.¹⁶

Dernek 20 Şubat 1957 tarihinde TKMD Genel Merkezi adına ikinci bir beyanname yayımlamış ve adı geçen beyanname de şunlardan bahsedilmiştir:

"Vatandaş!..

Türkiyemiz için çok büyük bir tehlike olan komünizmle mücadele şüphesiz çok zor bir iştir. Fakat konuda Türk vatanperverleri olarak susmak ve hadiseleri olurluna bırakmak daha da zordur. Komünistlerin birinci derecede düşman bildikleri milliyetçiliği tanıtmak, yaymak ve kuvvetlendirmek elbette komünizmle mücadelede çok esaslı bir konudur. Fakat onların taktiklerini, metodlarını ve silahlarını da bilmek mecburiyetindeyiz. Şimdi milliyetçi, vatansever, komünist düşmanı halkımıza düşen vazife şudur: Böyle çetin, fakat şerefli bir mücadeleye atılanları yalnız bırakmamak, bulunduğu yerler-

15 Hakkı Öznur (1999a), s. 98; İlhan Darendelioglu (1975), s. 313-314.

16 Günay Göksu Özdoğan (2001), s. 275; İlhan Darendelioglu (1975), s. 313-314; Hakkı Öznur (1999a), s. 98.

de derneğin teşkilatlanmasına çalışmak, komünizmle ilgili bütün müşküllerinizde dernek genel merkezi ile temasa geçmek, derneğin gayesini yaymak ve tanıtmak.

Davanın ehemmiyeti büyüktür. Millet olarak mevcudiyetimiz devamızda muvaffak olmamıza bağlıdır. *Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği*, milletimizi büyük ve mukaddes vazifeye davet eder.”¹⁷

Siyasal göndermeleri oldukça yüksek olan bu beyanname, milletin kendini her türden iç ve dış düşmana karşı koruma refleksini harekete geçirme ve aynı zamanda milli bütünlüğü sağlama gibi temel var olma/yok olma korkularını aktif hale getirir bir nitelik taşımaktadır. Bu durumda vatandaşa düşen görev ise, TKMD’nin açmış olduğu “büyük ve mukaddes vazifeyi”, yani antikomünizmi sahiplenmektir. İstanbul’da Türk milliyetçileri tarafından komünizme karşı bir cephe oluşturmak amacıyla kurulan TKMD, genel olarak halkta ve milliyetçi gençlikte bilinç uyandırmak amacıyla milliyetçiliği tanıtmak ve komünizmle mücadele etmek gibi konularda konferanslar ve seminerler vermiş, 1960 Darbesi’ne kadar bu tür faaliyetlerini sürdürmüş ve faaliyetlerine son vermiştir.¹⁸

Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği (İzmir, 1963)

1960 sonrasında komünizmle mücadele içeriği, söylemleri ve aktörleri itibarıyla sağ siyasetin omurgasını besleyen önemli siyasallaşma damarlarından biri olmuştur. Bu on yılın başlarında kurulan Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği, önemli siyasal çekişmelerin ve kriminal olayların vuku bulmasında aynı familyadan gelen öncüllerinden farklı bir yerde durur.

17 İlhan Darendelioglu (1975), s. 313-314.

18 *Türkiye’de Anarşi ve Terörün Sebepleri ve Hedefleri*, 12 Nisan 1985 tarihli konferans metni, YÖK Hizmete Özel, Ankara, 1985, s. 69; Hakkı Öznur (1999a), s. 98; İlhan Darendelioglu (1975), s. 313-314; Hüseyin Akyol (2011), s. 119; Metin Toker, *Solda ve Sağda Vuruşanlar*, Akis Yayınları, İstanbul, 1971, s. 131-132.

Türkiye’de kurulan Komünizmle Mücadele Dernekleri’nin içinde en etkin olan İzmir TKMD’nin kurulduğu dönem, diğer öncül ve benzer amaçlı derneklerin kuruldukları dönemden oldukça farklıdır. 1950 ve 1956 yılında kurulan diğer derneklerin içinde bulundukları dönemde komünizmle mücadeleyi daha çok milliyetçi ve muhafazakâr duygulara sahip sivil siyasal kadrolar yürütürken ve bu dönemde komünizmle mücadelede milli değerler çok daha önemliyken, 1963 yılında İzmir’de kurulan TKMD içinde eski Demokrat Partili, yeni Adalet Partili (AP) kadroların yer almasıyla din kurumu da devreye sokulmaya çalışılmıştır. Bu dönemde komünizmle mücadelede milli değerlerin yanına, açık bir biçimde komünizmle mücadele sürecinde önemli bir toplumsal kurum ve siyasallaşma vasıtası olarak görülen din, yani İslâm getirilmiştir. Bu dönemin bir diğer ayırıcı vasfı da, TKMD’nin İzmir’de kuruluşunun hemen öncesinde öncüllerine göre adı daha çok duyulmuş ama etkisi sınırlı olan, TBMM’nde Komünizmle Mücadele Komisyonu’nun kurulmuş olması ve Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel’in “dernek fahri başkanlığı”nı üstlenmesiyle birlikte komünizmle mücadelenin devlet katında açıkça himaye görmesidir. Ayrıca dernek kurucuları arasında Adalet Partisi (AP) ve Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) mensuplarının olması, 1963 yılında kurulan bu derneğin etki alanını artıran bir faktördür.

TBMM Komünizmle Mücadele Komisyonu

Türkiye’de daha önce Zonguldak ve İstanbul’da kurulan Komünizmle Mücadele Dernekleri’nden daha fazla etki alanına sahip olan ve 1963 yılında İzmir’de kurulan Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği henüz kurulmadan 14 gün önce, TBMM’de bütün partilerin de desteklediği Komünizmle Mücadele Komisyonu kurulmuş ve 1950’li yıllardan beri adı komünizmle mücadele ile özdeş olan Bekir Berk, bu komisyonun üyeliğine seçilmiştir.¹⁹ Mecliste kurulan Komünizmle

19 Milliyet, 11-12 Ocak 1963; TBMM’de komisyonun kuruluşuna dair yapılan konuşmalar için bkz. *Millet Meclisi Tutanak Dergisi*, B:29, O:2, 11 Ocak 1963, s. 50-61.

Mücadele Komisyonu ilk toplantısını 14 Ocak 1963 tarihinde yapmıştır. Yapılan toplantıda komisyon, partilerden kuvvetleri oranına göre temsilci istemeye karar vermiş ve komisyonda CHP ve AP 3, YTP (Yeni Türkiye Partisi) 2, CKMP, MP (Millet Partisi) ve tabii senatörler birer kişi ile temsil edilmiştir. Yapılan toplantıda müteşebbis üyeler, ceza kanununda komünizmle mücadele konusunda eksiklikler bulunduğunu ve cezaların yeterli olmadığını söylemişlerdir. Mecliste kurulan bu komisyonun görevleri arasında gerek yeraltı gerekse açık komünizm faaliyeti hakkında hükümete yardımcı olmak ve bilgi vermek vardır.²⁰ Ancak dönemin siyasi atmosferi gereği mecliste kurulan bu komisyonun adında değişikliğe gidilmeye karar verilmiş ve komisyonun adı “Komünizm ve Faşizm Gibi Demokratik Nizam Aleyhtarı Cereyanlarla Mücadele Komisyonu” olarak değiştirilmiştir. Bu komisyon 28 Ocak 1963 tarihinde toplanmış ve parti gruplarından bu komisyona seçilen üyelerin adları açıklanmıştır. Buna göre komisyon üyeliklerine CHP’den Nurettin Özdemir, Reşit Ülker, Ruhi Soyer, YTP’den Talat Asal, Nihat Diler, AP’den Şadi Pehlivanoglu, Ahmet Topaloğlu, Fethi Tevetoglu, CKMP’den Saadet Evren, Seyfi Öztürk, MP’den İsmet Kapısız, Rıza Polat, tabii senatörlerden de Ahmet Yıldız seçilmişlerdir.²¹

Komisyonun AP’li üyesi Şadi Pehlivanoglu, komisyonun ABD’deki antikomünist içerikli kanunları incelediğini, ihtisas mahkemelerinin lüzumlu olduğunu söylemiş ve ardından “hükümete mensup bazı bakanların komünist ve tehlikeli şahıslar olduğuna dair bir raporun komisyonumuz tarafından hazırlanarak milli emniyet teşkilatına verildiği iddialarını” yalanlamıştır.²² Meclis Komünizmle Mücadele Komisyonu üyesi bir AP mensubunun *jurnalcilik iftirasına* dair bu yalanlamayı yapmak için basın toplantısı düzenlemesi, bu komisyonun örtük de olsa faaliyette bulunduğunun bir göstergesi sayılabilir.

20 “Komünizmle Mücadele Komisyonu toplandı”, *Milliyet*, 15 Ocak 1963.

21 “Komünizmle Mücadele Komisyonu adına Faşizm de eklendi”, *Milliyet*, 29 Ocak 1963.

22 *Mücadele*, sayı 7, 1964, s. 30.

lir. Ancak yine de bu komisyonun herhangi bir raporuna ulaşamadığı için konu hakkındaki katkıları tam olarak bilinememektedir.

Komünizmle Mücadele Komisyonu'na AP kontenjanından seçilen Fethi Tevetoglu, Bekir Berk'le birlikte bu komisyonun oluşumunda etkili isimlerden biridir. Tevetoglu'nun önemi, 1944 Türkçülük olaylarının önemli figürlerinden biri olmasının yanında antikomünizmin uluslararası ağını bilen biri olmasından ileri gelmektedir. Çünkü Tevetoglu, Dünya Antikomünist Teşkilatı'nın kurucu üyesi olarak Türkiye ve Ortadoğu temsilciliğini 1961 yılından²³ ve "Asya Milletleri Komünizmle Mücadele Birliği" (APACL: Asian Peoples Anti-Communist League) üyeliğini ve temsilciliğini ise 1967 yılından ölümüne kadar sürdürmüş ve bu birliğin düzenlediği konferanslarda "Türkiye temsilcisi" sıfatıyla sürekli olarak yer almıştır.

Ancak bu arada Tevetoglu'na ilk olarak, *Yön* dergisinin 76. sayısında "Milli Emniyete Jurnal Verenler" başlığı ile yayımlanan bir yazıda ve son olarak da "komünizmle mücadeleyi Türkiye'de örgütlemesi maksadıyla ABD'de bulunduğu yıllarda indoktrine olduğu"²⁴ yönünde suçlamalar yapılmıştır. Yapılan bu suçlamaları Tevetoglu'nun eşi Gülcan Tevetoglu ve kızı Filiz Ortaç 14 Şubat 2007 tarihinde yapılan bir söyleşide reddetmişler, ancak Tevetoglu'nun "komünizmle mücadele eden uluslararası teşkilatlara katılmasında Tayvan Büyükelçisinin etkisi olduğunu" söylemişlerdir.²⁵

Bu arada Tevetoglu, "Asya Milletleri Komünizmle Mücadele Birliği" hakkında mecliste şu bilgileri verir:

"APACL diye anılan Asya Milletleri Komünizmle Mücadele Birliği ilk olarak 1954'de 8 Asyalı memleket tarafından kurulmuştur. Bu Birlik, bütün Asya memleketlerine, Pasifik ve Afrika komşularına genişletilmek suretiyle ve bütün Batılı memle-

23 Mert Gönül (2011), s. 22.

24 Ali Özsoy, "Şeriatçıların ve Ülkücülerin Amerikancı Tarihinden Bir Sayfa", *Türk Solu*, 21 Şubat 2005. Kolay Erişim için: <http://www.turksolu.com.tr/76/ozsoy76.htm>.

25 Mert Gönül (2011), s. 167-168.

ketler temsilcileri de müşahit sıfatıyla çalışmalara davetle, faaliyetlerini milletler arası bir seviyeye yükseltmiştir. 22'si Asyalı tabii üye ve 29'u diğer kıtanın memleketlerinden toplam 51 üyelidir.”²⁶

Asya Milletleri Komünizmle Mücadele Birliği'nin amacı Tevetoglu'nun aktardığına göre şöyledir:

“1- Komünizmin kötü, kanun dışı, bir aldanmış ve aldatılmış ‘Serseriler İdeali’ olduğunu; adalet, hürriyet ve barışa kavuşmanın ancak bu, insan tabiatına aykırı ‘Serseriler İdeali’ni kökünden temizlemekle gerçekleştirebileceğini halk kitlelerine duyurmak, anlatmak ve mal etmek. 2- Asya milletlerini anti-komünist tek cephe kurarak komünist emperyalizmine karşı mücadeleye davet etmek; her şeyden önce kızıkların siyasi alandaki faaliyetlerini önleyerek onların bu konuda tam yenilmelerini sağlamak; komünist hücum, istila ve tahriplerinin menhuz sonuçlarını daima şiddetle protesto etmek; komünist partileri kanundışı tanımak ve bunların her çeşit sızma, tahrip, yerüstü, yer altı zararlı faaliyetlerini önlemek, karşılamak; Birleşmiş Milletler prensiplerine uygun olarak, müşterek güvenliği, barışı ve adaleti sağlamak vb. APACL'nin ilk kongresinde şu ülkeler temsil edilmiştir: Hür Çin Cumhuriyeti, Kore Cumhuriyeti, Hong Kong, Makao, Filipinler Cumhuriyeti, Ryukyu, Tayland (Siyam) ve Güney Vietnam.”²⁷

Asya Milletleri Komünizmle Mücadele Birliği idare merkezi Seul'dedir. İkinci kongre Filipinler'de 1956 yılında, üçüncü kongre 1957'de Güney Vietnam'da (Türkiye bu tarihte Avustralya, Burma, Malaya, Pakistan, Singapur gibi üyelerle birliğe katılmıştır), dördüncü kongre 1958'de Bangkok'ta, beşinci kongre 1959'da Seul'de ve sırasıyla 1960, 1961, 1962, 1963 ve 1964 yıllarında bu kongreler yapılmıştır. Bu kongrelerde Tür-

26 Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, B:16, O:3, 15 Aralık 1964, s. 464-465.

27 Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, B:16, O:3, 15 Aralık 1964, s. 464-465; Fethi Tevetoglu, “Asya'da komünizmle Mücadele ve A.P.A.C.L. (Asya Milletleri Komünizmle Mücadele Birliği)”, Mücadele, sayı 10, 1964-1965, s. 16-17.

kiye'yi başta Fethi Tevetoglu olmak üzere, Prof. Dr. A. Ş. Esmer ve son olarak da İlhan Darendelioğlu temsil etmişlerdir.”²⁸

TKMD'nin kuruluşu ve faaliyetler

TBMM'de Komünizmle Mücadele Komisyonu'nun kurulmasından çok kısa bir zaman sonra, öncülleri ile aynı gayelere sahip olan Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği (TKMD) 25 Ocak 1963 tarihinde üçüncü defa İzmir'de kurulmuştur. TKMD'nin gayesi tüzüğünün 2. maddesinde şu şekilde açıklanmaktadır:

“Dernek; başta Komünizm olmak üzere, yıkıcı, yıpratıcı ve bozguncu fikir ve cereyanlarla mücadele etmek, milli kültürümüz, milli ve manevi değerlerimizi korumak gayesi ile kurulmuştur. Bu maksada ulaşmak için aşağıdaki mevzularla iş tugal edilir.

- a- Tarih, vatan, kültür ve kader birliği şuurunu kökleştirmek,
- b- Demokratik nizam ve insan hakları fikrini kıymetlendirmek,
- c- İçtimai tesanüt fikirlerini yaymak,
- d- Türk vatani ve milliyeti için her türlü fedakârlıktan çekinmeyen ve bencillikten uzak mefkûrecilerin çoğalmasına çalışmak,
- e- Ahlak, adalet ve an'anelere uygun yaşamayı ve milli mukaddesata hürmeti telkin etmek,
- f- Türk hars ve mukaddesatına aykırı cereyanlar ve komünizm afeti ile mücadele etmek.”²⁹

TKMD'ye üyelik şartları komünizmle mücadele gereği oldukça önemli olduğu için derneğin 3. maddesine göre, “derneğin gayesine aykırı bir fikre taraftar olmayan, şeref ve hay-

28 Fethi Tevetoglu, *Açıklıyorum*, Ankara, 1965, s. 110-115. Ayrıca birliğin yaptığı ve Tevetoglu'nun da katıldığı kongre izlenimleri hakkında TBMM'de milletvekillerine bilgi verdiği bir konuşmanın içeriği için bkz. *Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi*, B:10, O:3, 1 Aralık 1966, s. 299-301.

29 TKMD Tüzüğü, İzmir, 1963, s. 3. Tüzüğün tam metni için bkz. Ek 1.

siyet kırıncı bir suçla mahkûm olmayan ve okur-yazar olan her Türk derneğe üye olabilir”³⁰ şeklinde bir “sınırlama” getirilmiştir. TKMD’nin 41 kurucu üyesi vardır ve bu kişilerin adları ve meslekleri şu şekildedir: Ahmet Akkar (memur), Yavuz Aksoy (tüccar), Neş’e Ariç (memur), Neşet Alım (marangoz), İbrahim Avcı (eşnaf), Üzeyir Ceylan (müteahhit), Ali Rıza Çelik (yazar), Nihât Sönmezateş (işçi), Ahmet Damar (çiftçi), Şirzat Doğru (memur), Reşat Düşünür (tüccar), Ekrem Gülgönül (işçi), Halit Gürol (gazeteci), Haydar Hoşgönül (matbaacı), Coşkun İnce (borsa ajanı), O. Gazi İshakoğlu (asistan), Muammer Karakaç (terzi), Şükrü Karamehmetoğlu (tüccar), Y. Burkay Kaynak (avukat), İhsan Koloğlu (avukat), Muzaffer Korum (tüccar), Hasan Oraltay (tercüman-yazar), Selahhattin Özbacı (mali müşavir), Suat Özdemiroğlu (asistan), Yakup Özkök (eczacı), Halil Özşarлак (eczacı), N. Halil Pala (eczacı), Nejat Pamir (op. doktor), Baha Pendük (memur), Muammer Sargol (tüccar), Süleyman Sayar (çiftçi), Cemal Sercan (imalatçı), Edip Temuçin (avukat), Avni Tolgalı (em. subay), Doğan Toptancı (tüccar), M. Yaşar Tunçsiper (muhasip-yazar), Ramazan Yalçinkaya (çiftçi), T. Aslan Uğurtan (ressam), Abdurrahman Yorgancılar (tüccar), Ömer Yıldırım (elektrikçi) ve Fahri Karslıoğlu (y. ziraat mühendisi). Aynı tarihte yapılan Kurucu Heyet toplantısında Genel Merkez İdare Heyeti şu şekilde oluşmuştur: Genel Başkan Nejat Pala, Genel Başkan Yardımcısı İhsan Koloğlu, Genel Sekreter Burkay Kaynak, Genel Muhasip Ahmet Akar, Veznedar Cemal Sercan, üyeler ise Yakup Özkök ve Ali Rıza Çelik.³¹

İzmir’de 41 kurucu üye tarafından “komünizmle mücadele” amacıyla kurulan Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği hakkında, kimi hatıratlarda itiraf niteliğinde bilgi kırıntıları bulmak mümkündür. Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği’nin İzmir’de kuruluşuna dair Zübeyir Yetik hatıratında şunları söyler:

³⁰ TKMD Tüzüğü (1963), s. 4.

³¹ TKMD Tüzüğü (1963), s. 22-24.

"İzmir hayli hareketlenmiş durumda. Özellikle 'Türkçüler'in büyük ağırlık ve aktiviteleri gözleniyor, biz 'Milliyetçi-Mukaddesatçı'lar arasında. (...) Türk Ocağı ise, bu hareketlenen ortamda ihtiyacı karşılamıyor. (...) Çok farklı bir çıkış olur düşüncesiyle bir siyasal parti hedefliyorum. Düşüm bu. (...) İleride bir partiye dönüşecek bir dernek düşüncesi, rahat bir geçiş düşüncesi olarak bana tutarlı görünüyor. (...) Şemsiye geniş olmalı diyoruz ve 'kırk kişilik' bir kurucu heyeti tasarlıyoruz. Hayalin ucundaki 'partileşme'den söz etmeksizin hemen kolları sıvayıp işe koyuluyoruz. (...) Muzaffer Kuru, Marangozhane sahibi Neşet Bey, Matbaacı Haydar Bey, Eczacı Halil Nejat Pala, Burhanettin Semerkanlı, Hasan Oraltay gibi isimler. (...) Derneği kurabileceğiz. Kurucu heyet tarafından köy ve mahallelere kadar şube açmaya elverişli bir tüzük hazırlandı; uzun tartışmalardan sonra da derneğe Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği adı uygun görüldü. (...) Birkaç günlüğüne Aydın ve Nazilli'ye gittim. Dönüşte Mesut'a uğradım. 'gözlerin aydın, derneği kurduk.' dedi. 'Hayırlı olsun.' dememe fırsat vermeden, 'Ama senin adını kurucular listesinden çıkardılar.' diye ekledi. Kurucular, bütün kurucuların dilekçe verirken orda olmasını arzu ettikleri halde, ben o saate valilikte hazır bulunmadığımdan dolayı adımlı kurucular listesinden çıkarmışlar. *'Tamam; bu, listede ağırlıklı olan Milliyetçi kanadın oyunu; beni dışlamak istiyorlar.'* diye düşündüm. Hemen öbür kanatta yer alanlardan biri olan ve kurucu genel başkanlığı üstlenmiş bulunan Halil Nejat Pala'ya gittim. *'Bu işi düşünün de, kotaran da benim;* buna karşın beni kurucular listesinden sildiğinizi öğrendim. Size iki sorum var; sual bir: Valilikte kurucular için mevcut yoklaması mı yapılacaktı ki beni listeden çıkardınız; sual iki: Yoksa kurucular listesinden adımlı silmek için benim olmadığım bir zamanı mı kolluyordunuz?' diye çıktım. Ne cevap verdiğini doğrusu hatırlamıyorum; kaldı ki, cevabın önemi de yok. (...) Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'nin Genel Yönetim Kurulu toplantılarından birinde mali kaynak ya da destek bulma konusu tartışılırken, arkadaşlardan biri *Amerikan Konsolosluğu* ile görüşülmesini öner-

di. Bu öneri kabul gördü ve nelerin talep edileceği konusuna geçildi. Efendim, bir daktilo, bir teksir makinası, bir de megafon istenecekti. Tespiti böyle yaptılar ve görüşme işini de önerinin sahibi Burhanettin Semerkanlı ile birlikte bir arkadaşına verdiler. (...) *Bizimkiler Konsolosluk ile görüşmüşler, taleplerini iletmişler.. Konsolosluktakiler 'Bunların sözü mü olur? dercesine küçük bir matbaa makinesi, ses cihazlarıyla donatılmış bir cip ve daha bilmem neler vereceklerini söylemiş; ancak bir şart ileri sürmüşler. Şartları da 'Zübeyir Yetik ile İhsan Emci'nin Dernek ile olan ilgilerinin kesilmesi ve sürdürdükleri çalışmaların önünün alınması' imiş. Çünkü, biz, 'İslâm referanslı bir düşüncenin sahibi olarak mutlak pasifize edilmeli'ymişiz. Eh, niye kurucular listesinden adımın silindiği, niçin şube kurmanın önlenildiği anlaşılmış ve hatta üyeliğe bile kabul edilmeyişimin sebebi ortaya çıkmıştı. Demek ki, bu parmak ta başından beri işin içinde varmış.*"³²

TKDM'nin kuruluşuna dair Yetik'in hatıratında geçen bu açıklamaları doğrulayacak bir metin elimizde olmadığı için bu açıklamaları kabul etmek durumundayız. Ancak Yetik'in ifadelerine bakılırsa, TKMD'nin kuruluşunda kendisine kilit bir rol biçtiği ve hakkının her işte eli olan "o parmak" tarafından yendiğine dair, önemi artırılmış bir anlatım biçimi gözlenebilir. Ancak Yetik'in verdiği bu bilgiler doğrultusunda TKMD'nin, ABD İzmir Konsolosluğu'ndan gerekli yardımları görmüş olabileceği düşünülebilir.

TKMD, kuruluşunun hemen ardından il ve ilçelerde şubeler ve temsilcilikler açmaya başlamıştır. TKMD'nin ülke çapında örgütlenişine ilişkin bir örnek olması bakımından, TKMD Erzurum şubesinin kuruluşu hakkında şu bilgiler verilebilir. Şubenin kuruluşunda yer alan bazı kişilerin adlarının varlığı oldukça önemlidir.

"1960'lı yıllarda Avukat Bekir Berk'in öncülük ettiği Komünizmle Mücadele Derneği önemli faaliyetlerde bulunmuştur. Edirne'den Erzurum'a, Samsun'dan Adana'ya kadar her yer-

32 Zübeyir Yetik, *Geçmişten Notlar*, Beyan Yayınları, İstanbul, 2008, s. 98-104.

de şubesi açılan bu derneğin düzenlediği konferans ve seminer gibi organizasyonlarda günün ileri gelen yazarları ve fikir adamları konuşmalar yapıyordu. Necip Fazıl Kısakürek bu konferanslarda konuşan önemli isimlerin başında geliyordu. Fethullah Gülen, Avukat Bekir Berk'in ismini Edirne'de henüz genç bir vaiz iken 1959-60'lı yıllarda duymuştur. Tanışıklıkları bu yıllara dayanır. Askerlik sırasında 1962 yılında hava değişimi için Erzurum'a gittiğinde orada da Komünizmle Mücadele Derneği'nin bir şubesini açma teşebbüsü olur. Bekir Berk bu işin hukuki yönünü bilen birisidir. Ondan istifade ederler. Erzurum'a gelen Bekir Berk'le birlikte dolaşır ve ona refakat ederek birkaç kere mahkemelere de gider. Fethullah Gülen daha 22 yaşlarında bu derneğin kurulmasına Erzurum'da öncülük eder. Askerlik sonrasında da, 1965 yılında Kırklareli'ndeyken orada bu derneğin bir şubesi açılır ve Necip Fazıl Kısakürek konuşmacı olarak davet edilir. Avukat Bekir Berk vatan ve milletin aleyhinde esen zararlı cereyanlara karşı her yerde birer Komünizmle Mücadele Derneği kurulmasında fikri ve hukuki öncülük ediyordu.”³³

Gelgelelim “1960'lı yıllarda Avukat Bekir Berk'in öncülük ettiği Komünizmle Mücadele Derneği” gibi ifadelerde bilgi eksikliği/yanlışlığı var gibi. Ancak Bekir Berk'in komünizmle mücadele sürecini başlatan önemli bir sima olduğu ve bu türden faaliyetlerin ifasında 1960'lardan sonra da aktif bir biçimde yer aldığı söylenebilir. Bekir Berk, İstanbul'da 1950-1952 tarihleri arasında *Komünizme Karşı Mücadele* adlı dergiyi çıkarmıştır. Ayrıca daha önce değinildiği gibi 1963 tarihinde TBMM'de Komünizmle Mücadele Komisyonu'nun kuruluşuna öncülük etmiştir. Bu anlamda Türkiye'de, Bekir Berk'in, antikomünizmin kurumsallaşmasında önemli bir sima olduğu reddedilemez. Fakat İzmir'de kurulan TKMD'ye öncülük ettiğine dair ilgili literatürde bir bilgi yoktur. Yukarıdaki ifadelerde adı geçen kişi olan Fethullah Gülen, konu hakkında şu bilgileri aktarır:

---

33 <http://tr.fgulen.com/content/view/15726/13/04.08.2014>. Burada verilen bilgilerin değişik kişiler tarafından anlatımları bu sitede bulunabilir.

“Erzurum’da Komünizmle Mücadele Derneği’ni açma teşebbüsümüz oldu. O güne kadar sadece İzmir’de vardı. İkincisi de Erzurum’da bizim gayretlerimizle açılacaktı. İsmi Ali’ydi, bir arkadaşısı İzmir’e gönderip tüzük getirttik. Derneği kuracaktık. Ben bir vaazdan sonra anons ettim ve gençlerle Caferiye Camii’nin önünde toplandık. Gayemiz komünizme karşı örgütlenmekti. Dernek ve cemiyet işlerinden ayrılan bir akrabam vardı. O gelip bizi uyardı, bize yol gösterdi... Tabii, o gün için içimizde kanunları bilen de yoktu. Zaten Erzurum’daki arkadaşlar da, benim derneklerle bu kadar içli-dışlı olmamı biraz fazla buluyorlardı. Benim hareketlerimden rahatsız oldular. ‘Bu Komünizmle Mücadele Derneği de nereden çıktı? Sen Nurları oku. Bundan iyi mücadele olmaz’ dediler. Mevzuatla ilgili eksikliklerden dolayı dernek o sıralarda kurulamadı. Daha sonra, hem de o günlerde beni tenkit eden arkadaşların öncülüğünde Komünizmle Mücadele Derneği Erzurum’da kuruldu. Beni gördüklerinde de ‘Meğer o gün biz yanılmışız’ dediler.”³⁴

Burada verilen bilgilerden hareketle, Gülen, TKMD Erzurum şubesinin kurulması fikrinin sahibi olarak kendini görüyor. Ancak sonuçta bu şube, TKMD Genel Merkezi tarafından “örnek şube” ilan edilecek kadar etkili çalışmalar yapmış bir birim olarak karşımızda durur.

TKMD’nin kuruluşunu müteakip tarihlerde, dernek aktif bir biçimde genişlemeye ve komünizm aleyhtarı propagandaya başlamıştır. Derneğin yaptığı genişleme ve propaganda faaliyetleri hakkında dönemin gazetelerinden biri şu haberi geçmiştir:

“1963’te İzmir’de kurulan TKMD derhal geniş bir propaganda faaliyetine girmiştir. Dernek mensupları Ege’de İşçi Partisi lideri M. Ali Aybar’ın toplantısında hadise çıkarmıştır. Kurucuları daha çok AP sempatzanı, dindar ve muhafazakâr olarak tanınmış kimselerdir. Dernek Gaziantep, Ankara, Diyarbakır, Aydın, Burdur, Zonguldak, Muğla, Milas, Elazığ, Sam-

34 Fethullah Gülen, *Küçük Dünyam*, haz. Latif Erdoğan, Ufuk Kitap, İstanbul, 2006, s. 77.

sun, Adana, Kadirli, Malatya, Tunceli, İstanbul, Denizli, Buldan, Kazan, Bursa, Turgutlu, Ahmetli, Salihli, Erzurum, Mar-din, İçel, Kars, Tavas, Kırkağaç, Van, Akhisar ve Göl-marmara gibi illerde ve ilçelerde teşkilat kurmuştur. *Dernek mensupları zaman zaman emniyet siyasi şube mensupları ile müştereken ça-lışma yolları aramışlar ve onlara birçok kimse hakkında bilgi ve-rebileceklerini bildirmişlerdir.*"³⁵

TKMD'nin resmî yayın organı olan *Mücadele* 'dergisinin bir-çok sayısında, Türkiye'deki "komünist teşekküller ve kişiler" *hedef gösterilerek* tanıtılmaya çalışılmıştır. Bu konuda özellikle Nejdîet Sançar, İlhan Darendelioglu ve Aclan Sayıl-gan'ın özel bir gayret sarf ettiklerini söyleyebiliriz. Başta TIP ve kurucuları olmak üzere birçok kişi ve kuruluş hakkında, jurnal içerikli ya-zılar kaleme alınmış ve bu kişiler hedef gösterilmiştir.³⁶

1965 yılında TBMM'de Karma Bütçe Encümeni, Adalet Par-tili üyelerin çabaları ile komünizmle mücadele için devlet büt-çesine, TKMD'ye verilmek üzere 200.000 lira ödenek ayırmış-tır.³⁷ Ayrıca dönemin tabii senatörlerinden biri olan Suphi Ka-raman, Milli Emniyet Teşkilatı başkanının, Komünizmle Mü-cadele Fonu'ndan *Toprak* mecmuası ve *Yeni İstanbul* gazetesine veya bazı yazarlara yardım yaptığını söyleyerek³⁸ dernekle ya-kın ilişkileri olan kişi ve kurumların gördüğü devlet/hükümet desteğine işaret etmiş ve bu durumu eleştirmiştir.

TKMD'nin 30 Nisan 1964 Perşembe günü, dernek genel merkezinde yapılan ilk kurultayına kadar dernek başkanlığı-

35 "TKMD ve Faaliyeti", *Milliyet*, 07 Temmuz 1963.

36 Bu konuda bkz. *Mücadele*, sayı 2, s. 7 ve 11; *Mücadele*, sayı 3, s. 25; *Mücadele*, sayı 4, s. 16-17; *Mücadele*, sayı 5, s. 22; *Mücadele*, sayı 7, s. 8-9; *Mücadele*, sayı 8, s. 15-17; *Mücadele*, sayı 9, s. 10-11 ve 26-28; *Mücadele*, sayı 10, s. 10-11; *Mücadele*, sayı 13, s. 362-363; *Mücadele*, sayı 14, s. 381-384 vd. Ayrıca *Komüniz-me ve Komünistlere Karşı Türk Basını* adlı derlemenin 3. Fasikül'ünün 46-54. sayfaları arasında TIP'li olan kişilerin tek tek isimleri ve ugradıkları adli kovuş-turmalarla yer verilmiştir. Benzer bir jurnalleme ve hedef gösterme örneği için Nural Cengiz Yamakoglu, *Ben Bir Tip'li Idim*, Torak Yayınları, İstanbul, 1968, s. 52-63. İlhan Darendelioglu'nun "Önsöz" yazdığı bu kitapta, solcu-komünist oldukları gerekçesiyle 111 kişiye ait ayrıntılı bilgiler verilmektedir.

37 Mert Gönül (2011), s. 153.

38 "Komünizmle 'Savaş' usulü tenkit edildi", *Milliyet*, 18 Aralık 1964.

nı Nejat Halil Pala yürütmüştür. Derneğin yapılan ilk kurultayına dair dernek genel kurulu adına şu açıklamalar yapılmıştır:

“Ulu ruhlar şehri Yeşil Bursa’dan yiğitler diyarı Gaziantep’e, ilk kurtuluş müjdesini veren güzel Samsun’dan efeler ülkesi şirin Aydın’a kadar vatanın dört bucağından gelen delegeler, tam bir iman beraberliği içinde buluştular; tam bir fikir ve duygu beraberliği içinde konuştular; hep aynı düşünceleri, heyecanları ve endişeleri paylaştılar; yalnız bir hürriyet davası değil, aynı zamanda bir yaşama davası olan komünizmle mücadelenin, yolu ne kadar dikenli ve düşmanlar ne kadar güçlü olursa olsun, mutlaka kazanılacağına bir kere daha inandılar ve gittiler (...) *Birinci Kurultay, Derneğin gerçek hüviyeti ve komünizmle mücadele konularında tam bir görüş birliğine vardı. (...) Siyasi partilere karşı mutlak bir tarafsızlık içindeyiz. (...) Gericiliğin karşısındayız. (...) Tarihimizi seviyoruz. Milli değerlerimize bağlıyız. (...) Vicdan hürriyetine taraftarız. İnsanın, inanmağa ve inançlarının icabını yerine getirmeğe olduğu kadar, inanmağa da hakkı vardır. Biz, inanmışlarızdır. Allahsızlığı bir kusur sayarız. (...) Önümüzdeki çalışma dönemine imanla giriyoruz.*³⁹

Derneğin yaptığı kurultaya katılan TKMD Samsun Şube Başkanı Avukat Metin Turgut da, kurultayda, Galip Erdem’in konuşmalarını oldukça “duygusal bir biçimde yaşadığını” aktardığı ve kurultayı değerlendirdiği yazısında, TKMD’yi “bir kampanyanın öncüsü” olarak niteler.⁴⁰ Dernek, üyeleri arasına Galip Erdem, Hayrani Ilgar gibi önemli milliyetçi simaları katmış ve yapılan ilk kurultayda Avukat İhsan Koloğlu genel başkan seçilmiştir. Bu arada derneğin İstanbul şubesini kurma yetkisi İlhan Darendelioğlu’na verilmiş ve 1964 yılı başında, Avukat Faruk Akkaya’nın başkanlığında bu şube kurulmuştur.⁴¹

39 “Birinci Kurultay”, *Mücadele*, sayı 3, 1964, s. 3-4; “Tarihi Kongre”, *Komünizmle Mücadele*, sayı 3, İzmir, 1964, s. 4.

40 Metin Turgut, “Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Birinci Genel Kurul Toplantısının Düşündürdükleri”, *Mücadele*, sayı 3, 1964, s. 22-23.

41 Ahmet B. Karabacak, *Üç Hilal’in Hikayesi*, Bilge Oğuz Yayınları, İstanbul, 2011, s. 61; Darendelioğlu (1975), s. 387-388.

Derneğin ikinci genel kurultayı, 30 Nisan 1965 Cuma günü, İzmir İktisadi Ticaret İlimleri Özel Akademisi salonunda toplanmış, kurultayda 40 şube temsil edilmiş ve kurultaya 59 delege iştirak etmiştir. Açılıştan sonra, divan başkanlığına Samsun Senatörü Dr. Fethi Tevetoglu, ikinci başkanlığa da *Toprak* mecmuası sahibi İlhan Egemen Darendelioğlu seçilmiştir.⁴² Kurultayda, TKMD hakkında “hükümetin son tutumu ve Bütçe-de Derneğe ayrılan 100 bin liralık fon takdir ve şükranla” karşılanmıştır.⁴³ Kurultaya sunulan TKMD 1964-1965 Faaliyet Raporu’nu Genel Başkan İhsan Koloğlu okumuş ve kurultay üyelerine sunmuştur. Faaliyet Raporu’nda, “teşkilatlanma çalışmalarının ağır yürüdüğü” belirtilmiş; aidatların ve “*Mücadele Dergisi* satış bedellerinin ödenmemesi” şikâyet edilmiş ve özellikle iyi çalışmalar yapan Erzurum, Aydın, Diyarbakır, Gaziantep, Alaşehir, Yeşilyurt ve Akhisar şubelerine teşekkür edilmiştir. Dernek ilk yılında 10 şube açabilmiş, 1965 yılı sonuna kadar 27 olan şube sayısı 100’e ulaşmış⁴⁴ ve bazı şubelerin başarıları taltif edilmiştir. TKMD Erzurum şubesi, başarılı çalışmalarından dolayı “Örnek Şube” olarak ilan edilmiştir. “Dernek, Genel İdare Kurulu tarafından alınan kararla Şube yöneticilerine başarı telgrafı göndermiştir. Çünkü Erzurum Şubesi her hafta tertip ettiği toplantılarda, muhtelif memleket meseleleri üzerine toplantılar yapmakta ve bu toplantılar basın vasıtasıyla halka duyurulmaktadır.” Ayrıca TKMD Erzurum şubesi yıkıcı cereyanlara karşı olan 40 teşekkülün birleşmesini sağlamıştır.⁴⁵

Ardından *Mücadele* dergisi’nin 13 sayı yayımlandığı ve 14. sa-

42 “Komünizmle Mücadele Derneği 2’nci Büyük Kurultayı Yapıldı”, *Komünizmle Mücadele*, sayı 6, Aydın, 1965, s. 3.

43 “Derneğimizin İkinci Büyük Kurultayı Toplandı”, *Mücadele*, sayı 14, İzmir, 1965, s. 403-404. Derneğe ayrılan devlet bütçesi hakkında farklı bir bilgiyi Bülent Ecevit şöyle aktarır: “*Karma Bütçe Encümeni, Adalet Partili üyelerin çabası ile, komünizmle mücadele için, devlet bütçesine 200.000 lira ödenek koymuştur. Bu ödenek ‘Türkiye Komünizmle Mücadele Derneğine’ verilecektir.*” “Komünizmle Mücadele”, *Milliyet*, 6 Mayıs 1965.

44 TKMD Şubelerine ait adres listesi için bkz. *Mücadele*, sayı 26, 1966, s. 752-754. Bu listede sadece “şube başkanlığı” olan yerlerin adresleri ve o tarihteki şube başkanlarının adları bulunabilir.

45 *Mücadele*, sayı 36, 1967, s. 1110.

yısının ise hazırlanmış olduğu bildirilmiş ve derginin komünizmle mücadeledeki önemi ve seviyesinin yüksekliği vurgulanmıştır. Derneğin komünizmle mücadele etmek amaçlı düzenlediği film gösterilerine yaklaşık 100.000 kişinin katıldığı ve Esir Milletler Haftası, Fetih Günü, Mehmet Âkif Günü gibi anma etkinlikleri düzenlediği ve konferanslar verdiği belirtilmiştir.⁴⁶

TKMD'nin İkinci Kurultayı'nda ayrıca genel merkez, "komünizm tehlikesine karşı tedbirlerimizin hemen hemen yok denecek kadar az ve kifayetsiz olduğunu" vurgulamış ve komünizmle mücadele konusunda çok önemli olduğunu düşündükleri birkaç noktayı yedi maddede şöyle açıklamıştır:

1. "Önce, dilde, işte ve fikirde birlik ülküsünü gerçekleştirmeli, nemelazımcılıktan vazgeçmeli, kuvvet ve imkânlarımızı bir araya getirmeliyiz.
2. Atatürkçülüğün gerçek ve doğru yönü, Atatürk'ün milliyetçi ve antikomünist fikirleri tahlil ve izah edilmelidir.
3. Gençler ve aydınlar, komünizme karşı koyabilecek milliyetçi duygular ve manevi güçlerle teçhiz edilmelidir. İlericilik adı altında baş gösteren soysuzlaşmalara mani olunmalıdır.
4. Milliyetçi ve antikomünist teşekkül ve yayınların resmi çevreler tarafından benimsenip desteklenmesi temin edilmelidir.
5. 'Türkiye'ye komünizm giremez' mealindeki kanaatler hatalıdır ve bizim gafletimize sebep olmaktadır. Bir an için haklı sayılsa bile, komünizmin giremeyeceğini söylemek hüner değildir; gaye, bu sızmaya engel olacak şartları hazırlamak ve idame ettirmektir.

---

46 *Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği İkinci Büyük Kurultayı 1964-1965 Faaliyet Raporu*, TKMD Genel Merkezi Yayınları, No: 1, İzmir, 1965, s. 3-18. Bu raporun tam metni için bkz. Ek 5. TKMD'nin ülke çapındaki örgütlenişine ve yürüttüğü faaliyetlere dair notları *Fedai* dergisinde de bulmak mümkündür. Adı geçen notlarda TKMD'nin İzmir'in muhtelif semtlerinde sosyal ve sağlık yardımlarında bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca *Demokrat İzmir* gazetesinin TKMD aleyhine yürüttüğü karalama kampanyasına karşı dernek yöneticileri altı dava açmış ve 190 bin lira tazminat talep etmişlerdir. *Fedai*, sayı 2, Eylül 1963, s. 7; *Fedai*, sayı 6, Ocak 1964, s. 17.

Türkiye’de komünizm için zemin olmadığı düşüncesi de yanlıştır. Çünkü zemini komünistler bizzat hazırlar. Nitekim bu yanlış fikirlerin yerleşmesi sonunda resmi çevrelerin pasif kalmaları da, komünistlerin hazırlamayı başardıkları uygun bir ‘zemin’dir.

7. Saydığımız bütün bu gerekçelerin, pek az uyanık ve şuurlu aydın tarafından bilinmesi de, maalesef komünizm lehinde, yurdumuzun aleyhinde bir tecellidir.”⁴⁷

Komünizmle mücadele için çok önemli görülen bu problem alanlarının hallolması için dernek genel merkezi birlik çağrısında bulunmuştur. Genel merkeze göre, “Türkiye’de komünizme inandırılmış ‘gafillerin ve satılmışların’ güçlenmemesi için, Türk milliyetçilerinin, düşmanların yarattığı kafatasçılık, ırkçılık, Turancılık, Anadoluçuluk, Türkiyecilik, Türkmencilik gibi sun’i tasnif ve gruplaşmalardan kurtulmaları gerekir. Bunun için bütün yurttaşlar, Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği safları etrafında toplanmalı ve güçlerini birleştirmelidir.” Dernek bu amaçla “memleket sathında Türk Ocakları, Milliyetçiler Derneği, Aydınlar Kulübü, Üniversiteliler Kültür Kulübü, mahalli kültür dernekleri, öğretmen dernekleri ve Türkiye Komünizmle Mücadele Dernekleri’nin bir federasyon halinde birleşmesini teklif ve rica etmişlerdir.”⁴⁸

Derneğin yapılan idare heyeti seçiminde İlhan Darendelioğlu genel başkanlığa, Burhaneddin Semerkanlı başkan vekilliğe ve İhsan Koloğlu, Nejat Halil Pala, Hayrani İlgar, Mehmet Gemalmaz, Abdülğani Çelik ve Halil Oraltay da idare heyetine seçilmişlerdir.⁴⁹ Bu konuda Zübeyir Yetik şu bilgileri aktarır: “İlk kongrede Halil Nejat Pala’nın yerine ‘ırkçı’ tarafı pek öne çıkmayan, yani Milliyetçilik ile Mukaddesatçılığı dengelemiş gibi bir görünüm veren Toprak Dergisi sahibi İlhan Egemen Darendelioğlu’nu Genel Başkanlığa seçtirdik.”⁵⁰

47 TKMD İkinci Büyük Kurultayı 1964-1965 Faaliyet Raporu (1965), s. 18-19.

48 TKMD İkinci Büyük Kurultayı 1964-1965 Faaliyet Raporu (1965), s. 19-20.

49 “Komünizmle Mücadele Derneği 2’nci Büyük Kurultayı Yapıldı”, *Komünizmle Mücadele*, sayı 6, Aydın, 1965, s. 4.

50 Zübeyir Yetik (2008), s. 104.

Ayrıca dernek mensuplarının Suat Hayri Ürgüplü hükümetinden gördükleri “yakınlık ve müzaheret”, genel merkezi oldukça memnun etmiştir.⁵¹ Hükümetten görülen bu yakınlığın dillendirilmesine rağmen kurultaya katılan bazı dernek mensupları ise, yürüttükleri dernek faaliyetlerinde karşılaştıkları “resmî baskılardan” bahsetmiş ve “hükümetin, Komünizmle Mücadele Derneği için ayırdığı ödeneğin az olduğunu” vurgulayan konuşmalar yapmışlardır. Dernek üyelerinin yaşadığı bu tür sıkıntılara ilave olarak, *Zafer* gazetesi yazarlarından Galip Erdem ise yaptığı konuşmasında şunları söylemiştir:

*“Komünizmle mücadele edenler, varlıklı vatandaşlardan çok, maddi sıkıntı çeken idealistlerdir. Komünistler bizlerden daha zengindir. Türkiye’de komünist geçinenlerle servetlerimizi değişsek her halde onlar karlı çıkmazlar. Varlıklı vatandaşlardan varlıklarını tehdit ederek değil, onlara iman aşilayarak, servetin ötesindeki değerlere de inandırarak mücadele etmeliyiz.”*⁵²

Komünizmle mücadele dernekleri içinde en etkili olan İzmir’de kurulmuş TKMD, öncüllerine nazaran daha geniş bir çevreyi etkilemiştir. Bunun önemli bir kanıtı da, 1965 yılı içinde dernek mensupları olan Zeki Efeoglu ve iki arkadaşı, Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel’i ziyaretleri sırasında, ona derneğin fahri başkanlığını teklif etmişlerdir.⁵³ Bu teklifi olumlu karşılayan Cemal Gürsel, “Elbette kabul ederim. Komünizmle mücadelede asıl vazifeliler bizler olmalıyız,” demiş ve Darendelioglu’nun ifadesine göre, fahri başkanlığı kabul ettiğine dair imzalı bir belgeyi basına sunulmak üzere kendilerini ziyaret edenlere vermiştir.⁵⁴ Cemal Gürsel’in fahri başkan olmasına dair Darendelioglu’nun aktarımlarını Zübeyir Yetik doğrular:

“Gazetenin sahibi Osman Zeki Efeoglu’nu büyük bir telaşın içinde çırpınırken buldum. Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel ile

51 TKMD İkinci Büyük Kurultayı 1964-1965 Faaliyet Raporu (1965), s. 20.

52 “Komünizmle Mücadele Derneği 2’nci Büyük Kurultayı Yapıldı”, *Komünizmle Mücadele*, sayı 6, Aydın, 1965, s. 4.

53 Hakkı Öznur (1999a), s. 99.

54 İlhan Darendelioglu (1975), s. 388.

görüşme yapmak için randevu almıştı. Birlikte gideceğimizi söyledi. Karşılıklı oturmuş, Cumhurbaşkanı ile nasıl bir rötportaj olsa da şöyle dikkatleri çekse, ne sorsak ne sormasak diye tartışırken, ben, kafamda hep orada ya, Cumhurbaşkanı'nın Komünizmle Mücadele Derneğinin Fahri Genel Başkanlığını kabul etmesinin büyük bir haber olacağını söyledim. Bu, Efeoglu'nun da kafasına yatmıştı. (...) Cumhurbaşkanı Karşıyaka Bostanlı'daki evinde ziyaret etik. Efeoglu getirdiği belgeleri sergileyerek Komünizm tehlikesinin büyüklüğünü anlattı ve bu büyük tehlike ile savaşmak için kurulmuş bulunan Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'nden bahsetti.. Ve, önerisini yaptı: 'Eğer, fahri genel başkanlığı kabul buyurursanız, bu durum derneğe büyük bir güç katacaktır.' dedi. Gürsel öneriyi kabul etmişti; Efeoglu hemen çantasından bir kâğıt çıkarıp, Cumhurbaşkanı'nın önüne koyarken, 'Bu lütfunuzu yazılı olarak belirtirseniz, arkadaşlarımızın şevki artacak.' gibilerden bir şeyler söyledi. Bunun üzerine Cumhurbaşkanı 'Türkiye Komünizmle Mücadele Derneğinin Fahri Başkanlığını üstlenmekten şeref duyuyorum.' gibisinden bir cümle yazıp imzaladı. Gazeteye döner dönmez, Cumhurbaşkanı'nın yazısının klişesinin de yer aldığı bu haberi manşete oturttuk. Haberimizin çıktığı günden bir sonraki gün, olay bütün gazetelerde haber oldu."⁵⁵

Altan Deliorman'a göre, Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in derneğin fahri başkanlığını kabul etmesini TKMD, halkın katılımını ve ilgili devlet birimlerinin desteğini sağlamak amacıyla devamlı surette kullanmak istemiştir.⁵⁶ Evet, cumhurbaşkanının TKMD'nin fahri başkanı olması derneğin halk üzerindeki etkisini artırdığı gibi, devletin kapılarının da derneğe açılması demektir. Ayrıca bu durum, dernek üyelerinin de daha çok özgüven kazanmalarını da beraberinde getirecek bir motivasyon kaynağı olduğu için TKMD içinde yer alan fanatik unsurların hareket kabiliyetini artırmış ve kimi taşkınlıkların ortaya çık-

55 Zübeyir Yetik (2008), s. 101-102.

56 Mert Gönül (2011), s. 165.

masına zemin hazırlamıştır. TKMD'nin hızla yayıldığını sıralarda, TIP'in Bursa mitingini, içinde TKMD üyelerinin bulunduğu yaklaşık 500 kişilik bir grup basmış, toplantının yapıldığı yer tahrip edilmiş ve olaylar sırasında TIP üyesi kişiler dövülmüş ve "Alçaklar, Moskova'ya" diye antikomünist sloganlar atılmıştır.⁵⁷

Bu olaylar sonucunda CHP Genel Başkanı İnönü, Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'ni TBMM'de konuşma ile eleştirmiştir. Aynı zamanda TKMD, İnönü'nün Başvekil Ürgüplü aracılığı ile Cemal Gürsel'i etki altında bıraktığını iddia etmiştir. Ancak yaşanan olaylar üzerine Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, bu derneğin "bir parti aleyhine ve yine bir parti lehine çalıştığını" söylemiştir. Yine aynı konuşmasında Gürsel, "Anayasa ve kanunlara aykırı yol tutan derneklerin kapatılması gerektiğini" ve "Komünizmle Mücadele Derneği'nin hareketlerini tasvip etmediğini" söylemiştir. Ayrıca Bursa'da vuku bulan olayların komünistlik kadar zararlı olduğunu vurguladıktan sonra, "Zorbalıkla fikirlerin durdurulması mümkün değildir. Zorba bir derneğin fahri başkanlığını istemem," demiştir.⁵⁸ Daha sonra 16 Temmuz 1965 tarihinde Gürsel, derneğin fahri başkanlığından ayrıldığını bildiren bir mektubu TKMD Genel Merkezi'ne göndermiştir. Cemal Gürsel'in mektubu şöyledir:

"TÜRKİYE KOMÜNİZMLE MÜCADELE DERNEĞİ
GENEL BŞK. FAİK MUHİTTİN ADAM CA. NO. 38

İZMİR

Birçok yerlerde Derneğin esas hedefinden ayrılıp politikaya yöneldiğini öğrenmiş bulunuyorum. Bu durumda tarafsız olan Cumhurbaşkanının bu dernekle hiçbir alakası olamaz. Derneğin Fahri Başkanlığından ayrıldığımı beyan ederim.

Cemal Gürsel"⁵⁹

57 "TIP'in Bursa Kongresi Basıldı ve İl Merkezi Tahrip Oldu", *Milliyet*, 5 Temmuz 1965.

58 "Gürsel Kanunsuz Yol Tutan Derneklerin Kapatılması Lazım Geldiğini Söyledi", *Milliyet*, 6 Temmuz 1965.

59 "Gürsel Komünizmle Mücadele Derneğinden ayrıldı", *Milliyet*, 17-18 Temmuz 1965; *Mücadele*, sayı 17, İzmir, 1965, s. 1.

Yaşanan ayrılık üzerine, TKMD Genel Başkan Vekili Burhanettin Semerkanlı, cumhurbaşkanına “camianın duyduğu üzüntüyü” dile getiren aşağıdaki telgrafi çekmiştir:

“SAYIN CEMAL GÜRSEL

CUMHURBAŞKANI

ANKARA

17 Temmuz 1965

Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Genel Merkezi, fahri genel Başkanlıktan istifanızı bildiren telgrafi büyük bir üzüntüyle karşılamıştır. Alaka ve teveccühlerinizden mahrum olmayı camiamız için büyük bir kayıp sayıyoruz. Ancak bizi yeise garkeden esas sebep son kararınıza bazı haksız ve maksatlı tahrik ve telkinlerin müessir olmasıdır. Zira esefle ifade etmeye mecburuz ki, yurdumuzda hadise ve fikirleri kendi belirli açılardan gösterme çabasında olan, Derneğimizin vatanseverlik duygularından ve mücadele azminden korkan bir zümre türemiştir. Pervasızca iftiraya ve tezvirata cür’et eden bu malum kişileri teşhis eylemekte gecikmiyeceğinizi umarak teselli buluyoruz. Teşekkülümüz ise her zamanki gibi kanun ve nizamla riayet ve saygıdan inhiraf etmeyecek mahrumiyet ve fedakârlıklar pahasına da olsa millete hizmet yolunda cesaret ve azimle çalışmalarına devam edilecektir.

Keyfiyeti saygılarımızla arzederiz.”⁶⁰

Ancak TKMD’nin, cumhurbaşkanının “alaka ve teveccühlerinden mahrum olmaktan” dolayı kendini geri çekecek bir psikoloji içine girmeyecek kadar toplumsal ve siyasal karşılığı olduğu için komünizmle mücadelede “cesaret ve azimle” çalışmalarına devam etmiştir.

İlhan Darendelioğlu’nun başkanlığı döneminde, kendi ifadesine göre tam 78 şubede, “Türkiye’de ve Türk Basınında Komünizm Faaliyetleri” konusunda konferanslar vermiş ve halkı uyarmaya çalışmıştır. Bu arada 1965 seçimlerinde, CHP’nin başlattığı “Ortanın Solu”⁶¹ çıkışına karşı, TKMD harekete ge-

60 “TKMD Genel Başkan Vekili Burhaneddin Semerkanlı, Genel Merkez Telgrafi”, *Mücadele*, sayı 17, İzmir, 1965, s. 1; *Milliyet*, 18 Temmuz 1965.

61 İsmet İnönü, “Ortanın Solu” söylemini şöyle açıklar: “Türkiye’nin büyük

çerek bu konuda konferanslar verdimiş, bildiriler yayımlamış ve mitingler düzenlemiştir. Derneğin yaptığı bu etkinliklerde Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş, Prof. Dr. Mümtaz Turhan, Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu, Kadircan Kafı, Necip Fazıl Kısakürek, Ergun Göze, Aclan Sayılğan, Dr. Fethi Tevetioğlu, Galip Erdem ve İhsan Taşdelen gibi milliyetçi simalar yer almıştır. Bu konferanslarda “Ortanın Solu” sloganının bir siyasal aldatmaca olduğu üzerinde durulmuştur.⁶² Çünkü dernek mensuplarının algısına göre “Ortanın Solu” söylemi, ülkede etkin olmaya çalışan kimi sosyalistlere ve komünistlere cesaret vermektedir. Bu sloganı engellemek için AP’liler tarafından “Ortanın solu, Moskova yolu!” sloganı üretilmiş ve CHP ile SSCB, yani komünizm arasında bir ilişki olduğu izlenimi yaratılmaya çalışılmıştır.

Dernek mensuplarının dönemin siyasal atmosferini AP lehine etkilemeye çalışmaları CHP’yi ve özellikle de İnönü’yü karşı atağa zorlamıştır. İsmet İnönü, seçimlerin TKMD’nin etkisi altında geçeceğine ve derneğin genel durumuna dair TBMM’deki konuşmasında şunları söylemiştir:

“Bilindiği gibi seçimler Komünizme Karşı Mücadele Derneğinin faaliyetleri içinde cereyan edecektir. Bu dernek seçimden evvel kurulmuştur. İktidar bu dernek için yardım tahsisatı koymuştur. Bu dernek kendi fikrine ve maksadına aykırı gördüğü vatandaşlara ve topluluklara karşı kaba kuvvet kullanmakta ve çok faal durumdadır. (...) Bugün aşırı sağcı ve solcu cereyanlara karşı mücadele, samimi olanların dışında, arka düşünceli ve siyaset bezirgânı insanların sanatı olmuştur. (...)

Komünizmle Mücadele Derneği AP mensupları tarafından ku-

---

davası, kalkınma davasıdır. Muasır medeniyetin üstüne çıkmak ancak Devletçilikle mümkündür. Kalkınmamızı yaparken, ekonomik bakımdan, sosyal bakımdan bugünkü medeniyette kullanılan ‘solcu’, ‘sağcı’ deyimlerinin son ölçüsünü verelim istedim. Kırk yıldır ‘Devletçiyiz’ derken, aynı şeyi söylüyorduk. Bunun için ‘ortanın solundayız’ dedim. Aslında, lâikiz dedğimiz günden beri ortanın solundayız.” “İnönü ile Mülakat”, *Kim*, sayı 369, cilt 29, yıl 8, s. 4-6, 12 Ağustos 1965. Kolay erişim için: http://www.ismetinonu.org.tr/ismet-inonu-1965-1967.htm#_ftn77; “Ortanın Solu” kavramı için ayrıca bkz. Bülent Ecevit, *Ortanın Solu*, Kim Yayınları, 1966.

rulmuştur. Bu derneğin ithamına uğrayanlar AP'nin karşısında bulunan siyasi partilerdir. Biz de bunlardan biriyiz. Faal bir surette mücadele eden ve bir partiye mensup olduğu görülen ve yahut şeklen hiçbir partiye mensup olmayan böyle bir derneğin kanunlar üstünde ve muayyen siyasi partilerin aleyhinde saldırmak için serbest bırakılması ve himaye edilmesi, insanın tasavvur edebileceği kaba zulümlerin en vahimidir. (...) Benim bahsetmeye mecbur olduğum keyfiyet, Komünizmle Mücadele Derneğinin her mücadele derneğinden farklı bir teşvik ve himaye altında bulunmasıdır. Bildiğiniz gibi Sayın Cumhurbaşkanı Komünizmle Mücadele Derneğinin Fahri Başkanı idi. Derneğin propaganda yayınları Sayın Cumhurbaşkanının büyük resmi bir tarafta, derneğin ithamları ve isnatları öteki sayfada olarak, bütün memlekete yayılmaktadır. Bu surette dernek, sorumsuz olan en büyük Devlet otoritesi tarafından teşvik ve teyit edilir görünmekteydi. (...) Bu derneğin hedefinden ayrıldığını, politikaya yöneldiğini resmen öğrenmiş bulunuyoruz. Bu durumda bu derneğe Devlet bütçesinden para verilmesi doğru değildir. Ayrıca şimdiye kadar sarf etmiş olabileceği tahsisatın yakından incelenerek kanuni bir sonuca bağlanması gerekir. Bunun yanında, hedefini şaşan bu teşekkül hakkında kanuni bir işlem yapılması beklenir.”⁶³

TKMD hakkında İnönü'nün yaptığı “suçlama”, kendisine, başka milletvekillerinden ve basından da yandaş bulmuştur. İstanbul Milletvekili Suphi Baykam, *Ulus* gazetesinin 1 Temmuz 1965 tarihli sayısında yer alan Kars'ta yaptığı konuşmasında, “derneğin tüzüğüne aykırı olarak siyaset yapma eğiliminde olduğunu, üstelik devletten yardım alan bir derneğin Cumhurbaşkanının adını da istismar ettiğini” vurgulamış ve “gerekli tedbirin alınmadığı takdirde tehlikenin büyüyeceğini” beyan etmiştir. İnönü'nün derneğe yönelik yaptığı “suçlama ve iftiralara” en sert tepkiyi Tekin Erer vermiştir. Erer, İnönü'ye, Lo-

63 İsmet İnönü, “TKMD ile İlgili Meclis Konuşması”, *Meclis Tutanak Dergisi*, B:7, O:2, 16 Temmuz 1965, s. 527 Aynı konuşma metni için bkz. *İsmet İnönü'nün TBMM'deki Konuşmaları (1920-1973)* 3. cilt, TBMM Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara, 1993, s. 338.

zan Konferansı'ndaki tutumuna atıfla "Bozan kahramanı" diye hitap ederek onun geçmişte bütün "müesseseleri bozma alışkanlığını" bugün de sürdürdüğüne dair imalarda bulunmuş ve onun Komünizmle Mücadele Derneği'ni kökünden kazımak için aynı şekilde gayret sarf ettiğini söylemiştir.⁶⁴ Bu arada hakkında yapılan suçlamaları önlemek amacıyla, TKMD Genel Yönetim Kurulu' bir tamim yayımlamıştır. İlgili tamim şöyledir:

"Memleket ve Milletimizin ulvi menfaatlarından başka hiçbir gayesi bulunmayan ve henüz kuruluş safhasında olmasına rağmen memleket çapındaki teşkilatlanması bir çığ gibi gelişen Derneğimizin, faaliyetlerinin idamesi ve davadaki hizmetin tam ve mütakâmil devam edebilmesi için şubelerinizin aşağıdaki hususlara riayeti Genel Yönetim Kurulumuzun 12 Temmuz 1965 günkü toplantısında kararlaştırılmıştır.

1- Tüzüğümüzde de açıkça belirtildiği üzere, Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'nin siyasetle hiçbir ilgisi yoktur. Derneğimiz, herhangi bir parti veya zümre veya şahsın emrinde ve hizmetinde değildir. Çeşitli parti, teşekkül ve şahıslara yakınlığımızın yegâne kaynağı muzır cereyanlar ve hususiyile komünizm konusundaki uyanıklıklarının derecesindenidir. Bütün milli müesseselerimizde olduğu gibi, partilerimizin hepsiyle de, müşterek düşmana karşı işbirliği yapmağa amadeyiz. Ancak bu beraberlik ruhunun teessüsünde çok dikkatli ve tarafsız davranılmalı, hiçbir parti ve guruba iltizam edilmemeli ve taviz verilmemelidir. Hülâsa derneğimizin partiler üstü vasfı zedelenmemeli, yanlış anlaşılmalara ve dedikodulara fırsat bağışlanmamalıdır. Zira bazı malûm mahfil ve şahıslar: Derneği politik bir havanın içine sürüklemek, yıpratmak ve gözden düşürmek gayret ve telaşına kapılmışlardır. Bu itibarla muhterem şube idarecileriyle üyelerimizin, her türlü davranış ve konuşmalarında çok hassas ve dikkatli olmalarını dilemekteyiz.

2- Hangi siyasi teşekküle mensup olursa olsun bütün yurttaşlar gaye ve mücadelemizi benimsemeleri şartıyla Derneği-

64 Tekin Erer, "Vatan Hainleri Kimlerdir?", *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını*, 4. Fasikül, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1965, s. 41-44.

mize kayıtlanabilir ve faaliyetlerine katılabilir. Ancak Derneğin Merkez ve Şubelerinde ve çalışmaların hepsinde, politik mülahazalara ve particilik gayretlerine asla yer verilmemeli. Hususi düşüncelerden ve particilik sıfatlarından tecerrüt olunmalıdır. Hatta zan ve şüphe tevhit edecek söz, hareket ve hatta latifelerden dahi kaçınılmalıdır.

3- Yakında açılacak umumi seçimler dolayısıyla memleketimiz, heyecan, mücadele ve karşılıklı tahrik ve asabiyetle dolu fevkalade bir devreye girmek üzeredir. Bu yüksek tansiyonlu ve buhranlı devrede, Dernek mensuplarının çok dikkatli, müteyakkız, hatta çok sabırlı, mütehammil ve müsamahakâr olmaları şarttır. Bilhassa son zamanlarda çoğalan tahrik, yalan ve tezvîr kampanyası içinde; şahsiyetimizin, vekâr ve olgunluğunu bitaraf ve partiler üstü hüviyetimizi muhafaza hususunda âzâmi gayret ve fedakârlık göstermeğe mecburuz. Bilhassa uzaktan veya yakından siyasi mücadeleye katılacak olan üyelerimizin, Derneğimizi ilzâm ve mesul edecek durumlara karşı dikkatli ve temkinli olmaları gerekmektedir. Şahsi sıfat, fiil ve tutumları Derneğe mal etmemeğe çalışmalı, her ne surette olursa olsun seçimlere Derneğin adını ve faaliyetlerini katmamalıdır. Dernek olarak seçimlerle alâkalı beyanname yayınlamak ve propagandalara katılmak ve karışmak YASAKTIR.

4- Son zamanlarda, yurttaşlarımızın komünizm tehlikesine karşı gösterdikleri alâka, hassasiyet ve milli galeyanları Derneğimize mal etmek bir politika taktiği ve yeni tezvîr vesilesi haline gelmiştir. Henüz şubelerimizin kurulmadığı birçok yerlerde vukua gelen bu kabil hareketleri fırsat sayarak Derneğimiz hakkında haksız ve yersiz isnat ve iftiralar ileri sürenlere karşı lanet, nefret ve teessüflerimizi belirtmek isteriz. Fakat yine de Şubelerimiz bu olayları itidâl ve sükûnetle karşılamalıdır.

5- İkinci Kurultayımıza takdim kılınan faaliyet raporunda da arzolanduğu ve bütün üyelerimiz tarafından bilindiği veçhile mücadeleimiz ilmi ölçüler içinde ve münhasıran fikir planında kalacaktır. Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'ni zabıta vak'aları içinde mütalaa etmek, rezilane bir iftiradan ibarettir. Etrafımızda kanun ve nizamlara riayet ve hürmeti telkin et-

menizi ve fikrine karşı fikirle mukabele etmek şiarımızı halk tabaklarına benimsetmenizi rica ediyoruz. Mahalli hareket ve galeyanlara Derneğimizin adı ve damgası vurulmamalıdır. Bu kabillere şahsen de katılmaktan içtinap etmelisiniz.

Bu hususların ifrasını rica eder, başarı dileklerimizle selam ve sevgilerimizi yollarım.”⁶⁵

TKMD Genel Başkan Vekili Burhanettin Semerkantlı imzasını taşıyan bu tamimde görüldüğü üzere dernek üyeleri, “siyaset üstü misyonun korunması şartıyla komünizmle mücadele eden parti ve zümrelerle olan ilişkilerde yanlış anlamaya ve dedikoduya izin verilmemesine ve dernek içinde particiliğe ve propagandasına izin verilmemesine” yönelik olarak uyarılmıştır. Aynı tamimde “seçimlerle ilgili propaganda yapılmaması, beyanname yayınlanmaması” kesin bir dille belirtilmiş ve komünizmle mücadelenin “ilmi ölçütler içinde ve münhasıran fikri planda kalması” gibi hususlar önemle vurgulanmıştır.

TKMD’ye yapılan bu eleştirilere, aktif bir antikomünist kişilik olan Hayrani Ilgar’ın, derneğin fikri köklerini de vurgulayan, ama biraz da tehdit içeren cevabı şöyledir:

“1944 yılında bazı milliyetçi kimselere yapılan tecavüz ve hakaretler dışında bu güne kadar memleketimizde Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği’ne yapılan saldırılar hiçbir derneğe yapılmamıştır. (...) Derneği kapatma talebine gelince, Kanunlar çiğnenmedikçe, Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği’ni hiçbir kuvvet kapatamayacaktır. 1951-1952 yıllarında DP’nin ‘Milliyetçiler Dernekleri’ni kanunsuz kapattığı gibi, bugün de Türkiye Komünizmle Mücadele Dernekleri kapatılırsa; inansınlar ki, durum 1951 yılındaki gibi olmayacaktır.”⁶⁶

TKMD’nin bu tamimi yayımlamasına ve Ilgar’ın suçlamalara verdiği cevaba rağmen, İnönü’nün meclisteki çıkışı ve Bay-

65 “T.K.M.D. Genel Merkezi 3-2 Nolu Tamimi”, *Komünizmle Mücadele*, sayı 7, Aydın, 1965, s. 6-7. Bu tamimin tam metni için bkz. Ek 6.

66 Hayrani Ilgar, “Mücadele Devam Edecektir”, *Mücadele*, sayı 17, 1965, s. 483. Aynı sayıda TKMD’yi savunan ve İsmet İnönü’yü suçlayan iki iktibas yazı daha vardır. Bu yazıların müellifleri Kadircan Kallı ve Osman Yüksel’dir.

kam'ın gazetelerde yer alan ifadeleri üzerine İzmir Savcılığı harekete geçmiş ve dernek başkanı İlhan Darendelioglu ve diğer dernek üst düzey yetkilileri olan Burhanettin Semerkantlı, Hayrani Ilgar, Nejat Hali Pala, İhsan Kologlu, Abdulgani Çelik, Hasan Oraltay, Mehmet Gemalmaz ve Ali Rıza Akkemik hakkında soruşturma başlattı. Dernek idarecileri verdikleri ifadelerde, kendilerine isnat edilen suçları, "TKMD içinde CHP, MP, CKMP ve YTP gibi farklı parti mensuplarının bulunduğunu" ileri sürerek reddetmişlerdir. Mahkeme, TKMD hakkında söylenenlerin gerçekliği ile ilgili "delil yetersizliği" yüzünden, adı geçen Genel İdare üyelerinin beraatine karar vermiştir.⁶⁷

TKMD'nin bütün kurultaylarına katılan Galip Erdem, dernek mensupları hakkında yürütülen soruşturma ve derneğin 3. Kurultayı'na dair şu bilgileri verir:

"Yine İzmir'e gitmiştim. 'Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'nin 3. Büyük Kurultayına katıldım. T.K.M. Derneği gittikçe daha çok geliyor, vatanın her köşesinde kökleşiyor. Şubelerinin sayısı 110'a yükselmiştir, büyüdükçe vazifesinin güçleşeceğine, sorumluluğunun artacağına şüphe yok. (...) Derneğin başını yemek için elden ne geldiyse yapıldı. Nihayet İzmir Savcılığı, dernekle ilgili bütün şikâyetleri birleştirdi, soruşturma açtı. Matbuat hazretlerinin sol cenahı hüküm önceden vermiş, derneği peşinen mahkûm etmişti. Soruşturmanın sonucunu kimse duymadı. Çünkü matbuat hazretlerinin işine öyle geldi. Bay Aybar'ın İnönü'nün, Bay Baykam'ın dernek aleyhindeki sözlerine gazetelerinin başlıklarında yer verenler, savcılığın lehteki kararını gizlediler. (...) Kurultay salonunda 150'ye yakın delege vardı. Yurdun dört bucağından gelmişler, masraflarını ceplerinden ödemişlerdi. Kimdi bu insanlar, neyi temsil ediyorlardı? Bu sorunun en doğru cevabını 3. Büyük Kurultaya sunulan faaliyet raporundaki şu satırlarda buluyoruz: 'Bize Amerikan uşakları diyorlar, huzurunuzda bu iddiayı şiddet ve nefretle reddederiz. Türkiye Komünizmle Mücadele Dernek-

67 İlhan Darendelioglu (1975), s. 390-392.

lerinde vazife alanlar yalnız Türk Milletinin uşağıdır.' Evet, Komünizmle Mücadele Derneğinin mensupları, diğer milliyetçi teşekküllerin mensupları gibi, yalnız Türk Milletinin uşağı olmak şerefini taşımaktadırlar. Zaten Türkiye'deki büyük ve gerçek mücadele Türklüğe düşman çeşitli kuvvetlerin uşakları ile Türk milletinin uşakları arasında olacaktır. Türk Milletinin uşakları, bir gün gelecek düşman kuvvetlerinin uşaklarını mutlaka yeneceklerdir. 3. Büyük Kurultayın havası, düşmanların iyice tanındığını gösteriyor.⁶⁸

TKMD, 1965 yılından itibaren İzmir, Antalya, Adana, Erzurum, Kars, Trabzon ve İstanbul gibi birçok ilde geniş katılımı, "Komünizmi Tel'in Mitingleri" düzenlenmiştir. Özellikle TKMD'nin öncülük ettiği İzmir'de düzenlenen mitingde "yüze yakın kuruluşun katıldığı Ege Bölgesi 'Komünizmi ve Gafleti Tel'in Mitingi' yüz bini aşkın vatandaşın iştirakiyle bir 'dev miting' olmuştur." Mitinge mehter takımı da katılmış ve hatipler komünist tehlikesine dikkat çeken konuşmalar yapmışlardır.⁶⁹ İlhan Darendelioğlu, Galip Erdem gibi kişiler dernek şubesi olan yerlerde konferanslar vermişler, "Hürriyete Kaçış" gibi propaganda amaçlı filmlerin gösterimini yapmışlar ve TKMD flamaları ile bütün resmigeçitlere katılmışlardır.⁷⁰ TKMD Genel Merkezi ve şubeler sürekli olarak "komünizmle mücadele" içerikli bildiriler yayımlayarak antikomünist misyonu geniş kitlelere ulaştırmaya çalışmışlardır.⁷¹

Dernek, genel merkezinde iftar yemekleri vermiş, bayramlaşma merasimi düzenlenmiş ve bu etkinliklerde antikomünist

68 Galip Erdem, "Milletin Uşakları", *Mücadele*, sayı 25, 1966, s. 717.

69 *Mücadele*, sayı 25, 1966, s. 712-713.

70 Bkz. *Mücadele*, sayı 6, 1964, s. 37

71 TKMD Genel Merkezi Bildirileri için bkz. *Mücadele*, sayı 26, 1966, s. 755; *Mücadele*, sayı 33, 1967, s. 936-937. TKMD şube bildirileri için, örneğin İstanbul şubesi bildirisi için bkz. *Mücadele*, sayı 25, 1966, s. 716-717; Sivas şubesi bildirisi için bkz. *Mücadele*, sayı 27, 1966, s. 777; Polatlı şubesi bildirisi için bkz. *Mücadele*, sayı 28, 1966, s. 807; Divriği şubesi ve Antalya şubesi bildirisi için bkz. *Mücadele*, sayı 32, 1966, s. 919; Sandıklı şubesi bildirisi için bkz. *Mücadele*, sayı 34, 1967, s. 974-975; Adana şubesi bildirisi için bkz. *Mücadele*, sayı 36, 1967, s. 1109-1110.

film gösterileri düzenlemeyi âdet edinmiştir.⁷² Toplu sünnet merasimleri düzenlemiş⁷³ ve derneğin üyeleri “hamiyetperver vatandaşlardan” topladıkları muhtelif eşyaları İzmir’in muhtelif semtlerindeki fakirlere dağıtmışlardır. Ayrıca “yedi kişilik bir aile[nin] ve beş çocu[ğın] tamamen giydirilmesi” gibi sosyal yardım faaliyetlerini ifa etmişlerdir.⁷⁴

Dernek, özellikle İstanbul’da yapılan bütün mitinglerde antikomünist kardeşlerinden olan Milli Türk Talebe Birliği’ne gerekli bütün yardımları yapmıştır. Dernek ayrıca Kızıl Albay Pankovski’nin *Gizli Defterleri*, Hayrani Ilgar’ın *Komünizm ve Tenkidi* ve derneğin Aydın Şubesi Başkanı Avukat Orhan Özgedik’in *Komünizmle Mücadele ve Yolları* adlı kitapları yayımlamıştır.⁷⁵

TKMD’de milliyetçi-mukaddesatçı mücadelesi: AP’ye karşı CKMP/MHP

Türkiye’de “Rus/Moskof” düşmanlığı ile sol/komünizm karşıtlığını birleştiren birçok milliyetçi-mukaddesatçı sağ siyasi söylem ve örgütlenme, özellikle 1950’li yıllarda faaliyete geçmeye başlamıştır. Komünizmle mücadele amaçlı kurulan bu örgütlerin çoğu zaman farklı sağ partilerin hegemonya mücadelelerine sahne olmalarının belki de en önemli nedeni, bu derneklerin dillendirdiği din, milliyetçilik, iç-dış düşman gibi kimlik kurucu söylemlerin sıradan vatandaşları etkileme ve istenen biçimde mobilize etmede yüksek bir siyasallaştırma debisine sahip olmalarıdır. Bu durumun en açık örneğini, 1963 yılında kurulan Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği oluşturur. TKMD, kendisini oluşturan milliyetçi-mukaddesatçı beşeri bakiye nedeniyle, özellikle AP ve CKMP/MHP arasında bir tür-

72 *Mücadele*, sayı 11, 1965, s. 26.

73 TKMD Genel Merkezi, İzmir Tepecik ve Gültepe şubeleri aracılığı ile tespit edilen fakir çocukları, ihtiyaçları dernek tarafından karşılanarak sünnet ettirmiştir. *Mücadele*, sayı 29, 1966, s. 833; TKMD Menemen şubesi de 65 fakir öğrenciyi sünnet ettirmiştir. *Mücadele*, sayı 38, 1967, s. 1077

74 *Mücadele*, sayı 12, 1965, s. 26.; *Mücadele*, sayı 29, 1966, s. 833.

75 İlhan Darendelioglu (1975), s. 392-393; Hakkı Öznur (1999a) s. 99.

l  paylaşılamamış ve dernek 1965 yılından itibaren, âdeta AP hükümetinin yarı-resmî kuruluşu haline gelmeye başlamıştır.⁷⁶

Bu arada AP'nin antikom nizminden de bahsetmek gerekir. Adalet Partisi için antikomünizm, "Batılılaşma", "medeniyet ilik" ve " a daşlaşma" kavramlarının ortak ve yaşamsal unsurudur. AP'nin sahip olduğu bu antikomünizm kapitalizmi tümüyle kabulü içerdiğinden, hem parti üst kademelerinde hem de tabanda bütün yoğunluğu ile yaşanır.⁷⁷ AP'deki bu antikomünist tavrın güçlü olmasının belki de en önemli nedenlerinden biri, Demokrat Parti'nin devamı olan AP'nin TSK ile ilişkilerini istendik düzeyde tutmak gibi siyasi bir manevrayı içsel-leştirmesidir. Bu manevra gereği, örneğin dönemin Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cemal Tural'ın komünizme karşı 2.500 adet bastırarak tüm askerî birliklere da ıttırdı ı *Yıkıcı Faaliyetlerle Mücadele* adlı "emirname"yi sahiplenmiştir.⁷⁸ İkinci olarak da TSK'ya hâkim olan antikomünizm ile AP'nin milliyetçi ve mukaddesatçı muhayyilesini besleyen komünizm karşıtlığının örtüşüyor olması söylenebilir.

Antikomünizm, Türkiye'nin Soğuk Savaş döneminde Batı Bloku içinde yer almasının neredeyse doğal bir sonucu olarak ideolojik bir üretkenliği bünyesinde taşıdığı için TSK'da kendine rahatça yer bulabilmiştir. Antikomünizmin ordu içinde k leleşebilmesinde, Türkiye-Rusya ilişkileri belirleyici ve önemli bir a ırlı a sahiptir. Bu ilişkilerin toplumsal yansımaya yukarda de indi imiz için, burada ayrıca açıklamaya gerek görmüyoruz. Ancak TSK'nın antikomünizmi hakkında şunlar söylenebilir: TSK'nın antikomünizmin, toplumda yaygın olan antikomünist sı lıkla örtüşen bir yapıya sahip olduğundan dolayı, entelektüel derinliği yüksek ve bütünlüklü bir çabanın ürünü değildir. Bu durumun en önemli nedeni ise, NATO bünye-

76 G. Gürkan  ztan (2011), s. 87-88.

77 Ümit Cizre Sakallıo lu, *AP-Ordu İlişkileri*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1993, s. 38-39.

78 "Tural, Komünizm İçin Orduya Emir Verdi", *Milliyet*, 23 Ocak 1967;  mit Cizre Sakallıo lu (1993), s. 66-67; Güven Gürkan  ztan, *Türkiye'de Militarizm: Zihniyet, Pratik ve Propaganda*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2014, s. 113-114.

sinde üretilen metinlerin basit düzeyde algılanabilecek ve uygulanabilecek “tercümeleri”nin toplumdaki diğer kuruluşlardakine benzer biçimde TSK içinde dolaşımda olmasıdır. Türkiye’de, komünizmle mücadelenin bir devlet politikası olduğu kabul edilen genel kanı olsa bile, TSK’daki bu antikomünist performansın çok temelde birbiri ile iç içe geçen iki yönü vardır: “Biri ülkedeki genel anti-komünist siyasetin ‘destekleyicisi’ ve kimi zaman doğrudan ‘yürütücüsü’ olmak. Diğeri ise Kemalizmi yeniden formüle ederek kurum içinde anti-komünizm propagandası yapmak, sol eğilimli subayları ve cunta teşebbüslerini belirleyerek tasfiye etmek.”⁷⁹

İktidar olmanın nimetlerine sahip olan ve TSK’nın üst yönetimi ile aynı zihni atmosferi paylaşan AP, Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği’nin kendisine sağlayacağı beşeri sermayeyi sahiplenebilmek için rakibi olan CKMP ile mücadele etmekten çekinmemiştir. Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği’ndeki AP-CKMP mücadelesi hakkında Altan Deliorman şunları söylemiştir:

“Üçüncü TKMD, 1960’tan sonra, merkezi İzmir olmak üzere kurulmuştur. İlhan Darendelioglu, ilk [ikinci] genel başkanıydı ve bu görevi uzun süre üstlenmişti. Çeşitli çevrelerden sınırlı destek, ancak bu dernek için söz konusu olabilir. Çünkü, ilk ikisinden daha geniş bir zümreye hitap ediyordu ve iddiası, Türkçülükten ziyade geniş bir milliyetçilikti. TKMD’lerin, Türkiye’nin başkanlığındaki CKMP’ye destek teklifinde bulunması yanlışlıktır. Zira 1950-1951’de ve 1956-1960’da Türkiye henüz siyaset sahnesinde yer almamıştı. Üçüncü TKMD’de ise CKMP’ye destek olanlar bulunduğu gibi, diğer partilerin mensupları da yer alıyordu. CKMP’ye destek olunması görüşünün, bu dernek içinde tartışmalara yol açtığını hatırlıyorum.”⁸⁰

1965-1968 yılları arasında şubeleri hızla artan dernek, AP hükümetlerinden gördüğü himaye ve her ne kadar “henüz der-

79 Güven Gürkan Öztan (2014), s. 108-111.

80 Altan Deliorman, *Pantürkizm’deki Yanlışlar*, <http://tarihim.tripod.com/Pan-Turkizm.htm>. Erişim Tarihi: 4 Ağustos 2014.

nek kasasına girmediği” söylene de aldığı maddi destekle siyasal alanda oldukça görünür bir aktör haline gelmiştir.⁸¹ Gazeteci Abdi İpekçi, o dönemlerde yaşanmaya başlayan “kardeş kavgası”nın altından TKMD’nin çıktığını belirttiği yazısında, “bu derneğin AP hükümetinden açık bir biçimde destek gördüğü” ve bu nedenle “derneğin açık biçimde siyasete dâhil olduğu” yorumunu yapmış ve ortaya çıkan bu oluşumu “Vatan Cephesi”ne benzeterek TKMD’yi “samimi bir kuruluş olarak görmediğini” ifade etmiştir.⁸²

Bu mücadelenin diğer tarafında dönemin siyasal bir aktörü olan ve AP’nin TKMD üzerindeki belirgin hâkimiyetini kırmak ve derneğin sahip olduğu milliyetçilik mirasının oluşturduğu siyasi gücü sahiplenmek için CKMP mensubu Alparslan Türkeş, çıktığı yurt gezisinde, Erzurum’da bulunan dernek şubesini ziyaret etmiş ve derneği sahiplendiğini göstermeye çalışmıştır.⁸³ Türkeş gibi milliyetçi çevrelerde TKMD’yi sahiplenme isteği oldukça belirgindir. Hatta dönemin “çiçeği burnunda” milliyetçi bir yayın organı olan *Milli Işık* dergisindeki imzasız bir yazıda, TKMD’nin yapılacak olan kongresine “selam” verilmiş ve kongreyi düzenleyenlerden şu temennilerde bulunulmuştur:

“*Milli Işık*’ın baskıdan çıktığı sırada, İzmir’de Türkiye Komünizmle Mücadele Derneğinin büyük kongresi toplanmış olacaktır. Bu kongrenin, Türk milliyetçiliğinin vakarına yaraşır şekilde, olgun bir hava içerisinde geçmesi ve müsbet kararlara varması en büyük dileğimizdir. *Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği*, milliyetçi cephenin en büyük ve en yaygın teşkilatıdır. Bu bakımdan da, büyük sorumluluk yüklenmiştir. Bütün milliyetçi teşekküllerin, bir ana kuruluş etrafında toplanması mukadderdir. Bu toplantısı geciktirecek her davranışın, tarih

81 TKMD’ye 100.000 TL tahsis edilmesi hakkındaki iddialar için bkz. Tekin Erer, “Vatan Hainleri Kimlerdir?”, *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını*, 4. Fasikül, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1965, s. 41-44.

82 Abdi İpekçi, “K.M.D. = V.C. (Vatan Cephesi)”, *Milliyet*, 6 Temmuz 1965. TKMD ile ilgili benzer bir yorum için bkz. *Milliyet*, 9 Temmuz 1965.

83 *Milliyet*, 10 Temmuz 1965.

önündeki mesuliyeti ağır olacaktır. Onun için Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği büyük kongresinin, her zamankinden daha fazla birlik ve beraberlik içinde geçmesini diliyoruz. Bunu kuvvetle umuyoruz.”⁸⁴

Buradaki ifadelerden de çıkarılabileceği gibi TKMD, milliyetçi camia içinde oldukça önemsenen bir teşekküldür. O yüzden siyasal ikbal gereği Türk milliyetçileri nezdinde TKMD’de, milliyetçiliğin mukaddesatçılığa baskın olması istenir. Ancak bu istegın gerçekleşme ihtimalinin pek de imkân dahilinde olmadığını TKMD’nin 4. Kurultayı’nda görmek mümkündür.

TKMD’nin 30 Nisan 1967 yılında İzmir’de yapılan 4. Büyük Kurultayı, açıkça AP ve CKMP’nin dernek üzerindeki mücadelesine sahne olmuştur. Dernek içerisinde yaşanan AP ve CKMP taraftarları arasındaki ideolojik mücadele bu kurultayda su yüzüne çıkmıştır. Kurultaydan önceki günlerde, dernek merkezinde ve şubelerinde TKMD’ye “yeni bir yön verilmesi” ve “başkanın kim olacağı” konuşulan önemli konuların başında gelir. TKMD’yi oluşturan iki kurucu fikriyatın temsilcilerinin, yani hem milliyetçilerin hem de mukaddesatçıların “sevdiği ve saygı duyduğu bir kişi” olan İlhan Darendelioglu, TKMD’nin iki dönem başkanlığını yapmış ve bu kongrede aday olmayacağını açıklamıştır. Darendelioglu bu niyetine sebep olarak, “dernek merkezinin, bulunduğu yer itibariyle misyonunu layıkıyla yerine getiremeyeceği”, “bu yüzden her türlü derneğin, yayınların ve siyasetin merkezi olan İstanbul’a nakledilmesi” gerektiği yönündeki istegının geri çevrilmesi ve derneğin başına “ilmi hüviyeti olan bir zatın” geçmesi gerektiği gerekçeleri sunar.⁸⁵ Darendelioglu, TKMD’ye yapılan “bir kaba kuvvet ekibi” suçlamasını bertaraf edebilmek için derneğin başına üniversite mensubu bir zatın geçmesini lüzumlu görmüş, bu yönde çalışmalar yapmış, akademisyenlerden umduğu cevabı alamasa da yapılan başkanlık seçiminde bir aka-

84 “T. Komünizmle Mücadele Derneği Kongresine Selam”, *Milli Işık*, sayı 1, Mayıs 1967, s. 10.

85 “Komünizmle Mücadele Derneği Kurultayı ve Yankıları”, *Milli Işık*, sayı 2, Haziran 1967, s. 4.

demisyan olan Saffet Solak'ın desteklenmesi yönünde bir eğilim sergilemiştir.⁸⁶

TKMD'nin bu kongresi, dönemin sağcı basını tarafından ilgiyle izlenmiştir. Bu kongrede *Yeni İstanbul* gazetesi Darendelioğlu'nu, *Sabah* ve *Bugün* gazeteleri de Saffet Solak'ı desteklemekteydirler. Basının adaylara sundukları desteklerde bile milliyetçi-mukaddesatçı mücadelesini görmek mümkündür. 30 Nisan Pazar günü saat 11.15'te başlayan kurultay, Genel Başkan Darendelioğlu'nun "heyecanlı ve sürükleyici hitabetiyle" yaptığı aşağıdaki konuşmasıyla açılmıştır:

"27 Mayıs hareketinin getirmek istediği hürriyeti sinsice ve gizlice istismar eden komünistler artık yeraltı faaliyetlerini alelihiye intikal ettirmiş bulunmaktadır. 27 Mayıs hareketinden evvel altı yıl içinde Türkiye'de komünizm propagandası yapmaktan dolayı tam 355 kişi 141. ve 142. maddeler muvacehesinde mahkûm edilmiş olmasına rağmen, ihtilalden sonra yeraltı dediğimiz gizli faaliyetlerini açıkça yapmak isteyenler maalesef bilirkişi raporları ile kanunlarımızın pençesinden dahi kurtulmak imkânını sağlamışlardır. 1965 yılının başında bir milletvekilimiz Adliye Vekilinden 'ihtilalden sonra kaç komünist hakkında takibata geçilmiş, kaç mahkûm edilmiştir' şeklinde bir sual sormuştu. Adliye Vekilinin verdiği cevap aynen şöyledir: '28 kişi hakkında takibata geçilmiş, 27'si âdemi takip kararı almıştır, bir tanesinin ise muhakemesi devam etmektedir.' Görüyorsunuz ki, Türkiye'de komünizm faaliyetleri içinde bulunduğumuz devirde daha çok azgınlaşmış olmasına rağmen maalesef adalet cihazımızı da yanlış istikamete sevk etmek isteyen bilirkişilerin yüzünden 141. ve 142. maddeler işlemez hale gelmiştir. Birçok müesseselerimizde olduğu gibi, bugün üniversite kürsülerimizi de işgal eden ve bilhassa ceza kürsümüzü işgal eden öğretim üyeleri ne yazık ki, bilerek veya bilmeyerek vatan hainlerinin lehinde kanaat serdetmek suretiyle bunların beraetlerini sağlamaktadırlar. Fakat, Türk halk eşkarının vicdanında mahkum olanlar, adalet huzurunda bera-

et etseler dahi, elbette normal ve namuslu bir vatandaş hüviyeti taşıyamazlar ⁸⁷

Darendelioğlu'nun yaptığı bu konuşmadan sonra, kongre başkanlık divanı seçimleri yapılmış ve teşekkül eden divan üyelerinin yerlerini alması üzerine 3. Kurultay'da işbaşına getirilmiş olan İdare Heyeti'nin çalışmalarını anlatan faaliyet raporu okunmuştur. Faaliyet raporunda özetle şunlar söylenmiştir:

*“Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği, meşruiyetçi, hürriyetçi ve demokratik prensiplere bağlı bir teşekküldür. Sömürücülüğün her türlüşüne karşı bulunmaktayız. Atatürk'ün ve şimdi Hakkın rahmetine kavuşmuş büyük liderlerin Türk kurtuluş mücadelesi sonunda bize emanet ettikleri Türkiye Cumhuriyetini payidar, muzaffer ve müreffeh kılmak Türk milliyetçiliğinin en mukaddes borcudur. Ancak işaret etmek icap eder ki, Atatürk'ün komünizmin kahredilmesi yolundaki emrinin büyük devlet adamının kendi kendini inkârı demek olduğunu belirten cüretkârlar karşısında dikkat ve idrakimizi daima uyanık tutmaya, fikir ve gayretlerimizi birleştirmeye mecburuz.”*⁸⁸

Faaliyet raporunun okunmasından sonra Ankara delegesi Galip Erdem, Antalya delegesi Süleyman Çiloğlu, İstanbul delegesi Nurettin Pakyürek okunan faaliyet raporunu eleştirmişlerdir. Bu delegeler özetle, “mücadelenin sadece komünizmle değil, komünizmi doğuran kapitalizmle de olması gerektiğini ve memlekette baş gösteren ahlak buhranının önlemesi icap ettiğini” söylemişlerdir.⁸⁹

Derneğin 1967 tarihli 4. Kongresi dışarıdan da takip edilmiş ve hatta kimi üst düzey ordu mensupları derneğin kongresine “başarı telgrafı” çekmişlerdir. Ancak oluşan başkanlık divanı, bu telgrafların kendilerince en mühim olanlarını okumuşlardır. Telgraf çekenler arasında CKMP Genel Başkanı Alparslan Türkeş, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Necdet

87 A.g.m., s. 5.

88 A.g.m., s. 5-6.

89 A.g.m., s. 6.

Uran, Donanma Komutanı Koramiral Celal Eyicioğlu ile Yedinci Kolordu Komutanı Orgeneral Faruk Güventürk gibi isimler vardır.⁹⁰ Dönemin deniz kuvvetleri komutanı olan Necdet Uran ile Donanma Komutanı Celal Eyicioğlu'nun çektikleri başarı telgrafında, komünizmle mücadelenin yanında, ayrıca, TKMD'den "mini etekli kadınlar ve uzun saçlı erkeklerle de mücadele etmesini" istemiştir.⁹¹

Kongre gündemine göre tüzük tadili ve genel merkezin İstanbul'a taşınması konusunda başkanlık divanına 46 imzalı dilekçe verilmiş, ancak başkan bu önerileri oylamaya açmamıştır. Bunun üzerine Darendelioğlu, divan başkanı olan İsmail Hakkı Yıldırım'ı sert bir dille eleştirmiştir. Tüzük tadili konusunda bir diğer teklif de derneğin isminin değiştirilmesidir. Bu konuda söz alan ve derneğin adının "Komünizmle ve Kapitalist Emperyalizmle Mücadele Derneği" olmasını isteyen delegelerden biri olan Günal Sayın şunları söylemiştir: "*Komünizme karşı olmak, ifadesini şiddet tedbirlerinde bulmaz. Bir yandan kanuni müeyyideler konulurken, öte yandan sosyal ve ekonomik tedbirler almak, Anadolu'yu devletin şefkatli kolları ile sarmak lazımdır.*"⁹²

Bazı delegelerin, derneğin adının "Komünizm ve Kapitalist Emperyalizmle Mücadele Derneği"⁹³ şeklinde değiştirilmesi ve dernek merkezinin İstanbul'a nakli yönündeki teklifleri kabul edilmemiş ama kongre heyeti, bu tekliflerin gelecek kurultayda görüşülmesi gerektiği yönünde karar almışlardır.

Kurultayda, dernek yönetimi seçimlerine geçilmeden önce, TKMD üzerindeki AP etkisini göstermesi bakımından önemli bir husus olarak, Ulaştırma Bakanı Sadettin Bilgiç'in kurultaya katılması ve konuşma yapmasına izin verilmesi gösterilebilir. Sadettin Bilgiç, tedavülde olan antikomünist muhayyileyi okşayan konuşmasında özetle şunları söylemiştir:

90 A.g.m., s. 6.

91 Milliyet, 1 Mayıs 1967.

92 "Komünizmle Mücadele Derneği Kurultayı ve Yankıları", Milli Işık, sayı 2, Haziran 1967, s. 6.

93 Milliyet, 1 Mayıs 1967.

“Kuvvetini imanından alan bir milletin çocuklarıdır. Sizin meselelerinize hükümet olarak yakından inebilmiş değiliz. Türkiye’nin dört bir bucağından buraya gelmiş olan sizler, bihakkın memlekete hizmet ediyorsunuz. Esası şekle boğdurmayalım. Yoksa, mücadeleniz faydalı olmaz. Buradaki arkadaşlar imanlıdır. Türklüğü de vicdanı da bütün kimselerdir. Hürriyete inanmış kimselersiniz. Demokratik nizam içinde ihtilallerde olduğu gibi meseleler bir gecede halledilmez. Demokrasinin olduğu yerde hürriyetler bir gecede boğulmaz. Komünizm, memleketimizde esnaf, köylü ve işçi arasına sızmamıştır. Çünkü onlarda ikinci bir kuvvet vardır. Vakıalara istinaden hareket ederler, sağduyu sahibidirler. Memlekette her fırsatta mukaddesata, milliyete, hürriyete ve demokrasiye saldıranlar var, birbirimizi hırpalamaktan vaz geçerse hedefe daha kolay ulaşırız. (...) Memleketin içinde bulunduğu şartlar güllük gülistanlık değildir. Türkiye’deki komünistler, devamlı şekilde parçalayıcı sloganlar işlemektedirler. Sizler elinizdeki 2 bin lirayla otobüsle komünizmle mücadeleye giderken onlar uçakla komünizm propagandasına koşturmaktadırlar.”⁹⁴

Kurultayda genel başkan adayı olarak Darendelioğlu, İhsan Koloğlu ve Solak olmak üzere kurultay başkanlık divanına üç kişi teklif edilir. Delegelerin beklentisi Darendelioğlu’nun başkanlığı yönündedir, ancak Darendelioğlu kürsüye gelerek Saffet Solak lehine adaylıktan feragat ettiğini açıklar ve kendisini destekleyenlerden de reylerini kullanmalarını talep eder. Geriye kalan iki aday için seçim yapılır ve sonuçta Saffet Solak TKMD genel başkanlığına seçilir ve kurultay biter.⁹⁵

Kısacası İhsan Koloğlu ve Doç. Dr. Saffet Solak aday olarak yarışmış ve AP’nin gücünü arkasına alan Saffet Solak TKMD’nin genel başkanı seçilmiştir.⁹⁶ Saffet Solak’ın TKMD başkanlığını kazanması hakkında Zübeyir Yetik şu ilginç bilgileri aktarır: “Kongrede (...) yönetim tamamen Mukaddesatçı kanadın eli-

94 A.g.m., s. 6-7.

95 A.g.m., s. 7-8.

96 Milliyet, 2 Mayıs 1965.

ne geçti. Saffet Solak'ın genel başkanlığa getirildiği bu kongrede ben bulunmadım; ama bu başarıda o güne dek bu gibi şeylere hep uzak duran Risale-i Nur talebelerinin büyük rolü olduğunu duydum.”⁹⁷

Saffet Solak'ın kazanması ile hedeflenen siyasi ikbal, CKMP'nin büyümesi ve güçlenmesini engellemek ve milliyetçi ve muhafazakâr çevrelerin CKMP'ye yönelen ilgisini AP'ye yönlendirmektir. Yetik'in de ifadelerinden görülebileceği üzere TKMD'nin temel iki kurucu unsurları olan milliyetçilik ve mukaddesatçılık arasındaki çatışma, bu kongrede mukaddesatçıların lehine sonuçlanmıştır. TKMD'nin yeni genel başkanı Saffet Solak, kurultayın hemen ertesi günü derneğe hâkim olan havanın değiştiğine dair özetle şu beyanatı verir: “Derneğimiz şimdiye kadar bir antitez havası içinde çalışıyordu. Reaksiyoner bir durum arz ediyordu. Dernek mensupları bundan hiç memnun değildi. Bundan böyle bütün faaliyetlerin ahlaki, fikri ve ilmi olarak yürütülmesi başlıca hedefimizdir.”⁹⁸

Saffet Solak'ın geçmiş yönetimleri eleştiren bu beyanatı, dernek içindeki, özellikle milliyetçi kanatta, karşı atağı beraberinde getirmiştir. Yeni yönetime karşı atağa geçen çok sayıda dernek mensubu “Türkleri, Türk ve Müslüman şeklinde bölenlerin bu ülkeye büyük zarar” verdiğini belirtmiş ve “komünizmle mücadelede Türkiye'nin herhangi bir devletin ileri karakolu olması ihanetlerin en büyüğüdür” diye çok sert ifadeler içeren “muhtıra” niteliğinde bir açıklama yapmışlardır. Ancak 31 şube başkanı, dernek genel merkezine gönderdikleri muhtırayı basına da vermişler ve genel merkeze, istekleri karşılanmazsa, mensubu oldukları şubeleri derhal kapatacaklarını bildirmişlerdir. Genel merkezden karşılanması beklenen istekler şunlardır:

“1. Komünizmle mücadelede ana fikrimiz Türkçülüktür. Türkçülüğü İslâmiyet içinde mütalaa ediyor ve gerçek Müslümanın

97 Zübeyir Yetik (2008), s. 104.

98 “Komünizmle Mücadele Derneği Kurultayı ve Yankıları”, Milli Işık, sayı 2, Haziran 1967, s. 8.

Türkçü olduğuna inanıyoruz. Kurultayda Türkçüler dinsizdir diyecek kadar küstahlaşan sahte dincilerle aynı fikirde değiliz, partizan olmayacağız, bunun açıklanması,

2. İlme hürmetkârız, zirai reforma, sosyal adalete, imkân eşitliğine, petroler başta olmak üzere yeraltı servetlerinin millileştirilmesine, ücret dengesinin kurulmasına, sömürücülüğün önüne geçilmesine taraftarız, bunun açıklanması,

3. Dernek yazılarının altına '*Tanrı Türkü Korusun*' ibaresinin yazılması, *Türk'ün milli amblemi olan bozkurta laf edecek olan alçakların karşısındayız.*"⁹⁹

Buradaki Türkçü çağrışimleri yüksek ifadelerden de anlaşılacağı gibi, dernek içinde mukaddesatçılığın, yani İslâmcılığın ağırlığını koymasıyla, milliyetçilerin, yani Türkçülerin ikincileştirilmeye başlandığı açıkça görülebilir. Dernek içindeki bu milliyetçi ayrışma sonucunda AP, mukaddesatçıların desteği ile TKMD'nin kontrolünü ele geçirmiştir. Dernekte mukaddesatçıların, yani İslâmi yünü ağır basan kesimin etkisinin artmasında, AP'nin mukaddesatçılarla olan dirsek temasının etkisi büyük olmuştur. Derneğin AP kontrolüne geçmesi üzerine, otuz dernek temsilcisi istifa etmişler, genel başkanlığa gönderdikleri yazıda derneğin şube merkezlerini kapatacaklarını da söylemişler ve "Dernek şubelerinin bir partinin ocak bucak teşkilatı şeklinde çalıştığını" ileri sürmüşlerdir.¹⁰⁰ Ayrıca ilerleyen aylarda istifa eden farklı partilere mensup dernek üyeleri de benzer türden ama biraz "ağır" eleştirilerde bulunmuşlardır. Hatta Güven Partisi mensubu, TKMD üyesi olan ve dernekten istifa eden dört kurucu üye, "partinin Komünizmle Mücadele Derneği haline geldiğini" açıklamış, "komünizmle mücadelenin daha bilinçli olması gerektiğini" vurguladıktan sonra, "şirketlere gidip, biz komünizmle mücadele edeceğiz, para verin" demekle "komünizmle mücadele edilemeyeceğini" açıklamışlardır.¹⁰¹

99 A.g.m., s. 8.

100 Milliyet, 3 Mayıs 1967.

101 Milliyet, 13 Ekim 1967

TKMD üzerinde AP-CKMP mücadelesi sürerken, merkezden uzak olan şubeler, milliyetçi-mukaddesatçı ittifakı sürdüren kimi uygulamaları hayata geçirmişlerdir. Bu ittifak Erzurum, Van ve Trabzon gibi illerde, TKMD öncülüğünde devam etmiştir. TKMD şubelerinin en aktiflerinden biri olan TKMD Erzurum şubesi, 9 Temmuz 1967 Pazar günü fikrî mimarlığını yaptığı Erzurum Milliyetçiler Konseyi'nin ilk toplantısını yapmıştır. Bu konseyin oluşmasına katılan 40 teşekkül özetle şunlardan oluşmaktadır: TKMD Erzurum Şubesi, Esnaf Dernekleri Birliği, Milliyetçiler Derneği, Erzurum Gazeteciler Cemiyeti, Milliyetçi Öğretmenler Birliği, MTTB, Din Görevlileri Federasyonu Erzurum Şubesi (...) AP ve CKMP Gençlik Kolları.¹⁰² Erzurum'daki duruma benzer bir biçimde 15 Ağustos 1967 tarihinde Van'da, 19 Ağustos 1967'de ise Trabzon'da başını TKMD il şube başkanlıklarının çektiği ve MTTB'nin de desteğiyle bu illerdeki bütün milliyetçi teşekküller birleşmeye başlamışlardır.¹⁰³

30 Nisan 1967 tarihinde yapılan kurultayda gün yüzüne çıkan mücadele, TKMD'nin ve İzmir Milliyetçi Öğretmenler Federasyonu'nun iştirakiyle 27 Ağustos 1967 tarihinde İzmir'de düzenlemiş olan "Milli Kültür, Milli Ahlak, Milli İktisat Semineri"nde de devam etmiş ve derneğin divan üyeleri, CKMP taraftarı delegelerin konuşmalarını engellemeye çalışmışlardır. Bu seminerde, TKMD adına Genel Başkan Yardımcısı Burkay Kaynak "milliyetçi teşekküller arasında sıkı işbirliği olması gerektiği" yönünde konuştuğundan sonra, İzmir Milliyetçi Öğretmenler Federasyonu adına M. Oğuz Gök kısa bir konuşma yapmıştır. Adı geçen seminerde Milliyetçi Türk Kadınlar Birliği Genel Başkanı Emine Işınsoy, AP'ye yönelik, "üniversitelere, bürokrasiye yönelen sol kadrolaşmaları görmezlikten geldiğini ve iktidarın temel meseleleri çözmekten uzak, gүнübirlik politikalar ürettiğini" belirttikten sonra, bu durumun "milliyetçilikle, mukaddesatçılıkla hiçbir alakasının olmadığı-

102 "Erzurum'da Milliyetçiler Konseyi Kuruldu", *Milli Işık*, sayı 4, Ağustos 1967, s. 8-9.

103 "Van'da ve Trabzon'da Milliyetçi Teşekküller Birleşti", *Milli Işık*, sayı 5, Eylül 1967, s. 26-27.

nı” söyleyerek AP’yi ve TKMD’yi eleştirmiştir.¹⁰⁴ Bu seminerde CKMP mensuplarının konuşturulmaması üzerine, bu kişiler *Türk Milletine Bildiri* adında bir bildiri yayımlamışlardır. Adı geçen bildiri şöyledir:

“Milli Eğitim Bakanı İlhami Ertem’in hatalı tutumunu telin ve Milliyetçiler arasında daha şuurulu bir dayanışmayı temin maksadıyla İzmir’de yapılan ‘Milli Kültür, Milli Ahlak, Milli İktisat’ semineri, Tertip Komitesi tarafından tamamen Hükümetin arzuladığı yönde geliştirilmesine çalışılmıştır. Kendisinden Türk Milliyetçiliğinin ruhuna yaraşır bir netice beklediğimiz seminer aşağıda sıraladığımız maddelerde açıklandığı şekilde, gerçek yönünden çıkartıldığı hususundaki iddialarımızı kuvvetlendirir şekilde gelişmiştir.

1. İktidarın dini, şahsi politikalarına alet etme arzularına rıza göstermemesi sebebiyle emekliye sevk edildiğini tahmin ettiğimiz, eski Diyanet İşleri Başkanı Muhterem İbrahim Elmalı seminerde konuşturulmamıştır. Seminere başkanlık eden Sayın İlhan Egemen Darendelioglu tarafından davet edildiği halde diğer yöneticilerin ‘Hükümeti gücendiririz’ şeklindeki alen beyanları ile istiskale uğramıştır. Bu durumda insiyatifini kaybeden eski T.K.M.D. Genel Başkanı İlhan Egemen Darendelioglu semineri terk ederek İstanbul’a dönmüştür.

2. Son kurultayda T.K.M.D. Genel İdare Kurulu’nu ‘Tezimiz İslâmiyet’tir’ sloganı ile elde edenlerin, şahsiyet sahibi eski bir Diyanet İşleri Başkanı’na karşı tuhaf tutumları gerçek iç yüzlerinin belirmesine vasıta olduğu kanısındayız.

3. Milli Eğitim camiasında ve Türkiye’de büyük akisler yapan Kültür Müsteşarı Adnan Ötügen ve yöneticilerin tasfiyesi meselesinin de Milliyetçiler Seminerinde görüşülmesi icap ederdi.

Ancak Tertip Komitesi tarafından tayin suretiyle teşkil edilen Divan, mikrofon zorla elinden alınarak konuşmasına mani olunmuştur. Bu durum, Hükümete muhalif seslerin kısılması olarak yorumlanabilir.

104 “Milli Kültür, Milli Ahlak, Milli İktisat İzmir Semineri”, *Milli Işık*, sayı 5, Eylül 1967, s. 4-5; Hakkı Öznur (1999a), s. 100-101.

5. Seminerde Divan'a Tertip Komitesi'nce teklif edilen ve oldu bittiye getirilerek karara varılan, 'Temel Hak ve Hürriyeti Koruma' Kanununun desteklenmesi için partilere telgraf çekilmesi kararı, Seminer yöneticilerinin maksatlarının meydana çıkmasına vesile olduğu kanaatindeyiz.

Hâlbuki biz hakiki milliyetçiler, Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu'nun solculara olduğu kadar, milliyetçilere de karşı hazırlandığı görüşündeyiz. Bu kanuni statüde Masonları, kanaatimizce Türk Milliyetçiliğinin gelişmesine, geliştirilmesine mani olmak arzusu içinde görüyoruz.

Bu ve buna benzer sebeplere istinaden tertip edilen seminer Türk milliyetçiliğine istenilen faydayı sağlamaz. Bu gerçeğin Türk Milletine duyurulmasını milli bir vazife saymaktayız.”¹⁰⁵

Bu bildiride, AP iktidarına, “Tezimiz İslâmiyet'tir” düsturuya la yola çıkmalarına rağmen, dini şahsi politikalarına alet ettikleri, “muhalif seslere tahammül etmedikleri” ve “hazırladıkları Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanununun Masonların lehine Türk milliyetçiliğinin aleyhine işlediği” yönünde ağır eleştiriler yapılması, dernek üzerinde iki partinin siyasi hesaplarını göstermesi açısından oldukça önemlidir. Emine Işınsoy'un konuşmasından sonra İlhan Darendelioglu kendisinden beklediği gibi bilindik antikomünist içerikli bir konuşma yapmıştır. Ardından TKMD Genel Başkanı Saffet Solak, komünizmle mücadeleyle yönelik olarak ahlâk meselesine hasrettiği konuşmasında özet olarak, “Bizim ahlak görüşümüz İslâmi ahlaktır,”¹⁰⁶ demiştir. Solak'ın bu ifadesi de göstermektedir ki, TKMD fikriyatında dinin kapladığı alan genişlemeye ve İslâm öne çıkarılmaya çalışılırken, milliyetçiler de dernekten dışlanmaya başlamıştır.

TKMD yönetiminde artan AP etkisine duyulan kızgınlığın yanında, antikomünist duruşlarını ve faaliyetlerini devam ettiren kimi Türk milliyetçileri Alparslan Türkeş'in milliyetçileri CKMP çatısı altında toplamasıyla birlikte dernekten çekilmeye

105 “Türk Milletine Bildiri”, *Milli Hareket*, sayı 15, Ekim 1967, s. 3-4.

106 “Milli Kültür, Milli Ahlak, Milli İktisat İzmir Semineri”, *Milli Işık*, sayı 5, Eylül 1967, s. 6.

başlamışlardır. Ancak kimi milliyetçiler, yine de TKMD'nin Nisan 1968 tarihinde yapılan kongresine katılmışlar ve bu kongrede de AP'nin desteklediği Saffet Solak ve yandaşları tarafından konuşma yapmaları dahi engellenmiştir. Bu kongreye yine AP-CKMP çekişmesi damgasını vurmuştur. Kongrede eski Genel Başkan İlhan Darendelioğlu bir konuşma yapmış ve daha sonra Saffet Solak derneğin bir yıllık faaliyet raporunu okumuştur. Okunan raporda, derneğin kendi dönemindeki faaliyetlerini ön plana çıkaran Saffet Solak, Necip Fazıl Kısakürek'in derneğin bu dönem faaliyetleri ile ilgili yaptığı övgü ve desteklerden söz etmiştir. Ancak bir gün sonra Necip Fazıl bu açıklamayı "ağır" biçimde tenkit etmiştir. Bu kongrede, milliyetçilerden sadece Mirat Özçamlı ve Nurettin Pakyürek'in birer konuşma yapmasına izin verilmiştir. "İzmir'de masonların dernek kapılarına siyah çelenk koydukları" için genel merkez tarafından kapatılan derneğin gençlik kolu olayını Şube Başkanı Ömer Işık'ın dile getirmesine izin verilmemiştir. Kongre devam ederken, milliyetçiler, "TKMD'nin masonlarının oyunu na geldiğini" ve "AP'nin uşaklığını yaptığını" iddia ederek Saffet Solak'ı protesto etmişlerdir. Kongrede bu ve benzeri konular üzerine konuşma yapmak isteyen CKMP taraftarları engellenmiştir.¹⁰⁷

Kongrede konuşmak isteyen CKMP mensupları, kongrede okumak istedikleri bildiriye daha sonra *Milli Hareket* dergisinin Mayıs 1968 tarihli sayısında yayımlamışlardır. Türkiye'deki komünizmle mücadele sürecinin genel ahvaline dair çok sert ifadelerin yer aldığı bildiride, milliyetçiler özetle şu görüşleri ifade etmişlerdir:

"Buraya, derneğimizin kuruluş amacını hatırlatmak ve bugün nasıl kapitalistlerin bir oyuncağı durumuna getirildiğini anlatmak için geldim.

Arkadaşlarım! Komünizmle Mücadele Derneği, Türkiye'deki komünistlerin siyasi bir güç olmağa başlamaları üzerine, milliyetçi kişilerin gayretleri ile bu şehirde kuruldu. Kuruluş

107 Hakkı Öznur (1999a), s. 102.

açık ve kesindi: Komünizmin karşısına milliyetçi bir görüşle çıkılarak önlenecekti. Bu başta Sayın İlhan Darendelioglu olmak üzere, büyük bir gayretle yapılmak istendi. Fakat maalesef tam olarak başarılamadı. Çünkü, iyi niyetli ve gerçekten vatansever insanların karşısına siyasi ihtiras sahibi hareketin manasını anlayacak beyine sahip olmayanlar çıktı. Velhasıl arkadaşlar, hareket yönünü değiştirdi. Komünizmle Mücadele Derneği, para babalarının kasalarını bekleme derneği durumuna düştü.

Bugün genel merkezin ve pek çok şubenin durumu budur.

Arkadaşlar! Dünyada iki büyük maddeci görüş vardır. Birine komünizm derler. Ötekine de kapitalizm. Biz komünizmle mücadele edelim derken, onun kökte kardeşi durumunda olan kapitalizmin müdafii durumuna geldik. Dinsiz komünistlerin başını ezelim derken, imansız kapitalistlere rahat sağladık. Bizim iyi niyetimizi sömüren para babası, toprak ağası, fabrika patronu kapitalist, bir eliyle beslediği komünistlerin üzerine, yanında çalıştırdığı işçiyi, köylüyü saldırttı. Komünistleri ezelim derken, bizi kendileri ezdiler.

Kardeşlerim! Hepiniz Anadolu'nun bir köşesinden geldiniz. Çoğunuz, fakir fukarasınız. Ben de Anadolu çocuğuyum. Benim memleketimde köy evleri tek odalı olur. Bütün aile tek odada barınır. Çocukların çoğu tarlalarda, yollarda doğar. Göbekleri taşlarla kesilir. Bir kadının, çocuğunu doğurduktan sonra gündeliğim kesilmesin diye işine devam ettiğini çok görmüşüzdür. Arkadaşlar buraya İstanbul'dan geldim. İstanbul, zenginle fakirin en çok karşı karşıya olduğu yerdir. Milyonerler, apartman ağaları, fabrika ağaları, dış ticaret ağaları oradadır. Ayda üç yüz lirayla geçinmeğe çalışan fabrika işçisi, apartman kapıcısı oradadır. Sosyal dengesizliğin cirit attığı yer, oradadır. Artık şunu görmeliyiz ki, komünizm kahrolsun demekle kahrolmuyor. Türkiye'deki sosyal dengesizliği görmek istemeyen ruhsuz kapitalistin düşüncesine ortak olmakla bu işler halledilmiyor.

Derneğimizin genel başkanı olan Saffet Solak'ın Mücadele Dergisi'nde her sayı çıkan üç beş yazısını okuyorum. İslâ-

miyet'in savunuculuğunu yapar görünen Solak, mensuplarımızı yanlış tevekkül hastalığına müptela etmek istiyor Yüce dinimiz zengine, fakirin hakkını vermeyi emreder. Vermeyen olursa Hazreti Ömer'in, zekâtını vermeyen toprak ağasına yaptığı gibi, sakalından tutulur ve zorla alınır. Maalesef denegimizin bil-hassa genel merkezi son bir yıl içinde, fakiri tutmak değil, fakiri tutanı ezenlerle işbirliği halinde faaliyet göstermiştir.

Arkadaşlar! Bugün Anadolu halkı çıplak ve açtır. Büyük şehirlerimizde Türk kadınları, ekmek parası için kendilerini Amerikan gemicilerine, Fransız gemicilerine kiralamaktadır. Türkiye halkının yüzde yetmiş toprak ve teneke evlerde yaşamaktadır. Milletin yüzde altmış okuma yazma bilmeyecek kadar cahildir. Üniversite talebeleri bodrumlarda, sıhate zararlı, cansız, rutubetli taş duvarlı medreselerde yaşamaktadırlar. Köylülerimiz ağaların tahakkümünden, tefecilerin vurgunundan bıkmıştır. Millet kendini kurtaracak bir el aramaktadır.

İşte biz bu güne kadar bunları söylemedik. Namussuz kapitalistin, vicdansız ağanın hainliğini millete açıklayamadık. Bunu yapan komünistler oldu. Komünistler bu yüzden günden güne ilerliyor, günden güne kuvvet kazanıyorlar. Biz milletin karşısına kapitalistin maşası, para babasının bekçisi gibi çıktık. Komünistler ise millete koruyucu melek gibi göründüler.

Arkadaşlar! Artık bu yoldan dönmeliyiz. Millete kapitalistlerin, toprak ağalarının, sömürücü tüccarın, para babası millet ve millet düşmanlarının bekçisi olmadığımızı göstermeliyiz. Komünizmin olduğu kadar, maddeci kapitalizmin de düşmanı olduğumuzu ilan etmeliyiz. Türklük şuur ve gururu ile İslâm ahlak ve faziletinin bu milletin temel felsefesi olduğunu bilerek tezimizin milliyetçi, toplumcu, maneviyatçı bir görüş olduğunu açıklamalıyız.

Anadolu'nun ücra köşelerinden gelen, milliyetçi, gerçekten imanlı kardeşlerime sesleniyorum. Derneğimiz şubelerini siyasi hayatları için basamak yapmak isteyen bezirgânlara izin vermeyiniz. Milleti ezen, komünizme zemin hazırlayan toprak ağası, kapitalist vicdansızların karşısına çıkınız. Türk Milletinin kaderi son yıllarda birçok kuvvetler tarafından yeniden çi-

zilmek istenmektedir. Komünizmin tam karşısında olan sizler, kapitalizmin de karşısına geçiniz ve milliyetçi hareketleri destekleyiniz. Dedelerimizin akan kanı için çocuklarımızın geleceği için bunu yapmağa mecburuz. *Bundan sonra komünizmle mücadelede tam bir taktik değişikliği yapılması şarttır. Bundan sonra sadece kahrolsun komünizm demek yerine, sosyalengesizliği giderici, fakirin durumunu gören, onun yanında olan bir düşünce ve faaliyet içinde olmalıyız.* Bunun için devleti zorlamalıyız. Bunun için para bekçiliği yapan zengini zorlamalıyız. Bunun için, mini etekli sosyete milliyetçisiyle, züppe salon milliyetçisiyle değil, gerçekten inanmış, hareketleriyle düşüncesi bir olan Türk milliyetçisiyle beraber olmalıyız.

Tanrı, Türk Milletini başta kapitalizm ve komünizm olmak üzere, bütün kötülüklerden korusun.”¹⁰⁸

TKMD Genel Merkez yöneticileri bu bildirinin okunmasını engellemişlerdir. Kongredeki bu kavganın dışarıda da devam etmiş olduğunu, bu bildirinin CKMP’nin neredeyse resmî yayın organı olan *Milli Hareket* dergisinde yayımlanmasından da çıkarabiliriz. Bu bildiriden de anlaşılacağı üzere, dernekte AP nüfuzunun daha belirgin hale geldiğini, bu duruma CKMP mensuplarının *belirgin bir milliyetçi duyguyla* eleştiri getirdiklerini ve Türkiye’deki *komünizmle mücadelenin ahvaline* dair içeriden tespitlerin dillendirildiğini söyleyebiliriz. Genel olarak milliyetçi çevrelerde ve CKMP içinde önemli bir sima olan ve siyasal yaşamı boyunca Alparslan Türkeş’le birlikte hareket eden Ahmet B. Karabacak, CKMP’lilerin Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği’nden çekilme nedenlerini ve derneğin kendilerinden sonraki akıbetini şöyle aktarır: “Alparslan Türkeş, milliyetçileri siyasi bir çatı altında toplayınca bizim, böyle yamalı bohça bir derneğe ihtiyacımız kalmadı. Dernekten, İlhan Darendelioglu ile beraber çekildik. Biz dernekten çekilince, orası da çöktü, kapandı.”¹⁰⁹

108 *Milli Hareket*, Mayıs 1968, s. 10-11. Aktaran. Hakkı Öznur (1999a), s. 102-104; Kemal Can ve Tanıl Bora, *Devlet, Ocak, Dergah: 12 Eylül’den 1990’lara Ülkücü Hareket*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1994, s. 339.

109 Ahmet B. Karabacak (2011), s. 61.

Dündar Taşer, “Türkiye’deki 35 milyon küsur vatandaşın 35 milyonu milliyetçi, sağcı, vatansever, hürriyetçi ve demokrasi hayranı” diye ifade eder ve bu kitlenin “hiç olmazsa anti-komünist olduğunu” ifade ettikten sonra, Türkiye’de kurulan antikomünist cephenin birbirine rakip, hatta hasım teşkilatlarından (hükümet, GP [Güven Partisi], YTP, MP, MNP, AP, Tersirsiz Basın, MÖS [Milliyetçi Öğretmenler Sendikası], TÜRK-İŞ, TEKD [Türk Ev Kadınları Derneği], MÖDK [Milliyetçi Öğretmenler Derneği Konfederasyonu], TKMD, MTTB, MHP, Ülkü Ocakları, MTKD [Milliyetçi Türk Kadınları Derneği], Ülkü-Sen, TMTF [Türkiye Milli Talebe Federasyonu]) oluştuğunu tespit eder. Ona göre bu teşekküllerin “bir kısmı hükümetin ömrü afiyeti için (...) Bir kısmı da hükümetten bahşiş olmak için” kurulmuştur. TKMD’nin “devletten bahşiş almak için” kurulan antikomünist derneklerden biri olduğunu ve AP kontrolünde bir dernek haline geldiğini Dündar Taşer şöyle ifade eder: “Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği, büyük iddialarla ortaya çıkmış, bir miktar nutuk ve konferans vermiş, sonra AP paralelinde daha sonra da hükümet emrine tabi olmuştur.”¹¹⁰

Derneğin ideolojik ve eylemsel olarak en etkin ve yoğun dönemi 1967-1969 yılları arasındır ve özellikle 1968 kongresinde dernek, tamamen AP kontrolüne geçmiştir. Derneğin tamamen AP kontrolünde olduğu yıllar 1969-1977 yılları arasını kapsar.¹¹¹ CKMP mensubu Türk milliyetçilerinin dernekten yavaş yavaş çekilmeleri ve dernek yönetimine yaptıkları eleştiriler sürerken, TKMD’ye yapılan eleştirilere başka bir cepheden, yani CHP Başkanı İnönü’den de karşılık gelir. İsmet İnönü, CKMP mensuplarına nazaran farklı siyasi kaygılardan hareket ederek Komünizmle Mücadele Derneği’nin çalışmalarını suçladığı bir konuşmasında şunları söylemiştir: “Bu dernek iktidar (AP) tarafından yardım görmektedir. Dernek, kendi fikri ve maksadına aykırı gördüğü vatandaşlara ve topluluklara karşı kaba kuvvet kullanmakta çok faal durumdadır. Komünizmle Mücade-

110 Dündar Taşer, *Mesele*, Töre-Devlet Yayınları, Ankara, 1975, s. 208-210.

111 Hüseyin Akyol (2011), s. 125; Hakkı Öznur (1999a), s. 105.

le Derneği AP mensupları tarafından kurulmuştur.” İnönü’nün dernek hakkında yaptığı bu suçlamaya karşılık AP grubu adına Ethem Kılıçoğlu, “Komünizmle Mücadele Derneği’nin hedefinden şaşıtına ancak Türk hâkimi karar verir,” biçiminde bir karşılık vermiştir.¹¹²

TKMD’de CKMP etkisinin, yani Türkçü-milliyetçi etkinin azalmasını ve dinî, yani mukaddesatçı vurgunun belirginleşmesini, derneğin 1968 tarihinden sonra yaptığı kurultaylarında müşahade edebiliriz. Bu durumun en açık örneğini ise derneğin 6. Büyük Kurultayı için Orhan Kirvelioğlu tarafından hazırlanan seçim beyannamesinin adında görmek mümkündür. Derneğin 6. Büyük Kurultayı’nda dernek başkanlığına aday olan Orhan Kirvelioğlu “Tezimiz İslâmdır” sloganıyla hazırladığı seçim beyannamesinde, “şube sayısı 300’ü bulan derneğin genel merkezinin İstanbul’a taşınmasını” teklif etmiş ve dernek bünyesinde yapmayı düşündüğü faaliyetleri üç başlıkta toplamıştır. İlk olarak dernek merkezinin İstanbul’a taşınması, ikinci olarak “Tezimiz İslâmdır” düsturu ile TKMD’nin şeref bayrağı altında hizmet etmek ve son olarak da tüm bunları gerçekleştirmek için gerekli kültürel faaliyetleri yapmak.¹¹³ Yapılan dernek başkanlığı seçimini kazanamamış olsa bile Orhan Kirvelioğlu’nun hazırladığı beyannamede, komünizmle mücadelede dine, yani İslâma açık bir biçimde vurgu yapmış olması ve CKMP merkezli Türk milliyetçiliğinin bu süreçte ikincilleştirilmeye çalışıldığını göstermesi oldukça önemlidir.

1970’li yılların çalkantılı siyasi atmosferinde TKMD, açıkça bir parti olarak AP ve mensubu senatörlerce de sahiplenilmiştir. Süleyman Demirel’in ünlü “Bana sağcılar adam öldürüyor dedirtemezsiniz,” sözüne giden kapıyı aralayan çıkışın sahibi ve Asya Milletleri Komünizmle Mücadele Birliği üyesi olan Fethi Tevetoglu, mecliste yaptığı 24 Aralık 1970 tarihli, TKMD ve AP ilişkisini açık bir biçimde ortaya koyduğu konuşmasında

112 “İnönü Komünizmle Mücadele Derneğinden Şikâyetçi”, *Milliyet*, 17 Temmuz 1968.

113 *TKMD Genel Başkan Adayı Orhan Kirvelioğlu’nun TKMD 6. Büyük Kurultayı Seçim Beyannamesi*, İleri Sanat Matbaası, İzmir, 1970, s. 3-14.

şunları söylemiştir: “AP’nin bu memlekette zararlı kızıl komünizm başta olmak üzere her türlü kötü cereyanların karşısında olduğunu bu memlekette akliselim sahibi, insaf sahibi tek bir insan çıkıp da inkâr edemez.”¹¹⁴

AP’den başka Milli Güven Partisi de, gerek meclis konuşmalarında gerekse komünizmle mücadele içerikli yaptığı yayınlarla¹¹⁵ TKMD’nin sahip olduğu milliyetçi-mukaddesatçı tabana seslenen ve bu tabandan siyasi beklentileri taşıyan girişimleri bulunsa bile, TKMD üzerinde açık bir ağırlığı olan AP ile yarışmamıştır.

1971 yılında Ankara ve Diyarbakır sıkıyönetim komutanlıkları yayımladıkları 12 numaralı bildiri ile Komünizmle Mücadele Derneği ile beraber birçok derneğin faaliyetlerini durdurma kararı almışlardır.¹¹⁶ Sıkıyönetim Mahkemesi’nin kararının kaldırılmasından sonra, derneğin etkinlikleri 1971’den 1977 yılına dek sürmüş olsa bile, bu dönemdeki siyasal ve kültürel etkinlikleri toplumda belirgin bir yankı uyandırmamıştır.

Son olarak, TKMD’nin genel başkanlıklarını sırasıyla şu isimler yapmıştır: Nejat Halil Pala, İhsan Koloğlu, İlhan Darendelioğlu ve Saffet Solak. Dernek 1977 yılında kendini feshetmiştir.¹¹⁷

TKMD’nin elindeki kan: Kanlı Pazar

“Komünistlerin kıyımı vatanseverlerin galeyanı.”

– İlhan Darendelioğlu

Kanlı Pazar’ın tek başına bir olay olmadığını, bir olaylar dizisinin son halkası olduğunu kaydeden Harun Karadeniz, devamla, 6. Filo’yu protesto olayları hakkında yazılanların ye-

114 Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, B:19, O:1, 24 Aralık 1970, s. 386.

115 Milli Güven Partisi, *Anarşiye ve Komünizme Karşı Mücadele (Belgeler)*, Ayrıldız Matbaası, Ankara, 1972. Bu yayında parti başkanı Turhan Feyzioğlu ve bazı partililerin “Atatürk milliyetçiliği ışığında, solcu ve aşırı solcu ‘düzeni yıkma’ heveslilerine karşı toplayıcı, birleştirici yaklaşımları” bulunabilir.

116 “Komünizmle Mücadele Derneği kapatıldı.”, *Milliyet*, 2 Mayıs 1971.

117 Hakkı Öznur (1999a), s. 105.

tersiz olduğunu, çünkü bu olayın çok az kişi tarafından bilinen yönleri olduğunu vurgulamıştır.¹¹⁸ Bu az bilinen yönlerin başında, o dönemin aktif derneklerinden biri olan Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği, MTTB ve kabaran milliyetçi-mukaddesatçı eylemlilikler gelir. 17 Şubat 1969 tarihli Milliyet gazetesinin yaptığı aşağıdaki manşet haber, tarihe Kanlı Pazar olarak geçmiştir: “Emperyalizme ve sömürüye karşı işçi yürüyüşü”ne katılanlar ile Dolmabahçe ve Beşiktaş camilerinde namaz kılanlar karşı karşıya geldiler. Taksim’de arbede: 2 ölü 114 yaralı var.”¹¹⁹

Bildiğim kadarıyla Kanlı Pazar üzerine olayı yaşayanlardan biri olan Harun Karadeniz’in¹²⁰ hatıratında bir bölümün dışında, iki kitap yayımlandı. Bunlardan ilki olayın faillerinden biri ve TKMD İcra Konseyi Başkanı olan İlhan E. Darendelioglu’nun kitabı,¹²¹ ikincisi ise Mustafa Eren’in kitabı.¹²² Bu kitaplardan ilki, Türkiye’de komünizmle mücadelenin “şanlı tarihinin” yazılmasında aktif olan bir icracının, okuyanları antikomünist *auraya* dahil etmeyi hedefleyen bir iç döküş niteliğindedir. İkinci kitap ise yaşanan olaylara hem sağ hem de sol açısından bakmayı deneyen ve bu olaya dair bizlere birçok soru sordurmayı amaçlayan ve bunu da büyük oranda başaran genç bir yazara ait.

16 Şubat 1969 tarihinde, İstanbul Taksim Meydanı’nda, ABD’nin 6. Filo’sunun Türkiye’ye gelişini protesto etmek için 76 gençlik örgütünün toplanmaya başladığı sırada meydana gelen olaylar, dönemin sağ siyasal kesimine yakın basınında ve literatüründe “Kızıl Pazar” olarak adlandırılrsa bile, bu olay, tarihe Kanlı Pazar adıyla kaydedilmiştir.

Olayın kronolojisi genel hatları ile şöyledir: 1969 Şubat’ında 6. Filo’nun İstanbul’a yeniden geleceğini haber olan genç-

118 Harun Karadeniz, *Olaylı Yıllar ve Gençlik*, Belge Yayınları, İstanbul, 1995, s. 125.

119 Milliyet, 17 Şubat 1969.

120 Harun Karadeniz (1995), s. 125-160.

121 İlhan E. Darendelioglu, *Kanlı Pazar*, Kamer Yayınları, İstanbul, 1995.

122 Mustafa Eren, *Kanlı Pazar: 1960’lar Türkiye’sinde Milliyetçiler, İslamcılar ve Sol*, Kalkedon Yayınları, İstanbul, 2012.

lik eylem hazırlığına başlar. Aralarında FKF (Fikir Kulüpleri Federasyonu), DÖB (Devrimci Öğrenci Birliği) ve İTÜ-ÖB'ün (İstanbul Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği) de bulunduğu 22 gençlik örgütü, yapılacak bir dizi protesto eylemini, 6. Filo İstanbul'da bulunduğu süre boyunca devam edecek biçimde planlarlar. Eyleme katılacak olan öğrenciler, 6 Şubat günü Cumhurbaşkanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı'na telgraf çekerler. 7 Şubat günü ise, daha önce 1968 Temmuz'unda öldürülen Vedat Demircioğlu anısına İTÜ-Gümüşsuyu kampüsünde basın açıklaması yaparlar. Aynı gün İstanbul valisi her iki grubun gençlik örgütlerinin liderlerini uyarır ve özellikle sol gençlik liderlerine gözdağı verir. 8 Şubat günü bir grup öğrenci Dolmabahçe'ye iner ve 6. Filo'ya karşı mücadele için ant içer ve üniversitelerde bu amaçla forumlar düzenlenir.¹²³ 10 Şubat günü 6. Filo İstanbul Dolmabahçe'ye demir atmıştır. Bunu öğrenen gençler kitle halinde Taksim Atatürk Anıtı'na yürürler ve anıta TMGT (Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı) imzalı "Atam geldikleri gibi gitmişlerdi - Yine geldiler - Geldikleri gibi yine gidecekler" yazan bir çelenk bırakırlar. 11 Şubat günü solcu gençlik için emperyalizme karşı mücadelede simge bir isim haline gelmiş olan Vedat Demircioğlu, İstanbul Üniversitesi'nde bir forumla anılır ve üzerinde Vedat Demircioğlu'nun resmi olan ve sağcı basının "Kızıl Bayrak" olarak nitelediği kırmızı bir bayrağı Beyazıt kulesine asarlar.¹²⁴ Beyazıt'tan Taksim'e yürümek istenir ve polisin Taksim'e doğru yürümeye başlayan gruba müdahalesi sonucu 50'den fazla öğrenci yaralanır ve 68 öğrenci tutuklanır.¹²⁵

Ancak bu olayların çok öncesinden itibaren Kanlı Pazar'ın yaşanmasında sorumluluğu göz ardı edilemeyecek bir isim oldukça önemlidir: Mehmet Şevket Eygi. Eygi, kendisi ile Kanlı Pazar'dan 37 yıl sonra, 2006 yılında yapılan bir röportajda "Kanlı Pazar'da sorumluluğum yok, vicdanım gayet rahat," demiş ve hâlâ o zamanki durduğu yerde olduğunu beyan etmiştir:

123 Harun Karadeniz (1995), s. 127-129.

124 Harun Karadeniz (1995), s. 139-140.

125 Mustafa Eren, (2012), s. 199-208.

“73 yaşındasınız. Geriye dönüp baktığınızda pişmanlık duyduğunuz bir şey olmadı mı hayatınızda?

Prensip olarak yaptığım İslâmi faaliyetlerden hiç pişman değilim. Ama metotlarında, üsluplarında hata yapmış olabilirim. İnsan yaşlanıp durulunca keşke şöyle yapmasaydım diyor tabii.

Bu pişmanlık Kanlı Pazar’ı da kapsıyor mu? Kendinizi vicdanen sorumlu hissetmiyor musunuz?

Yo, vicdanen hiçbir rahatsızlık, sorumluluk hissetmiyorum. Bugün aynı şartlar olsa yine aynı şeyi hiç tereddütsüz yapardım.”¹²⁶

Yaptıklarından hiç pişmanlık duymayan Mehmet Şevket Eygi, o günlerde *Bugün* gazetesinde “Kıblemize havlayan köpek”, “İslâm komandoları”, “Cihada hazır olunuz”, “Bütün komünistler kâfirdir” gibi tahrik edici başlıklarla antikomünist yazılar kaleme almıştır. Eygi, yazdığı tahrik edici yazılarından “Kalkın, ey ehli İslâm!” adlı yazıda halkı “komünist nümayişlere” karşı cihada çağırdığı yazısında şunları söylüyordu:

“Müslüman kardeşim; sen bu savaşta bitaraf olamazsın. Ben namazımı kılar, teşbihimi çekerim, etliye sütlüye karışmam deyip de, kendine zulmedenlerden olma. Komünizm zulmüne karşı derhal silahlan. İslâmda askerlik ve cihad ihtiyari değil, mecburidir. Allaha olan kulluk borcunun içinde cihad farızasının da bulunduğunu bir an bile hatırandan çıkarma. Ey Türkiye halkı! Ey temiz müslümanlar. Büyük günler yaklaşıyor. Herkes vazife başına koşsun. Herkes komünizm küfrü ile savaşa hazır olsun. Komünistler ve onları destekleyen hain şahıs ve müesseseler kahredilsin. Deccal yıkılsın, Tevhid yücelsin. Ey Müslümanlar, bayraklar yücelsin, hareket başlasın. Ey kızıl kafirler, ey deccal veletleri, ayağınızı denk alın. Allahın kulları geliyor. Cihad eden zelil olmaz. Sağ kalırsa gazi olur. Canını verirse, şehitlik mertebesini kazanır. Cihadda üstünlük var. Zafer var, izzet var. Cihadsızlıkta ise zillet, esaret ve mağlubiyet var. ‘Ey müslümanlar’ İmanımız tehlikede. Dinimiz tehlikede. Kur’an’ınız

126 Mehmet Şevket Eygi, “Kanlı Pazar’da sorumluluğum yok, vicdanım gayet rahat”, Röportaj: Fadime Özkan, *Yeni Şafak*, 11 Nisan 2006.

tehlikede. Camiler tehlikede. Din, iman elden gidecek. Kalkın, ey ehli İslâm. Davranın."¹²⁷

12 Şubat günü *Bugün* gazetesi "Tarihimizin en kara günü: Beyazıt Kulesine Kızıl Bayrak Asıldı" manşetiyle çıkar ve antikomünist cephenin önemli simaları açıklamalar yaparlar. Bu açıklamalardan biri de Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği İcra Konseyi Başkanı olan İlhan E. Darendelioğlu'dur. Darendelioğlu, tehdit içerikli bir bildiri yayımlar. Bildiri şöyledir:

"Dün İstanbul'un en yüksek kulesine kızıl bayrak çekilmesi, hiç kimsenin şüphesi olmasın ki, Türkiyemizi kızıl karanlıklara gömmek isteyen zihniyetin suratlarındaki maskeyi düşürmüştür. Artık millet olarak şeref ve haysiyetimizin korunması için *bu kaba ve kızıl zihniyete dur demenin zamanı çoktan geçmiştir. Vatanperver halkımızın güvenlik kuvvetleri yanında vatanına sahip çıkmasının ispatı elbette gecikmeyecektir.*"¹²⁸

13 Şubat günü, İstanbul başta olmak üzere yurdun değişik yerlerinde 6. Filo'ya karşı eylemler düzenlenir. Aynı gün *Bugün* gazetesi "Milletin sabrı tükenmek üzeredir" diye manşet atar ve aynı gün MTTB "Müslüman Türk Gençliği" imzalı bir bildiri yayımlar. TKMD de bu manşet ve bildiriyle aynı içerikte bir bildiri yayımlar. İstanbul Komünizmle Mücadele Derneği üyelerinin imzaladığı tehditkâr bildiri şöyledir:

"Kim bunlar? Kim bu uzun saçlı hırpani kılıklılar? Kim bunlar, Türk polisine satılmış, Türk ordusuna milli olmayan ordu demek cûretini gösteriyorlar. Kim bu ağızları içki kokan sarhoşlar? (...) Kim ki bunlar, üniversiteleri işgal etme cûretini gösteriyorlar? Kim bunlar? Kim ki bunlar, senin rehinle işbaşına gelenlere Morisson Süleyman, canı uşak diyebiliyorlar. (...) Büyüyük Fatih'in kurduğu İstanbul Üniversitesi bahçesindeki kuleye kızıl bayrak çekebiliyorlar. Kim bunlar? Kim ki bunlar, senin mukaddes tanıdığın bütün mefhumlara küfür edebiliyorlar (...)

127 Aktaran. Hakkı Öznur, *Ülkücü Hareket: Suçlamalar, Komplolar ve Provokasyonlar*, cilt 3, Alternatif Yayınları, Ankara, 1999, s. 212-213.

128 İlhan Darendelioğlu, *Kanlı Pazar*, Kamer Yayınları, İstanbul, 1995, s. 94.

Bu ruh sefilliğine ancak tükürülür. Bir Türk böyle alçalmaz, öyleyse bunlar ne idüğü belirsizler Türk olamazlar...”¹²⁹

6. Filo'ya karşı bir araya gelmiş olan gençlik örgütlerinin sayısı 76'ya yükselmiştir. 16 Şubat günü yapılması planlanan miting için “Türk Halkına Çağrımızdır” adlı ortak bir bildiri yayımlanır. Bildiride miting programı, “16 Şubat 1969 Pazar günü saat 14.00'da Beyazıt Meydanında toplanılacak ve Taksim'e yürünecektir,” diye belirtilmiştir. Yürüyüş için de valilikten izin alınmıştır.¹³⁰

14 Şubat'ta Cuma namazından sonra, TKMD ve artık sağ kesimin denetiminde olan MTTB'nin Beyazıt Meydanı'nda düzenledikleri “Bayrağa Saygı Mitingi” yapılır. Mitingin gerekçesi “Kızılar'ın Beyazıt kulesine kızıl bayrak çekme saygısızlığını göstermesidir”. Bu “saygısızlığa” karşı, “Bayrağa Saygı Mitingi” düzenlenmesi kararlaştırılır. Özet olarak bu mitingde “komünistlere savaş açıldığı” ilan edilmiş ve iki gün sonra düzenlenecek olan 6. Filo'yu protesto yürüyüşünde “komünistlere gereken dersi vermek üzere” toplanma çağrısı yapılmıştır. Başta *Bugün* ve *Sabah* gazeteleri olmak üzere, bazı sağcı basın organları da benzer içerikli yayınlar yapmıştır. Miting günü, *Bugün* gazetesi “Kızıl Bayrak Asanlara Son İhtar” manşetiyle çıkmış ve “Müslüman İstanbul Halkı! Kızılara gereken cevabı vermek için bugün saat 14'de Beyazıt Meydanına gel” çağrısını yapmıştır. Yapılan mitingde, MTTB'nin hazırladığı tebliğde özetle şunlar yazmaktadır:

“BÜYÜK TÜRK MİLLETİ

(...) Senelerden beri Türk Bayrağının dalgalandığı Beyazıt Kulesine bir komünist sergerdenin resmini havi (ihtiva eden) bir kızıl paçavra asıldı. Bu vatan hainleri orak çekiçli kızıl bayrağı asmaya hazırlanıyorlar. (...) Vatansever esnaf, sanatkâr, işçi, köylü, talebe, memur ve genç bütün milletimize sesleniyoruz. Milletın şeref ve haysiyetini bizzat koruma zamanı gelmiştir. Bizler milleti huzursuz eden ve Türkiye'yi komünizm esare-

129 Harun Karadeniz (1995), s. 154-155.

130 “ABD Karşısı Gösteriye Tekbirli Saldırı: Kanlı Pazar”, *Cumhuriyet Ansiklopedisi 1961-1980*, YKY, İstanbul, 2005, s. 215.

tine sürüklemeye çalışan bu anarşist solcuların sokak ve meydan hareketine bir son vermek üzere azimli ve kararlıyız.”¹³¹

MTTB Başkanı İsmail Kahraman ise mitingde “İstanbul’un genelev haline geldiğini söyleyenler, karılarına sahip olsunlar...” biçiminde başlayan konuşmasına bütün milliyetçi-mukaddesatçı muhayyilede etkin olan fetişleri devreye sokarak şöyle devam etmiştir: “Karşımıza kim çıkarsa çıksın, ezeceğiz ve tepeleyeceğiz. Artık hiç kimseye ihtar yapmayacağız. (...) mini etekli fahişelerin giriştikleri yürüyüşlere göz açtırmayacağız. Fikre karşı fikir, yumruğa karşı yumruk zamanının geldiğini iyice bilmeliyiz. İmanlı yumruğumuz, Allahsız komünistlerin beyninde patlayacaktır.”¹³²

Bu konuşmanın ruhunu besleyen korku kaynağı olan fetişleri bütün bir antikomünist neşriyatta görmek mümkündür. Allah, din, namus ve hepsinin antikomünist fiili karşılığı şiddet. Bu mitingde şiddeti din, millet ve anti-Moskof şiarlarıyla yücelten dövizler taşınmıştır: “Ya Tam Susturacağız Ya Kan Kusturacağız”, “Tek Yol İslâm” vb.¹³³

Miting hakkında *Bugün* gazetesi “20 binden fazla insanın ve 20 talebe derneği, 7 sendika ile 14 Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği şubesi ve 20 muhtelif teşekkülün” katıldığını bildirmiştir. *Cumhuriyet* gazetesi ise Türkiye Milli Talebe Birliği, Komünizmle Mücadele Derneği ve bazı kuruluşların düzenlediği mitinge çoğunluğu yaşlı 5-6 bin kişinin katıldığını, tekbirli şiirlerin okunduğu, komünistlere karşı savaş ilan edildiği ve yarın yapılacak 6. Filo karşıtı mitinge, halkın “komünistlere gereken dersi vermek üzere” davet edildiğini yazmıştır.¹³⁴ Aynı gün çıkan *Bugün* gazetesindeki köşesinde Mehmet Şevket Eygi, “Namaza Davet” adlı yazısında şöyle demiştir:

“Cihad yapmalı. Maliyla canıyla, ilmiyle, diliyle, her şeyiyle, Allah için, Din için, Kur’an için Resul (S.A.) için savaşma-

131 Mustafa Eren (2012), s. 218-219.

132 Mustafa Eren (2012), s. 219.

133 Harun Karadeniz (1995), s. 149.

134 *Cumhuriyet*, 15 Şubat 1969.

lı. (...) 16 Şubat Pazar günü büyük bir cemaat halinde sabah namazı kılmak üzere BEYAZIT CAMII-I şerifinde toplanmağa davet ediyorum. (...) Unutmayınız. Yayınız, ulaştırınız. 16 Şubat Pazar günü, gün doğmadan Beyazıt camiinde toplanınız. (NOT: Dik-katli olalım. Tarikler yapılabilir. Kapılmayalım. Sadece namaz, o kadar. Kâfirler bizim cemaatimizi görünce hâpı yutarlar zaten. Metodumuz adem-i şiddettir.)¹³⁵

15 Şubat günü Bugün gazetesi “Kızılıarı Boğmanın Vakti Geldi” başlıklı manşetle çıkar. Bu manşete uygun olarak Ankara, İzmir ve Trabzon’da olaylar yaşanır ve sağcılar ve polisin saldırısında, ülke genelinde ellinin üstünde yaralanma meydana gelir.¹³⁶ Bu olaylar TKMD ve MTTB gibi derneklerin genel merkezlerinde yapılan hazırlıklara hâkim olan devletin/iktidarın tutumundaki milliyetçi ve mukaddesatçı özden dolayı, yaklaşan kıyamın habercisidir.

16 Şubat günü, saat 10.00 civarında Dolmabahçe Camii ve çevresinde kalabalık bir grubun varlığı dikkat çeker. Harun Karadeniz grubu şöyle anlatır:

“16 Şubat 1969 günü ilk haber Dolmabahçe Camiinden geldi. Kalabalık bir grup cami çevresinde toplanmış namaz kılıyordu. Saat 10 sularında durumu bizzat görmeye gittim. Topluluğun çoğunluğu sakallı bereli kimselerdi. Bize saldırarak olan bunlardı. Şehrin yabancısıydılar, garip bir sessizlik içinde ve merakla çevrelerini seyrediyorlardı.”¹³⁷

TKMD, MTTB ve Bugün gazetesinin çağrıları sonucunda Beyazıt Camii’nde sabah namazı için toplanan grup saat 14.00’te Beyazıt Meydan’ını doldurmaya başlar. Mitinge katılanlar Beyazıt Meydanı’na toplandıkları sırada, onları izleyen MHP’nin kurucu gençliği arasında yer alan ve Kanlı Pazar’a katılanlardan biri olan Ahmet B. Karabacak, Beyazıt Meydanı’nda toplananları “elleri tabancalı, tüfekli beş bine yakın grup”, “Taksim’de

135 Bugün, 14 Şubat 1969. Aktaran. Mustafa Eren (2012), s. 218-219.

136 Mustafa Eren (2012), s. 223.

137 Harun Karadeniz (1995), s. 150-151.

komünizmi tel'in etmek için toplanan her kesimden sağcılara saldırmak için, oraya doğru yürüyüşe geçtiler,” diye anlatır.¹³⁸ Miting Taksim’de yapılacağı için kitle oraya doğru yürümeye başlar, ancak bu arada “Taksim’de komünizmi tel'in etmek için toplanan her kesimden sağcılar” taş ve sopalarla alandaki yerlerini almışlar ve mitinge müdahale etmek için beklemeye başlamışlardır. Karadeniz, Taksim’de bulunan kalabalıkla polisin yaptığı *paslaşma* hakkında ilginç bilgiler verir:

“Taksimden gelen haberler iyi değildi. Aralarında benim de bulunduğum beş kişinin fotoğrafları dağıtılıyor ve: ‘Bunları gördüğünüz yerde öldüreceksiniz’ deniliyormuş. Yine yürüyüş boyunca gelen haberlere göre: Taksim parkında üç araba oradaki gerici topluluğuna sopa ve silah dağıtıyormuş. O zaman verilen bilgiye göre bu üç araba şunlardı: ‘34 HV 198’, ‘34 DD 363’ ve ‘34 FR 054’ plakalı Opel araba idi.”¹³⁹

Mitinge katılan gençlik İTÜ’de Vedat Demircioğlu anısına saygı duruşu yapmış ve Taksim alanına küçük gruplar halinde girmeye başlamıştır. Polisin “zayıf önlemlerini” aşan sağcı militanlar tekbirler eşliğinde alana girmeye çalışan gruba taşlı, sopalı ve bıçaklı olarak saldırır. Olaylar sırasında Ali Turgut Aytaç ve Duran Erdoğan isimli iki kişi öldürülür. Polis olayları engellememiş, büyük bir sakinlikle izlemiş ve “halkın milli hassasiyetlerini korumasına” izin vermiştir.¹⁴⁰

17 Şubat 1969 günü gazeteler Kanlı Pazar’ı birinci sayfalarından verdiler. *Akşam*, *Cumhuriyet*, *Milliyet* ve *Günaydın* gazeteleri, 6. Filo’yu protesto için yapılan “emperyalizme ve sömürüye karşı” yürüyüş sabah namazından sonra Taksim’de toplanan grubun saldırdığını yazarken; *Hürriyet*, *Yeni Gazete*, *Express* ve *Dünya*’nın da aralarında bulunduğu gazeteler ise Kanlı Pazar’ı “sağ-sol çatışması” olarak vermişlerdir. Bu arada sağ-

138 Ahmet B. Karabacak, *Üç Hilal’in Hikayesi*, Bilgeoguz Yayınları, İstanbul, 2011, s. 50-51.

139 Harun Karadeniz (1995), s. 152.

140 Harun Karadeniz (1995), s. 153. Bu konuda ayrıca bkz. Mustafa Eren (2012), s. 233-234, 262-263.

cı basını temsil eden *Son Havadis*, *Babıalide Sabah* ve *Tercüman* gazeteleri ise olayları, “cihat” çağrısı yapan *Bugün* gazetesinin “Solcular halka hücum etti” başlığındaki üslubuyla uyuşan bir biçimde vermişlerdir.¹⁴¹

Kanlı Pazar’ın hazırlayıcılarından biri olan İlhan E. Darendelioglu, içinden geldiği siyasal gelenekle uyumlu olarak Kanlı Pazar’ı şöyle görür: “Solcu, Sosyalist ve Marksist kafaların 1905’deki Petersburg olaylarına benzediği gerekçesiyle adına KANLI PAZAR dedikleri Taksim nümayişi, aslında Türk komünistlerinin yıllardır tasavvur edip de bir türlü fırsat bulamadıkları bir ihtilal provası idi.”¹⁴²

Bu görüşlerin sahibi olan ve TKMD’nin sağ siyasi düşüncede kapladığı yeri genişletenlerden biri olan Darendelioglu, kendisinin ve klasik milliyetçi-mukaddesatçı siyasi cenahın olaylara nasıl baktığının ve değerlendirdiğinin bir anlamda özetini yapar: “Taksim olayı komünistlerin kıyımı vatanseverlerin galeyanı idi. Bu onlar için ders olmalıdır.”¹⁴³

Yukarıda kısaca anlatılmaya çalışıldığı haliyle Kanlı Pazar, Türkiye’deki linç rejiminin örneklerinden biri olarak kabul edilebilir. Çünkü halkın galeyana ge(tiri)lerek, kendilerinden olmayanlara karşı seferber edilmesinin bir örneği de Kanlı Pazar’dır. Bu seferberlikten umulan, “suçlu” olarak görülenlerin cezalandırılmasıdır. Linç, kalabalığın azlığı çiğnemesi, bireysel sorumluluk üstlenmeden, kalabalığın koynuna sığınarak “anonim” bir cürmün işlenmesidir. Bu anlamda linç, insanların gürüllaşmasıdır.¹⁴⁴ Kanlı Pazar’da da milliyetçi muhafazakâr kitle gürullaşmış ve ortaya çıkan olaylarda bir “linç hukuku” işletilirken siyasi ve mülki erkân olanları maruz görmüştür. Kanlı Pazar’ın tipik bir linç rejimi gibi işlenmesini, olayın fikrî ve fiilî faillerinin açıklamalarından ve olaya dair yapılan hukuki soruşturmanın istendik biçimde sonuçlanmasından çıkarmak da mümkündür.

141 “16 Şubat 1969 44 Yıl Önce Gazetelerde Kanlı Pazar”, *BİA Haber Merkezi*, 16 Şubat 2013.

142 İlhan E. Darendelioglu (1995), s. 236.

143 İlhan E. Darendelioglu (1995), s. 165.

144 Tanıl Bora, *Türkiye’nin Linç Rejimi*, Birikim Yayınları, İstanbul, 2008, s. 7-10.

Kanlı Pazar'da milliyetçi-mukaddesatçı refleksin yaptığını yüceltmek yerine eleştiren, sağ siyasi dünyada yer alan nadir isimler de vardır. Taksim'de yaşanan bu olay hakkında sağ siyasi yelpaze içinde en aklıselim yaklaşımı sergileyen Nurettin Topçu'dur. Topçu, Taksim'de yaşanan olayları bir "facia" olarak niteler ve özetle şunları söyler:

"Hadisenin sebebi aşikâr: Amerika komünizme düşmandır; komünizm de Müslümanlığa düşman olduğu için Amerika'yı desteklemek her müslümanın üzerine vaciptir; bu belki de bir cihad-dır. Desteklemek için ne lazımsa yapılır, Gayeye varmak için adam öldürmek caiz olur; hele öldürülen komünist ise. (...) İslâm dinini kendi nefisleri ile hırsları için böyle şuursuzca alet yaparak, Amerikan donanmasına yaranırcasına savaşmak cihad ise, İslâmiyet gelmeden önce insanlar en şiddetli en barbar savaşları yapıyorlardı. (...) Din adına kin ve bıçak kullananlar ne yapmak istediler? (...) Bunlar Türk milletinden ne kadarını öldürerek din ile milleti kurtarmak istemektedirler? (...) İslâmi denilen birçok teşekküllerin menfaat şebekesi olduklarını, birer cerahat çeşmesi olan büyük servet ve sermayelerinin müdafaası uğrunda onları kullanan tüccarlar pek iyi bilirler. (...) İslâm liderleri denenler Müslümanları daha fazla soyabilmek için hergün bir zümreyi öbürünün üzerine saldırtmaktadır. (...) Son olaylar, âlemşûmul ve ebedî ruh kuvveti olan İslâm davasını bu topraklarda tam bir iflas noktasına götürecek kadar korkunçtur."¹⁴⁵

Topçu bu yazısında, Taksim'de yaşanan olayların beslendiği zihniyeti değerlendirmiş ve özellikle dindar çevrelerde kendini hissettiren "Amerikan karşıtlığı ile komünizmi aynılaştıran" yaklaşımları eleştirmiş ve Müslümanların bu olaya verdiği tepkileri, "yarıncı İslâmiyet'i bu topraklarda katletmek" olarak değerlendirmiştir.

Kanlı Pazar olayında TKMD'nin eline kan bulaşmıştır. Yaşanan bu acı olayda sol kesime yüklenen sorumluluk asıl olarak

145 Nurettin Topçu, *İrâdenin Davası-Devlet ve Demokrasi*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2012, s. 235.240.

TKMD ve onun içinden çıktığı fikriyatın sahibi olan sağ kesimdedir. Ki özellikle 1950'li yıllardan itibaren ekilen antikomünist hıncın yanında, milliyetçi ve muhafazakârlığı diri tutan reaksiyonerlik meyvesini en açık ve net biçimde 16 Şubat 1969 Kanlı Pazar olayında vermiştir.¹⁴⁶ Bu hıncın meyveleri ilerleyen yıllarda da sağ siyasetin varisleri tarafından hasat edilmeye devam edecektir. Soğuk Savaş ortamının yarattığı siyasal göndermeleri çok olan bu olayın yaşanmasında ve yönlendirilmesinde başka unsurların etkisi olabileceğini göz ardı etmemekle birlikte,¹⁴⁷ Kanlı Pazar'ın ortaya çıkmasında, AP iktidarına yakın basın ve özellikle TKMD ve MTTB gibi milliyetçi-mukaddesatçı faillerin etkisinin daha açık olduğunu söyleyebiliriz. Kanlı Pazar'ın yaşanması, döneme hâkim olan siyasal kültürün çatışmacı yapısının daha da sertleşmesine giden sürecin ilk basamağıdır. Bu olayın yaşanmasına aracı olan Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği içindeki CKMP'liler dernekten şeklen ayrılmışlar, ama kalben aynı zihniyeti kendi meşreplerine uygun yöntemlerle birleştirerek komünizmle mücadele etmeye devam etmişlerdir.

Komünizmle Mücadele Dernekleri'nin yayınları

Türkiye'de komünizmle mücadele amaçlı yapılan yayınların sayısı oldukça fazladır. Bu yayınlar özellikle 1950'li yıllardan itibaren yayın dünyasında yerini almıştır. Biz burada Komünizmle Mücadele Dernekleri'nin çıkardıkları yayınlara değineceğiz. Ancak bu derneklerin dışında bazı milliyetçi ve muhafazakâr kişi ve kuruluşların da konu ile ilgili yayınlarına değinmek gerekir. Çünkü bu yayınları, Komünizmle Mücadele Dernekleri'nin komünizmle mücadele amaçlı olarak yaptıkları yayınlarla birlikte ele almak "dönemin ruhu"nu daha

146 Yüksel Taşkın, "Muhafazakârlığın Uslanmaz Çocuğu", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Muhafazakârlık*, cilt 5, Ed.. Ahmet Çigdem, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004, s. 203-205. (187-215)

147 *Hürriyet*, 17 Şubat 1969. Bu konuda bkz. İlhan Darendelioglu, (1995), s. 125-132; Hakkı Öznur, *Ülkücü Hareket: Suçlamalar, Komplolar ve Provokasyonlar*, cilt 3, Alternatif Yayınları, Ankara, 1999, s. 209-217.

doğru anlamak açısından oldukça önemlidir. Bu başlık altında komünizmle mücadele amaçlı çıkan dergiler, kitaplar, broşürler ve bu yayınların içerikleri hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır.

Dergiler

Türkiye’de yayımlanan birçok Türkçü ve İslâmcı dergi, sahip oldukları dünya görüşü gereği komünizmle de mücadele etmiş ve sayılarının birçoğunda bu amacı taşıyan yazılara yer vermişlerdir. Türk milliyetçiliğinin ırkçı ve kültüralist eğilimlerine dair düşünce yazılarının ağır bastığı *Türk Yurdu* (1911-), *Atsız Mecmua* (1931-1932), *Orhun* (1933-1944), *Ergenekon* (1938-1939), *Bozkurt* (1939-1942), *Çınaraltı* (1941-1944), *Tanrıdağı* (1942), *Türke Doğru* (1945-1948), *Toprak* (1945-1967), *Orkun* (1952), *Türklük ve Mukaddesat Düşmanlarıyla Savaş* (1951), *Mefkûre* (1951-1953), *Türk Düşüncesi* (1953-1960), *Düşünen Adam* (1961-1962), *Ocak* (1956-1958), *Ötüken* (1964-1975), *Milli Hareket* (1966-1970), *Milli Işık* (1967-1969?), *Töre* (1971-1986) gibi dergilerde komünizmle mücadele amaçlı yazıları görmek mümkündür. Hem Türk milliyetçiliği hem de İslâmcı düşünceyi dillendiren *İslâmiyet*, *İslâm Mecmuası*, *Büyük Doğu* (1943-1978), *Sebilürreşad* (II. Dönem: 1948-1966), *Serdengeçti* (1947-1962), *Selamet* (1947-?), *Hareket* (1939-1975) gibi dergilerde de komünizmle mücadeleye yönelik dini merkeze alan yazılar bulmak mümkündür.

Biz burada sadece komünizmle mücadele amacı ile çıkmış olan dergiler ve içerikleri hakkında bilgi vereceğiz. Özellikle de Türkiye’de kurulan Komünizmle Mücadele Dernekleri’nin yayınlarını merkeze alacağız.

Komünizme Karşı Mücadele (İstanbul, 1950-1952)

14 Mayıs 1950 seçimlerinin ortaya çıkardığı görece özgürlük ortamında, etkileri artmaya başlayan komünizm taraftarları ile mücadele etmek amacıyla İstanbul’daki üniversite genç-

lerinin Komünizmle Mücadele “milliyetçi siyasi dergi” altbaşlığı ile 1 Ağustos 1950 tarihinde 15 günde bir çıkardığı dergi, 15 Mayıs 1952 tarihinde kadar 36 sayı yayımlanmıştır.¹⁴⁸ Dergi 35x25 cm boyutlarında, dört sayfa olarak tasarlanmış bir yayın idi. Derginin başlangıç fiyatı 10 kuruş olarak belirlenmiş, daha sonra 34. sayıdan itibaren de fiyatı 15 kuruşa çıkmıştır. Derginin 1 ve 15. sayılar arası imtiyaz sahibi Bekir Berk, sonraki sayılarda ise Fatma Berk’tir. Derginin yazı işlerini fiilen idare eden ve üstlenenler sırası ile Bekir Berk, Hüseyinbeyoğlu Nurettin (Özdemir), Erdoğan Özbenli, Hayrettin Özgüven ve Mehmet Emin Alpkın’dır.¹⁴⁹

Derginin 15 Ekim 1950 tarihli 6. sayısında Fethi Tevetoglu’nun “Değerli Milli Eğitim Bakanı Tefik İleri’ye Açık Arıza” yazısından dolayı dergi hakkında dava açılmış ve Bekir Berk, adı geçen sayıyı arkadaşları olan Recai Kutan ve İdris Yaman-türk’ün çıkardığını söylemiş ve suçlamaları reddetmiştir.¹⁵⁰

Derginin 15 Nisan 1952 tarihli sayısında “Başbakan Adnan Menderes’e Açık Mektup” adlı yazıda “Ayasofya’nın camiye çevrilmesi” isteğinin dile getirilmesinden ve bu isteğin laikliğe aykırı bulunmasından dolayı haklarında açılan davaya cevap verirken, kendilerine “Başbakanlık hususi kalem müdürlüğünden Başbakanlık müsteşarı Salih Korur’un İş Bankası Beşiktaş Ajansına para gönderdiklerini” anlatır. Parayı kabul etmediğini ifade eden Bekir Berk, *Komünizme Karşı Mücadele* dergisi hakkında şu bilgileri aktarır:

“Komünizme Karşı Mücadele Dergisi hiçbir mali, siyasi ve şahsi menfaat gütmeyen komünizme karşı fikren mücadele gayesi ile çıkan bir mefkûre dergisi idi. Bu teşebbüsü destekliyen gençler Komünizme karşı hakiki ve samimi mücadelelerinin hiçbir siyasi partiye alet olmamak, hür ve bitaraf kalmak sureti ile daha iyi yapılabileceğine inanmış bulunuyordu. Der-

148 Bekir Berk, *Hakkın Zaferi İçin*, Yeni Asya Yayınları, İstanbul, 1972, s. 22; İlhan Darendelioglu (1975), s. 404; Necmeddin Sefercioglu, *Türkçü Dergiler*, Türk Ocakları Ankara Şubesi Yay. No: 27, Ankara, 2008, s. 36-37.

149 Necmeddin Sefercioglu (2008), s. 37.

150 Bekir Berk (1972), s. 37-48.

giyi bu mefkure yolunda devam ettirebilmek için mali ve bedeni her türlü fedakarlık yapılmıştı. Kimseye muhtaç olmamak, hiçbir minnet ve manevi mecburiyet altına girmemek sureti ile dergiyi yaşatmak; kışın ayazında yazın güneşi altında, karda ve yağmurda bizzat sokaklarda dergiyi satmağa hazırдық ve öyle hareket edildi. Dergi bu surette kimseden yardım kabul etmeden 36 sayı çıkarıldı.”¹⁵¹

Derginin ilk sayısında Süleyman Nazifin “Rus Kimdir, Moskof Nedir?” yazısı çıkmıştır.¹⁵² Dergi, hacim olarak küçük olmasına rağmen gençler arasında büyük ilgi uyandırmıştır. Düşünce ağırlıklı yazıların ve şiirlerin yer aldığı *Komünizme Karşı Mücadele*’nin başlıca yazarları şunlardır: Bekir Berk, Remzi Oğuz Arık, Mirza Bala, Nurettin Topçu, Mehmet Kaplan, Gökhan Evliyaoglu, A. T. Kahyaoglu, A. Demirkapılı, Cevat Rifat Atilhan, Fethi Tevetoglu, Hasan Ferit Cansever, İsmet Tümtürk, Haşim Nahit Erbil, Z. Urazoglu, Hüseyin Akkoyunlu, Nejdet Sançar, A. Rıza Akdemir, M. Saffet Engin, Nejat Tahsin Alper, Elmas Yıldırım, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, Ali Fuat Başgil, Arif Nihat Asya, M. Turgut Çavuşoglu, Fahri Ersavaş, Zeria Karadeniz, Hayrettin Özgüven, Nurettin Özdemir, İzzettin Şadan, İsa Yusuf Alptekin, Mehmet Turgut, İsmail Hami Danişmend, Kanberoğlu Cahit Aydoğan, Zeki Velidi Togan. Ayrıca derginin son sayılarında Jean-Paul Sartre, Alain, Mahatma Gandi, G. Tokayev, Williams C. Bullit gibi yazarlardan yapılan çeviriler de yayımlanmıştır.¹⁵³

“Ekim ayından itibaren yine faaliyete geçmek üzere, geçen yaz olduğu gibi yine neşriyatımızı tatil ettiğimizi muhterem okuyucu ve bayilerimize bildiririz” açıklamasının verildiği 15 Mayıs 1952 tarihli 36. sayıdan sonra *Komünizme Karşı Mücadele* dergisi bir daha yayımlanmamıştır.¹⁵⁴

151 Bekir Berk (1972), s. 21-22.

152 İlhan Darendelioglu (1975), s. 404.

153 İlhan Darendelioglu (1975), s. 404; Necmeddin Sefercioglu (2008), s. 36-37

154 Necmeddin Sefercioglu (2008), s. 37.

Komünizmle Mücadele (İstanbul, 1952)

Sahibi ve yazı işleri müdürlüğünü Kemal Işıklar'ın yaptığı *Komünizmle Mücadele*¹⁵⁵ adlı dergi, "Hürriyet ve Demokrasinin Yılmaz Müdafiiyiz" alt slogan başlığıyla haftalık olarak İstanbul'da, 1 Şubat 1952 tarihinde 16 sayfa olarak çıkmaya başlamıştır. Ancak derginin başka sayılarına ulaşamamıştır. Derginin ilk sayfasında, "derginin çıkmasında her türlü kolaylık ve yardımı esirgemenen İstanbul Amerikan Haberler Bürosu'na teşekkür" edilmiştir.

Derginin amacı, komünizmle mücadeledir. Bu amaç, Komünizmle Mücadele imzalı olarak yazılan "Niçin Çıkıyoruz?"¹⁵⁶ adlı yazıda verilmiştir. Derginin ikinci yazısı ise Metin Ali Güneyle imzasını taşıyan, "Komünizme Karşı Hür Dünya" adlı yazıdır. Ve ilgili yazıda, komünizmle ilgili olarak "ATANIN izinde" olduklarını vurgulayan yazar, "komünizmle mücadele etmek için ABD'den getirilen seyyar sinemalarla ve yurt geneline gönderilen muhabirlerle gece gündüz çalışılacağı"nı belirtmiştir. Yazı, "Başkan Truman Hür Dünya seni ebediyen anacaktır..."¹⁵⁷ ifadesiyle bitmektedir.

Derginin diğer sayfalarında ise yazarı belli olmayan yazılar ve ABD ile ilgili olarak olumlu imaj çizen haberler verilmektedir.

Komünizmle Mücadele Birliği (İstanbul, 1952-1957?)

Komünizmle Mücadele Birliği dergisi Şefkati Durak tarafından 1952 yılından 1957(?) yılına kadar İstanbul'da çıkmış aylık siyasi bir dergidir. Derginin idare müdürü Ömer Faruk Merdivenci'dir. Dergi düzensiz yayımlanmış olup 18 sayfadır. Dergi amacını her kapakta sabit bir biçimde şu ifadelerle belirtmiştir: "Gayesi Komünizm başta olmak üzere her kötülükle MÜCADELEDİR."¹⁵⁸ Dergi, ayrıca, adreslerini bildiren köylüle-

155 *Komünizmle Mücadele*, Gün Matbaası, sayı 1, 1952.

156 "Niçin Çıkıyoruz?" *Komünizmle Mücadele*, Gün Matbaası, sayı 1, 1952, s. 3.

157 Metin Ali Güneyle, "Komünizme Karşı Hür Dünya", *Komünizmle Mücadele*, Gün Matbaası, sayı 1, 1952, s. 4.

158 *Komünizmle Mücadele Birliği*, İstanbul, 1952-1957. Ulaşılabilen ve taranan sayılar şunlardır: 2, 3, 4, 5, 6, 16, 19, 20, 23, 24, 27, 28..

re ücretsiz olarak gönderileceği ifadesine yer vermektedir. Dergide ABD merkezli dünya haberleri ve son sayfalarda çokça işyeri reklamları yer almaktadır. Derginin kurucusu olan Şefkati Durak'ın her sayıda antikomünist içerikli yazıları yer almaktadır. Dergide ayrıca Kore Savaşı'nda Türk askerlerinin gösterdiği kahramanlıkları konu edinen şiirler yer almaktadır. Derginin antikomünist duruşunu belirten yazıları ve komünizmle mücadelede uyulması gereken kaideleri Ömer Faruk Merdivenci kaleme almıştır. Dergide Nihat Kandemir'in kaleme aldığı yazıların dışında antikomünist içerikli çeviri yazılar da yer almaktadır. Derginin özellikle 3. ve 6. sayısında Adnan Menderes ve Celâl Bayar'ın komünizmle ilgili beyanatları yer almaktadır.

Mücadele (İzmir, 1964-1969)

Mücadele çıkmadan önce 27 Kasım 1963 yılında, İzmir'de Ali Rıza Çelik yönetiminde, 2 sayfalık *Türkiye Komünizmle Mücadele*¹⁵⁹ adlı 15 günlük bir gazete çıkmıştır. Bu gazete, "komünizmle fikri temelde mücadele etmek" amaçlıdır. Bu yayından çok kısa bir zaman sonra ise Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Genel Merkezi tarafından neşredilen *Mücadele* dergisinin ilk sayısı 1 Mart 1964'te 26 sayfa olarak yayımlanmış ve 1 lira olarak satışa sunulmuştur. Derginin arka kapağında sürekli bir biçimde abone olunması için "MÜCADELE TÜRK MİLLETİNİN VARLIĞI İÇİNDİR OKUYUNUZ-OKUTUNUZ" ifadeleri yer almaktadır. *Mücadele* dergisi 1969 tarihine kadar İzmir'de çıkmaya devam etmiştir. İhsan Koloğlu, Nejdet Pala ve Ali Rıza Çelik tarafından idare edilen dergide, daha çok TKMD'nin fikriyatını dile getiren antikomünist içerikli yazılara yer verilmiştir.

Mücadele dergisinde yer alan yazıların çoğunluğunda Münih'te bulunan Sovyetler Birliği'ni Öğrenme Enstitüsü'nün resmî yayını olan *Dergi* adlı süreli yayından ya da o zamana kadar Türkçeye çevrilmiş olan eserlerin özetlerinden çokça faydala-

159 *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türkçe Neşriyat*, Der. Dr. Salim Şehidoğlu, Ankara, 1967, s. 139.

nıldığını söylemek mümkündür. Ancak dergide oldukça nefret yüklü yazıları görmek mümkündür. İkinci sayıdan itibaren “Ay’ın Notları” adlı bölümde, geçmiş ayda olan olaylar hakkında bilgiler verilmeye başlanmış ve daha sonra “Kısa Haberler” başlığı altında TKMD’nin ve şubelerinin yaptığı faaliyetler hakkında haberler verilmiştir. Yine ikinci sayıdan itibaren ulusal basında yer alan antikomünist içerikli yazılar iktibas edilmiş ve “Basında Komünizmle Mücadele” başlığı altında neşredilmiştir. Dergide ayrıca komünizmi yeren ve komünist ülkeleri konu edinen mizah örneklerini “Demir Perde Fıkraları” adı altında görmek de mümkündür. *Mücadele* dergisinin 13. sayısında “Birinci Cildin Fihristi” yayımlanmıştır.¹⁶⁰

Dergide, başta dernek kurucularının komünizmle mücadele amaçlı yazılarının yanında Aclan Sayılğan, Ergun Göze, Ahmet Kabaklı, M. Raif Ogan, Osman Turan, Nejdet Sançar, Hüs-nü Dikeçligil, İsmet Giritli, Tekin Erer, Kadircan Kafılı, Peyami Safa, Hikmet Tanyu, Osman Yüksel Serdengeçti, N. N. Tepe-denlioğlu, İbrahim Kafesoğlu, Halide Nusret Zorlutuna, Yılmaz Öztuna gibi dönemin tanınmış yazar ve politikacılarının yazıları yer almıştır.¹⁶¹ Derginin ilk sayısında Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği’nin amacı şu şekilde açıklanmıştır:

“Komünizmin, doymak bilmeyen sömürgeci bir kuvvete alet olmakla yetinmediğine, aynı zamanda, milli birliği parçalayıcı ve milletçe kalkına imkânlarını baltalayıcı bir vasıta olduğuna inanlarız. (...) T.K.M.D., ihmal edilmesi mümkün olmayan bir ölçüde komünist sızmalarına maruz kaldığını gösteren belirtiler yüzünde TIP hariç, memleketin bütün partilerine karşı tam bir iyi niyet ve dostluk duyguları ile doludur. Biricik dileği, günlük siyasi hesaplar uğruna ana davaların feda edilmemesi ve komünizmin yeraltı-yerüstü faaliyetlerini önlemek bahsinde mutlak bir beraberlik içinde bulunulmasıdır. Başka

160 “Birinci Cildin Fihristi”, *Mücadele*, sayı 13, İzmir, 1965, s. 379-382.

161 Bu çalışmada taranan *Mücadele* sayıları: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 43 ve 44. Derginin 16., 18., 19., 20., 21., 22., 23. ve 24. sayılarına ulaşılamamıştır.

türlü düşünmek, Derneğin herhangi bir siyasi partinin hizmetinde olduğunu sanmak, neticede sahiplerini mahcup edecek haksız bir hükümden ibarettir. Dernek faaliyetlerine şu veya bu partinin daha yakın bir ilgi göstermesinden doğan denge-sizliğin sorumluluğu da asla bize düşmez. *Çeşitli partilere yakınlığımızın yegâne kaynağı, komünizm konusundaki uyanıklıklarının derecesidir. (...) Dergimizin sayfeleri, siyasi inancı ne olursa olsun, komünizmle mücadele iradesini taşıyan herke-se açıktır. (...) Davalarının haklılığından şüphesi olmayanların cesareti ve ümidi ile yol çıktık. Gayret bizden, ilgi sizden, tev-fik Allahtandır. EY HÜRRİYET İÇİNDE YAŞAMAK İSTEYEN-LER... ALLAHA İNANANLAR... KOMÜNİZMLE MÜCADE-LEDE BİRLEŞİNİZ.*"¹⁶²

Mücadele dergisi, TKMD'nin kongrelerinde sunulan "faaliyet raporlarına" da konu olmuştur. TKMD'nin 1964-1965 Faaliyet Raporu'na göre dergi, 30 Nisan 1965 tarihine kadar 13 sayı yayımlanmış ve 14. sayı da basıma hazırlanmıştır. Yine Faaliyet Raporu'nda derginin, "mükemmellik iddiasında olmadığı, aksine kusurlu olduğu"nun bilinmesi istenmiş ve "bütün zorluk-lara rağmen ayakta tutulan bu teşebbüsün iftihar edilecek bir koleksiyon vasfına sahip olduğu" belirtilmiştir. Yine aynı rapo-ra göre bu dergi komünizmle mücadele sürecinde, "daima mu-ayyen bir seviyenin üstünde kalarak fikri ve ilmi bir mücade-le örneği vermiştir" *Mücadele* dergisinin "yüz binlerce basıla-rak memleketin her köşesine dağıtılmasının özlemi içinde ol-maktan mutluluk duyulduğu" ve bu hayalin gerçekleşmesi için dergiye resmî ve milli müesseselerin ve ticari firmaların abo-ne olması ve reklam vermeleri" gerektiği ifade edilmiştir. Ayrı-ca Faaliyet Raporu'nda, özel sektörün "kendilerine alenen küf-reden yayın organlarına gösterdikleri alaka ve müzaheretin pek az kısmını Derneğe ve Dergiye lütfetmelerinin beklendiği" be-lirtilmiştir.¹⁶³

162 "Başlarken", *Mücadele*, sayı 1, s. 3-5.

163 *TKMD İkinci Büyük Kurultayı 1964-1965 Faaliyet Raporu*, s. 6.

Komünizmle Savaş (İzmir, 1965-1967)

Komünizmle Savaş dergisi, "Bütün Türkler Bir Ordu" alt sloganıyla İzmir'de çıkmış ve derginin sahibi Hasan Oraltay, yayın yönetmeni Hayrani Ilgar ve Nejat Halil Pala'dır. Derginin ilk 9 sayısı büyük boy ve 4 sayfa (sadece 2. sayı 8 sayfa), son 5 sayı ise küçük boy ve 20 sayfa olarak çıkmıştır. *Komünizmle Savaş*, Temmuz 1965-Ağustos 1967 tarihleri arasında toplam 14 sayı çıkmıştır. Dergi sadece abonelere gönderilmiş ve bayilerde satılmamıştır. Derginin yıllık abonelik bedeli 6 lira olarak bildirilmiştir.

Derginin ilk sayısından itibaren yazar kadrosu genişlemiş ve komünizmle mücadele eden birçok önemli sima yazar kadrosuna dahil olmuştur. Derginin yazarları arasında Hayrani Ilgar, Nejat Halil Pala, Hasan Oraltay, Orhan Özgedik, Mümtaz Turhan, Hüseyin Nihal Atsız, Kamil Turan, Bedii Faik, Nejdettin Sançar, Dr. Fethi Tevetoglu, Ömer F. Işık, Cengiz Turhanlı, Kazak Balası, Zeki Velidi Togan, Abdülkadir İnan, Hamza Uçar, Osman Yüksel Serdengeçti, Tekin Erer, Dündar Taşer gibi siyasal etki alanı belirgin olan kişiler bulunmaktadır.¹⁶⁴ Derginin amacı ilk sayısında şu açıklamayla verilmiştir:

"*Komünizmle Savaş, imansızlar ile iman edenlerin savaşıdır. (...) Komünizmle savaşmaya bütün iman eden yurtseverleri davet ediyoruz. (...) Elinizdeki gazetenin adı Komünizmle Savaş olmasına rağmen, Türklüğe zararlı her cereyanla savaşması kadar normal bir şey olamaz. (...) Gazetemiz hiçbir partinin organı değildir. Komünizmle Savaş gazetesi: Milliyetçi, Türkçü, mukaddesatçı bir gazetedir. Dinin milliyetçiliğin ayrılmaz bir parçası olduğunu, milliyetçiliğe kuvvet verdiğini ve bir temel direk olduğunu açıklamak isteriz. (...) Savaşımız kutlu olsun. Allah bizimledir. Zafer bizimdir.*"¹⁶⁵

Komünizmle Savaş dergisinde, TKMD ile ilgili duyurular, miting haberleri, güncel politik haberler, tenkitler ve özellikle de

164 *Komünizmle Savaş*, İzmir, 1965-1967, 1-14 arası bütün sayılar. *Komünizm ve Komünistlere Karşı Türkçe Neşriyat*, Der. Dr. Salim Şehidoğlu, Ankara, 1967, s. 138.

165 "Komünizmle Savaş", *Komünizmle Savaş*, sayı 1, İzmir, 1965, s. 1-3.

Kuran ve hadislerden hareketle komünizmle mücadele konusunda “İman Yolunda” adlı köşede alıntılar ve yorumlar yapılmıştır. Dergide ayrıca Kıbrıs ve Dış Türklere dair yazılar da yer almıştır.

Dergide, komünizmle mücadele eden kişi ve kuruluşlara yönelik olarak dönemin diğer siyasi görüş sahipleri ve partilerinden yapılan “ırkçılık, faşistlik, dış yardım alma ve milli birliği bozma” eleştirilerine şu açıklamalarla karşılık verilmiştir: “Mücadeleciler, her hangi bir dış ülkeden yardım almamakta, ırkçılık ve faşistlik yapmamaktadırlar. Milli birliği ve bütünlüğü bozmak gibi bir amaçları yoktur. *Komünizmle mücadele edenler Allah’a iman edenlerdir.* (...) Bu mücadele Türk ulusunun varolması ve yok olması mücadelesidir.”¹⁶⁶

Derginin 3. sayısında Hayrani Ilgar, “son zamanlarda ülkede manevi değerlerden mahrum ve iktisaden yükselmiş sınıfların oluştuğunu”, bu durumun da “ülkü yoksunluğundan kaynaklandığını” belirttiği yazısında öneri olarak şu görüşleri ileri sürmüştür:

“Yeni hükümetlerin Türkiye’nin yarınlarını düşünüp, sahibi ve milliyetçi, Türkçü elemanlar yetiştirmek yollarına gitmesi zorunluluğu var. Bunun için de, okullardan işe başlamakla beraber, ‘Türkiye Milliyetçiler Birliği’, ‘Milliyetçiler Derneği’, ‘Türk Ocakları’ ve ‘Komünizmle Mücadele Dernekleri’nin birer kültür ve ülkü yuvaları haline getirilmeleri lazımdır.”¹⁶⁷

Dergide, Türkiye’deki “komünizm gerçeğini” ortaya koyan yazılardan birinde, “Türkiye’de 3000’den fazla komünist ajanı” bulunduğu bildirilmiştir. Bu ajanların “özel olarak yetiştirildiği, gazete, edebiyat, resim, tiyatro, vb. yollarla propaganda bilgisine sahip oldukları” hakkında bilgi verilmiş ve ardından da Rusya’da Bolşeviklerin yaptıkları zulüm, işkence ve toplu öldürmeler hakkında sayısal bilgiler verilmiştir.¹⁶⁸

166 “Asil Türk Milletine”, *Komünizmle Savaş*, sayı 2, İzmir, 1965, s. 1-5.

167 Hayrani Ilgar, “Ülkü Yoksunluğu”, *Komünizmle Savaş*, sayı 3, İzmir, 1965, s. 3-4.

168 Mirat Özçamlı, “Memleketimizde Komünizm Gerçeği”, *Komünizmle Savaş*, sayı 11, İzmir, 1965, s. 17-19.

Komünizmle Savaş'ın ilk sayılarında kısmi olan Dış Türklerin (özellikle Türkistanlılar) etkisi, daha sonra bu yönde yazıların artmasıyla daha belirgin bir hal almış ve dergi 10. sayıdan 14. son sayıya kadar Türkistanlılar Kültür ve Yardımlaşma Derneği sahipliğinde çıkmaya devam etmiştir.

Komünizmle Mücadele (Aydın 1964-1965)

Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'nin birçok şubesinde komünizmle mücadele amaçlı, neredeyse aynı adla birçok dergi çıkmıştır. Bu dergilerden biri de "Tanrı Türkü ve İnananları Korusun" alt sloganıyla çıkan *Komünizmle Mücadele*'dir.¹⁶⁹ Mart 1964 ve Ağustos 1965 tarihleri arasında Aydın'da 7 sayı olarak çıkan derginin sahibi TKMD Aydın Şubesi Başkanlığı'dır. Yazı işleri müdürlüğünü Orhan Gedik'in yaptığı derginin ilk 4 sayısı 4 sayfa ve büyük boy, sonraki sayılarda 5. sayı 4 sayfa, 6. ve 7. sayılar ise 12 sayfa küçük boy olarak çıkmıştır. Derginin ilk 4 sayısı 24 kuruştan, son 3 sayı ise 50 kuruştan satılmıştır.

Dergide komünizmle mücadele amaçlı yazılar, milli ve manevi duygulara hitap eden şiirler ve TKMD Genel Merkezi haberleri yayımlanmıştır. Ayrıca dergide "Bozkurt" ve "Bozkurt suretli insanın komünist ejderha/canavar" ile mücadelelerini sahneleyen çizimler ve komünizmin eleştirisine yönelik fotoğraflara yer verilmiştir.

TKMD Aydın şubesinin yayımlamış olduğu *Komünizmle Mücadele* dergisinde, ilk sayıdan itibaren sırasıyla Orhan Özgedik, Arif Nihat Asya, Mirza Bala, Ertuğrul Mat, Peyami Safa, H. Namık Okun, Ahmet Kabaklı, Kadircan Kafı, Aclan Sayılğan, Remzi Oğuz Arık, Tarık Buğra, Ali Fuat Başgil, Orhan Seyfi Orhon, Aydın Erkan, Tekin Erer, Erdem Ergenekon, Esen Aksoy gibi kişiler komünizmle mücadele içerikli düşünce yazılarıyla, Ahmet Türedi, Ahmet Çamlık, Şenel Özen, Ayanoglu H. Bildi-

169 *Komünizmle Mücadele*, Aydın, 1964-1965, 1-7 arası bütün sayılar. *Komünizm ve Komünistlere Karşı Türkçe Neşriyat*, Der. Dr. Salim Şehidoğlu, Ankara, 1967, s. 138.

ki, Mehmet Oğuz Bozkurt gibi isimler ise milli ve manevi değerlere hitap eden şiirleriyle yer almışlardır.

Kitaplar

Komünizmle mücadele konusunda neredeyse ilk kitap, Kemal Pilavoğlu'nun *Komünizme Hücum*¹⁷⁰ adlı kitabıdır. Kitap, 1949 yılında Ankara Güney Matbaacılık tarafından basılmıştır ve 111 sayfadır. Kitap Rus halkı ve Bolşevizm, Karl Marx, Lenin, Stalin, Bolşevik İhtilali hakkında bilgiler verdikten sonra, ABD'de yayımlanan komünizm aleyhtarı bir belgenin tercümesini ve Rus gizli servisinin korkunçluğu hakkında bilgileri içerir.

Peyami Safa'nın "komünizmle mücadele ve komünistlere" dair çeşitli gazetelerde yayımlanmış yazılarının küçük bir derlemesi olan ve *Toprak* dergisinin eki olarak verilen *Mahutlar*¹⁷¹ adlı eser, komünizmle mücadele amaçlı kitaplar arasında anılması zorunlu kitaplar kategorisindedir. Ancak Peyami Safa'nın Ötüken Yayınları arasında yer alan ve Objektif Serisi¹⁷² olarak yayımlanmış yazıların derlendiği kitapları da komünizmle mücadele amacı taşıyan kitaplar arasındadır.

Ancak komünizmle mücadele sürecinde oldukça aktif olan ve bu konuda birçok makale ve kitap yazan Fethi Tevetoglu'dur. Bu konuda Tevetoglu'nun ilk kitabı, *Faşist Yok Komünist Var*¹⁷³ adlı çalışmadır. Kitap 79 sayfadır ve Komünizmle Mücadele Yayınları'nın ilk kitabıdır. Bu kitapta "komünizmle mücadele", "komünizm ve ruh hastalıkları", NATO, Almanya'nın durumu, komünizmin yalanı silah olarak kullanması, kültür Bolşevizmi olarak nitelenen Köy Enstitüleri'nin durumu, iftiralara verilen "sert" cevaplar ve "Cemal Paşa'ya açık mektup" gibi komünizmle mücadele amaçlı yazılar yer almaktadır.

170 Kemal Pilavoğlu, *Komünizme Hücum*, Güney Matbaacılık, Ankara, 1949.

171 Peyami Safa, *Mahutlar*, Toprak Dergisi Yayınları, İstanbul, 1959.

172 Peyami Safa, *Sosyalizm, Marksizm, Komünizm*, Objektif 3, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1979.

173 Fethi Tevetoglu, *Faşist Yok Komünist Var*, Komünizmle Mücadele Yayınları, No: 1, 3. Baskı, Ankara, 1963.

Tevetoğlu'nun konuyla ilgili ikinci yayını ise, *Dış Politika Görüşümüz*¹⁷⁴ adlı kitabıdır. Kitap 98 sayfadır ve Komünizmle Mücadele Yayınları'nın ikinci kitabıdır. Bu kitapta yazar, dış politika görüşümüz, Doğu-Batı münasebetleri, NATO, Türk-Japon dostluğu gibi konuların yanında Avrupa'nın mevcut ve gelecek durumu hakkında yapılması gerekenler üzerine komünizmle mücadele bağlamında görüşler ileri sürmüştür.

Konumuz ile ilgili olarak Fethi Tevetoğlu'nun üçüncü kitabı ise *Milletlere Işık Tutan İki Beyanname*¹⁷⁵ adlı kitaptır. Kitap 48 sayfadır ve Komünizmle Mücadele Yayınları'nın üçüncü kitabıdır. "Demokrasiyi gerçekleştirmek ve savunmakta, komünizmle mücadelede gençlerimizin, okuyucularımızın faydalana-
nacakları bir küçük kaynak olur düşüncesiyle" kaleme alınan bu kitapta, "İstiklal Beyannamesi", "İnsan ve Vatandaş Hakları Beyannamesi"nin metinleri ve son olarak yazarın "Esir Milletler Haftası" ile ilgili düşünceleri ve bu konuda hazırladığı kanun teklifi yer almaktadır.

Tevetoğlu'nun dördüncü kitabı *Yirminci Yüzyılın Yüzkarası Utanç Duvarı*¹⁷⁶ adlı eseridir. Yine aynı yayınevinin dördüncü kitabı olarak 72 sayfa yayımlanmıştır. Bu kitap, 1961 yılında Berlin'i ikiye bölen "utanç duvarı" hakkındadır.

Tevetoğlu'nun konu ile ilgi son eseri ise *Açıklıyorum*¹⁷⁷ adını taşımaktadır. Kitap, yine aynı yayınevinin beşinci ve son kitabı olarak 288 sayfalık yayımlanmıştır. Bu kitaptaki yazıların çoğunluğu *Yeni İstanbul* gazetesinde yayımlandıktan sonra bir araya getirilmiştir. Tevetoğlu'nun komünizmle mücadele amaçlı olan kitaplarının içinde "en sert" olanıdır ve kitapta, Türkiye'deki "solcuların içyüzlerini ortaya koymayı" amaçlayan yazılar vardır.

---

174 Fethi Tevetoğlu, *Dış Politika Görüşümüz*, Komünizmle Mücadele Yayınları, No: 2, Ankara, 1963.

175 Fethi Tevetoğlu, *Milletlere Işık Tutan İki Beyanname*, Komünizmle Mücadele Yayınları, No: 3, Ankara, 1963.

176 Fethi Tevetoğlu, *Yirminci Yüzyılın Yüzkarası Utanç Duvarı*, Komünizmle Mücadele Yayınları, No: 4, Ankara, 1964.

177 Fethi Tevetoğlu, *Açıklıyorum*, Komünizmle Mücadele Yayınları, No: 5, Ankara, 1965.

Komünizmle mücadele konusunda sürekli olarak yazılanı bulunan ve her türlü antikomünist dergiye yazılarıyla destek veren Nejdet Sançar'ın *Gizli Komünist Belgeleri*¹⁷⁸ adlı çalışması, komünizmle mücadele amaçlı kitaplar arasında sayılabilir. Kitap 1966 yılında Ankara Afşın Yayınları'ndan 107 sayfa olarak çıkmıştır. Kitapta Türkiye'de komünizm amaçlı yapılan çalışmalar ve raporlar yayımlanmış ve bu raporlar hakkında yorumlar yapılmıştır. Bu kitapta sunulan "gizli belgeler, Türkiye komünizmin pençesine geçtiği takdirde Türk milletini bekleyen korkunç akıbeti" göstermek amacıyla bir araya getirilmiştir.

İzmir'de 1963 yılında TKMD'nin kuruluşunda yer almış isimlerden olan Hayrani Ilgar'ın *Komünizm ve Tenkidi*¹⁷⁹ adlı kitabı TKMD Yayınları arasından çıkmıştır. Bu kitapta "komünizm ve komünistler" hakkında bilgiler verilmiş, "komünistlerin kimliğini anlama" ve "kimlere komünist denilebileceği", "Türkiye'de komünizmin durumu" gibi konuların yanında, komünizmin hukuki, tarihi ve sosyolojik yönlerden tenkidi yapılmıştır.

Yine TKMD'nin kuruluşunda yer almış ve TKMD Aydın Şubesi Başkanı Orhan Özgedik'in *Komünizmle Mücadele ve Yolları*¹⁸⁰ adlı kitabı, derneğin üçüncü yayını olarak çıkmıştır. Bu kitapta yer alan yazılar *Mücadele* dergisinde daha önce yayımlanan yazıların bir derlemesidir.

1950 sonrası tarihlerden itibaren siyasi ve düşünsel alanda tartışılmaya başlanan bir konu olan İslâm-komünizm ilişkisini, komünizmle mücadele amaçlı olarak ele alan Fehmi Cumalıoğlu'nun *Komünizm ve İslâm*¹⁸¹ adlı kitabı, 1960 sonrası dönemin hem yapılan tartışmalarını hem de komünizmle mücadele eden kuruluşların ve kişilerin sayısındaki artışı göstermesi bakımından anlamlıdır.

178 Nejdet Sançar, *Gizli Komünist Belgeleri*, Afşın Yayınları, Ankara, 1966.

179 Hayrani Ilgar, *Komünizmin Tenkidi*, TKMD Yayınları, İzmir, 1966.

180 Orhan Özgedik, *Komünizmle Mücadele ve Yolları*, TKDM Yayınları, İzmir, Tarihsiz.

181 Fehmi Cumalıoğlu, *Komünizm ve İslâm*, İlim Yayma Cemiyeti Neşriyatı, İstanbul, 1963.

Türkiye’de komünizmle fikrî planda mücadele etmiş bir akademisyen olan Osman Turan’ın *Türkiye’de Komünizmin Kaynakları ve Kültür İhtilali*¹⁸² adlı eseri de, komünizmle mücadele amaçlı kitaplar arasında sayılabilir. Turan bu kitabında, “Türkiye’nin yaşadığı manevi buhranın ve aydınların kültür, ahlak ve mefkûre sukutunun, kültür ihtilalinin ve laiklik uygulamalarının sosyalist fikirlerin yayılmasında etkili olduğunu” belirtmiştir.

Komünizmle mücadele amaçlı olarak 1965 tarihinden itibaren, bazı yayın organlarında yer almış komünizmle mücadele yazılarının derlendiği *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını*¹⁸³ adlı derleme yayınlar önemli bir işlev görmüştür. Bu derleme 9 fasikül olarak yayımlanmıştır. Bu fasiküllerde komünizm, sosyalizm gibi siyasal akımları tanıtıcı, zararlarını açıklayıcı ve bu gibi akımlarla mücadele etme usullerini içeren düşünce yazıları bir araya getirilmiştir. Bu fasiküllerde Falih Rıfkı Atay, Bedii Faik, Mümtaz Turhan, Faruk Timurtaş, Fethi Tevetoglu, Nejdet Sançar, Tekin Erer, Kadircan Kafli, Orhan Seyfi Orhon, Ahmet Kabaklı, Vecihi Ünal, Galip Erdem, Hüseyin Nihal Atsız, Tahsin Banguoğlu, Namık Zeki Aral, Burhan Felek, Alparslan Türkeş gibi siyasi ve kültürel yaşamda komünizmle mücadelede önemli kişilerin yazıları yer almıştır. Ayrıca bu fasiküllerde MTTB, Atatürkçüler Derneği gibi derneklerin komünizmle mücadele amaçlı bildirileri ve “113 Milliyetçi Profesörün Beyannamesi” gibi yazıların yanında, ülke genelinde yapılan “Komünizmi Tel’in Mitingleri” sloganları da yer almaktadır.

Yine bu çevrede *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını Özel Sayı 1*¹⁸⁴ adlı derleme yayın anılabilir. Bu yayının ilk başlarında, Türkiye’deki komünizmin açık ve gizli faaliyetleri ve bu faaliyetlere ait belgeler yer almakta ve daha sonraki kısımlarda ise Osman Yüksel Serdengeçti, Semahaddin Cem, Os-

182 Osman Turan, *Türkiye’de Komünizmin Kaynakları ve Kültür İhtilali*, Türkiye Basımevi, İstanbul, 1967.

183 *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını*, 9 Fasikül, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1965-1966.

184 *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını Özel Sayı 1*, Gazetecilik İşletmesi Matbaası, İstanbul, 1966.

man Turan, Münevver Ayaşlı ve M. Fazlı Akkaya'nın yazıları ve konu ile ilgili *Yeni İstanbul* gazetesinde yayımlanmış alıntılar yer almaktadır.

1967 yılında komünizmle mücadele amaçlı yapılan Türkçe telif ve tercüme yayınlar hakkında Dr. Salim Şehidoğlu, *Komünizm ve Komünistlere Karşı Türkçe Neşriyat*¹⁸⁵ adlı tanıtım amaçlı bir derleme hazırlamıştır. Bu derlemenin yayımlandığı yıla kadar, yapılan antikomünizm içerikli çeviri, telif, broşür, vb. yayınlar tanıtılmıştır.

Ayrıca komünizmle mücadele amaçlı olarak bu dönemde bazı telif ve tercüme eserler de yayımlanmıştır. Bu eserlerin bazılarının adları yayımlanma tarihlerine göre şöyledir:¹⁸⁶

- *Komünist Tahrikleri Karşısında*, Hüseyin Cahit Yalçın, Karagöz Matbaası, Ankara, 1947, 60 sayfa.
- *Kore'de Niçin Savaşım, Komünizm Mezalimi, Korunma Çareleri*, Yzb. Nazmi Özoğlu, Karınca Matbaası, Ankara, 1954, 230 sayfa.
- *Komünizm Tehlikesi ve Korunma Çareleri*, Kur. Binb. Hayri Arsoy, Erkan-ı Harbiye Umumiye Reisliği Yayınları, Ankara, 1954, 24 sayfa.
- *Komünizm ve Rusya: Türkiye'de Komünist Hareketler*, Güven Matbaası, Afyon, 1955, 120 sayfa.
- *Korkunç Yıllar*, Cengiz Dağcı, Varlık Yayınları, İstanbul, 1956, 206 sayfa. Yine aynı yayınevinden çıkan Dağcı'nın *Onlar da İnsandı* (1958) ve *O Topraklar Bizimdi* (1966) eserleri de bu bağlamda okunabilir.
- *Niçin Komünist Oluyorlar?*, Hikmet Tanyu, Hür Basım ve Yayımevi, Ankara, 1958, 44 sayfa.
- *Milliyetçilik Anlayışımız ve Komünistlik*, Cezmi Türk, Bayazıt Toprak Dergisi Matbaası, İstanbul, 1959, 64 sayfa.

185 *Komünizm ve Komünistlere Karşı Türkçe Neşriyat*, Der. Dr. Salim Şehidoğlu, Ankara, 1967.

186 Bu eserler hakkında daha geniş bilgi için bkz. *Komünizm ve Komünistlere Karşı Türk Basını*, 4. ve 6. Fasiküller, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1965-1966; *Komünizm ve Komünistlere Karşı Türkçe Neşriyat*, Der. Dr. Salim Şehidoğlu, Ankara, 1967

- *Türk Moskof ve Komünist*, Nejdet Sançar, Toprak Dergisi Matbaası, İstanbul, 1959, 63 sayfa.
- *Köy Enstitüleri ve Solculuk*, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1959, 78 sayfa.
- *Dünya Gençliği ve Büyük Tehlike*, Nils M. Apeland, çev. Ayten Dinçer, Nebioğlu Yayınları, İstanbul, 1960, 63 sayfa.
- *Su Uyur Komünist Uyumaz*, Gökhan Evliyaoglu, Büyük Kervan Matbaası, İstanbul, 1962, 92 sayfa.
- *Türkiye’de Komünizma ve Köy Enstitüleri*, Necip Fazıl Kısakürek, Doğan Güneş Yayınları, İstanbul, 1962, 38 sayfa.
- *İslâmiyet ve Komünizm Birbirine Zıttır*, İhsanullah Han, çev. Ahmed H. Hatiboğlu, Bedir Yayınları, İstanbul, 1962, 38 sayfa.
- *Komünistlerin Söylediklerine İnanılabilir mi?*, Dr. Fred Schwarz, Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Yayını, Ankara, 1962, 161 sayfa.
- *Bir Sovyet Sefaretinin İçyüzü*, Aleksandr Kaznacheev, Doğu Matbaası, Ankara, 1963, 148 sayfa.
- *Bir Devlin Düşüşü*, Igor Gouzenko, çev. Agasi Şen, Yayınevi ve yeri yok, 1954, 317 sayfa.
- *Komünizmin Başarısızlığı*, Oscar Handlin, Altınok Matbaası, Ankara, 1963, 14 sayfa.
- *Komünizm Hakkında Tafsilat*, Howard Oiseth, Doğu Matbaası, Ankara, 1963, 137 sayfa.
- *Komünizmden Tanrıya*, R. M. Osment, çev. Nermin Erkmén, Hamle Matbaası, İstanbul, 1963, 39 sayfa.
- *Komünizmin Anatomisi*, Derleme, çev. Muzaffer Soysal, Yağmur Yayınevi, İstanbul, 1963, 89 sayfa.
- *Yakın Tehlike Komünizm*, Aclan Sayılğan, Kardeş Matbaası, Ankara, 1963, 168 sayfa.
- *Stalin’le Konuşmalar*, Milovan Cilas, çev. Cevdet San, Ötügen Yayınları, İstanbul, 1964, 205 sayfa.
- *Komünizm Hakkında İslâmi Görüşler*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1964, 52 sayfa.
- *Komünistler Hayvan Oluyorlar*, Hüseyin Âşık, Ahmet Said Matbaası, İstanbul, 1965, 78 sayfa.

- *Komünizmin Düşündürdükleri*, Türkiye Çiftçi Teşekkülleri Federasyonu Yayınları, Ankara, 1965, 116 sayfa.
- *Komünizm ve Maskeler*, Tümgeneral Faruk Güventürk, Okat Yayınları, İstanbul, 1965, 160 sayfa.
- *Komünist Darbeleri ve Karşı Tedbirler*, Der. Cevdet San, Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği, Ankara, 1965, 118 sayfa.
- *Demokratik Düzen Komünist Metodlarla Nasıl Bozulur?*, Ankara, 1965., 108 sayfa.
- *Komünizme Karşı Hürriyet*, Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği, Ankara, 1965, 128 sayfa.
- *Komünizm Budur*, çev. Z. Türk, Başnur Matbaası, Ankara, 1965, 46 sayfa.
- *Komünist Dünya Planı*, Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği, Ankara, 1965, 102 sayfa.
- *Yılanların Kustuğu Zehir Komünizm*, A. Necati Tanış, Bozkurt Matbaası, Sivas, 1965, 57 sayfa.
- *Komünist Basın Nasıl Çalışır*, Antony Buzek, Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği, Ankara, 1966, 224 sayfa.
- *Komünizme Karşı Atatürk*, Refik Korkud, Türkiye Fikir Ajansı, Ankara, 1966, 64 sayfa.
- *Neden Komünizme Karşıyız*, Ali İsmet Gencer, Türk Devrim Kurumu Yayınları, Ankara, 1966, 175 sayfa.
- *Nazım Hikmet ve 1938 Harbokulu Olayının Gerçek Yönü*, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1967, 171 sayfa.
- *Vatandaş Öğren! Komünistlik Nedir? Komünist Kimdir?*, Beyazıt Toprak Dergisi Matbaası, İstanbul, 1967, 19 sayfa.

Komünizmle mücadele amaçlı yayınlar daha sonraki yıllarda da artarak devam etmiştir. Bu yayınlar arasında Aydın Yalçın'ın *Demokrasi, Sosyalizm ve Gençlik*,¹⁸⁷ Abdülhâdi Toplu'nun *Türk Milliyetçiliği ve Karşıt İdeolojiler*,¹⁸⁸ Milli Güven Partisi'nin ha-

187 Aydın Yalçın, *Demokrasi, Sosyalizm ve Gençlik*, Ak Yayınları, İstanbul, 1969.

188 Abdülhâdi Toplu, *Türk Milliyetçiliği ve Karşıt İdeolojiler*, Toplu Yayınları, 1972. Aynı eser 1994 yılında Kemer Yayınları tarafından tekrar yayımlanmıştır.

zırladığı *Anarşi ve Komünizme Karşı Mücadele (Belgeler)*¹⁸⁹ ve Aykut Edibali'nin *Komünist İhtilale Karşı Tedbirler*¹⁹⁰ adlı kitapları sayılabilir.

Broşürler

Bir toplumda herhangi bir siyasal düşünceye taraftar olanlar, savundukları düşünceler doğrultusunda, genel olarak ortaya çıkan beklenmedik durumlarda toplumu uyarmak için broşür ve mektup türü yayınlarla, hitap ettikleri sosyal tabanlarına ve rakiplerine kısa ama etkin mesajlar gönderirler. Bu anlamda, Türkiye'de özellikle Soğuk Savaş döneminde yürütülmüş olan komünizmle mücadelede, çeşitli broşürler ve açık mektuplar yayımlanmıştır. Yayımlanan bu broşür ve açık mektuplarla komünizmle mücadelenin daha etkin bir biçimde yürütüleceği ve rakip ideoloji olan komünizmi ve sosyalizmi savunanlara da gerekli uyarıların yapılmış olacağı düşünülmüştür.

Bu amaçları taşıyan ilk mektup olan *Türk Gençliğine Açık Mektup*, Tahir Safioğlu tarafından kaleme alınmıştır. Bu mektupta, komünizmin Rusya topraklarında kalan Türk topluluklarına yaptığı zulümleri “deneyimlemiş” olan yazar, yaşadıklarından aldığı dersle, “Türk gencini, Moskof’a alet olmaması gerektiği” yönünde uyarmıştır.¹⁹¹

Komünizmle mücadele bağlamında yapılan uyarı broşürleri sadece komünizmle mücadele dernekleri tarafından yapılmamış, bu derneklerle benzer hassasiyetleri taşıyan başka kuruluşlardan da aynı amacı taşıyan yayınlar yapılmıştır. Bu yönde yayımlanan broşürlerden biri olan *Komünizmde Din Düşmanlığı* adlı broşür, Türk Ocağı İzmir Şubesi tarafından yayımlanmıştır. Bu broşürde, komünizmin özü itibarıyla “din düşmanı olduğu” ve “Türk milletinin vatanını, dinini yıkmayı” hedef-

189 Milli Güven Partisi, *Anarşi ve Komünizme Karşı Mücadele (Belgeler)*, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1972.

190 Aykut Edibali, *Komünist İhtilale Karşı Tedbirler*, Otağ Yayınları, İstanbul, 1976.

191 Tahir Safioğlu, *Türk Gençliğine Açık Mektup*, Çukurova Komünizmle Savaş Derneği Yayınları, Adana, 1949, s. 1-7

lediği belirtilmiştir. Bu durumu engellemek için “komünistlere ve Moskof uşaklarına karşı mücadele farz ve milli bir vazife” olarak sunulmuş ve bu mücadelede “Allah’ın yardımcı olacağı” söylenmiştir.¹⁹²

TKMD Genel Merkezi de, kuruluş amacına uygun olarak komünizmle mücadele amaçlı broşür ve açık mektuplar yayımlamıştır. Yayımlanan broşürlerin ilki olan *Komünizmin Gayesi ve Hedefleri* adlı broşürde, “Türk milletinin en büyük düşmanının komünizm olduğu” vurgulandıktan sonra, “komünizmin dünya ihtilali, din düşmanlığı ve milliyet şuurunu yok etmek” gibi hedeflerinin olduğu açıklanmış ve bu konularda örnekler verilmiştir. Türk milleti, “komünizmle mücadeleye Müslümanlığını ve Türkülüğünü korumak adına katılmaya” davet edilmiştir.¹⁹³ Derneğin yayımladığı *Ey Türk Uyan!* adlı broşürde, “komünizmin Türkiye’de ihtilal hazırlığında olduğu ve insanların can, mal ve namuslarının tehlikede olduğu” vurgulanmış ve bu “tehlikenin bertaraf edilmesi” için, “millet mücadeleye katılmaya davet edilmiş” ve ayrıca “cesaret ve fedakârlığın gösterilmesi” gerektiği belirtilmiştir.¹⁹⁴

TKMD Genel Merkezi, *Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin Vatansever Mensuplarına Açık Mektup*’unda, milletvekillerini “memleketin karşı karşıya olduğu büyük tehlike olan komünizm adlı fikri canavarlık” hakkında uyarmayı amaçlamıştır. Dernek bu mektubunda, “komünizmin Türkiye’yi uçuruma ittiğini” ve bu gidişi durdurmak için “milliyetçi ve vatansever Türklerden oluşan grupların mücadele ettiğini ama bu mücadelenin, sinsisi, hain ve kudurgan komünizmi önlemeye kâfi olmadığı”nı vurguladıktan sonra, komünizmle mücadele hizmetinde “en büyük rol, elbette, milletimizin, omuzlarına şerefli temsilcilik vazifesini yüklediği siz siyasilere düşmektedir”¹⁹⁵

192 *Komünizmde Din Düşmanlığı*, İzmir Türk Ocağı Komünizmle Mücadele Kolu Yayınları, İzmir, 1963, s. 1-3.

193 *Komünizmin Gayesi ve Hedefleri*, TKMD Halk Yayınları, No: 3, İzmir, 1963, s. 2-4.

194 *Ey Türk Uyan!*, TKMD Halk Yayınları, No: 4, İzmir, 1966, s. 1-4.

195 *Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin Vatansever Mensuplarına Açık Mektup*, TKMD Halk Yayınları, No: 6, İzmir, 1966, s. 5-13; *Mücadele*, sayı 30, 1966, s. 839 vd.

diyerek komünizmle mücadelede kendine devlet katında resmî ve siyasi destek almayı amaçlamıştır.

Komünizmle mücadele amaçlı olarak bu dönemde başka broşürler de yayımlanmıştır. Bu broşürlerin bazılarının adlarını şöyledir.¹⁹⁶

- *Komünizme Karşı Din*, Said Bilgiç, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1960, 16 sayfa.
- *Beşeriyeti Tehdit Eden Komünizm Kanserine Karşı Uyanık Olalım*, İzmir Türk Ocağı Komünizmle Mücadele Kolu Yayınları, İzmir, 1962, 4 sayfa. Ayrıca İzmir Türk Ocağı şubesi aynı yıl içinde birer sayfalık iki bildiri daha yayımlamıştır.
- *Beşeriyeti Tehdit Eden Komünizme Karşı Çok Uyanık Olalım*, TKMD Genel Merkezi Yayınları, İzmir, 1963, 4 sayfa.
- *Komünizmde İnsan, Demokrasiye Göre İnsan*, TKMD Genel Merkezi Yayınları, İzmir, 1963, 4 sayfa.
- *Komünizm Tehlikesi Karşısında Büyük Türk Milleti Uyan*, Hayreddin Tınmaz, Alpkanlar Matbaası, İstanbul, 1964, 2 sayfa.
- *Aziz Tepecikliler*, TKMD Tepecik Şubesi Yayınları, İzmir, 1966, 2 sayfa.
- *Komünizm ve Din*, Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği, Ankara, 1966, 47 sayfa.

Komünizmle mücadele amaçlı broşürler daha sonraki yıllarda da yayımlanmış olsa bile, bu dönemdeki yayın yoğunluğuna ulaşamamış ve bu dönemde üretilenlerin bir tekrarı olmuştur. Ancak komünizmle mücadele amaçlı olarak yapılan yayınlar, dönemin milliyetçi-mukaddesatçı insanları üzerinde anti-komünist bir politik sosyalleşmenin oluşmasına büyük oranda hizmet etmiş ve insanları, başka birtakım siyasi, sosyal ve ekonomik nedenlerin yanında bu yönde de çeşitli “eylemlere” yöneltmiştir.

---

196 *Komünizm ve Komünistlere Karşı Türkçe Neşriyat*, Der. Dr. Salim Şehidoğlu, Ankara, 1967

KOMÜNİZMLE MÜCADELEDE BEŞERİ SERMAYE VE MUHAYYİLE

Her siyasal ideoloji, beşeri bir sermayeye ve muhayyileye ihtiyaç duyar ama aynı zamanda onların yaratılmasını da sağlar. Bu anlamda devlet ve sağ siyaset katında ideolojik bir aygıt olan ve işlevsel tutulan antikomünizm de kendisine gerekli olan beşeri sermayenin ve muhayyilenin oluşumunu sağladığı gibi onların oluşumuna da katkı sağlamıştır. Bu bölümde antikomünist beşeri sermaye ve muhayyile ele alınmaya çalışılacaktır. Öncelikle de derneklerin kurucuları arasında yer alan kişiler başta olmak üzere, bu derneklerin inşa etmeye çalıştıkları zihniyete katkıları olanlara da atıflar yapılacaktır.

Komünizmle mücadelede ve derneklerde etkin olan kişilerin sosyoekonomik ve düşünsel yapısı

Her türden siyasal hareket veya eğilim, genel olarak belirli bir sosyoekonomik ve kültürel tabandan kendine insan sermayesi oluşturur. Bu durum, her türden siyasal eğilimde büyük oranda gözlenmesi muhtemel sosyolojik bir gerçekliktir. Her ne kadar, siyasal eğilimlerin kurucuları ve takipçileri arasında farklı sosyoekonomik ve kültürel tabana sahip olanlar bulunsa bi-

le, bu durum, o siyasal eğilime sahip olan insan sermayesinin genel profilini değiştirmez. Türkiye’de komünizmle mücadele içinde bulunan kişilere baktığımız zaman, onların genel olarak, benzer sosyoekonomik tabandan geldiklerini ve benzer kültürel dünyaların yarattığı bir muhayyileyi paylaştıklarını ve aynı hassasiyetleri taşıdıklarını görürüz. Buradan baktığımızda ülkemizde ortaya çıkan ve siyasal yaşamımızın önemli bir politik sosyalleşme vasıtası olan antikomünizm, başka birçok tarihi, toplumsal, dinî ve ekonomik belirleyicilerin olası bütün etkilerini algılama biçimlerinin –dönemlere göre değişmekle birlikte– bir potaya akması ve orada mayalanması sonucunda ortaya çıkmış, mevcut durumlardan ve politik uygulamalardan duyulan hoşnutsuzluğun ve geleceğe dair hissedilen korkuların yarattığı kaygılardan beslenmiş bir tepki ideolojisidir.

Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasından önceki dönemin mirasını göz ardı etmeden, özellikle 1920’lerden itibaren yapılan inkılapların neticesinde yoksul halk tabakalarının çocukları eğitim ve öğretim imkânlarından faydalanmaya ve ülkede yaşanan sıkıntıları, aydın halk kopukluğunu, refah ve yoksulluk arasındaki uçurumu, geleneksel/ortalama algıdan daha farklı bir biçimde değerlendirmeye başlamışlardır.

Komünizmle mücadelede etkin olan kişiler, Tek Parti döneminden itibaren uygulanmaya başlayan, toplumsal yapıyı laiklik prensibi gereğince “sert” bir biçimde değiştirmeye ve dönüştürmeye yönelik politiklardan ve bu dönemde artan sol özgürlük taleplerinden duyulan tedirginliğin de etkisiyle, ülkede yaşanan sefaletlerin kendi sefaletleri, horlanan kültürün kendi kültürleri, ezilen halkın kendi ana-babaları ve kardeşleri olduğunun bilincine varmışlardır. Onların kurtuluşunu kendi kurtuluşları olarak görmeye başlamışlar ve milli kültürün içinden gelen ve ona sahip çıkan köklü, geniş, büyüyen bir aydın kitlesi oluşturmaya çalışan bu kuşağın mensupları, geleceği hesaba katarak “sivil bir inisiyatif” almaya başlamışlardır.¹ Bu inisiyatifin kullanıldığı ilk ve açık alan, iç ve dış koşulların da etkisiyle biçimlenen komünizme karşı verilen mücadeledir.

1 Mehmet Akgöl (2002), s. 203.

Genel olarak komünizmle mücadele sürecine dahil olmuş kişiler, milli ve dinî değerlerini koruma ve yaşatma amaçlarının yanında, aynı zamanda devlete ve kendilerinin geleceğine de sahip çıkma amacını taşıdıklarına inanmaktadırlar. Bu kuşağın sahip olduğu milli ve dinî değerlerin doğal bir sonucu olarak devlete, millete, dine ve kendi geleceklerine sahip çıkma arzusunun olası yansımalarını, komünizmle mücadele amaçlı olarak ürettikleri yazılarda ve eylemlerde görmek mümkündür. Türkiye'deki antikomünist tahayyülün sahiplerine göre, asıl mücadele etmesi gereken zenginlerin "uyuklayıcılıkları", "vurdumduymazlıkları" ve "sefahate düşkünlükleri" yüzünden, "komünizmle mücadelede de iş yine fakirlerin gayretine (...) Hani şu: milliyetine, dinine, mukaddesatına bağlı kimse-lerin gayretine..."² kalmaktadır biçiminde hâkim bir algı vardır. Bu algıyı Galip Erdem, TKMD'nin İkinci Kurultayı'nda yaptığı konuşmasında açık bir biçimde ortaya koymuştur. Erdem adı geçen konuşmasında, "Komünizmle mücadele edenler, varlıklı vatandaşlardan çok, maddi sıkıntı çeken idealistlerdir,"³ diyerek komünizmle mücadele edenlerin toplumsal ve siyasal tabanının "alt" ve "alt orta" sosyoekonomik yapıya dahil olan ve düşünce yapısı itibarıyla da milli ve dinî hassasiyetleri yüksek olan idealist kişilerden oluştuğunu vurgulamıştır. Erdem'in, benzer anlama gelebilecek olan başka bir açıklaması ise şöyledir:

"Bilhassa memleketimizde hep *komünizmin yayılma gayretlerine karşı mücadele edenler, çoğunlukla milliyetçilik ülküsüne gönül verenler olmuştur*. Büyük servet sahipleri, kavgayı uzaktan seyretmekle yetinmişlerdir. (...) Türkiye'de, söz, yazı ve davranış olarak komünizme karşı çıkanların çoğunluğu dar gelirli memurlar, öğretmenler, öğrenciler ve işçilerdir. 18 yıldır bu davanın içindeyim, dostlarını da düşmanlarını da tanırım. Çevremde, kapitalist denebilecek bir ailenin çocuğunu henüz görmedim."⁴

2 Hayrani Ilgar, "Her Zamanki Gibi...", *Mücadele*, sayı 5, İzmir, 1964, s. 25.

3 Galip Erdem'in konuşması için bkz. "TKMD 2'inci Büyük Kurultayı Yapıldı", *Komünizmle Mücadele*, sayı 6, Aydın, 1965, s. 3-4.

4 Galip Erdem, *Sosyalizm ve Milliyetçilik Üzerine Mektuplar*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1975, s. 59.

Aynı biçimde Osman Turan da “komünizme karşı direnenlerin” içinden çıktığı sosyal ve düşünsel yapıdan bahsederken şunları söyler: “Bir münevver çılgınlığı olan *komünizm karşısında sadece sahipsiz ve fakir milliyetçi gençlik, canlı bir kuvvet olarak sokakları beklemekte ve vatanın temiz havasını muhafazaya çalışmaktadır.*”⁵

Komünizmle mücadele edenlerin benzer sosyolojik tabana ve siyasi, dinî ve kültürel anlam dünyasına sahip olduklarını düşünen Osman Turan’la benzer tespitleri yapan Ahmet Kabaklı ise komünizmle mücadele edenleri “insani, siyasi, dini ve milli vurgusu yüksek ve ekonomik durumlarının genel olarak zayıf kişilerden oluştuğu”nu biraz da idealize ederek ortaya koyar:

“Türkiye’de komünizm tehlikesini göğüslemek, önlemek için çırpınanlar, malsız mülksüz, dar gelirli, hatta çoğu fülûs-ı ahmere muhtaç aydınlardır. Öğretmenler, yazarlar, din adamları vb. Bu milliyetçiler, (...) gönüllerinin olanca samimiyetiyle, kültürlerinin bütûn gücüyle, israftan, sefahattan, merhametsizlikten, hak yeyici, emeğe kıymet vermeyici düzenden nefret ederler. Hiçbir politikaya kapılmadan halkçıdır bunlar... Bunlar, köy çocuğu ve köyüdürlər. İşsiz, yanında, onları bu hale getirenlerin karşındadırlar.”⁶

Türkiye’de komünizmle mücadele edenlerin “sağcılar” olduğunu ve bunların genel sosyolojik özelliklerini, biraz da “duygusal” bir biçimde izah eden ifadelerden birini de Münevver Ayaşlı’nın “Aşırı Sağ, Aşırı Sol” adlı makalesinde bulabiliriz. Ayaşlı, adı geçen makalesinde hem “sosyal adaletçi yazarlara” hem de “aşırı sağa da müsaade etmeyeceğiz diyen mebus”lara şöyle seslenir:

“İşte Beyefendiler, sizin refah ve saadetiniz, derece derece bütûn cemiyetin huzuru ve memleketin istikrarı bu çelimsiz, cı-

5 Osman Turan, *Türkiye’de Komünizmin Kaynakları ve Kültür İhtilali*, Türkiye Basımevi, İstanbul, 1967, s. 120.

6 Ahmet Kabaklı, *Mabet ve Millet*, Toker Yayınları, İstanbul, 1970, s. 277

lüz; az gıda alan, daima en çok haksızlığa, gadre uğrayan bir avuç gence dayanıyor. Nankörlük etmiyelim. Yıkıcı; anarşist, defetist ve memleketi düpe düz satmak isteyenlere, kuvvetli sol cereyana mukavemet eden ve memlekette nizam ve intizamı koruyanlara destek olan manevi huzur bekçileri sağcılardır. Allah onlardan razı olsun. Amin, amin!..”⁷

Genel olarak Türkiye’de kurulan Komünizmle Mücadele Dernekleri’nin kurucu kadrolarına dernek tüzüklerinde belirtilen meslekleri çerçevesinde baktığımız zaman, bu kişilerin Tek Parti döneminin siyasi ve toplumsal koşullarında, milliyetçi ve muhafazakâr bir politik sosyalleşme yaşadıklarının kuvvetle muhtemel olduğunu söyleyebiliriz. Bu kişiler, içinde yetiştikleri toplumsal ortamın siyasi, sosyal ve dinî belirleyenlerinden etkilenmişler ve komünizmle mücadele ettikleri sürece, kendilerini, hem değerli hem de devlet, din ve millet katında muteber hissetmişlerdir. İçinde yetiştikleri milliyetçi-mukaddesatçı anlam dünyasının toplumsal belleği dinç tutucu işlevi aracılığıyla açık bir biçimde komünizmle mücadele etmişler ama örtük bir biçimde de Cumhuriyet’in seküler değerleri ile hesaplaşmaya girişmişlerdir.

Türkiye’de komünizmle mücadele amaçlı olarak ilk kurulan dernek, Zonguldak’ta 1950 yılında faaliyete geçen Komünizmle Mücadele Derneği’dir. Yukarıda açıklamaya çalıştığımız üzere, komünizmle mücadele edenlerin benzer özelliklere sahip olduğunu daha açık bir biçimde görebilmek için, dernek kurucularının mesleklerini ve o mesleğin döneme göre toplum nezdindeki konumunu dikkate almak oldukça önemlidir. Dernek kurucularının adları ve meslekleri Tablo 1’dedir.⁸

Tabloda da görüldüğü üzere, dernek kurucuları arasında memur, gazeteci ve öğretmenlerin olması, bize, bu kişilerin “yüksek” eğitim almış olduklarını ve diğer tüccar ve fabrikatör gibi meslek sahibi kişilerin ekonomik durumlarını göz önüne aldığımızda ise “orta sınıf” diyebileceğimiz bir sosyoekonomik ta-

7 Münevver Ayaşlı, “Aşırı Sağ, Aşırı Sol”, *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını Özel Sayı 1*, Gazetecilik İşletmesi Matbaası, İstanbul, 1966, s. 115.

8 İlhan Darendelioglu (1975), s. 243.

TABLO 1
Zonguldak'ta Kurulan Komünizmle Mücadele Derneği Kurucuları

	<i>Adı soyadı</i>	<i>Mesleği</i>
1	Nejdet Sançar	Edebiyat öğretmeni
2	Ziya Özkaynak	Tarih öğretmeni
3	Bahaddin Yurderi	Memur
4	Kani Engin	Tüccar
5	Zeki Kandemiroğlu	Gazeteci
6	İsmail Tek	Tüccar
7	Bahaddin Dökerel	Fabrikatör
8	Tahsin Baysal	Tüccar

bana sahip olduklarını düşündürmektedir. Derneğin kuruluşunda yer alan Nejdet Sançar, aktif bir milliyetçi ve antikomünist duruşu ile 1944 Türkçülük Olayı'ndan itibaren aleni olarak bilinen bir şahsiyettir. Bu derneğin kurucuları arasında yer alan tüccar ve fabrikatör gibi mesleklere sahip kişiler, derneğin yürüttüğü propaganda faaliyetlerine hatırı sayılır miktarda maddi destekte bulunmuşlardır.

İstanbul, sahip olduğu siyasi, sosyal, kültürel ve demografik imkânlar itibarıyla Zonguldak'la kıyaslanamayacak kadar büyük bir zenginliğe sahiptir. Bu zenginliğin İstanbul'da kurulan Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'nin kurucularına yansımamış gibi görülmesi bizi yanıltmamalıdır. Bu derneğin kuruluşundan üç yıl önce, DP hükümetinin uyguladığı "her türden aşırı cereyanlarla mücadele" politikasının olası etkileri, bu derneğin kurucularının sayısına ve meslekî çeşitliliğine etki etmiş olabilir.

İstanbul'da 1956 yılında kurulan Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği (TKMD) kurucularının adları ve meslekleri Tablo 2'dedir.⁹

Tabloda da görüldüğü üzere dernek kurucuları, dönemin şartları dikkate alındığında "yüksek" eğitim-öğretim sürecinin içinde yer almakta olan ve kimileri de bulundukları kültürel üretim imkânlarına sahip konumlarından dolayı özellikle eğitim düzeyi bağlamında "orta sınıf" diyebileceğimiz sosyokül-

9 İlhan Darendelioglu (1975), s. 311-312.

TABLO 2

İstanbul'da Kurulan Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Kurucuları

	<i>Adı soyadı</i>	<i>Mesleği</i>
1	Ali Rıza Özer	Gazeteci
2	Altan Deliorman	Hukuk Fakültesi talebesi
3	Burhanettin Şener	Burhan Yayınları sahibi
4	Demir Aslan	İktisat Fakültesi talebesi
5	Ekrem Marakoğlu	Hukuk Fakültesi talebesi
6	İlhan Darendelioğlu	<i>Toprak</i> dergisi ve yayınları sahibi
7	İrfan Açıkel	<i>Ocak</i> gazetesi yazı işleri müdürü

türel bir sermayeye sahip gözükmetedirler. Dernek kurucularından İlhan Darendelioğlu “1944 Türkçülük Olayı”ndan itibaren bilinen bir şahsiyet olduğu gibi, çıkardığı *Toprak* adlı dergi ile kültürel ve siyasi etki alanı geniş olan biridir. Ayrıca bu kişilerin yaşadıkları/öğrenim gördükleri yerleşim yerinin İstanbul gibi dönemin büyük oranda düşünsel ve kültürel faaliyetlerinin üretilme ve dolaşıma sokulma merkezi olması, dernek kurucularının kültürel ve fikrî donanımlarının komünizmle mücadele amaçlı olarak “yüksek” olmasında önemli bir faktör olarak kabul edilebilir.

İzmir’de 1963 yılında kurulan Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği (TKMD) kurucularının adları ve meslekleri Tablo 3’tedir.¹⁰

İzmir’de kurulan ve faaliyette bulunduğu dönem itibarıyla siyasal etkisi en çok olan derneğin kurucuları arasında avukat, doktor, eczacı, asistan, tercüman, muhasebeci, mühendis, memur gibi yüksek öğrenim görmüş kişiler ile tüccar, müteahhit gibi gelir düzeyi yüksek kişiler ve esnaf, çiftçi ve işçi gibi orta gelir düzeyine sahip kişiler bulunmaktadır. Ancak listeyi oluşturan kişilerin oluşturduğu sosyoekonomik ve kültürel sermayelerin düzeyine baktığımız zaman, bu derneğin kurucularının da “orta sınıf” diyebileceğimiz sosyokültürel bir sermayeye sahip oldukları sonucu çıkarılabilir.

Türkiye’de kurulmuş olan komünizmle mücadele derneklerinin ilkinde milliyetçi bir çekirdek kadro varken, ikincisinin

10 TKMD Tüzüğü, İzmir, 1963.

TABLO 3
İzmir’de Kurulan Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Kurucuları

<i>Adı soyadı</i>	<i>Mesleği</i>
1 Ahmet Akkar	Memur
2 Neş’e Ariç	Memur
3 Neşet Alım	Marangoz
4 İbrahim Avcı	Esnaf
5 Üzeyir Ceylan	Müteahhit
6 Ali Rıza Çelik	Yazar
7 Nihat Sönmezateş	İşçi
8 Ahmet Damar	Çiftçi
9 Şirzat Doğru	Memur
10 Reşat Düşünür	Tüccar
11 Ekrem Gülgönül	İşçi
12 Halit Gürol	Gazeteci
13 Haydar Hoşgönül	Matbaacı
14 Coşkun İnce	Borsa ajanı
15 O. Gazi İshakoğlu	Asistan
16 Muammer Karakaç	Terzi
17 Şükrü Karamehmetoğlu	Tüccar
18 Y. Burkan Kaynak	Avukat
19 İhsan Koloğlu	Avukat
20 Muzaffer Kuru	Tüccar
21 Hasan Oralay	Tercüman-yazar
22 Selahattin Özbacı	Mali müşavir
23 Suat Özdemiroğlu	Asistan
24 Yakup Özkök	Avukat
25 Halil Özşarlak	Eczacı
26 N. Halil Pala	Eczacı
27 Nejat Pamir	Op. Doktor
28 Baha Pendük	Memur
29 Muammer Sağkol	Tüccar
30 Süleyman Sayar	Çiftçi
31 Cemal Sercan	İmalatçı
32 Edip Temuçin	Avukat
33 Avni Tolgali	Emekli subay
34 Doğan Toptancı	Tüccar
35 M. Yaşar Tunçsiper	Muhasip-yazar
36 Ramazan Yalçinkaya	Çiftçi
37 T. Aslan Uğurtan	Ressam
38 Abdurrahman Yorgancılar	Tüccar
39 Ömer Yıldırım	Elektrikçi
40 Fahri Karslıoğlu	Y. Ziraat mühendisi
41 Yavuz Aksoy	Tüccar

de milliyetçiliğe mukaddesatçılık da eklenmiş ve kurucu kadro hem genişlemiş hem de gençleşmiştir. Üçüncü olarak kurulan dernek ise, kendinden önce kurulan derneklerin hem ideolojik mirasını bünyesine katmış hem de toplumsal taban olarak daha geniş bir yelpazeye ulaşmıştır. Dolayısıyla komünizmle mücadele derneklerinin beşeri sermayesinde bir genişleme olduğu gibi siyasal anlamda da milliyetçilik, muhafazakârlık ve İslâmcılık gibi aynı düşünsel familyadan gelen kardeşlerin komünizme karşı ideolojik bir ittifak oluşturduğu söylenebilir.

Komünizmle mücadele sürecini büyük oranda belirleyen Türk Sağ'ının haletiruhiyesini politik korkular biçimlendirir. Bu korkuları onlarda, devlete sızan hainlerden, “milletin kanını-iligini emen” “Masonlar”dan, “Yahudiler”den, “Türkiye’yi Rusya’ya peşkeş çekmeye ve bayrağı indirmeye niyetli” “kızıl komünistlerden” devleti, milleti, bayrağı ve dini kurtarmak arzusunu duyan ve “Türk’ün Türk’ten başka dostu olmadığını” bilmenin verdiği arınmaya yönelik tepkiler oluşturmuştur.¹¹ Antikomünizmi üreten ve dolaşımda tutan milliyetçi, muhafazakâr ve İslâmcı “orta katman aydınlar” denilebilecek yapı özellikle Soğuk Savaş boyunca bir aydın akımı olma durumuna özgü zaafllara ve niteliklere sahiptir.¹² Bu zaaflların başında Türkiye gibi geri kalmış toplumların özellikle milliyetçi-muhafazakâr aydınlarının “değişimler şenliğine katılamamış” olmaları sonucunda yaralı olan bilinçleri gelir.¹³ İkinci olarak da kendi halkını “sömürge ahalisi” veyahut sömürgeleştirilme ihtimali yüksek toplum olarak görme biçiminden dolayı özellikle orta katman sağ aydınların komünizm gibi düşünsel/politik sistemler bağlamında “yutulma” gibi varlık-yokluk korkularını yaşamaları gösterilebilir.¹⁴ Bu zaaflları dikkate alarak komünizmle mücadele sürecinde fikirleriyle etkin olmuş şahsiyetlerin sosyolojik yapısını sahip olunan siyasi dünya gö-

11 Beşir Ayvazoglu (1991), s. 33.

12 Yüksel Taşkın, “Türk Sağı ve Aydınlar: Bir Aşk ve Nefret İlişkisini Anlatmak”, *Türk Sağı: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, Der. Güven Gürkan Öztan ve İnci Özkan Kerestecioglu, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012, s. 409.

13 Daryush Shayegan, *Yaralı Bilinç*, çev. Haldun Bayrı, Metis, İstanbul, 1997, s. 7.

14 Necdet Subaşı, *Türk Aydınının Din Anlayışı*, YKY, İstanbul, 1996, s. 86.

rüşü, içinden geldikleri toplumsal yapı, iktisadi durumları, temel muhalefet alanları ve komünizme bakışları açısından değerlendirmeye çalıştığımızda, genel olarak şu benzerlikleri ve ortaklıkları görebiliriz: Osmanlı bakiyesinden gelen tarihî deneyimlerin ve Soğuk Savaş döneminin artan dış ve iç baskılarının da etkisiyle “Moskof”un yeni yüzü olarak komünizmi görmekte ve komünizmi din ve millet düşmanı olarak algılamaktadırlar. Antikomünist aydınlara göre komünizmin “Moskof”un sinsi emperyalist emellerinin yeni adı olarak tanımlanması, yani tarihin dondurulması, tarihteki toplumsal travmatik anların sonsuz bugününde yaşanmakta oluşunun yeni adıdır. Komünizmle mücadele sürecinde yer alan bütün kişilerde ve bilhassa aydınlarda bu toplumsal travmatik bilinç sürekli olarak dinç tutulmuş ve antikomünist reflekslerle vatani, milleti ve dini SSCB’ye/komünizme karşı korumanın milletin ve devletin geleceğini korumak anlamını da taşıdığı düşünülmüştür.

Antikomünist aydınlar sahip oldukları değerleri mutlak görmeleri itibarıyla milliyetçi, muhafazakâr ve İslâmcıdırlar. Bu anlamda Türkiye’deki sağ siyasal yelpazenin beşeri sermayesini oluştururlar. Milli birlik ve beraberliğin temeli olarak milliyetçiliği ve mukaddesatçılığı doğal toplumsal durum saydıkları gibi dini/İslâmî ve dindarlığı/Sünnî Müslümanlığı milletin geleceği açısından vazgeçilemez bulurlar. Böylesi bir anlam dünyasına sahip olan antikomünist sağ aydınlar, antikomünizmi bir varlık kipi olarak algıladıkları için tarih, edebiyat ve sosyal bilimler alanında romantik ve reaksiyoner bir dille üretimler yaparak Kemalizm ve sol aydınlar karşısında artan etkisizleşmelerini aşmaya çalışmışlardır.¹⁵ Çünkü bu alanlardaki üretimleri ile kültürün yerli ve milli bir içeriğe kavuşabileceğine dair abartılı kültüralist bir inanca sahip oldukları için topluma dair sosyolojik bakışı en hafifinden ıskalayan Kemalizmle aynı noktada yer almakta bir beis görmemişlerdir. Ki kendilerini Kemalizmin “Allahsızlığı öğretene” okullarının etkilerine –örneğin Köy Enstitüleri’ne dair üretilen korkular dikkate alınır– olabildi-

15 Yüksel Taşkın, *Anti-Komünizmden Küreselleşme Karşıtlığına Milliyetçi Muhafazakar Entelijansiya*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2007, s. 412-414.

gi kadar uzak, hamasi tarih bilincine ve dinî cemaatsel yapılara ve kişiliklere daha yakın hissetmişlerdir. Biraz da bu hissiyatın etkisiyle tarihi donduran bir “tarih şuuru” ile hareket eden sağ aydınlar,¹⁶ içinde yerliliği/milliliği barındıran nostalgik, otantik ve melankolik maziye yaşamanın verdiği bir ergenliğin kendilik algısına dair duygularını aşamadıkları için, bugün bile aynı varlık kipinin dışına çıkamamışlardır.

Antikomünist zihniyetli aydınlar, ürettikleri düşman imgeleleri ile grup içi milli ve dinî bir dayanışma sağlamayı uman bir sosyolojik bilgiyi dolaşımda tutarak, özellikle, Tek Parti döneminden beri kendilerine “zulmedenlerin” yaşattıkları “hayalî hadımlaşma” (iktidarsızlaşma) halinin doğurduğu travmayı aşmaya çalışmışlardır.¹⁷ Bu anlamda yaşadıkları “kutsal mazlumluk”¹⁸ halinin yarattığı patolojiyi aşmak için anti-Kemalist hınçlarının içini *öz vatanında garip ve parya* gibi hamasi duygularla doldurmuşlar ve antikomünizmi zihni, kültürel ve sosyal yaralarının merhemi olarak gören bir anlayışla sahiplenmişlerdir. O yüzden komünizmle mücadele sürecinde neredeyse bütün sağ aydınlar ve TKMD’nin fikrî ve eylemsel pratiğinde yer alan kişiler antikomünizmi, devleti ele geçirmenin aracı olarak algılamışlar ve bu mücadelenin nihai hedeflerinden biri olarak da devletin antikomünistleştirilmesine dair fikrî girişimlerde bulunmuşlardır.

Tek Parti dönemi aydınlarını yasa koyucu/yapıcı aydınlar olarak değerlendirirsek, antikomünizmin üretilmesine ve dolaşımda tutulmasına katkısı olan aydınları da yorumcular olarak değerlendirmek mümkündür.¹⁹ Cumhuriyet’in yasa yapıcı aydınları toplumsal sistemi seküler ve modern bir biçimde dönüştürmeye çalışırken, yani kendi kültürel sermayelerini siya-

16 Tanıl Bora, “Sol ve Yerlilik Meselesi”, *Birikim*, sayı 111-112, 1998, s. 48.

17 Necmi Erdoğan ve Tanıl Bora, “‘Biz Anadolu’nun Bağrı Yanık Çocukları...’ Muhafazakâr Popülizm”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Muhafazakârlık*, cilt 5, Ed. Ahmet Çiğdem, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004, s. 635.

18 Fethi Açıkel, “Kutsal Mazlumlüğün Psikopatolojisi”, *Toplum ve Bilim*, sayı 70, 1996, s. 155.

19 Bkz. Zygmunt Bauman, *Yasakoyucular ve Yorumcular*, çev. Kemal Atakay, Metis, İstanbul, 1996.

sal sermayeye dönüştürürken, bu ayrıcalıklı konuma özünde itiraz etmeyip sosyal ve düşünsel konumları gereği merkezde olamayan sağ aydınlar, “milletin hakiki evlatları” olarak kendi düşüncelerinin de iktidarda olmasını talep etmişlerdir. Özellikle sol düşüncenin kökü dışarıda olarak algılanması ile birlikte, aydının milli olanına dair abartılı bir aşka düşmüşlerdir. Bu aşk, muarız olanlara orantısız güçler atfetmeyi ve yine abartılı bir nefreti beraberinde getirmiştir.²⁰ Milletın hakiki evlatlarından kasıt yerli/milli olandır. Ancak bu konu hakkındaki mevcut literatüre baktığımızda, yerliliğin/milliliğin bir “düşünce tarzı”, “üslubu” olmadığını, aksine bir “tavır” ya da “iddia” olarak “çıkarlarla”, “duygularla” icat edilen, sadece geçmişı korumayı değil, aynı zamanda âna ve geleceğe de hâkim olmayı talep eden bir üstünlük güdüsünü de içinde barındırdığını söyleyebiliriz.²¹ Türk Sağının ve antikomünist literatürün lüğatinde geniş yer kaplayan “yerlilik” esasen “millilik”tir. Bu kavram ile Türk antikomünistleri, Türk Solu’na canıgönülden inanarak yönelttiği eleştirileri ile “memleketten kopukluk”, “ayağını bu topraklara basmamak”, “dış mihrak”, “beşinci kol” gibi açık suçlamalar ile kendilerinin ve içinde bulundukları toplumun ebedi ergenliğinin ve geri kalmışlığının telafisini yapmaya çalışmaktadırlar. Antikomünist aydınların dillendirdiği yerlilik/millilik söyleminden kasıt, her türden sosyokültürel başarısızlıkların, derinlikten yoksun bir entelektüel ufuksuzluğun suçunu “yerli/milli olmayana” havale etmektir. Böylelikle kendi iktidarsızlıklarının ve donanımsızlıklarının içini sıcak, duygusal ve siyasetten arındırılmış bir kendilik haline²² gönderme yaparak yerli/milli olanın antikomünist ağıtını yakmaktadırlar. Bu yerlilik/millilik ağıtı, antikomünist aydınların devlete ve iktidara gönderdikleri *ben sizdenim selamı* olduğu için, Türk Sağında yer alan neredeyse birçok aydın sosyal, kültürel ve siya-

20 Yüksel Taşkın, a.g.m., s. 409.

21 Ahmet Çiğdem, “Yerlilik Üzerine Tezler”, *Birikim*, sayı 111-112, 1998, s. 84-87; Ulus Baker, “Yerlilik: Bir Aşındırma Denemesi”, *Birikim*, sayı 111-112, 1998, s. 42; Nuray Mert, “Sağdan Yükselen Muhalefet: Yerlilik”, *Cogito*, sayı 21, 1999, s. 173-178.

22 Tanıl Bora, “Sol ve Yerlilik Meselesi”, s. 47-48; Ahmet Çiğdem (1998), s. 84-87.

sal ikballerinin antikomünist düşünce ve eylem repertuarına dâhil olmaktan/katkı yapmaktan geçtiğine inandığı için bu koro-roya dahil olmuşlardır. Aynı zamanda bu aydınlar kendilerini *mabet bekçisi* gibi gördüklerinden ve yerliliğe de *fitraten yatkın* olduklarından dolayı, değişen dünya sorunları karşısında donanımsızlıklarının yarattığı acizliğe ve ürküntüye bağlı reflekslerle hareket etmişlerdir. Bu fitri refleksi Kemalizm ve sol düşünceye karşı sergilemişlerdir. Ancak Türk Sağ'ının antikomünist refleks repertuarına ait entelektüel harcın büyük oranda ABD kaynaklı olarak karıldığını hatırlarsak, bu kesimlerin kendine biçtiği yerlilik/millilik payesinin tarihsel gerçeklerle pek uyuşmadığını da rahatlıkla söyleyebiliriz.

Komünizmle mücadele sürecinde yer alan antikomünist Türk aydınların eğitimlerinde, formasyonlarında ve hayata dair pratiklerinde bürokratik geleneksel devlet aygıtı belirleyicidir. Bu belirlenim karşısında özgün, eleştirel bir tavır alamayan sağ aydınlar değişen toplumsal dünya karşısında varlıklarını milli, dinî ve devlete ait olanın iklimine sıkıştırmış oldukları için, Soğuk Savaş dönemi boyunca yaptıkları bütün üretimler “naklî bilgi”²³ ile sınırlı kalmıştır. Böylesi bir nakilcilik, sağ aydına yaşama şansı vermiş olsa bile entelektüel olarak onu kısırlaştırmıştır. Bu entelektüel kısırlık, Türkiye'deki bütün antikomünist literatürün temel karakteristiği olmuştur. Bundan dolayı kendilerini antikomünist olarak tanımlayan aydınların karşı oldukları komünizme dair düşünceleri, genel olarak dış kaynaklı ve rafine bilgilerden oluşmaktadır. Dolayısıyla antikomünist aydınların düşüncelerini ısrarlı bir misyoner edasıyla aktarmakta oldukça mahir olduklarını, komünizme dair ürettikleri metinlere hâkim olan havaya bakarak anlayabiliriz. Bu durum, antikomünizmin abartılı ama ısrarlı bir korku edebiyatını üretmesini de beraberinde getirmiştir. Antikomünist aydınlar, toplumu komünizm karşısında uyarmak amacı ile dolaşıma soktukları bilgilerin ve görsellerin korku yaratıcı anlatımlarında daha çok vulger bir üslubu tercih etmişler ve karşısın-

23 Yavuz G. Yıldız, “Türk Aydını ve İktidar Sorunu”, *Türk Aydını ve Kimlik Sorunu*, haz. Sabahattin Şen, Bağlam Yayınları, İstanbul, 1995, s. 372.

da oldukları fikri reddetme biçimlerine ise genel olarak anti-entelektüel bir havanın hâkim olduğunu görmemişlerdir. Komünizme karşı yapılması gerekenler noktasında her şeyi bilen bir yalvaç edasını benimseyen antikomünist aydınlar, ürettikleri söylemlere mündemiç olan anlam katmanlarıyla aklın ve vicdanın sesini korku, nefret ve kin gibi hınç seremonileriyle bastırmışlardır.

Milliyetçi-muhafazakârlık, milli kültür değerlerine yabancılaşan Batı taklitçiliği ile komünizm/sol düşünce arasında doğal bir bağlantı varsaydığı için, solun kapitalist uygarlık eleştirisini görmezden gelerek, kurduğu bu bağlantı ile komünizmin/sosyalizmin/Marksizmin, Müslüman-Türk'e *fitraten* yabancı ve zararlı olduğunu düşünmektedir. Batı kültürünün modernleşme, yabancılaşma, kozmopolitanizm ve dine uzaklaşma gibi "en sapkın" unsurlarının billurlaşması biçiminde algılanmasından dolayı Batıcılığın en radikal şeklini komünizm olarak görmektedir. Dolayısıyla Batılılaşmak, Batı kültürüne ve uygarlığına bağlanmak, komünizm etkisine açılmak demektir.²⁴ Bir de bu algıya Tek Parti döneminin katı inkılap uygulamaları ve bu uygulamalarla paralel olarak gelişen sol tandanslı özgürlük taleplerinin varlığının yaşanan "manevi buhran"ın temel sebebi olarak görülmesini eklersek, antikomünist aydınların büyük bir kısmının laikliği din karşıtlığı ve Kemalist modernleşmeyi de *kerhen* yaşanan bir uygulama olarak algılamış olduklarını söyleyebiliriz.²⁵ Ancak laiklik uygulamalarından duydukları hoşnutsuzluğu dönemin siyasal baskı ortamından dolayı açık bir biçimde dile getirememişler, bunun yerine, hoşnutsuzluklarını bu dönemde artan sol görüşlere açık ve nefret yüklü bir biçimde yansıtmışlardır. Bu sayede örtük bir biçimde de olsa laiklik uygulamalarına karşı olmalarının kendilerinde yarattığı baskıyı antikomünizmle ifade ederek ödünlemeye ve "kutsal mazlumluklarını" telafi etmeye çalışmışlardır.

24 Tanıl Bora, "Milliyetçi-Muhafazakâr ve İslâmcı Düşünüşte Negatif Batı İmgesi", *Modern Türkiye'de Siyasal Düşünce, Modernleşme ve Batıcılık*, Ed. Ugur Kocabaşoğlu, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002, s. 252-254.

25 Tanıl Bora, a.g.m.. s. 255.

Antikomünist aydınların büyük bir kısmı geleneksel kültürün hâkim olduğu kırsal demografik yapının çocukları oldukları için kendilerinin milli ve manevi/İslâmi kültürel değerlere bağlılıklarının yüksek olduğuna inanmaktadırlar. Politik sosyalleşmelerinin en belirleyici olduğu dönemlerde, kendilerine buyurulanın dışında kalabilecek bir biçimde manevi ve siyasi olarak dönanmışlardır. Çünkü bu kişilerin geldikleri yer olan taşra, görelî olarak koruduğu geleneksel kültürel yapısıyla 1930-1970 arasında son derece önemli işlev görmüştür. Taşrada, modernizmin tam olarak sirayet edemediği orta halli ailelerin çocukları olan bu aydınlar; aile telkinlerinin, yerel din adamlarının, sufi büyüklerin ağırlıklı olarak şifahi, milli ve dinî hislerle mücehhez öğretmenlerinin yazılı kültürlenmeleri arasında mekik dokuyarak Kemalizme alternatif ama ona hıncı da içeren bir sosyalleşmeyi tecrübe etmişlerdir. Bu sosyalleşme, üniversite yıllarında dernekler, yurtlar ve benzerleri özelinde dayanışmaya dönüşmüştür.²⁶ Yaşanan bu tür bir sosyalleşme “merkez”e uzak ama ona talip olan “yerli/milli bir dilin” oluşmasını beraberinde getirmiş ve komünizmle mücadele sürecine dahil olan bu alt/orta katman aydınlara kullanımı yüksek, önemli bir simgesel sermaye rezervi sunmuştur.

Komünizmle mücadeleyi neredeyse bir varlık kipi olarak dolaşımda tutan Türk Sağ, halktan, yani esasen köylü ve küçük esnaf hareketinde tabanını bulduğu için,²⁷ antikomünizm, özelde alt-orta sınıfların ideolojisi olmuştur. Türk Sağ’ının dayandığı kimliksel taban olan köylülük sanayileşme ve kentleşme sürecinde erimeye yüz tutmuş ve sahip olduğu düşünülen değerler daha abartılı bir biçimde sahiplenilmeye ve savunulmaya başlamıştır. Bu çocuksu sahipleniciliğin tezahürlerini özellikle antikomünist reflekslerde görmek mümkündür. Dolaşısıyla antikomünist aydınlar, ekonomik olarak “orta sınıf” görünümüne sahip olmakla birlikte genel olarak “yoksul” kırsal

26 Süleyman Seyfi Ögün, “Yerli Kültüralizm: Kıyaslamalı Bir Değerlendirme”, *Cogito*, sayı 21, 1999, s. 103 vd.

27 Necdet Subaşı, *Türk Aydınının Din Anlayışı*, YKY, İstanbul, 1996, s. 149; Taha Akyol, “Seçim Sonuçları Açısından Türkiye’de Sağın Sorunları”, *Türkiye Günü*, sayı 16 (1991), s. 13-18 ve sayı 17 (1991), s. 4-10. (Sağın Sorunları I-II).

kesimlerden büyük şehirlere gelerek eğitim almaya ve aldıkları eğitimle etraflarındaki dünyayı daha farklı okumaya başlamış kişilerdir. Bu yüzden Cumhuriyet'in başından itibaren yaşamakta oldukları yoksullukların²⁸ müsebbibi olarak Kemalist uygulamaları gören bir zihniyete sahip olmuşlar ve zihinsel ve toplumsal dünyalarını tehdit eden hep bir iç ve dış düşmanın varlığına inanmaya yatkınlıklarından dolayı antikomünizm, özellikle 1950'lerden itibaren güçlenen mülkiyete dair kaygıların da milliyetçi-muhafazakâr bir ifadesi olmuştur.

Türkiye'deki komünizmle mücadele sürecinde antikomünizm aynı zamanda dikey mobilite imkânı sunan bir sosyal değişme ve hareketlilik aracı olmuştur. Sosyal bilimler literatüründe toplumsal değişmeyi açıklama amacıyla üretilen kavram demetinden biri olan "merkez-çevre" metaforunu Türkiye'deki antikomünizme dair açıklama yapmak amacıyla da kullanabiliriz. Kavramı Türkçede ilk olarak kullanıma açan Şerif Mardin'e göre "merkez-çevre" kavramı toplumsal değişmeyi açıklamak için soyuttan somuta doğru ilerleyebilen ve genişleme kapasitesine sahip bilimsel bir metafordur.²⁹ Konumuz bağlamında "merkez"i laik, seküler ve Batılı değerlerin sahibi Kemalizm ve onun devletlû aydınları oluştururken, "çevre"yi ise milli, dinî ve geleneksel değerlerin ve zihniyetin taşıyıcısı olan milliyetçi, muhafazakâr ve İslâmcı aydınlar ve onların temsil ettiği taşralar oluşturmaktadır. Çevreyi oluşturan Türk Sağ'ının aydınları antikomünizm aracılığı ile "çevre'nin dilsizliği"nden³⁰ kurtulmaya çalışmışlardır. Çevreye dillenme imkânı veren antikomünizm, sağ aydınlar arasında, Kemalizme örtük, komünizm ve sol düşünceye karşı da açık bir biçimde "sağ popülist oto-

28 Yüksel Taşkın, "Türkiye'de Sağcılık", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce, Dönemler ve Zihniyeler*, Ed. Ömer Laçiner, İletişim Yayınları, İstanbul, 2009, s. 457.

29 Bkz. Şerif Mardin "Merkez-Çevre Üzerine", *Söyleşenler*: A. Çiğdem, F. Açikel, N. Erdoğan ve T. Bora, *Türkiye, İslâm ve Sekülerizm*, çev. Elçin Gen ve Murat Bozluolcay, İletişim Yayınları, İstanbul, 2011, s. 237-242; Şerif Mardin, "Türk Siyasasını Açıklayabilecek Bir Anahtar: Merkez-Çevre İlişkileri", *Türkiye'de Toplum ve Siyaset*, çev. M. Türköne ve T. Önder, İletişim Yayınları, İstanbul, 1997, s. 34-76.

30 Meltem Ahıska, "Hayal Edilemeyen Toplum: Türkiye'de 'Çevresiz merkez' ve Garbiyatçılık", *Toplum ve Bilim*, sayı 105, İstanbul, 2006, s. 11-29.

riteryanizmin muhtelif türevlerini”³¹ rahatlıkla üretmiştir. Ancak komünizmin devlet ve halk tarafından algılanma biçimde bir ortaklık olduğu için, çevreye yakın olan aydınların ürettiği antikomünizm, onların merkeze sempatik/yakın görünmelerini de sağlamıştır. Bu durum, merkezin seküler dünyaya, çevreye kıyasla daha yakın olmasına rağmen böyledir. Çünkü siyasal nedenlerle CHP, DP, AP, MHP ve MSP (Millî Selâmet Partisi) gibi partiler komünizm karşıtlığı noktasında genellikle paralel bir tutum sergilemişlerdir.

Bu bağlamda komünizmle mücadele sürecine daha çok fikrî olarak katılan ve bu süreçte kimi dergi ve dernek oluşumları içinde yer alan Peyami Safa, Necip Fazıl Kısakürek, Hüseyin Nihal Atsız, Osman Yüksel Serdengeçti, İlhan Darendelioglu, Ali Fuat Başgil, Fethi Tevetoglu, Mümtaz Turhan, İbrahim Kafesoğlu, Nihat Sami Banarlı, Ahmet Kabaklı, Mehmet Kaplan, Oktay Aslanapa, Erol Güngör, Bekir Berk, Mahir İz, Nurettin Topçu, Remzi Oğuz Arık, Galip Erdem, Süleyman Demirel, Saîd Bilgiç, Osman Turan gibi isimlerin genel olarak benzer sosyolojik yapıya sahip bir toplumsal tabandan, geleneksel ve dinî duyarlılığı yüksek olan çevrelerden geldiklerini söyleyebiliriz. Bu kişilerden Osman Yüksel Serdengeçti, Hüseyin Nihal Atsız, Necip Fazıl Kısakürek, İlhan Darendelioglu gibi isimler, fikrî olarak belirgin bir biçimde reaksiyoner yönü ağır basan anti-komünist kişiliklerdir. Özellikle Necip Fazıl Kısakürek’in, Osman Yüksel Serdengeçti’nin, Peyami Safa’nın, Hüseyin Nihal Atsız’ın ve İlhan Darendelioglu’nun neredeyse bütün kitapları antikomünist politik sosyalleşmenin ilk başvuru kaynakları olarak sayılabilir. Bunun yanında komünizmle mücadele sürecine Osman Turan, Mümtaz Turhan, Erol Güngör, Nurettin Topçu, Mehmet Kaplan, Ahmet Kabaklı gibi isimler de daha çok “akademik yönü” ağır basan eserleri ile katkıda bulunmuşlardır. Yukarıda saydığımız isimlerin tamamı, neredeyse Türkiye’de komünizmle mücadele amaçlı kurulan bütün oluşumlara destek vermiş ve bu oluşumların daha da genişlemesi için kimi

31 Fethi Açıkel, “Entegratif Toplum ve Muanızları: ‘Merkez-Çevre’ Paradigması Üzerine Eleştirel Notlar”, *Toplum ve Bilim*, sayı 105, İstanbul, 2006, s. 59.

zaman yazılarıyla kimi zaman da doğrudan eylemleriyle destekte bulunmuşlardır. Daha çok bir çevre ideolojisi olarak tanımlayabileceğimiz antikomünizm, kendisine katkı yapan milliyetçi, muhafazakâr ve İslâmcı aydınların, özellikle kırsal, geleneksel ve dinî sosyokültürel dünyadan Türkiye'nin düşünce/politika üreten merkezlerine yaptıkları uzun, sancılı ve prestijli yolculuğun adıdır. Bu yolu yürüyenlerin çok önemli bir kısmı bulundukları dönemde olmasa bile daha sonraki dönemlerde, *dünyalıklarını* yeteri kadar almışlar, öldüklerinde bile arkalarından methiyeler düzülerek onurlandırılmışlardır. Bu durumu görebilmek ve onların nasıl bir dikey hareketlilik yaşadıklarını izleyebilmek için aşağıdaki basit tabloda antikomünist aydınların *merkeze* yürüyüşlerine ve “*dünyalıklarını*” nasıl aldıklarına dair bir çıkarsama yapılabilir:

Tablo 4'e bakıldığında rahatlıkla görülebileceği üzere, antikomünist aydınlar “merkez”e ulaşmışlardır. Tabloda yer alan isimler arasında diğerlerinde göre bir istisna oluşturan sadece Nurettin Topçu'dur. Topçu'nun neden sadece bir düşünür olarak kaldığının cevabını ise onun kapitalizm eleştirilerinde ve “Anadolu Sosyalizmi” gibi fikirleri üretmesinde bulabiliriz. Onun dışındaki bütün antikomünist aydınlar/kişiler devletin en üst makamlarına (cumhurbaşkanlığı, başbakanlık ve milletvekilliği gibi) kadar gelmişler, birçoğu da “merkez”in/devletin bütün imkânlarından sonuna kadar yararlanmıştır. Bu çalışmada adı sıkça geçen aydınları antikomünizmin birinci kuşağı olarak değerlendirirsek, ikinci kuşak antikomünistler olarak, onların tilmizlerinin/varislerinin de bugünkü toplumu yöneten/belirleyen şakirtler olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Bugünden geçmişe baktığımızda, antikomünist zihniyetli aydınların devleti ele geçirme, fethetme arzularını gerçekleştirmiş olduklarını söyleyebiliriz. Ki mevcut devleti ve onun bütün aygıtlarını kullanan ve ona biçim ve istikamet veren zihniyet ve bu zihniyetin temsilcileri, Türkiye'deki siyaseti ve toplumu belirleyen konuma yükselmiş olduklarından dolayı, Kemalizmle, Batılı ve sol elitlerle girmiş oldukları mücadeleyi, birçok faktörü de dikkate alarak söyleyebiliriz ki, *kazanmışlardır*.

TABLO 4
Antikomünist Aydınların "Çevre"den "Merkez"e Yürüyüşü

<i>Adı Soyadı (Doğum yeri ve tarihi - Ölüm tarihi)</i>	<i>Sosyoekonomik konumu</i>	<i>Katıldığı faaliyetler</i>	<i>Geldiği konum</i>
Fethi Tevetioğlu (İstanbul 1916-1989)	Asker ve Doktor. Soy Türkçü	1944 Türkçülük Olayı katılımcısı, ABD merkezli antikomünizmin Türkiye mümessilliği. APACL kurucusu ve Türkiye Temsilcisi. <i>Kopuz, Atsız Mecmua, Türk Kültürü, Orhun, Türk Sazı, Çınaraltı, Ülkü, Toprak, Hayat Tarih</i> dergileri ve <i>Tasvir, Yeni İstanbul, Son Havadis</i> gazete ve dergilerin yazarı. Bütün antikomünist Türkçü ve devlet/AP destekli faaliyetler.	AP Milletvekili, TBMM Komünizmle Mücadele Komisyonu Üyesi, Senatör.
İlhan E. Darendelioğlu (Mersin 1921-1979)	Öğretmen, Türkçü ve Dergi sahibi	1944 Türkçülük Olayı katılımcısı. <i>Toprak</i> dergisi Sahibi. İstanbul TKMD'in Kurucusu ve İzmir'de kurulan TKMD'nin Başkanı, APCL Türkiye Temsilcisi. Kanlı Pazar'ın mimarlarından biri. Bütün antikomünist Türkçü faaliyetler.	AP ve MHP Milletvekili.
Hüseyin Nihal Atsız (İstanbul 1905-1975)	Edebiyat Öğretmeni, Soy Türkçü	<i>Orhun</i> ve <i>Ötügen</i> dergilerinin kurucusu. Bütün antikomünist Türkçü yazınsal faaliyetler.	Türkiye'deki <i>Soy Türkçülerin 1. Atası</i>
Nejdet Sançar (İstanbul 1910-1975)	Edebiyat Öğretmeni, Soy Türkçü	Zonguldak KMD'nin kurucusu. Bütün antikomünist Türkçü faaliyetler.	Türkiye'deki <i>Soy Türkçülerin 2. Atası</i>

TABLO 4 (devamı)

<i>Adı Soyadı (Doğum yeri ve tarihi - Ölüm tarihi)</i>	<i>Sosyoekonomik konumu</i>	<i>Katıldığı faaliyetler</i>	<i>Geldiği konum</i>
Osman Yüksel Serdengeçti (Antalya 1917-1983)	Soy Türkçü ve muhafazakâr	<i>Serdengeçti</i> dergisinin kurucusu ve yazarı. Bütün antikomünist Türkçü düşünsel faaliyetler.	Yazar ve AP Milletvekili
Fethullah Gülen (Erzurum 1941-)	İmam, vaiz ve yazar.	Erzurum TKMD'nin kurucu üyeliği. Bütün antikomünist düşünsel ve dinî faaliyetler.	Gülen/Hizmet Hareketi'nin Mimarı ve Lideri
Bekir Berk (Ordu 1926-1992)	Avukat	<i>Komünizme Karşı Mücadele</i> dergisinin kurucusu ve yazarı. Milliyetçiler Federasyonu Başkanlığı, Milliyetçiler Derneği İstanbul Şubesi Başkanlığı. Komünizmle Mücadele Komisyonu üyeliği. Bütün antikomünist Türkçü faaliyetler. Nurculuk Hareketi'nin hukuki savunuculuğu.	Nur Cemaatinin/mazlumların Avukat(ı) Ağabeyliği
Remzi Oğuz Arık (Adana 1899-1954)	Akademisyen arkeolog, yazar ve politikacı.	<i>Çığır</i> ve <i>Millet</i> dergilerinin kuruculuğu ve yazarlığı. Bütün antikomünist neşriyatlarda yazınsal faaliyetler.	DP Milletvekili, Türkiye Köylü Millet Partisi'nin kurucusu. Maarif Vekâleti Arkeoloji Müdürü
Alpaslan Türkeş (Lefkoşa 1917-1997)	Asker ve Politikacı	1944 Türkçülük Olayı katılımcısı, 1960 İhtilali sözcüsü. Bütün antikomünist Türkçü politik faaliyetler.	MHP Milletvekili, Başbakan Yardımcısı ve MHP'nin ve Türkiye'nin Ölmez Başbuğu.
Dündar Taşer (Gaziantep 1925-1972)	Asker ve ideolog/ yazar	Millî Birlik Komitesi Üyesi, CKMP üyesi, Ülkü Ocakları'nın kurucusu. MHP'li yayınlarda yazınsal faaliyetler.	MHP'de <i>ikinci adam</i> . Ülkücü camianın Dündar Ağabeyliği

TABLO 4 (devamı)

<i>Adı Soyadı (Doğum yeri ve tarihi - Ölüm tarihi)</i>	<i>Sosyoekonomik konumu</i>	<i>Katıldığı faaliyetler</i>	<i>Geldiği konum</i>
Süleyman Demirel (Isparta 1924-2015)	Mühendis, Politikacı	AP Kurucusu. TKMD'ye kol kanat geren politik kararları uygulamak ve fon oluşturmak.	Başbakan. Cumhurbaşkanı.
Altan Deliorman (İstanbul 1936-2012)	Yazar	İstanbul TKMD'nin kurucularından. <i>Türk Dünyası</i> , <i>Milli Işık</i> , <i>Gurbette Bayrak</i> , <i>Orkun</i> dergilerini yayımladı ve yönetti. <i>Milli Yol</i> ve <i>Boğaziçi</i> dergilerinin yazarı. Boğaziçi Yayınları'nın kurucusu. Bütün antikomünist yayınlarda yazınsal Türkçü faaliyetler.	İLESAM 'ın kuruculuğu, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ve Yüksek Basın Divanı üyeliği. Türk milliyetçilerinin "Muzdarip Dev" (Peyami Safa), "Erken Giden Atlı" (Fethi Gemuhluoğlu), "Erken Düşen Yıldız" (Erol Güngör), "Zarif Mücahit" (Ziyad Ebüzziya) diye <i>ululanan</i> Ağabeyliği ve MEB Tarih kitapları yazarlığı.
Recai Kutan (Malatya 1930-)	İnşaat Mühendisi	Bütün antikomünist muhafazakâr ve İslâmıcı siyasal faaliyetler.	DSİ Genel Müdürü, MSP, Refah Partisi, Fazilet Partisi, Saadet Partisi Kuruculuğu/Başkanlığı, Milletvekili.
Osman Turan (Bayburt 1914-1978)	Yazar ve Tarihçi	Türk Ocakları Eski Genel Başkanı. Bütün antikomünist yayınlarda yazınsal Türkçü faaliyetler.	AP Milletvekili, Akademisyen, <i>Tarihçiliğin Öğretmeni</i>
Erol Güngör (Kırşehir 1938-1983)	Yazar ve Akademisyen	Bütün antikomünist yayınlarda akademik yazınsal faaliyetler.	Selçuk Üniversitesi Rektörü. Türk Milliyetçiliğinin Akademik Ağabeyliği

TABLO 4 (devamı)

<i>Adı Soyadı (Doğum yeri ve tarihi - Ölüm tarihi)</i>	<i>Sosyoekonomik konumu</i>	<i>Katıldığı faaliyetler</i>	<i>Geldiği konum</i>
Ahmet Kabaklı (Elazığ 1924-2001)	Edebiyat Öğretmeni ve Yazar	Türk Edebiyatı Cemiyeti Başkanı ve <i>Türk Edebiyatı</i> dergisinin yönetmenliği, tercüman yazarlığı. Bütün antikomünist Türkçü düşünsel faaliyetler.	MEB ve bazı STK'ların Şeyhül Muharririn payesinin sahibi
Galip Erdem (Rize 1930-1997)	Yazar ve Avukat	<i>Karakedi, Tercüman, Ölçü, Son Havadis, Yeni İstanbul, Düşünen Adam, Sabah, Zafer, Töre, Bozkurt, Ortadoğu, Ocak, Yeni Sözcü, Bakış</i> gibi gazete ve dergilerin antikomünist yazarı. Bütün antikomünist yayınlarda yazınsal Türkçü faaliyetler ve MHP/Ülkücü avukatlığı.	Değişik bakanlıklarda Müşavir, Türkçülerin Ağabeyliği
Mehmet Kaplan (Eskişehir 1915-1986)	Yazar ve Tarihçi	Tan Matbaası Olayı'nın katılımcısı. Bütün antikomünist ve milliyetçi platformlarda aktif düşünsel/yazınsal faaliyetler.	Akademisyen. Türkiye Milli Kültür Vakfı tarafından verilen "Milli Kültüre Hizmet Şeref Armağanı" sahibi. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu üyeliği. Akademisyen, <i>Türk Edebiyatının Sorulduğu Kişi</i>

TABLO 4 (devamı)

<i>Adı Soyadı (Doğum yeri ve tarihi - Ölüm tarihi)</i>	<i>Sosyoekonomik konumu</i>	<i>Katıldığı faaliyetler</i>	<i>Geldiği konum</i>
Peyami Safa (İstanbul 1899-1961)	Memurluk, Öğretmenlik, Edebiyatçı ve Gazeteci	<i>Kültür Haftası, Türk Düşüncesi</i> dergilerinin kurucusu ve yazarı. <i>Tasvî-i Efkâr, Cumhuriyet, Milliyet, Tercüman, Son Havadis</i> gazetelerinin yazarı. Birçok romanın yazarı. Bütün antikomünist yayınlarda yazınsal Türkçü faaliyetler.	Komünizmle Mücadele Adamı. MEB'in resmî yazarı
Nurettin Topçu (Erzurum 1909-1975)	Felsefe Öğretmeni, Yazar	<i>Hareket</i> dergisinin kurucusu ve yazarı. Türk Kültür Ocağı, Türk Milliyetçiler Cemiyeti, Milliyetçiler Derneği ve Türkiye Milliyetçiler Derneği kuruculuğu/üyeliği. Bütün antikomünist yayınlarda yazınsal faaliyetler.	Düşünür
Necip Fazıl Kısakürek (İstanbul 1904-1983)	Edebiyatçı	<i>Büyük Doğu</i> dergisinin sahibi ve başmuharriri. Bütün antikomünist yayınlarda yazınsal faaliyetler, Aydınlar Ocağı'nın isim babası.	Türk Sağ'ının Üstat Hazretleri

Sonuçta, komünizmle mücadele eden kişilerin genel olarak Tek Parti dönemi Kemalist politikaların bazı uygulamalarından hoşnut olmayan “orta-alt sınıf” veya iyimser bir tabirle “orta sınıf” mensubu, başka bir tabirle, yeni oluşmaya başlayan “taşra asabiyesinin” eğitim-öğretim imkânlarından yararlanmış, milli ve manevi değerleri koruma kaygısına sahip “Anadolu’nun bağı yanık çocukları”ndan oluştuğunu söyleyebiliriz. Bu neslin mensuplarının antikomünizmi, yüksek siyasette yer talep etmeleri karşılığında cumhuriyetçi seçkinlere uzattıkları bir zeytin dalı gibidir. Başka bir ifadeyle antikomünizm, yukarıdan dayatılan millet/ulus tasavvurunu, içinden çıktıkları toplumsal değerler dolayısıyla kabullenmeyen, milli ve manevi değerleri yücelten sağ siyasal muhayyileye sahip insanların sol eğilimli özgürlük taleplerine karşı iktidarla ve muktedirlerle “ittifaka hazırız”³² ve *biz de sizdeniz* demelerinin ifadesi olmuştur. Komünizmle mücadeleye dahil olanlar, antikomünist eylemlilikleriyle, Tek Parti iktidarı dönemindeki sert ve buyurgan inkılap uygulamalarından dolayı iktidara ve devlete karşı yaşadıkları kırıgınlıkların/küskünlüklerin etkisinden bir anlamda kurtulmaya çalışmış ve milletin, devletin ve dinî değerlerin esas sahiplerinin ve koruyucularının kendileri oldukları inancıyla kendilik algılarını onarmaya çalışmışlardır.

Komünizmle mücadelede fetişler

Her siyasal ideoloji kendini temellendirdiği ve aynı zamanda bu temelleri fetişleştirdiği muhayyel bir kendilik algısına sahiptir. Konumuz bağlamında Türk Sağ’ına kimliğini kazandıran kendilik algısının oluşmasına imkân veren temeller olarak din, millet/milliyetçilik, vatan ve aile gibi fetiş kaynakları vardır. Bu kaynaklara dair algı, sürekli olarak güncellenir ve kendini koruma amaçlı her türden reaksiyoner ve tepkisel siyasallığın üretilmesinde vulger bir biçimde işlevsel tutulur.

Antikomünizm bağlamında genel olarak bütün sağ siyasal gruplar, insanın “kendinden koparılamayacak” manevi de-

32 Yüksel Taşkın (2007), s. 73.

gerlerin, bu değerleri çiğneyen politikaya ve toplumsal pratiğe karşı koruyuculuklarını iddia ederler.³³ Türkiye’de milliyetçi-mukaddesatçı bir anlam dünyası içinde temel düzeyde bir sosyalleşme yaşayan birey, kendisini var eden toplumun kutsal kabul ettiği ne varsa, kendine toplumda daha çok yer bulabilmek için, o kutsalları içselleştirebilir. Bu içselleştirme süreci, bu toplumda bir tür fetişleştirme biçiminde işler. İçselleştirilen fetişizm nesneleri aracılığıyla birey ve toplum, Komünizmle Mücadele Dernekleri’ni ortaya çıkaran iç ve dış faktörlerin etkisi ile oluşan “kutsal mazlumluğu”,³⁴ yani mağduriyeti aşmaya çalışır. Bireylerin ve kolektivitenin yaşadığı herhangi bir mağduriyet, kendi ideolojisini yaratma gücüne sahiptir. Bu tür bir ideoloji, Türkiye’deki milliyetçi-mukaddesatçı kesimde “öz yurdunda garipsin, öz vatanında parya” ve “vatan da gurbet” gibi duygusal içerikli mağduriyet söylemleriyle biçimlenmiş ve kendisine devlet katında daha rahat yer açabilmek için devletin korkularını da yansıtan antikomünizm ile kolektif bilinçaltından beslenerek kendini oluşturmuştur. Bu ideoloji, kendini oluştururken din, millet, vatan, aile gibi kendisinin kurucu ögesi olduğunu düşündüğü olgusal yapıları fetişleştirerek toplumdaki sağcılaşmayı hızlandırmıştır. Antikomünizmin toplumsal görünürlük kazandığı 1950’lerden itibaren bu ideoloji, fetişleştirilen bu yapıların kendilerine verdiği güçle, bireysel ve kolektif olarak yaşanan “kutsal mazlumluğu”/mağduriyeti aşmak için her türden faşizme uç verecek bir yapılanmanın tahkim edilmesi ile belirginleşmeye başlamıştır. Özellikle Tek Parti dönemi uygulamaları ve 1944 Olayları sırasında ve sonrasında mevcut iktidarla yaşanan *çekimser sürütüşme* ve bu sürütüşmelerden doğan mağduriyet, milliyetçi-mukaddesatçı tahayyülü *siyasal bir hınçla* doldurmuştur. Bu hınçın nesnesi ise Türkiye’de komünizme yakın ve yandaş olan kişi ve kuruluşların tamamı olmuştur. Milliyetçi-mukaddesatçı hınç, fetişleştirdiği olguların toplumsal anlam dünyasında

33 O. Reinhold ve F. Rijsenro, *Politikası ve İdeolojisiyle Günümüzde Anti-komünizm*, çev. Mustafa Ulu, Konuk Yayınları, İstanbul, 1979, s. 318.

34 Fethi Açıkel (1996), s. 155.

kapladığı yerin gücünü de arkasına alarak komünizmle mücadeleyi yürütmüştür.

Aşağıda bahsedeceğimiz fetişlerin antikomünist kişilerin ve Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği mensuplarının muhayyilesinde nasıl bir karşılığının olduğunun, nasıl algılandığının ve algılanan bu fetişlere dair üretilen korkuların dillendirilmesi esnasında akli ve vicdani sınırların nasıl ihlal edildiğinin örneklerini göreceksiniz.

Din

Klasik antikomünist siyasal tahayyülde din, toplumun asli kimliği ve doğal halidir, bir anlamda toplumun kendisidir. Dine yapılan ya da yapılması muhtemel bir saldırı, topluma yapılmış olarak kabul edilir. Bu yüzden yapılan saldırılar ya da saldırı tehditleri karşısında dinin savunusu, aynı zamanda toplumun savunusudur. Çünkü din, toplumun kutsalıdır. Bu duruma örnek olarak, *Mücadele* dergisinin ilk sayısında yer alan isimsiz bir yazıda, “komünizmin dini, dini kurumları ve inanışları inkâr ettiği Komünist Rusya ve Peykleri’nden örneklerle” anlatılır ve okurlara şöyle seslenilir:

“Aziz vatandaşlar!

Güzel ve kutsal, Ata yadigarı bu topraklara komünizm afetinin sızması, ayak basmaması, en büyük düşüncemiz, kin ve hınç dolu andımız olmalıdır. Din aleyhinde yapılan her çeşit neşriyatın arkasında, bir kızıl suratın saklanmakta olduğuna inanmak ve tedbirli bulunmak lazımdır. (...) Moskof düşmanlığı, dolayısıyla komünizm düşmanlığı, Türk Milletine dede yadigarıdır. Bu topraklar altında yatan ecdadımızın izinde yürümek kutsal bir vazifedir. (...) Komünizmle mücadele, bir Cihad-ı Ekber sayılır ki; vatanını, milletini seven, aile hayatına, mukaddesata ve ahlaka kıymet veren diline ve dinine sahip olan herkesin bu savaşa canla başla katılması Milli vazifedir. (...) Allah; Müslüman Türk Milletini korusun, yüceltsin ve ebediyen yaşatsın!”³⁵

35 “Komünizmde Din Anlayışı”, *Mücadele*, sayı 1, İzmir, 1964, s. 13-15.

Moskoftan ve komünizmden, dine yönelik olarak gelmesi muhtemel saldırının “toplumu oluşturan millet, aile, mukaddesat, ahlak, dil ve dini yok edeceği” korkusu üretilmekte ve bu korku ile toplum “kıymetlilerini” savunmaya davet edilmektedir. Bu tür işleyen bir akılda, “dinin kaynağı olan Allah da imdada çağrılmakta” ve “en kutsal olanı savunmanın cihadına” davet yapılmaktadır. Çünkü bu muhayyel ama “gerçek” olan korkuların kaynağı ve “ata yadigârı” bir düşman olan komünizm, bütün kutsalların, yani fetişleştirilen nesnelerin düşmanıdır. Bu tür bir akıl yürütme örneğini Hamza Sadi Özbek’in şu satırlarında bulmak mümkündür: “Komünizmin en büyük düşmanı ALLAH’dır. Onun din ve mukaddes kitap ve inanç düşmanlığı, ALLAH düşmanlığının bir tezahürüdür.”³⁶

Fetişleştirici bir akıl yürütme açısından komünizmle mücadele, aynı zamanda “Cihad-ı Ekber” sayıldığı için, bu mücadeleye katılanlar da oldukça dinî bir kavramla tanımlanırlar: *Mücahit!* Örneğin Fethi Tevetoglu, komünizmle mücadele edenleri “milliyetçi mücahit”³⁷ gibi oldukça dinî ve milliyetçi anlamlarla yüklü bir biçimde tanımlar. Tevetoglu, “hak edenlerin”, komünistler tarafından “Oruç tutanlar, namaz kılanlar, Hacca gidenler ve sözünde-yazısında Allah’ın büyük adını ananlar (gerici, softa, yobaz, Nurcu) diye medeniyet düşmanı kara tehlike olarak vasıflandırılmış, kötülenmiş, tahkir edilmeye yeltenilmiş”³⁸ olarak tanımlanmasını eleştirdiği gibi, bu vasıfları ve sahiplerini de yüceltir.

Yine Tevetoglu “Din Karşısında Komünizm ve Ruh Hastalıkları” adlı yazısında, “İnsanları koruyacak, avlandırmayacak, avlanmışlarsa pişman edip eski benlik duygularına sahip kılacak ve hastalıklarını şifaya götürecek en mühim tedavi yollarından biri dindir,” diyerek komünizmle mücadele sürecinde de insa-

36 Hamza Sadi Özbek, “Komünizm Mücadelesinde Yeni Bir Teklif”, *Mücadele*, sayı 1, İzmir, 1964, s. 19-20.

37 Galip Erdem, “Mücahit Peyami Safa”, *Mücadele*, sayı 4, İzmir, 1964, s. 19 (19-21); aynı tanımlama için bkz. Tevetoglu (1963), s. 26; Hüsnü Dikeçligil, “Mücadele!”, *Mücadele*, sayı 5, İzmir, 1964, s. 15 (14-15).

38 Fethi Tevetoglu (1963), s. 26-27

nı akıl hastalıklarından koruyan ve “ahlaka temel teşkil eden” dine önemli bir yer ayırır.³⁹

Antikomünist siyasal tahayyülde dinin toplumun asli müessesesi olarak görüldüğünü ve hatta din ile toplumun aynılaştırıldığını yukarda söylemiştik. Dinin toplumsal dünyadaki kapladığı yeri hatırlatarak komünizmle mücadelenin önemini vurgulayan TKMD üyesi Nejat Halil Pala, bu konuda şunları ifade eder: “Komünizm, geminin altını delerek deryadan su almak isteyenlerin sapık sistemi olduğuna göre, cemiyette yardımlaşmayı, karşılıklı sevgi ve tesanüdü ibadetin temel bölümlerinden biri olarak kabul ve telkin eden din müessesesinin, bilhassa İslâmiyetin can düşmanı olmak mecburiyetindedir.”⁴⁰

Bu ve benzeri metinlerdeki anafikri şöyle ifade edebiliriz: *Müslüman olmak antikomünist olmaktır.* Müslüman olmanın aynı zamanda antikomünist olmayı zorunlu kılacağına dair retorik hakkında erken antikomünistlerden olan Fehmi Cumalıoğlu şunları söyler: “Hakiki Müslümanlar Allahı ve Onun peygamberlerini kendi nefislerinden çok severler. Allah ve peygamberlerine küfredenlere nefret beslerler. *Komünistleri asla sevmezler. Allahsız komünizmden tiksiniirler. (...) İslâm dini kıyamete kadar komünizmin karşısındadır. Ve amansız hasmıdır.*”⁴¹

Bu özcü, belirleyici ve reddedici zihni tavrı ile dinî olarak siyasallaşmanın varacağı noktayı düşünmek, insanı ürkütür. Buradan üretilen siyasallaşmanın yıkıcı ve toplum olmanın altını oyan köktenci örneklerinin özellikle 70’lerden itibaren günümüze kadar uzandığını üzülererek söyleyebiliriz.

Genel olarak dünyada olduğu gibi Türkiye’de de “dinin komünizmi engelleme” yönünde bir “silah” olduğuna yönelik vurgular, antikomünist yazında çokça karşımıza çıkar. Buradaki temel kaygı noktası, “saf fakat İslâmi yönden iyice yetiştirilmemiş Müslümanların, şeytani fikirlere inanmaya ve ko-

39 Fethi Tevetoglu (1963), s. 34.35.

40 Nejat Halil Pala, “Komünizm ve Din”, *Mücadele*, sayı 4, İzmir, 1964, s. 13 (9-14).

41 Fehmi Cumalıoğlu, *Komünizm ve İslâm*, İlim Yayma Cemiyeti Neşriyatı, İstanbul, 1963, s. 119-120.

münizm sapıklığına bilmiyerek alet olacakları” yönündeki hâkim algıdır. Bu türden kaygıların dillendirilmesine örnek olarak Nail Papatya’nın şu görüşleri verilebilir:

“Bin senden beri İslâmın kaleliği vazifesini bihakkın ifa etmiş, İslâm uğruna, küfre karşı asırlar boyu üç kıtada sayısız akınlar yapmış bir milletin evlatlarında on binlerce, yüzbinlerce islam muarızının islam dışı ideoloji, bilhassa, saf dinsizlik olan komünizmin müdafilerinin çıkmış olması, bunun en acı fakat en açık misalidir. (...) Müslüman olan ve öyle kalmak isteyen her insan, şunu mutlaka bilmelidir ki; bir insan aynı zamanda hem komünist, hem de Müslüman olamaz. (...) Müslüman kalmak istiyorsa komünizmi, bütünüyle ve mutlaka red etmesi ve eğer komünizmi iyi görmüş, tasvip ve kabul etmişse; artık Müslüman olmadığını bilmesi gerekir.”⁴²

Burada yapılan tanıma baktığımızda çok özcü ve monist bir kimlik tanımının sınırlarının çizildiğini ve çizilen sınırın bir dayatma olduğunu görürüz. Bu tür özcü tanımlar ve dayatmalar, milliyetçi-mukaddesatçı ve İslâmcı muhayyilede mayalanan fundamentalizme kapı aralar niteliktedir. Burada çalınan mayanın tuttuğunu ve meyvelerini verdiğini, sağ siyasetin tarihini okuyanlar, bu tarihin satır aralarında görebilirler.

Bu arada, komünizmle mücadele çerçevesinde üretilen metinlerde “birlik, beraberlik ve kardeşlik” çağrılarının da yapıldığı göze çarpar. Ancak yapılan çağrının samimiyeti sorgulanmayı hak eden cinstendir. Birlik ve beraberlik konusunda “önder gruplardan biri olan Din adamlarını” imdada çağıran ve “Tanrının Türkü koruması” dileği ile biten TKMD Başkan Vekili İhsan Koloğlu imzalı, 16 Haziran 1966 günü dernek adına yayımlanan aşağıdaki bildiri, söylediklerimizi özetler niteliktedir:

“Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Büyük Türk Millerinin ‘Birlik, beraberlik ve kardeşlik’ içinde olmasını milli parola bilir. Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği, savaşını bu duygu ve dayanışmanın dışında kalan, milli birliği parçalama amacını güden

42 Nail Papatya, “Müslüman ve Komünist”, *Mücadele*, sayı 27, İzmir, 1966, s. 776.

herkese yapmaktadır. Çünkü, komünizmin, sızma ve yerleşme yollarının, milli bütünlüğü parçalamak için uygulanan metodlardan geçtiğini gayet iyi bilir. Milli varlığımıza kasdeden bu hainane biri de mezhepçiliği körüklemek, Türk insanını Sünni, Alevi veya benzeri adlandırmalarla kamplara ayırmak, Türk'ü Türk'le çatışma haline getirmektir. Son günlerde müşahade ettiğimiz bir takım olaylar bu olayların ardında yatan kışkırtmalar değerlendirildiği vakit görülecektir ki, başta komünistler olmak üzere Türk'e kastetmiş kötü niyet sahiplerinin ekmeğine yağ sürmektir. Bu münasebetle, Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği, 'Mezhepçilik yok, Müslümanlık var' ana fikrinin yanında ve Türk Birliği Ülküsünün yolundadır. Türk Milletinin birlik ve bütünlüğünün korunması için bütün yurt aydınlarını göreve çağırır. Yine bu münasebetle, Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Milli meselelerimizin halka ulaştırılmasında önder gruplardan biri olan Din adamlarımızın olaylara eğilmesini diler. Din adamlarımızın yarınki Cuma günü, vaazlarını bu konuya ayırmasını, vatandaşlara milli birlik beraberlik ve kardeşlik ruhunun telkin edilmesini, mezhep kavgalarının da tel'inini arzu eder. Bunu, milli bir istek olarak duyurur. Tanrı Türk'ü Korusun!"⁴³

Bu toplumun bugününde dahi din ve dindarlık, bir dışlama, suçlama ve kriminalize etme aracı olarak da kullanılabilme potansiyeline sahiptir. Özellikle 1960 sonrasının görece özgürlük ortamında TIP'in kuruluşu ile gün yüzüne çıkan sol siyaseti, değersizleştirmek ve kötülemek için din bir suçlama aracı olarak kullanılmıştır. Bu suçlama sırasında, komünizme isnat edilecek negatif içerikli tanımlar için İslâm tarihinden de yararlanma yollarına gidilmiştir. Bu duruma örnek olarak M. Raif Ogan'ın "İki Kötülüğün Birleşmesi: Komünistlik ve Batınlık" adlı yazısı verilebilir. Ogan, adı geçen yazıda, "komünistliğin İslâmî naslara dayandığı" iddiasını reddeder ve bu türden iddiaları Batınlık olarak tanımlayarak İslâmî bilinçaltını harekete geçirmeye çalışır.

43 "Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Genel Merkezi Tarafından 16 Haziran 1966 Perşembe Günü Yayınlanan Bildiri", *Mücadele*, sayı 26, İzmir, 1966, s. 755.

“İslâmda Komünizmin yeri olmak şöyle durusun farz ve vacip olan zekaât fıtır sadakası kabahaylerin nakdi kefaretləri, mutlak olarak sadaka ve yardımlar komünistliği, her şekil cezai müeyyidden daha sağlam ve kesin önleyecek tedbirleridi. Fakat böyle oluşuna rağmen İslâm tarihinde komünistler ve komünizm ihtilalleri vardır. Bunların hepsi Ayet ve hadisleri kendi sapık mezhep ve terikat gayelerine göre te’vil ve tefsirle başarmıştır. Bunların İslâm tarihinde müşterek ve meşru isimleri (bâtıniye)dir. (...) Bâtıniler, tam bir kızıl komünistliğe dayanarak cahil çöl halkını sözde eşitlik altında yağmacılığa ve kanlı ihtilallere sürüklüyordu.”⁴⁴

Burada, komünizmle mücadeleye güç katmak için harekete geçirilmek istenen şey, klasik Sünni geleneği biçimlendiren anti-Sünni ve Sünni olmayan bütün oluşumların milliyetçi-muhafazakâr ve İslâmcı kanatları ile Türk Sağında yarattığı travmadan üretilecek olan hınctır. Bu hıncın, Türkiye’de Sünni olmayan bütün gruplara yönelme noktasında oldukça pervasız uygulama alanları bulduğunu söyleyebiliriz. Özellikle komünizmle mücadelede yer alan bütün unsurlar bu hıncı, muarızlarına, yani komünistlere, sosyalistlere, Alevilere ve gayrimüslimlere karşı seferber etmekte hiç zorlanmamışlardır.

Komünizmle mücadele sürecinin neredeyse tamamında din olarak İslâm ve ona göre biçimlenen ortodoks Müslüman din-darlık biçimleri, yani İslâmın Sünni yorumu, komünizme karşı önemli bir savunma bariyeri olarak algılanmıştır. Bu savunma hattının güçlendirilmesi için yapılması gerekenlere dair üretilen öneriler, neredeyse bütün antikomünist metinlerde göze çarpmaktadır. Bu önerileri Komünizmle Mücadele Dernekleri’nin tüzüklerinde, yayımladıkları beyannamelerde, dergi ve kitaplarında görmek mümkündür. Örneğin TKMD Genel Başkanı Saffet Solak, “okullarda din derslerinin verilmesi” hakkında bir beyanat vermiş ve “din derslerinin zorunlu olması gerektiğinin” nedenlerini on iki maddede açıkladıktan sonra

44 M. Raif Ogan, “İki Kötülüğün Birleşmesi: Komünistlik ve Bâtınilik”, *Mücadele*, sayı 31, İzmir, 1966, s. 876-877.

özet olarak şunları söylemiştir: “Dini tedrisat ve telkinat mutlaka lüzumludur ve hatta bu lüzumun karşılanması için geç bile kalınmıştır.”⁴⁵ Yine bu çerçevede, “komünizmle mücadele etmek için dini irşat ve tedrisat faaliyetlerinin” önemli bir yer tuttuğu, *Yeni İstanbul* gazetesi imzalı bir yazıda dine ve din adamlarına komünizmle mücadelede hatırı sayılır bir yer veren şu satırlar çok önemlidir diye düşünüyorum: “İlk ve ortaokullardaki din derslerini bu işin ehli olan kimselere verdirmelidir. *İmam-Hatip okullarının Yüksek İslâm Enstitülerinin hem miktarını artırmalı, hem tedris kadrolarını takviye etmelidir. İmam-Hatip Okulu mezunlarına öğretmenlik yaptırmalıdır. İlahiyatı bitirenler Liselerde felsefe hocası olabilmelidir.*”⁴⁶

Özellikle 1950’lerden itibaren antikomünist bir tahayyülle toplumu biçimlendirmek isteyenlerin başta komünizm ve her türden yıkıcı faaliyetlere karşı dine, dinî irşada ve din adamlarına verilen bu hatırı sayılır yeri, bugün bile savunduklarını görmek mümkündür. Türkiye’de böylesi bir zihni yapının biçimlenmesinde ve siyasal bir retorik olarak kendine bu toplumda yer bulmasında, komünizmle mücadele sürecinde ortaya çıkmış dernekler büyük oranda katkı sunmuşlardır.

TKMD Genel Merkezi ve Türkiye Milliyetçi Öğretmenler İzmir Federasyonu ile birlikte 27-28-29 Ağustos 1967 tarihinde İzmir’de “Milli Kültür, Milli Ahlak ve Milli İktisat Semineri” düzenlemişlerdir. Bu seminere katılan Din Görevlileri Federasyonu Başkanı Mehmet Solmaz, “Besmelesiz doğan, besmelesiz yaşayan bu insanlardan Türklüğe, millete ve vatana hayır gelmez,”⁴⁷ diyerek komünizmi ve ona inanları yok sayan ve günümüzde bile ortalama sağ siyasi görüş sahibi birinin taşıdığı kanaati koyar. Bu türden bir akıl yürütmeye göre komünizmle mücadele edenlerin “besmeleyle” doğmuş olmaları ve “vatana hayır getirmeleri” marifet sayılmaktadır. Bu tür bir zihniyet yapısına göre, vatani ve milleti sevme cüretine sadece milliyetçi-mukaddesatçı-

45 “Dernek Haberleri”, *Mücadele*, sayı 38, İzmir, 1967, s. 1076-1077.

46 “Komünizmle Mücadele Yolları”, *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını*, Özel Sayı, İstanbul, 1966, s. 99 (98-102).

47 “Dernek Haberleri”, *Mücadele*, sayı 41, İzmir, 1967, s. 1163.

lar sahip olabilir. Böylesi bir akıl tutulmasının izlerini, ortalama milliyetçi-muhafazakâr tahayyülün kendini her dile getirilişinde görmek mümkündür. Din söz konusu olduğunda sağ söylem, komünistler ve masonları “din düşmanı”, “kâfir” ilan eden anlatıları dolaşımda tutarak⁴⁸ antikomünizmin milliyetçi-mukadde-satçı vasatın zihniyetinde diri kalmasını amaçlar niteliktedir. Bu tahayyüle göre zihniyeti biçimlenen dindar kişi, “hakkın yanında batılın karşısındadır” anlayışı ile kendi gibi düşünmeyi dışlayan ve onu yok etmek maksatlı bir mücadeleye girendir. Bu bakışa göre “komünizm batıl ve sapık bir ideolojidir” ve “din” ve “dindarlar” bu sapıklığın tedavisini yapacak olan “ruh hekimleri” gibi bir misyona sahiptir. Bu tür bir aklın hezeyanlarına örnek olarak Fazıl Akkaya’nın aşağıdaki ifadeleri, Türkiye’deki komünizmle mücadele pratiklerinin “dindar bir özeti” gibidir: “*Hakiki dindar daima solak ve sapık ideolojilerle mücadele eder, millette manevi kudret ve kuvvet aşılır, milletin hürriyet ve istiklalini korumak için her veçhile mücadeleye atılır.*”⁴⁹

Millet/Milliyetçilik

İster “hayali cemaatler” olsun isterse “icat edilmiş” yapılar olarak tanımlansın milliyetçilik, 18. yüzyıldan günümüze değin dünyadaki birçok toplumu ve o toplumların politik dünyasını belirleyen bir ideoloji olmuştur. Kültürel olandan tutunda faşizme kadar giden bir salınımına sahip olan bu ideoloji, özellikle son yüzyılı büyük oranda etkilemiş ve bir biçimde etkilemeye devam ediyor.⁵⁰ Bu durumun en önemli nedeni, muhtemelen milliyetçiliğin sürekli yenilenen iç doğasıdır.

48 Aylin Özman ve Kadir Dede, “Türk Sağı ve Masonluğun Söylemsel İnşası: İktidar, Bilinmezlik, Komplo”, *Türk Sağı: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, Der. Güven Gürkan Öztan ve İnci Özkan Kerestecioglu, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012, s. 193 (169-201).

49 Fazıl Akkaya, “Komünizm Tehlikesine Karşı Uyanalım”, *Mücadele*, sayı 7, İzmir, 1964, s. 5 (3-5).

50 Bu konuda bkz. Benedict Anderson, *Hayali Cemaatler*, çev. İskender Savaşır, Metis, İstanbul, 2004; Ernest Gellner, *Uluslar ve Ulusçuluk*, çev. Büşra Ersanlı ve Günay Göksoy Özdoğan, Hil Yayınları, İstanbul, 2008; Eric J. Hobsbawm,

“Milliyetçi”, kendi “milliyeti” dışındaki insanlarla gerçek ya da potansiyel bir sorunu olan insandır. Çünkü milliyetçilik bir üstünlük iddiasını ya da en azından masum bir dışlayıcılık tavrı içerir.⁵¹ Bu anlamda Türkiye’deki milliyetçiliğin tarihine bakıldığında, Türk olanın yüceltildiğinin, dışta kalanların ise en hafifinden ötelendiğinin örnekleri çokça görülebilir. Bu topraklarda Türk olmak, makbul olmak anlamına geldiği için, makbul olanın milliyetçiliğini yapmak, toplumun sahlılığını korumak anlamını da beraberinde getirir. Ki bu topraklarda yaşamakta olan milliyetçiliğın de, Türk Sağının hallerinden biri –katı hali– olduğunu önceki sayfalarda zikretmiştik. Türk Sağının bu hali, aynı zamanda “toplumu koruma” gibi bir misyonu kendi tekelinde gören bir zihnî atmosferden beslenir. Bir başka deyişle Türk Sağının üç halinden biri olan milliyetçilik, Cumhuriyet’in üretmek istediğı milliyetçilikle birinci dereceden akrabadır, en nihayetinde öz olarak aynıdır ve komünizmle mücadele sürecinde üretilen bütün milliyetçi içerikli metinlerde bu akrabalık göze çarpar.

Türk Sağında din gibi milliyet ve milliyetçilik kavramları da komünizmle mücadele sürecinde, toplumu bütün “şer odaklarına” karşı koruyan “ulûhiyetlerin” başında gelir. Bu durumun erken bir örneğini “Komünizm karşısında din ve milliyetçilik iki esaslı manevî kal’edir,”⁵² diyen Avni Diper’de bulabiliriz. O, milliyetçiliğı, komünizme karşı manevî içeriğı yüklü bir temel/öz olarak tanımlar. Buradaki özcülük, felsefi içeriğine ek olarak sosyolojik bir muhtevaya da sahiptir. Felsefi düşüncede özcülük (essentialism ya da temel esascılık), belli bir türe dahil her varlığın o türe ait niteliklere ya da özelliklere sahip olduğunu

---

1780’den Günümüze Milletler ve Milliyetçilik, çev. Osman Akınhay, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1995; Anthony D. Smith, *Millî Kimlik*, çev. Bahadır Sina Şener, İletişim Yayınları, İstanbul, 1999; Stefan Breuer, *Milliyetçilikler ve Faşizmler*, çev. Çiğdem Canan Dikmen, İletişim Yayınları, İstanbul, 2010; Yay. haz. Alain Dieckhof vd., *Milliyetçiliğı Yeniden Düşünmek*, çev. Devrim Çetinkasap, İletişim Yayınları, İstanbul, 2010.

51 Murat Belge, *Türkiye Dünyanın Neresinde?*, Birikim Yayınları, İstanbul, 1997, s. 144.

52 Avni Diper, *Komünizme Karşı Türk Milliyetçiliğı*, Cemal Azmi Matbaası, İstanbul, 1947, s. 33.

iddia eden bir düşünsel akımdır. Sosyolojik anlamda özcülük ise, belli bir gruba ait belli özellikleri grubun tümüne genelle-yerek, evrensel ve her tür bağlamdan bağımsız olarak var ol-duğunu savunur; aynı zamanda kendine ait olanı *has*, *temiz* ve *her tür eksiklikten münezze*h olarak kabul eder ve yüceltir. Ama bu arada kendisine de içeriden sınırlar çizer. Bu anlamda Tür-kiye’de sağı oluşturan milliyetçiliğin özcü/ırkçı bir damarının var olduğunu ve antikomünizmin ilk sürülen tarlasının da bu-ralar olduğunu söyleyebiliriz. Türk Sağ’ının bütün öteki kabul ettiklerine dair ürettikleri söylemlerden görebileğimiz bu öz-cü damarı, antikomünist metinlerde de bulmak mümkündür. Kendi dahil olduğu grubu yücelten ve bu grubu her türlü kö-tülükten münezze

kılmaya çalışan milliyetçi görüşleri Orhan Özgedik şöyle dile getirir:

“Türk, komünistim diyemez. Dili tutulur.. Şehit ataların onu söyletmez. Plevne’de dedelerin her acıya, her yokluğa göğüs gerip, sayısız Moskof sürülerine boyun eğmedi.. Cennet bah-çelerine gülerek girdiler. Tuna nehri akmam dedi.. Yazlar kı-şa dönecekti.. Baharlar güz olamazdı. Dünya, dünya olmak-tan vazgeçecekti.. Atan moskofa boyun eğmedi.. Sen komü-nistim diyemezsin. (...) Sen onu derseni; kulak ver.. Kainat yerin-den sallanır.. Şehitlerin inlemeleri onu oynatır.. (...) Biz Türk-ler hür doğduk, hür yaşadık, hür öleceğiz. Kölelik sistemin-den başka bir şey olmayan komünizm en büyük düşmanımız-dır. HÜR ve TÜRK OLARAK YAŞAMAK İÇİN MÜCADELE-YE MECBURUZ.”⁵³

Genel olarak milliyetçi içerikli düşüncelere içkin olan “ölü-mü yüceltme” ve oradan bir “şahadet şerbeti yudumlama” vur-gusunun komünizmle mücadele sürecinde de devreye sokul-duğunu söyleyebiliriz. Buradan umulan şey, komünizmle mü-cadeleyi ve bu uğurda mücadele edenleri fetişleştirerek, müs-takbel mücahitleri cihada seferber etmek ve komünizm karşı-sında safları sıkılaştırmaktır. Bu istek bütün antikomünist ya-zında kendini hissettirir. Bu duruma örnek bir düşünce üreti-

53 Orhan Özgedik, “Kölelik İstemiyoruz”, *Mücadele*, sayı 4, İzmir, 1964, s. 19.

mini Orhan Seyfi Orhon'un şu satırlarında görmek mümkündür: "Eğer milliyetçiyse, bu memlekete kanınızla, canınızla bağlıysanız, vasiyetnamenizi hazırlayın! Eğer hür bir memlekette hürriyet içinde yaşamadan başka bir emeliniz yoksa, yine vasiyetnamenizi hazırlayın!"⁵⁴

Komünizmle mücadele sürecinde genel olarak millet ve din kavramları, yani Türklük ve İslâmın bir olduğuna dair yaygın bir kullanım göze çarpar. Bu durumu "Halkımızın (TÜRK-LÜK ve İSLÂMLIK) temeline dayanan bir milliyetçilik anlayışı tarihe de, sosyolojiye de, hayata da uymaktadır,"⁵⁵ diyen Ateşoğlu'nun ifadeleri özetler niteliktedir. Bu anlamıyla millet ve milliyetçilik duygusu *bilimsel düşüncenin de onayını alan* "doğal kanun" olarak görülür. Ancak bütün antikomünist kişiliklerde din ve milletçilik eşitliği görülmez. Özellikle soy Türkçü bir muhayyile ile komünizmle mücadele eden "mücahitlerde", milliyetçilik daha çok öne çıkar. Örneğin milliyetçiliği *ana sosyal bir kanun* olarak gören ve "insanlar var oldukça milliyetçiliğin olacağını" ifade eden soy Türkçü Nihal Atsız, bu duruma iyi bir örnektir. O, bu davayı, bilmeyenlere öğreten kızgın bir öğretmen edasıyla şunları dikte eder:

"Türk Milletinin dâvası yüksek milli şuur ve milli inanç, yani kuvvetli milliyetçilik içinde başarılabacak dâvadır. Milliyetçilik yani Türkçülük ilkeleri içinde akıl, bilgi ve metodla çalışarak sonu getirilecek bir konudur. Sihirli değnek dâvası değildir. Genelevler kurarak ve turistlere hoş görünerek çözülecek dâva değildir."⁵⁶

Komünizmle mücadele sürecinde genel olarak Türkçü ve milliyetçiler büyük bir insan sermayesi ile kendilerini gösterdikleri için, bu süreçte Türklüğü duygusallıkla yüklü ve abartılı bir konuma yerleştirirlerken, milleti de fetişleştirirler. Bu du-

54 Orhan Seyfi Orhon, "Geleceğe Dair!", *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını*, Fasikül 2, Ankara, 1965, s. 77.

55 Mehmet Ateşoğlu, "Türk Milliyetçileri Bir Federasyon Halinde Birleşmelidir", *Mücadele*, sayı 4, İzmir, 1964, s. 25.

56 Nihal Atsız, "Sosyal Yüzsüzlük", *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını*, Fasikül 4, Ankara, 1965, s. 113-115.

rumun bir başka örneğini yine bir zamanların soy Türkçüsü olan Tevetoglu'nun şu satırlarında bulmak mümkündür:

“Türklerin duyuş, görüş ve davranışlarındaki üstünlüğü bir örneğı, XX. Yüzyılda ideal ve fikir ayrılıkları ile tekrar ikiye bölünen dünyada da, insan haklarının korucusu hür ve demokrat milletler safını seçişleri olmuştur. (*Demokrat Dünya*) ile (*Komünist Dünya*) mücadelesinde Türklerin, on asır önce İslâmiyeti muzaffer kıldıkları gibi, bugün de komünizm karşısında demokrasinin galebesinde görebilecekleri vazifenin ehemmiyetini, başta NATO memleketleri olmak üzere Batı Dünyasının dikkatine sunmalıyız.”⁵⁷

Bu görüşlerin sahibi, “Türk'ün gölgesinin düşmediğı yerler viran olur” mantığı ile hareket etmekte ve Türk milliyetçiliğine “yüce ve kurtarıcı” bir konum biçerek millet/milliyetçilik fetişizmini taçlandırmaktadır.

Türkiye’de antikomünizmin aktığı mecralardan biri de İlim Yayma Cemiyeti gibi dinî içerikli oluşumlardır. Bu cemiyetin yayınları arasından çıkmış olan ve cemiyetin komünizm konusundaki fikriyatını yansıtan örnek metinlerden birini kaleme almış olan Fehmi Cumalıoğlu, komünizm karşısında milliyet kavramına dair şunları söyler:

“Yabancı, milli bütünlüğü yok eden enternasyonal ihtilalci ideolojinin kitlelerin vicdanına sinmesine milli his ve inançlarla, milliyetçi görüş ve davranışlar kuvvetli bir engel teşkil ettiğinden, komünistler bu milli faktörlerin kökünü kazımayı gaye edinmişlerdir. Komünistlere göre bunlar burjuva kalıntılarıdır. Vatanseverlik bir burjuva malıdır.”⁵⁸

“Komünistlere göre burjuva kalıntısı olan vatanseverlik”, komünizmin yayılmasında bir “milli his” olarak kuvvetli bir “bariyer” olarak görölmektedir. Ki bu tür ifadelerin milliyetçi-mukaddesatçı İlim Yayma Cemiyeti ve TKDM benzeri bü-

57 Fethi Tevetoglu (1963), s. 45.

58 Fehmi Cumalıoğlu, *Komünizm ve İslam*, İlim Yayma Cemiyeti Neşriyatı, İstanbul, 1963, s. 33.

tün oluşumların komünizmle mücadelede temel düsturu olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Milliyetçilik bir tepki ve savunma ideolojisi. Milliyetçilik ideolojisinin müstakbel sahiplerinin muhayyilesinde milliyetçilik, kendini var edebilmek için, kendine dair yapılan tanımları “mutlak iyi” kabul eder ve bu mutlağın dışındakileri de “kökü dışta”, “frengili”, “Moskof uşağı” gibi negatif bir içerikle tanımlayarak dışlar, yok sayar ve “mutlak kötü” olarak görme eğilimi sergiler. Bu noktada “Türk Milliyetçilerini emperyalistlerin ekmeğine yağ sürmekle” suçlayan dönemin komünistlerine cevap olarak Ergun Göze, “içi kahramanlıkla” ve “aydınlıkla” dolu şu cevabı verir: “*Vatanı en karanlık günlerinde aydınlatan Türk Milliyetçiliğidir. Her türlü politik endişenin üzerindeki milliyetçi davranışlar muzır ve kökü dışta cereyanların, bahusus aşırı solculuk ve komünizmin idam fermanı olmuştur.*”⁵⁹

Komünizmle mücadele sürecindeki din ve milliyetçilik algısı, çoğu zaman iç içedir ve öz olarak *din ve milliyet fikirlerinin yok olması toplumun yok olması* anlamına da sahiptir. Bu görüşün korku yaratıcı “mümtaz” bir örneğini aktif bir antikomünist kişilik olan Tekin Erer’in şu görüşlerinde bulmak mümkündür: “*Şu bilinmelidir ki, Türkiye’de din ve milliyet fikirleri öldürüldüğü an, biz yokuz! Yaşamamız, var olmamız, mevcudiyetimiz Milliyetçi fikirlerimizi, milli duygularımızı ve milli varlığımızı korumakla mümkündür.* Komünizmin şer saçan her prensibine karşı kale gibi dikilmeliyiz!..”⁶⁰

Türkiye’de milliyetçiliğin bir ideolojik duruş olarak dinle iç içe geçmiş bir tarihe sahip olduğunu konumuz açısından biz de kaydedelim. Bu iç içeliğin komünizmle mücadele sürecindeki varlığını bütün antikomünist kişiliklerin ürettiği söylemlerde görmek mümkündür. Kendisi aynı zamanda senatör de olan ve antikomünist yayınlarda ve nümayişlerde çokça görülen Hüs-nü Dikeçligil’in Türk milliyetçiliğini ve İslâmı aynılaştıran görüşleri şöyledir:

59 Ergun Göze, “Türk Milliyetçiliği”, *Mücadele*, sayı 30, İzmir, 1966, s. 849.

60 Tekir Erer, “Komünistlerin Dinsizlik Kampanyası”, *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını*, Fasikül 6, Ankara, 1966, s. 91.

"Bütün mücadelemiz aziz milletimizin bekası içindir. (...) Sadece Allah, ve sünnet yolundayız. (...) Ey, Müslûman Türk olan kardeşlerimiz! Allahımız tarafından tebcil edilmiş, Peygamberi Zîşan Efendimiz tarafından övülmüş, müjdelenmiş olan mübarek bir milletin nesli; irkil, ayağa kalk.. İçindeki yeisi bir tarafa bırak. Yine nefsindeki senlik, benlik duygularını bir tarafa at! İhlas yolu olan cihadı ekberde birleş. Mücahit ol!.. Zira, Allah, yolunda olanların yardımcısıdır. Yeter ki sen, tedbirlerinde kusur etme. İşte bu zaman Cenabı Allah kendisinin hâdimi olmuş milletin nesillerini daima ayakta tutacaktır."⁶¹

Antikomünist yazında milliyetçilik en doğru yol olarak kabul edildiği için, toplumun ve insanın kemaline ereceği bir amaç olarak da sunulur. Buradaki amaç, biraz da ülkedeki "mahutların" akıllarının başlarına getirilmesi ve en nihayetinde komünistlerin nedamet getirmeleri; ve kurtulmak için, milliyetçimukaddesatçıların uzattığı ipe tutunarak felaha ermeleridir. Bu durumun en aleni örneğini Ahmet Kabaklı'nın şu görüşlerinde bulduğumuzu söyleyerek konuyu bağlayalım:

"Biz Tanrıdan olduğu kadar insanoglundan da umut kesemeyiz. Bir fahişenin namuslu kadınlara özene özene bir gün tüm günâhlarından sıyrılıp, şeref doruğuna ulaştığı çok görüldüğü gibi, bir komünistin de içinde bulunduğu 'leş' halinden tiksine tiksine bir gün 'milliyetçilik' gibi şeref yücesine tırmanması umulabilir."⁶²

Vatan/Memleket

Komünizmle mücadele sürecinde ortaya çıkan dernekler ve bu derneklerde billurlaşan ve toplumsal karşılığı da olan antikomünist ideolojide, komünizme karşı korunması gerekenlerin başında vatan/memleket kavramları gelir. Ancak bu kavramın içi, bu süreçte somut bir biçimde yeterince doldurulabilmiş değildir.

61 Hüsnü Dikeçgil, "Mücadele!", *Mücadele*, sayı 5, İzmir, 1964, s. 15.

62 Ahmet Kabaklı, "Aşağılık Güdüsü", *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını*, Fasikül 2, Ankara, 1965, s. 56.

Vatan/memleket kavramının içeriğine dair muhayyel sınırlar çizilse bile, bu sınırların somut bir karşılığı olan bu topraklara dair bir duyarlılık belirtisinin yokluğunu neredeyse bütün antikomünist yazında görebiliriz. Ancak antikomünist yazındaki vatan/memleket kavramının gerektirdiği duyarlılık eksikliğine rağmen, insanlar, politik özneler oldukları için, içinde eyledikleri yeri, çevreyi ve toprakları politik bir içerikle de algılarlar. Bu anlamda her bir politik öznenin bir vatan tasavvuru vardır.

“Vatan, farklı siyasi görüşlere sahip olsalar bile insanların etik evrenlerinin bir köşesinde pek de sorgulanmadan bu topraklar, bu coğrafya, memleket, yurt vb. gibi genellikle olumlu sıfatlara bürünerek yer alan bir kavram. Bu bakımdan vatan insanın zihninde hiçbir muğlaklığa yer bırakmayacak kesinlikte şekillenmiş bir tasavvurdur.”⁶³

Vatan/memleket kavramı, Türk milliyetçiliğinin gramerini oluşturan kavramlardan biridir. Bu kavram komünizmle mücadele sürecinde sınırları ve niteliği belirgin olmayan ama korunması gereken muhayyel kutsal topraklardır. Uğruna kan dökülmüş olan “cennet-mekân” bu topraklar ata yadigândır. Bu duruma Yılmaz Şakarcan’ın şu görüşleri örnek olabilir: “Her karış toprağı ecdadımızın kanları ile sulanmış bu mübarek vatan topraklarının üzerine bir baykuş misali tüneyip, vatanımızı bir harabeler diyarı haline getirmek isteyen bu insanlara karşı her türlü politik mülahazaların dışında birleşerek bir bütün halinde mücadele etmeye mecburuz.”⁶⁴

Burada anlamı verilmeye çalışılan vatan kavramı, geçmişte içeriği oluşturulmuş ama şu an kutsallıkla taçlandırılarak neredeyse dondurulmuş gibidir.⁶⁵ Haliyle de antikomünist bir mu-

63 Halil Nalçacıoğlu, “Vatan: Toprakların Altı, Üstü ve Ötesi”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, cilt 4: Milliyetçilik, Ed. Tanıl Bora, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003, s. 293.

64 Yılmaz Şakarcan, “Mücadele Edeceğiz”, *Komünizmle Mücadelede Türk Düşünürleri*, Türkiye Komünizmle Mücadele Gazetesi Yayını: 1, haz. Yılmaz Şakarcan, İstanbul, 1997, s. 264.

65 Vatan kavramının dönemlere göre nasıl kurgulandığına ve bu kurgular çerçevesinde geçirdiği anlam değişikliklerine dair örnek bir inceleme için bkz. H.

hayyilenin sahiplerine göre, “bu mübarek vatan topraklarının üzerine bir baykuş misali tüneyip” onu yıkmaya çalışan komünizme ve komünistlere karşı yapılması lazım gelen tek şey “mücadeledir” Bu haliyle vatan kavramı milliyetçi tahayyülde hareketin, yani ideolojinin temeli olarak görülür ve statik bir içeriğe sahiptir. Şehirlerin, kasabaların, köylerin, dağların, akarsuların, her türden nebatın, hayvanın ve bütün bunlarla bir arada var olan insanın kurduğu devingen bir ilişki yokmuş gibi algılanan vatan kavramı sadece kutsal olması ile anlam bulan muhayyel bir fetiş nesnesi gibi durmaktadır. Bu durumu Avni Diper şöyle dile getirir:

“İdeolojinin temeli Vatan dediğimiz ve üzerinde yaşadığımız toprak ile aile, dil, terbiye, din, ahlak, hukuk, ekonomi, sanat gibi statik kurumlardır. Toplumda gözümüzü açıp hazır bulduğumuz bu kurumlar bizi topluma, Vatana bağlar. (...) Milliyetçilik ideolojimiz Vatan denilen mukaddes topraklar ve bunu üzerindeki mukaddes hatıralar üzerine kurulacaktır. Milliyetçilik, bu memleketin mukadderatına candan bağlı olmak demektir. (...) Türk milliyetçiliğinin önderleri düşünme ve hareket bakımından milletimizi, vatanımızı daima ileriye götürmek ve yükseltmek isteyen mücahitlerdir.”⁶⁶

Vatan kavramı, “ecdadın kanları ile sulanmış mübarek topraklar” olduğu için fetişleştirmeye oldukça müsaittir. Ancak Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği yayın organlarında yer alan yazıların genelinde belirgin bir vatan kavramını görmek pek mümkün değildir. Ancak antikomünist neşriyatların herhangi birinde yazan birini, muadil antikomünist mecralarda rahatlıkla görmek mümkün olduğu için, bu kavrama dair üretilen fikirleri oralarda bulabiliriz. Bu anlamda Hızır Bek Gayretullah’ın *Toprak* dergisinde yer alan “vatanın yükselmesi-ne” dair yazısında, vatan hakkındaki şu görüşleri zikredilebilir:

Neşe Özgen, “Türkiye Cumhuriyeti’nin Kuruluşundan Günümüze Coğrafya Ders Kitaplarında Vatanın Sonu Gelmez Kurguları”, *Toplum ve Bilim*, sayı 121, İstanbul, 2011, s. 48-78.

66 Avni Diper, *Komünizme Karşı Türk Milliyetçiliği*, Cemal Azmi Matbaası, İstanbul, 1947, s. 21-24.

“Milletlerin barındığı en kutsal barınak vatandır. Nasıl ki, bir ailenin fertleri ailesine daha iyi bir hayat yaşatmak, saadet ve huzura kavuşturmak çabasında ise, vatan denilen ulu barınakta yaşayan fertlerin de vatanın yükselmesi, refah ve huzura kavuşması için bir takım vazifeleri omuzlarında taşırlar.”⁶⁷

Milliyetçi ideolojinin belirli bir fizikî ve beşeri coğrafyaya bağlı olmayan ama sonuna kadar hamaset yüklü araçsal bir vatan tanımı vardır. Özellikle milliyetçi hamasetin nesnesi olan memleket kavramı, kimi zaman, siyasal göndermeleri daha fazla olan vatan kavramının yerine kullanılsa da, daha “sıcak”, “gevşek”, “mütevazı” ve “sahici” bir beşeri coğrafyayı imler.⁶⁸ Ama bütün antikomünist yazında bu iki kavramın aynılığı göze çarpar. Tanıl Bora’ya göre milliyetçi tefekkürde vatan kavramı somut, fizikî coğrafi “içeriğinden” ziyade, harita olarak değerlidir. Çünkü milliyetçiliğin vatan mevhumunun soyutluğu ve muhayyel bir uzam olma gibi bir özelliğe sahip⁶⁹ olması, onun fizikî ve beşeri yönlerinin es geçilmesini beraberinde getirmiştir. Bora bu konuda şu tespitleri yapar:

“Türk milliyetçiliği, milli devlet inşasının ilk yirmi-otuz yılı boyunca, harita (logo) olarak kutsadığı vatani, yolları ve dağları ve nehirleri ve ormanları... ile beraber tahayyül etmeye geçmekte ciddi müşkülat çekmiştir. Soyut vatan ile somut vatan arasındaki bu açığı, bu imgesel alışverişsizliği, bizzat Türk milliyetçiliğinin ve onun vatan anlayışının bir kurucu unsuru saymak gerek[ir].”⁷⁰

Türk milliyetçiliğinin daha sonraki dönemlerinde de vatan kavramına dair bu “müşkülatın” devam ettiğine dair örnekleri, ormanlarından arındırılmış dağlara bayrak çizilmesinde ve “Ne

67 Hızır Bek Gayretullah, “Vatan, Gayretli İnsanların Omuzlarında Yükselir”, *Toprak*, sayı 18, s. 15.

68 Tanıl Bora, “Sunuş”, *Taşraya Bakmak*, Der. Tanıl Bora, İletişim Yayınları, İstanbul, 2011, s. 8-10.

69 Tanıl Bora, “Türk Milliyetçiliğinin İnşasında Vatan İmgesi: Harita ve ‘Somut’ Ülke Milliyetçiliğin Vatanı Neresi?”, *Milli Hallerimiz*, haz. Esra Güçler ve Nil Mutluer, Helsinki Yurttaşlar Derneği Yayınları, İstanbul, 2008, s. 22-24.

70 Tanıl Bora (2008), s. 28.

mutlu Türküm diyene” gibi yazıların yazıldığı boş bir levha (tabula rasa) olarak kullanma alışkanlıklarında görmek mümkündür. Milliyetçi-muhafazakâr bir muhayyilede geniş yer tutan vatan/memleket kavramının imgesel karşılığının somut düzleme naif bir biçimde yansımaları, bizi, vatanın mübarek halinin bir fetiş nesnesi olmanın ötesinde cılız bir anlamla sarmalanmış olduğu sonucuna götürür.

Ancak vatan algısının somut cılızlığına dair antikomünist muhayyilede kimi sesler de bulunabilir. Örneğin Remzi Oğuz Arık, ebedi değerlerin başında vatanın geldiğini ve millet denen canlı varlığın, havada ve hülyada değil, vatan denilen toprağın üstünde yaşadığı bu coğrafyanın “zavallılığını”⁷¹ vurguladıktan sonra, milliyetçi bir duygu fetişizmiyle yüklü bir anlamı bünyesine katarak şunu da ekler: “Anavatanımız, hiç bir zaman, Türklerin elindeki yekpareliği bulmamıştı,”⁷² der ve devam eder: “Bu vatan, ancak biz tarihi vazifemizi anlamaktan, bu vazifeye layık olmaktan çıkarsak düşmanların olabilir.”⁷³ Vatan kavramı ile ona karşı olan “vazifeler” arasında ata yadigârı bir bağ kurulur. Arık’a göre burada açıkça vurgusu yapılan şey, vatani korumak için komünizmle mücadelenin temel/ tarihî vazife olmasıdır.

Düşünceleri ile antikomünist muhayyilenin biçimlenmesine katkısı olan kişilerden biri olan Osman Turan vatan kavramı hakkında şunları söylemiştir:

“Maddi-manevi bütün varlığımızın kaynağı olan vatan da bu ecdâd hatıraları, milli ve Islâmî mukaddesatıyla bizi kendine bağlar ve bu sebeple de onu sever; düşman ve hainlerin kirletmesi halinde onun uğrunda ölmeyi en şerefli vazife sayarız. (...) Vatanın istikbalini emanet ettiğimiz Türk Gençliği, ihtilal yuvası ve silah deposu haline gelen Üniversite ve Maarif teşkilatı ile, bu sapık ideolojilerin kurbanı edilmişti. (...) Bu utanç verici man-

71 Remzi Oğuz Arık, *Türk İnkılabı ve Milliyetçiliğimiz*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1981, s. 51.

72 Remzi Oğuz Arık, *Coğrafyadan Vatana*, MEB Devlet Kitapları, İstanbul, 1969, s. 6.

73 Remzi Oğuz Arık (1981), s. 65.

zara karşısında Türk milleti mustarip iken, *idealist mütefekkirleri, aydın ve gençleri de kendi vatanlarında en ağır gurbet acısı çekiyorlar.*"⁷⁴

Tek Parti dönemindeki buyurgan laiklik uygulamalarının özellikle milliyetçi-mukaddesatçı kesimde "vatanda gurbet" algısının oluşmasına hizmet ettiğini söyleyebiliriz. Bu algının dile getirilmesinin örneklerini "Öz yurdunda garipsin, öz vatanında parya!" dizeleriyle Necip Fazıl ortaya koyarken, yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı üzere Osman Turan ise "vatanlarında en ağır gurbet acısı çekmek" ifadesiyle ortaya koymuştur. Bu algının milliyetçi-mukaddesatçı çevrelerin komünizmle Tek Parti döneminin partisi CHP'yi aynılaştırdığına dair çokça örneği bütün antikomünist yazında görmek mümkündür. Ancak burada söz konusu edilen vatan kavramı, oldukça imgesel bir düzeye ve duygusal bir içeriğe sahip bir soyutlama olarak ilgili çevrelerin antikomünist bir siyasallıkla sosyalleşmesine hizmet etmektedir.

Vatan kavramının bu tür sosyalleşme süreçlerinde, bireylerin dünyasında kapladığı anlam repertuarı genel olarak "bayrak, millet, şeref, namus" gibi göndergelere sahiptir. Bu repertuar-daki vatan algısı, Komünizmle Savaş Dergisi'nde imzasız olarak yayımlanan "Vatan" adlı yazıda şöyle dile getirilir:

*"Göklere çıkıp baksan; Dost elini andıran ve üç deniz arasında bayrak gibi uzanan; Güzel bir yer parçası göreceksin. O senin, O yalnız senin için var olan; Vatandır, Vatan... (..) Bayrak, millet, şeref, namus, cumhuriyet; Hepsi, fakat; Çorak toprak, susuz dere, bir karış yer, yıkık bina, şu harabe, kuru ağaç, küçük fidan; Yolunda kan akıtılacak, uğrunda can verilecek olan; Vatandır VATAN!.."*⁷⁵

Uğruna kan akıtılacak, can verilecek olan "mübarek bir toprak", "kutsal bir barınak", "yuva" ve "ev" gibi siyasal ve dinî göndermelerle soyutlayarak tahayyül eden zihni yapı, vatan

74 Osman Turan, *Vatanda Gurbet*, Nakışlar Yayınları, İstanbul, 1980, s. 19-21.

75 "Vatan", *Komünizmle Savaş*, sayı 5, İzmir, 1965, s. 3-4.

kavramını bir türlü yere indiremez. Vatanın böyle algılanmasının altında, onun “sevgili”, “ana”, “fethedilen” bir kadın gibi, yani “ulusun/milletin coğrafi bedeni” olarak görülmesi duygusu yatar.⁷⁶ Bu algının doğal sonucu olarak vatani komünist hainlere, dış mihrakların işbirlikçilerine ve onların tecavüzlerine karşı korumak, aynı zamanda bir erkeğin namusunu koruması anlamını da taşımaktadır. “Anadolu insanı”, “Türk insanı”, “bu topraklar”, “yurt” ve “vatanseverlik” gibi bir duygulanımlar seti ve takımı olan vatani, en “iyi seven” ve ölürcesine koruyanlar sağcılardır algısı, bütün antikomünist zihniyetin kendine biçtiği kutsal paye gibidir.⁷⁷ Bu anlamda antikomünizm eril bir ideolojik tavır olarak da okunabilir. Antikomünizmdeki bu erillğe göre vatan, dışta Moskof’un, içte ise komünistlerin varlığı yüzünden tehdit altındadır. Bu psiko-sosyal paranoya hali, komünizmle mücadele derneklerinin üzerinde siyasi ikballerini kazandıkları ve her türden eylemlerini yürüttükleri bereketli bilinçaltını oluşturmuştur. Bu zihniyet yapısına göre vatandaşları komünistler kutsal barınağa, eve ve yuvaya ihanet eden “hayırsız”, “kandırılmış”, “besmelesiz” vatan hainleri ve *sonu bedbaht evlatlardır*. İşte bu yüzden, mübarek toprağı korumak uğruna antikomünist mücadele veren bütün milliyetçi-muhafazakâr geleneğı biçimlendiren “abiler”, içinde oldukları bu eylemlilik halini bir “vatan kurtarma hikâyesi”⁷⁸ olarak görmeye meyyaldirler.

Aile/Namus

Komünizmle mücadele derneklerinin yayınlarında ve genel olarak komünizmle mücadele sürecinin biçimlenmesinde katkıları olan milliyetçi-mukaddesatçı çevrelerin ürettikleri yazında, aile ve özellikle de kadına dair üretilen söylemlerde yer alan

76 Afsane Najmabadi, “Sevgili ve Ana Olarak Erotik Vatan: Sevmek, Sahiplenmek, Korumak”, *Vatan Millet Kadınlar*, Der. Ayşe Gül Altınay, İletişim Yayınları, İstanbul, 2000, s. 119.

77 Kaya Akyıldız, “Büyüyen Çöl: Vatan, Türklük ve Kalıcılaştırmış Olağanüstü Hal”, *Toplum ve Bilim*, sayı 117, s. 21.

78 Nevzat Kösoğlu (2010), s. 68 vd.

kadın imgesinin iki yönü vardır. Bunlardan birisi negatif, diğeri ise şarta bağlı olarak pozitif bir kadın imgesidir. Bu söylem biçiminde yer alan negatif kadın imgesi, yani kadının ailenin sınırları dışındaki hallerine dair olumsuz içeriklendirme, belirgin bir biçimde antikomünizme endekslenen Türk Sağ'ının bütün mecralarında söz konusudur. Buna karşın kadının olumlana-bilecek hali, ancak, Türk Sağ'ının eril haletiruhiyesini okşayan uygun bir konum olarak ailede görülür. Bu tür eril söylemde kadın, milli iffetin timsali olarak kurgulanır ve yabancı/öteki/kötü kadının karşıtı olabilmesi için “anne”, “baci” ve “eş” olması gerekir. Yani kadın, milletin bir aidiyet ve sadakat kaynağı olmalıdır. Bütün modern ulus-devletlerin inşası ve idamesinde, milliyetçi muhafazakârlığın kadına yüklediği temel misyon, geleneğin taşıyıcısı olarak aileyi gören bir zihin dünyasının varlığıdır. Toplumun hücresi olarak ailenin ve aile etrafındaki halenin korunması sürecinde kadın, ailenin ve geleneğin kilit noktası olarak görüldüğü için milliyetçi ve muhafazakâr yazında aile, kadın ve namus kavramları fetişleştirilerek kullanılır. Aksi halde kadının aile ve namus kavramının dışında bir varlığının kabulü, toplumun yıkımına sebep olacak bir sürecin başlangıcı olarak görülür.⁷⁹ Bu noktada neredeyse bütün antikomünist yazında aile, kadın ve namus kavramları kutsallaştırılır ve aile ve kadınların komünizmin ülkeye getireceği kötülüklerden (iffetsizlik gibi) korunması gerektiği yönünde bir kontrol paranoyası ile ele alındığının örnekleri açıkça ve sıklıkla görülebilir. Bu paranoyanın en önemli nedeni ise kadınların, milliyetçi ve muhafazakâr düşüncede, milli ve dinî aidiyetleri doğurganlıkları ile sürdüren biyolojik topluluk taşıyıcıları olarak görülmeleridir.⁸⁰

Türk Sağ'ında ve özel olarak da antikomünist yazında iffetin/namusun, milletin ve geleneğin taşıyıcısı olarak fetişleştirilen

79 Tanıl Bora, “Analar, Bacılar, Oropular: Türk Milliyetçi-Muhafazakâr Söyleminde Kadın”, *Şerif Mardin'e Armağan*, Der. Ahmet Öncü ve Orhan Tekelioğlu, İletişim Yayınları, İstanbul, 2009, s. 242-244; Serpil Sancar, *Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2014, s. 146-148.

80 Nira Yuval-Davis, *Cinsiyet ve Millet*, çev. Ayşin Bektaş, İletişim Yayınları, İstanbul, 2010, s. 61-62.

aile, nüfus artışı, göç, kentleşme ve genel olarak modernleşme sürecinde yaşanan dönüşümlerden etkilenmemiş bir yapı olarak ele alınır. Dolayısıyla komünizmle mücadele sürecinde fetişleştirilen aile, milliyetçi-mukaddesatçı tahayyülün ideal ailesidir. Neredeyse bütün antikomünist neşriyat ve fikriyatın tamamında aile, kadının namusu ve neslin devamı üzerinden tanımlanan bir kurumdur. Bu kurum içinde kadın, aile, evlilik gibi kavramlara hep namus kavramının çağrıştırdığı içerikler üzerinden anlam yüklenir. Dolayısıyla komünizmin ve komünistlerin ilk önce bu kurumu yıkararak toplumu da yıkacaklarına dair yaygın bir muhayyel korkunun izlerini bütün antikomünist metinlerde anafikir olarak görmek mümkündür. Bu muhayyel korkunun antikomünizm lehine işlemesi için onur, namus, iffet gibi kavramları tereddütsüz bir kenara atabilen kadın casus motifinin sıkça kullanıldığını⁸¹ ve böylece aile ve kadın konusunda muhafazakâr hislere hitap edildiğini söyleyebiliriz.

Komünizmde aile, kadın ve cinsellik konularına dair antikomünist muhayyilenin fantezilerinin zengin anekdotlarla dolu olduğuna dair örnekler çoktur. Bunlardan en yaygın ve dolayışmada tutulana, “kadının ortaklaşa sahiplenilen” ve “serbest cinsel ilişkilerin merkezi” olarak nitelenmesidir: “Koca eve gelir, paltosunu çıkarırken girişteki portmantoda bir erkeğin şapkasını görür. Paltosunu tekrar giyer ve evi terk eder; komünizm gelmiştir.”⁸²

Bu tür propagandist anlatılarda aile yaşamı içinde “anne” olan iyi, kadın ve fahişe olan kötü kadın ayrımı çokça göze batar. Bu tür anlatılarda kadınlar da, komünist bir rejimde cinsel ilişkiye zorlanacaklarına, babaların şereflerini kaybedeceklerine, anaların namuslarının elden gideceğine, kızların ve çocukların başına geleceklere dair uyarıların varlığı göze çarpar. Bu uyarılara dair tipik bir örnek için şu ifadeler oldukça anlamlıdır:

---

81 Derya Çağlar, *Hayali Komünizm: Soğuk Savaş'ın Türkiye Söylemleri*, Berfin Yayınları, İstanbul, 2008, s. 89-92.

82 Aslı Yazıcı Yakın ve Aylin Özman (2012), s. 125.

“Türk Babaları: Karılarınızın binbir kişinin malı olmasını, aile reisliğinin elinizden alınmasını ister misiniz?

Türk anaları: Binbir meşakkatle doğurduğunuz, binbir ihtimamla yetiştirmeye çalıştığınız yavrularınızın vakitsiz elinizden alınmasını ve bütün dünyanın size fahişe gözüyle bakmasını ister misiniz?

Türk Kızları: Bugün yarınızdan emin olmayarak daimi ve hiç göz açmadan kan ve pıhtı dünyasında yaşamak, istemediğiniz binbir erkeğin şehvani arzularına ram edilmek... ister misiniz?

Türk Çocukları: Namus, şeref, haysiyet gibi insanlara has kıymetlerden mahrum edilmek ve mezara kadar piçlik töhmeti altında ezilmek ister misiniz?

Türk ihtiyarları: Hayatınızın son anlarını çocuklarınızın mürüvvetini görmeden geçirmek, işe yaramazsınız diye sizi idare eden adamlar tarafından fırına atılıp vahşice öldürülmek ister misiniz?”⁸³

Oldukça ajitatif ve korku üretici bu tür paranoid anlatıların yaratacağı korku, antikomünizmin meşruluğunu sağladığı gibi kitlesel bir desteği de beraberinde getirme gibi imkânları, bütün komünizmle mücadele sürecinde sağın hizmetine çokça sunmuştur.

Komünizmde aile ve kadına dair muhayyel korkunun izlerini yukarıdaki metinde olduğu gibi ilk dönemin antikomünist yazınlarında bulmak mümkündür. Daha çok Batı’dan çevrilen antikomünist neşriyatın bir özetini, İslâmi açıdan yeniden ele alarak yazılmış intibainı uyandıran *İslâm ve Komünizm* adlı eserinde Fehmi Cumalıoğlu, komünist sanatçıların “evlilikle, kızlıkla ve ahlak kurallarıyla alay etmelerinden” yakınır. Cumalıoğlu, komünistlerin aileyi yıkmak için “açık saçık iç gıcıklayıcı çıplak resimler, yüz kızartıcı şehvet edebiyatına” önem verdiklerini ve “kadını orta malı kabul ettikleri için iffet ve mahremiyete düşman olduklarını”⁸⁴ vurgulayarak, aile konusun-

83 Nazım Yazıcı, *Komünizm Tehlikesi*, İstanbul 1947, s. 5-7 Akt. Aslı Yazıcı Yakın ve Aylin Özman (2012), s. 126-127

84 Fehmi Cumalıoğlu (1963), s. 59-60, 94.

da milliyetçi-mukaddesatçı muhayyileyi namusa dair korkulara gark ederek amacına ulaşmaya çalışır.

Bu erken antikomünist neşriyat örneğinde olduğu gibi daha sonra üretilen bütün metinlerde aynı korku sürekli olarak beslenir ve diri tutulur. Dolayısıyla antikomünist neşriyatta genel olarak ailenin akıbeti ve namus konularında hatırı sayılır bir *korku edebiyatının* hâkim olduğu söylenebilir. Bu korkunun üretiminde ve dolaşımında tutulmasında TKMD'nin daha kurulduğu andan itibaren üzerine düşen “uyarıcılık vazifesini” yaptığını aşağıdaki satırlardan rahatlıkla okuyabiliriz:

*“Komünizmin gayesi çok açıktır. Komünizm, DİN, MILLİYET, TARİH, ADALET, HÜRRİYET, ve Türk İstiklalin (Bütün hür milletlerin) de düşmanıdır. Aile hayatı, mülkiyet hakkı, ahlak mevhumu ve fazilet anlayışı komünist idarede saçmalaktır, kabul edilmez. Bu idarede yalnız mal, mülk ve gelir değil; çocuklar dahi hükümetin malıdır. Yalan söylemek ve hele hükümet aleyhindeki bilgileri yukarıya duyurmak kahramanlıktır. Bunun için, herkes birbirinden çekinir, anne ve baba da çocuğunun kurbanı olmak korkusu içindedir.”*⁸⁵

Aile konusundaki korku edebiyatının bir başka örneğini ise Hayrani Ilgar'ın aşağıdaki görüşlerinde bulabiliriz: “Ey vatanseverler!.. Mensup olduğunuz milletin bir köle olmasını, *evlatlarınızla birlikte idam edilerek bir çukura yuvarlanmayı ve karı ve kızlarınızın umumhanelerde inlemesini istemiyorsanız, uyanın!.. Komünizme, komünistlere ve memleketi komünizme sürüklemek isteyenlere karşı birleşin!*”⁸⁶

Benzer bir korku edebiyatı örneğini TKMD Erzurum Şube Başkanı Celâleddin Atamanalp'in şu ifadelerinde de görebiliriz:

“Ruhu idam edip, insanı et ve kemikten ibaret sayanların rejimi! Haysiyetleri yıkıp beşeri, nihayet bir erzak ambarı hükümünde olan midesiyle mütalâa edenlerin doktrini! İffet ve na-

85 *Beşeriyeti Tehdit Eden Komünizme Karşı Çok Uyanık Olalım*, TKMD Genel Merkezi Halk Yayınları No: 3, İzmir, 1963, s. 4.

86 Hayrani Ilgar, “Komünistlere İnanılır mı?”, *Mücadele*, sayı 10, İzmir, 1964-1965, s. 12.

musa kıyıp, kadın-erkek münasebetlerindeki nizamı bozan, dişi ve erkekleri hayvanlar misali bir arada yedirip, içirip çiftleştirenlerin çürük felsefesi!”⁸⁷

Türkiye’deki antikomünist yazında, komünizm, toplumu oluşturan ortalama zihniyetin “kötü” olarak addettiği ne varsa onunla eşitlenir. Bu konuda gerektiği zaman, kolektif bilinçaltı imdada çağrılarak istenen amaca ulaşılmaya çalışılır. Örneğin komünizmle Batınilığın/Rafıziliğin/Mazdekliğin eşitlenmesi ile İslâmi bilinçaltı güncellenir ve bu süreçte aile, namus, iffet gibi kavramlara vurgu yapılarak komünizmi kötüleyen ve korku edebiyatını besleyen metinler ortaya çıkar. Bu anlamda M. Raif Ogan’ın şu satırları da zikredilmeye değer:

“Bâtınilerin is[il]âm âlemine vermiş olduğu maddi ve manevi zararlar sayılamıyacak kadar çok korkunçtur. (...) [Bunlar] çok ileri gitmişler kızıl komünistliği kadınları müsterek orta malı yapacak kadar hayvani duruma sokmuşlardır. (...) Ahlak-sızlığı, mum söndürerek kadın ile erkeği sarmaş dolaş ettirecek, oğlanı nikâhla aldırarak karılarını deş tokuş edecek ve hatta reislerinin kendi karısını misafirlerinin koyunlarına sokacak derecedeki rezaletlerini hep din adına yürütülmüş olması ne kadar acıdır.”⁸⁸

Bu görüşlerin envaiçeşidini genel olarak milliyetçi-muhafazakâr-dindar yazında görebileceğimiz gibi, aynı zamanda bu anlam dünyasını paylaşan sıradan insanların tahayyüllerinde de izlerini çokça bulabiliriz. Ki burada üretilen görüşler, Türkiye’deki farklı mezhep mensuplarına, özellikle Alevilere karşı temel bir suçlama motifi olarak sıkça kullanılmıştır. Özellikle antikomünizmin zirvede olduğu 1960-1980 arası dönemde, Alevilik, Türk Sağ’ının muhayyilesinde “Kızılbaşlık” olarak

87 Celâleddin Atamanalp, “Komünizme Dikkat!”, *Mücadele*, sayı 11, İzmir, 1965, s. 3.

88 M. Raif Ogan, “İki Kötülüğün Birleşmesi: Komünistlik ve Bâtınlık”, *Mücadele*, sayı 31, İzmir, 1966, s. 877. Benzer bir anlatım için bkz. Galip Çaka, “Komünist!”, *Komünizmle Mücadelede Türk Düşünürleri*, Türkiye Komünizmle Mücadele Gazetesi Yayını: 1, haz. Yılmaz Şakarcı, İstanbul, 1997, s. 251.

yer almış ve bu haliyle de siyasi olarak solculukla, komünistlikle eşitlenmiş ve ahlâki anlamda İslâmî değerlerin dışına yerleştirilerek dinsizlik olarak nitelenmiştir.⁸⁹ Burada söz konusu olan, antikomünizme desteği artırmak için kültürel farklılıkların siyasal dile tercümesidir ve ayrıca antikomünist sağ siyasallığın sonu şiddete varan mobilizasyonuna zemin hazırlamaktır. Antikomünist düşüncenin içerisinde yuvalanmış bu türden tanımlamaların sağ siyasi kitleyi harekete geçirmede ve farklı olanı ötekileştirmede hatırı sayılır katkılarda bulunduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Komünizmi tanımlama biçimleri

Antikomünist yazında ortak ve evrensel bir kalıbın yaratılmış olduğunu başından söylemek mümkündür. Geleneksel bütün yapıların çıkarlarını ve görüşlerini temsil eden her şeyin hem antikomünist söylemin dolaşımında tutulduğu toplumun hem de Amerika'nın lehine olduğu vurgulanır. Bu çıkarlar ve görüşlerle çatışan her şey komünizmle ilişkilendirilir. Komünizm, tüm toplumsal günahları programında toplayan bir şeytani güç olarak tanımlanır.⁹⁰ Bu noktada ilgili ülkede, dinî muhayyiledeki bütün şer alanları devreye sokularak kitlelerin harekete geçirilmesi umulur. 1945 sonrası siyasal yaşamımızda belirgin bir biçimde etkisi olan antikomünizm çerçevesinde birçok komünizm tanımı yapılmış ve yapılan bu tanımlara bağlı olarak “komünizmle mücadele yöntemleri” üretilmiştir.

Komünizmle mücadele amaçlı olarak üretilen çoğu metinlerde, komünizme ve komünistlere dair yapılan bütün tanımlamalar oldukça belirgin bir biçimde ötekileştirici benzetmelere ve imalara sahiptir. Komünizme ve komünistlere dair üretilen metinlerin ötekileştirici imalar yönünden zengin olması, yapılacak olan mücadeleye bir haklılık kazandırdığı gibi, ko-

89 Mehmet Ertan, “Türk Sağının Kızılbaş Algısı”, *Türk Sağı: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, Der. Güven Gürkan Öztan ve İnci Özkan Kerestecioglu, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012, s. 205.

90 O. Reinhold ve F. Rijkeno, *Politikası ve İdeolojisiyle Günümüzde Anti-komünizm*, çev. Mustafa Ulu, Konuk Yayınları, İstanbul, 1979, s. 326.

runmak istenen toplumun milli ve dinî bütünlüğünü artırıcı bir amacı da bünyesinde taşır. Bu çerçevede üretilen örnek birkaç ifadeye bakıp antikomünist yazındaki “komünizm” ve “komünist” algısının anlaşılması, aynı zamanda Türk Sağ’ının kavramsal ufkunu anlamak açısından önemlidir.

1950 öncesi gibi komünizmle mücadele zihniyetinin billurlaşmaya başladığı yıllarda Avni Diper’in yaptığı komünizm tanımı, ardıllarının aynı kavramı tanımlama çerçevesinin özeti niteliğindedir. O komünizmi şöyle tanımlar:

“Kolera, veba gibi taünlar komünizm mikrobunun yanında çok tehlikesiz kalırlar. Çünkü bunlardan korunma tekniğine sahip oldukça felaketin önüne geçilebilir. Ölen de şerefini, insanlığını kaybetmez. Fakat komünizm mikrobi hele Türk olduğumuz için bütün maneviyatımızla birlikte bizi mahveder. Biz, istila vukuunda bunlarla karşılaşacağımızı pek iyi bildiğimiz için komünistlere teslim olamayacak belki biricik milletiz.”⁹¹

Komünizmle mücadele sürecinde etkin isimlerden biri olan Fethi Tevetoglu’na göre “Komünizmden korunmak ve komünizmle mücadele etmek için evvela düşmanı tanımak, doğru teşhis etmek lazımdır. Onun plan ve tertiplerini açıklamak, onu yenmenin ve yok etmenin ilk şartıdır.”⁹² Komünizmle mücadele etmek için yapılması gereken ilk iş olarak onu tanımlama noktasında üretilen metinlerden biri olan *Komünizm ve İslâm* adlı kitapta yapılan tanımlama, komünizmin bu süreçte etkin olan kişilerce nasıl algılandığına dair tipik bir örnektir:

“İdeolojisi Garbın fikir tezgâhlarında çoktan makaslanıp çöp sepetine atılmış olan komünizm, bugün bir fikir olmaktan ziyade bir korku ve ürperti veren frensiz bir egoizm ve korkunç bir emperyalizmdir. (...) Sürekli olarak hayvansal içgüdüleri okşayan, maddeden başka mana âlemi tanımayan, manevi baskıyı

91 Avni Diper (1947), s. 3.

92 Fethi Tevetoglu, *Türkiye’de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler*, Yayınevi yok, Ankara, 1977, s. 8.

hançerleyerek şuuraltındaki ihtirasları kırbaçlayan, Kremlin kasalarından şehvet pazarlarına, baldır barak yazarlarına çil çil altunlar akıtan komünizm karşısında, dünya saadeti ve insan mutluluğu bugün ölüm kalım kâbusu içindedir.”⁹³

Komünizmle Mücadele Birliği dergisinin 1952 tarihli 2. sayısında yer alan Ömer Faruk Merdivenci'nin komünizm tanımında, o yıllarda komünizm kelimesinin çağrıştırdıkları şöyle anlatılır:

“Komünizm... İnsan bu kelimeyi söylerken bile tiksinti ve nefret duyuyor. Nasıl duymasın ki; Dinsiz, imansız, Allahsız bir rejim. Hayvandan farksız istikbalsiz, ümitsiz karanlık bir hayat. Anası babası kimdir bilinmeyen bir insan sürüsü. Yokluk, sefalet saçan bütün haklardan mahrum iktisadi bir nizam. Bir dilim ekmeği silah olarak kullanan devlet otoritesi ve bütün bunlar yetmiyormuş gibi vicdan hürriyetine el koyan insafsız bir idare...”⁹⁴

Esasen Batı kaynaklı bir ideoloji olan komünizm, “istiklal, hürriyet ve demokrasi aşkına sahip milletlerin birbirine bağlılığının düşmanı”⁹⁵ olduğundan dolayı, “kızıl tehlike”yi başarıya ulaştırmak için “hakikatleri” konuşmayan komünizmi ve bu görüşü savunan komünistleri Tevetoglu şöyle tanımlar:

“Gerçekte komünizm ‘kuvvet’ değil, ‘zaaf’ olduğu için yalana başvurur. Yalanı yalan olduğu için kullanan, seven ve söyleyenler hep bu psikopat’lardır. (...) Komünistlerin aşağılık şahıslarında, bütün maddi ve manevi taraflarıyla bir psikopat, bir hırslı ve fahişenin her üçü birleşmiş halde temsil edildiklerinden, bu hasta ruhlu, hak ve hürriyetlere düşman, kirli ve mülevves yaratıklar, bütün sağlam, hak ve hürriyetsever, temiz insanlara düşmandırlar. (...) Burjuva uydurması addettikleri hayâ, iffet ve namustan yoksuldurlar (...) dinsizdirler (...) Komünistlerin geç-

93 Fehmi Cumalıoğlu (1963), s. 3.

94 Ömer Faruk Merdivenci, “Gayemiz Komünizm Başta Olmak Üzere Her Kötülükle Mücadeledir”, *Komünizmle Mücadele Birliği*, sayı 2, İstanbul, 1952, s. 5.

95 Fethi Tevetoglu (1963), s. 6.

mişleri araştırılınca görülür ki, ya türlü ahlaksızlık yüzünden okuldan kovulmuştur. Yahut disiplinsizlik, hırsızlık veya vatana ihanetle ordudan tardedilmiştir. Cinsi sapıktır, sevdiğinin, ailesinin ve toplumun reddine uğramıştır (...) ifrittirler.”⁹⁶

İnsana ait temel ve manevi değerlerden yoksun olduğu yönünde oldukça negatif ve kriminal bir biçimde tanımlanan komünizm, Türk Sağ’ının beşeri sermayesini ürkütmüş ve onları komünizmle mücadele etmeye sevk etmiştir. Komünistleri kriminal bir biçimde tanımlayan azılı antikomünist kalemlerden biri olan Galip Çaka’ya göre:

*“Komünist hiçbir zaman insan olamamış, insanlık katına yükselememiştir. Komünist, bedeni piç olmasa bile ruhen piçleşmiş o kadar vardır ki tek mil insanlığı kendine benzetmeye çalışır. Öyle iğrenç bulaşık, kuduz misilli bir mahlûktur ki insan şekli içinde meydana gelmiş o kızıl kırkayak tek kelimeyle ‘İbret’ olarak tarif edilebilir.”*⁹⁷

Neredeyse bütün yazılarında komünizmle mücadele eden Peyami Safa, komünizm ve komünistlerle olan “davası”nı *Mâhutlar* adlı kitabında şöyle açıklar:

“Benim komünizme karşı davam, iştirak etmediği herhangi bir düşünceye, akideye ve sisteme karşı değildir. Yeraltında çalışan, sinsice arkadan vuran, memleketin bütün kutsal inançlarını, teessüs etmiş milli değerlerini, zevkini, hayat anlayışını temelden yıkmaya çalışan ve bunu açıkça yapamayınca, edebiyat, resim, tiyatro, karikatür, mizah, günlük makale ve fıkra, dedi-

96 Fethi Tevetoglu (1963), s. 54-55 (vurgular bana ait). Komünizmin ve komünistlerin 1930’ların Almanya’sına benzer bir biçimde nasıl dehumanize edilerek, ilkelleştirilerek ve cinselleştirilerek negatif bir biçimde algılanmasının sağlanmasına yönelik olarak, bu süreçte üretilen metinlerin bir çözümlemesi için bkz. Aslı Yazıcı Yakın ve Aylin Özman, “Anti-komünist Fanteziler: Doğa, Toplum, Cinsellik”, *Türk Sağ: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, Der. G. Gürkan Öztan ve İnci Ö. Kerestecioğlu, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012, s. 105-135.

97 Galip Çaka, “Komünist”, *Komünizmle Mücadelede Türk Düşünürleri*, Türkiye Komünizmle Mücadele Gazetesi Yayını: 1, haz. Yılmaz Şakarcan, İstanbul, 1997, s. 253.

kodu, iftira, her çareye el atan ajanlara ve kandırabildikleri aptallara karşıdır.”⁹⁸

Antikomünist tahayyüle göre “temelleri yıkıcı” ve tanınmak için türlü “maskeleri” olan, yani “tek parti zamanında bilhassa laiklik, devletçilik, halkçılık, inkılâpçılık oklarına yapışmış olarak bulunan”⁹⁹ komünist “ajanlara”, yani “Mâhudlara” ve “kandırılmış aptallara”, yani “Gafillere” karşı mücadele etmek, milletin kutsal inançlarını ve değerlerini korumaya yönelik hayati bir mücadele olarak görülmektedir.

Yaşadığı dönemin önemli bir kişiliği ve antikomünist ideal tipi olan Osman Yüksel Serdengeçti de yukarıda yapılan tanımları özetleyen bir komünizm tanımı yapar: “Komünizm, hakikat, sulh, din ve hürriyet düşmanıdır. Komünizm, tekâmülcülüğün ters tarafındadır. Gericidir, mürtecidir. Nitekim komünizm ırz düşmanı, fazilet düşmanıdır. Bunu biliyoruz ve komünizme karşı doludizgin bir mücadeleye atılıyoruz.”¹⁰⁰

Soğuk Savaş döneminin başlaması ile birlikte bütün bileşenleri ile sağ siyasi söylem, açık bir komünizm karşıtlığı ile kendini tanımladığı için bu dönemde komünistler/solcular, masonlar, azınlıklar ve hatta Alevilik bile içi boşaltılmış bir imgeler öbeği olarak şer cephesini oluştururlar.¹⁰¹ Bu şer cephesinin en sinsisi olarak kabul edilen komünizme ve komünistlere dair yapılan ve yukarıda örneklerini vermeye çalıştığımız tanımlar, genel olarak hakarete varan ve sıradan bir insanın havsalasında pejoratif anlam katmalarının sınırlarını zorlayan bir içeriğe sahiptir. Bu yapı antikomünizme meyyal birini hareke-

98 Peyami Safa, *Mâhutlar*, Toprak Dergisi Yayınları, İstanbul, 1959, s. 49. Peyami Safa bu eserinde “Mâhudları Moskova’nın emrinde, Gafilleri de Mâhudların tesirinde olanlar” olarak tanımlar (vurgular bana ait).

99 Remzi Oğuz Arık, *Türk Gençliğine*, Hareket Yayınları, İstanbul, 1968, s. 29.

100 Osman Yüksel Serdengeçti, “Mabetsiz Şehir”, *Bütün Eserleri 1*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2008, s. 173 (vurgular bana ait).

101 Tanıl Bora, *Medeniyet Kaybı*, Birikim Yayınları, İstanbul, 2006, s. 91; Aylin Özman ve Kadir Dede, “Türk Sağı ve Masonluğun Söylemsel İnşası: İktidar, Bilinmezlik, Komplo”, *Türk Sağı: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, Der. Güven Gürkan Öztan ve İnci Özkan Kerestecioglu, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012, s. 192 (169-201).

te geçirme gücüne sahip bir biçimde yapılandırılmış ve dolaşıma sokulmuştur. Gerçekten de bu ve benzeri birçok komünizm ve komünist tanımının belirginleşmeye başladığı 1950'li yıllardan itibaren, Türkiye'de komünizmle mücadele "doludizgin" bir biçimde yapılmaya başlamıştır. Bu kavramların sağ zihniyet dünyasında kapladığı negatif anlamların bütün içerikleri, her olası sosyopsikolojik ve ekonomik kriz durumlarında dolaşıma sokulmuş ve bu sayede umulan siyasal beklentiler elde edilmeye çalışılmıştır.

Antikomünist mücadelede yöntemler ve cılız eleştiriler

Antikomünist yazında Türklük ve Müslümanlık, iç içe geçmiş bir vaziyette kendine genişçe yer bulmakta hiç de zorluk yaşamaz. Bu durumun örneğini ilgili literatürün genelinde görmek mümkündür. Bu konuya iyi bir örnek olarak TKMD üyesi Hasan Oraltay'ın şu görüşleri verilebilir:

"Komünizmle mücadele edebilmek için elimizde ne var? Nasıl mücadele edelim sorusuna; ALLAH'a iman ve TÜRKLÜĞE güvenle, şuurlu çalışma ile, denilebilir. (...) *sadece ALLAH'a iman ederek ve TÜRKLÜK'e güvenerek oturmakla Komünizmle Mücadele edilmez, ALLAH'a inanarak TÜRKLÜK'e güvenerek şuurlu çalışmakla ona karşı konulur.*"¹⁰²

Komünizmle mücadelede devletin desteğini almak için imdada çağrılan milli/resmî kahramanların başında Atatürk gelir. Antikomünist yazında ve söylemde çokça yer alan ve Atatürk'e ait olduğu öne sürülen şu ifade, komünizmle mücadeleyi ve bu mücadelenin zaruriliğini özetler niteliktedir: "Şurası unutulmamalıdır ki: Türk âleminin en büyük düşmanı Komünistliktir. Görüldüğü yerde ezilmeli!"¹⁰³ Bu ifade komünizmle

102 Hasan Oraltay, "Nasıl Mücadele Edilir?", *Mücadele*, sayı 2, İzmir, 1964, s. 15.

103 Fethi Tevetoglu, *Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler*, Ankara, 1967, s. 8; *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını*, Tüm Fasikül Kapakları, Ankara, 1965. Ancak bu sözün gerçekliğinin tartışmalı olduğu Rasih Nuri İleri tarafından ileri sürülmektedir. İleri bu konu hakkında şu görüşleri ileri sürer:

mücadele amaçlı olarak üretilen fikirlerin temeli kabul edilmiş ve antikomünist fikirlerin kendilerini *kutsal bir ittifakla* temellendirdikleri bir söylem olarak ilgili yazında çokça kullanılmıştır. Komünizmle mücadele etmeyi Atatürk gibi “kurucu bir iradeye” dayandırmak, yürütülen mücadeleye haklılık ve meşruluk kazandırdığı gibi, bu mücadelenin aynı zamanda bir “devlet işi” olması gerektiğini örtük de olsa vurgular.

Komünizmle mücadele etmek için üretilen metinlerin neredeyse tamamı antikomünist ideoloji sahibi olan “sağ” görüşlü kişilerin üretimleridir. Bu kişilerin ürettiği “komünizmle mücadele yöntemleri”, o yöntemi üreten kişiye göre büyük farklılıklar göstermemektedir. Kimileri devletin ana aktör olduğu ve “sert” olarak nitelenebilecek yöntemler üretirken, bir başkası da, devleti dışta bırakmayan ama daha “yumuşak” ve uzun vadeli mücadele yöntemleri üretmeye çalışmıştır.

Komünizmle mücadele yöntemleri öneren yazarlar arasında, devlete merkezî rol biçen ilk kişilerden biri Nejdet Sançar’dır. Sançar, bilindiği gibi, 1930’lu yıllardan itibaren milliyetçi/Turancı hareket içinde yer almış ve bundan dolayı da değişik zamanlarda dönemin hükümetlerinin “gadrine uğramış” biridir. Sürekli olarak komünizmle mücadele içerikli yazılar kaleme almış olan Nejdet Sançar, komünizm “tehlikesini” şöyle tanımlar:

“Türkiye için bugün üzerinde durulması gerekli tek mühim konu, komünizm meselesidir. Artık ekmek ve su gibi en lüzumlu maddeler dahi, komünizmden sonra düşünülmesi gerekli şeyler haline

---

“Atatürk 5 Ağustos 1929 tarihinde Eskişehir demiryolu istasyonunda, kendisini karşılamaya gelenlerle konuşmuş ve sonunda orada bulunan Temyiz Mahkemesi üyelerine birkaç söz söylemiştir. Bu konuşma Hâkimiyeti Milliye’de Cumhuriyet gazetesinde yayınlanmıştır. Bu demeç şöyledir: ‘Türk milletinin sosyal düzenini ihlale yöneltilmiş didinmeler boğulmaya mahkûmdur...’ Genel olarak anafikri böyle olabilecek olan demeç, 1947 tarihinde Millet gazetesinde daha sonraları 1964 tarihinde Fethi Tevetoglu tarafından *Toprak* dergisinde yayınlanmasından itibaren de ‘Atatürk’ün Komünizme karşı tarihi emirleri’ olarak anılmaya başlamıştır.” Bu konu için bkz. Rasih Nuri İleri, *Atatürk ve Komünizm*, Scala Yayıncılık, İstanbul, 1999, s. 426-431. Bu konuda “resmî” bir kaynakta ise Atatürk’e ait olduğu söylenen bu açıklamanın yayın yeri Eskişehir’de çıkan *Sakarya* gazetesi ve tarih olarak da “6 Ağustos 1929” olarak verilir. *Neden Komünizme Karşıyız*, haz. Ali İsmet Gencer ve Dr. Phil İlhan Akçay, Türk Devrim Kurumu Yayınları, Ankara, 1969, s. 7

gelmiştir. Çünkü komünizm Türkiye'nin varlığını korkunç şekilde tehdit etmekte ve bu tehlike günden güne daha gözle görülür bir hal almaktadır.”¹⁰⁴

Ülke varlığını tehdit eden ve toplum için ekmek ve su gibi hayati maddeleri dahi ikincil konuma düşürten bu tehlike, esasında “Rus emperyalizmi” tehlikesidir ve bu tehlike/tehdit ile mücadele konusunda Sançar'ın görüşleri şöyledir:

*“Komünizmle mücadele, ancak, devlet eliyle yapıldığı takdirde verimli olabilir. Şahısların veya teşekküllerin mücadeleleri da faydalıdır ama, bu şekildeki mücadeleler hiçbir zaman komünizmi yok edemez. Çünkü komünizm bir devlet eliyle ve devlet imkânları ile yürütülen bir harekettir. Böyle bir hareketi de ancak, hedef olan devlet, kendi imkânlarıyla anlayabilir. (...) Komünizmle mücadele bir devlet işidir.”*¹⁰⁵

Komünizmle mücadele yöntemleri konusunda “açık önerileri” olmayan ama devlete “merkezi bir konum” atfeden Nejdet Sançar'dan farklı olarak başka yazarlar daha açık bir biçimde bu konuda yapılacakları sıralamışlardır.

Türkiye’de artan komünist tehlikesinin varlığına dikkat çeken Mümtaz Turhan, komünizmle mücadele etmek için yapılması gerekenleri şöyle sıralamıştır: “Toplumda siyasi istikrar ve huzurun temini, idarenin cezri ve müessir bir şekilde tanzimi, marif sisteminin memleket ihtiyacına göre ıslahı, kalkınmada rol alacak ilmi ve teknik mütehassısların yetiştirilmesi ve son olarak da ilmi müesseselerin takviyesi ve ilmi araştırma teşkilatlarının kurulması.”¹⁰⁶ Turhan'ın önerdiği “komünizmle mücadele yöntemi”, daha çok “akademik” bir görünüme sahip olsa bile, önerdiği çözümler özü itibarıyla devlet merkezli yöntemlerdir.

Komünizmle mücadele amaçlı olarak kurulan bütün oluşumların içinde yer alan Nurettin Topçu, biraz da eleştirel bir

104 Nejdet Sançar, *Türkçülük Üzerine Makaleler*, Kamer Yayınları, İstanbul, 1995, s. 111.

105 Nejdet Sançar (1995), s. 111-112.

106 Mümtaz Turhan, “Türkiye’de Komünizm Tehlikesi Var mıdır?”, *Komünizm ve Komünistlere Karşı Türk Basını*, Fasikül 1, Ankara, 1965, s. 20-21.

üslupla, komünizmin ortadan kaldırılması için, “büyük devlet bütçesine ve muhtekir tüccarın heveslerine ve lütuflarına el uzatarak değil, şarlatanlıklarla ve tezyiflerle değil, kalplere uzanan rahm ü şefkat ellerinin bütün dertli gönüllere deva sunmasını bilen samimiyeti ile davranmak” gerektiğini belirterek içinde bulunduğu “sağ” siyasi yelpazenin özel bir yerinde durur. Bu ve benzeri görüşlerinden dolayı aynı dönemi yaşayan diğer siyasi ve entelektüel çevreden ayrılır. Ona göre, “Millet dertlerini bir tarafa bırakarak komünizmi boğazlayacağız diye çırpınmak vehim avcılığından ileri gidemez.”¹⁰⁷ Topçu, komünizmle mücadelede devlete merkezî rol biçer:

“[Uygulanacak olan] şiddet ve tehdit bugün onu sustursa bile, yarın kat kat kuvvetini artırmasına yarayacak, bugünkü tehlikeyi yarınki felaket haline getirecektir. *Komünizmin kuvvetini yok etmek istiyorsak yapacağımız başka bir şey de millet ve memleket davalarının hepsine el koymaktır.* Tarlasından okuluna kadar, kaldırımlarında sürünen çocuğundan gecekondu sefaletinin kurbanlarına kadar, işçisi, kiracısı, köylüsü, gazetecisi ve dilencisi, bu insanların hepsi ancak devlet eliyle kurtuluşuna ve insanlığına kavuşabilecek, ya da devlet eliyle cemiyetteki yerini hayattan tasfiye edecektir. *Devletin müdahalesine muhtaç olmayan tek meselemiz yoktur.*”¹⁰⁸

Komünizmle mücadele konusunda görüş ileri süren yazarlardan biri de Muharrem Ergin’dir. Ergin’e göre “komünizm bir fazilet, bir kurtarıcı, bir tekâmül, insanlığın derdine bir çare değildir. Bilakis o, insanlığın karşısına çıkan en büyük tuzak, bütün insanlığı tehdit eden sosyal bir zehirdir” Yine Ergin’e göre, bir sosyal zehir olan komünizm zehrinin üç panzehri vardır: “a- Kuvvet (polis, istihbarat, idare, adliye, ordu), b- Milli kül-

107 Nurettin Topçu, *Ahlak Nizamı*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1999, s. 27. Nurettin Topçu, komünizm üzerine daha incelikli olarak düşünmeye çalışmış biridir. Onun birçok eseri bu bağlamda ele alınabilir. *Komünizm Karşısında Yeni Nizam* (Milliyetçiler Derneği Yayınları, İstanbul, 1960) adlı eseri, bu alanda verdiği eserlerden biridir.

108 Nurettin Topçu (1999), s. 30.

tür, c- İktisadi refah.”¹⁰⁹ Ergin’in önerdiği “komünizmle mücadele yöntemleri”, belirgin bir biçimde devlet merkezli ve “sert” bir muhtevaya sahip gözükmetedir.

Komünizmle mücadele amaçlı olarak üretilmiş yazılardan biri de *Yeni İstanbul* gazetesi imzasını taşıyan “Komünizmle Mücadele Yolları”¹¹⁰ adlı yazıdır. 24 maddeden oluşan bu yazıda, komünizmle mücadele konusunda başta “eğitimin içeriğinin ve uygulamasının milliyetçi ve dindarlaştırmasının” yanında, emniyetin ve yargının da içinde olduğu kimi düzenlemelere kadar “geniş kapsamlı ve köklü öneriler” sunulmaktadır.

Yine aynı dönemde II. Kuvay-ı Milliye Derneği, komünizmi önlemek amacıyla 33 maddelik bir bildiri yayımlamıştır. Bu bildiride “bilinen komünistlerin teşhir edilmesi, kanunların ve kitle iletişim araçlarının etkin kullanımı, anti-komünist bilgi ve belgelerin yaygınlaştırılması, milli müesseselere komünist sızmaların engellenmesi, *komünistlerin ihbar edilmesi ve sistematik teşhir ve yıldırma kampanyasının düzenlenmesi*, komünizmin insanlara yaptığı zulümlerin anlatılması, *komünizmle mücadele eden milliyetçi derneklere üye olunması vb.*”¹¹¹ gibi Nazi Almanya’sını çağıştıran önlemler sıralanmıştır.

“Komünizmle mücadele yöntemleri”ne Orhan Özgedik’in *Komünizmle Mücadele ve Yolları* adlı çalışması, Mithat Tüfekçi’nin *Komünizmle Mücadele Esasları* ile Aykut Edibali’nin *Komünist İhtilale Karşı Tedbirler* adlı kitap çalışmaları da örnek olarak gösterilebilir. Diğerlerinde olduğu gibi bu yazarlar da antikomünist yöntemlerde devlete merkezî bir konum vermekte ve bu konuda yapılacakları ayrıntılı bir biçimde sıralamaktadırlar.

109 Muharrem Ergin, *Türkiye’nin Bugünkü Meseleleri*, Güryay Matbaacılık, İstanbul, 1975, s. 148-153.

110 *Yeni İstanbul*, “Komünizmle Mücadele Yolları”, *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını Özel Sayı 1*, Gazetecilik İşletmesi Matbaası, İstanbul, 1972, s. 98-102. Bu yazı, çalışmanın sonunda yer alan ekler bölümünde (6. Ek’te) bulunabilir.

111 “II. Kuvay-ı Milliye Derneğinin 5 Numaralı Bildirisi”, *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını Özel Sayı 1*, Gazetecilik İşletmesi Matbaası, İstanbul, 1972, s. 103-107.

TKMD Aydın Şubesi Başkanı Orhan Özgedik'in *Komünizmle Mücadele ve Yolları*¹¹² adlı kitabının *Mücadele* dergisinde yayımlanan yazıların bir derlemesi olduğunu daha önce belirtmiştik. Özgedik çalışmasına "Savaş, imansızlar ile iman edenlerin savaşıdır. Allah bizimledir. Zafer bizimdir. Allah Türk Milletini ve inanları korusun,"¹¹³ şeklindeki bilindik antikomünist nidalar ile başlar. Dünyada ve Türkiye'de komünizmin geldiği noktayı belirttikten sonra, okuru "gafleti yenip" "mücadeleye katılmaya" davet eder. Komünizmle mücadelenin "var olmak için" olduğunu belirtir ve Türkiye'de bulunan komünistlerin sayılarının 3.000'den 30 000'e çıktığı uyarısını yapar.¹¹⁴

Orhan Özgedik'e göre "komünizmle mücadele için" ilk iş "devletin mücadeleye iştirak etmesidir" Bunun için anayasa tadilatı yapılmalı, ilgili kanunlar değiştirilmeli, komünizmi yargılamak için "ihtisas mahkemeleri kurulmalı", demokrasi aleyhtarlığı ve dinsizlik propagandası suç sayılmalı, fakirler kalkındırılmalı, devlet katlarından komünizan kimseler temizlenmeli, komünist espionaj durdurulmalı, orduya sızmalar önlenmeli, komünizmle mücadele kurulu teşkil edilmelidir.¹¹⁵ Özgedik'e göre devletin komünizmle mücadelede, "fikri cepheye" de iştirak etmesi için gençlik teşekkülleri ele alınmalı, başka ülkelerle talebe mübadelesi yapılmamalı, solu besleyenler uyarılmalı, milli eğitimde milli tarih ve dil birliğine gidilmeli ve *komünizmle mücadele eden dernek ve teşekküllere el uzatılmalıdır*.¹¹⁶

"Hakiki ve tüzel kişilerin mücadelesi" ise özetle şöyle olacaktır: "Kişiler komünizmi tanımalı, birleşmeli, bölünmemeli, *komünizmle mücadele eden organlara yardım edilmeli, komünist olanları jurnallemeye isabetli olunmalı, önder kişilerin etrafında*

---

112 Orhan Özgedik, *Komünizmle Mücadele ve Yolları*, TKDM Yayınları, İzmir, Tarihsiz.

113 Orhan Özgedik (t.y.), a.g.e., s. 2.

114 Orhan Özgedik (t.y.), a.g.e., s. 24-26.

115 Orhan Özgedik (t.y.), a.g.e., s. 37-48.

116 Orhan Özgedik (t.y.), a.g.e., s. 50-55.

toplanılmalı, zenginler ve işverenler zekâtlarını vermeli ve bu mücadelede iyimser olunmalıdır.”¹¹⁷

Mithat Tüfekçi, *Komünizmle Mücadele Esasları*’ında, komünizme karşı mücadele yöntemleri tespit edilirken, “Komünistler hangi silahlarla savaşıyorlarsa aynı silahlarla savaşılmalıdır” anlayışının benimsenmesi gerektiğini vurgular. Yazar kitabında, komünistlerin ideolojilerini yaymak için “bilgi”ye, “ideoloji”ye ve “teşkilat”a sahip olduklarını ve öyle hareket ettiklerini, bu yüzden de aynı yöntemlerin onlara karşı uygulanması gerektiğini vurgular. Mithat Tüfekçi’ye göre “komünizmle mücadele esasları” özetle şöyle olmalıdır.

- 1- *Bilgi*: Komünizm bütün mahiyeti ve amaçlarıyla bilinmeli, ilmi olarak tetkik edilerek tanımlanmalıdır. Bu, mücadelenin sebebini oluşturacaktır.
- 2- *İdeoloji*: Milli ruh ve şuurun oluşturduğu bütüne dinin de eklenmesiyle komünizmle mücadelede kullanılacak ideoloji üretilmelidir. İdeolojik faktörlerin en önemlisi dindir. Bizde de bu en iyi biçimde İslâmiyet’tir. İslâm’ın yolundan gidildiğinde imanlı, ahlaklı bir toplum meydana getirilir.
- 3- *Teşkilat*: Komünizmle mücadeleyi bir teşkilata bağlamak yerine her fert üzerine düşen aktiviteyi yapmalıdır.”

Mithat Tüfekçi, komünizmle mücadele konusunda, bu üç yönetime ilave olarak şu esasları da başarı için zorunlu sayar: “Karşı propagandanın etkin kullanımı, kitle iletişim araçlarının bu yönde hareket etmesinin sağlanması; kanuni olarak polis teşkilatının, yargının ve idarenin halkın katılımını da yanına alarak birlikte hareket etmesi bu mücadelede oldukça önemlidir.” Ayrıca yazara göre, bu mücadelede, insanların “komünistleri tespit edici hususları bilmesi”, “komünist olan kişilerin etraflarına fikirlerini yaymalarının” önlenmesi için onların “adli mercilere bildirmesi” gereklidir. Daha sonra, gerektiğinde her vatandaşın, “komünistleri ihbar eden, itham eden ve şahit olan kimseler olması” sağlanmalı ve bunların “milli, dini ve ahlaki

---

117 Orhan Özgedik (t.y.), a.g.e., s. 55-60.

bir görev olarak bilinmesi”¹¹⁸ gerekmektedir.

Ayktut Edibali *Komünist İhtilale Karşı Tedbirler* adlı kitabında amacının, “Türkiye’nin yöneticilerine ve aydın kadrolarına tarihi vazifelerini hatırlatma ve onları uyarma”¹¹⁹ olduğunu belirtir. Edibali’ye göre “Türk toplumu, komünizmi yok etmek gibi hayati vazifeyi gerçekleştirmek için acilen şu tedbirleri almalıdır.”¹²⁰

- 1- “Türk halkının milli, ahlaki ve dini ideallerini pekiştiren, kuvvetlendiren sosyo-ekonomik tedbirler alınmalıdır.
- 2- Türk toplum yapısını doğru tespit etmek için sosyoloji ve sosyal psikolojinin verileri ile çalışan ilmi müesseseler kurulmalıdır.
- 3- Alınacak tedbirler ‘acil’ ve ‘uzun vadeli’ olmak üzere ikiye ayrılmalıdır: Acil tedbirler milletin varlığını korumak amaçlı olmalıdır, uzun vadeli tedbirler olarak, Türk toplumunu süratle geliştirecek, ileri ve dengeli bir toplum haline getirecek olan reformlar yapılmalıdır.
- 4- Bu tedbirlerin uygulanmasında halkın yönetime katılması sağlanmalıdır.”

Bu tedbirleri iki ana başlıkta toplayan Edibali, komünizme karşı alınacak tedbir önerilerini biraz daha detaylandırır. Bu detaylar şöyledir:¹²¹

- A. “Toplum güvenliği için alınacak ilk tedbirler:
  - 1- Fevkalade yetkilerle donatılmış adli bir konsey oluşturulmalıdır.
  - 2- Komünizm mütehassıslarından oluşan ‘sapık fikirleri ıslah hareketi’ başlatılmalı ve yürütülmeli: Yakalanan komünistler telkinle ıslah edilmeye çalışılmalı, pişman olanların beyanları ülke ve dünya geneline duyurulma-

118 Mithat Tüfekçi, *Komünizmle Mücadele Esasları*, Çağrı Matbaası, Yayın yılı ve yeri yok, s. 285-321.

119 Aykut Edibali, *Komünist İhtilale Karşı Tedbirler*, Otağ Yayınları, İstanbul, 1976, s. 5.

120 Aykut Edibali (1976), s. 129-135.

121 Aykut Edibali (1976), s. 136-141.

lı, gizli yapılanmaların devlete bildirilmesi (ispiyon) sağlanmalı ve ıslah hareketine direnenler ibret olacak biçimde cezalandırılmalıdır.

- 3- 'Devlet Güvenlik Mahkemeleri' kurulmalıdır.
- 4- Polis tedbirleri ıslah edilmeli ve yeni şartlara uygun hale getirilmeli, istihbarat hareketleri artırılmalı ve üniversitelerde güvenlik kuvvetleri oluşturulmalıdır.

B. Diğer tedbirler:

- 1- Halkla yöneticiler ve aydınlar arasında kaynaşma hareketi başlatılmalıdır.
- 2- Türk toplumunun yapısını ve ihtiyaçlarını doğru tespit için merkezi bir araştırma teşkilatı kurulmalıdır.
- 3- Milli eğitim sistemi milli, ahlaki ideallere göre düzeltilmeli, müspet din eğitimi verilmeli ve milli ideallerle alakası olmayan faraziyeler okutulmamalı, halk ve okul eğitimi birleştirilmelidir.
- 4- Danıştay ve Yargıtay milli ihtiyaçlara göre yeniden düzenlenmelidir.
- 5- Türk-Rus Kültür Antlaşması iptal edilmeli, Rus-Çin elçilik çalışanlarının sayısı azaltılmalı ve faaliyetleri kontrol altına alınmalıdır.”

Komünizmle mücadelede takip edilecek yöntemler konusunda “manevi donanım” da vurgular yapan yazarlar vardır. Örnek olarak Peyami Safa şu görüşleri de ileri sürer: “Bizim manevi silah depomuz bomboş. Kahrolsun edebiyatından bir basamak yukarı çıkamıyoruz: Kahrolsun irtica, kahrolsun komünizm. Güzel dilekler, fakat nafiye.”¹²² Ayrıca manevi donanım ile ilgili olarak, Galip Erdem komünizmle mücadele konusunda yapılması gerekenler arasında ilk olarak maneviyatı görür ve şu görüşleri ileri sürer: “Komünizme karşı mücadelenin en müessir yolu manen kuvvetli olmaktır. Gönüllerin ve kafaların boş kalmaması, iman ve bilgi ile doldurulmasıdır.”¹²³

122 Peyami Safa, *Sosyalizm Marksizm Komünizm*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1979, s. 159.

123 Galip Erdem, *Sosyalizm ve Milliyetçilik Üzerine Mektuplar*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1975, s. 33.

Komünizmle mücadele konusunda daha “yumuşak” ve “demokratik öneriler” sunan Aydın Yalçın, konuyla ilgili olarak şu görüşleri ileri sürer: “Demokratik düzen korundukça, memleket bir harp veya iç isyan sonucu anarşiye ve çıkmaza sürüklenmedikçe, komünizmin ne Türkiye’de ne de başka bir ülkede öldürücü bir maraz haline gelmesine imkân yoktur.”¹²⁴

Yalçın’a göre, “komünizmin gerçek karşıtı Atatürkçülük, batılılık ve medeniyetçiliktir”¹²⁵ Yalçın, Türkiye’de şimdiye kadar yürütülen antikomünist mücadeleden iyi sonuç alınmadığını, “ters yollara” sürüklenildiğini ve işin daha da tahrik edildiğini vurgular. Komünizmle mücadele sürecinde hükümetin mevcut imkânları iyi kullanmadığını, mücadelede etkisiz, cılız kaldığını ve bazen de “ters yollar” izlediğini söyler. Yalçın’a göre “komünizmle mücadelede doğru yöntem” şöyle olmalıdır:

*“Üniversitelerde iktisat, sosyoloji, siyasi ilimler, atom fiziği, istatistik okuyan gençlere dönüp, ‘Bunların hepsi boş, Kur’an-ı Kerim’i aç sana yeter!’ diye cevap verdiniz mi, davayı baştan kaybettiğiniz kabul etmeniz lazımdır. Modern çağlarda, sanayileşmiş ve ilerlemiş ülkelerin bünyesinde ortaya çıkmış olan Marksizm, sosyalizm ve komünizm gibi yeni akımlara, modern vasıtalarla ve silahlarla mukabele etmek şarttır.”*¹²⁶

Komünizmle mücadele için üretilen bütün olası çözümlerin vardığı nihai nokta, “komünizm=Moskofçuluk” olmuş ve bu eşitleme, birçok antikomünist figüre göre Türkiye’nin kurtuluşunu sağlamıştır. Bu konuya iyi bir örnek olarak Mehmet Ateşoğlu’nun şu ifadeleri yeteri kadar açıktır: “Türkiye’de komünistliğin halkımız tarafından kabataslak (Moskofçuluk) şeklinde anlaşılması ve anlatılması TÜRKİYE’yi kurtarmıştır.”¹²⁷

Komünizmle mücadele sürecine genel olarak bakıldığında bir özeleştirici eksikliği hep göze çarpar. İlgili yazında komü-

124 Aydın Yalçın, *Demokrasi Sosyalizm ve Gençlik*, Ak Yayınları, İstanbul, 1969, s. 61.

125 Aydın Yalçın (1969), s. 189.

126 Aydın Yalçın (1969), s. 230.

127 Mehmet Ateşoğlu, “Türk Milliyetçileri Bir Federasyon Halinde Birleşmelidir”, *Mücadele*, sayı 4, İzmir, 1964, s. 25.

nizimle mücadele aktörlerinin genel olarak kendilerini “doğru/hak olanı yapan mücahitler” olarak görme eğilimi vardır. Bu eğilimden dolayı kendilerine ve yaptıklarına dair bir muhakeme süreci göze çarpmaz. Ancak buna bir istisna olarak Zübeyir Yetik verilebilir. O, komünizmle mücadele sürecine dair şu bilgileri verir:

“O günlerde komünizm, kimimiz için teori vesairesini biliyor olsak da, önümüze konulmuş şu boksörlerin yumruklayarak çalışma yaptığı tulum gibi bir şeydi. Şu var ki, boksörlerin yumruk atarak kendilerini geliştirmelerine karşın, biz bu tulumla uğraşırken gerçekte oyalanıyor, güç kaybediyor; hatta asıl görmemiz gerekenleri görmek için fırsatımız kalmıyordu. Tabi, bu gerçeği sonraları fark ettim/k.”¹²⁸

Sonuç olarak komünizmle mücadelede takip edilmesi amacıyla ileri sürülen fikirlere baktığımız zaman, devlet merkezli bir mücadele yönteminin bütün yazarların metinlerinde belirgin bir biçimde kendini hissettirdiğini, yine aynı yazarlarda çözüm için manevi alanları tahkim etmek gerektiğinin sıkça dilendirildiğini görürüz. Yaşanan sorunlara dair verilen bu bilindik manevi donanım reçetesinin bugün dahi yürürlükte olduğunu ama buna karşın sorunların çözümüne yönelik demokratik önerilerin çok cılız kaldığını görürüz. Komünizmle mücadele amaçlı olarak üretilen metinlerde hâkim olan güvenlik endişesinin kaynağı olarak, Soğuk Savaş döneminin dış baskısını ve buna bağlı olarak gelişen “beka kaygısını” görebiliriz. Bu kaygının etkisi ile komünizmle mücadele için üretilen fikirlerde milli, dinî ve ahlâki araçlara belirgin bir biçimde vurgu yapılmaktadır. Fakat toplumsal yapıdan kaynaklanan kimi problemlerin doğru tespiti yapılmadığı için, sorunların çözümüne yönelik fikirler de üretilmemektedir. Üretilenlerdeyse, genel olarak toplumsal güvensizliği doğurucu, ötekileştirici ve güç merkezli tedbirlerin varlığı daha belirgin bir haldedir.

---

128 Zübeyir Yetik (2008), s. 105.

KOMÜNİZMLE MÜCADELE DERNEKLERİ'NİN SİYASİ MİRASI

Bu kış komünizm gelecek!

– Celâl Bayar

Türkiye'nin siyasi hayatında komünizm kavramı, bu kavramı benimseyenleri en hafifinden yermek, damgalamak ve onları, ana siyasi sisteme muhalif oldukları gerekçesiyle marjinalleştirerek dışlamak, suçlu ilan etmek gibi siyasi ve toplumsal fonksiyonlarının yanında, bu kavrama karşı olanların milli ve manevi ruhlarını alevlendirecek ve onların devlete, millete ve dine sahipliklerini hatırlatan ve bu değerleri koruma reflekslerini harekete geçiren duygusal anlamlarla yüklü olduğu için psikolojik, sosyal ve siyasal fonksiyonları da işlevselleştirmektedir. Bu anlamıyla Türkiye'de antikomünist olmak demek, toplum için “muteber bir fert” olmak anlamına gelir. Böyle olduğu için de başta devletin, dinin ve toplumun ve onu yüceltenlerin toplumsal dünyaya istenen yönde dahil olmalarının yolunu açar. Bu anlamıyla Türkiye'de antikomünist bir kişiliğe sahip olmak sosyal sermaye işlevini de yerine getirir. Çünkü antikomünist bir kişi, “dinini diyanetini bilen” olduğu için ona güvenilebilir. Bu toplumdaki ortalama bir insanın siyasallığa ait ufkunun sınırlarının bu kadar olması istenen bir şeydir.

Türkiye'de genel olarak sol siyasi çevrelerin savunduğu komünizm ile sağ siyasi çevrelerin benimsediği antikomünizm, bir anlamıyla Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadar billurlaşan iki

ana akımın mücadelesidir. Batıcı-medeniyetçi-laik-sol akım daha çok sol siyasal görüşlere göndermeleri olan elitist ve jakoben bir genel görünüm arz ederken, bunun karşısında ise Doğucu-İslamcı-Türkçü/milliyetçi akım daha çok dinî, milli ve geleneksel değerlere ve popülist sağ siyasal görüşlere daha yakın durmuştur. Komünizm ve antikomünizm mücadelesi, bu iki ana siyasal ve düşünsel akımın yaşadığı ideolojik kavgaların 1945 sonrası ortaya çıkan siyasal, sosyal ve ekonomik önceliklerin ve diri tutulan “yok olma”, “bölünme” gibi korkuların aldığı yeni boyut olarak da okunabilir.

Türkiye’de bir siyasal söylem olarak ortaya çıkan komünizmle mücadele, Türkiye’nin parlamenter sisteme geçiş sürecinde, bu mücadelenin önemli bir taraftarı olan “sağa, devletin, milletin dirliğini ve düzenini koruma, dinin görünürlüğünü artırma ve bu kurumların geleceğine sahip çıkma gibi yeni roller¹ yüklemiştir. Kendine böylesi “hayatî” roller atfeden sağ siyasal düşüncenin sahip olduğu antikomünizm, sağın tek başına inşa ettiği bir siyasal proje değildir. Soğuk Savaş döneminin yapısı gereği ABD başta olmak üzere, SSCB ve Çin’in dışındaki birçok ülkede gözlenebilen antikomünizmi, SSCB karşıtlığı ve liberal kapitalizm yandaşlığı olarak da kabul edebiliriz. Bu anlamıyla antikomünist bir siyasallığın üretiminde ve dolaşımında belirgin bir ABD etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Ancak Türkiye’deki sağ siyasal düşüncede oldukça geniş bir anlam ağırlığı olan antikomünizmi Soğuk Savaş döneminin bir gereği olarak, salt bir Amerikan ihraç ürünü gibi değerlendirmek eksik bir değerlendirme olacaktır. Çünkü ABD tarafından teşvik edilen, materyali sağlanan, bunun da ötesinde ABD hegemonyasının savunusuyla özdeşleşen bir niteliği olduğunu gözden kaçırmamak koşuluyla,² Türkiye’nin siyasal ve toplumsal değişim dinamiğinin de antikomünist siyasal duruşun oluşmasında önemli işlevler gördüğü söylenebilir.

1 Orhan Türkdoğan, *Sosyal Şiddet ve Türkiye Gerçeği*, Timaş Yayınları, İstanbul, 1996, s. 179.

2 Tanıl Bora, “Türkiye’de Siyasal İdeolojilerde ABD/Amerika İmgesi”, *Modern Türkiye’de Siyasal Düşünce*, cilt 3, *Modernleşme ve Batıcılık*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002, s. 156.

Komünizmle mücadele sürecinde üretilen söylemlere ve ortaya konan kimi eylemlere bir referans olarak kullanılan anti-komünizm, İslâmıcı, muhafazakâr, liberal ve milliyetçi dallarıyla Türk Sağ'ının Kemalizmle veya devletle ve devletlû entelijansiya ile barışmasının ideolojik zemini olarak da okunabilir.³ Bu anlamda 1940'larda Türkçü-Turancı akımın resmî milliyetçilikle olan gerilimli ilişkisi sonucunda marjinal bir alana itilen ve bir aydın hareketi konumuna dönüşen Türkçülüğün, 1950'li yıllarda antikomünizmle mayalanması sonucunda, 1960 sonrası siyasal alana yakın milliyetçiliğin ve bu arada MHP'nin şekillenmesinde etkili olması⁴ bu barışmanın gerçekleştiği anlamına gelmektedir. AP gibi iktidarda ve CKMP/MHP gibi mecliste olan meşru siyasi partiler etrafında toplanmakta olan çoğunluğu "taşra asabiyesinin" çocukları, sahip oldukları antikomünist zihniyete endeksli bir eylemlilikle yüksek siyasette yer talep etmişler ve amaçlarının rejimin temellerini yıkmak olmadığını, sadece meşru görülen iktidarı talep ettiklerini ifade etmişlerdir.⁵

Antikomünizmin üretilmesi ve dolaşıma sokulmasında devletin ideolojik aygıtlarından biri gibi çalışan Komünizmle Mücadele Dernekleri başta İstanbul, Ankara ve İzmir olmak üzere birçok şehirde, özellikle genç kitlelerin politik sosyalleşmesinde etkili olmuşlardır. Bu dernekler, kitleleri, Türk milliyetçiliği saflarına katılmaya çağırmış ve onları antikomünizm söylemi ile dönemin sol hareketlerine göre *daha iyi* örgütlemiştir. Bu durumun oluşmasında, DP ve AP gibi hükümetlerin antikomünist kabarışa diğer radikal hareketlere göre daha sempatik ve yumuşak davranmaları etkili olmuştur. Komünizmle mücadele amaçlı oluşan platformların, genel olarak kin dolu ve şiddeti meşrulaştıran bir antikomünizm üretmesine⁶ rağmen, bu du-

3 Tanıl Bora, "Türk Sağ: Siyasal Düşünce Tarihi Açısından Bir Çerçeve Denemesi", *Türk Sağ: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, Der. G. Gürkan Öztan ve İnci Ö. Kerestecioğlu, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012, s. 15.

4 Tanıl Bora, *Milliyetçiliğin Kara Baharı*, Birikim Yayınları, İstanbul, 1995, s. 120-121.

5 Yüksel Taşkın (2003), s. 628.

6 Feroz Ahmad (1996), s. 200.

rum, özellikle AP ve CKMP için büyük oranda sorun edilmemiştir. Bu platformlarda üretilen antikomünist söylemin sahipleri, Rusya ve komünizm algılarına bağlı olarak, antiemperyalist olduklarını iddia etmiş, ancak “ABD’nin emperyal siyasetini görmezden gelmişler” ve üstelik ABD yandaşı olmayı Türklüğün ve Müslümanlığın asli bileşeni olarak algılamakta oldukça hevesli olmuşlardır. Bu anlamda Türkiye’deki sağ siyasi akımlarda uzun müddet en önemli siyasi “tutkal” ve propaganda vasıtası olan antikomünizm, teorik açıdan ciddi bir eleştirelilikten ve iç tutarlılıktan uzaktır. Türk Sağ’ındaki antikomünizmin eleştirelilikten ve iç tutarlılıktan uzak olması, onu anti-entelektüelist yapar. Bu anti-entelektüelizm aynı zamanda, antikomünizmi bu denli popüler ve etkili kıldığı gibi, siyasal konjonktüre ek olarak, sosyal psikolojide halihazırda bulunan ve çeşitli vesilelerle canlı tutulan “düşman” imgesinden beslenir.⁷ Ayrıca, dinî muhafazakârlığın tükenmez bir kaynak olarak antikomünizmin popülerleştirilmesinde kullanılması ve dinin milliyetçilikle beraber yürütülen bu mücadeleye kuvvetli bir meşruluk ve destek sağlaması bir nevi bu mücadelenin entelektüel aurasının sınırlarının din tarafından çizilmesini de beraberinde getirmiştir.⁸

Sahip oldukları antikomünist siyasallığı açık bir biçimde ortada olan Milliyetçiler Derneği, Türk Gençlik Derneği ve MTTB gibi derneklerin militan unsurlarını temsil eden ve onlarla yakın ilişkileri olan Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği, özellikle solculara ve bilhassa 1961 yılında kurulan ve 1965 yılında 15 milletvekili ile TBMM’de yer alan, legal alanda görünürlüğü artmaya başlayan Türkiye İşçi Partisi’ne⁹ karşı şiddet

7 G. Gürkan Öztan (2011), s. 96.

8 Taha Akyol, “Sağın Tabanı Tavanı Yenileşmeye Zorluyor”, *Vatan Millet Pragmatizm* (Röportaj: Hıdır Göktaş ve Ruşen Çakır), Metis Yayınları, İstanbul, 1991, s. 207. Antikomünizmin popülerleşmesinde dinin kullanımına dair daha geniş bir açıklama için bkz. Tanıl Bora (2012), s. 21.

9 Türkiye İşçi Partisi’nin kuruluşu, tüzüğü ve daha fazla bilgi için bkz. Ergun Aydınoglu, *Türkiye Solu (1960-1980)*, Versus Yayınları, İstanbul, 2007, s. 87-104; Çetin Yetkin, *Soldaki Bölünmeler*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul, 1998. Türkiye İşçi Partisi (TİP), 13 Şubat 1961’de, 1961 Anayasası’nın getirdiği demokratik ortamda, 12 sendikacı tarafından kurulmuştur. Kuru-

içeren eylemlere aktif olarak katılmıştır. Bu tip bir milliyetçiliğin ihtilalden sonra yeniden canlanmasının temel sebebi Türk Sağındaki milliyetçiliğin her türden sosyal akımlara karşı muhalefetidir. Genel özellik itibarıyla bu döneme kadar milliyetçi akım, savunmacı ve muhafazakâr niteliklidir. Bu yüzden sosyal içerikli fikirlere komünist ve yıkıcı olduğu gerekçesiyle karşı çıkmaya ve bunu yaparken de kendine ait olduğunu düşündüğü geleneksel erdemleri yüceltmeye meyillidir.¹⁰ Bu anlamda Türkiye’de var olan milliyetçi ve muhafazakâr akımların bir çatı örgütü gibi olan Komünizmle Mücadele Dernekleri ürettikleri söylemle, dünyevileşmeye karşı bir direnç, mevcudun muhafazasını ya da değişimin belirli sınırlar içinde kalmasını sağlamak için kullanılan en kuvvetli cihazlardan birini, yani anti-komünizmi üretmiştir. Antikomünizm, uzun seneler boyunca geleneksel toplumsal yapı değişirken, bu değişime göğüs germek için müracaat edilen bir ideoloji olarak işlevselleştirildiği için, modernleşmeye bir tepki ideolojisi olarak da okunmayı hak eder.¹¹ Ancak aynı zamanda genel olarak antikomünizmi

cular, Şaban Yıldız, Kemal Sülker, Kemal Türkler, İbrahim Güzelce, Ali Demir, İbrahim Denizcier, Adnan Ardan, Avni Erakalın, Kemal Nebioğlu, Hüseyin Uslubaş, Ahmet Muslu ve Salih Özkarabay’dır. 1962 yılında kurucular, halk ve işçi sınıfı ile aydınları buluşturmak amacıyla, sol düşünceli aydınları partiye çağırmışlar ve Mehmet Ali Aybar, Behice Boran, Adnan Cemgil, Nazife Cemgil, Cemal Hakkı Selek, Yunus Koçak, Fethi Naci ve daha birçok aydın partiye üye olmuşlardır. Kurucu genel başkanı sendikacı olan Avni Erakalın’dı. Kurucular Doç. Dr. Mehmet Ali Aybar’a genel başkanlık önermişler ve Aybar genel başkan olmuştur. TIP, 1965 seçimlerinde, 54 ilde, %3 oy almış ve TBMM’ye 15 milletvekili gönderebilmiştir (Mehmet Ali Aybar, Rıza Kuas, Muzaffer Karan, Tarık Ziya Ekinci, Sadun Aren, Yahya Kanbolat, Cemal Hakkı Selek, Adil Kurtel, Behice Boran, Yunus Koçak, Şaban Erik, Yusuf Ziya Bahadınlı, Ali Karcı, Kemal Nebioğlu, Çetin Altan). 1968’de Sovyetler Birliği’nin Çekoslovakya’yı işgali partiyi ikiye bölmüştür. Aybar, işgali destekleyen Behice Boran ve arkadaşlarına tepki göstermiş ve 1969’da genel başkanlıktan istifa etmiştir. 1969 seçimlerinde de %3 oy almasına rağmen, seçim kanununun değişmiş olması nedeniyle parti ancak 2 milletvekilliği (Mehmet Ali Aybar ve Rıza Kuas) kazanabilmiştir. 1971’de Aybar parti üyeliğinden de istifa etmiş, bu arada TIP içinde gruplaşmalar ortaya çıkmış ve ayrılmalar yaşanmıştır. 12 Mart 1971 muhtırası sonrasında TIP kapatılmıştır. İlhan Darendeioğlu (1976b), s. 490-508; Aclan Sayılğan (1976), s. 384-409.

10 Kemal H. Karpat (2009), s. 247.

11 Özgür Gökmen, “Türkiye’de Antikomünizm Kaynaklarına Methal”, *Birikim*, sayı 251/252, İstanbul, 2010, s. 154-156.

savunan kişilerin ürettiği söylemlere baktığımızda, temel milli ve dinî değerlerin sarsılmazlığını, değiştirilmezliğini ve nihayetinde korunmasının zorunluluğu algısının kabulünü göreceğimiz için, bu kişilerin siyasal olarak muhafazakâr bir dünya görüşüne sahip olduklarını ve bu anlamda modernitenin getirisi olan geleneklerin yıkılması, sekülerleşme, farklılıklara ve değişime açık olma gibi durumlara şüpheyle yaklaştıklarını ve bu anlamda da mevcut toplumsal ve kültürel yapıyı bozmayacak bir modernleşmeden yana olduklarını söyleyebiliriz.

Türkiye’de özellikle Tek Parti politikalarının radikal bir biçimde Kemalist siyasi ve kültürel elitler tarafından uygulanması sırasında, neredeyse bütün muhalifler rejim düşmanı olarak susturulmuşlardır. Bu durum halk nezdinde iktidara bir küskünlük ve iktidardakilere karşı da örtük bir kızgınlık geliştirilmesi ve anti-Kemalist hıncın oluşması şeklinde bir sonuca yol açmıştır. Bu dönemde dillendirilemeyen milliyetçi ve İslâmi tonlu muhalefet, çok partili hayata geçilmesiyle birlikte kendini daha çok antikomünizm aracılığıyla ifade etme alanı bulmuştur. Bu dönemde ayrıca artan Rus tehdidi ve ABD politikalarının iç siyasete yansımada ifadesini bulan antikomünizm, aynı zamanda toplumsal yapıdaki siyasal gerilimin ifadeleri olan “vatan hainliği”, “kızıl tehlike” ve “satılmışlar” gibi kavramların oluşan yeni siyasal ve toplumsal alana girmesine neden olmuştur. Toplumsal gerilimlerin nispeten daha az olduğu 1950’li yıllarda, *dinsiz* ya da *gavur* diye reformist muhalefete saldırılmıştır. 1960’lardan itibaren de radikaller, liberaller ya da sosyalistler için “Komünist” ya da “Moskof”, modern tekkelci kapitalizmden yana olanlar için “Mason” ya da “Siyonist” terimleri kullanılmaya başlanmıştır. Bu terimlerin çağrışımları esas olarak dinî ve milli içerikli olarak inşa edildiği için “komünistler”, “masonlar”, “Siyonistler”, bunların hepsi anti-İslâm¹² ve anti-Türk olarak görülüyordu. Bu nedenle 1950’lerden itibaren yaşanan dönem, Türkiye’nin toplumsal yapısına toplumu ayrıştırıcı, ötekileştirici ve dışlayıcı kimi kavramların daha çok girdiği ve oldukça işlevsel bir biçimde kullanılmaya başlandı-

12 Feroz Ahmad (1996), s. 375.

ğı bir dönem olarak da anılabilir. Yine 1950'lerden itibaren yürürlükte tutulan antikomünizmin hem devlet katında hem de gündelik yaşamda bir toplumsal kontrol mekanizması¹³ olarak kullanılması, beraberinde antikomünist vasatın devlete yaklaşmasını sağlayıcı bir işlevi de yerine getirmiştir.

1950-1980 arası dönemde etkin olan Soğuk Savaş antikomünizmi, Türkiye Cumhuriyeti'nin varlığına iç ve dış düşmanlarca kastedildiği telakkisini "ebed-müddet" kılarak kronikleştirmiş, bu durum devlet ve halk katında çok yoğun bir tehdit algılamasının oluşmasına neden olmuştur. Bu tehdit algısı, geçmiş birikimlerin de etkisiyle, bir beka sorunsalının doğmasına yol açmış ve her zaman canlandırılabilir bir "dava" olarak milli hafızaya yerleşmiştir.¹⁴ Özellikle komünizmle mücadele sürecinin aktif olarak yaşandığı yıllarda dolaşımda tutulan antikomünizm, Türk Sağ'ının anlam dünyasının önemli bir belirleyeni olduğu için, sağ siyasal beşeri sermayede bir "meziyet olarak jurnalcılık" öne çıkmıştır. Türk Sağ'ında bir meziyet haline gelen antikomünist jurnalcılık, 1970'lerden itibaren antikomünizme kodlanmış bir nevi "iç harp ideolojisi" işlevi görmüş¹⁵ ve bir "kriminalleştirme, düşmanlaştırma ve şeytanlaştırma söylemi"¹⁶ olarak siyasi hayatı negatif yönde etkilemiştir. Aynı zamanda antikomünizme bağlı olarak oluşan ve "iç harp ideolojisi" işlevi gören bu siyasal tavır ve söylem, Türkiye'de sol siyasal düşüncenin, yani komünizmin gelişimini hem etkilemiş hem de önemli oranda engellemiştir. Bu karşı koyuşlar sonucunda belki de, sol siyasal düşüncenin projelerini hayata geçirmek için ordu gibi temel militarist kurumlara bel bağlamasına ve Atatürkçülük, ilericilik ve laiklik gibi kavramların ardına sığınmak gibi arayışlara girmesine neden olmuştur. Ancak Türkiye'de komünizmin gelişmesine başta devlet olmak üzere din, milliyet ve aile gibi temel kurumlar karşı koyduğu gibi, bizzat

13 Sinan Yıldırım (2012), s. 47-48.

14 Kemal Can ve Tanıl Bora (1994), s. 75.

15 Mustafa Çalık, "Türk Milliyetçiliği Üzerine Bazı Tartışma Notları", *Türkiye Günlüğü*, sayı 16, Güz 1991, s. 82.

16 Tanıl Bora (2012), s. 14.

bu görüşleri savunanlar arasında yaşanan siyasal çekişmeler ve Marksizmi okuma biçimlerinden doğan klikleşmeler de bu görüşün gelişmesine engel olmuştur.

Türkiye’de komünizmle mücadele sürecinde Komünizmle Mücadele Dernekleri’nin de büyük katkısıyla oluşan antikomünist söylemden sırasıyla başta devlet olmak üzere, AP-Süleyman Demirel ve MHP-Alparslan Türkeş ve daha sonraları MSP-Necmettin Erbakan gibi 1960 sonrası Türk Sağ’ındaki partiler ve onların liderleri önemli oranda siyasî güç devşirmişler, bu alanın yarattığı milliyetçi-mukaddesatçı refleksleri yönlendirmişler ve meyvelerini toplamışlardır.¹⁷ Bu durum özellikle 1963 yılında kurulan Türkiye Komünizmle Mücadele Dernekleri bağlamında değerlendirildiğinde, bu dernek üzerinde yaşanan AP-CKMP/MHP mücadelesini AP, hükümet olmanın avantajlarını kullanarak kazanmıştır. Ancak bu örgütsel kazanç, komünizmle mücadele sürecinin önemli beşeri sermayesinin milliyetçi bir muhayyile ile donanmış olmasından dolayı, aktif ve ideolojik bir güç olarak daha çok MHP’nin gelişmesine hizmet etmiş ve bu bereketli topraklarda Ülkü Ocakları ve “komandolar” yetişmiştir. Daha sonraları, 1970’lerden itibaren, komünizmle mücadelenin siyasal mirasını yine aynı partiler sahiplenmeye devam etmişlerdir. Günümüzde bu partilerin bir biçimde uzantısı olan partilerin hâlâ antikomünist söylemin mirasçısı durumunda olduklarını söylemek mümkündür.

Ayrıca bu dönemde, komünizmle mücadelenin siyasal alanındaki baskınlığı CHP’yi arayışlara itmiş ve aynı zamanda TIP’nin (Türkiye İşçi Partisi) olası gücünü sınırlamak ve zayıflatmak için bu partinin geliştirdiği “ortanın solu” açılımı ile birlikte, CHP içinde kopmalar oluşmuş ve Güven Partisi doğmuştur.¹⁸ Bu parti, komünizmle mücadele sürecinde oluşmuş olan siyasî bakiyeden siyasal rant elde etmek istemişse¹⁹ de, AP ve özel-

17 Kemal Can ve Tanıl Bora (1994), s. 52-60.

18 Tanju Tosun, *Türk Parti Sisteminde Merkez Sağ ve Merkez Solda Parçalanma*, Boyut Yayınları, İstanbul, 1999, s. 94-97.

19 Bu konuda bkz. *Millî Güven Partisi, Anarşi ve Komünizme Karşı Mücadele (Belgeler)*, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1972.

likle MHP'nin, MSP'nin ve onların müstakbel mirasçılarının günümüze değin devşirdiği güce hiçbir zaman ulaşamamıştır.

Türk Sağ'ını oluşturan ve komünizm karşısından birbirlerine yaklaştıran ve neredeyse aynı dili konuşmalarını sağlayan siyasal tavır sahip oldukları antikomünizmdir. Bu dönemde Türk Sağ'ındaki merkezi Adalet Partisi, milliyetçi sağ Milliyetçi Hareket Partisi ve İslâmcı sağ ise Milli Selamet Partisi oluşturmaktadır. Her ne kadar bu partiler, sağ sahiplenme konusunda kendi aralarında kavgalı olsalar bile, iş komünizme geldiğinde yaşanan kavgalar rafa kaldırılmıştır. Konu ile ilgili olarak Alparslan Türkeş "Solun ihanete varan davranışları neticesinde sağla olan kavgamızı ertelemek zorunda kaldık,"²⁰ diyecektir.

1950'lilerden itibaren Türkiye'deki antikomünist teşekkülleri başta hükümet, AP, CKMP /MHP, GP, YTP, MP, MSP, MÖS, TÜRK-İŞ, TEKD, MÖDK, TKMD, MTTB, Ülkü Ocakları, MT-KD, Ülkü-Sen, TMTF, İlim Yayma Cemiyeti gibi geniş bir milliyetçi-mukaddesatçı cephe oluşturur. Bu teşekküllere dahil olan insan bakiyesini oluşturanların bireysel ikbal kaygılarından uzak olmadıklarını ve bu yüzden adı geçen teşekküllerde komünizme karşı mücadelenin yanında, kendi rızıkları için de mücadele ettiklerini söyleyebiliriz. Bu teşekküllerin her birinin, bu amaca ulaşmayı hedefleyen yayın organları da özellikle 1960'lardan sonra komünizmle mücadele safında yerlerini almış ve üzerlerine düşeni layıkıyla yapmışlardır. Komünizmle mücadeleyi yürüten bu milliyetçi-mukaddesatçı cephenin genişliği ve kabarıklığı, yürütülen mücadelede yapısal bir takım sorunları da beraberinde getirmiştir. Türkiye'deki antikomünist teşekküller ve onların sahip oldukları bu yapısal sorunlar hakkında bir değerlendirme yapan Dündar Taşer şunları söyler: "Antikomünist grup, tek fikir, tek ideal istikametinde olmayan, koordinasyondan mahrum, disiplinsiz, çoğu hallede sol kanadın açtığı reklam kampanyasına tabi bir büyük yığındır. Kısa görüşlülük, bencillik, idraksızlıkla maluldür. Birbiriy-

20 Kemal Can, "Ülkücü Hareketin İdeolojisi", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce*, cilt 4: *Milliyetçilik*, Ed. Tanıl Bora, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003, s. 682.

le didişme halindedir. Birkaç teşekkül istisna edilirse, antikomünist cephe, dağınık ve kalabalıktır.”²¹

Taşer’in “istisna” tuttuğu teşekküllerin başında elbette MHP ve Ülkü Ocakları gelmektedir. Çünkü bu istisna teşekküllerin, özellikle 1970’lerden itibaren paramiliter (Komandolar²² bu duruma iyi bir örnektir) bir yapıya doğru evrilerek ucu hep kanlı şiddet olaylarına çıkacak biçimde komünizmle mücadeleyle devam ettiğini söyleyebiliriz.

1960-1971 döneminde gündeme gelerek çeşitli kitap, dergi ve gazete sayfalarında tartışılan konu başlıklarını makro düzeyde şu kavramlar oluşturmuştur: Çağdaşlaşma, az gelişmişlik, feodalizm, Asya tipi üretim tarzı, Osmanlı toprak sistemi, köy sorunu, bağımsızlık, toprak reformu, yabancı sermaye, sosyal adalet, kalkınma, sanayileşme, Doğu sorunu, planlama, kalkınma modelleri ve bunlara bağlı olarak devletçilik, liberalizm, sosyalizm, milliyetçilik ve milliyetçiliğin çeşitli yorumları.²³ Bu kavramların üretilmesinde milliyetçi çevrelerin kısmi de olsa katkısı bulunmakla birlikte, bu çevrelerin sahip olduğu anti-entelektüelizmlerinin belirlediği reaksiyoner bakıştan dolayı, yukarıda adı geçen kavramlar daha çok devlet, millet ve din merkezli olarak fetişleştirilerek savunulmuştur. İşte bu yüzden bu tür sosyal içerikli kavramların Türk toplumuna yönelik olarak özgün üretimleri, TKMD’lerin etkin olduğu dönemlerde antikomünist çevreler tarafından ortaya konulamamıştır. Bu duruma bir örnek olarak Türkiye’de komünizmle mücadele amaçlı kurulan bütün derneklere genel olarak baktığımızda, toplumda yaşanan düşünce hürriyeti, insan hakları, yoksulluk, işsizlik gibi toplumsal ve iktisadi problemlere yönelik bütünlüklü ve tutarlı projeler üretilmediğini, yürütülen mücadelenin genel olarak ideolojik ve eylemsel düzeyde kaldığını ve en iyisinden sadece bir niyet olarak taşındığını söyle-

21 Dündar Taşer, *Mesele*, Töre-Devlet Yayınları, Ankara, 1975, s. 212.

22 Bu konuda bkz. *Ülkücü Komando Kampları*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1997; Ömer Tanlak, *İtiraf (Eski Ülkücü MHP’yi Anlatıyor)*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1997.

23 Bayram Kaçmazoğlu, *27 Mayıs’tan 12 Mart’a Türkiye’de Siyasi Fikir Hareketleri*, Birey Yayınları, İstanbul, 1995, s. 35.

yebiliriz. Bu niyetin tek örneği 1963 yılında İzmir’de kurulan TKMD’de bulunabilir. Bu anlamda TKMD, Türkiye’nin sorunlarına çözüm üretmek gibi bir niyete sahip olmuş, bunu “istemiş” ama bu yönde somut adımlar atmamıştır. Bu durumun en açık örneğini TKMD 1964-1965 Faaliyet Raporu’nda yer alan şu satırlarda bulabiliriz:

“Bizde komünizmle mücadele denince; daha ziyade kültürel çalışmalar, konferans ve seminerler, gösteri ve yayınlar akla gelmektedir. Devamlı ve muhtevalı programlar halinde takdim edildiği takdirde, zikredilen faaliyetlerin faydası ve lüzumu aşikârdır. Esasen şube ve temsilciliklerimizden bu çeşit hizmetler beklemekteyiz. Ancak *mutad mücadele yollarının romantizmden sıyrılması, daha gerçekçi (realist) ve ilmi bir temele dayandırılması* gereklidir. Kanaatımızca bunun en basit şartı; düşünce hürriyeti, insan hakları, toplum sevgisi, sosyal müsavat ve adalet, toprak reformu, içtimai ve iktisadi kalkınma şartları, köycülük, sanayileşme hamleleri, işçi meseleleri ve hakları, patron ve işçi münasebetlerinin ayarlanması, sendikacılık, toplu sözleşme, grev, açık ve gizli işsizlik, açlık ve sefaletin giderilmesi çareleri, sosyal sigorta problemleri, özel teşebbüs, devlet müdahalesinin sınırları gibi rejim, iktisat ve sosyal siyaset mevzularında milliyetçi fikir ve görüşlerin açıkça ve tefferruatı ile ortaya konulmasından ibarettir. Bizim hasretini çektiğimiz dernek çalışması budur.”²⁴

Bu görüşleri belirten dernek genel merkezi, toplumda yaşanan sosyal problemler hakkında şu görüşleri ileri sürmüştür:

“Bugün yurdumuzda yapılmak istenen sefalet edebiyatını, gerçeğin sanat yolu ile ifadesi olarak kabul edebilmek için, bizim farzettiklerinden fazla saf olmamız lazımdır. Ancak ülkemizde sefaletin, işsizliğin ortadan kaldırılması, hürriyet ve refahın eksiksiz olarak teessüsü için lüzumlu şartlar da hazırlanmalıdır. Türk milliyetçileri; fakirin daha fakir olması karşılığında, zenginin daha zengin olmasını mümkün kılan sistemin aleyhindedirler. Bu iki zıtlaşmış ucu birbirine yaklaştıran tedbirle-

24 TKMD İkinci Büyük Kurultayı 1964-1965 Faaliyet Raporu, s. 11.

ri araştırılmalı ve muvazene unsuru olarak bir orta sınıfın doğması temin edilmelidir. (...) Komünistler, işçiler arasında sınıf şuurunu uyandırmayı başlıca gayelerden sayarlar. Böylece işçilerin sırtına basıp komünist ihtilalini vücuda getirebileceklerini düşünürler. Biz de; bu usulün antitezini bulmak, sınıflar arasında ahenk ve muvazeneyi tesis etmek, milli müesseseleri kuvvetlendirmek, Türk hars ve mukaddesatını korumak, ahlak, adet ve an'anenlere uygun yaşamak, içtimai tesanüt fikrini yaymak, işçilerimizi ve yoksulları gözetmek, fitre ve zekât gibi sosyal yardım borçlarımızı yerine getirmek mecburiyetindeyiz."²⁵

Bu metinde dile getirilenler niyet olarak kalmış ve herhangi bir biçimde bu dönemlerde uygulanmasına yönelik bir girişim olmamıştır. Türkiye'de kurulan bütün Komünizmle Mücadele Dernekleri'ni sağ siyaset içinde değerlendirdiğimizde, sağ siyaset, 1960'larda, hatta 1970'lerde, bugünkü meselelerimizin tohumlarını bünyesinde taşıyan çalkantılı dönemleri enine boyuna inceleyip sosyolojik, psikolojik, ekonomik sebeplerini anlamaya çalışmamış, bir anlamda komplo teorilerine daha fazla itibar etmiştir.²⁶ Üretilen antikomünist söylem iç tutarlılıktan ve eleştirelilikten yoksun olduğu için toplumsal sorunlara yönelik projeler üretilmesini bir niyet olarak taşımış, yapılmak istenenlerin "şer odakları" tarafından engellendiği bahanesinin ardına sığınmış, reaksiyoner ve çatışmacı çözümlerin uygulayıcısı olma yönünde bir siyasallık üretmiştir.

Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'nin kendisine ideolojik payanda yaptığı milliyetçilik anlayışı, milliyetçiliğin popülerliğinin artmasına ve faşizan eğilimler kazanmasına yol açar niteliktedir. Aynı şekilde TKMD'lerin etkin olduğu süreçte, derneğin dinî alana dair yaptığı referansların etkisi ile dinî bir fundamentalizme gidilen yolun taşları döşenmiştir. Derneğin kuruluşunda yer alan dindar eğilimli kişiler ve bu kişilerin yoğun mesaisi ile dolaşıma sokulan İslâm anlayışı, Sünni Müslüman bir fundamentalizmin tohumlarının yeşermesine ze-

25 TKMD İkinci Büyük Kurultayı 1964-1965 Faaliyet Raporu, s. 12.

26 Beşir Ayvazoglu (1991), s. 38.

min hazırlamıştır. Genel olarak Türk Sağ'ının ve özellikle de TKMD'nin din ve milliyetçilik vurgusu, katılımcılarına ideolojik anlamda moral bir kaynak sunarken, antikomünizm yönünde üretilen siyasallık aracılığı ile "mücahitlerinin", kendi doğrularının dışında kalanlarla müzakereye kapalı olması yönünde bir tutuma sahip olmalarını sağlamıştır.

Toplumun ve özellikle de gençlik kesiminin bu biçimde sert bir ideolojik çatışma ortamının içine çekilmesinde, sol gruplar kadar sağ grupların ve bilhassa Komünizmle Mücadele Dernekleri'nin yarattığı antikomünist ideolojik yönelimler de büyük oranda etkili olmuştur. Gençliğin, birbirini ortadan kaldırmaya varan sağ-sol kutuplaşmasının yarattığı şiddet sarmalının içine çekilmesi sonucunda "bozulan toplumsal ve siyasal düzenin tesisine" yönelik olarak muhtıralar ve darbeler ile siyasal alana müdahale edilmiştir. Özellikle Komünizmle Mücadele Dernekleri'nin ürettiği antikomünist zihniyet ile siyasallaşan Türk Sağ'ının ortalama insan sermayesi bireysel şiddet fiillerinin içinde çokça yer almış, Maraş ve Çorum katliamları gibi kitlesel linç eylemlerinin güruhu olmuşlardır.

SONUÇ

Komünizme Mücadele Dernekleri ve bu derneklerin dillendirdiği antikomünist söylem, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinden beri Türkiye toplumunda var olan "Moskof" imgesinin oluşturduğu "dış düşman" algısından büyük oranda beslenmiş ve Soğuk Savaş dönemi SSCB ve ABD politikalarının iç politikaya yansımaları sonucunda ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda bu dernekler toplumda, Tek Parti dönemi politikalarının katı laiklik uygulamalarının milliyetçi ve dindar çevreleri susturması ve 1945-1960 arası dönemde CHP ve DP hükümetlerinin sol siyasal düşünceye bakışındaki dışlayıcı benzerlikten faydalanarak ortaya çıkmışlardır. Bu dernekler 1950, 1956 ve 1963 yıllarında üç defa kurulmuşlar ve toplumda var olan negatif içerikli "Moskof" imgesi ve iç düşman olan "komünizme" ve "komünistlere" karşı engelleyici söylemler üretmişlerdir. Komünizmle mücadele sürecinde etkin olan dernek ve bu sürece dahil olan kişiler, bu söylemleri üretirken milletin, dinin, devletin ve geleneksel kültürel değerlerin sahibi olduğunu ve bunları korumakla kendi geleceklerine sahip çıkacaklarını düşünmüşlerdir. Komünizmle Mücadele Dernekleri'nin kuruluşunda yer alanlar başta olmak üzere, komünizmle mücadele söyleminin üretilmesine ve siyasal yaşamın antikomünizm

yönünde politize edilmesine katkısı olan birçok önemli kişi de bu derneklerin ürettiği söyleme katkı yapmışlardır. Bu katkılar dikkate alındığında Komünizmle Mücadele Dernekleri ve sahip oldukları antikomünist muhayyile, Türk Sağ'ının 1930'lardan itibaren belirginleşen oluşumuna 1950'li yıllardan itibaren açık bir biçimde katkı yapmış, başka adlarla kurulmuş ve söylemleri benzer olan derneklerin en önemlilerinden biri olmuşlardır.

Bu çalışmada vardığımız sonuçları ve çıkarımları şöyle özetleyebiliriz:

Komünizmle mücadele sürecine ve bu süreçte ortaya çıkan Komünizmle Mücadele Dernekleri'nin kuruluşuna ve ürettiği söyleme dahil olan kişiler genel olarak kendilerini Cumhuriyet politikalarının mağduru olarak görmüşlerdir. Bu mağduriyet algısından kaynaklanan kırgınlıkları ve küskünlükleri onlarda anti-Kemalist bir hınc oluşturmuş ve bu hıncı, kendileri ile aynı dönemleri yaşayan sol görüşlü kişi ve gruplara karşı şedit şiddet fiilleri olarak yansıtmışlar ve böylece mağduriyetlerini telafi etmeye çalışmışlardır. Komünizmle mücadele sürecine dahil olanlar ve aynı zamanda Kemalist elitin yarattığı siyasi ve kültürel dünyanın uzağında kalanlar, bu derneklerin ürettiği antikomünizm söylemi ile devletle, iktidarla barışmaya çalışmışlar ve komünizm konusunda devletle aynı dili konuşmaya başlamışlardır. Komünizme karşı geliştirilen ortak dil, bu kesimlerin devletle barışmasını büyük oranda sağlamış gözükmektedir.

Komünizmle mücadele sürecinde oluşmuş antikomünist zihniyet komünizm ve benzeri düşüncelere karşı olduğu gibi aynı zamanda Tek Parti dönemi inkılaplarının örtük ve yön değiştirmiş bir eleştirisini içerir. Tek Parti dönemi uygulamalarına yönelik olan bu tutum, birkaç önemli istisna (Necip Fazıl Kısakürek, Nihal Atsız, Osman Yüksel Serdengeçti, Nurettin Topçu) dışında, bu eleştirilerin çok açık bir biçimde dillendirilememesinin sonucunda ortaya çıkan "kızım sana söylüyorum, gelinim sen anla" türünden Tek Parti uygulamalarının bir eleştirisi ve yergisini içinde barındırır. Bir anlamda Komünizmle Mücadele Dernekleri'nin ürettiği kavramlar Kemalist modern-

leşmeye duyulan tepkilerin kümелendiği söylemlerin billurlaşmasını sağlamıştır. Bu söylem, modernleşmenin Kemalist versiyonunun temeline göre modernlik karşıtıdır. Bu süreçte, önce dindar çevrelerin küstürülmesi, sonra da resmî milliyetçiliğin dışında kalan milliyetçi çevrelerin dışlanması sonucunda, dışlanmayı aşmak için ortaya çıkan Komünizmle Mücadele Dernekleri ve onun antikomünizm söylemi milliyetçi, muhafazakâr ve İslâmcı bir siyasallaşmanın aracı olmuştur. Bu anlamda sağ siyasi düşüncenin birbirinin içine rahatlıkla geçebilen ana damarlarından olan dindarlık, muhafazakârlık ve milliyetçilik komünizmle mücadele sürecinde oldukça işlevsel olan Türk Sağ'ının antikomünist hallerinin açılımlarıdır.

Komünizmle Mücadele Dernekleri ve bu süreçte etkin olan kişilerin antiemperyalist olmaları sadece Rusya ve komünizm için söz konusu iken, ABD emperyalizmi ve onun kapitalist içeriği hiçbir zaman problem edilmemiştir. Bu yüzden kendilerini antiemperyalist olarak görmeleri tutarsızdır. Komünizmin bütün kötülüklerine “vâkıf” olan bu söylemin/sürecin insanları, aynı “hassasiyeti” kapitalizme ve onun doğurduğu toplumsal sorunlara göstermemişlerdir. Bu duruma bağlı olarak komünizmle mücadele pratiğini biçimlendiren ve onunla siyasallaşan insanlar, kendilerini ve sahip oldukları antikomünist söylemi hiçbir zaman eleştiriye tabi tutmadıkları için anti-entelektüeldirler. Bu yüzden de ülkede yaşanan sosyoekonomik ve siyasal sorunlara yönelik sağlıklı bir çözüm önerileri olmamış, bunun yerine komünizmle mücadelede devlet merkezli sert ve dışlayıcı çözüm biçimlerini sahiplenmiş ve bunları dilendirmişlerdir.

Ürettikleri ve sürekli olarak diri tuttukları “kızıl komünist”, “satılmış” “vatan haini”, “Rus uşağı”, “din ve millet düşmanı” gibi kavramlarla toplumsal ayrışmanın taraflarından biri olan Komünizmle Mücadele Dernekleri ve antikomünist söylemin sahipleri, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemleri ile Cumhuriyet'in Tek Parti döneminin ayrıştırıcı, dışlayıcı uygulamalarının farklı versiyonlarının üretilmesine büyük oranda katkıda bulunmuşlardır. Aynı zamanda TKMD'ler Türk siyasal yaşa-

mında bir siyaset etme biçimi olarak işleyen ötekileştirme pratiklerine tipik bir örnek teşkil ederler. Çünkü ülkedeki mevcut siyasal pratiklere içkin olan temel refleks, “biz”in dışında kalanları ötekileştirmek ve onunla kurulan temel ilişki biçimi de aşağılama, düşmanlaştırma ve dışlama şeklindedir. Bu durumun en bariz örneğini TKMD’lerin ürettiği antikomünist söylemlerde rahatlıkla görebiliriz.

Komünizmle Mücadele Dernekleri ve ürettikleri söylemler Türk siyasetinin sert bir biçimde “sağ” ve “sol” olarak ikiye bölünmesini hızlandırmış ve oluşan kamplaşma sonucunda bu iki siyasal kutbun birbirleri ile şiddet yoluyla çatışmasına, en az muarızı oldukları “sol” siyaset kadar neden olmuşlardır. Aynı zamanda Türkiye’deki bütün antikomünist söylemin siyasal alandaki müstakbel sahiplenicileri, başta devlet ve onun dışında “sağ” siyasal duruşlardır. Antikomünizmin toplum ve devlet katında etkin ve güçlü olması, “sol” siyasal düşüncenin –solun iç sorunları hariç tutulursa– büyük oranda önünü kesmiş ve legal alanda gelişip güçlenmesine engel olmuştur.

Komünizmle mücadele eden kişiler genel olarak yoksul, milli ve dinî duyguları yüksek kırsal kesimin çocuklarıdır. Bu kişiler, Cumhuriyet’in eğitim sistemi içinde aldıkları eğitimle, içinden çıktıkları çevrenin durumundan ve yaşadıkları sosyoekonomik sıkıntılardan memnun olmayan ve bu durumu değiştirmeye çalışan reaksiyoner refleksleri güçlü ve yerlici/millici özellikleri ağır basan kişilerdir. Bu yüzden Batılı, modern ve laik dünya algılarının büyük kent merkezlerindeki uygulanma ve yaşanma biçimlerine karşı hınç duymuşlardır. Kendilerinin ve ülkenin içinde olduğu bu durumu değiştirmek için antikomünist söylemi, biraz da Amerikan aşısıyla dünyaya tutunma ve onu istedikleri yöne doğru dönüştürme amaçlı olarak üretmişler, kullanmışlar ve eylemlerde bulunmuşlardır. Komünizmle mücadele sürecinde etkin olan kişilerin çoğunluğu yukarıya doğru dikey bir hareketlilik yaşamış ve bu kişilerin toplumsal, siyasal ve kültürel yaşamda önemli konumlara gelmelerinde antikomünist söylemin kendilerine sağladığı sosyal ve siyasal sermaye büyük oranda etkili olmuştur.

Toplumsal olanın, daha doğrusu insana dair üretilen her türden düşüncenin siyasal göndermeleri vardır. Bu durumdan Komünizmle Mücadele Dernekleri de muaf olamaz. Her ne kadar TKMD'nin tüzüğünde "Derneğin siyasetle ilgisi yoktur," yazsa bile yukarıda aktarmaya çalıştıklarımız dikkate alındığında, tüzükte yazan bu ifadenin bir herhangi anlamı yoktur. Sonuç olarak komünizmle mücadelede etkin olan antikomünist söylem, bütün göndermeleri ile düşünüldüğünde, milli ve dinî olanla rabıtalı bir "direnme ideolojisi" olarak işlevselleşme gücüne sahiptir. Bu "direnme ideolojisi"nin üretildiği mecralardan biri olan Komünizmle Mücadele Dernekleri, Türk Sağ'ının tarihinde ve onu anlama yönündeki her türlü girişimde önemli bir yerde durur.

Türk Sağ'ının önemli meşruluk alanlarından biri olan anti-komünist söylem, onun devletle/iktidarla barışmasını sağlamış ve etkisi dönemlere göre değişse bile bu misyonundan hâlâ vazgeçmemiştir. Çünkü Türk Sağ'ındaki antikomünist söylemin içeriği millet, din, devlet, bayrak ve bütün bu değerlerin korunmasına yönelik olarak üretilen "beka kaygısı" doldurduğu için, bu kavramların karşılık geldiği yapıya yönelik herhangi bir eleştirinin dillendirilmesi veya bu yapıları en hafifinden esnetme girişimi bile, Türk Sağ'ını oluşturan milliyetçi, muhafazakâr ve İslâmcı unsurlardan büyük tepkiler ve karşılıklar alabilecek ideolojik bir katılığa sahiptir. Bu ideolojik katılığın omurgasını, Türk Sağ'ının üç haline can suyu veren antikomünist zihniyet oluşturduğu için, toplumsal olana dair üretilen her türden öneri, eleştiri ve yenilik talebi, bu zihniyetle mücadeleyi göze almak zorunda kalacaktır.

EKLER

EK 1

Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Tüzüğü

Karınca Matbaacılık, İzmir, 1963

**T Ü R K İ Y E
KOMÜNİZMLE MÜCADELE
DERNEĞİ TÜZÜĞÜ**

Dizgi ve Baskı :
Karınca Matbaacılık Kollektif
Şirketi - İzmir

I. BÖLÜM

Derneğin adı ve merkezi:

1. Madde – “Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği” adı ile bir dernek kurulmuştur. Merkezi İzmir Büyük Salepçioğlu Hanı 23 numaradır. Lüzum görüldüğü yerde şube açabilir.

Derneğin siyasetle ilgisi yoktur.

Derneğin gayesi ve mevzuu:

2. Madde – Dernek; başta Komünizm olmak üzere, yıkıcı, yıpratıcı ve bozguncu fikir ve cereyanlarla mücadele etmek, milli kültürümüzü, milli ve manevi değerlerimizi korumak gayesi ile kurulmuştur. Bu maksada ulaşmak için aşağıdaki mevzularla iştigal edilir.

- a- Tarih, vatan, kültür ve kader birliği şuurunu kökleştirmek,
- b- Demokratik nizam ve insan hakları fikrini kıymetlendirmek,
- c-İçtimai tesanüt fikrini yaymak,
- ç- Türk vatani ve milliyeti için her türlü fedakarlıktan çekinmeyen ve bencillikten uzak mefkurecilerin çoğalmasına çalışmak,
- d- Ahlak, adalet ve an’anelere uygun yaşamayı ve milli mukaddesata hürmeti telkin etmek,
- e- Türk hars ve mukaddesatına aykırı cereyanlara ve komünizm âfeti ile mücadele etmek.

II. BÖLÜM

ÜYELİK

Giriş şartları:

3. Madde – Aşağıdaki şartları taşıyan, 18 yaşını bitirmiş ve medeni haklarını kullanma ehliyetine sahip her Türk “Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği”ne üye olabilir:

- a- Derneğin gayesine aykırı bir fikre taraftar olmamak,
- b- Şeref ve haysiyet kırıcı bir suçla mahkum olmamak ve kötü ahlak sahibi bulunmamak,
- c- Okur-yazar olmak.

Giriş işlemi:

4. Madde – Derneğe üye olmak isteyenler, yazılı dileklerini, haklarında bilgi alınacak üç dernek üyesinin adı ile birlikte, en

yakın şubeye bildirirler. Adı verilen tanıtıcı üyelerin en az iki yıldan beri "Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği" üyesi olması lazımdır.

Şube Yönetim Kurulu gerekli araştırmaları yapar ve adayın dileği en çok bir ay içinde sonuca bağlanır Aday üyeliğe kabul edilmediği takdirde Yönetim Kurulu sebep göstermek mecburiyetinde değildir.

Kayıt yeri:

5. Madde – Üyeliğin tayininde esas, üyeliğe alınacak şahsın ikamet ettiği yerdir. Bu yerin değişmesi halinde, üyelik kaydı, bağlı bulunduğu şubenin yazısı ile, yeni ikamet yerindeki şubeye nakledilir. Üyenin yeni gittiği yerde "Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Şubesi" yoksa eski şubedeki kayıt devam eder.

Üyelik mükellefiyeti:

6. Madde – Üyeler, üzerlerine aldıkları vazifeleri zamanında ve tam olarak yapmakla mükelleftirler

Aidat:

7. Madde – Her üye 10 lira giriş parası ve 10-120 lira yıllık aidat verir. Mali durumu müsait olmayan üyeler, bağlı bulunduğu şube Yönetim Kurulu kararıyla giriş parası ve aidat ödemeyebilirler.

Üyelikten ayrılma:

8. Madde – Her üye, kayıtlı bulunduğu şubenin Yönetim Kuruluna yazılı olarak müracaat etmek ve aidat borçlarını ödemek şartıyla dilediği zaman "Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği" üyeliğinden ayrılabilir.

Üyelikten çıkarılma:

9. Madde – Durumu 46. maddeye uyan üyeler, Haysiyet Divanı kararı ile dernek üyeliğinden çıkarılır.

III. BÖLÜM TEŞKİLAT

Teşkilat kademeleri:

10. Madde – “Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği”nin teşkilatı, Genel Merkez ve Şubeler olmak üzere iki kademedен meydana gelmiştir.

Genel Merkez uzuvları:

11. Madde – Genel Merkez teşkilatında şu uzuvlar bulunur:

- a- Kurultay
- b- Genel Yönetim Kurulu
- c- Genel Denetleme Kurulu
- ç- Yüksek Haysiyet Divanı.

Şube Uzuvları:

12. Madde – Şube teşkilatında şu uzuvlar bulunur:

- a- Genel Kurul
- b- Yönetim Kurulu
- c- Denetleme Kurulu
- ç- Haysiyet Divanı.

I. Kısım: Genel Merkez Teşkilatı

Kurultay:

13. Madde – Şube Genel Kurlarınca, bir Şube Başkanı olmak üzere üçyüz üyeye kadar 3, daha fazlası için 5 kişi olarak seçilen şube temsilcileri ile Dernek Genel Başkanı ve Genel Merkez uzuvlarında görevli üyeler, “Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Kurultayı”nı meydana getirirler.

Olağan toplantılar:

14. Madde – Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Kurultayı, her yılın nisan ayında Dernek Merkezinde toplanır. Toplantının yeri, günü ve saati gündemle birlikte, en az 15 gün önceden iki gazete ile ilan olunur ve ilgililere duyurulur.

Toplantı herhangi bir sebeple geri bırakılırsa Kurultay üyeleri en

az üç gün önce yeniden çağrılır ve yeni toplantının yeri, günü ve saati, gündemi ve geri bırakılma sebepleri ile birlikte, yeniden ilan edilir ve ilgili makam bildirilir.

Gündem:

15. Madde – Kurultay olağan toplantılarının gündeminde şu hususlar yer alır:

- a- Başkanlık seçimi,
- b- Genel Yönetim Kurulu çalışma ve kesin hesap raporlarının okunması,
- c- Genel Denetleme Kurulunun raporlarının okunması,
- ç- Raporlar üzerinde görüşme ve Genel Yönetim Kurulunun ibrai,
- d- Bütçenin tasdiki,
- e- Genel Başkan ile Genel Yönetim Kurulu, Genel Denetleme Kurulu ve Yüksek Haysiyet Divanı asli ve yedek üyelerinin seçimi,
- f- Dilekler.

Genel Yönetim Kurulu, bu gündemde gerekli göreceği eklemeleri yapabilir. Ayrıca, Kurultay üyelerinin 1/20 sinin görüşülmesini isteyeceği konular da gündeme alınır.

Olağanüstü Toplantılar:

16. Madde – Gereği halinde, Genel Yönetim Kurulunun Kararı, Kurultay üyelerinin 1/5 inin yazılı dileği veya Genel Denetleme Kurulunun isteği üzerine Kurultay toplantıya çağrılır. İstek Kurultay üyelerinden veya Genel Denetleme Kurulunda geldiği takdirde, Genel Yönetim Kurulu, Kurultayı en geç bir ay içinde toplantıya çağırarak zorundadır.

Olağanüstü toplantıda da, olağan toplantılarda uygulanan hükümler uygulanır. Ancak, olağanüstü toplantıya ait gündeme eklemeler yapılamaz ve gündemde olmayan konular görüşülemez.

Çoğunluk:

17. Madde – Kurultay, üyelerinin yarısından bir fazlasının huzuruyla Genel Başkan tarafından açılır. İlk toplantıda çoğunluk bulunmazsa, toplantı, çağrıda tesbit ve tayin edilen güne bırakılır. İkinci toplantıda çoğunluk aranmaz.

Başkanlık Divanı:

18. Madde – kurultaydaki görüşmeleri idare etmek üzere Kurultay tarafından seçilen bir başkan, bir başkan vekili ile iki kâtip “Başkanlık Divanı”nı teşkil ederler. Toplantı tutanakları bu Divan tarafından hazırlanıp imza edilir.

Kurultayın Görev Yetkileri:

19. Madde – Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Kurultayı’nın görev ve yetkileri şunlardır:

a- Genel Yönetim ve Denetleme Kurulu raporlarını müzakere ederek Genel Yönetim Kurulunun ibrası hakkında karar vermek,

b- Gelecek çalışma dönemi için Genel Yönetim Kurulu tarafından teklif edilecek bütçe tasarısını tasdik etmek,

c- İtiraz edilen Yüksek Haysiyet Divanı kararlarını sonuca bağlamak,

ç- Dernek Tüzüğünde gerekli değişiklikleri yapmak,

d- Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Genel Başkanını seçmek,

e- Genel Yönetim Kurulu için 8 asli ve 8 yedek, Genel Denetleme Kurulu için 3 asli 3 yedek, Yüksek Haysiyet Divanı için 5 asli 5 yedek üye seçmek,

f- Gerektiği takdirde, Derneğin feshine karar vermek.

Genel Başkan:

20. Madde – Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Genel Başkanı, Kurultay tarafından bir yıl için seçilir. Genel Başkanın görevinden ayrılması halinde, Genel Başkan Yardımcısı, çalışma döneminin sonuna kadar Genel Başkanlığa vekillik eder.

Genel Başkan, her türlü münasebetlerde Derneği temsil eder ve Genel Yönetim Kurulu toplantılarına başkanlık eder. Genel Yönetim Kurulu, Genel Denetleme Kurulu ve Yüksek Haysiyet Divanı kararlarının uygulanmasını sağlar. Toplantı gününde, önceki temasları ve alınan yazılar hakkında Genel Yönetim Kuruluna bilgi verir.

Genel Yönetim Kurulu:

21. Madde – Kurultay tarafından seçilen 8 kişi Genel Başkanla birlikte, Genel Yönetim Kurulunu meydana getirir. Bu kurul, ken-

di içinden, bir Genel Başkan Yardımcısı, bir Genel Sekreter, bir Genel Muhasip ve bir Veznedar seçer.

Genel Yönetim Kurulunun görev yetkileri şunlardır:

a- Dernek Tüzüğü'nün ve Kurultay Kararlarının uygulanmasını sağlamak,

b- Seçeceği bir veya birkaç müfettişle şube yönetim kurullarının çalışmalarını ve genel durumlarını teftiş ettirmek; tüzüğe aykırı hareket edildiğine kanaat getirildiği hallerde, en geç bir ay içinde, şube genel kurulunu toplantıya çağırmak üzere şube yönetim kurulunu işten el çekirtmek, veya gerekçesiyle Kurultayın tasvibine arz etmek üzere şubenin kapatılmasına karar vermek,

c- Dernek gelirlerini artırmak için gerekli tedbirleri almak bu yolda teşebbüs ve çalışmalarda bulunmak,

ç- Dernek ve Genel Merkez işlerinin düzenlenmesini ve yönetilmesini sağlamak üzere, en az 60 günde bir toplanmak,

d- Genel Yönetim Kurulu toplantılarına izinsiz veya özürsüz olarak üç defa gelmiyen veya mazereti aralıksız üç aydan fazla süren üyeyi, kuruldaki görevinden çekilmiş saymak ve yerine, en geç 15 gün içinde, sırasına göre, yedek üyeyi çağırmak,

e- Şube açmak ve gerekli gördüğü takdirde şubelere yardımda bulunmak,

f- Genel Merkez memur ve müstahdemlerini tayin etmek,

g- Genel Merkez bütçesinden yapılacak ödemeler hakkında sarf kararı vermek, genel başkan, genel sekreter ve genel muhasibin yetkileri içinde yaptıkları harcamaları onaylamak,

h- Kurultayı olağan ve olağanüstü toplantılara çağırmak,

j- Biten çalışma dönemine ait genel yönetim kurulu çalışma kesin hesap raporları ile gelecek çalışma dönemine ait bütçe tasarısını hazırlamak ve Kurultayın tasvibine sunmak.

Genel Başkan Yardımcısı:

22. Madde – Genel Başkan Yardımcısı, Genel Başkana yardım ve Genel Başkanın bulunmadığı hallerde ona vekillik eder.

Genel Sekreter:

23. Madde – Genel Sekreter, Genel Yönetim Kurulunun rapor-törü ve Genel Merkez memurlarının amiridir. Genel Merkezin her

türlü yazı işlerini düzenler ve yürütür. Genel Başkanla temas ederek Genel Yönetim Kurulu toplantılarının gündemini hazırlar, bulunmadığı takdirde Genel Başkana veya Genel Başkan Yardımcısına vekillik eder, derneğin genel üye kütüğünü düzenler.

Genel Muhasip:

24. Madde – Genel Muhasip, Genel Merkezin her türlü muhasebe illerini yürütür, Genel Başkan veya vekili ile birlikte bankadan para çeker, ödenmelerinin usulü dairesinde yapılmasını sağlar, hesap işlerinin birince derecede sorumlusu sıfatıyla gelir-gider defterlerini usulüne uygun olarak tutar, kesin hesaplarla ilgili defter ve dosyaları düzenler, derneğin demirbaş ve ayniyet işlerini usulünce yürütür, dosya ve belgeleri Genel Denetleme Kurulunun incelemesine hazır bulundurur.

Veznedar Üye:

25. Madde – Veznedar üye birinci derecede sorumlusu olduğu Genel Merkez kasasına ait kasa hesaplarını tutar; Dernek kasasına giren paraların muhafazasını ve belgeye müstenit olarak harcanmasını sağlar, kasada bulundurulması gereken miktarı aşan parayı Genel Merkezin bankadaki hesabına yatırır; kasa hesaplarını Genel Denetleme Kurulunun inceleme ve denetlemesine hazır bulundurur.

Genel Denetleme Kurulu:

26. Madde – Kurultay tarafından seçilen 3 kişi, Genel Denetleme Kurulunu meydana getirir. Bunlar kendi aralarından birini başkan seçerler.

Genel Denetleme Kurulu, Genel Yönetim Kurulunun, Genel Merkez muhasebe ve vezne bürolarının yaptığı işlemleri ve bu işlemlerle ilgili belgeleri en az altı ayda bir denetler; tüzük, yönetmelik ve mevzuat dışı göreceği işlemler için uyarmalarda bulunur, düzenleyici denetleme raporlarını Genel Başkana verir; çalışma döneminin sonunda, denetlemelerle ilgili raporunu Kurultaya sunar.

Yüksek Haysiyet Divanı:

27. Madde – Kurultay tarafından seçilen 5 kişi Yüksek Haysiyet Divanını meydana getirir. Bu divan üyeleri kendi aralarından bir

başkan, bir raportör (kâtip) seçerler.

Yüksek Haysiyet Divanı, Genel Başkan, Genel Yönetim Kurulu ve Genel Denetleme Kurulu üyeleri hakkındaki şikâyetleri ve şube haysiyet divanlarının itiraz edilen kararlarını inceler ve sonuçla bağlar.

Usûl:

28. Madde – Yüksek Haysiyet Divanı, çalışmalarını umumi hükümlere göre ayarlar. Genel Başkan, Genel Yönetim Kurulu ve Denetleme Kurulu üyeleri hakkında verilecek kararlarda 46., 47. ve 48. maddeler hükümleri uygulanır.

Resen Kovuşturma:

29. Madde – Yüksek Haysiyet Divanı, lüzum gördüğü hallerde, üyeler ve şube yönetim kurulları hakkında re'sen kovuşturma yapabilir. Vereceği karar kesindir.

İtiraz hakkı:

30. Madde – Kurultayca seçilen Genel Merkez uzuvlarında görevli üyeler hakkında verilecek “üyelikten çıkarma” kararları, Yüksek Haysiyet Divanı kararından sonra toplanacak ilk Kurultayın gündemine alınır ve Kurultayda görüşülerek kesin sonuca bağlanır.

2. Kısım: Şubeler

Şube Açma

31. Madde – Derneğin ilk kademesini şubeler teşkil eder. İl, ilçe, bucak, köy, üniversite ve yüksek okullarda şubeler açabilir veya temsilcilikler kurulabilir.

Bir yerde şube açılabilmesi için, Derneğe üye olma şartlarını taşıyan en az beş kişinin yapacakları yazılı müracaatın Genel Yönetim Kurulu tarafından kabul edilmesi gerekir. Şube açmaya imkân olmayan yerlerde temsilci bulundurulabilir. Temsilciler en yakın şubeye bağlıdır ve şube genel kurullarının tabii üyesidir.

Şube Genel Kurulu:

32. Madde – Şube Genel Kurulu, şubeye kayıtlı üyelerden teşekkül eder. Ancak, yıllık aidatını ödemiyen üye Genel Kurul toplantısına katılamaz.

Olağan toplantılar:

33. Madde – Şube Genel Kurulları her yıl ocak ayı içinde olağan toplantılarını yaparlar.

Toplantının yeri, günü ve saati, gündemi, şube yönetim kurulu tarafından, şubenin bulunduğu yerdeki araçlarla, en az bir hafta önceden usulüne göre ilan edilir ve ilgililere duyurulur.

Gündem:

34. Madde – Şube genel kurulu olağan toplantısının gündeminde şu hususlar yer alır:

- a- Genel kurul Başkanlık Divanı seçimi,
- b- Yönetim Kurulun çalışma ve hesap raporları ile denetleme kurulu raporlarının okunması,
- c- Raporların okunması ve Yönetim Kurulunun ibrai,
- ç- Bütçenin tasdiki, d- Şube Yönetim ve Denetleme Kurulları ile Haysiyet Divanı asli ve yedek üyelerinin ve Kurultaya katılacak şube temsilcilerinin seçimi,
- e- Dilekler.

Şube Yönetim Kurulu, gündeme gerekli gördüğü konuları ekleyebilir. Ayrıca üyelerin 1/20 sinin görüşülmesini yazılı olarak istediği hususlar gündeme alınır.

Olağanüstü toplantılar:

35. Madde – Şubeye kayıtlı üyelerin 1/5 inin yazılı isteği ile, yahut ta şube yönetim kurulu olağanüstü toplantıya çağırabilir. Olağanüstü toplantı kararı, şube denetleme kurulunun göstereceği lüzum üzerine veya doğrudan doğruya Genel Yönetim Kurulu tarafından da verilebilir.

Olağanüstü toplantılarda da olağan toplantılarla ilgili hükümler uygulanır. Ancak, olağanüstü toplantılarda gündemde bulunmayan konular görüşülemez ve gündeme eklemeler yapılamaz.

Çoğunluk:

36. Madde – Genel Kurul, görüşmeleri idare etmek üzere bir başkan, bir başkan vekili, ve iki katip seçer. Görüşme tutanakları ve kararları Başkanlık Divanınca hazırlanır ve imzalanır.

■ Başkanlık Divanı:

37. Madde – Genel Kurul, görüşmeleri idare etmek üzere 1 başkan, 1 başkan vekili ve 2 kâtip seçilir. Görüşme tutanakları ve kararlar Başkanlık divanınca hazırlanır.

Genel kurlun Görev ve Yetkileri:

38. Madde – Şube Genel kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

a- Yönetim ve denetleme kurulları tarafından sunulacak çalışma, hesap ve denetleme raporlarını müzakere etme ve uygun görürse, yönetim kurulunu ibra etmek,

b- Yönetim Kurulunca hazırlanacak bütçe tasarısını tasdik etmek,

c- Yönetim Kuru içi 7 asli ve 7 yedek, denetleme kurulu içi 3 asli 3 yedek, haysiyet divanı için 3 asli 3 yedek üye seçmek,

ç- genel Merkeze yapılacak teklifleri kararlaştırmak,

d- Şube adına kurultaya katılacak temsilcileri seçmek ve Kurul-tayda savunacakları fikirleri tesbit etmek,

e- Şubenin feshine karar vermek.

Kararların ilgilere bildirilmesi:

39. Madde – Şube Genel Kurul toplantısına ait tutanağın bir örneği, toplantıdan sonraki 15 gün içinde Genel Merkeze gönderilir. Tutanağın alsı şubedeki genel kurul dosyasında saklanır.

Şube Yönetim Kurulu:

40. Madde – Şube Yönetim Kurulu, genel kurul tarafından seçilen 7 kişi ile kurulur. Bu kurul, üyelerinden birini başkanlığa, birini sekreterliğe, bir diğerini de muhasipliğe seçerek işbölümü yapar. Genel Kurul şube yönetim kurlunun 5 kişi ile kurulmasına karar verebilir.

Şube Yönetim Kurulu:

a- Dernek tüzüğüne, çalışma programına ve genel merkez tarafından gönderilecek yönetmelik ve tamimlere göre şubenin çalışmalarını düzenler.

b- Şube gelirlerini artırmak için gerekli tedbirleri alır.

c- Şubeye ait işlerin düzenlenmesi ve yönetimi için en az 15 günde bir toplanır, bu toplantılara izinsiz ve özürsüz olarak üst üste 3 defa katılmayan üyelerle, özürlü aralıksız olarak 3 aydan fazla devam eden üyeleri kuruldaki görevinden ayrılmış sayarak yerlerine oy sırası ile yedek üyeleri çağırır.

Ç- Genel Merkeze, her üç ayda bir, şube çalışmaları hakkında bilgi veren bir rapor gönderir.

d- Şube genel kurlunu olağan ve olağanüstü toplantılara çağırır.

e- Çalışma döneminin sonunda, hazırlayacağı çalışma ve kesin hesap raporları ile gelecek çalışma dönemi için hazırlanacak bütçe-yi genel kurula sunar.

Şube Başkanı:

41. Madde – Şube başkanı şubeyi temsil eder ve şube yönetim kuruluna başkanlık eder. Yönetim kurulu kararları ile haysiyet divanının kesinleşmiş kararlarını ve Genel Merkez tamim ve emirlerinin uygulanmasını sağlar, denetleme kurulu kararlarının gereğini yapar.

Şube Sekreteri:

42. Madde – Sekreter, şubenin yazı ve üye işlerine bakar; gerektiğinde başkana vekillik eder; yönetim kurulu karar defteri ile gelen ve giden yazılara ait dosya ve defterleri, üye kayıtlarına ve yazı işlerine ait diğer işleri düzenler.

Şube Muhasibi:

43. Madde – Muhasip, Genel Merkezin hazırlayacağı muhasebe yönetmeliğine uygun olarak, şubenin para ve hesap işlerini yürütür; bunlarla ilgili defter ve dosyaları, demirbaş kayıtlarını tutar.

Şube Denetleme Kurulu:

44. Madde – Genel Kurulu tarafından seçilen 3 kişi Şube Denetleme Kurulu'nu meydana getirir. Bu kurul kendi içinden birini başkan seçer.

Denetleme Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

a- Şube yönetim kurulunun, şubede çalıştırılan memurların hesaplarla ilgili işlemlerini en az 6 ayda bir denetlemek ve tüzük, yönetmelikler ve genel hükümler dışında göreceği hususlar hakkına uyarmalarda bulunmak üzere hazırlıyacağı raporları şube başkanlığına vermek,

b- Şube yönetim kurulunun hesaplarında bir yolsuzluk tesbit ettiği takdirde Genel Yönetim Kuruluna başvurmak,

c- Çalışma dönemi sonunda, denetlemeleri ile ilgili raporu Genel Kurula sunmak.

Şube Haysiyet Divanı:

45. Madde – Şube Genel kurulunca seçilen 3 kişi haysiyet divanını meydana getirir. Bunlar aralarından birini başkan seçerler.

Haysiyet divanı, çalışmalarını genel hükümlere göre ayarlar.

Divan Kararları:

46. Madde – Üyeler hakkında, hareketlerinin mahiyetine göre, "uyarma" veya "üyelikten çıkarma" kararları verilir.

Uyarma, üyeye yanlış hareketlerini düzeltmesi için yapılan hatırlatmadır.

Üyelikten çıkarma, üyenin muvakkaten veya bir daha kabul edilmemek üzere, dernekle ilişkisinin kesilmesidir.

Üyelikten çıkarma kararını gerektiren haller şunlardır:

- a- Şeref kırıcı bir suçtan ve komünistlikten mahkum olmak,
- b- Derneğin gaye ve prensiplerine aykırı hareket ettiği sabit olmak,
- c- Derneğe giriş şartını taşımadığı sonradan anlaşılmak,
- ç- Derneğe girerken hüviyetini gizlediği sabit olmak,
- d- Özürsüz olarak üç yıl müddetle aidat ödememek,
- e- Dernekliler arasında huzursuzluk yarattığı sabit olmak,
- f- Tüzüğe aykırı fikir taşıyan veya her ne sebeple olursa olsun, dernek aleyhinde faaliyette bulunanlarla işbirliği yapmak,
- g- Değişik zamanlarda, türlü sebeplerle üç uyarma kararı almak.

Üyelikten çıkarma kararları bütün dernek teşkilatına duyurulur.

Vekil Tayini:

47. Madde- Hakkında kovuşturma açılan üye, savunmasını yapmak üzere haysiyet divanının vereceği bir yazı ile, başka bir derneklği vekil tayine edebilir. Vekilin sözleri üyeyi bağlar.

İtiraz Süresi:

48. Madde – Şube haysiyet divanının vereceği karara, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde, Yüksek Haysiyet Divanına müracaat edilmek suretiyle itiraz edilebilir. Bu sürenin geçirilmesi veya Haysiyet Divanının kararı tasdik etmesi halinde hüküm kesinleşir.

**IV. BÖLÜM
MALİ HÜKÜMLER**

Genel Merkez Gelirleri:

49. Madde – Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Genel Merkezi'nin gelirleri şunlardır:

a- Şubeleri, gayrisafi gelirlerinin % 10 u nisbetinde gönderilecek yıllık aidat,

b- Bağ ve yardımlar,

c-Gayeye uygun çalışmalardan sağlanacak gelirler.

Şube Gelirleri:

50. Madde – Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği şubelerinin gelirleri şunlardır:

a- Giriş paraları,

b-Üyelerin taahhüt edecekleri aidat,

c- Bağış ve yardımlar,

ç- Gayeye uygun çalışmalardan sağlanacak gelirler.

Kasada bulundurulacak para:

51. Madde – Genel Merkez kasasında en çok bin, nüfuzu 100.000 i aşan şehirlerdeki şubelerin kasalarında en çok beşyüz, diğer yerlerdeki şubelerin kasalarında ise en çok ikiyüz elli Türk lirası bulundurulabilir. Bu miktarı aşan paralar, merkez ve şubelerin bankalarda açtıracakları hesaplara yatırılır.

Bankadan para çekme yetkisi:

52. Madde – Genel Merkezin bankalardaki hesaplarından Genel Başkan veya Vekili ile Genel Muhasip veya vekilin, şubelerin bankalardaki hesaplarından ise şube başkanı, şube sekreteri veya muhasibinden ikisinin müşterek imzalarıyla para çekilebilir.

Harcama yetkisi:

53. Madde – Kendi sorumlulukları altına olmak ve sonradan Genel Yönetim Kurulunun tasvibini almak üzere, Genel Başkan bin, Genel Sekreter ve Genel Muhasip beşyüz liraya kadar harcama yapabilirler. Bu yetki şube başkanları için, ikiyüz elli, şube sekreteri için yüzyirmibeş liradır.

Avanslar:

54. Madde – Çeşitli sebeplerle kasadan çıkan paralara ve alınan avanslara ait mahsup işlemlerinin en geç bir ay içinde yapılması gerekir.

V. BÖLÜM FESİH HÜKÜMLERİ

I. Kısım: Derneğin Feshi

Fesih Kararı:

55. Madde – Derneğin feshi genel hükümlere bağlıdır. Bu fesih, şubeleri de içine almak üzere, bütün Dernek teşkilatına şamildir.

Derneğin kendi kendini feshe karar verebilmesi için, fesih, konusunun görüşüleceği Kurultay toplantısına, Kurultay üyelerinin 2/3 çoğunlukta katılmış olmaları gerekir. İlk toplantıda da bu çoğunluk bulunmazsa, toplantı geri bırakılır. İkinci toplantıya katılan üye sayısı ne olursa olsun fesih konusu görüşülebilir. Ancak, fesih kararının, toplantıya katılan üyelerin 2/3 çoğunluğu ile verilmesi şarttır.

Dernek Mallarının Durumu:

56. Madde – Derneğin herhangi bir şekilde feshi halinde, dernek mallarının akıbeti, fesih kararını veren kurul tarafından tayin edilir.

İlgili Makama bildirme:

57. Madde – Derneğin feshine karar verildiği takdirde, durum, karardan sonraki 5 gün içinde ilgili makama bildirilir.

2. Kısım: Şubelerin Feshi

Fesih Şekilleri:

58. Madde – Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği şubeleri iki şekilde feshedilir:

a- Şube kurullarının vereceği fesih kararı ile Fesih konusunun görüşüleceği genel kurul toplantısına, üyelerin 2/3 ünün katılmış olması gerekir. İlk toplantıda bu çoğunluk sağlanmazsa, 36. madde hükmü uygulanır. Ancak, fesih kararı için, toplantıya katılan üyelerin 2/3 çoğunluğunun bu yolda rey vermiş olması şarttır.

b- 21. maddenin (b) fıkrası gereğinde Genel Yönetim Kurulu bu fesih kararı ile.

Genel Yönetim Kurulu bu fesih kararını, gerekçesi ile birlikte, karardan sonraki ilk toplantısında Kurultayın bilgisine sunmak ve tasvibini almak zorundadır.

İlgililere bildirme:

59. Madde – Şubenin feshine şube genel kurulu tarafından karar verildiği takdirde, bu karar 5 gün içinde, şubenin bulunduğu yerdeki en büyük mülki amire ve Genel Merkeze bildirilir

Kararı Genel Yönetim Kurulu vermişse, durumu aynı süre içinde mahalli resmi makam ve o sırda şube uzuvlarında görevli bulunanlara bildirmesi gerekir.

Şube mallarının durumu:

60. Madde – Feshedilen şubenin malları ve parası, Genel Merkeze intikal eder.

VI. BÖLÜM ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Gizli oy esası:

61. Madde – Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'nin Kurultay ve Şube genel kurul toplantılarında yapılacak yönetim ve denetleme kurulları, haysiyet divanları, kurultay temsilcileri seçimleri gizli oyla yapılır. Oylar açıkta tasnif edilir. Genel Başkan seçimi da aynı hükme bağlıdır.

Karar çoğunluğu:

62. Madde – Derneğin bütün uzuvlarında kararlar oy çokluğu ile verilir. Oyların eşitliği halinde, o kurulda başkan olan şahsın katıldığı taraf kazanmış sayılır.

Ancak, Kurultay toplantılarında Tüzüğün değiştirilmesi ve Derneğin feshi ile ilgili kararların, şubelerde ise şubenin feshi ile ilgili kararın 2/3 oy çokluğu ile verilmiş olması gerekir.

Dernek memurları:

63. Madde – Dernek memuru üyeler, şube genel kurullarında oy kullanamazlar. Derneğin herhangi bir uzvuna üye veya kurultay'a temsilci seçilemezler.

Tüzükte olmıyan hükümler:

64. Madde – Bu tüzükte belirtilmiyen hususlarda, genel hükümler uygulanır.

VII. BÖLÜM GEÇİCİ HÜKÜMLER

1- Kurultay'da aksine karar verilmeye kadar, Genel Merkez, İzmir Merkez Şubesi görevlerini de yapar.

2- İlk Kurultay'a kadar Genel Merkez Yönetim Kurulu 7 kişi olarak vazife görür.

3- Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği kurucuları ile açılacak şubelerin kurucuları için 4. maddede belirtilen "Tanıtıcı üye"lerde aranan iki yıllık üye olma şartı söz konusu edilmez.

VIII BÖLÜM KURUCU ÜYELER

Kurucu üyeler:

65. Madde – Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'nin kurucuları şunlardır (hepsi de T.C. vatandaşıdır):

(Sıra no., Soyadı, adı, işi, ikametgah adresi, imzası).

- 1- AKKAR Ahmet, memur, 252. So. Nu:5- İzmir.
- 2- AKSOY Yavuz, tüccar, Özyurt Mh. Zafer So. Nu:27 - Turgutlu.
- 3- ARIÇ Neş'e, memur, 1748 So. Nu:86 - Karşıyaka.
- 4- ASLIM Neşet, marangoz, 62. So. Nu:5 - İzmir.
- 5- AVCI İbrahim, esnaf, 226. So. Nu:21 - İzmir.
- 6- CEYLAN Üzeyir, müteahhit, 1647. So. Nu:16 - İzmir.
- 7- ÇELİK Ali Rıza, yazar, 803. So. Nu:60 - İzmir.
- 8- SÖNEMZATEŞ Nihat, işçi, 792. So. Nu:5 - İzmir.
- 9- DAMAR Ahmet, çiftçi, Turan Mah. Nu: 47 - Turgutlu.
- 10- DOĞRU Şirzat, memur, 48. Sok. No: 10 - Balçova.
- 11- DÜŞÜNÜR Reşat, tüccar, 154. Sok. No:11 - İzmir.
- 12- GÜLGÖNÜL, Ekrem, işçi, 1265 sok. No:6/E - İzmir.
- 13- GÜROL Halit, gazeteci, Yankı Gazetesi - Turgutlu.
- 14- HOŞGÖNÜL Haydar, matbaacı, 1831 sok. No:24 - Karşıyaka.
- 15- İNCE Coşkun, borsa ajanı, 1746 sok. No:10 - Karşıyaka.
- 16- İSHAKOĞLU O. Gazi, asistan, Ziraat Fak. Loj. - Bornova.
- 17- KARAKAÇ Muammer, terzi, 941 sok. No:36 - İzmir.
- 18- KARAMEHMETOĞLU Şükrü, tüccar, 914 sok. No:12 - İzmir.
- 19- KAYNAK Y. Burkay, avukat, 866. sok. No:6 - İzmir.
- 20- KOLOĞLU İhsan, avukat, 1743 sok. No:19 - Karşıyaka.
- 21- KORU Muzaffer, tüccar, H. Rıfatpaşa Cd. No:313 - İzmir.
- 22- ORALTAY Hasan, tercüman-yazar, 1268 sokak, No:19 - İzmir.
- 23- ÖZBALCI Selahattin, mali müşavir, 1715 sokak, No:22 - Karşıyaka.
- 24- ÖZDEMIROĞLU Suat, asistan, Ziraat Fakültesi Loj. - Bornova.
- 25- ÖZKÖK Yakup, avukat, 832 sokak No:17 - İzmir.
- 26- ÖZŞARLAK Halil, eczacı, Orta Mah. No:3 - Söke.
- 27- PALA N. Halil, eczacı, Kestelli caddesi, No:49 - İzmir.
- 28-PAMİR Nejat, op. doktor, 1382 sokak, No:33 - İzmir.

- 29- PÜDÜK Baha, memur, 839 sokak, No:43 - İzmir.
30- SAGKOL Muammer, tüccar, 725 sokak, No:9 - İzmir.
31- SAYAR Süleyman, çiftçi, 1884 sokak, No:6 - İzmir.
32- Sercan Cemal, imalatçı, 1269 sokak, No:18 - İzmir.
33- TEMUÇİN Edip, avukat, 223 sokak, No:3 - İzmir.
34- TOLGALI Avni, Em. subay, 1. sokak, No:4 - Balçova.
35- TOPTANCI Doğan, tüccar, B. Milletler caddesi, No:3 - İzmir.
36- TUNÇSİPER M. Yaşar, muhasip-yazar, 473. sokak, No:12/A - İzmir.
37- YALÇINKAYA ramazan, çiftçi, Akviran köyü, Salihli.
38- UĞURTAN T. Aslan, ressam, 866 sokak, No:1 - İzmir.
39- YORGANCILAR Abdurrahman, tüccar, 1700 sokak No:180/5 - Karşıyaka.
40- YILDIRIM Ömer, elektrikçi, 919 sokak, No:53 - İzmir.
41- KARSLIOĞLU Fahri, Y. ziraat mühendisi, Topraksu Müdür-lüğü - İzmir.

25-1-1963 de Kurucu Heyet toplantısında seçilen ve bilahare vazife taksimi yapılan Genel Merkez İdare Heyeti şöylece teşek-kül etmiştir:

Genel Başkan: Nejat Halil Pala - Genel Başkan Yardımcısı: İh-san Koloğlu - Genel Sekreter: Burkay Kaynak - Genel Muhasip: Ahmet Akar - Veznedar: Cemal Sercan - Üye: Yakup Özkök - Üye: Ali Rıza Çelik

EK 2
TKMD Üyelik Belgesi (Boş)

T Ü R K İ Y E
K O M Ü N İ Z M L E M Ü C A D E L E D E R N E Ğ İ
Ş Ü B E S İ

Adı ve Soyadı : _____
Doğum yeri ve tarihi : _____
Tahsil derecesi : _____
En son mezun olduğu
Mektep veya fakülte : _____
Mesleği : _____
İş adresi : _____
Ev adresi : _____
Telefon Nu. : İş : _____ Ev : _____
Mensup olduğu dernekler : _____

Fotograf

Taahhüt ettiği aylık aidat : _____

Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'nin tüzüğünü okumuş ve geyelerini benimsemiş bulunuyorum. Derneğe üye olarak kabulümü ve kaydımın yapılmasını rica ederim. Üyesi olarak silâhımı taşımağın müddetçe Derneğin tüzüğüne uyacağıma ve gayesinin gerçekleşmesi uğrunda emilen gelen bütün gayretle çalışacağıma, taahhütlerimi ve bana verilecek vazifeleri zamanında ve tam olarak yerine getireceğime Allahım ve insanlık gerefim üzerine yemin ederim.

/ / 196

Yukarıda kimliği belirlenen ve imzası bulunan şahsın Derneğimize üye olmak vasıf ve şartlarını taşıdığını beyan ederiz.

Tanıtıcı Üye

Tanıtıcı Üye

Tanıtıcı Üye

EK 3

Mücadele Dergisi Kapakları ve Broşürler

TÜRKİYE
KOMÜNİZMLE MÜCADELE DERNEĞİ
GENEL MERKEZİ

Mücadele

AYLIK DERGİ

MART 1964

1 LİRA

1

TÜRKİYE
KOMÜNİZMLE MÜCADELE DERNEĞİ
GENEL MERKEZİ

Mücadele

AYLIK DERGİ

22 NİSAN 1961

1 LİRA

2

TÜRKİYE
KOMÜNİZMLE MÜCADELE DERNEĞİ
GENEL MERKEZİ

Mücadele

AYLIK DERGİ

MAYIS 1968

İKİNCİ CİLT

2

MÜCADELE

TÜRK MİLLETİNİN VARLIĞI İÇİNDİR

OKUYUNUZ - OKUTUNUZ

DEVLET İŞLERİ

Mücadele

AYLIK DERGI

9

TÜRKİYE
KOMÜNİZME MÜCADELE DERNEĞİ
GENEL MERKEZİ

Mücadele

AYLIK DERGİ

10

KU SAYIDA 1

1. Zeki KÖRÖKÇÜ

Yusuf KÖRÖKÇÜ

2. Zeki KÖRÖKÇÜ

Dr. YUSUF KÖRÖKÇÜ

3. Zeki KÖRÖKÇÜ

Prof. Dr. KÖRÖKÇÜ

4. Zeki KÖRÖKÇÜ

Yusuf KÖRÖKÇÜ

5. Zeki KÖRÖKÇÜ

Dr. Dr. KÖRÖKÇÜ

6. Zeki KÖRÖKÇÜ

Y. KÖRÖKÇÜ

7. Zeki KÖRÖKÇÜ

Yusuf KÖRÖKÇÜ

8. Zeki KÖRÖKÇÜ

Mücadele

AYLIK DERGI

EKİM

1966

ÜÇÜNCÜ CİLT

6

Mücadele

AYLIK DERGI

Bu sayıda

Doç. Dr. Saffet SOLAK	: Bu Kaçar Dera Yeter
Osman TOPRAK	: Bir Broşürün Düştürdüğüleri
Prof. Agr. S. CELEBIOĞLU	: İktisadi Meselelerde Zihniyet Değişiklikleri
Oğr. Şemsettin ÇEKER	: Türk Öğretmenliğine Göle Düşürenler
Av. Orhan ÖZGEDİK	: Komünizm (İlmi Sosyalizm) Karşısında İslâm
İhsan Nuri ERTÜRK	: Bunlar Kimlerdir?
Av. İsmail ÖZMEL	: Sosyal Tedbirler ve Sosyalizm
Oğr. Hikmet ÇAKIR	: Anı Döğüğüñ Milli Birliğı Parçalayıcı Tesiri.
Doç. Dr. Saffet SOLAK	: Kapitalizm, Sosyalizm ve İslâm
Hasan MEYDANER	: Sovyet Rusya'da Bugünkü Gelişmeler ve Gelecekteki Belirtiler
Stj. Av. Osman ÜÇER	: Milli ve Manevî Değerlere Yıkım Yapan Gazeteler
Osman TOPRAK	: Müstahşeh Nesriyat ve Toplum Bünymenine Etkileri
KIVERLIOĞLU	: Kurtuluş Hazırlığı
Neriman BULAN	: Tükennmeyen Hazine
Kara BUGRA	: Kıbrıs'ın (Şiir)

Kasım 1967

DÖRDÜNCÜ CİLT

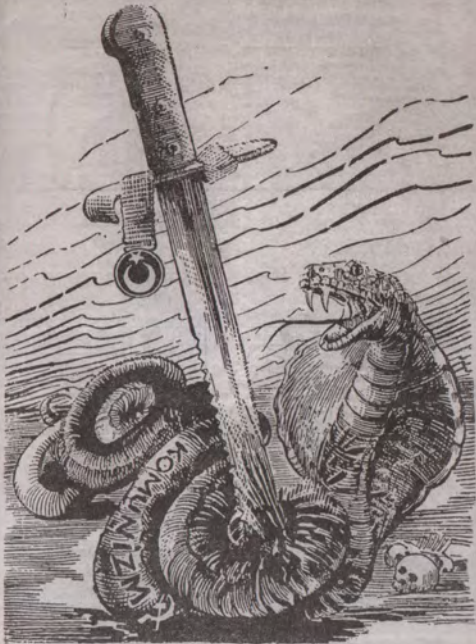
SAYI :

7

SURASI UNUTULMAMALIDIR KI TÜRK ALEMİNİN EN BÜYÜK
DÜŞMANI KOMÜNİZMDİR
HER ÇÖRÜLDÜĞÜ YERDE EZİLMELİDİR ATATÜRK

Bezeriyeti tehdit eden komünizm kanserine karşı

Beşeriyeti tehdit eden komünizm tehlikesine karşı
çok uyanık olalım!

TÜRKİYE
Komünizmle Mücadele Derneği Genel Merkezi

Faik Muhiyin Adam Caddesi No. 20 İZMİR

HALEK YAYINLARI NU. 8

**ŞURASI UNUTULMAMALIDIR Kİ TÜRK ALMİNİN EN BÜYÜK
DÜŞMANI KOMÜNİSTLİKTİR.
HER ÇORÜLDÜĞÜ YERDE KZILMELİDİR. ATATÜRK**

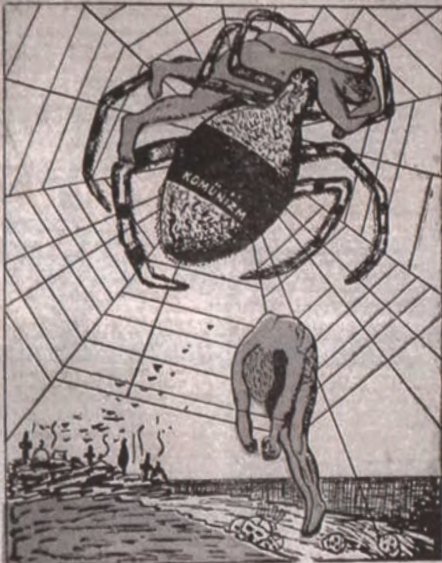
**Beşeriyeti tehdit eden Komünizme karşı çok
uyanık olalım.**

Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği İstanbul Şubesi

HALK YAYINLARI

Örsen uyarılmamalıdır ki, Türk Aliminin en büyük düşmanı komünizmdir. Her gençliği
pazda tutulub!

K. AYATÜRK

AY YÜREK MİLLİYETİ !

VARLIĞINI TENDİR EDEN KOMÜNİZME KARŞI UTANI.

UYUMANIN SÖNÜ

EK 4

T.K.M.D. Rozeti Satış İlanı ve Kurultay Davetiyesi

T. K. M. D.'nin ROZETLERİ YAPILDI

Genel Merkez tarafından mavi zemin üzerine dört renk olarak bastırılan Rozetlerimiz satışa çıkarılmıştır. Fiyatı 5 lira olan Rozetler, isteyenlere ödemeli olarak gönderilir.

İsteme adresi : Mücadele Dergisi P.K: 617
İZMİR

**30 - Nisan - 1965 Cuma günü saat 15.00 de toplanarak
TÜRKİYE KOMÜNİZMLE MÜCADELE DERNEĞİ İKİNCİ BÜYÜK
KURULTAYI'na teğriflerinizi rica ederiz.**

**TÜRKİYE
Komünizmle Mücadele Derneği
Genel Yönetim Kurulu**

KURULTAY'a TOPLANACAK YER :

Muallim Bey Bulvarı No:12/15 6. katlı ve Tınazlı İsmail Ö. Yılmaz Oturma odası

EK 5
TKMD 1964-1965 Yılı Faaliyet Raporu
Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği
Genel Merkez Yayınları No: 1, İzmir, 1965.

TÜRKİYE
KOMÜNİZMLE MÜCADELE DERNEĞİ
İKİNCİ BÜYÜK KURULTAYI
(30 NİSAN 1965)
1964-1965 YILI FAALİYET RAPORU

Derneğimizin kıymetli kurucuları ve delegeleri, aziz üyelerimiz ve muhterem misafirlerimiz.

Türkiye Komünizmle Mücadele Derneğinin ikinci Kurultayını huzurlarıyla şereflendiren değerli şahsiyetleri hürmet ve sevgi ile selamlarız. Hususiyle büyük bir zahmet ve masraf ihtiyar ederek yurdun uzak köşelerinden gelen delege arkadaşlarımıza ve mefkûreci misafirlerimize minnet ve teşekkürlerimizi arzederiz.

Dernek tüzüğüne göre, büyük kongremiz; şubeler tarafından seçilen delegeler ile Genel Merkez üyelerinin iştirakiyle toplanmaktadır. Ayrıca dernek kurucuları Kurultayın tabii üyeleridir. Bu toplantımızda halen kurulmuş olan 40 şubemizin temsil edilmesi gerekmektedir. Ancak Genel merkezimiz, şubelerden gelecek delegelerin yolluklarını ve diğer zaruri masraflarını göndermek vazifesini yerine getirememiştir. Bundan başka bazı şahsi mazeretler yanında, mesafe uzaklıkları da, bazı temsilcilerin aramıza katılmalarına engel olmuştur. Bu vesile ile şubelerimizin imanlı, vefakâr ve hami-

yetli mensuplarına; çevrelerinde gösterdikleri gayret ve başarıdan dolayı, hayranlık ve takdir hislerimizi sunarız.

Bir yıl önceki çalışma döneminde 26 şube ve 5 temsilcilik kurulmuştur. Son bir yıl içinde isse 14 yeni şube hizmete başlamıştır. Ve halen müracaatları incelenmekte olan 5 şube açma teşebbüsü mevcuttur.

Biz şubelerimize maddi yardım sağlamıyoruz. Bu itibarla kuruluşlarımızın mahalli imkânlarla idare edilmek zarureti göz önüne almaları lazımdır. Tanrıya şükürler olsun ki, memleketimiz; feragat ve fazilet okulundan yetişmiş ülkücülerle doludur.

Teşkilatlanma faaliyetlerinin ağır yürümesinden şikâyetçi değiliz. Çünkü sağlam temellere dayanmak ve emin ellere teveccüh etmek ihtiyacındayız. Esasen milliyet ve mukaddesat cephesinin uyanık ve şuurlu mücahitleri, yurdun dört bucağında nöbet başındadırlar. Komünizme ve hürriyet düşmanlığına karşı mücadele iradesinin, elbet bir gün, Türk maşeri şuurunun malı olacağına inanıyoruz.

Bu bahiste menfi cereyan ve davranışların, tesir sahasını da hesaba katmak ve bunları dikkatle takip etmek lazımdır. Mesela, Genel Merkezimizin tertiplediği bir törenin arifesinde, İzmir’de münteşir bir gazete ve bir Haber Ajansı; Dernek idarecilerinin “Komünizmle Mücadele perdesi altında, Komünizm propagandası yaptıkları” yolunda neşriyat yapmış ve haberler yaymıştır. İz’an, idrak, ahlak ve insaftan mahrum olan bu gayretlerin her gün yeni bir çeşidi ile karşılaşmak mümkün ve tabiidir. Bozgunculuk, tezvirat, yalan ve iftira kampanyalarının malum ve muayyen silahlardan olduğu ve tereddütlerin, bir müddet işlerimizi aksattığını kabul etmek zorundayız. Nitekim biraz önce açıkladığımız isnatlar Derneğimizin gelişme ve başarıya ulaşma hızında, ihmal edilmeyecek bir faktör olmuştur. Bahis mevzuu tecavüzler ne iltir ne de sonuncu. Bütün mesele, hadiseleri değerlendirebilmekteki isabet derecesindedir. Harici telkinlerden, peşin hükümlerden ve teşhis koymaktaki alışılmış usullerden tecerrüt etmek lazımdır. Artık Komünizm propagandacılığının, ikna etme ve kandırma metotlarının bir ilim haline geldiğini bilmek zamanı gelmiştir. Normal kıymet sistemleri ve normal ölçüler ehemmiyetlerini kaybetmişlerdir. Hatta günlük mantık ve muhakemeye dahi tam itimat caiz değildir. Basiret ve akıllı selime, milli şuur uyanıklığını iştirak ettirmek şarttır.

Şubelerimiz hakkında arzedeceğimiz diğer bir husus, bu teşekküllerimiz ile Genel merkez arasında lüzumlu alaka ve irtibatın tesis edilmemiş olmasıdır. Dostluk bağlarının genişlemesini, fikir teatilerinde bulunulmasını ve müşterek programlar tertibini büyük bir iştiaqla arzulamıştık. Lakin kadromuzun ve maddi imkânların kıfayetsizliği yüzünden, maalesef, çok az şube ile devamlı münasebet kurulabilmiştir. Özel bir ilgiyi, teftiş ve murakabeyi icap eden hallerde dahi hiç bir şey yapamamak başlıca üzüntülerimiz arasındadır. Bazı şubelerimizin de; tamimlerimize cevap vermek, üçer aylı faaliyet raporlarını muntazaman hazırlamak, kongrelerini zamanında yapmak ve umumi heyet zabıtlarını göndermek alışkanlığını elde edemediklerini söyleyeceğiz. Ayrıca genel merkez hisseleri ve Mücadele Dergisinin satış bedelleri ödenmemektedir. Bütün şubelerimizin davaya hizmet konusunda samimi gayretler sarfettiklerine kailiz. Genel merkeze akseden faaliyetleri göz önüne alırsak Erzurum, Aydın, Diyarbakır, Gaziantep, Alaşehir, Yeşilyurt ve Akhisar şubelerimize ayrıca teşekkürlerimizi belirtmeyi vazife sayarız.

Tüzüğümüz, İzmir merkez şubesi kuruluncaya kadar, bu şubeye ait vazifelerin yürütülmesini Genel merkeze tevdi eylemiştir. Geçen Kurultayda merkez şubenin teşkili hususunda karar alınmıştır. Ancak İzmirli kıymetlerimiz ile başvurduğumuz münevverlerin vazife ve mes'uliyet deruhte etmek bahsindeki tereddüt ve zaaflarını yenmek kabil olamamıştır. Son iki ay önce bir hey'et teşkili mümkün görülmüş ise de, Kurultayın toplanmasına az bir zaman kaldığı için, yeni seçilecek Genel Yönetim Kurulunu bazı müşkülât ile karşılaştırmak istenmemiştir.

Genel Merkezimizin büyük bir ehemmiyet atfettiği ve hassasiyetle üzerinde durduğu mevzu; Derneğin ciddi bir yayın organına sahip olması meselesidir. İlk Genel Yönetim Kurulu tarafından tesis olunan aylık Mücadele Dergisinin halen 13 üncü sayısı intişar etmiş ve 14 üncü sayı hazırlanmış bulunmaktadır. Dergimizin mukemmelle olduğu iddiasında değiliz; aksine kusur ve eksikliklerimizi teferruatiyle bilmekteyiz. Fakat aflatınıza güvenerek haklı bir gururla ifade ederim ki, pek çok mahrumiyet ve müşkülâtla ayakta tutulan bu teşebbüs, iftihar edilecek bir koleksiyon vasfı kazanmıştır. Sahasında tek olduğunu zannettiğimiz Mücadele Dergisi; 14 aylık muntazam ve müstakar neşriyatı içinde, ciddiyet ve vakarı şiar

edinmiş, bayağılığa ve biteviyelige düşmemiş, daima muayyen bir seviyenin üstünde kalarak fikri ve ilmi bir mücadele örneği vermiştir. Peşin hükümlerden, ifrat ve tefritten, şahsiyat ve polemik yapmaktan titizlikle sakınılmıştır.

Mücadele Dergisinin yüzbinlerce adet basılarak memleketin en kuytu köşelerine kadar dağıtılacağı günleri hayal etmeyi dahi bir bahtiyarlık sayıyoruz. Teşkilatımıza geniş ölçüde maddi yardım yapmak lüzumunun idrak edileceği günlerin uzak olmadığı inancındayız. Resmi ve milli müesseselerin ve büyük ticari firmaların Dergimize abone olmak ve reklam vermek suretiyle bizi desteklemeleri halinde, hayallerimizin gerçekleşmesi zor olmayacaktır. Özel sektörün, kendilerine yaşama hakkı tanımayan ve alenen küfreden yayın organlarına karşı gösterdikleri alaka ve müzaharetin pek az kısmını Derneğimize ve Dergimize lütfetmelerini bekliyoruz.

Günlük bir gazeteye sahip olunması, hiç olmazsa derginin haftada bir yayınlanması, kitap ve risaleler basılması, halk tipi neşriyat yapılması ve şubelerimiz için bültenler hazırlanması işlerini; gönlümüzün birer yarası olarak yeni imkân ve kabiliyetlerin zuhuru gününe terk ediyoruz.

Türkiye dışındaki işçilerimizin durum da bizi düşünceye ve hasasiyete sevketmektedir. Kesif bir komünizm ve hristiyanlık propagandası ile karşı karşıya kalan bu yurttaşlarımızın içinde bulundukları müşkülât ve buhrandan kurtarılması, milli bir vazife haline gelmiştir. Onlara köksüz ve öksüz olmadıklarını hissettirmeli, manevi desteğimizi eksik etmemeliyiz. Bu kardeşlerimizi fikren beslemek ve muzır cereyanlara karşı uyanık tutmak için; özel bir yayın hazırlamayı veya Mücadele dergisinden (3-500 yerine) bol miktarda göndermeyi faydalı görüyoruz. Fakat bu arzumuzun ağır bir mali külfete dayandığı meydandadır.

Derneğimizin mühim ve mesir çalışma sahalarından biri film gösterileridir. Kültür vermek ve halkı uyarmak maksadiyle tertiplenen bu gösterilerde çeşitli antikomünist filmler irae olunmaktadır. Açık ve kapalı sinema salonlarında, bazı meydan ve arsalarda, okulların bir kısmında yapılan bu faaliyetlerden her sınıftan 100.000 kişi kadar halkımız faydalanmışlardır. Bu çalışmaları askeri birliklere, fabrikalara, işçi sendikalarına, okullara, yüksek tahsil müesse-

selerine ve talebe teşekküllerine teşmil etmekte geniş faydalar ummaktayız. Elimizde birden fazla film makinası bulunduğu takdirde, şubelerimizin hepsinde ve yurdun diğer bölgelerinde müspet yatırımlar yapmak kabil olacaktır.

Kültürel çalışmalar meyanında; Fetih günü, Esir Milletler Haftası, Mehmet Âkif günü, Atatürk'ü anma töreni, Çanakkale şehitlerini anma töreni tertiplenmiş ve ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisi Komünizmle Mücadele Komisyonu azası ve muhterem mefkûre-i ağabeyimiz Senatör Dr. Fethi Tevetoglu bir konferans vermiştir.

Birinci kurultayımıza sunulan muhammen bütçede sosyal yardım faslının bulunmadığı dikkati çekmiş ve bu fasla 20.000 lira tahsis olunması karar altına alınmıştır. Ancak esefle beyan edelim ki, bütçemizin gelir tahminleri isabetli olmamış ve gerçekleşmemiştir. Bu itibarla dernek hasılatından yapılan içtimai yardım giderleri gülünç bir rakam ifade eylemektedir.

Herşeye rağmen, engin şükran duyguları ile belirtmek gerekir ki, Ramazan ayı içinde hamiyetli yurtdaşlarımızın hibe veya temin ettikleri giyim eşyaları ve yiyecek maddeleri ile 100 kişiye yakın yoksul sevindirilmiştir.

Her nedense matbuat âlemi ve Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Umum Müdürlüğü ve İzmir Radyo Müdürlüğü; dernek faaliyetlerine alaka ve müzaheret göstermek lüzumunu hissetmemektedir. Ancak Erzurum ve Gaziantep il radyolarının şubelerimizle yaptıkları işbirliğini memnuniyetle belirtmek isteriz. Yeni seçilecek Genel Yönetim Kurulunun bu vadide daha çok gayretli ve daha verimli olmasını dilemekteyiz. Yeni Asır, Ege Ekspres ve Yeni İstanbul, Ankara Ticaret Postası gazetelerinin ve Toprak dergisinin ilgi ve yardımlarına teşekkür ederiz.

Gazete, dergi ve diğer neşriyatın günü gününe takibi, bir arşiv tesisi, haber ve malzemelerin değerlendirilmesi, muhtelif hadiseler ve meseleler karşısındaki dernek görüşümüzün zamanında tesbit ve ifadesi, gerekli tedbirlerin alınması ve müdahalelerin yapılması, şubelerin uyarılması gibi konular; Genel merkezin asli vazifeleri arasındadır. Fakat bu işlerin muvaffakiyeti; büyük bir maddi güç ile birlikte, yetişmiş bir büro kadrosu, fikri seviyesi yüksek ve vakti bol bir istişare hey'eti sağlayabilir. Esasen açıkça ifade etmek lazımdır ki, büyük bir derneğe yaraşır faaliyetlerin münhasıran amatör

elemanlarla yürütülmesi kabil olmayacaktır. Mevzuu aydınlığa kavuşturmak için basit bir misal arz edelim: bayram tebriki zarflarının veya abonelere gönderilecek dergilerin bandını yazmak, Genel Yönetim kurulu azalarının vazifeleri meyanında kaldığı müddetçe, o teşekkülün başarı ümitleri konuşulmağa değmez. Hadiseyi küçümsemeyelim; son bir ay içinde yazılan zarf adedi 15.000 rakamı civarındadır. Onun için fahriyen çalışan arkadaşlarımızı, ücretli ve kaliteli bir kadro ile takviye etmeliyiz.

Her sınıftan geniş halk tabakaları, gençlik teşekkülleri ile daha yakından alakalanmak ve müşterek çalışma programları hazırlamak ve işbirliği yapmak başlıca hedeflerimizden olmalıdır.

Buraya kadar olan sözlerimizi özetlemek gerekirse; geride bıraktığımız yılın, Kurultayın emir ve özleyişlerinin ölçüsü ve bizim arzularımızın seviyesi ile hiçbir ilişkisi yoktur. "Her şeye rağmen, daha başarılı olmak daima mümkündür" şeklinde alışılmış bir fanteziye sığınmak istemiyoruz. Çünkü, kusuru bize ait olsun veya olmasın, gayretlerimiz çok eksik ve verimsiz kalmıştır. Bir yapmacığa ve alçak gönüllülüğe saplanmadan, rahatça ortaya koyduğumuz bu gerçeğin; maddi ve manevi sebeplerinin araştırılmasını ve yeniden seçeceğimiz hey'ete bir vazife duygusu ilham etmesini dileriz. İzmir merkez şubesinin bir an evvel hizmete başlatılması suretiyle Genel Yönetim Kurulu'nun, esas vazife ve fonksiyonlarına yönetilmesi lüzumludur.

Bazı arkadaşlarımız, dernek çalışmalarının nasıl olamsı lazım geldiği hakkında kendilerine has fikirler ileri sürmektedirler. Her fikri hürmete şayan bulmaktayız. Biz: dernek olarak yapılmış faaliyetlerin, aslından fazla ve alından başka şekilde gösterilmesi görüşüne katılmıyoruz. Keza bir miting havası yaratılmasına, hislerin tahrik olunmasına ve yaygaracı usuller kullanılmasına taraf-tar olmadık. Şatafat ve gösterişe iltifat etmedik. Bundan başka günlük siyasete karışmayı, her hadise ile ilgilenmeyi, milli müesseseler ve şer kuvvetlerle cenkleşmeyi doğru bulmadık. Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanının hakkımızdaki çok küstah ve cür'etkar ithamlarını dahi cevaplandırmayı bir tenezzül meselesi addettik. Açıkça ve kesinlikle ifadeye mecbur olduğumuz bir gerçeği tekrar ve tekrar belirtmeliyi: mücadeleimiz, ilmi ölçüler içinde ve münhasıran fikir planında kalacaktır. Türkiye Komünizmle Mücadele Derneğini zabıta vakaları içinde mütalaa etmek, rezilane bir iftiradan ibaret-

tir. Biz, polisiye çalışma usullerini de reddederiz. Esasen Devletimizi sivil ve askeri emniyet kuvvetleri, büyük bir kudret ve liyakatla vazife ifa etmektedirler. Ancak bir sayın Senatörün ifade ettiği gibi “Komünizmi yalnız polise bırakamayız. Bu namussuzca çalışan bir akımdır. Maskeli geziyorlar.”

Derneğimiz bir icra organı da değildir. Binaenaleyh biz; sadece tavsiye ve tekliflerde bulunur, ikaz ve tenkitlerimizi belirtiriz. Dernek mesullerinde, bunun dışında bir gayret ve istikamet bulamıyacaklardır.

Günlük siyaset, particilik heves ve endişeleri derneğin kapıları dışında kalmaya mahkûmdur. Çeşitli parti, zümre ve şahıslara yakınlığımızın yegâne kaynağı, komünizm konusundaki uyanıklıklarının derecesidir. Bütün milli müesseselerimizle olduğu gibi, partilerimizin hepsiyle de, müsterek düşmana karşı işbirliği yapmaya amadeyiz. Siyasi partilerden anlayış ve yardım bekliyoruz.

Milli duyguların gelişme ve kökleşmesinde, kendi kabiliyet ve meziyetlerimizi değerlendirmenin ve bir tarih şuuruna ermenin zarureti inkâr edilemez. Fakat artık, his ve tarih zenginliğinin bugünkü dünya ve memleket meselelerini çözmeğe yetmediği de gözden uzak tutulmamalıdır. Yurdun gerçekleri ve halkın ihtiyaçları ele alınarak bir gönül ve fikir birliğine ulaşmak lazımdır. Nasıl ki Türk milliyetçiliğini münhasıran kahramanlık edebiyatı ile ayakta tutmak kabil değilse; komünizmle mücadelede de, yalnızca bu menhus derdin kötülüklerini sayıp dökmek ve “kahrolsun” demek kâfi gelmiyecektir. Komünizmin dayandığı fikir sistemini çürütmek, red ve cerhetmek gayet kolaydır. Lakin gayretlerimizin nazari bir zeminde kalması endişesini bir an bile hatırdan çıkarmamalıyız. Bir usul hatasına düşmek vahim sonuçlar doğurabilir. Onun için, önce, zihinlerde uyandırılan teşevvüşleri, tahrik olunan merak ve tecessüsleri izale etmelidir. Sonra da komünist akidesinin vaat ettiği cennetin nasıl bir hamhayal olduğu gözler önüne serilmelidir.

Bizde komünizmle mücadele denince; daha ziyade kültürel çalışmalar, konferans ve seminerler, gösteri ve yayınlar akla gelmektedir. Devamlı ve muhtevalı programlar halinde takdim edildiği takdirde, zikredilen faaliyetlerin faydası ve lüzumu aşıkârdır. Esasen şube ve temsilciliklerimizden bu çeşit hizmetler beklemekteyiz. Ancak mutad mücadele yollarının romantizmden sıyrılması,

daha gerçekçi (realist) ve ilmi bir temele dayandırılması gereklidir. Kanaatımızca bunun en basit şartı; düşünce hürriyeti, insan hakları, toplum sevgisi, sosyal müsavat ve adalet, toprak reformu, içtimai ve iktisadi kalkınma şartları, köycülük, sanayileşme hamleleri, işçi meseleleri ve hakları, patron ve işçi münasebetlerinin ayarlanması, sendikacılık, toplu sözleşme, grev, açık ve gizli işsizlik, açlık ve sefaletin giderilmesi çareleri, sosyal sigorta problemleri, özel teşebbüs, devlet müdahalesinin sınırları gibi rejim, iktisat ve sosyal siyaset mevzularında milliyetçi fikir ve görüşlerin açıkça ve tefferuatı ile ortaya konulmasından ibarettir. Bizim hasretini çektiğimiz dernek çalışması budur. İmkânlarımız elverirse Mücadele Dergisi'ni de bu istikamete tevcih etmeliyiz. Böylece Türklüğün ve insanlığın öz malı olan insan hakları ve sosyal adalet müesseselerinin, şer kuvvetlerin elinde daha fazla istismar edilmesi önlenmiş olacaktır.

“Komünistlerce münhasıran kendilerine mal edinmek istenilen sosyal adaletin, bugün komünist memleketlerde değil, fakat asıl garp âlemi memleketlerinde tatbikata girmiş olduğu ve her gün biraz daha ilerlemekte bulunduğu hususu halkımıza, bilhas- sa gizli veya aşikâr komünizm heveslilerine anlatılmalıdır, gösterilmelidir.”

Bugün yurdumuzda yapılmak istenen sefalet edebiyatını, gerçeğin sanat yolu ile ifadesi olarak kabul edebilmek için, bizim farzet-tiklerinden fazla saf olmamız lazımdır. Ancak ülkemizde sefaletin, işsizliğin ortadan kaldırılması, hürriyet ve refahın eksiksiz olarak teessüsü için lüzumlu şartlar da hazırlanmalıdır.

Türk milliyetçileri; fakirin daha fakir olması karşılığında, zengin- nin daha zengin olmasını mümkün kılan sistemin aleyhindedirler. Bu iki zıtlaşmış ucu birbirine yaklaştıran tedbirleri araştırmalı ve muvazene unsuru olarak bir orta sınıfın doğması temin edilmelidir.

Komünistler, işçiler arasında sınıf şuurunu uyandırmayı başlıca gayelerden sayarlar. Böylece işçilerin sırtına basıp komünist ihtilali- ni vücuda getirebileceklerini düşünürler. Biz de; bu usulün antitezi- ni bulmak, sınıflar arasında ahenk ve muvazeneyi tesis etmek, mil- li müesseseleri kuvvetlendirmek, Türk hars ve mukaddesatını koru- mak, ahlak, adet ve an'anenlere uygun yaşamak, içtimai tesanüt fik- rini yaymak, işçilerimizi ve yoksulları gözetmek, fitre ve zekât gi- bi sosyal yardım borçlarımızı yerine getirmek mecburiyetindeyiz.

Biz, milli şahsiyetini iktisap etmiş, hür ve müstakil, itibarlı ve istikrarlı bir Türkiye istiyoruz. Doğudan veya batıdan gelsin, her türlü sömürgeciliği ve dış hegemonyanın karşısındayız. Fakat memleketimizi, dostluk ve ittifaklarda tecrit etmeğe matuf, batı düşmanlığı tehlikesini de isabetsiz ve tehlikeli bulmaktayız.

✧ Bütün dünya ve hususiyle Türkiye, tarihi bir oluşma ve gelişme şartları içinde bulunmaktadır. Artık yeni ve renkli bir âlem doğmuştur. Milli değer ve ölçülerimizden fedakârlık etmeden, yeni bir dünya görüşüne sahip olmalı ve bu görüş içinde yerimizi almalıyız. Millet olarak ve her birimiz fert fert, müesseselerimiz ve bütün dayanak noktalarımız ile vazife ve mesuliyetlerimizi öğrenmek ve gereğini yapmak mecburiyetindeyiz. Zira Türkiye’de toplum hayatı ve fikir cereyanları çok tehlikeli bir dönemeç içerisine girmiş bulunuyor. Münevverlerin meselelerimizi ele alış, anlayış ve teşhis koyma tarzları, dikkatleri üzerine çekecek mahiyettedir. Muhterem Namık Zeki Aral Beyefendinin ifade ettikleri gibi “Camiayı bugün tehdit etmekte olan afet bakımından, içtimai zümreler arasında en ziyade dikkat edilmesi lazım olanlardan biri de öğretmenler zümresidir. Cereyan bu zümreye sızmıştır.” “Herhangi bir camianın istikbalini, fiiliyatta öğretmenler zümresi hazırlar.” 100.000’i tecavüz eden öğretmen zümresinin büyük çoğunluğunu tenzih ederek, vikaye-ye muhtaç olanlar için acele tedbirler düşünülmelidir. Menfi “Cereyanlar, yalnız öğretmen zümresine değil, camianın hassasiyeti fazla ve itibarlı zümrelerine varıncaya kadar sızmıştır. Bu noktalara devlet gözü son derece dikkatle bakmak gerekir.”

1950 yılında “Komünizmle Mücadele Rehberi” adıyla çok istifadeli bir eser hazırlayan Avukat Haşim Nahit Erbil; bugünkü buhranlı devrenin nefis bir tablosunu çizmektedir. Eserin önsözünden aktardığımız şu cümleler, çok ibret verici şekilde dertlerimize parmak basmaktadır: “Türkiye’nin de içinde bulunduğu medeniyet âlemi, tarihte bir eşine rastlanmıyan, umumi ve müthiş bir buhran geçiriyor: Buhranın dış manzarası –memlekete göre– yoksulluk, açlık, hastalık gibi maddi şeylerdir; iç manzarası ise ötekinden daha korkunç olmamakla beraber göze görünmüyor. Din itikadları, örf ve adetler, eski zamandan kalma milli ve insani an’aneler ve bir kelîmede kıymet hükümleri, yani iyilik, kötülük, güzellik, çirkinlik hakkındaki bütün ölçütler alt üst olmuşlardır.

Bununla beraber eski ölçülerin yerini, yenileri tutmamış olduğu için ruha ıztırap veren "boşluk hissi" de var. Böylece maddi ve manevi sıkıntılar içinde yaşayan milletlerin iç hayatını, şimdi dışarıdan gelecek yeni bir tecavüz ve yeni bir muharebe korkusu zehirliyor. Bu korkunun kaynağı da, dünyanın bütün içtimai nizamlarını temelinden yıkıp hakkın ve hürriyetin sadasını da kan ve ateşle boğmak isteyen Komünist diktatörlüğüdür."

Rahmetli Haşim Nahit Erbil'in teşhis ve mütalaalarının isabeti hayranlığımızı celbetmiştir. Dikkat etmelidir ki, bir devleti milli olmak vasıf ve karakterinden mahrum etmek için, bazı küçük sanılan ihmal ve tereddütler kâfi gelmektedir. Birçok ülkelerde, göz açıp kapayıncaya kadar, ufacak bir gurup orduya nüfuz etmekle, basın susturulmakta veya kendi emellerine hizmet eden bir yazı kadrosu yaratılmakta, işçi sendikalarının kontrolü ele geçirilmekte, eğitim sistemi istenilen şekle sokulmakta ve memleketin kilit noktalarına belirli şahıslar yerleştirilmektedir. Esefle belirtelim ki, arzettiğimiz vahim olayları bir hayal mahsulü saymak hataların en büyüğüdür. Dünyanın çeşitli bölgelerinde denenmiş ve başarıya ulaşmış olan bu usullerin bizi gafil avlamaması için; büyük bir teyakkuz ve basiret, birbirini tamamlayan pek çok tedbir ve gayrete ihtiyacımız vardır. Diğer bir söyleyişle örümceklerin etrafımıza ağ kurmalarına meydan bırakılmamalı, herşeyden önce sinek ve böcek olmadığımızı ispat etmek haysiyetini hissetmeliyiz.

Cemiyet hayatında fertlerin; birbirlerine, müesseselerine ve idarecilerine itimat beslemesini, karşılıklı muhabbet ve hürmet ile bağlanmasını zaruri görmekteyiz. Yakından tanımadığımız kimseler hakkında hüküm vermekten kaçınmalıdır. Bilhassa faşist, şeriatçı, ümmetçi, gerici, yobaz, kuyruk, Atatürk ve devrim düşmanı, 27 Mayıs aleyhtarı gibi kasıtlı ve tefrika ve itham ve isnatları büyük bir dikkatle kullanılmalıdır. Zira Türkiye'deki komünistler, bugün en çok revaçta olan Atatürkçülük, ilericilik, devrimcilik 27 Mayıs ilkleri gibi mefhumlara sığınmışlardır. Ve rastgele kullandıkları bu paravanları alabildiğine sömürmektedirler. Unutmamak gerekir ki, Marksist dünya görüşü, komünist bir ihtilalin gerçekleşmesine mani olan gayretlerin hepsine birden gerici adını verir. Benzeri isnatların da aynı manalara geldiğinde şüphe edilmemelidir. Belirli maksat sahiplerine sorarsanız Türki-

ye'de komünist yoktur; varlığını iddia edenler faşisttir, gericidir ve sömürücüdür.

O halde mukadder bir sualin cevabını bulmak lazımdır: Acaba Türkiye'de Komünizm tehlikesi var mıdır? Büyük bir rahatlık ve kesinlikle söyleyebiliriz ki; "Evet, Türkiye'de komünizm tehlikesi vardır. Hem de bu tehlike pek çok kimsenin sandığında çok daha fazla bir ihtimalle vardır. Komünizm, dünyanın her yerinde olduğu gibi, yurdumuzda da iki şekilde çalışmaktadır.

1- Yer altı çalışması

2- Açık, fakat maskeli çalışma

Yer altı çalışmaları bir zabıta vakasıdır ve dernek olarak bizi alıkalandırmamaktadır. Fakat bunu kabul etmek lazımdır ki, komünizm, maskeli faaliyetini gayet ustalıkla yapmakta ve maalesef başarı göstermektedir.

"Bilindiği gibi, komünizm, dünyanın her yerinde, yayılmak istediği memleketin sosyal, siyasi ve kültürel durumuna göre slogan ve maskeler kullanır. Büyük otoriteleri, yaygın fikir adamlarını paravana olarak kullanır. Çeşitli sanat kollarına, nüfuzlu parti, dernek ve topluluklarına girer. Revaçta olan siyasi akıma öncülük edenlerin arasına karışır. Gençlik teşekküllerine, ilim müesseselerine sızar. Basın ve yayın evlerini ele geçirir. Kimsenin ağız açmıyacağı yahut şüphe edemiyeceği zümrelerin arasına gizlenir. Böylece kendini ve kısıl rengini hiç belli etmez. Ona karşı özel dikkati olanlardan başka kimse, bu maskelerin altındaki asıl rengi göremez. Bugünkü anlayışa göre, Türkiye'de herhangi bir kimseye komünist demek çok müşküldür. Eğer Nazım Hikmet ve Sabahattin Ali; sağ olsalar ve yurdumuzda bulunsalardı, zehirli fikirlerini rahatça saçabilirlerdi."

Sayın Profesör Aydın Yalçın, aşağıda nakledeceğimiz izahları ile bu mevzuu selâhiyetle tahlil etmekte ve vuzuha kavuşturmaktadır:

"Bugün Türkiye'de Komünist Partisi kanundışıdır ve komünizm propagandası da bir suçtur. Bu sebepler, birçok komünistin, "Ben sosyalistim" yahut "ben ileri devletçiyim" diye kendini gizlemeye çalışmasına hayret etmemek lazımdır. Diğer taraftan, son zamanlarda olduğu gibi, artan husumet ve mukavemet cephesi karşısında, komünistlerin bazı hilelere başvurmaları, durumu büsbütün karıştırmaktadır. Açıktan açığa, "Ben komünistim. Bu

da komünizmin ta kendisidir” tarzında bir propagandanın yaratacağı antipati, mukavemet ve bazı komplikasyonlar dolayısıyla, komünist propagandasının başka cereyanlar ve şahsiyetlerle birlikte “cephe taktiklerine” müracaatı, bütün dünya’da bilinen klasik metodlardır. Tecrit edilmekten ve şiddetli hücumlara hedef olmaktan kaçınmak için komünistlerin kendilerini başka adlar altında gizlemeye çalıştıkları, başkalarıyla yan yana yürümeye bilhassa dikkat ettikleri bir gerçektir.”

Bizim kanaatımıza göre de, “Sosyalizm; komünizme geçiş için bir köprüden ibarettir ve sadece maske olarak kullanılmaktadır” Nitekim muteber bir gazetemizde yayınlanan “Türkiye’nin tek kurtuluş yolu sosyalizm” başlığı taşıyan makalede; sosyalizmin çeşitleri olmadığı, “sosyalizm tek olup onun da enternasyonalist olduğu, hedefinin de bütün dünya bulunduğu”, “sermaye ve sömürücü mülkiyetle sosyalizmin bir arada yürütülemeyeceği”, “sosyalizm bir din olup ilim ile dinin bağdaşmayacağı” ifade edilmiştir. Keza “insanlar mülklerinden, fazla gelirlerinden gönül rızasıyla vazgeçmezler, sosyalizm sömürücü azınlığa karşı kanun ve devlet zoru ile kurulacaktır. Evet zorla...” denilmek suretiyle; Anayasa teminatı altında bulunan mülkiyet hakkının Anayasanın çiğnenmesi yolu ile zorla ortadan kaldırılması istenmiştir. “Sosyalist rejimde Türkiye halkının daha dost ve sakin olacağı... mal, mülk ve miras kavgalarının yok olacağı” beyan edilerek; memleket içinde müesses iktisadi, siyasi, hukuki ve sosyal nizamları devirmek ve yok etmek maksadı açıkça ortaya konulmuştur. Aynı yazarın polis marifetiyle evinde yapılan aramada ele geçirilen bir kâğıtta aynen “...nazariyatta, ilimde ve esasta komünizm ile sosyalizm arasında hiçbir fark yoktur. Sosyalizm aynı sosyal ve ekonomik prensiplere sahiptir. Sosyalizm ile komünizmin gayesi bir olduğuna göre bu ayrı adlandırışı ve bu siyasi keyfiyeti sosyalizm ve komünizm diye değil, partileri özel isimleriyle ayırmak daha doğrudur” denilmektedir. Böylece komünizm ile sosyalizm arasında hiçbir fark olmadığı hususu, bu pek saygın ve pek ilerici sosyalist tarafından cesaretle ikrar edilmektedir. Artık bu noktada, bizim nefesimiz kesilmiş, söylenecek sözümüz kalmamıştır. Fakat ne yazık ki, hala, sosyalist türkülerin mahut nağme ve nakaratlarıyla kendilerinden geçecekler bulunacak ve bu gafilleri uyandırıncaya kadar mücadelemize devam edeceğiz.

Komünizm tehlikesine karşı tedbirlerimizin hemen hemen yok denecek kadar az ve kifayetsiz olduğu da muhakkaktır. Dikkati çeken bir kaç noktayı işaret etmek isteriz:

1. Önce, dilde, işte ve fikirde birlik ülküsünü gerçekleştirmeli, nemelazımcılıktan vazgeçmeli, kuvvet ve imkânlarımızı bir araya getirmeliyiz.
2. Atatürkçülüğün gerçek ve doğru yönü, Atatürk'ün milliyetçi ve antikomünist fikirleri tahlil ve izah edilmelidir.
3. Gençler ve aydınlar, komünizme karşı koyabilecek milliyetçi duygular ve manevi güçlerle teçhiz edilmelidir. İlericilik adı altında baş gösteren soysuzlaşmalara mani olunmalıdır.
4. Milliyetçi ve antikomünist teşekkül ve yayınların resmi çevreler tarafından benimsenip desteklenmesi temin edilmelidir.
5. "Türkiye'ye komünizm giremez" mealindeki kanaatler hatalıdır ve bizim gafletimize sebep olmaktadır. Bir an için haklı sayılsa bile, komünizmin giremeyeceğini söylemek hüner değildir; gaye, bu sızmaya engel olacak şartları hazırlamak ve idame ettirmektir.
6. "Türkiye'de komünizm için zemin olmadığı" düşüncesi de yanlışır. Çünkü zemini komünistler bizzat hazırlar. Nitekim bu yanlış fikirlerin yerleşmesi sonunda resmi çevrelerin pasif kalmaları da, komünistlerin hazırlamayı başardıkları uygun bir "zemin"dir.
7. Saydığımız bütün bu gerekçelerin, pek az uyanık ve şuurlu aydın tarafından bilinmesi de, maalesef komünizm lehinde, yurdumuzun aleyhinde bir tecellidir.

Bir defa daha tekrar edelim ki, komünizme inandırılmış gafillerin veya satılmışların bize hasım olmalarına hak veriyoruz; onlar da kendilerine göre bir vazife yapıyorlar. Yürekllerimizdeki acı, insanca yaşamak hakkını gaspetmek isteyenlerle yaptığımız mücadelede, aslında bizden olanların seyirci kalmayı tercih etmeleri, hatta zaman zaman karşımıza çıkmalarıdır. Hepsini, fikirlerine saygı duyarak mücadele sahasına çağırıyoruz. Tarih, vatan, kültür ve kader birliği şuuru ile birleşmiş, demokratik nizam ve insan hakları davasına inanmış mefkûreciler olarak; kuvvet ve imkânlarımızı bir-

leştirmeliyiz. Her zamandan çok bugün milli kùltürümüzü, milli ve manevi değerlerimizi korumak mecburiyetindeyiz. Başta komünizm olmak üzere, yıkıcı, yıpratıcı ve bozguncu fikir ve cereyanlarla mücadele etmek başlıca ve hayati bir vazife haline gelmiştir. Bu itibarla Türk milliyetçilerinin sun'î tasnif ve guruplaşmalarla bölünmelerinin şiddetle aleyhindeyiz. Kafatasçılık, ırkçılık, Turancılık, Anadoluculuk, Türkiyecilik, Türkmencilik gibi ayırıcı meslek ve merhaleler; düşmanlarımızın icad ve isnadı olmaktan başka bir mana ve vasıf taşımamaktadır. Biz, ulu Türk Milletinin saadet ve bekası fikrinin dışında bir gaye ve sıfat tanımıyoruz. Aldatıcı, oyalayıcı ve parçalayıcı maksatlara hedef, zebun ve vasıta olmamanın idraki daha fazla gecikmemelidir. Onun için bütün yurtdaşlarımızı Komünizmle Mücadele Derneği safları etrafında toplanmağa ve güçlerimizi birleştirmeğe davet ediyoruz. Keza milliyetçi arkadaşlarımızla muhterem büyüklerimizden, şimdiye kadar süregelen kırınglık ve anlaşmazlıkları unutmalarını, yapıcı ve uzlaştırıcı düşünce ve davranışlara önem vermelerini diliyoruz.

Ayrıca memleket sathında Türk Ocakları, Milliyetçiler Derneği, Aydınlar Kulübü, Üniversiteler Kùltür Kulübü, mahalli kùltür dernekleri, öğretmen dernekleri ve Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği gibi sayısı pek bol milliyetçi teşekkül faaliyet halindedir. Her bir kuruluşun ayrı bir fonksiyonu ve başka bir değer olduğu muhakkaktır. Fakat gayret, imkân ve kuvvetlerimizi bir araya getirmenin faydası, hatta zarureti meydandadır. şimdilik bir federasyon halinde birleşmeyi teklif ve rica ediyoruz.

Sayın Devlet Başkanı tarafından beyan bulunduğuna göre, komünizmin mel'anet ve propagandasını muvaffak kılmak için, Türkiye'ye dışarıdan gelen yıllık yardımların tutarı yarım milyar liraya bağı olmakta imiş. Bu dehşet verici rakam gösteriyor ki Komünizmle mücadele; bir iman ve mefkûre davası olduğu kadar, bir maddi imkân meselesi olarak tecelli etmektedir. Fakat ne yazık ki mücadele bayrağı altında toplananların büyük ekseriyeti, münhasıran, gönülleri ölçüsünde zengindir. Dostlarımıza minnet ve şükranlarımızı arz ederken kimseye sitem etmek niyetinde değiliz. Sadece iz'an ve idraklerinin uyanmasını sabırla beklediğimizi söyleyeceğiz.

Karşılaştığımız diğer güçlük ve üzüntüleri de şimdilik söz konusu etmiyeceğiz. Yalnız bugüne kadar herhangi bir resmi daire ve

müesseseden, iktisadi devlet teşekkülleriyle bankalardan hiçbir alaka, iltifat ve en küçük bir yardım lütfedilmemesini esefle hatırlayacağız. Lakin muhterem Suat Hayri Ürgüplü Hükümetinin vazifeye başladıkları ilk günden itibaren izhar buyurdıkları yakınlık ve müzaheretini daima sevinçle yadedeceğiz. Bu meyanda, bir müddet önce Ankara'ya gönderdiğimiz bir hey'etin resmi çevrelerde müspet karılanan faydalı temaslar yaptığını arz etmek isteriz. Ayrıca umumi menfaatlere hadim cemiyetle arasına katılmak yolundaki teşebbüslerimiz tekemmül ve alakalı mercilere intikal etmiştir.

Genel yönetim Kurulunun çalışmaları bir bütün teşkil eder. Bu hey'ete dahil her üyenin hizmetlerini ayrıca belirtmek, derneklerin teamüllerine uygun değildir. Fakat arkadaşımız Burhaneddin Semerkantlı'nın büyük feregat ve fedakarlıklarla dolu, üstün gayret ve başarılarından ötürü huzurunuzda kendisine şükranlarımızı sunmayı zevkli bir vazife sayıyoruz. Ayrıca, Tarih Umum Müdürlüğüne, İzmir Ticaret Odasına, Ege Tütüncüler Derneğine, Vakıflar Bankası Umum Müdürlüğüne, Türkiye Kömür İşletmeleri Umum Müdürlüğüne ve zarif bir alakayla bu salonu Kurultayımıza tahsis eden İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Özel Yüksek Okulu Müdürü Muhterem Ali Haydar Erişkin'e lütfettikleri alakadan dolayı teşekkür ederiz.

Böylece Derneğin ikinci faaliyet yılı yakındaki maruzatımız, komünizmle mücadelenin sebep ve şartlarına dair görüşlerimiz özetlenmiştir. Sabır ve müsamahalarınızdan dolayı minnetlerimiz sonsuzdur.

Türkiyemizin payidar ve bahtiyar olması dileğiyle hepiniz hürmet ve sevgilerle selamlarız.

Türkiye
Komünizmle Mücadele Derneği
Genel Yönetim Kurulu adına

Genel Başkan
İHSAN KOLOĞLU

EK 6

TKMD 3-2 No.lu Tamimi

Komünizmle Mücadele, Aydın, 1965, s. 6-7

**Sayın Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Üyelerine
T.K.M.D. Genel Merkezi 3-2 No.lu TAMIMI'DIR**

Memleket ve Milletimizin ulvi menfaatlarından başka hiçbir gayesi bulunmayan ve henüz kuruluş safhasında olmasına rağmen memleket çapındaki teşkilatlanması bir çığ gibi gelişen Deneğimizin, faaliyetlerinin idamesi ve davadaki hizmetin tam ve mütekâmil devam edebilmesi için şubelerinizin aşağıdaki hususlara riayeti Genel Yönetim Kurulumuzun 12 Temmuz 1965 günkü toplantısında kararlaştırılmıştır.

1- Tüzüğümüzde de açıkça belirtildiği üzere, Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'nin siyasetle hiçbir ilgisi yoktur. Derneğimiz, herhangi bir parti veya zümre veya şahsın emrinde ve hizmetinde değildir. Çeşitli parti, teşekkül ve şahıslara yakınlığının yegâne kaynağı muzır cereyanlar ve hususiyle komünizm konusundaki uyanıklıklarının derecesindendir. Bütün milli müesseselerimizde olduğu gibi, partilerimizin hepsiyle de, müşterek düşmana karşı işbirliği yapmağa amadeyiz. Ancak bu beraberlik ruhunun teessüsünde çok dikkatli ve tarafsız davranılmalı, hiçbir parti ve guruba iltizam edilmemeli ve taviz verilmemelidir. Hûlâsa derneğimizin partiler üstü vasfı zedelenmemeli, yanlış anlaşılmalara ve dedikodulara fırsat bağışlanmamalıdır. Zira bazı malûm mahfil

ve şahıslar: Derneği politik bir havanın içine sürüklemek, yıpratmak ve gözden düşürmek gayret ve telaşına kapılmışlardır. Bu itibarla muhterem şube idarecileriyle üyelerimizin, her türlü davranış ve konuşmalarında çok hassas ve dikkatli olmalarını dilemekteyiz.

2- Hangi siyasi teşekküle mensup olursa olsun bütün yurttaşlar gaye ve mücadelemizi benimsemeleri şartıyla Derneğimize kayıtlanabilir ve faaliyetlerine katılabilir. Ancak Derneğin Merkez ve Şubelerinde ve çalışmaların hepsinde, politik mülahazalara ve partililik gayretlerine asla yer verilmemeli. Hususi düşüncelerden ve partililik sıfatlarından tecerrüt olunmalıdır. Hatta zan ve şüphe tevhit edecek söz, hareket ve hatta latifelerden dahi kaçınılmalıdır.

3- Yakında açılacak umumi seçimler dolayısıyla memleketimiz, heyecan, mücadele ve karşılıklı tahrik ve asabiyetle dolu fevkalade bir devreye girmek üzeredir. Bu yüksek tansiyonlu ve buhranlı devrede, Dernek mensuplarının çok dikkatli, müteyakkız, hatta çok sabırlı, mütehammil ve müsamahakâr olmaları şarttır. Bilhassa son zamanlarda çoğalan tahrik, yalan ve tezvîr kampanyası içinde; şahsiyetimizin, vekâr ve olgunluğunu bitaraf ve partiler üstü hüviyetimizi muhafaza hususunda âzâmi gayret ve fedakârlık göstermeğe mecburuz. Bilhassa uzaktan veya yakından siyasi mücadeleye katılacak olan üyelerimizin, Derneğimizi ilzâm ve mesul edecek durumlara karşı dikkatli ve temkinli olmaları gerekmektedir. Şahsi sıfat, fiil ve tutumları Derneğe mal etmeğe çalışmalı, her ne surette olursa olsun seçimlere Derneğin adını ve faaliyetlerini katmamalıdır. Dernek olarak seçimlerle alâkalı beyanname yayınlamak ve propagandalara katılmak ve karışmak YASAKTIR.

4- Son zamanlarda, yurttaşlarımızın komünizm tehlikesine karşı gösterdikleri alâka, hassasiyet ve milli galeyanları Derneğimize mal etmek bir politika taktığı ve yeni tezvîr vesilesi haline gelmiştir. Henüz şubelerimizin kurulmadığı birçok yerlerde vukua gelen bu kabîl hareketleri fırsat sayarak Derneğimiz hakkında haksız ve yersiz isnat ve iftiralar ileri sürenlere karşı lanet, nefret ve teessüflerimizi belirtmek isteriz. Fakat yinede Şubelerimiz bu olayları itidâl ve sükûnetle karşılamalıdır.

5- İkinci Kurultayımıza takdim kılınan faaliyet raporunda da arzolanduğu ve bütün üyelerimiz tarafından bilindiği veçhile mücadelemiz ilmi ölçüler içinde ve münhasıran fikir planında kalacak-

tır. Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'ni zabıta vak'aları içinde mütalaa etmek, rezilane bir iftiradan ibarettir. Etrafımızda kanun ve nizamlara riayet ve hürmeti telkin etmenizi ve fikrine karşı fikirle mukabele etmek şiarımızı halk tabaklarına benimsetmenizi rica ediyoruz. Mahalli hareket ve galeyanlara Derneğimizin adı ve damgası vurulmamalıdır. Bu kabil fiillere şahsen de katılmaktan içtinap etmelisiniz.

Bu hususların ifrasını rica eder, başarı dileklerimizle selam ve sevgilerimizi yollarım.

T.K.M.D. Genel Başkan Vekili
Burhanettin Semerkantlı
İzmir, 17/7/1965

EK 7

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Vatansever Mensuplarına Açık Mektup

Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği
Genel Merkezi Yayınları No: 6, İzmir, 1966.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NİN VATANSEVER MENSUPLARINA

Milli iradenin, omuzlarına, şerefli bir vazife yüklediği insanlarsınız. Bu, devlet ve millete hizmet vazifesidir.

Vatansever, yurt ve millet hizmeti üstünde başka bir şey tanıması gereken insandır. Buna göre, sizlerin de, Türk vatanseverleri olarak, Türklüğün büyük menfaatlarını başka her şeyin üstünde gören insanlar olmanız tabiidir.

Bugün, aklı başında her Türk, bu memleketin büyük tehlikelerle karşı karşıya olduğunu görmektedir. Yine, belirli fikri seviyedeki her memleket çocuğu bu tehlikelerin en büyüğünün komünizm adlı fikri canavarlık olduğunu da kabul etmektedir. Artık gün gibi meydandadır ki, komünizm, Türkiye'yi bir uçuruma doğru adım adım itmektedir. Ve bu ihanet, küstahlığı çok aşmış bir cesaretle yapılmaktadır. Buna karşı, bu memleketin sahiplerinin en şuurlu olması gereken milliyetçilerin, vatanseverlerin tutum ve davranışları nedir?

Milliyetçi ve vatansever Türklerden bir kısmı, gruplar halinde, vatan hainliğinin bu en iğrenci ve en korkuncu ile yıllardan beri mücadele halindedir. Fakat Türkiye'deki komünizm, bilhassa günümüzde, maddi ve manevî güçleri yetersiz küçük grupların mücadelesıyla yıkılabilecek kadar kof değildir. Çünkü komünizm, baş-

ka dünya ülkelerinde olduğu gibi, Türkiye’de de, mücadelesini, sırtını mâlûm dev ahtapota dayanarak yapmaktadır. Bu sebepten, ona karşı koymanın, onu tehlikesiz hale getirebilmenin en verimli yolu da devlet eliyle mücadeledir.

Türkiye’deki mücadelenin devlet elite yapılması ve devlet desteği ile yürütülmesi, bunun için zarurîdir. İşte bu konuda en mühim iş, sizlere, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin çatısı altında toplanmış olan, milletin siz vatansever temsilcilerine düşmektedir.

Hayatı tehlikede olan bir insan, başka ne kadar mühim işleri olursa olsun, önce, nasıl bu tehlikeden kurtulmanın yolunu aramak zorunda ise, siz vatansever millet temsilcileri de, başka bütün meselelerinizi ikinci plâna itip; önce, Türkiye’nin milli varlığını garanti altına almanın yolunu bulmakla mükellefsiniz. Bunun ilk adımı da, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin çatısı altında, partiler üstü büyük bir kuvvet, bir “milli birlik” haline gelmenizdir.

Hangi partinin mensubu olursanız olun, hangi siyasi ve içtimai fikir ve inançların sahibi bulunursanız bulunun, eğer gerçekten vatansever ve milliyetçi iseniz, Türkiye’yi tehdit eden büyük afete karşı ortaklaşa mücadele için bu milli kuvveti meydana getirmeye mecbursunuz.

Takdir edersiniz ki, komünizmle mücadele de en güçlü silah, milliyetçiliktir. O melûn ideolojinin karşısına, biz de Türk milliyetçiliği silahı ile çıkmaya onun için mecburuz. Türk milliyetçiliğini bütün yurda dalga dalga yaymak, şuurla işlemek, genç nesillerin kalblerini bu ilâhi alevle tutuşturmak, bu sebepten, en büyük vazifemiz... Türkiye’mizin dört bir köşesi kalbleri Türklük için çarpan Türk oğulları ile dolarsa, komünizm irini, içinde akacak damarı kolay kolay bulabilir mi?

Fakat ne kadar acı ki, bu memlekette milliyetçilik, nice yıllardan beri, bit ateşten gömlektir. Bir milleti, hayatın kasırgaları karşısında ayakta tutacak en sağlam direk, o milletin ülkesinde ateşten gömlek olursa, orada, milliyetçiliğin yurdu sarması bir yana, kolay kolay milliyetçi yetişebilir mi? Milliyetçiliğin horlandığı, tehlikeli ve korkunç bir fikir olarak gösterildiği ve milliyetçilerin ezildiği bir memleketin yarınından ümitli olmak mümkün müdür? Ve böyle bir memlekette vatan ihanetinin en korkunç şekli olan komünizmle mücadele bir fanteziden ileri gidebilir mi?

Sizler, eğer gerçekten Türk vatanseverleri ve milliyetçileri iseniz, o partiler üstü büyük kuvveti yaratarak milliyetçiliğin hakkını vermek vazifesindesiniz de... Bu tarihi vazifeyi gerçekleştirdiğiniz takdirde, milletin duyacağı bahtiyarlığı tasavvur edebiliyor musunuz?

Türk milletinin bağrına basacağı ve bütün imkânları ile destekliyeceği muhakkak olan bu büyük kuvvetin ilk vazifesi, elbette ki, komünizm yılanının başını ezmektir.

Komünizmin başını ezip, Türkiye'yi uçuruma gitmekten kurtarmak için, kanun maddelerini daha şiddetli hale getirmek ve sektirmeden uygulamak, bütün telkin vasıtalarından faydalanarak şeytanî usullerle kandırılmakta olan milletin gözünü açmaya çalışmak, o ihanet şebekesi ile savaşıyor koruyucu kuvvetleri daha kudretli hale getirmek gibi çeşitli mücadele usul ve çarelerine hemen el atmak, muhakkak ki, çok faydalıdır. Fakat bu alanda, yapılacak en verimli hareket, sadece adı, "millî eğitim" olan Türk maarifini gerçekten "millî maarif" haline getirmektir.

Türk maarifi, büyük bir millî dâvâ olduğu için hiç çekinmeden söylemeye mecburuz ki, nice yıllardan beri yetersiz ellerdedir. Ne aranızdan çıkıp maarifin başına getirilen siyasilere, ne de maarifin üst kademelerinde yer alanlar, okumanın ve okutmanın asıl hedefi olması gereken "MİLLET VE DEVLETE HİZMET!" fikri ve şuuru ile dolu insanlar yetiştirmek gayesi yolunda esaslı bir hizmet görebilmiş değildirler. Yüksek öğrenimlerini yapmak üzere büyük şehirlere gelen gençlerimizin, o melûn kızıl âğa düşerek, Türklük bağından kopmaları ve kendi devletlerini yıkma gayretinde olanların ellerinde birer oyuncak haline gelerek o dâvâyâ hizmet etmeleri, lise sıralarında millî ruh zırhı ile silahlandırılmamalarının sonucu değil midir?

Bir memleketin çocuklarını okutmak, onları memleketlerine hizmet edecek insanlar haline getirmek içindir. Kafasına bir takım bilgiler doldurulan gencin, kalbine millet ve vatan sevgisi konmaz ise, ondan, yarın sahip olacağı mevkilerde cemiyet hizmeti beklenilir mi?

Gençleri sadece bilgili değil, Türklüğe hizmet aşkı ile dolu insanlar olarak yetiştirmek, maarifin en büyük vazifesidir. Bunun için de, elbette, bir plân lâzımdır. Bu maarif plânının ana çizgileri "müfredat programı"nın ruhunda ve maddelerinde en keskin şekliyle

yer alacak, yani müfredat programı, tam mânâsıyla bir “milli müfredat programı” olacaktır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, maarifin müfredat programları milli müfredat programları idiler. Kültür derslerinde, gençler, Türk olmanın gururunu duyabiliyor, Türk’e hizmetin ateşini alabiliyorlardı. Fakat sonraki yıllarda, müfredat programları, bu aslı vazifeleri törpülene törpülene, kupkuru bilgi programları haline getirilmeye başlandılar. Edebiyat kitaplarından, gençler için hava ve su kadar lüzumlu olan mazi sevgisi, millet ve vatan aşkı, Türklük ruhu verebilen maddeler yavaş yavaş azaltıldı. Tarih programlarından, Türk tarihine ait kısımlar, azaltıla azaltıla kuşa döndürüldü.

Bunu, yani milli müfredat programını kupkuru bir müfredat programı haline getirilmesinin mânâsını anlamıyanlar olabilir. Fakat, milli kültürün, insan cemiyetlerinin hayatındaki rolünü bilenler için, bu, milli bir faciadır. Ve esasen eser de meydandadır: Müfredat programlarından yoluna yoluna bugünkü hale getirilen “milli”lik; tarihlerini, medeniyetlerini, edebiyatlarını, kültürlerini bilmiyen; köklerinden kopmuş; milli ruhtan, milli şuurdan, millet ve vatana hizmet etme sevgisinden yoksun; kafaları ve gönülleri her türlü zararlı fikir ve düşüncelere ardına kadar açık gençler, işte bu milli facianın ortada dolaşan kurbanlarıdır.

Bugün, bu vatanda, hala kökünden kopmıyan, millet ve vatan sevgisiyle dolup taşan, bütün yıkıcı fikirlerle mücadele halinde olan gençler varsa, bunlar, ya Türklüklerini her şeye rağmen saklayan ailelerin, ya sayıları günden güne azalan ülkücü öğretmenlerin veya tesirleri olmayan milliyetçi yayınların sayesinde.

Ancak, kabul etmeye mecburuz ki, bu gibi gayretler, sinsî, hain ve kudurgan komünizmi önlemeye kâfi değildir. En kısa zamanda, devlet imkânlarını seferber edip bütün vatanseverleri ve milliyetçileri, Türk’ün son kalesini koruma mücadelesinde birleştiremezsek, kaderin bizi nelerle karşılayabileceğini düşünmek zorundayız.

Milli varlığımız koruyan en kuvvetli silahımız olan milliyetçiliğin, devletçe de tutulan, hatta yalnız tutulmakla kalmayıp, ışığında yürünen nur haline gelmesinin sağlanması, bugün, vatansever Türklerin devlet ve milletlerine yapabilecekleri en büyük hizmettir. Bu hizmette en büyük rol, elbette, milletimizin, omuzlarına şerefli temsilcilik vazifesini yüklediği siz siyasilere düşmektedir.

Son çeyrek yüzyılın hadiseleri göstermiştir ki, dernekler veya dergiler etrafında toplanan ülkücülerin komünizm ve benzeri yıkıcı hareketlerle mücadelesi, onları az veya çok önlemekte, fakat te-sirsiz hale gelmeye yetmemektedir. Bu mücadeleleri Türklük aşkı ile yapanların, 1944 ve 1953 misallerinde olduğu gibi, devletlerini karşılarında görmeleri ise, utançtan kahrolmamızı gerektirecek de-recede acıdır.

İşte, çeşitli partilere mensup siz vatansever siyasilerin, birleşe-rek, bayrak açmaya mecbur oluşunuz, bütün bu sebeplerin tabii so-nucu olmaktadır.

Böyle bir birleşmenin, bütün Türkiye'yi ayağa kaldıracağına kimsenin şüphesi olmamalıdır. Milletin candan destekliyeceği bu partiler üstü kuvvetin, maarifin başına, maarifimizin asıl hedefine ulaşmasında rol oynayacak siyasilerin seçilmesinde olduğu kadar, milli müfredat programının hazırlanıp uygulanmasında göz kırp-madan çalışacak meslek mensuplarının vazifelendirilmesinde yar-dımı ve sözü olacağı da muhakkaktır.

Eski müfredatın bugünkü kısır hale getirilmesinde rol oyna-yanlardan bazılarının, maarifte, hala mühim yerlerde bulundu-ğu unutulmamalıdır. Bunların yanında, devlet otoritesini sağla-maktan aciz devletliler de vardır. Bakanlığın hazırladığı ve ilko-kul öğretmen ve müfettişlerinden bir kısmına dağıttığı bir anke-te verdiği cevapta: "BEYLER! SİZDE O YÜREK NERDE?" tarzın-da, küstahlığı çok geride bırakan bir cevap vererek adeta devlete meydan okuyan bir kendini bilmeze, bu, bağışlanması asla müm-kün olmayan hareketinden dolayı ceza vermek yoluna girmekten kaçınan kimselerin bulunduğu bir yüksek kademe kadrosunun, Türkiye'nin yarınını ilgilendiren böyle bir planı yürütmesi elbet-te beklenemez.

Türk ufuklarında korkunç çamlar durumdan çılmaktadır. Bu sesleri duymamanın yolu, elbette ki, kulaklarımızı tıkamak olamaz.

Milleti ve vatanın büyük menfaatlarının her şeyin üstünde tutul-ması demek olan milliyetçilik ve vatanseverlik, bugün bütün milli-yetçilerin ve vatanseverlerin bir bayrak altında toplanmasını gerek-li kılıyor. Bugüne kadar sadece partici kalmanız, yalnız partilerini-zin üst kademelerinden gelen istek ve arzulara uymanız, elbette ki, milliyetçilik ve vatanseverlikle bağdaşmayacak bir suçtu. Mücade-

le bayrağını kaldırıp altında toplanmanız takdirinde tarih, belki de bu suçunuzu bağışlar.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yeni bir devresinin başlangıcının, Türklük dâvâsında da bir yeni hamlenin başlangıcı olması mümkündür ve bu imkân sizlerin, vatansever ve milliyetçi Türkler olarak bildiğimiz siz siyasilerin elinizdedir. Bunu yapmadığınız, yapamadığınız takdirde, düşman hançerinden daha tesirli olan milletin ve tarihin sert hükmüne razısınız demektir.

Karar sizindir. Saygılarımızla.

TÜRKİYE
Komünizmle Mücadele Derneği
Genel İdare Kurulu

EK 8

Komünizmle Mücadele Yolları

Yeni İstanbul, Komünizm ve Komünistlere Karşı Türk Basını
Özel Sayı 1, Gazetecilik İşletmesi Matbaası, İstanbul, 1972,
s. 98-102.

Komünizmle Mücadele Yolları

Kaç defa söyledik, yazdık. Komünizmle mücadele, mitinglerle, levhalarla; nutuklarla, hatta kanunlarla, polislerle hapishanelerle olmaz!

Komünizmle Mücadele:

1. Komünistlerin ele aldığı konuları, milliyetçi, medeniyetçi ülkücü bir görüşle ele almak, onların istismar sahalarını, eşindikleri çöplükleri temizlemek, üredikleri bataklıkları kurutmak; yolsuzlukla, haksızlıkla mücadele etmek.
2. Komünist doktrinin ilmi ve felsefi esaslardan mahrum olduğunu isbat etmek, göstermek. Bunu münevverler arasında yaymak.
3. Milliyetçi dünya görüşünü asrın ihtiyaçlarına da cevap verecek şekilde formüle etmek.
4. Milliyetçilik idealini cazip hale getirmek. Milliyetçiliğe çekici, tutucu, yürütücü, dinamik bir veçhe vermek.
5. Milliyetçiliği temsil edenlerin idealist, fedakâr; namuslu, özü sözü doğru insanlar olmasına dikkat etmek. Böyle bir kadro tesis ve temin etmek.
6. Milliyetçiler arasındaki Türklük mü evvel, müslümanlık mı gi-

bi ayırıcı fikir münakaşalarını bırakma. Fikirleri dernekleri, neşriyat organlarını bir mihrak ve bayrak altında toplamak.

7. Milliyetçiler arasında hedefte ve esasta ayrılmadan, gayeye daha çabuk ulaşmak için; herkesin kendi çapına, kabiliyetine, hususiyetine göre işbölümü yapılmalıdır.
8. Gençliği ve halkı uyarıcı, bol miktarda, ucuz; hatta parasız broşürler, dergiler; kitaplar çıkarılmalı en uzak yerlere kadar ulaştırılmalıdır.
9. Halk 5. kollara komünizm tehlikesine karşı, teşkilatlandırılmalı, içerden, dışarıdan yapılacak bir müdahale karşısında, harekete geçecek vaziyete sokulmalı.
10. Başta Ankara ve İstanbul olmak üzere, büyük şehirlerimizde, emniyet kuvvetleri; milliyetçi, vatansever elemanlarla takviye edilmelidir.
11. Sivil polis teşkilatı, becerikli, gençlik psikolojisinden anlar, münevver, komünistlerin hücre teşkilatına vakıf bu işi kendisine resmi aylıklı vazifeden çok, vatani bir vazife telakki eden kimseden teşkil edilmelidir.
12. İlk ve Ortaokullardaki din derslerini bu işin ehli olan kimselere verdirmelidir.
13. İmam-Hatip okullarının Yüksek İslâm Enstitülerinin hem miktarları artırılmalı, hem tedris kadrolarını takviye etmelidir.
14. İmam-Hatip Okulu mezunlarına öğretmenlik yaptırmalıdır.
15. İlahiyatı bitirenler Liselerde felsefe hocası olabilmelidir.
16. Ayrıca komünizmle mücadele edecek, Türk ahlak ve seciyesini, Türk tarihini; halka, gençliğe telkin edecek milli piyesler, temsiller verecek, ayrı bir radyo kurulmalıdır.
17. Nihayet komünizmle ilgili maddeler, vuzuha kavuşturulmalı, ağırlaştırılmalıdır.
18. Bilhassa fazla neşriyat yapılan şehirlerimizde, ehil milliyetçi savcılar bulundurulmalı bu gibi davalar için ihtisas mahkemeleri kurulmalıdır. (Böyle mahkemelerde bilirkişiye lüzum kalmaz.)
19. Sinemalar, tiyatrolar adamakıllı kontrolden geçirilmeli ahlaka, adaba aykırı sefalet sömürücülüğü yapan solak filmlerin oynamasına asla müsaade ve müsamaha edilmemelidir.
20. Gençlik derneklerinin sağdan, soldan yemlenmesine müsaade etmemeli, gelirleri, giderleri adamakıllı kontrol altına alınmalıdır.

21. Üniversitelerin siyasetten ziyade, ilimle uğraşmasını temin etmeli; üniversite muhitinde böyle bir hava yaratılmalıdır.
22. Bilhassa üniversite gençliğini, burslu, gündüzlü, olmaktan çıkarmalı, yatılı hale getirmeli; dışarıda işsiz-başboş hiçbir genç bırakılmamalıdır.
23. Kumârhane, meyhane bilmem ne hane gibi yerlere gençlerin girmesine, sık sık kokteyl gibi sefahet âlemlerine dalmalarına mani olmalıdır. Aklın zayıfladığı, iradenin gevşediği, sevkıtabi-ilerin alabildiğine işlediği ortamlar yaratmamalıdır.
24. Bütün bunlara rağmen; şu veya bu vesile ile yine bunlar durmazlar, sokaklara dökülürler, Kızılay'ı kızıl meydan haline getirmeye yeltenirlerse, Milliyetçi; vatansever gençliğin karşılarına çıkmalarını, Moskova hayranı, sosyalizm kurbanı bu sapıklara yaman bir ders vermelerini temin etmeli, bu herhangi bir yerden verilecek bir emirle değil, kendiliğinden olmalıdır. Fikre karşı fikir, kitaba karşı kitap, doktrine karşı doktrin; talebe-ye karşı talebe..

KİTAPLAR

- Ahmad, Feroz (1996). *Demokrasi Sürecinde Türkiye*, çev. Ahmet Fethi, İstanbul: Hil Yay.
- Amerika'ya Karşı Eylemleri Araştırma Komitesi'nin Tutanakları-Ihanet Yılları, der. Ülkü Tamer, İstanbul: +1 Kitap. 2007.
- Akgül, Mehmet (2002) *Türkiye'de Din ve Değişim*, İstanbul: Ötüken Yay.
- Akın, Mahmut H. (2009). *Siyasal Toplumsallaşma Sürecinde Gençlik: Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniv. Sosyal Bilimler Enst., Konya.
- (2011). *Toplumsallaşma Sözlüğü*, Konya: Çizgi Kitabevi
- Aktay, Yasin (1999). *Türk Dininin Sosyolojik İmkânı*, İstanbul: İletişim Yay.
- Akyol, Hüseyin (2010). *Bölüne Bölüne Büyümek: Türkiye'de Sol Örgütler*, Ankara: Phoenix Yay.
- (2011). *Bölüne Bölüne İktidar Olmak: Türkiye'de Sağ Örgütler*, Ankara: Phoenix Yay.
- Alman Dış İşleri Dairesi Belgeleri Türkiye'deki Alman Politikası (1941-1943), Havass Yay. İstanbul 1977
- Althusser, Louis (1994). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*, çev. Yusuf Alp-Mahmut Özışık, İstanbul: İletişim Yay.
- Altun, Ulaş (2007). *Marshall Yardımı ve Türkiye*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara.
- Anderson, Benedict (2004). *Hayali Cemaatler*, çev. Iskender Savaşır, İstanbul: Metis Yay.
- Arık, Remzi Oğuz (1968). *Türk Gençliğine*, İstanbul: Hareket Yay.
- (1969). *Coğrafyadan Vatana*, MEB Devlet Kitapları, İstanbul.

- (1981) *Türk İnkılabı ve Milliyetçiliğimiz*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- Aslan, Yavuz (1997). *Türkiye Komünist Fırkası'nın Kuruluşu ve Mustafa Suphi*, Ankara: TTK Yay.
- Atsız, Hüseyin Nihal (2003). *Türk Ülküsü*, İstanbul: İrfan Yay.
- Avcıoğlu, Doğan (1987). *Türkiye'nin Düzeni*, cilt 1, İstanbul: Tekin Yay.
- Avşar, Abdülhamit (1998). *Serbest Cumhuriyet Fırkası*, İstanbul: Kitabevi Yay.
- Aydın, Ergun (2007). *Türkiye Solu (1960-1980)*, İstanbul: Versus Kitap.
- Başgil, Ali Fuat (2003). *Din ve Laiklik*, İstanbul: Yağmur Yay.
- (2006). *Demokrasi Yolunda*, İstanbul: Yağmur Yay.
- (2006). *27 Mayıs İhtilali ve Sebepleri*, çev. Cemal Aydın, İstanbul: Yağmur Yay.
- Bauman, Zygmunt (1996). *Yasakoyucular ve Yorumcular*, çev. Kemal Atakay, İstanbul: Metis Yay.
- Beck, Ulrich (1999). *Siyasallığın İcadı*, çev. Nihat Ünler, İstanbul: İletişim Yay.
- Berk, Bekir (1972). *Hakkın Zaferi İçin*, İstanbul: Yeni Asya Yay.
- Berkes, Niyazi (1997). *Unutulan Yıllar*, haz. Ruşen Sezer, İstanbul: İletişim Yay.
- Beşeriyeti Tehdit Eden Komünizm Karşı Çok Uyanık Olalım, TKMD Genel Merkezi Halk Yayınları No:3, İzmir 1963
- Belge, Murat (1997). *Türkiye Dünyanın Neresinde?*, İstanbul: Birikim Yay.
- Bobbio, Norberto (1999). *Sağ ve Sol: Bir Politik Ayrımın Anlamı*, çev. Zühal Yılmaz, Ankara: Dost Yay.
- Bora, Tanıl-Kemal Can (1994). *Devlet, Ocak, Dergâh: 12 Eylül'den 1990'lara Ülkücü Hareket*, İstanbul: İletişim Yay.
- Bora, Tanıl (1995). *Milliyetçiliğin Kara Baharı*, İstanbul: Birikim Yay.
- (2003). *Türk Sağının Üç Hali*, İstanbul: Birikim Yay.
- (2006). *Medeniyet Kaybı*, İstanbul: Birikim Yay.
- (2008). *Türkiye'nin Linç Rejimi*, İstanbul: Birikim Yay.
- Bozbeyli, Ferruh (2009). *Yalnız Demokrat*, (Söyleşi: İhsan Dağı-Fatih Uğur), İstanbul: Timaş Yay.
- Breuer, Stefan (2010). *Milliyetçilikler ve Faşizmler*, çev. Çiğdem Canan Dikmen, İstanbul: İletişim Yay.
- Cebesoy, Ali Fuat (2007). *Siyasi Hatıralar*, cilt 1-2, İstanbul: Temel Yay.
- Cem, İsmail (1995). *Türkiye'de Geri Kalmışlığın Tarihi*, İstanbul: Cem Yay.
- Cohen, Antony Paul (1999). *Topluluğun Simgesel Kuruluşu*, çev. Mehmet Küçük, Ankara: Dost Yay.
- Cumalioglu, Fehmi (1963). *Komünizm ve İslâm*, İstanbul: İlim Yayma Cemiyeti Neşriyatı.
- Çağlar, Derya (2008). *Hayali Komünizm: Soğuk Savaş'ın Türkiye Söylemleri*, İstanbul: Berfin Yay.
- Çavdar, Tevfik (2004). *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi (1839-1950)*, Ankara: Imge Yay.
- Darendelioglu, İlhan (1975). *Türkiye'de Milliyetçilik Hareketleri*, İstanbul: Toker Yay.
- (1976a). *Türk Milliyetçiliği Tarihinde Büyük Kavga*, İstanbul: Oymak Yay.

- (1976b). *Türkiye’de Komünist Hareketler*, İstanbul: Tokar Yay.
- (1995). *Kanlı Pazar*, İstanbul: Kamer Yay.
- Demir, Yalçın Köksal (2006). *Soğuk Savaş Sırasında Amerikan Propagandası: Türkiye Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Dieckhof, Alain vd., Yay. (Haz.) (2010). *Milliyetçiliği Yeniden Düşünmek*, çev. Devrim Çetinkasap, İstanbul: İletişim Yay.
- Diper, Avni (1947). *Komünizme Karşı Türk Milliyetçiliği*, İstanbul: Cemal Azmi Matbaası.
- Doğan, D. Mehmet (1994). *Bir Savaş Sonrası İdeolojisi Kemalizm*, İstanbul: Esra Yay.
- Ecevit, Bülent (1966). *Ortanın Solu*, Kim Yay.
- Edibali, Aykut (1976). *Komünist İhtilale Karşı Tedbirler*, İstanbul: Otağ Yay.
- Edip, Eşref (2002). *İstiklal Mahkemelerinde/Sebilürreşad’ın Romanı*, haz. Fahrettin Gün, İstanbul: Beyan Yay.
- (2012). *Kara Kitap*, haz. Fahrettin Gün, İstanbul: Beyan Yay.
- Ermence, Cem (2006). *99 Günlük Muhalefet: Serbest Cumhuriyet Fırkası*, İstanbul: İletişim Yay.
- Erdem, Galip (1975). *Sosyalizm ve Milliyetçilik Üzerine Mektuplar*, İstanbul: Ötügen Yay.
- Ergin, Muharrem (1975). *Türkiye’nin Bugünkü Meseleleri*, İstanbul: Güryay Matbaacılık.
- Erzurumi, Hasan Basri (1968). *Kur’an-ı Kerim’ Göre Sağcılık ve Solculuğun Manası ve Solcu Yazarlara Cevap - Türk Milliyetçilerinin El Kitabı*, İstanbul: Garanti Matbaası
- Esbab-ı Mucibeli Hüküm: 1951 TKP (Türkiye Komünist Partisi) Tevkifatı (2000). İstanbul: BDS Yay.
- Ey Türk Uyan!, TKMD. Halk Yay. No:4, İzmir 1966
- Furedi, Frank (2001). *Korku Kültürü*, çev. Barış Yıldırım, İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Gellner, Ernest (2008). *Uluslar ve Ulusçuluk*, çev. Büşra Ersanlı-Günay Gökse Özdoğan, İstanbul: Hil Yay.
- Girginov, Girgin-Vladimir Mshvenieradze (1978). *Günümüzde Anti-Sovyetizm, Anti-Komünizm*, çev. K. Nural, İstanbul: Bilim Yay.
- Goldman, Emma (2009). *Bolşeviklerin Devrime İhanetinin Öyküsü*, çev. Ali Toprak, İstanbul: Karşı Yay.
- Gök, Sanem (2003). *Türk Siyasal Yaşamında Vatan Gazetesi (195-1960)*, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Gökalp, Ziya (1994). *Türkçülüğün Esasları*, (haz. M. Ünlü, Y. Çotuksöken), İstanbul: İnkılâp Yay.
- Gönül, Mert (2011). *Türk Düşünce ve Siyasi Hayatında Dr. Fethi Tevetoglu*, Ankara: Türk Ocakları Ankara Şubesi Yay.
- Gözaydın, Iştar (2009). *Diyanet: Türkiye’de Dinin Tanzimi*, İstanbul: İletişim Yay.
- Gruen, Arno (2007). *İhanet Ugrayan Sevgi Sahte Tanrılar*, çev. İlknur Iğan, İstanbul: Çitlembik Yay.

- Güngör, Erol (1992). *Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik*, İstanbul: Ötüken Yay.
- (1994). *Sosyal Meseleler ve Aydınlar*, İstanbul: Ötüken Yay.
- Gülen, Fethullah (2006). *Küçük Dünyam*, haz. Latif Erdoğan, İstanbul: Ufuk Kitap.
- Hobsbawm, Eric J. (1195). *1780'den Günümüze Milletler ve Milliyetçilik*, çev. Osman Akinhay, İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Hortaçsu, Nuran (2007). *Ben Biz Siz Hepimiz: Toplumsal Kimlik ve Gruplararası İlişkiler*, Ankara: Imge Yay.
- İlgar, Hayrani (1966). *Komünizmin Tenkidi*, İzmir: TKMD Yayınları.
- İleri Rasih Nuri (1999). *Atatürk ve Komünizm*, İstanbul: Scala Yay.
- İnönü, İsmet (1993). *TBMM'deki Konuşmaları (1920-1973)* 3. cilt, TBMM Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Yay.
- İskilipli Atıf Hoca, *Frenk Mukallitliği ve Şapka*, pdf için: www.forumikra.com
- Jäschke, Gotthard (1972). *Yeni Türkiye'de İslamlık*, çev. Hayrullah Örs, Ankara: Bilgi Yay.
- Kabaklı, Ahmet (1970). *Mâbet ve Millet*, İstanbul: Toker Yay.
- (1970). *Müslüman Türkiye*, İstanbul: Toker Yay.
- Kaçmazoğlu, Bayram (1995). *27 Mayıs'tan 12 Mart'a Türkiye'de Siyasi Fikir Hareketleri*, İstanbul: Birey Yay.
- Kahraman, Hasan Bülent (2010). *Türk Siyasetinin Yapısal Analizi (1920-1960)*, cilt 2, İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Kara, İsmail (2008). *Cumhuriyet Türkiye'sinde Bir Mesele Olarak İslâm 1*, İstanbul: Dergâh Yay.
- Kara, Mustafa (2003). *Metinlerle Günümüz Tasavvuf Hareketleri*, İstanbul: Dergâh Yay.
- Karabacak, Ahmet B. (2011). *Üç Hilal'in Hikâyesi*, İstanbul: Bilge Oguz Yay.
- Karpat, Kemal H. (1996). *Türk Demokrasi Tarihi*, İstanbul: Afa Yay.
- (2004). *İslâm'ın Siyasallaşması*, çev. Şiar Yalçın, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniv. Yay.
- (2009). *Osmanlıdan Günümüze Kimlik ve İdeoloji*, çev. Güneş Ayas, İstanbul: Timaş Yay.
- Kılıç, Murat (2016). "Allah, Vatan, Soy, Milli Mukaddesat": *Türk Milliyetçiler Derneği (1951-1953)*, İstanbul: İletişim Yay.
- Kısakürek, Necip Fazıl (2007). *Moskof*, İstanbul: Büyük Doğu Yay.
- (2007). *Sosyalizm, Komünizm ve İnsanlık*, İstanbul: Büyük Doğu Yay.
- (2007). *Türkiye'nin Manzarası*, İstanbul: Büyük Doğu Yay.
- (2011). *Son Devrin Din Mazlumları*, İstanbul: Büyük Doğu Yay.
- (2012). *Çile*, İstanbul: Büyük Doğu Yay.
- Koçak, Cemil (2003). *Türkiye'de Milli Şef Dönemi (1938-1945)*, cilt 2, İstanbul: İletişim Yay.
- (2010). *Türkiye'de İki Partili Siyasi Sistemin Kuruluş Yılları (1945-1950) İkinci Parti*, cilt 1, İstanbul: İletişim Yay.
- (2011). *Tek Parti Döneminde Muhalef Sesler*, İstanbul: İletişim Yay.
- Komünizmde Din Düşmanlığı* (1963). İzmir Türk Ocağı Komünizmle Mücadele Kurulu Yay.

- Komünizmin Gayesi ve Hedefleri*, (1963). İzmir: TKMD Halk Yay., No:3.
- Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını* (1965-1966). 9 Fasikül, Ankara: Ay-yıldız Matbaası
- Kösoğlu, Nevzat (2010). *Hatıralar Yahut Bir Vatan Kurtarma Hikayesi*, Söyleşi: Osman Çakır, İstanbul: Ötüken Yay.
- Kurucu, Ali Ulvi (2011). *Hatıralar 2*, haz. Ertuğrul Düzdağ, İstanbul: Kaynak Yay.
- Küçükömer, İdris (2001). *Düzenin Yabancılaşması*, İstanbul: Bağlam Yay.
- Mannheim, Karl (2002). *İdeoloji ve Ütopya*, çev. Mehmet Okyayuz, İstanbul: Epos Yay
- Mardin, Şerif (1995). *Din ve İdeoloji*, İstanbul: İletişim Yay.
- Marshall, Gordon (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*, çev. Osman Akınhay, Derya Kömür-cü, Ankara: Bilim Sanat Yay.
- Mehmed Arif Bey (1973). *93 Harbi ve Başımıza Gelenler*, İstanbul: İrfan Yay.
- Mert, Nuray (2007). *Merkez Sağın Kısa Tarihi*, İstanbul: Selis Kitaplar.
- Meriç, Cemil (2008), *Jurnal*, cilt 2, İstanbul: İletişim Yay.
- Mısırlıoğlu, Kadir (1992). *Moskof Mezalimi I-II*, İstanbul: Sebil Yay.
- Milli Güven Partisi (1972). *Anarşi ve Komünizme Karşı Mücadele (Belgeler)*, Anka-ra: Ayyıldız Matbaası.
- Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği (1981). *12 Eylül Öncesi ve Sonrası*, An-kara: TTK.
- Neden Komünizme Karşıyız*, haz. Ali İsmet Gencer-Dr. Phil İlhan Akçay, Ankara: Türk Devrim Kurumu Yay., 1969.
- Nur, Ziya (1974). *Dündar Taşer'in Büyük Rüyası*, İstanbul: Kutlug Yay.
- Orbay, Rauf (1993). *Cehennem Değirmeni Siyasi Hatıralarım 2*, İstanbul: Emre Yay.
- Örnek, Cangül (2015). *Türkiye'nin Soğuk Savaş Düşünce Hayatı*, İstanbul: Can Yay.
- Özdoğan, Günay Göksu (2001). "Turan"dan "Bozkurt"a; *Tek Parti Döneminde Türkçülük* (1931-1946), İstanbul: İletişim Yay.
- Özgedik, Orhan (Tarihsiz). *Komünizmle Mücadele ve Yolları*, İzmir: TKDM Yayın-ları.
- Öznur, Hakkı (1999a). *Ülkücü Hareket* cilt 2, Ankara: Alternatif Yay.
- (1999b). *Ülkücü Hareket*, cilt 3, Ankara: Alternatif Yay.
- Öztan, Güven Gürkan (2014). *Türkiye'de Militarizm: Zihniyet, Pratik ve Propagan-da*, İstanbul Bilgi Üniv. Yay.
- Pilavoglu, Kemal (1949). *Komünizme Hücum*, Ankara: Güney Matbaacılık.
- Reinhold, O.-F. Rijkenko (1979). *Politikası ve İdeolojisiyle Günümüzde Anti-komü-nizm*, çev. Mustafa Ulu, İstanbul: Konuk Yay.
- Safa, Peyami (1959). *Mahutlar*, İstanbul: Toprak Dergisi Yay.
- (1979). *Sosyalizm Marksizm Komünizm*, İstanbul: Ötüken Yay.
- Safioğlu, Tahir (1949). *Türk Gençliğine Açık Mektup*, Adana: Çukurova Komü-nizmle Savaş Derneği Yay.
- Sakallıoğlu, Ümit Cizre (1993). *AP-Ordu İlişkileri*, İstanbul: İletişim Yay.
- Sancar, Serpil (2014). *Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti*, İstanbul: İletişim Yay.
- Sançar, Nejdett (1995). *Türkçülük Üzerine Makaleler*, İstanbul: Kamer Yay.

- (1966). *Gizli Komünist Belgeleri*, Ankara: Afşın Yay.
- Sarınay, Yusuf (2004). *Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları*, İstanbul: Ötüken Yay.
- Saunders, Frances Stonor (2010). *Parayı Verdi Dödüğü Çaldı: Sanat ve Edebiyat Dünyasında CIA Parmağı*, çev. Ülker Ince, İstanbul: Kırmızı Yay.
- Sayılgan, Aclan (1976). *Türkiye’de Sol Hareketler*, İstanbul: Otağ Yay.
- Scheler, Max (2004). *Hınç*, çev. Abdullah Yılmaz, İstanbul: Kanat Kitap.
- Schmidt, Regin (2004). *Red Scare: FBI and the Origins of Anticommunism in the United States, 1919-1943*, Denmark: Museum Tusculanum Press, e-book.
- Sefercioglu, Necmeddin (2008). *Türkçü Dergiler*, Ankara: Türk Ocakları Ankara Şubesi Yay. No:27.
- (2009). *3 Mayıs 1944 ve Türkçülük Davası*, Ankara: Türk Ocakları Ankara Şubesi Yay. No:43.
- Serdengeçti, Osman Yüksel (2008). *Mabetsiz Şehir, Bütün Eserleri 1*, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yay.
- (2008). *Bir Nesli Nasıl Mahvettiler, Bütün Eserler 2*, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yay.
- (2008). *Akdeniz Hilalindir, Bütün Eserleri 2*, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yay.
- Sertel, Zekeriya (1977). *Hatırladıklarım*, İstanbul: Gözlem Yay.
- Shayegan, Daryush (1997). *Yaralı Bilinç*, çev. Haldun Bayrı, İstanbul: Metis Yay.
- Smith, Anthony D. (1999). *Milli Kimlik*, çev. Bahadır Sina Şener, İstanbul: İletişim Yay.
- Subaşı, Necdet (1996). *Türk Aydınının Din Anlayışı*, İstanbul: YKY.
- Şehidoğlu, Dr. Salim (der.) (1967). *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türkçe Neşriyat*. Ankara.
- Şimşek, Sefa (2002). *Bir İdeolojik Seferberlik Deneyimi: Halkevleri (1932-1951)*, İstanbul: Boğaziçi Üniv. Yay.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi (2013). *Günlüklerin Işığında Tanpınar’la Başbaşa*, haz. İnci Enginün-Zeynep Kerman, İstanbul: Dergâh Yay.
- TKMD Genel Başkan Adayı Orhan Kirvelioğlu’nun TKMD 6. Büyük Kurultayı Seçim Beyannamesi, İleri Sanat Matbaası, İzmir 1970
- Tanlak, Ömer (1997). *İtiraf (Eski Ülkücü MHP’yi Anlatıyor)*, İstanbul: Kaynak Yay.
- Taşer, Dündar (1975). *Mesele*, Ankara: Töre-Devlet Yay.
- Taşkın, Yüksel (2007). *Anti-Komünizmden Küreselleşme Karşıtlığına Milliyetçi Muhafazakâr Entelijansiya*, İstanbul: İletişim Yay.
- Tekeli, İlhan (2003). *Bir Cumhuriyet Öyküsü Kadrocuları ve Kadro’yu Anlamak*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay.
- Tekeli İlhan ve Selim İlkin (2009). *Savaş Sonrası Ortamında 1947 Türkiye İktisadi Kalkınma Planı*, İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yay.
- Tevetoglu, Fethi (1963). *Faşist Yok Komünist Var!*, Ankara: Komünizmle Mücadele Yay.
- (1963). *Milletlere Işık Tutan İki Beyanname*, Ankara: Komünizmle Mücadele Yay. No:3

- (1963). *Dış Politika Görüşümüz*, Ankara: Komünizmle Mücadele Yay. No:2.
- (1964). *Yirminci Yüzyılın Yüzkarası Utanç Duvarı*, Ankara: Komünizmle Mücadele Yay. No:4.
- (1965). *Açıklıyorum*, Ankara: Komünizmle Mücadele Yay. No:5.
- (1977). *Türkiye’de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler*, Ankara.
- Toker, Metin (1971). *Solda ve Sağda Vuruşanlar*, İstanbul: Akis Yay.
- Tokgöz, Oya (2008). *Siyasal İletişimi Anlamak*, Ankara: İmge Yay.
- Topçu, Nurettin (1960). *Komünizm Karşısında Yeni Nizam*, İstanbul: Milliyetçiler Derneği Yay.
- (1999). *Ahlak Nizamı*, İstanbul: Dergâh Yay.
- (2012). *İradenin Davası-Devlet ve Demokrasi*, İstanbul: Dergâh Yay.
- Toplu, Abdülhadi (1994). *Türk Milliyetçiliği ve Karşı İdeolojiler*, İstanbul: Kamer Yay.
- Tosun, Tanju (1999). *Türk Parti Sisteminde Merkez Sağ ve Merkez Solda Parçalanma*, İstanbul: Boyut Yay.
- Trimberger, Ellen Kay (2003). *Tepeden İnme Devrimler*, çev. Fatih Uslu, İstanbul: Gelenek Yay.
- Tunaya, Tanık Zafer (2003). *İslamcılık Akımı*, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yay.
- Tunçay, Mete (1992). *Türkiye’de Sol Akımlar II*, İstanbul: BDS Yay.
- (1999). *Türkiye Cumhuriyeti’nde Tek Parti Yönetimi’nin Kurulması (1923-1931)*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay.
- Turan, İlter (1977). *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış*, İstanbul: İ.Ü. Yay.
- Turan, Osman (1967). *Türkiye’de Komünizmin Kaynakları ve Kültür İhtilali*, İstanbul: Türkiye Basımevi.
- (1969). *Türkiye’de Komünizmin Kaynakları ve Kültür İhtilali*, İstanbul: Turan Neşriyat Yurdu Yay.
- (1980). *Vatanda Gurbet*, İstanbul: Nakışlar Yay.
- Tüfekçi, Mithat (Tarihsiz). *Komünizmle Mücadele Esasları*, Çağrı Matbaası, Yayın yeri yok.
- Türkes, Alparslan (Tarihsiz). *1944 Milliyetçilik Olayı*, İstanbul: Hamle Yay.
- Türkiye’de Anarşi ve Terörün Sebepleri ve Hedefleri* (1985). 12.04.1985 tarihli konferans, Ankara: YÖK Hizmete Özel.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin Vatansever Mensuplarına Açık Mektup* (1966). İzmir: TKMD Halk Yay. No:6.
- Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği İkinci Büyük Kurultayı 1964-1965 Faaliyet Raporu* (1965). İzmir: TKMD Genel Merkezi Yay., No:1.
- Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Tüzüğü* (1963). İzmir.
- Türk kahraman, Mimar (2000). *Türkiye’de Siyasal Sosyalleşme ve Siyasal Sembolizm*, İstanbul: Birey Yay.
- Tüzün, Süleyman (2010). *Atatürk Sonrası Dönemde Dış Politika Olayları (1938-Günümüze)*, *Atatürk ve Türk İnkılap Tarihi*, ed. Fatma Acun, Ankara: Siyasal Yay.
- Uzun, Turgay (2005). *Türk Milliyetçiliği ve MHP*, Ankara: Ebabil Yay.

Ülkücü Komando Kampları, İstanbul: Kaynak Yay., 1997.

Üstel, Füsün (1997). *İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği: Türk Ocakları (1912-1931)*, İstanbul: İletişim Yay.

Vakkasoğlu, Vehbi (1983). *Moskof Mücadelemiz*, İstanbul: Cihan Yay.

Yalçın, Aydın (1969). *Demokrasi Sosyalizm ve Gençlik*, İstanbul: Ak Yay.

Yamakoglu, Nural Cengiz (1968). *Ben Bir Tip'li Idim*, İstanbul: Toprak Yay.

Yeşil, Ahmet (2001). *Türkiye'de Çok Partili Siyasi Hayata Geçiş*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.

— (2002). *Türkiye Cumhuriyetinde İlk Teşkilatlı Muhalefet Hareketi, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası*, Ankara: Cedit Yay.

Yetik, Zübeyir (2008). *Geçmişten Notlar*, İstanbul: Beyan Yay.

Yetkin, Çetin (1998). *Soldaki Bölünmeler*, İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yay.

Yıldız, Selim (2013). *Güneşli Yigit: İlhan (Egemen) Darendelioglu ve Siyasi Mücadelesi*, İstanbul: Berikan Yay.

Yılmaz, Mustafa, Yasemin Doğaner (2007). *Cumhuriyet Döneminde Sansür (1923-1973)*, Ankara: Siyasal Kitabevi.

Yuval-Davis, Nira (2010). *Cinsiyet ve Millet*, çev. Aysin Bektaş, İstanbul: İletişim Yay.

Yücel, M. Serhan (2001). *Demokrat Parti*, İstanbul: Ülke Kitapları.

Zürcher, Erich Jan (2003). *Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası (1924-1925)*, İstanbul: İletişim Yay.

MAKALELER

II. Kuvay-ı Milliye Derneğinin 5 Numaralı Bildirisi, *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını Özel Sayı 1*, Gazetecilik İşletmesi Matbaası, İstanbul 1972, s. 103-107.

"ABD Karşıtı Gösteriye Tekbirli Saldırı: Kanlı Pazar", *Cumhuriyet Ansiklopedisi 1961-1980*, YKY, İstanbul 2005.

Açıkel, Fethi (1996). "Kutsal Mazlumluğun" Psikopatolojisi, *Toplum ve Bilim*, sayı 70, s. 153-198.

— (2006). "Entegratif Toplum ve Muanızları: 'Merkez-Çevre' Paradigması Üzerine Eleştirel Notlar", *Toplum ve Bilim*, sayı 105, s. 30-69.

Adnan Menderes'in Hükümet Programı Konuşması, *TBMM Tutanak Dergisi*, B:3, 29.05.1950.

Ahıska, Meltem (2006). "Hayal Edilemeyen Toplum: Türkiye'de 'Çevresiz Merkez' ve Garbiyatçılık", *Toplum ve Bilim*, sayı 105, s. 11-29.

Akın, Mahmut Hakkı (2012). "Laiklik Sözleşmesi Temelinde Gündümlü Muhalefet", *Akademik İncelemeler*, cilt 7, sayı 2, s. 49-62.

Akkaya, Fazıl (1964). "Komünizm Tehlikesine Karşı Uyanalım", *Mücadele*, sayı 7, s. 3-5.

Akyol, Taha (1991). "Sağın Tabanı Tavanı Yenileşmeye Zorluyor", *Vatan Millet Pragmatizm* içinde (Röportaj: Hıdır Göktaş-Ruşen Çakır), İstanbul: Metis Yay., s. 201-218.

— (1991). "Seçim Sonuçları Açısından Türkiye'de Sağın Sorunları", *Türkiye Günü*, sayı 16, s. 3-18 ve sayı 17, s. 4-10. (Sağın Sorunları I-II).

- Akyıldız, Kaya (2010). "Büyüyen Çöl: Vatan, Türklük ve Kalıcılaşmış Olağanüstü Hal", *Toplum ve Bilim*, sayı 117, s. 19-40.
- Alkan, Ahmet Turan (1991), "Türkiye'de Sağ'ın Tarihine Buruk Bir Derkenar", *Türkiye Günlüğü*, sayı 16, s. 5-12.
- Alkan, Mehmet Ö. (2015). "Soğuk Savaş'ın Toplumsal, Kültürel ve Günlük Hayatı İnşa Edilirken...", *Türkiye'nin 1950'li Yılları*, haz. Mete Kaan Kaynar, İstanbul: İletişim Yay., s. 591-617.
- Aşya, Arif Nihat (1964). "Komünizm", *Komünizmle Mücadele*, sayı 1, s. 1-4.
- "Asil Türk Milletine" (1965). *Komünizmle Savaş*, sayı 2, s. 1-5.
- Atamanalp, Celâleddin (1965). "Komünizme Dikkat!", *Mücadele*, sayı 11, İzmir, s. 3.
- Ateşoğlu, Mehmet (1964). "Türk Milliyetçileri Bir Federasyon Halinde Birleşmelidir", *Mücadele*, sayı 4, s. 23-25.
- Atilhan, Cevat Rifat (1948). "Filistin İçin Cihad-ı Mukaddes", *Sebilürreşad*, cilt 1, sayı 1, s. 7-11.
- (1948). "Siyonizm, Komünizm ve Masonluğa Karşı Beynelmilel Dünya Teşkilatı", *Sebilürreşad*, cilt 1, sayı 11, s. 167.
- Atsız, Nihal (1965). "Sosyal Yüzsüzlük", *Komünizm ve Komünistlere Karşı Türk Basını*, Fasikül 4, s. 113-115.
- Ayaşlı, Münevver (1966), "Aşırı Sağ, Aşırı Sol", *Komünizm ve Komünistlere Karşı Türk Basını Özel Sayı 1*, İstanbul: Gazetecilik İşletmesi Matbaası, s. 113-115.
- Ayvazoglu, Beşir (1991) "Türkiye'de Sağcı Olmak", *Türkiye Günlüğü*, sayı 16., s. 32-43.
- Azak, Umut (2010). "Türkiye'de Kemalist Modernisasyona Bir Tepki: Menemen Olayı ve Bir Mitin Yaratılıp Tartışılması (1930-1931)", *Devlet ve Maduniyet: Türkiye ve İran'da Modernleşme, Toplum ve Devlet*, der. Touraj Atabaki, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yay., s. 183-204.
- Baker, Ulus (1998). "Yerlilik: Bir Aşındırma Denemesi", *Birikim*, sayı 111-112.
- Bala, Mirza (1965). "Ruslar ve Komünizm", *Komünizmle Savaş*, sayı 1, 1965, s. 2.
- (1965). "Komünizm Saltanatı", *Komünizmle Savaş*, sayı 2, 1965, s. 1.
- Balası, Kazak (1967). "Komünist Sahtekârlarının 1966'daki Samimiyetsizliklerinden Birkaç Örnek", *Komünizmle Savaş*, sayı 7 ve 8.
- "Başlarken", *Mücadele*, sayı 1, 1964, s. 3-5.
- Belge, Murat (2009). "Türkiye'de Siyasi Düşüncenin Ana Çizgileri", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce*, cilt 9, *Dönemler ve Zihniyetler*, ed. Ömer Laçiner, İstanbul: İletişim Yay.
- "Birinci Cildin Fihristi", *Mücadele*, sayı 13, İzmir 1965, s. 379-382.
- "Birinci Kurultay", *Mücadele*, sayı 3, 1964, s. 3-4.
- Bora, Tanıl (1998). "Sol ve Yerlilik Meselesi", *Birikim*, sayı 111-112, s. 47-48.
- (2002). "Türkiye'de Siyasal İdeolojilerde ABD/Amerika İmgesi", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce* cilt 3, *Modernleşme ve Batıcılık*, İstanbul: İletişim Yay., s. 147-169.
- (2008). "Türk Milliyetçiliğinin İnşasında Vatan İmgesi: Harita ve 'Somut' Ülke Milliyetçiliğinin Vatanı Neresi?", *Milli Hallerimiz*, haz. Nil Mutluer-Esra Güçler, Helsinki Yurttaşlar Derneği Yay., İstanbul, s. 21-34

- (2009). "Analar, Bacılar, Orosuplar: Türk Milliyetçi-Muhafazakâr Söyleminde Kadın", *Şerif Mardin'e Armağan*, der. Ahmet Öncü-Orhan Tekelioğlu, İstanbul: İletişim Yay., s. 241-281.
- (2011). "Sunuş", *Taşraya Bakmak*, der. Tanıl Bora, İstanbul: İletişim Yay., s. 7-11.
- (2012). "Türk Sağ: Siyasal Düşünce Tarihi Açısından Bir Çerçeve Denemesi", *Türk Sağ: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, der. İnci Ö. Kerestecioğlu-G. Gürkan Öztan, İstanbul: İletişim Yay., s. 9-28.
- Bora, Tanıl - Necmi Erdoğan (2004). "Biz Anadolu'nun Bağrı Yanık Çocukları... Muhafazakâr Popülizm", *Modern Türkiye'de Siyasal Düşünce, Muhafazakârlık*, cilt 5, ed. Ahmet Çiğdem, İstanbul: İletişim Yay., s. 632-644.
- Bora, Tanıl, Kerem Ünüvar (2015). "Elli Yıllarda Türkiye'de Siyasal Düşünce Hayatı", *Türkiye'nin 1950'li Yılları*, haz. Mete Kaan Kaynar, İstanbul: İletişim Yay., s. 159-175.
- Can, Kemal (2003). "Ülkücü Hareketin İdeolojisi", *Modern Türkiye'de Siyasal Düşünce*, cilt 4: Milliyetçilik, ed. Tanıl Bora, İstanbul: İletişim Yay.
- Çaka, Galip (1967). "Komünist!", *Komünizmle Mücadelede Türk Düşünürleri*, Türkiye Komünizmle Mücadele Gazetesi Yayını: 1, haz. Yılmaz Şakarcı, s. 251-254.
- Çalık, Mustafa (1991). "Türk Milliyetçiliği Üzerine Bazı Tartışma Notları", *Türkiye Günlüğü*, sayı 16, s. 82-93.
- Çiğdem, Ahmet (1998). "Yerlilik Üzerine Tezler", *Birikim*, sayı 111-112, 1998, s. 84-87.
- "Dr. Edige Kırınmal Dergimizi Ziyaret Etti", *Milli Işık*, sayı 7, Kasım 1967, s. 17.
- Delioorman, Altan (2014). "Pantürkizm'deki Yanlışlar", <http://tarihim.tripod.com/Pan-Turkizm.htm> 04.08.14
- Demirel, Süleyman (1991). "Artık Demokrasiler Tezsizdir", *Vatan Millet Pragmatizm, Röportaj: Hıdır Göktaş-Ruşen Çakır*, Metis Yay., s. 15-33.
- Demirel, Tanel (2004). "Ferruh Bozbeyli", *Modern Türkiye'de Siyasal Düşünce, Muhafazakârlık*, cilt 5, ed. Ahmet Çiğdem, İletişim: İletişim Yay., s. 570-575.
- (2008). "1946-1980 Döneminde 'Sol' ve 'Sağ'", *Modern Türkiye'de Siyasal Düşünce, Dönemler ve Zihniyetler*, cilt 9, ed. Ömer Laçiner, İstanbul: İletişim Yay., s. 413-450.
- "Derneğimizin İkinci Büyük Kurultayı Toplandı", *Mücadele*, sayı 14, İzmir 1965, s. 403-404.
- "Dernek Haberleri", *Mücadele*, sayı 38, İzmir 1967, s. 1076-1077
- Dikeçliçil, Hüsnü (1964). "Mücadele!", *Mücadele*, sayı 5, İzmir, s. 14-15.
- "Din Düşmanı, Kızıl ve Sinsi Tehlike: Farmasonluk", *Sebilürreşad*, cilt 1, sayı 1, 1948, s. 9.
- "Din Düşmanı Komünizmle Mücadele İçin Manevi Enerji Lazım", *Sebilürreşad*, cilt 1, sayı 2, 1948, s. 29.
- Ecevit, Bülent (1965). "Komünizmle Mücadele", *Milliyet*, 06.05.1965.
- Erdem, Galip (1964). "Mücahit Peyami Sefa", *Mücadele*, sayı 4, İzmir, s. 19-21.
- (1964) "Esir Milletler Davası ve Kızıl Sömürgecilik", *Mücadele*, sayı 5, s. 3-4.

- (1966). "Milletin Uşakları", *Mücadele*, sayı 25, s. 717.
- Erer, Tekin (1965). "Vatan Hainleri Kimlerdir?", *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını*, 4. Fasikül, Ankara: Ayyıldız Matbaası, s. 41-44.
- (1966). "Komünistlerin Dinsizlik Kampanyası", *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını*, Fasikül 6, Ankara 1966, s. 89-91.
- (1967). "Amerikalılara Düşmanlık!", *Komünizmle Mücadelede Türk Düşünürleri*, haz. Yılmaz Şakarcan, Türkiye Komünizmle Mücadele Gazetesi Yayını: 1, İstanbul, s. 25-228.
- (1967). "Komünizm Böyle Gelir!", *Komünizmle Mücadelede Türk Düşünürleri*, Türkiye Komünizmle Mücadele Gazetesi Yayını: 1, haz. Yılmaz Şakarcan, İstanbul, s. 232-235.
- Ergin, Muharrem (1974). "Tarih Işığında Türk-Rus Münasebetleri", *Sovyet Emperyalizmini Balkanlar ve Türkiye*, der. Nejat Muallimoğlu, İstanbul: Muallimoğlu Yay., s. 18-36.
- Ertan, Mehmet (2012). "Türk Sağının Kızılbaş Algısı", *Türk Sağı: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, der. İnci Özkan Kerestecioglu, Güven Gürkan Öztan, İletişim: İletişim Yay., s. 203-242.
- "Erzurum'da Milliyetçiler Konseyi Kuruldu", *Milli Işık*, sayı 4, Ağustos 1967, s. 8-9.
- Esen, A. Kıvanç (2011). "Tek Parti Dönemi Cami Kapatma/Satma Uygulamaları", *Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar*, sayı 13, Güz 2011, s. 91-158.
- Eygi, Mehmet Şevket (2006). "Kanlı Pazar'da sorumluluğum yok, vicdanım gayet rahat", Röportaj: Fadime Özkan, *Yeni Şafak*, 11.04.2006.
- Gayretullah, Hızır Bek. "Vatan, Gayretli İnsanların Omuzlarında Yükselir", *Toprak*, sayı 18, s. 15.
- Gökmen, Özgür (2010). "Türkiye'de Anti-komünizmin Kaynaklarına Methal", *Birikim*, sayı 251-252, s. 147-156.
- Güneyli, Metin Ali (1952). "Komünizme Karşı Hür Dünya", *Komünizmle Mücadele: Haftalık Siyasi Mecmua*, sayı 1, s. 4.
- "Gürsel Kanunsuz Yol Tutan Derneklerin Kapatılması Lazım Geldiğini Söyledi", *Milliyet*, 06.07.1965
- "Gürsel Komünizmle Mücadele Derneğinden ayrıldı", *Milliyet*, 17-18.07.1965.
- Göze, Ergun (1966). "Türk Milliyetçiliği", *Mücadele*, sayı 30, s. 849.
- İlgar, Hayrani (1964). "Her Zamanki Gibi...", *Mücadele*, sayı 5, s. 25.
- (1964-5). "Komünistlere İnanılır mı?", *Mücadele*, sayı 10, s. 12.
- (1965). "Ülkü Yoksunluğu", *Komünizmle Savaş*, sayı 3, s. 3-4.
- (1965). "Mücadele Devam Edecektir", *Mücadele*, sayı 17, s. 483.
- İnönü, İsmet (1965). "TKMD ile İlgili Meclis Konuşması", Ankara: *Meclis Tutanak Dergisi*, B:7, O:2, 16.07.1965.
- "İnönü ile Mülakat", *Kim*, sayı 369, cilt 29, yıl 8, s. 4-6. 12.08.1965. http://www.ismetinonu.org.tr/ismet-inonu-1965-1967.htm#_ftn77
- "İnönü Komünizmle Mücadele Derneğinden Şikâyetçi", *Milliyet*, 17.07.1968
- İpekçi, Abdi (1965). "K.M.D.= V.C. (Vatan Cephesi)", *Milliyet*, 06.07.1965
- Kabaklı, Ahmet (1965). "Aşağılık Güdüsü", *Komünizme ve Komünistlere Karşı Türk Basını*, Fasikül 2, Ankara, s. 55-56.

- Keçeciler, Mehmet (1991). "Keşke Herkes Dine Karşı Nötr Olsa", *Vatan Millet Pragmatizm*, Röportaj: Hıdır Göktaş-Ruşen Çakır, Metis Yay., s. 59-79.
- Kerestecioglu, İnci Özkan (2012). "Korku Siyaseti: Türk Sağının Ezberlerini Çözümlemek", *Türk Sağı: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, der. İnci Ö. Kerestecioglu-G. Gürkan Öztan, İstanbul: İletişim Yay., s. 29-43.
- "Kızıl Tahrikle Mücadele: Komünizm Vatan Hıyaneti Sayılıyor", *Milliyet*, 12.08.1950
- "Komünizmde Din Anlayışı", *Mücadele*, sayı 1, İzmir 1964, s. 13-15.
- "Komünizmle Mücadele Komisyonu toplandı", *Milliyet*, 15.01.1963.
- "Komünizmle Mücadele Komisyonu adına Faşizm de eklendi", *Milliyet*, 29.01.1963.
- "Komünizmle Mücadele Derneği 2'nci Büyük Kurultayı Yapıldı", *Komünizmle Mücadele*, sayı 6, Aydın 1965, s. 3.
- "Komünizmle Mücadele Derneği kapatıldı", *Milliyet*, 02.05.1971
- "Komünizmle Mücadele Derneği kuruldu", *Milliyet*, 25.12.1956
- "Komünizmle Mücadele Derneği Kurultayı ve Yankıları", *Milli Işık*, sayı 2, 1967, s. 4-9.
- "Komünizmle Mücadele Derneği 2'nci Büyük Kurultayı Yapıldı". *Komünizmle Mücadele*, sayı 6, Aydın 1965, s. 3-4.
- "Komünizmle Mücadele", *Selamet*, sayı 34, 1948, s. 3.
- "Komünizmle 'Savaş' usulü tenkit edildi", *Milliyet*, 18.12.1964
- "Komünizmle Savaş", *Komünizmle Savaş*, sayı 1, İzmir 1965, s. 1-3.
- "Köy Enstitüleri Faciası", *Komünizmle Mücadelede Türk Basını*, Türkiye Komünizmle Mücadele Gazetesi Özel Sayısı, İstanbul 1968, s. 97.
- Kunta, Abdullah (1965). "Sovyetler Birliğinde Müslümanlığın Gerçek Durumu 1, 2, 3", *Mücadele*, sayı 6 (s. 13-15), sayı 7 (s. 12-14) ve 8.(s. 23-29).
- Küçük, Hülya (2010). "Milli Mücadelenin Ardından Yapılan Reformlara Sufilerin Tepkileri: Bir Bülbul Nasıl Kargaya Dönüştü?", *Devlet ve Maduniyet: Türkiye ve İran'da Modernleşme, Toplum ve Devlet*, der. Touraj Atabaki, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yay., s. 153-181.
- Mardin, Şerif (1995). "Türkiye'de Muhalefet ve Kontrol", çev. Mehmet Özden, *Türk Modernleşmesi*, der. Mümtaz'er Türköne, Tuncay Önder, İstanbul: İletişim Yay., s. 177-194.
- (1997). "Türk Siyasasını Açıklayabilecek Bir Anahtar: Merkez-Çevre İlişkileri", *Türkiye'de Toplum ve Siyaset*, çev. M. Türköne, T. Önder, İstanbul: İletişim Yay., 34-76.
- (1997). "Siyasal Sözlüğümüzün Özellikleri: 2. 'Solcu'", *Siyasal ve Sosyal Bilimler*, der. Mümtaz'er Türköne, Tuncay Önder, İstanbul, İletişim Yay., s. 167-172.
- (2005). "Türkiye'de Din ve Laiklik", çev. Fahri Unan, *Türkiye'de Din ve Siyaset*, der. Mümtaz'er Türköne, Tuncay Önder, İstanbul, İletişim Yay., s. 35-79.
- (2005). "Modern Türkiye'de Din", çev. Hasan Ünal, *Türkiye'de Din ve Siyaset*, der. Mümtaz'er Türköne, Tuncay Önder, İstanbul, İletişim Yay., s. 81-112.
- (2011). "Merkez-Çevre Üzerine", söyleşenler: A. Çigdem, F. Açikel, N. Erdoğan, T. Bora, *Türkiye, İslam ve Sekülerizm*, çev. Elçin Gen, Murat Boluolcay, İstanbul: İletişim Yay., s. 237-242.

- Merdivenci, Ömer Faruk (1952). "Gayemiz Komünizm Başta Olmak Üzere Her Kötülükle Mücadeledir", *Komünizmle Mücadele Birliği*, sayı 2, s. 5.
- Mert, Nuray (1999). "Sağdan Yükselen Muhalefet: Yerlilik", *Cogito*, sayı 21, s. 173-178.
- "Milli Kültür, Milli Ahlak, Milli İktisat İzmir Semineri", *Milli Işık*, sayı 5, Eylül 1967, s. 4-5
- "Milliyetçiler Birliği Esas Nizamnamesi", *Milliyet*, 20.05.1950.
- "Milliyetçiler Derneği'nin emvaline el konuldu". *Milliyet*, 19.04.1953
- Miliband, Ralph and Mercal Liebman (1984). "Reflections on Anti-communism", *Socialist Register* 21, 1984, s. 1-22.
- Najmabadi, Afsane (2000). "Sevgili ve Ana Olarak Erotik Vatan: Sevmek, Sahiplenmek, Korumak", *Vatan Millet Kadınlar*, der. Ayşe Gül Altınay, İletişim Yay., s. 118-154.
- Nalçacıoğlu, Halil (2003). "Vatan: Toprakların Altı, Üstü ve Ötesi", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce*, cilt 4: Milliyetçilik, ed. Tanıl Bora, İstanbul:İletişim Yay., s. 293-308.
- Nazif, Süleyman (ty). "Rus Kimdir, Moskof Nedir?", *Orkun*, sayı 57, s. 9.
- "Niçin Çıkıyoruz?", (1952). *Komünizmle Mücadele: Haftalık Siyasi Mecmua*, sayı 1, s. 3.
- Ogan, M. Raif (1966). "İki Kötülüğün Birleşmesi: Komünistlik ve Batıntlık", *Mücadele*, sayı 31, s. 876-877.
- Oraltay, Hasan (1964). "Nasıl Mücadele Edilir?", *Mücadele*, sayı 2, s. 15.
- (1965). "Esir Milletler Haftası", *Komünizmle Savaş*, sayı 2, s. 2.
- (1965). "Himalayalarda Savaşan Kazak Türkleri", *Komünizmle Savaş*, sayı 3, s. 2.
- (1965). "Türkistanlılar ve Keşmirliler", *Komünizmle Savaş*, sayı 4, s. 2.
- (1965). "Türkistandan Gelenler", *Komünizmle Savaş*, sayı 6, s. 2.
- Orhon, Orhan Seyfi (1965). "Geleceğe Dair!", *Komünizm ve Komünistlere Karşı Türk Basını*, Fasikül 2, s. 77-78.
- Ögün, Süleyman Seyfi (1999). "Yerli Kültüralizm: Kıyaslamalı Bir Değerlendirme", *Cogito*, sayı 21, s. 103-143.
- Özbek, Hamza Sadi (1964). "Komünizm Mücadelesinde Yeni Bir Teklif", *Mücadele*, sayı 1, s. 19-20.
- Özcamlı, Mirat (1965). "Memleketimizde Komünizm Gerçeği", *Komünizmle Savaş*, sayı 11, s. 17-19.
- Özdağ, Ümit (2003). "Türk Milliyetçiliği ve Jeopolitik", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce*, cilt 4: Milliyetçilik, İstanbul: İletişim Yay., s. 168-178.
- Özdoğan, Günay Göksu (2003). "Dünyada ve Türkiye'de Turancılık", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce*, cilt 4: Milliyetçilik, ed. Tanıl Bora, İstanbul: İletişim Yay., s. 388-405.
- Özgedik, Orhan (1964). "Mücadeleye Başlarken", *Komünizmle Mücadele*, sayı 1, s. 1-4.
- (1964). "Kölelik İstemiyoruz", *Mücadele*, sayı 4, s. 18-19.
- Özgen, H. Neşe (2011). "Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşundan Günümüze Coğrafya Ders Kitaplarında Vatanın Sonu Gelmez Kurguları", *Toplum ve Bilim*, sayı 121, s. 48-78.

- Özman, Aylin-Aslı Yazıcı Yakın (2012). "Anti-komünist Fanteziler: Doğa, Toplum, Cinsellik", *Türk Sağı: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, der. İnci Ö. Kerestecioglu-G. Gürkan Öztan, İstanbul: İletişim Yay., s. 105-135
- Özman, Aylin- Kadir Dede (2012). "Türk Sağı ve Masonlugin Söylemsel İnşası: İktidar, Bilinmezlik, Komplo", *Türk Sağı: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, der. İnci Öztan Kerestecioglu, Güven Gürkan Öztan, İstanbul:İletişim Yay., s. 169-201.
- Özsoy, Ali (2005). "Şeriatçıların ve Ülkücülerin Amerikancı Tarihinden Bir Sayfa", *Türk Solu*, 21.02.2005. Kolay Erişim için: <http://www.turksolu.com.tr/76/ozsoy76.htm>.
- Öztan, Güven Gürkan (2011). "'Ezeli Düşman' ile Hesaplaşmak: Türk Sağında 'Moskof' İmgesi", *Toplum ve Bilim*, sayı 121, s. 79-99.
- Öztan, Tebessüm (2012). "Öfkeyi Çizmek: Milliyetçi Tahayyülde Düşman Portreleri", *Türk Sağı: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, der. İnci Ö. Kerestecioglu-G. Gürkan Öztan, İstanbul: İletişim Yay., s. 137-167.
- Pala, Nejat Halil (1964). "Komünizm ve Din", *Mücadele*, sayı 4, s. 9-14.
- Papatya, Nail (1966). "Müslüman ve Komünist", *Mücadele*, sayı 27, s. 776.
- Robin, Corey (2003). "Reason to Panic", *The Hedgehog Review*, Fall, s. 62-80.
- Sançar, Nejdett (1966). "Türk Edebiyatında 'Moskof'", *Türk Kültürü*, sayı 46, s. 67-70.
- (1967). "1944 Turancılık Davası, Milli Şef ve Yardakçıları", *Milli Hareket*, sayı 11, s. 6-8.
- Sartre, Jean Paul (1985). "Kapalı Duruşma Kaydı İçin Yapılan Söyleşi", çev. Yeşim Özçer, *Dün ve Bugün Felsefe*, 1. Kitap, BFS Yay., s. 43-44.
- Sevük, İsmail Habib (1950). "Komünizmle Mücadele Kanunu Vesilesile", *Cumhuriyet*, 26.12.1950
- Soysal, Gün (2003). "Rusya Kökenli Aydınların Cumhuriyet Dönemi Türk Milliyetçiliğinin İnşasına Katkısı", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce*, cilt 4: Milliyetçilik, ed. Tanıl Bora, İstanbul: İletişim Yay., s. 483-505.
- "Sovyetler Birliğini Öğrenme Enstitüsü", *A.Ü. SBF Dergisi*, cilt 15, sayı 4, s. 266-267.
- Şakarcan, Yılmaz (1967). "Mücadele Edeceğiz", *Komünizmle Mücadelede Türk Düşünürleri*, Türkiye Komünizmle Mücadele Gazetesi Yayını: 1, haz. Yılmaz Şakarcan, s. 264-265.
- "T. Komünizmle Mücadele Derneği Kongresine Selam", *Milli Işık*, sayı 1, 1967, s. 10.
- Tamer, Aytül (2011). "Muhayyel Komünizm: Türk Sağının Anti-komünizm Propagandası", *Doğu Batı*, yıl 14, sayı 58, s. 91-113.
- Tanrıöver, Hamdullah Suphi (1948). "Komünizme Karşı Dünya Din Cephesi", *Sebilürreşad*, cilt 1, sayı 10, s. 151-152.
- "Tarihi Kongre", *Komünizmle Mücadele*, sayı 3, İzmir 1964
- Taşkın, Yüksel (2003). "Anti-komünizm ve Türk Milliyetçiliği: Endişe ve Pragmatizm", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce* cilt 4, *Milliyetçilik*, İstanbul: İletişim Yay., s. 618-634.
- (2004). "Muhafazakârlığın Usulanmaz Çocuğu", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce*, *Muhafazakârlık*, cilt 5, ed. Ahmet Çiğdem, İstanbul:İletişim Yay., s. 187-215.

- (2008). "Türkiye'de Sağcılık", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce, Dönemler ve Zihniyetler*, cilt 9, ed. Ömer Laçiner, İstanbul: İletişim Yay., s. 451-473.
- (2012). "Türk Sağı ve Aydınlar: Bir Aşk ve Nefret İlişisini Anlatmak", *Türk Sağı: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, der. İnci Özkan Kerestecioğlu, Güven Gürkan Öztan, İstanbul: İletişim Yay., s. 407-421
- Tevetoğlu, Fethi (1964-5), "Asya'da komünizmle Mücadele ve A.P.A.C.L. (Asya Milletleri Komünizmle Mücadele Birliği)", *Mücadele*, sayı 10, s. 16-17.
- (1965). "Sovyet Emperyalizmi ve İslavlık", *Komünizm ve Komünistlere Karşı Türk Basını, Fasikül 1*, Ankara: Ayyıldız Matbaası, s. 33-34.
- (1966). "Milli Eğitim'de Kızıl Faaliyet ve Köy Enstitüleri", *Komünizm ve Komünistlere Karşı Türk Basını Fasikül 7*, Ankara: Ayyıldız Matbaası, s. 54-66.
- Topçu, Nurettin (1992). "Son Hadiseler ve Biz", *Nurettin Topçu'ya Armağan*, İstanbul: Dergâh Yay., s. 203-205.
- "TİP'in Bursa Kongresi Basıldı ve İl Merkezi Tahrip Oldu", *Milliyet*, 05.07.1965.
- "Truman'ın Noel Mesajı", *Zafer*, 25.12.1950.
- "T.K.M.D. Genel Merkezi 3-2 Nolu Tamimi", *Komünizmle Mücadele*, 7. sayı, 1965, s. 6-7.
- "TKMD ve Faaliyeti", *Milliyet*, 07.07.1963.
- Turgut, Metin (1964). "Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Birinci Genel Kurul Toplantısının Düşündürdükleri", *Mücadele*, sayı 3, s. 22-23.
- "Tural, Komünizm İçin Orduya Emir Verdi", *Milliyet*, 23.01.1967
- Turan, Kamil (1965). "Esir Milletler Haftası ve Biz", *Komünizmle Savaş*, sayı 2, s. 3.
- Turhan, Mümtaz (1965). "Türkiye'de Komünizm Tehlikesi Var mıdır?", *Komünizm ve Komünistlere Karşı Türk Basını, Fasikül 1*, Ankara: Ayyıldız Matbaası, s. 20-21.
- "Türk Milletine Bildiri" (1967). *Milli Hareket*, sayı 15, s. 3-4.
- "Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Genel Merkezi Tarafından 16 Haziran 1966 Perşembe Günü Yayınlanan Bildiri", *Mücadele*, sayı 26, İzmir 1966, s. 755.
- "Van'da ve Trabzon'da Milliyetçi Teşekküller Birleşti", *Milli Işık*, sayı 5, Eylül 1967, s. 26-27.
- "Vatan", *Komünizmle Savaş*, sayı 5, İzmir 1965, s. 3-4.
- Yeni İstanbul (1972). "Komünizmle Mücadele Yolları", *Komünizm ve Komünistlere Karşı Türk Basını Özel Sayı 1*, İstanbul: Gazetecilik İşletmesi Matbaası., s. 98-102.
- Yıldırım, Ayhan (2010). "Türkçe Ezan mı Yoksa İslamiyet'in Türkleştirilmesi mi?", *Ezanın Yasaklı Yılları*, ed. Ayhan Yıldırım, İstanbul: Özge Yay.
- Yıldırım, Umut (2002). "Magazin Dergilerinde Amerikan İmgisinin İnşası: Başka Bir Modernleşme", *Toplum ve Bilim*, sayı 94, s. 211-227.
- Yıldırım, Sinan (2012). "Nefretin ve Korkunun Rengi: Kızıl", *Türk Sağı: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, der. İnci Ö. Kerestecioğlu-G. Gürkan Öztan, İstanbul: İletişim Yay., s. 47-43.
- Yıldız, Yavuz G. (1995). "Türk Aydını ve İktidar Sorunu", *Türk Aydını ve Kimlik Sorunu*, haz. Sabahattin Şen, İstanbul: Bağlam Yay., s. 355-378.

- Zarcone, Thierry (1993). "Nakşibendîler ve Türkiye Cumhuriyeti: Zulûmden, Yeniden Dini, Siyasi ve Toplumsal Mevkiye Ulaşma (1925-1991)", çev. Eriman Topbaş, *Türkiye Günlüğü* 23
- Zeybek, Namık Kemal (1991). "Sağ-Sol Yok, Milli-Gayri Milli Var", *Vatan Millet Pragmatizm, Röportaj: Hıdır Göktaş-Ruşen Çakır, Metis Yay.*, s. 173-191.
- Zürcher, Erik J. (2012). "Kemalist Cumhuriyet'te Kurumların İnşası: Halk Fırkası'nın Rolü", *Türkiye ve İran'da Otoriter Modernleşme (Atatürk ve Rıza Şah Dönemleri)*, der. Touraj Atabaki-Erik J. Zürcher, çev. Özgür Bircan, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniv. Yay., s. 87-100.

DERGİLER

- Akademik İncelemeler*, cilt 7, sayı 2, 2012.
- Birikim*, sayı 111-112 (1998) ve 251-252, (2010).
- Doğu Batı*, sayı 58, 2011.
- Fedai*, sayı 2, Eylül 1963.
- Fedai*, sayı 6, Ocak 1964.
- Komünizmle Mücadele*, Gün Matbaası, sayı 1, 1952.
- Komünizmle Mücadele Birliği*, İstanbul 1952-1957. 2, 3, 4, 5, 6, 16, 19, 20, 23, 24, 27, 28. sayılar.
- Komünizmle Mücadele*, Aydın 1964-1965, 1-7 arası bütün sayılar.
- Komünizmle Savaş*, İzmir 1965-1967, 1-14 arası bütün sayılar.
- Milli Hareket*, sayı 11, Haziran 1967.
- Milli Hareket*, sayı 15, Ekim 1967.
- Milli Hareket*, Mayıs 1968.
- Milli Işık*, 1-8 arası bütün sayılar.
- Mücadele*, sayı 1- 44 arası bütün sayılar.
- Orhun*, sayı 15, 1944.
- Sebilürreşad*, 1-11 arası sayılar 1948.
- Selamet*, sayı 34, 9 Ocak 1948.
- Tarih ve Toplum*, sayı 13, Güz 2011.
- Toplum ve Bilim*, sayı 94, 2002.
- Toplum ve Bilim*, sayı 117, 2010.
- Toplum ve Bilim*, sayı 121, 2011.
- Türkiye Günlüğü*, sayı 16, Güz 1991.
- Türkiye Günlüğü*, 23/Yaz 1993.
- Türk Kültürü*, sayı 46, yıl IV, 1966.

GAZETELER

- Cumhuriyet*, 26.12.1950.
- Cumhuriyet*, 29.12.1950.
- Cumhuriyet*, 15.02.1969.
- Hürriyet*, 17.02.1969.

Milliyet, 12.08.1950.
Milliyet, 19.04.1953.
Milliyet, 25.12.1956.
Milliyet, 11-12.01.1963.
Milliyet, 15.01.1963.
Milliyet, 29.01.1963.
Milliyet, 07.07.1963.
Milliyet, 18.12.1964.
Milliyet, 09.07.1965.
Milliyet, 10.07.1965.
Milliyet, 02.05.1965.
Milliyet, 17-18.07.1965.
Milliyet, 18.07.1965.
Milliyet, 01.05.1967.
Milliyet, 01.05.1967.
Milliyet, 03.05.1967.
Milliyet, 13.10.1967.
Milliyet, 17.07.1968.
Milliyet, 02.05.1971.
Zafer, 15.08.1950.
Zafer, 10.12.1950
Zafer, 23.12.1950.
Zafer, 25.12.1950.

TBMM TUTANAK DERGİLERİ

TBMM Tutanak Dergisi, B:37, O:1, 29.01.1947i
TBMM Tutanak Dergisi, B:3, 29.05.1950.
TBMM Tutanak Dergisi, 9. Dönem, cilt 10, B:5-6.
Millet Meclisi Tutanak Dergisi, B:29, O:2, 11.01.1963.
Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, B:16, O:3, 15.12.1964.
Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, B:10, O:3, 01.12.1966.
Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, B:19, O:1, 24.12.1970.

II. Dünya Savaşı 16, 25, 36, 40, 53, 54,
57, 58, 63, 65, 96, 104, 105, 117
93 Harbi (1877 Osmanlı-Rus Savaşı)
16, 33, 34, 56
1917 Bolşevik Devrimi 21
1944 Türkçülük Olayı 92, 93, 112,
128, 210, 211, 223, 224
ABD 21-23, 25, 34, 39, 53, 55, 57-62,
64, 65, 69, 105, 106, 127, 128, 133,
173, 187, 188, 194, 217, 223, 272,
274, 276, 285, 287
Açıkel, Bahaddin 119
Açıkel, İrfan 121, 211
Adalet Partisi (AP) 46, 126-128, 135,
136, 138, 145, 152-156, 162, 163,
165, 166, 169, 170-172, 183, 221,
223-225, 273, 274, 278, 279
Aile 26, 27, 30, 39, 67, 68, 75, 81,
104, 112, 152, 167, 207, 219, 228-
231, 245, 246, 249, 250-254, 258,
277, 354
Akkaya, Faruk 137
Almanya 23, 54, 58, 62-64, 66, 67,
117, 194, 258, 264
Amerika'ya Karşı Eylemleri Araştırma
Komitesi 23, 58

Amerikan Komünizmle Mücadele
Konseyi 62
Amerikan hayranlığı 59, 65
Anti-Bolşevizm 22
Anti-entelektüalizm 218
Anti-Kemalist hınç 83, 86, 92, 215,
276
Antikomünizm 17, 18, 21-23, 25, 26,
30, 31, 38, 40, 41, 48, 50, 51, 55,
57-61, 64-66, 68, 69, 91, 104-106,
108, 109, 111, 115, 117, 125, 128,
134, 153, 198, 205, 206, 213-215,
217-223, 228, 229, 237, 239, 241,
249-252, 254, 255, 259, 271-277,
279, 283, 285, 286-288
Antikomünizmler 24
Antikomünist 11, 17, 23, 40, 47, 50,
56, 61, 63-65, 66, 69, 83, 87, 91,
92, 96, 102-105, 111, 115, 116-
118, 123, 127, 139, 143, 149, 151-
154, 165, 170, 173, 175, 176, 178,
183, 188, 189, 196, 203, 205, 210,
217-227, 228, 230, 232, 235, 239,
240, 242-256, 258-261, 264, 265,
269, 271-274, 277-280, 282, 283,
286-289, 334, 343
Antikomünist örgütler 117

Antikomünist strateji 23
Antikomünist tepki 22
Antikomünist zihniyet 12, 16, 26, 46,
66, 215, 222, 249, 273, 283, 286,
289
Antikomünist merkezler 61, 62
Antikomünist muhayyile 68, 159, 247,
251, 286
Antikomünist propaganda 22, 24, 62,
118
Antikomünist söylem 11, 18, 30, 33,
41, 61, 105, 118, 119, 255, 274,
278, 282, 285, 287-289
Antikomünizmi meşrulaştırma 17
Antikomünizmin oluşumu 18, 69
Anti-Leninizm 22
Anti-Marksizm 22
Antisemitizm 32
Anti-Sovyetizm 22, 115
Anti-Türk 276
Arık, Remzi Oğuz 38, 186, 193, 221,
224, 247
Asya, Arif Nihat 11 1, 186, 193
Asya Milletleri Komünizmle Mücadele
Birliği (APACL) 128, 129, 171
Atilhan, Cevat Rifat 186
Atsız, Hüseyin Nihal 34, 37, 43, 92-
94, 135, 184, 191, 197, 221, 223,
240, 286
Ayaşlı, Münevver 114, 198, 208

Banarlı, Nihat Sami 221
Batı Almanya 23, 62, 64
Bâtınlık 234
Başgil, Ali Fuat 84, 85, 88, 114, 115,
186, 193, 221
Bayar, Celal 100, 188, 271
Bayrağa Saygı Mitingi 177
Baysal, Tahsin 120, 210
Beka kaygısı 270, 289
Berk, Bekir 62, 126, 128, 133, 134,
185, 186, 221, 224
Bilgiç, Sadettin 159
Bilgiç, Sait 111, 203, 221
Bolşevizm'den Kurtarna Komitesi 62
Boraltan Köprüsü Faciası 97, 98
Bozbeyli, Ferruh 44

Buğra, Tanık 193
Burjuva ideolojisi 24

Cadı avı 32, 58, 103
Cumalioglu, Fehmi 196, 232, 241, 252
Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) 70,
71, 78, 86, 87, 92, 97, 99, 100, 104-
106, 108, 110, 112, 115, 127, 143-
145, 150, 170, 221, 248, 278, 285
Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
(CKMP) 126, 127, 150, 152, 154-
156, 158, 161, 163-166, 169-171,
183, 224, 273, 274, 278, 279

Çaka, Galip 32, 58, 103
Çiloglu, Süleyman 158
Çukurova Komünizmle Savaş Derneği
107

Danışmend, İsmail Hami 124, 186
Darendelioglu, İlhan Egemen 65, 99,
121, 130, 136-138, 140, 141, 144,
150, 151, 154, 156-160, 164-167,
169, 172, 173, 176, 181, 211, 221
Dehumanize etme 258
Deliorman, Altan 120-122, 142, 154,
211, 225
Demiray, Tahsin 124
Demirel, Süleyman 45, 46, 171, 221,
225, 278
Demokrat Parti (DP) 46, 70, 80, 81,
86, 97, 104, 106, 108-116, 122, 126,
149, 153, 210, 221, 224, 273, 285
Dergi 62-64, 68
Devletin ideolojik aygıtları 26, 273
Dikeçliç, Hüsnü 189, 242
Dindar 27, 31, 42, 47, 72, 82, 85, 88,
91, 135, 182, 214, 234, 235, 237,
254, 264, 282, 285, 287
Diper, Avni 238, 245, 256
Doksan Üç Harbi 338
Dökerel, Bahaddin 119, 120, 210
Durak, Şefkati 187, 188
Dünya Anti-komünist Teşkilatı 128
Düşman 25, 28, 29, 32, 33, 35-41, 50,
51, 55, 56, 61, 66, 68, 74, 77, 82,
85, 86, 88-90, 95, 106, 113, 124,

125, 137, 140, 147, 151, 152, 168,
182, 184, 201, 202, 207, 214, 215,
220, 230-232, 237, 239, 247, 252,
253, 256, 257, 259, 260, 274, 276,
277, 285, 287, 288, 332, 337, 339,
340, 344, 347, 356
Düşman imgesi 26, 28, 30, 32, 33, 35,
36, 38, 41, 274
Edip, Eşref 74-76, 78, 87
Edibali, Aykut 201, 264, 267
Erbakan, Necmettin 278
Erdem, Galip 137, 141, 145, 150, 151,
158, 197, 207, 221, 226, 268
Erer, Tekin 59, 65, 146, 189, 191, 193,
197, 242
Engin, Kani 120, 210
Ergin, Muharrem 56, 101, 263
Erzurum 61, 133, 134-136, 138, 151,
155, 163, 224, 227, 253, 333, 335
Erzurum Milliyetçiler Konseyi 163
Erzurumi, Hasan Basri 48
Eygü, Mehmet Şevket 174, 175, 178
Ezeli ve ebedi düşman 36
Faşizm 25, 54, 57, 58, 127, 229, 237
Fetisizm 69, 229, 241, 247
Gayretullah, Hızır Bek 245
Gemalmaz, Mehmet 140, 150
Giritli, İsmet 189
Göze, Ergun 145, 189, 242
Gülen, Fethullah 134, 135, 224
Günah keçisi 32, 33, 51
Güngör, Erol 76, 221, 225
Gürsel, Cemal 126, 141-144
Gürtuna, Nurettin 119
Güven Partisi (GP) 162, 170, 278, 279
Hacaloğlu, Yücel 124
Hacıeminoglu, Necmettin 124
Histerik bilinç 25
Hoşnutsuzluk 70, 74, 86, 90, 91, 218
İlgar, Hayrani 37, 137, 140, 149, 150,
152, 191, 192, 196, 253
Institute of Propaganda Analysis 58

İslavcılık 38
Işıklar, Kemal 187
İç ve Dış Düşman 38, 39, 41, 56, 125,
152, 220, 277, 285
İdeolojik tepki 22
İleri, Tevfik 109, 111, 185
İlim Yayma Cemiyeti 241, 279
İnönü, İsmet 85, 95, 96, 98, 102, 143,
145, 146, 149, 150, 170, 171
İskilipli Atıf Hoca 76
İslamcılık 46, 47, 213
İspiyon 268
İstanbul 64, 80, 94, 100, 103, 110,
114, 119-121, 122, 124-126, 134,
136, 137, 146, 151, 152, 156-159,
164, 167, 171, 173, 174, 176-178,
184, 187, 195, 210, 211, 223-225,
273, 358
İz, Mahir 221
İzmir 64, 77, 119, 125, 126, 130-
135, 137-139, 141, 150-152, 154-
156, 163, 164, 166, 179, 188, 191,
196, 201, 211, 212, 223, 236, 273,
281, 294, 309, 332, 333, 335, 336,
345, 351
Kabaklı, Ahmet 45, 82, 103, 104, 189,
193, 197, 208, 221, 226, 243
Kafalı, Kadircan 145, 149, 189, 193,
197
Kafesoğlu, İbrahim 145, 189, 221
Kahraman, İsmail 178
Kamusal korku 29
Kandemiroğlu, Zeki 119, 120, 210
Kanlı Pazar 102, 172-175, 179-183,
223
Kapitalizmi koruma endişesi 22
Karabacak, Ahmet B. 169, 179
Kırimal, Dr. Edige Mustafa 64, 66
Kısakürek, Necip Fazıl 35, 76, 78, 82,
88, 89, 112, 134, 145, 166, 199,
221, 227, 286
Kızıl Korkusu 55
Kirvelioglu, Orhan 171
Kologlu, İhsan 131, 137, 138, 140,
150, 160, 172, 188, 212, 233, 310,
311, 345

Komplo 25, 50, 117, 282
Komünist avı 23
Komünizm karşıtı düşünceler 16
Komünizm korkusu/isterisi 23, 56
Komünizm mütehassısları 267
Komünizme Karşı Mücadele Dergisi 134, 185, 186, 224
Komünizmi tanımlama 16, 255
Komünizmle Mücadele Dergisi 62, 193
Komünizmle Mücadele Komisyonu 106, 108, 126-128, 130, 134, 223, 224, 335
Komünizmle mücadele mücahidi 39
Komünizmle mücadele pratiği 26, 37, 287
Komünizmle mücadele söylemleri 18
Komünizmle Mücadele Birliği 121, 128, 129, 171, 187, 257
Komünizmle Mücadele Dernekleri 11, 12, 16-18, 23, 26, 30, 33, 51, 53, 57, 59, 65, 70, 98, 117, 119, 126, 140, 141, 149, 183, 184, 192, 201, 209, 211, 213, 229, 235, 249, 271, 273, 275, 278, 282, 283, 285-289
Komünizmle Mücadele Esasları 264, 266, 267
Komünizmle Mücadele Fonu 136
Komünizmle Mücadele Yolları 264, 357
Komünizmle Savaş Dergisi 69, 191, 248
Komünizmi Tel'in Mitingleri 151, 197
Korku 23, 24, 28-30, 33, 36, 38, 50, 51, 55, 56, 57, 76, 77, 93, 103, 125, 178, 182, 194, 196, 198, 200, 206, 213, 214, 217, 218, 229, 230, 231, 242, 251-254, 256, 262, 272, 339, 340, 351, 352, 355
Korku icadı 31, 50
Korku kültürü 31
Körüklü, Refet 34
Kösoglu, Nevzat 63
Kriminalize etme 23, 234
Kurucu, Ali Ulvi 89, 90
Kutan, Recai 185, 225
Kültürel Özgürlük Kongresi 61

Laiklik uygulamaları 92
Linç 101, 102, 181, 283

Mağduriyet söylemi 92
Mahutlar 194, 243, 258
Manevi buhran 83, 84, 197, 218
Marakoglu, Ekrem 121, 211
Marshall Yardımı 65
Mason 165, 166, 213, 237, 259, 276
Mazlumluk 76, 215, 218
Mc Carthyism 58
Menderes, Adnan 100, 108, 112, 185, 188
Merdivenci, Ömer Faruk 187, 188, 257
Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) 104, 111, 152
Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) 152, 170, 179, 221, 223, 224, 226, 273, 278-280
Milliyetçiler Derneği 114, 115, 140, 163, 192, 224, 227, 274, 344
Milliyetçiler Federasyonu 110, 111, 224
Milliyetçi-muhafazakâr 82, 83, 213, 218, 220, 235, 237, 247, 249, 254
Milliyetçi ve muhafazakâr söylem 30, 31
Milliyetçi-mukaddesatçı 16, 37, 44, 57, 62, 78, 81, 82, 84, 92, 103, 116, 132, 152, 157, 163, 172, 173, 178, 181-183, 203, 209, 229, 233, 236, 237, 241, 248, 249, 251, 253, 278
Milliyetçi-mukaddesatçı cephe 279
Milliyetçi tepki 92
Milliyetçi teşekkül 30, 103, 110, 118, 151, 155, 163, 344
Milliyetçilik 23, 42-44, 46, 47, 92, 94, 96-98, 110, 116, 122, 140, 152, 154, 155, 161, 163, 207, 213, 228, 237, 238, 240-245, 268, 273, 274, 279, 280, 282, 283, 287, 352, 355, 357
Moskof 34-37, 40, 56, 62, 65, 66-68, 108, 178, 186, 201, 202, 214, 231, 239, 242, 249, 269, 276
Moskofçular 41
Moskof düşmanlığı 36, 40, 152, 230
Moskof Gâvuru 35
Moskof imgesi 26, 31, 33-41, 56, 65, 68, 117, 118, 285

Moskof zulmü 107
Muhafazakâr 21, 25, 27, 30, 31, 42,
44, 46, 47, 50, 72, 73, 82, 83, 85,
88, 91-93, 103, 104, 105, 115, 116,
118, 126, 135, 161, 181, 183, 209,
213, 214, 220, 222, 224, 225, 235,
237, 247, 249, 250, 251, 254, 273,
275, 276, 287, 289
Muhafazakâr duyarlılık 25
Muhafazakârlık 42, 44, 46, 47, 119,
183, 213, 218, 250, 274, 287
Mutlugil, Şevki 110
Mücadele Dergisi 68, 138, 167, 188-
190, 196, 230, 265, 315, 333, 334,
338
Mücahit 40, 63, 231, 239, 240, 243,
245, 270, 283, 332

Namus 30, 39, 68, 158, 168, 178, 202,
243, 248-254, 257, 337, 357
NATO 23, 65, 102, 110, 153, 194,
195, 241
Nazif, Süleyman 34, 35, 186

Ogan, M. Raif 189, 234, 254
Oraltay, Hasan 69, 131, 132, 150,
212, 260
Orhon, Orhan Seyfi 193, 197, 240

Öteki 28, 33, 72, 83, 239, 250, 255,
270, 276, 288
Ötekileştirme stratejileri 32
Öz yurdunda garip ve parya 89
Özçamlı, Mirat 166
Özgedik, Orhan 30, 152, 191, 193,
196, 239, 264, 265
Özkaynak, Ziya 119, 120, 210
Öztuna, Yılmaz 189

Pala, Nejat (Halil) 131, 132, 137,
140, 150, 172, 188, 191, 212,
232, 311
Papatya, Nail 233
Pehlivanoglu, Şadi 127
Pilavoglu, Kemal 106, 194
Politik korku 29

Reaksiyoner söylem 31
Reaksiyoner zihniyet 16
Rus tehlikesi 262

Safa, Peyami 39, 62, 64, 65, 78, 85,
122, 124, 189, 193, 194, 221, 225,
227, 258, 268
Safioğlu, Tahir 66, 107
Sağ siyasi söylem 16, 43, 152, 259
Sağ siyasi tahayyül 17
Sagcı 41, 43-46, 48, 49, 51, 145, 157,
170, 171, 174, 177, 179, 180, 208,
209, 229, 249
Sagcı muhayyile 42
Sağ ve sol 42, 43, 109
Sançar, Nejdet 36, 38, 62, 64, 65, 119,
120, 136, 186, 189, 191, 196, 197,
210, 223, 261, 262
Sapık fikirleri ıslah hareketi 267
Sayılğan, Aclan 136, 145, 189, 193
Semerkanlı, Burhanettin 64, 132, 133,
140, 144, 149, 150, 345, 349
Serdengeçti, Osman Yüksel 40, 73, 74,
87, 89, 93, 112, 189, 191, 197, 221,
224, 259, 286
Sevilgen, Gündüz 124
Siyasi kimlik 43
Siyasi sembol 26
Siyasi sosyalleşme 26, 30
Siyonizm 51
Soğuk Savaş 16, 21-23, 25, 40, 51,
53, 60, 61, 69, 102, 115, 153, 183,
201, 213, 214, 217, 259, 270, 272,
277, 285
Solak, Saffet 157, 160, 161, 165, 166,
167, 172, 235
Solmaz, Mehmet 236
Sovyetler Birliği'ni Öğrenme Enstitüsü
62-64, 68, 188
Sökmensümer, Şükrü 105
SSCB (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler
Birliği) 16, 22-24, 40, 41, 53-56,
58, 59-65, 68, 69, 97, 98, 100, 115,
145, 188, 214, 272, 275, 285
Sünni gelenek 235

Şener, Burhanettin 121, 211

- Tan Matbaası Baskını 100, 102
Tanyu, Hikmet 189, 198
Taşer, Dündar 44, 170, 191, 224, 279
Tehdit algısı 26, 28, 30, 277
Tek, İsmail 120, 210
Tek Parti 26, 27, 30, 31, 54, 55, 71-83, 85-87, 89, 92, 99, 106, 120, 206, 209, 215, 218, 228, 229, 248, 259, 276, 285-287
Tepki ideolojisi 46, 206, 275
Tevetoğlu, Fethi 65, 127-130, 138, 145, 171, 185, 186, 191, 194, 195, 197, 221, 223, 231, 241, 256, 257, 261, 335
Tezimiz İslam 164, 165, 171
Togan, Zeki Velidi 66, 122, 124, 186, 191
Topçu, Nurettin 74, 78, 89, 111, 113, 114, 182, 186, 221, 222, 227, 262, 286
Toplu, Abdülhadi 200
Truman Doktrini 59, 102
Turan, Osman 84, 189, 197, 208, 221, 225, 247, 248
Turhan, Mümtaz 145, 191, 197, 221, 262
Turgut, Metin 137
Tüfekçi, Mithat 264, 266
Türk, Cezmi 124
Türk Milliyetçiler Derneği 111, 113, 114, 121
Türk Milliyetçiliği ve Karşıt İdeolojiler 200
Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği 37, 64, 68, 121, 123, 125, 126, 130-132, 140, 142-144, 147-149, 150, 152, 154-156, 158, 169, 170, 173, 176, 178, 183, 188, 193, 210-212, 230, 233, 234, 245, 274, 282, 293-296, 298, 306, 308-310, 331, 336, 344, 345, 347, 349, 351, 356
Türk Ocakları 140, 192, 225
Türk Sağı 12, 26, 31, 35, 41, 44-47, 49-51, 57, 59, 60, 106, 119, 213, 216, 217, 219, 220, 227, 228, 235, 238, 239, 250, 254, 256, 258, 273-275, 277-279, 283, 286, 287, 289
Türk Solu 98, 216
Türkçü-Turancı 70, 98, 273
Türkeş, Alparslan 96, 154, 155, 158, 165, 169, 197, 224, 278, 279
Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği 37, 64, 68, 121, 123, 125, 126, 130-132, 140, 142-144, 147, 148-150, 152, 154-156, 158, 169, 170, 173, 176, 178, 183, 188, 193, 210-212, 230, 233, 234, 245, 274, 282, 293-296, 298, 306, 308, 309, 310, 331, 336, 344, 345, 347, 349, 351, 356
Tüzün, Yaşar 119
Ülkü Ocakları 119, 170, 224, 278, 279, 280
Ürgüplü, Suat Hayri 141, 143, 345
Yabancı düşmanlığı 32
Yalçın, Aydın 200, 269, 341
Yalçıntaş, Nevzat 145
Yetik, Zübeyr 64
Yıkıcı Faaliyetlerle Mücadele 153
Yurdakul, Niyazi 124
Yüksel, Ali Sait 124
Zonguldak 119-121, 126, 135, 209, 210, 223
Zonguldak Komünizmle Mücadele Derneği 120, 121
Zorlutuna, Halide Nusret 189

